

A KÉT RÁKÓCZY GYÖRGY

FEJEDELEM

CSALÁDI LEVELEZÉSE.

A M. TUD. AKADEÉMIA TÖRT. BIZOTTSÁGA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTÉ

SZILÁGYI SÁNDOR

R. T.

(Két fényvéseti hasonmásal)

BUDAPEST, 1875.

A KÖNYVTÁRSZÁM
KÖNYVTÁRSZÁM
BUDAPESTEN

69

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK KIADÁSAI.

ARCHIVUM RÁKÓCZIÁNUM. II. Rákóczy Ferencz Levéltára, bel- és külföldi irattárakból bővítve. I. Oszt. Had- és belügy, szerkeszti *Thaly Kálmán*. I. köt. Rákóczi Ferencz fejedelem Leveleskönyvei, levéltárának egykorú lajstromaival 1703—6. XXVIII és 688 l. — II. 1707—9. XXVIII és 656 l. — III. 1710—12. X és 747 l. Pest 1873—4. Mindenik kötet ára 4 frt.

— — — II. Oszt. Diplomatia I. II. köt. Angol diplomatai iratok, angol levéltárakból közli *Simonyi Ernő*. Pest 1871—73. 639, 642 l. Egy kötet ára 4 frt.

TÖRÖK-MAGYARKORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK. Első osztály: I. II. köt. Okmánytár a Hódoltság történetéhez Magyarországon Szilády Áron és Szilágyi Sándortól. I. II. köt. 1863. XXX és 458 és 480 l. 5 frt.

— — — III.—IX. köt. 1868—73. Török-magyar-kori Állam-Okmánytár szerk. és jegyzetekkel ellátta, Szilády Áron és Szilágyi Sándor I.—VII. k. 1868—73. mindenik kötet 3 frt.

— — — Név- és Tárgymutató a Török-Magyarkori Államokmánytár I.—VII. kötetéhez. Készítették Szilády Á. és Szilágyi S. 1875. 88 l. 60 kr.

M. TÖRTÉNELMI TÁR. I. köt. X és 256 l. egy pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — — II. köt. 215 l. száz pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — — III. köt. 264 l. egy czimerrajzzal 1 frt 40 kr.

— — — IV. köt. 260 l. 2 frt 40 kr.

— — — V. köt. 231 l. 1 frt 40 kr.

— — — VI. köt. 264 l. egy pecséttrajzzal 1 frt 60 kr.

— — — VII. köt. 266 l. 1 frt 60 kr.

— — — VIII. köt. 259 l. 4 kóirati táblával 1 frt 60 kr.

— — — IX. köt. 244 l. 1 frt 40 kr.

— — — X. köt. 240 l. aranybullák s okm. hasonmásaival 1 frt 60 kr

— — — XI. köt. 240 l. 1 frt 40 kr.

— — — XII. köt. 292 l. 1 frt 70 kr.

Az egész tizenkét kötetes folyam ára tizenöt forint.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁR. XIII. v. Új folyam I. kötete 1868. 252 l. 1 frt 40 kr

— — — XIV. v. » II. kötete 1869. 282 l. 1 frt 80 kr.

— — — XV. v. » III. kötete 1871. 265 l. 1 frt 50 kr.

— — — XVI. v. » IV. kötete 1871. 268 l. 1 frt 50 kr.

— — — XVII. v. » V. kötete 1871. XII és 270 l. 1 frt 50 kr.

— — — XVIII. v. » VI. kötete 1871. X és 273 l. 1 frt 50 kr.

— — — XIX. v. » VII. kötete 1874 VIII és 247 l. 1 frt 50 kr.

MAGYAR LEVELES TÁR. I. köt.: Négy száz magyar levél 1504—1560. Szalay Ágostontól. XX. és 432 l. kilencz kóriratu hasonmásos táblával 4 frt.

FEJÉR GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁRÁNAK betürendű tárgymutatója Czinnár Mórtól. XVI és 549 l. 3 frt.

ÉVMUTATÓ Fejér György Okmánytárához. Knauz Nándor által. 44 l. 40 kr.

HUNYADIÁK KORA MAGYARORSZÁGON Gr. Teleki Józseftől. I.—V., VI.: 1. és X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 65 kr. — (VI. köt. 2. része sajtó alatt)

MAGYARORSZÁG HELYRAJZI TÖRTÉNETE. Főtekintettel az egyházi intézetek, vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek, püspök-megyék szerint rendezve. Rupp Jakabtól. Első kötet két darabban. Az esztergami egyháztartomány a hozzá tartozó püspökmegyékkel együtt. Pest 1870. XVIII és 807 l. 5 frt.

— — — Második kötet: Az egri érseki egyháztartomány, a hozzá tartozó püspöki megyékkel együtt. Pest 1872. XIV és 473 l. Ára 3 frt.

BUDA-PEST és környékének helyrajzi története, Rupp Jakabtól. Két térképpel. Pest 1868. 306 l. 2 frt.

HAZAI OKMÁNYTÁR. V. kötet: 1199—1581. A M. T. Akadémia pártolása mellett kiadják Ipolyi Arnold, Nagy Imre és Vég hely Dezső. Győr 1873. 477 l. 4 frt.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA. Magyar Történelmi Emlékek, egy-egy kötet ára 3 frt 15 kr. kivéven a melyek nagyobb v. kisebb ára a részletes jelentésben külön kitétetett.

Lásd a részletes tartalmat a boríték két hátulsó lapján.

272

A KÉT RÁKÓCZY GYÖRGY
FEJEDELEM
CSALÁDI LEVELEZÉSE.

9/178
A KÉT RÁKÓCZI GYÖRGY

FEJEDELEM

CSALÁDI LEVELEZÉSE.

A M. TUD. AKADEÉMIA TÖRT. BIZOTTSÁGA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTÉ

SZILÁGYI SÁNDOR

R. T.

(Két fényvéseti hasonmással)

~~MI 40~~
~~1697~~

BUDAPEST.

R Á T H M Ó R.

1875

100 678

694

A
KÉT RÁKÓCZY GYÖRGY
FEJEDELEM
CSALÁDI LEVELEZÉSE.

1632—1660.

I.

Az úr isten, édesem, szent fiának érdemeiért minden jókkal áldjon meg benneteket. 1632. julius

Csontos szinte ebédem előtt érkezék, ki bizony valóban örvendetes híreket és állapotokat beszél. 27 maji indult el Moguntiából. Megmondhadt édesem Mikó uramnak, ha jók volnánk s egy szívvel akarnánk bizony mások segítsége nélkül is nagy dolgot vihetnénk végben. Im két levelet küldtem édesem utánad. Ha választ irsz reá, ne késleld, mert postát kell talán Ledniceik (g) bocsátanom. Adja isten lássuk egészségben egymást. Datum Komána 5 Julii Anno 1632. 5.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György.

Az gyermekek jól vannak. Ugy vagy, Zsigó kezdett volt hánni szombaton, de most fel vadnak.

Külczim: Illmae Principissae Susannae Lorantfi De Gratia Transilvaniae Principissae Partium Regni Hungariae Dominae et Siculorum Comitissae Consorti nobis charissimae.

II.

Az úr isten édesem stb.

1633.

Az úr istennek áldásából édesem ma 11 órakor ide tűrhető egészségben érkeztem. Ez oly hely, valaki erdélyi fejedelem, úgy őrizze mint egyik szemét. Váradon kívül ennek Erdélyben mássa nincsen erősségére. Jószága is annyi volna ha zálogban nem volna, élélhetne egy úr belőle, mert csak zálogban is ötvenhat falú. Bizony elválnék addig Erdélynek s még Magyarországnak is dolga mig ezt megvennék. Derék erősség. Innét okvetetlen szerdán megindulok, adja úr isten édesem szent fiáért láthassuk egymást jó egészségben. Im vagy 12 na-

octob.
30.

rancsot és 7 citromot küldtem, adja isten egészséggel elkolte-
netek édesem. A narancs-hajat megtarsd. Datum Kővár 30.
die Octobris Anno 1633.

Az te szerelmes urad

R. György.

*Külezim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi
Dei Gratia stb.*

III.

1634. Aug. 25. Az úr isten édesem szent fiának érdemiért minden jök-
kal áldjon meg benneteket.

Székely János ma érkezett meg a portáról, 33 papiros
skofum aranyat, ezüstöt 7 papirossal hozott, papirosát vötték
280 oszporán, ki teszen 20 oszporája hijján 3 tallért. Ugy vé-
geztek az kitől vették, az mely jó nem lenne benne öt hét alatt
vigyék vissza s jobbat ad érlette. Az öt hétben még 3 hét vagyon
hátra. Holnap Pap Márton után postát bocsátunk. Selymet is
négy nittrával hoztak, az tetczinnek nittráját 350 oszporán vöt-
ték, az többinek 300 oszporán, az gyöngyszemet is visszahozták,
illent 126 szemnél többet nem találtak, szemét tartják s külön-
ben sem adják öt-öt talléron, hitelben is kiadják ; ezt az gyöngy-
szemet visszaküldd édesem, mert kihozatjuk az 126 szemet, ta-
lám eddig többet is fognak tanálni. Szaniszló Istvánnál vagyon
több ezer forintunk, im beküldtem magát is, vétesd be olvasva
édesem tőle, s tétesd az több pénzhez. Az praefectusnak is kelle-
tik 400 forintot kezeden adni, azt is tétesd oda. Ha az úr isten
ez mostani állapotot megcsendesítené hamar, egy részén annak
az pénznek bécsi köre való mai hát kellene vétetnünk. Adja az úr
isten lássuk egészségsben egymást édesem mindnyájan. Amen.
Datum in Castris Szász-Sebes positis 25. Augusti Anno 1634.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

*Kulezim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Zsuzsannának
ulassék.*

IV.

Az úr isten szent fiának érdemiért minden jókkal s jó 1634.
egészséggel áldjon meg beuneteket, édesem. sept.

Im 12 gyémántocskát és tizenhat rubintocskát küldtem 14.
édesem kívánságad szerint, ha több kell is, tudósíts, talám
még tanálni Melkónál. Szegény Haller Istvánnénak az kisebb
leánya megholt, Kamuti Istvánnak is az fiacskája. — Petne-
háziné asszonyomra igen irigykedik Kornis uram, hogy az jó
hüvös házakban múlatja magát. Adja az úr isten édesem lát-
tuk egymást mindenkor jó egészségben. Datum in Castris
Szász-Sebes 14. Septembris Anno 1634.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim : Azt én szerelmes atyámfiának Lorántfi Susannának
adassék.

V.

Szolgállok kegyelmednek mint szerelmes uramnak. Az úr 1635.
isten áldja meg kegyelmedet szerencsés hosszú bódog élettel, január
és jó egészséggel: 14.

Kegyelmed levelét tegnap Keszitől elvettem, és az halat
és madarat is meghozta, kegyelmednek megszolgálom. És ma is
két levelét vettem kegyelmednek. Hogy kegyelmed egészségbe
vagyon, azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő felségét
ezután is jó egészségbe tartsa meg kegyelmedet, édes uram.
Mi is legyen hálá istennek egészségbe vagyunk. Procator
levelét elküldtem kegyelmednek. Az hajduktól hogy elvette
kegyelmed Pocsajt, akarom. Dávid Sándort akartam vol-
na, hogy ide jött volna. Még semmi hírt nem hallottam
mint hajtották be az barmot, az mint hallom Modvából is
hajtották. Petneházyné asszonyomnak én mondom, hogy so-
peri lévén, az mint kegyelmed írja, jobb leszen ha maga is beszél

kegyelmeddel, de ki akar menni. Az szegény bársony-metsző is megholt. Elhozattam az kegyelmed mentéjét is. Ezeknek utána isten oltalma alá ajánlom kegyelmedet. Adja isten édes uram, láthassuk mindnyájan egymást jó egészségbe. Költ Fejérváratt 14. Jano. (*Januarii*) Anno 1635.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim : Az én szerelmes uramnak az erdélyi fejedelemlnek adas-
sék ez levél.

VI.

1635.

julius

11.

Az úr isten szent fiának érdemiért, édesem sat.

Már mind konyha-szekerünk ajtónállóinkat elbocsátot-
tuk vala, s magunk is ebéd után megakartunk indulni, azon-
ban Gyulafi Sámuel levelét hozá be Serédi uram, kiben írja
Gyulafi Sámuel Serédi uramnak, hogy Prini Gábor urammal
ide fognak júni hozzánk, kéri Gyulafi Serédi uramat, szóljon
nekünk, várnánk meg Prini uramat itt, kire nézve, édesem,
már meg nem indulhatunk előbb innét pénteknél, az napig
ebéd után. Ugy akarjuk azért útunkat rendelni, vasárnap ott-
hon lehessünk. Adja az úr isten édesem láthassuk egészség-
ben mindnyájan egymást. Itt édesem az úr istennek áldása
vagyon, búzák, tavaszok, kaszáló füvek felette jók vannak. bor
is leszen ha az úr isten megtartja. Décsei Bálint ez elmúlt
estve 8 órakor juta meg; az pataki réten most is nagy víz va-
gyon; az Somlyodnál is megártott s egyebütt is az téli hideg,
csak az Somlyodon vezett ötven hordó bortermő szőlő ki;
most Debreczeni uram Pálfalván vagyon, de ott nem fog mú-
latni két hétnél tovább; az mit Décsei kivitt azt mindjárt el-
küldte. Páliban 86 borjus tehén vagyon; igen tetszik Debre-
czeni uramnak Püspök-Ladánynak Pálihoz rendelése, mi is
megirtuk az váradi directornak adja Péri István kezében,
Péri Istvánnak is megparancsoltuk, hogy mindjárt kezében
vegye. Datum Szamos-Ujvár 11. Julii Anno 1635.

Az te szerelmes urad

Rakóczy György m. p.

Mondd meg édesem az udvarbirónak, pénteken estvére Veresmartra megyünk. ott is hálunk; az lovaimra viseltess jól gondot, Herczeg uram meglátogassa gyakran őket. Az boéroknak is jól gazdálkodjanak.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfy Zsuzsánnának adassék.

VII.

Az úr isten, édesem sat.

1635.

Im, édesem, két levelet küldtem kezedben, egyik az ¹² julius portán való kapikiháknak, az másik Szentpáli Istvánnak szóló. Hivassd, édesem, magad eleiben Kovács Pétert, parancsold meg neki, ha életé(d)t, becsületét s az nekünk tartozó kötelességét szereti, úgy vigye ezeket az leveleket, hogy Szentpálit innét való útjában érje; — úgy, hogy Kovács Péter öt nappal is elébb bemenjen Szentpálinál az portára, az útban el se menjen Szentpáli mellett, mert ha elmenne, igen nagy kárt tenne; az komornyik deákkal adass, édesem, harminczkét forint ára tallért neki, úgy az mint az portán szokott az tallér járni. Az boéroknak Kovács Péter helyett rendeltess édesem, más gazdát Kovács Péter helyett. Adja az úr isten, édesem, szent fiának érdeméért stb. Datum Bonczida 12. Julii reggel 6 órakor Anno 1635.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfy Susánnának adassék citissime stb.

VIII.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. Az ^{1635.} úr isten sat. ^{nov.}

Csak ez órában hozák az Vadászy Pál levelét, melyet im elküldtem kegyelmednek, kegyelmed mit parancsol felőlök? én irtam nekik addig legyenek helyben, mig kegyelmed pa- ^{30.}

rancsol felölök és viseljen úgy gondot reájok, hogy az szegénységnek ne legyen nagy terhére, kegyelmed irjon, ha több jönne is mit kell velek cselekedni. Az máramarosiak is irtak vala hova kell menniek, annak sem tudtam mit kell mondani? ha nem irjanak kegyelmednek. Efféléről, irjon mit kell velek cselekedni, ha több jönne is, és ha el nem akarnak jünni addig mig ott meg nem fizetnek nekik, arról is tudósítsa kegyelmed őket, mert nagy nehézségére vannak az szegénységnek, ha sokáig ott lesznek, mert megszokták azok az szabadságot.

Ezeknek utána isten oltalma alá ajánlom kegyelmedet édes uram, adja isten lát(*has*)suk hamar való nap örvendetes állapotba(*n*) egymást. Költ Szamosújváratt 30. Novembris Anno 1635.

Kegyelmednek igaz szívvvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrississimo Principi Domino Georgio Rákoczy sat. Domino et Marito et nobis charissimo.

IX.

1635. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. az úr decz. isten sat.

1. Az kegyelmed levelét ma kettőt vettem, hogy kegyelmed édes uram, egészségben vagyon, azért az én istenemnek hálát adok és kérem ő felségét, ez után is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben. Mi is legyen hála istennek jó egészségben vagyunk. Értjük, hogy nincsen gonosz hire most Moldva felől is kegyelmednek, adjon az isten, édes uram. ez után is minden örvendetes híreket hallani kegyelmednek. Elhittem, ha módja leszen benn, nem tart ellent benne Iván vajda az bemenetelbe, nagy szükségében is adná most isten. Irja kegyelmed, hogy hideg volna oda és Rákóczy György megsokallotta volna az vállba vágott mentébe az templomba az hideget, de bár máskor is úgy öltözzék. ha kegyelmed olyan mentét ad neki, de még is szégyen volt neki, ha az templomba adták reá, ifjú legény levén és megfázott. Az galóczát és az madarat meg-

hozták, kegyelmednek megszolgálom; kérem kegyelmedet, édes uram, hogy az mikor lehet ne vonjon kegyelmed oly hosszat az mikor ír nekem kegyelmed, mert nagy bajjal olvasom el. Ezek után stb. Költ Szamosújváron 1. Deczembris Anno 1635.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

P. S. Kegyelmed írja meg, ha lehet, ha isten meghozza kegyelmedet, hova akar menni az ünnepre, ha oda felér kegyelmed, írja meg az mely vásárlást hagytunk, az pártán kivől ne hozzák, mert az mint hallom meghozta Jonáskó is.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

X.

Az úr isten, édesem, szent fiának stb.

1636

Mi az úr isten áldomásából tegnap 11. órakor jutánk ide, s ez estve Patakról is hozának leveleket. Csernel uram ma 7-ed napja, hogy elindult Patakról, hajón egész Gávaig járnak az nagy árvíz miatt; oda is ilyen üdő jár. Palatinus igen erősen parancsolja Bornemissza Jánosnak, az Betlen István török közbenjáró s jövő szolgálait mindenütt fogdos-tassa. Pongráczot két leveles ládáért küldtük, adass, édesem kocsit, lovakat alája és vagy 4 jó gyalogot melléje. Az hajdúság igen jól viseli hozzánk magát. Adja az úr isten. édesem, lássuk szerencsés egészségben egymást mindnyájan. Datum Kolosvár 14. die Februarii Anno 1636.

Az te szerelmes urad

G. Rákóczy m. p.

Külczim : Az én szerelmes atyámtiának Lorántfi Susannának dassék.

XI.

1636. Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az febr. úr isten stb.

15. Magunk egészsége felől kegyelmednek irhatom, legyen hála istennek, egészségben vagyunk, melyet, édes uram, istentől szíből kívánok kegyelmed felől is hallani. Ugy veszem eszemben Herczek(*g*) Sigmondnak az mit kegyelmed parancsol, örömet szolgál, csak legyen egészsége. Én onnan felül semmit nem hozattam. Kegyelmed irjon Debreczeni uramnak, noha elég szükségeink vannak nekünk is, nincsen nagyobb, mint neki. Az szegín Peredgynek adják meg az pénzt neki, mert igen nyomorodott. Ezek után isten oltalma alá ajánlom kegyelmedet, édes uram stb. Költ Szamosujvárat 15. Február 1636.

Kegyelmednek igaz szíből szolgáló atyjafia

Lorántfy Susánna m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóci stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

XII.

1636. Az úr isten, édesem, szent fiának érdeméért minden id-febr. visszéges jókkal stb.

19. Az miről, édesem, irsz, arról ne gondolkodjál, mert mi is azt el akarjuk távoztatni, sőt becsületünk sérelmével nem is akarunk neki kedvezni; oda ki is irunk Debreczeni uramnak, az szegénységet megeligitse; itt az ország még eddig igen jól viselte magát panasz nélkül. Szentpáli tegnap juta meg az portáról; bizonynyal nem mondá szinte, de félő az szegén Maurert meg ne ölték legyen az pénzért. Az gyalog kapitántúl is kívántatott volna, ha jobban viselte volna magát. Az mely várat az császár az kazultól elvött volt, azt az kazul meg visszavötte, császár hadát megverte; most ujjobban hajtátja

császár által az tengeren hadait; bizonynyal mondja Szentpáli, édesem, igen rosszúl vagyon túl az tengeren császár dolga, ni(n)cs módjok az ide hadakozásban. Herczeg uram tegnap reggel mene el. Csejti Istvánné felől nem szinte jót hallunk, igen Betlen István pártja volna. Itt úgy hisszem édesem, hogy az gyűlésünk négy nap alatt végben megyen. Adja isten stb. Datum Colosvár 19. Febr. Anno 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiaának Lorántfi Susánnának adassék.

XIII.

Az úr isten, édesem, stb.

1636.

Itt az gyűlésnek, édesem, ma lőn vége, legyen hála a febr. 21.
 úr istennek, mindenek jól vannak, úgy vagyon, mindenek igen jól viselték magokat; de bezzeg az szászok megérdemlik az édes bort. Bizony jól adja az úr isten, holnap már az követeket készítjük és az instructiót iratjuk; hétfőn az úr isten áldomásából be fogunk indulni; adja az úr isten stb. Datum Colosvár 21. die Febr. Anno 1636.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Kivül I. R. Gy. írása: az Roti uramnak szóló levelünket, édesem, hadd meg az udvarbirónak, küldje meg mindjárt.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiaának Lorántfi Susánnának adassék.

XIV.

Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az úr 1636.
 Isten stb. febr.

Édes uram. legyen hála Istennek, mi egészségben 21.
 vagyunk, melyet szívből kívánok Istentől kegyelmed felől is

hallani. Besenyi ír egy levelet, melyet kegyelmednek elküldtem, melyből kitetszik, hogy az számvevő csak buszából (*talán: bosszúból?*) cselekszik vele és az másnak kedvez. Kegyelmed parancsoljon neki, igazság szerint igazítsa el dolgát, hogy oda ki is se mi ne vall(j)unk kárt, és ő is. Hiszem ha elmarad, az míg benn lehet, kegyelmességét mutathatja kegyelmed. Ha lehetne, édes uram, akarnám, ha kegyelmed megírná, mikor jühet meg, és ha mulatunk-e itt avagy nem, mert tudja kegyelmed, hogy az gyermekek itt nem lehetnek, ha kegyelmed megjü. Ezeknek utána stb. Költ Szamosújváratt 21. Febr. 1636.

Kegyelmednek igaz szível szolgáló atyjafia

Susanna Lorántfi m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóci stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

XV.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az
febr. ur isten stb.

Az kegyelmed hazajövetelét értjük és itt való mulatásukat is, csak hogy ha, édes uram, kegyelmednek tetszenék, talám jobb volna, hogy ha az gyermekeket Fejérvárra küldenénk, mert csak baj Deésre ki meg be (*sic!*) ha itt nem mulatunk; mindazáltal az mit kegyelmed parancsol, azt cselekszem. Ha pedig kegyelmednek úgy tetszik, hogy Fejérvárra küldjük, írja meg kegyelmed, mikor indítsam meg őket és mint. Ezeknek utána isten oltalma alá ajánlom kegyelmedet, édes uram stb. Költ Szamosújváratt 22. Feb. 1636.

Kegyelmednek igaz szível szolgáló atyjafia

Susanna Lorántfi m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczi stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

XVI.

Az úr isten, édesem, stb.

1636.

Im most reggel 10 óra tájban hozá meg, édesem, az posta febr. leveledet, az gyermekeket, el nem kell édesem onnét küldenünk 23. mivel az tanácsuraknak úgy tetszik, hogy addig Ujvárból sehova ne menjünk, míg Budáról követink meg nem jönnek, az mely legalább egy holnapot be fog foglalni; más oka is vagyon, édesem, miért nem kell elküldenünk, az melyet magunk megmondunk, édesem, isten oda vivén. Az mely szekeres lovak nélkül, édesem, ott ellehetek, jó gondviselés alatt küldd Fejérvárra, hadd tartsák ott; egyébbül is hagyd meg az udvarbirónak kiméléssel viseljen mindent, mivel ha apánk kardoskodni akar, nektek, édesem, ott kellett laknatok. Adja isten, édesem stb. Datum Colosvár 23. die Febr. Anno 1636.

Az te szerelmes urad édesem

Rákóczy György m. p.

Külszim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb. Consorti Nostrae charissimae.

XVII.

Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, stb. 1636.

Az kegyelmed levelét, édes uram, ma reggel hozák meg, febr. melyben írja kegyelmed, hogy az gyermekeket el ne küld- 24. jem innen; de nem érthetem Deésre se küldjem-e, csak itt legyenek; én inkább akarám, ha itt lennének együtt velünk, meg is lehetne, ha Erdélyi uram itt nem lenne, de különben nem. Kegyelmed, édes uram, írja meg, mit kell cselekedni. Mennyi szekeres ló vagyon itt, kegyelmednek írva küldtem; menyit kell itt hagyni, kegyelmed írja meg. Az mi itt vagyon, úgy látom, nem köldi az udvarbiró oly helyre, az hova kegyelmed nem parancsolta. — Ezeknek utána isten oltalma alá stb. Költ Szamos-Ujváratt 24. Feb. 1636.

Kegyelmednek igaz szívvél szolgáló atyjafia

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczi stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

Jegyzet. Rákóczy Gy. nejének Kolosvár febr. írja : »Maurer édesem tegnap délest juta meg az portáról, nem volt igaz az felőle való hír. . . Innét édesem mi szerdánál elébb ki nem indulhatunk. Az gyalog kapitány is kiindult eddig az portáról.« — Ugyan másnapról írja : »Deésre édesem kiküldhetni az gyermekekeket. Isten oda vivén ott is lehetnek mindaddig mig magunk ott Ujvárbán leszünk. Az lovakban kit küldj Fejérvárra megjegyezzük.«

XVIII.

1636. *Az* úr isten stb.
sept. Elmeneteledtől fogva, édesem, sohunnan ártalmas híreink
21. nem jutottanak. Kornis uram Ibráni urammal kiszállott, ő kegyelme kész hűségünk mellett életét is elfogyatni; az hajduság is híven, igazán viseli magát, még az (*kimaradt* : más) pártiak is ide vonzanak. Magam is kedden megindulván édesem, mindenről tudósítalak. Istennek hála, egészségem jó vagyon; adja az úr isten, édesem, szent fiának érdemeért láthassuk egymást rövid nap stb. Amen. Albae Juliae 21. die Septembris Anno 1636. déllest 2 órakor.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Kivül, ugyancsak I. R. Gy. írásával : Mehentest innét elmentél, az az darab föld mindjárt futni indult.

Külczim : Az én szerelmes atyámfiaának Lorántfi Susannának adassék.

XIX.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az
sept. úr isten stb.
22. Kegyemednek, édes uram, írhatom, legyen hála Istennek, tegnap békével és egészségben jöttünk ide. Az kegyemed levelét is csak szintén most hozák. Hogy kegyemed, édes

uram, egészségben vagyon, azt szívem szerint hallom, kívánom stb. Én isten engedelmeiből holnap megindulok, ha Isten engedi és az gyalok elérkeznek, azon leszek, cseterteken bemenjek. Huszár uram is most érkezett el; noha el is maradt az gyalokban, de talám eljűnek. Kolosváratt Kassai urammal beszéltem, az mely dolog felől ő kegyeme beszélte, én azt mondtam, kegyelmed sok gondja miatt arról nem beszélte, de az minemű embert ő kegyeme mond, hogy kívántatnék nem tudok többet Róti uramnál. Ha kegyelmed az ott való bajától meg menekednék, én ha isten segítsége velem levén, ha kimegyek, az ott való állapatról tudósítom kegyelmedet. Tudom Kassai uram beszél kegyelmeddel felőle, azért kegyelmed, édes uram, mindenekről tudósítson, hogy isten segítsége velem levén, jobb móddal az ott való gondnak az mi én tölem kívántatik, felelhessek meg. Ezeknek utána stb. Költ Gyaluban 22. Sept. Anno 1636.

Kegyelmednek szíből való igaz jó akarója

Susanna Lorántfi m. p.

Kulczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb, Domino et Marito nobis charissimo.

XX.

Az úr isten, édesem, stb.

Én az úr istennek szent áldásával, édesem, ma reggeli könyörgés után, ugyan csak kijöven az templomból, püspök uram szép istenes áldása után lovamra ültem s mindjárt elindultam s ide 3 órakor délyest jutottam; holnap Tordára megyünk, ott való mulatásunkról azután foglak édesem tudósítani. Hála istennek, egészségemben foglalkozás nincsen, kit istentől nektek is édesem igen szívem szerént kívánok. Az hadak vigan gyülekeznek s jönnek; minden kétség nélkül bizony megsegít az úr isten bennünket, mert igaz ügyünk is vagyon s az istennek tiszteletében, az szegén hazának, nemzetnek szabadságában s megmaradásában is forog az az ügy. Kérlek, édesem, ne törődjél s búslakodjál, noha sok s nagy ellenségek van-

1636.

sept.

23.

nak, de mind nagyobb ezeknél az úr isten, kinek oltalma (*alá*) szoktuk vala mi mindenkor magunkat ajánlani s meg sem csalatkoztunk s fogyatkoztunk az ő felsége gondviselésében s atyai áldásában; most is ő felségéhez folyamadván, híjuk segítségünkre; nem leszen, édesem, bizony fogyatkozásunk. Elmeneteledtől fogva az portáról semmit nem hallottunk. Az két Oláhország is csendességben vagon. Ma hocsátánk vissza Dániel Mihály és Petki István uramékat oda hátra vigyázni. Adja az úristen. édesem stb. Datum Enyed 23. die Septembris Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim : Az én szerelmes atyámtiának Lorántti Susannának adassék.

XXI.

1636.

sept.

25.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak stb. Legyen hála az istennek, tegnap 10 órakor egészségben és békével jöttünk be, kívánom az úr istentől stb. Én ide jüvén az itt való állapot felől tudakoztam; az mint kegyelmednek megírtam, én azt tudtam, hogy Váradon több élés vagon; az mint lehetett, ilyen hirtelen irattam, kegyelmednek beküldtem; kegyelmed megítélheti, nagy az hely, sok ember kell bele. Isten oltalmazzon oly állapotól, az csak innen belől várna; én azért az udvarbirónak meghagytam, mindjárt nyomtassanak és hordják be; de kinn sem sok vagon. Székelyhidra is írtam, hogy ott is nyomtassanak, hogy ott is legyen elég, ide is hozzanak. Az pénzt még el nem hozták, sem az katonák el nem jüttenek. Kegyelmednek írt levelet Debreczeni uram, melyeket kegyelmednek beküldtem, én felszakasztottam, látom hogy még halaszt az lovasok elküldése felől és az pénz felől is; az ott való szolgára va(ló) költséget számlálja elől ő kegyelme; de úgy értem, látom is, hogy most itt vagon nagyobb szükség az lovasra, hogy nem mint Pataknak. Én Bornemissza Pál urammal beszéltem, ő kegyelme is azt

mondja, hogy most kell az mi onnét lehet is; én azért itt látván az állapotot, tegnap Szunyukot (*Szűnyogot*) postán elküldtem Patakra, hogy mindjárt mennél hamarább küldje el ő kegyelme mind az lovasokat az pénzzel együtt; én megírtam, hiszem most nincsen oly állapot kiinn, hogy annyi lovas kellene tartani; mi haszna ott is hiában költeni; hanem hagyjon száz gyalogot ott az kapura és ötven lovas; az többit mind az mi lehet küldje be; ha gyalog több vagyon is. Immár kegyelmed mit parancsol felőle, ha eljűnek, be kell-e menniek. Itt minden felé csak pénzt kérnek; az jenei viczekapitán is ide jött volt, hogy kegyelmednek irnék, hogy gyalok kellene oda és honnét várjon; az ott való népnek is fizetés kellene. Én, noha tudom, hogy kegyelmed parancsol, hogy az mely pénz oda szolgáltatik, hogy bevigyék, én is irattam nekik; az udvarbirónak is, az élésre is legyen gondja ott az várban. Itt is meghagyom az szolgabiráknak, az adót, az ki hátra vagyon, hozzák be; de ha Jenőben ugyan nem leszen pénz, innét is küldök. Én édes uram, isten segítsége velem lévén, valamire elégséges leszek, semmi fáradságot nem szánok, valamit vékon elmével felérek; csak hogy kegyelmed tudja, ezelőtt én efféle nagy gondhoz nem szoktam, ilyen dologhoz több elme kell; az ki igaz és tudósok lennének. Kapronczai uram is fekszik, de talám felkelhet ő kegyelme nem sokára; tudom, hogy ott benn is kell kegyelmednek Bornemisza Pál uram, az tudom ide ki való állapotot tudná ő kegyeme. Az legyen az kegyelmed jóakarata, az kit kegyemed rendel, csak legyen oly, az kivel mind az kegyemed bocsületinek és az magaménak is felelhessek meg, mert tudja kegyemed, édes uram, én nálamnál nagyobb elméjű ember is tanácscsal szokott élni.

Az gyalogok számát is kegyelmednek beküldtem. Egyéb ide ki való állapatról, tudom, kegyemedet Ibráni uram tudósítja. Kegyemed az munkácsi donatiót ne késlelje alához zatni kegyemed; mert eljár az idő, az esztendőben nem sok vagyon hátra. Az kegyemed levelét csak szintén most hozzák; hogy kegyemed, édes uram, egészségben vagyon, azt szívem örömevel hallom, kívánom az én istenemtől stb. Azt nem mondhatom, édes uram, hogy nem búsulnék; mert ha csak az itt kiinn való állapot volna is több, az kitől félttem ott benn; de

az kegyemed felől való rettegésem nagyobb nekem ennél; de mindenekben csak az mi kegyelmes istenünkben bizom, hogy ő felsége gondunk viseli mindenben. Ezeknek utána stb. Költ Varadon 25. Septembris Anno 1636.

Kegyemednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

P. S. Kegyemed megbocsásson, hogy ily későn írok; mert mind vártam, hogy Ibráni uram írta volt, hogy postát küld; még tegnap előtt írta volt. Az kegyemed levelét felszakasztottam, mert maga írta volt Debreczeni uram. Megírtam ő kegyemének, az mi oly dolog volna, az ki ide ki kívántatnék tudni, írja meg ide is; mert késő volna talám, ha még kegyemed onnét írta.

Kütczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino Marito nobis charissimo.

XXII.

1636. Az úr isten, édesem, stb.
sept. Hogy, édesem, egészségben vagytok, annak szívünk szerint örülünk. Adja az úr isten ezután is hallhassunk öröndetes híreket felőletek. Istennek hála, édesem, mi is türhető egészséggel bírunk. Innét holnapután megindulunk vagy arra felétek vagy Körösbánya felé, az honnét közelebb érhetjük Kornis uramékat. Magamra, édesem, bizon jól vigyázok, hiveink is vigyáznak. Az ország ma declarálá magát írásban, együtt élnek, halnak velünk. Most is, édesem, kérlek, ne búsulj, bizon megsegít bennünket az úr isten. Patakra ím mi is irtunk. Küldd, édesem, éjjel, nappal az tizezer forintot, az hat-ezer tallért is hozasd be minél hamarébb. Most kell költenünk, édesem, mást ad az úr isten érette; csak szolgálhassunk istenünknek, hazánknak s nemzetünknek, édesem. Petneháziné asszonyomat hívasd be melléd; ím mi is irtunk ő kegyelmének. Az udvarbírórt riaszd meg, az várat éléssel rakja meg éjjel nappal. Az munkácsi donatiót, hogy Réz András kiváltsa s alá küldje, még Fejérvárról megírtuk. Abban fogatkozás,

édesem, nem leszen. Adja az úr isten, édesem, stb. Amen.
Datum ex Castris Torda positis 30. die Sept. 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának
adassék.

XXIII.

Az úr isten, édesem stb.

1636.

Az úr isten szent áldomásából, édesem, im ezennel lo-
vamra ülök s indulok s ma Szász-Lónánál hálunk, azután meg
elébb elébb megyünk. Barcsai Ákos is csak tegnap igen reg-
gel juta meg, az havasali vajdának is egy egy jó boérja jött
vala vele, kit im most bocsátunk el; az országtól kívánt asse-
curatoriát s kész leszen mindjárt az török ellen fegyvert fogni
mellettünk s ő mellettek, kit meg is küldé az ország, kinek, im
édesem, mását is küldtük. Petki István uramat is 3000 lóval
hocsátjuk mellé. Bizon megsegít az úr isten, édesem, bennün-
ket. Adja az úristen, édesem, stb. Amen. Datum in castris
Torda positis. 2. die Octobris Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Alább, szintén R. Gy. kezével : Kornis uramnak szóló
levelünket küldd meg, édesem, éjjel nappal. Az havasali vaj-
dával való szövetségét az országnak, édesem, add értésére
Debreczeni uramnak, küldd meg mását is az ország assecura-
toriájának.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának
adassék.

XXIV.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak; az octob. úr Isten stb.

2.

Hogy kegyelmed egészségben vagyon. azon szívem szerint örülök; kívánom, hogy az úr isten stb. Tegnap és ma is kegyelmednek hozták levelét; volna miről írnom, de igen sietve kelle elküldenem Bálpatakit kegyelmedhez, mert kegyelmed azt írja, hogy kijű; de id (*itt*) ki nem tetszik. Ibráni uram is tegnap volt idben (*itt benn*). Tudom Bornemisza uram jobban megírta kegyelmednek; el is hittem, hogy az mi javára néz kegyelmednek az ideki való állapotához képest, úgy ír kegyelmednek. Kérem kegyelmedet, édes uram, meglássa kegyelmed kinck hiszen. Az én istenemet is kérem, hogy igazkassa (*igy*) kegyelmedet. Az id (*itt*) ki való gondra, valamire reáérkezem. isten segítsé(*ge*) velem levén, sem nyughatlanságogomot, sem költséget nem szánok az kegyelmed bücsületi mellett. Kegyelmednek szóval is izentem. Ezeknek utána stb. Költ Váradon (*sic*). 2. Mindszent hava Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfi m. p.

Kulczim : Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczi stb. Domino et Marito nobis charissimo.

XXV.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak; az octob. úr isten stb.

3.

Mi, édes uram, legyen hála istennek, egészségben vagyunk; kívánom az én istenemtől stb. Az kegyelmed kijüvetele ide ki annyi bátorságot nem szerzett, az mennyi félelmet; csak az én istenem adná jóra. Im bemegy Bornemisza uram meg tudja mondani kegyelmednek mind az oda ki való állapotot és az itt benn valót is. Az Patakrúl jött katonát ma küldém

ki az táborban csak, ma is jötték, nem sok híja az háromezrnek; még annyi jű, az mint írja Debreczeni uram; én azt tudtam, előbb volt hírekkel, hogy el kell jünők, de mentik magok, hogy késő lett hírek; magok elég emberek, de kellett volna, ha, jobb szerrel voltak volna; az önodiak mégis jobban vannak. Én itt is adattam mind kopját és lobogót is csináltattam nekik. Mennyi pénzt hoztak, és mennyit adtam ki, im beküldtem kegyelmednek. Kérem kegyelmed, édes uram, az hadakozásnak kimenetelit csak az isten tudja, noha az én istenemben jó reményem vagyon; egyik akadályát azt látom kegyelmednek, az ki felől ott benn is beszéltünk, az bocsátásban is nem látok módot, az tartásban is; csak kegyelmed meg ne búsuljon miatta. Ezeknek utána stb. Költ Váradon Mindszent havának 3. Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczi stb.

• Domino et Marito nobis charissimó.

XXVI.

Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak stb. 1636.

Bálpataky tegnapi megjűve, az kegyelmed levelét meg-^{octob}adá, hogy kegyelmed édes uram egészségben vagyon azért az^{5.} én istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét ez után is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben, mi, hála legyen istennek, egészségben vagyunk. Az kijövetelét értem kegyelmednek, kívánom az én istenemtől, hogy az emberek reménsege kívül tegye bódoggá és szerencsésé. Noha azt tudom, hogy kegyelmed ittben nem múlathat, de még is akkor, ha kegyelmed megírhatná mikor jűhet be kegyelmed és meddig múlat itt kegyelmed, azt akarom kegyelmednek jelenteni, édes uram, tudja azt kegyelmed, hogy immár isten kegyelmessége által annyi idejek vagyon az gyermekeknek, hogy az mit látnak, megemlékeznek róla, azért ha kegyelmednek tetszenék és akadályára nem lenne kegyelmednek, talám nem ártana, ha

kegyelmed elvinné őket, csak egy hálásra is, még is látnák meg mind az két tábort, írja meg kegyelmed hadd tudnám őket készíteni, lám nem messze vagyon az tábor, az beküldésében is vagyon módja kegyelmednek. Azt is írja meg kegyelmed ha kell-e gazdálkodni az udvarbirónak és hova kell; az kegyelmed levelét tegnap hozták, kiben kegyelmed parancsol, hogy írnék az fegyver-derék és pánczél felől Patakra, én mindjárt ugyan az kegyelmed izenetét elküldtem egy postától, megírtam mennél hamarabb elhozzák. Ezek után az én kegyelmes Istenem stb. Költ Váradon Octobernek 5. napján Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

XXVII.

1636. Az úr isten, édesem stb.

octob. Ma édesem, két leveledet vőttem itt táborunkban. Az
6. magad lovait bár ide ne fárasztattad volna, mert az sátoros szekérben kellett volna ló; mi ezeket visszaküldtük; csütörtökön, édesem, ebédre minden okvetetlen bemegyünk, de estvére az táborban kimegyünk; az gyermekek mind ketten bár legyenek készen, mi nem bánjuk, bár mindketten lássanak, halljanak. Adja isten, édesem stb. Amen. Datum ex castris Barattka positis. 6. die Octobris Anno 1636. estve 5 órakor.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.'

Alább, szintén R. Gy. kezével : Hagyd meg, édesem, az porkoláboknak, készítettessenek el az öreg lövő szerszámokban vagy tizenhatig valót, kivel löjjenek, mikor bemegyünk; de azt is igen-igen meghagyjad, édesem, úgy töltsék meg az álgúkat, kár ne legyen benne.

Kivül, szintén R. Gy. kezével : Az udvarbiró az táborban most még

ne gazdálkodjék, mert elég élésünk vagyon; csak az várat rakná. Egyébről édesem beszélhetünk.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiaának, Lorántfi Susannának adassék.

XXVIII.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak; stb. 1636.

Ma reggel, mintegy 6 óra után hozák az kegyelmed ^{octob.} levelét, melyből értem az kegyelmed idejüvetelét; kívánom ^{6.} az én istenemtől, hozza kegyelmedet szerencsés kedves jó egészségben; mi is most is hála istennek egészségben vagyunk; én édes uram, az kegyelmed parancsolatja szerint az magam lovait elküldtem, mert itt ennél több nem volt, az többi Székelyhídon vannak; ha kegyelmed parancsolja, elhozatom; én mindjárt az kegyelmed parancsolatja szerint elküldtem Székelyhídra is az szekerekért is; itt is meghagytam, de meghidje kegyelmed, hogy nehezen tehetni szerit, mert az szegénség mind elfutott. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondviselése alá ajánlom kegyelmedet, édes uram stb. Költ Váradon 6. October Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb. Domino et Marito nobis charissimo.

XXIX.

Az úr isten, édesem stb.

1636.

Mi ide délyest 1 órakor, hála istennek, békével jutánk. ^{octob.} Az török tábor is ma szállott Lippához, mi is csötörtökön ^{14.} Jenőhöz megyünk. Az esztergomi, váczí törökököt haza bocsátta az vezér, kevesedl magával vagyon, segítséget sohonnét nem értünk, hogy jönne melléje itten közelről. Bizon nekünk nagy bizodalmunk vagyon, az úr isten meg fogja szégyeníteni.

Kérlek, édesem, ne búsulj mert ha nyavalyád leszen az miatt, mi haszna az én életemnek is? Munkácsról ha elérkeznek az katonák, küldd utánunk. Az mely pénzt onnét hoznak, abból utánunk csak két ezer forintot küldj, az többi maradjon nálad, édesem. Az kis órát Herczeg uram küldje utánunk. Az Patakra szóló levelünket édesem, mennél hamarbb küldd el. Egy fő török rabot is vettünk 80 talléron, azt is, édesem, küldd Patakra. Irj gyakorta egészségtek felől. Az várat édesem, takartasd minden féle éléssel. Mi tegnap előtt keményen parancsoltunk Deli Farkasnak, mindjárt 1500 berbécsset, meddű juhval együtt, kétszáz ökröt, meddű tehenet, 13 hordó mézet küldjön s hajtasson Váraddá. Szász disznót is jót; ha elérkeznek vele, azzal is jól nevedik az élés. Adj a isten, édesem stb. Amen. Datum ex castris Tulka positis 14. die Octobris Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfjának Lorántfi Susannának adassék.

XXX.

- 1636 Az úr isten, édesem, stb.
octob. Legyen az úr istennek szent neve áldott, édesem, mi
18. most is türhető állapattal vagyunk. Belléni uram is tegnap juta meg. Az kis keszkenőt is édesem, meghozta, melyet kedvesen vöttünk. Im mi is, édesem, egy övet küldünk, kit az portáról küldtenek volt az budai vezérnek, de isten ő felsége másuva rendelte volt. Adj a az úr isten egészséggel megviselned, édesem. Bőjti Istvánt bocsáttam vala ki tegnap 150 lóval, ma hajnalban az úr isten szép szerencsével áldotta meg; volt 400 török, az ki reájok ment volt, vágták tovább fél mélyföldnél, elevent is fogtak 3; de sokat vágtak le benne, még oda ki vagy 5 rendbeli csatánk. Im ezen órában is bocsátjuk ki Faragó Andrást is 200 lóval. Adj a az úr isten, édesem, stb

Amen. Datum in castris Boros Jenő 18. die Octobris
Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiaának Lorántfi Susannának
adassék.

XXXI.

Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak, az 1636.
úr isten stb. octob.

Kegyelmednek édes uram ma is hozák levelét; hogy 18.
kegyelmed egészségben vagy on azért az én istenemnek hálát
adok, és kérem ő szent felségét ez után is tartsa meg kegyel-
medet jó egészségben és minden dolgaiban adjon boldog elő-
menetelt. Mi is, legyen hála istennek, egészségben vagyunk.
Földvári csak most érkezék, im el küldtem kegyelmedhez,
hogy mennél hamarébb tudja meg kegyelmed mint jüttek, az
pénzt is el még nem hozták, noha itt is most kellene, bort is
most kell venni; az tallér(t) kár itt költeni de ha más nem
lészen annak is meg kell lenni, az katonákat holnap elküldöm
az patakiak eleiben is elkültem, mihent elérkeznek mindjárt
elküldöm; kérem kegyelmedet, édes uram, megbocsásson ha
kegyelmednek ellene volna irásom. Az kövári állapotot hadja
úgy kegyelmed, hogy jövendőben meg ne búsuljon kegyelmed.
Ezeknek utánna isten oltalma alá ajálom kegyelmedet, adja
isten édes uram lássuk egymást mindnyájan örvendetes álla-
patban. Molt Váradon 18. October Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino et marito nobis charissimo.

XXXII.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az
 octob. úristen áldja meg szerencsés bódok (*sic*) hosszú élettel ke-
 22. gyelmedet.

Az kegyelmed levelét Görkeitől elvettem; hogy kegyelmed, édes uram, egészségben vagy, azért az én istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét, ezután is tartsa meg kegyelmedet, minden dolgaiban ezu(t)án is tegye szerencséssé. Mi is, legyen hála istennek, tűrhető egészségben vagyunk; az övet is meghozták, kegyelmednek megszolgálom; az isten ő magát is az vezért segítse meg; kegyelmednek Patakon termett pomát küldtem; adj a isten, édes uram, sok esztendeig (*e*)hessék kegyelmed azután is benne; az pénzt még el nem hozták Munkácsról; de ha elhozzák is, ha lehet, kegyelmed ne vitesse el innét; mert itt is sok az költség; inkább tarért (*tallért*) küldök. In elküldtem kegyelmednek az Debreczeni uram levelét, mennyi bort kell vinni, egy tallérnál alább nem adják, de ha pótúra leszen 17 pénzen, jobb részét úgy vettem; édes uram, tudom, kegyelmed az mi legjobb azt cselekedni, de mégis kérem kegyelmedet, ha békességre menne az dolog, ha lehet, kegyelmed ne vegyen csak magára annyi költséget, az mennyit ígérnek; mert úgy látom, nem gondolnának vele, ha kegyelmed mindenét elküldené is; az mi költségünk pedig csak az isten tudja még kell, hiszen jövőendőben is az országnak használ; noha csak viselnék jól magokat, az isten talám a nélkül is megadná az jövőendő szabadságot. Noha énnekem bizony nem izen Huszár Mátyás, de minthogy látom, igazán szolgál, ha oly jószág esik, kegyelmed ne hagyja e nélkül, nemcsak három emberhez kell kegyelmednek mutatni kegyelmességét, noha tudom több érdemes híveket is, azon volna kegyelmed, hogy elébb vinne. Noha azelőtt is írtam volt kegyelmednek az kővári dolog felől, tudom, édes uram, kegyelmed mindent jó végre cselekedik; ha isten békességet adna, mind inkább meglehetne, de az dolognak kimenetelét csak az isten tudja, mindazonlat (*sic*) abban is az isten igazgassa

kegyelmedet. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem ótalma alá ajánlom kegyelmedet ; adja isten, édes uram, lássuk mindnyájan egymást örvendetes állapotban. Költ Váradon, 22. Október Anno 1636.

Kegyelmednek iga: szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

XXXIII.

Az úr isten, édesem, stb.

1636.

Bálpataki, édesem, tegnap estve felé jutott vala ide. octob. Egészségteken, édesem, örülünk, melyet az úr isten ezután 24. is tartson meg sok eszentendekőkig. Az pomagranatot is meghozták, édesem, adja az úr isten, sokszor küldhess édesem ; itt az urak igen csudálják. Az mely pénzt, édesem, Munkácsról hoznak, abból ide bárcsak ezer forintot küldj ; az többi maradjon szükségedre. Nekünk tallért is ne küldj bár most édesem, utánunk. Mennyi bort kívánjon Debreczeni uram, hogy vétess, azt is értjük, kit meg is kell venni ; ha Munkácsból az pénzt elhozzák, onnét is kitelik egy része. Ha penig talléron kell, édesem, megvenned is, úgy is meg kell lenni. Az mely summát az követek császárnak ígérték, meg se gondold, édesem, hogy mi azt mind magunkra vegyük, mert mi bizony nem vesszük ; mivel az ország nevével is ígérték meg azt. Huszár Mátyásról nem akarunk feledékenyek lenni, édesem Az kövári dologról hidd el, édesem, nem vagyunk gondviseletlenek. Kornis uramékat az mint elbocsáttuk vala s mi végre azt az úr isten ez sok esővel megtartóztatta, ki ellen nem tehetünk, csak hála adással kell mindent vennünk. Az bizony dolog, ha az üdő szolgált volna, ezeket az úr isten megszegyenítette volna ; nincs kétségünk, ezután is az úr isten meg nem szégyenítené őket. Szóval is izentünk, édesem Bálpatakitól. Adja az úr isten szent

fiáért stb. Amen. Irtam Boros Jenőben 24. die Octobris.
Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susánnának
adassék.

XXXIV.

1636. Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak stb
oktob. Az kegyelmed levelét Bálpataky meghozá, hogy kegyel-
25. med egészségben vagyon, azért az én istenemnek hálát adok
és kérem ő szent felségét édes uram, hogy annak utána is
azon jó egészségben tartsa meg kegyelmedet és minden dol-
gaiban tegye szerencséssé kegyelmedet; mi is legyen hála
istennek egészségben vagyunk. Értem, hogy Kornis uram
átal nem mehetett, eddig is elég búsulással voltam, hogy sem-
mi hírt nem hallottam, mert ide is olyan nagy esők járnak,
az úr isten ő szent felsége fordítsa jobbra ezt az üdöt is. Az
jó békességet édes uram bizony igen akarnám, ha lehetne,
meg is adhatja isten, ha akarja, de én akkor hiszem, ha hal-
lom, az isten édes uram szent lelkével igazgassa kegyelmedet
abban is. Munkácsról még sem hozák el az pénzt, elég kárunk-
kal vagyon az tallér költés az bor vételben is, mindazonál-
tal azon leszek az mennél kevesebb kárunkkal vétessem meg,
kegyelmed írja meg, ha elhozzák, ugyan küldjék kegyelmetek,
mert füzetni kell, jobb az tallérral füzetni, mert itt csak 107
pénzben veszik el, mindazonáltal, édes uram, az mit kegyelmed
parancsol, azt kell cselekednem. Debreczenyi uram írja, hogy
Réz András kezéhez vette volna az munkácsi donációit, ke-
gyelmed parancsoljon, hozzák alá, legyen meg az igtatás. Ezek-
nek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá aján-
lom kegyelmedet stb. Költ Váradon 25. October Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvvel szolgál

Susanna Lorántffy m. p.

Külczim: Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczy stb.

XXXV.

Az úr Isten, édesem stb.

1636.

Egészségteken, édesem, örülök, s az úr istent áldom is ^{octob.} 29.
 érette, s ezután is engedje ő felsége, ezent hallhassuk. Itt mi-
 csoda árviz legyen most is, édesem, Feltóti meg tudja mondani.
 Az békességnek végben menetelit csak az isten tudja; mind-
 azáltal mivel az ország császárnak megígérte az negyvenezer
 tallért, az kajmekámnak is az tíz ezeret, ez ha reá vinné őket,
 s segítvén az is, hogy megcsalatkoztanak reménségekben; mi
 is azért, édesem, látva hisszük s azért is vigyázatban kell len-
 nünk. Balling uram dolgán mi nem győzünk álmélnkodni. Ir(j)
 édesem neki, ne késlelje, küldje el, az tallért alább 180 pénz-
 nél nem kell adni. Im megparancsoltuk Ibráni uramnak, va-
 laki úgy el nem veszi, az homlokában sütik. Ha Munkácsról
 elhoznák az pénzt is, addig, édesem, ne küldj, még innét nem
 irunk; mert mi innét, úgy történhetik, kedden vagy szerdán
 el fogunk indulni, s Illyéhez szállani, mivel ez az föld immár
 elpusztult, ezt megerősítvén lovassal, gyaloggal s ha oda me-
 gyünk, lészen ott benn pénzünk készen. Debreczeni uramnak
 megirtuk, meghozván az donatiót, mindjárt statuálásához kezd-
 jen. Adja az úr isten, édesem, lássuk stb. Datum Boros Jenő
 29. Octobris Anno 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

(*Alább, ugyan csak I. R. Gy. kezével*): Dániel János
 tegnap juta meg Moldvából, onnét tatártól nem kell félni tö-
 röktől is. Csulai uram is elmene Bethlen Istvánhoz tegnap az
 követekkel. Az papirosom, édesem, elfogyott. Ott hagyta Máté
 Váradon. Küldj vagy 25 konczocskával mindjárt.

Külczim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susánnának
 adassék.

XXXVI.

1636. Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak. Az
octob. úr isten sat.

31. Az kegyelmed levelét Győri Márton meghozta, hogy kegyelmed édes uram egészségben vagy, azért az én istenemnek hálát adok. Mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk. Értem az békességes tractához hozzá kezdtek, de az mint hallom sok költséssel kell meg lenni, de az mind nehezebb, hogy ő az kit az kegyelmed ártalmára ígért, kegyelmednek kell megfizetni; az mint hallom az kővári dolgot is emlegetik, az mint mondtam félek rajta, hogy meg ne búsoljon még a miá kegyelmed, az mint értem sokat hiszen ismét Róti uram, az kitől félek, hova tovább inkább megbúsol kegyelmed; az jó békességet édes uram bizony szíből akarnám, csak az jó isten adná, lenne elsőben az ő szent nevének dicséretére, annak utánna kegyelmednek bocsületére és országával jöendő meg maradásával; de édes uram, ha meg kellene is engednem is némelyiknek, kiváltképen Fráter Pálnak, úgy engednék meg nekik mint Salamon szemeinek, mindazáltal az én kegyelmes istenem minden dolgaiban igazgassa kegyelmedet. Péter diák ha ír, elküldök Kolosvárra, de ha be kell menni, miért kell kihozatni. Az gyalognak kitölt havok, az várbelieknek perceptor nem fizethet, azoknak is meg kell fizetnem, ilyen állapotban nem halaszthatni el; Munkácsról negyedfél ezer forintot hoztak, én most pénzt nem külttem; Feltótitól írtam volt kegyelmednek, azt várom, de itt is menyire kell, kegyelmed megítélheti. Ezeknek utánna az én kegyelmes Istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja Isten édes uram lássuk egymást örvendetes állapotban : Költ Váradon 30. October Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Feltóti hogy megjött immár elvégeztem volt az kegyelmednek szóló levelet, itt én immár poturával megfizettetem

az horért, ezer csebet vétettem Székelyhídon is és Diószegen, Miskén ezer csebet, immár nem is vétetek többet. Az munkácsi jóságban is elfoglalták az bort, az mint mondják az ott való szükségünkre elég lett. Debreczeni uram írja, hogy száz hordó bort vétet csak Beregszászban, ha kegyelmednek édes uram tetszik, az szegén ember is had adná el az borát.

XXXVII.

Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak stb. 1636.

Tolnay uram csak most érkezék, az mely levelet hozott octob. azt is elküldtem kegyelmednek, azután is mindjárt mást is 31. hozának Debreczeni uramtól írja ő kegyelme, hogy meghozták az munkácsi donatiót és nem kellene az iktatással késni el is hittem, kegyelmed is mindjárt parancsol felőle; két pómát is küldött az ki ott termett, az nagyobbikot elküldtem kegyelmednek, adja Isten édes uram költse kegyelmed jó egészséggel el. Mennyi fűszerszámot hoztak, im elküldtem kegyelmednek; innét kell-e kegyelmed után küldeni, írja meg kegyelmed. — Balling uram irta volt, Balling György uram azért késett, hogy Perény Gábor uram irt volt, hogy eljű, de az mint írja ő kegyelme sok kívánsága volt volna ő kegyelmének, én megírák én nem értettem semmiben, nem tudom az, ha mit kell adni kegyelmed parancsol felőle, de édes uram, talám én úgy látom sok akadályá lehet kegyelmednek abban az dologban.

Ezeknek utána az én kegyelmes Istenem gondja viselése alá ajánlom stb.

Költ Váradon 31. October Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántffy m. p.

Külczim : Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczy stb.

XXXVIII.

1636. Az úr isten, édesem, stb.

nov. Egészségben, édesem, hogy vagytok, adok hálákat
 1. érette az úr istennek, azután is engedje ő felsége hallhas-
 sak örvendetes hirt felöletek. Istennek hála, mi is türhető
 állapattal vagyunk. Az békesség tractálásától az statusokat
 el nem tilthattuk édesem; de hogy mi annak végben
 menetelit hinné(n)k, azt bizony nem irhatjuk; sőt az
 török czigánságának látjuk lenni; talám jobban meg fog-
 ják ebből is esmerni az törököt; noha az értelmese s
 jámbora már is elhitte azt, hogy ez mostani úton az török
 Havasalföldévé akarná Erdélyt tenni. Ugy vagyon for-
 gatja az kövári dolgot is, de azt bizon végben nem viszi;
 rossz békességet édesem, mi is nem kívánunk. Mi megmond-
 tuk az statusoknak, úgy ígérjenek, hogy meg is adhassák;
 mert mi többet tizezer tallérnél, tizezer ó dutka pénznél nem
 adunk. Fráter Pál dolgáról mi is úgy elméltünk, édesem.
 Az mit Péter deáknak kiküldeni hagyunk volt édesem, az
 míg elkészül, ottben fogunk mi is lenni. Az gyalognak meg
 kell lenni fizetéseknek, édesem; de nekünk az tetszenék, az
 perceptort szorgalmaztatnád, édesem, tenné pénznek szerit
 s fizetne ő; mert nekünk, édesem, továbbra is nem árt gondol-
 kodnunk. Talám már az szegény is haza szállhatott, szedetné
 fel az adót. Ide, édesem, az mint tegnap megirtuk, csak annyi
 pénzt küldj, az többi maradjon nálad. Székelyhidon, Diósze-
 gen az bor árában talám búzát is elvenne az szegénység; azt
 is próbáltasd meg, édesem. Az szegénységnek bora eladása
 felől ir(j) édesem Munkácsban, nem kell szegényeket idege-
 níteni. Petneháziné asszonyom tisztartójának megküldjük az
 levelet s ha kívántatik az lisztet el is hozatjuk. Az bányában
 édesem, hétfőn kimehetsz, de csak magad menj; éczakára
 meg bemenj az várban, nem jó kinn hálnod; azután is jó
 vigyázással ki mehetsz; de egyszer is ott kinn ne hálj, édesem.
 Ha az békesség meglenne, mi is oda Váraddá mennénk, éde-
 sem. Tegnap bizonyoson írá az havasali vajda, hogy az budai

vezér most is tatár segítséget kéret; azért is kell bemennünk, az utakat minden felől megerősíthessük, és ellene is állhassunk bejövételnek. Hisszük is az úr isten reá segít bennünket. Kérlek, édesem, ir(j) gyakorta egészségtek felől. Adja az úr isten szent fiáért stb. Amen. Datum Boros Jenő 1. die Nov. Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

XXXIX.

Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak. Az 1636.
úr isten sat. nov.

Meghozták az kegyelmed levelét; hogy kegyelmed édes uram egészségben vagyon, azért az én kegyelmes istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét az után is jó egészségben tartsa meg kegyelmedet édes uram, mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk; értem az kegyelmed Jenőtől való megindulását is. Nem mondhatom, édes uram, hogy az kegyelmed állapotján sokféle gondolatom nem volna, de az én kegyelmes istenemben bizom, ki eddig gondját viselte kegyelmednek, most sem rövidüt meg az ő karjának ereje, kérem is ő szent felségét szívemnek buzgóságából édes uram, hogy noha ő szent felsége nem szól próféták által mint az régi királyoknak, de szóljon az ő szent lelke által mit cselekedjen kegyelmed, minden dolgaiban adjon boldog előmenetelt. Az pénzt elküldtem, Herczeg uram, mennyi vagyon itt, azt is tudja. Bálpatakyt elküldtem, hova ment, tudja Herczeg uram, ha meg jü elküldöm kegyelmedhez, kegyelmednek szóval is izentem Herczeg uram(tól), kegyelmednek jó akaratja ha onnan haza bocsátja Herczeg uramat. Ezeknek utána az kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet. Adja isten édes uram lássuk örvendetes állapotban egymást. Költ Váradon 2. November Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külezim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczi stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

XL.

1636.
nov.

Az úr isten, édesem, stb.

2. Tegnap talám csak egy órával utána Szenteinek, hogy elbocsátánk, juta az portáról levelünk, kinek, édesem, im igaz mását küldtük; Ibráni urammal közölhetet(d). Az úr isten ott is mind az mi jönkra adja császár hadainak verését. Még innét édesem, hétfőn, kedden meg nem indulunk. Az cardinálnak kellett igen hamar levelet iratnunk, kit Bornemisza János uram kezében küldtünk; mennél hamarb édesem küldd meg Debreczeni uramnak, hadd küldje Bornemisza Jánosnak. Adja isten, édesem stl. Datum Boros Jenő 2. die Novembris 1636. estve 8 órakor.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Alább, ugyancsak I. Rákóczy Gy. kezével: Debreczeni uramnak is megirhatod édesem, az Kucsuk Ahmet dolgát, hadd örüljenek ott is neki. Az élést ide hozni s kenyeret siettesd, édesem. Im most reggel 7 órakor bocsátjuk el Cserénit, édesem, magunk is im ezen órában indulunk az táborra, de estvére visszajövünk. Debreczeni uramnak is irtunk egy levelet 3. Novembris.

Külczim.: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának.

XLI.

1636.
nov.

Szolgállok kegyelmednek mint szerelmes uramnak az úr isten sat.

4.

Cserény az estve érkezik. Az kegyelmed leveléből értem édes uram, hogy az úr isten az császárnak is oda átal ellenséget adott, az istennek nem kisebb kegyelmessége mint az régi királyokkal mit cselekedett, hogy ellenségének oda hátra ellenséget szerzett, az kiért az én kegyelmes istenemnek legyen

áldott az ő nagy neve és ennek utána, elkezdett kegyelmes-ségét vigye véghez ő felsége. Csak félek, édes uram az sokáig való tractától, így levén az dolog, ha az emberek egyaránt fognák az dolgot, talán nem kellett volna annyit is fizetni ha meg lett volna is az békesség. Debreczeni uramnak elküldtem az mását az kegyelmed levelével, tudom, meg irta kegyelmed kinek kell küldeni; az élést az mint reá érkeznek el viszik, az élést még ide Erdslyből el nem hozták, ha el hozzák kegyel-mednek megirom mit hoznak és gondom lészen reá. Az mun-kácsi donatiom felől nem tudom ha irt e kegyelmed Debrecze-ni uramnak, mert rövid az idő. Ezeknek utána az én kegyel-mes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram láthassuk egymást mindnyájan örvendetes állapotban. Költ Váradon 4. Novembris 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Utóirat más papíron: Kenyeret az mi lehet, az szekér-nek szűk volta miá küldök, bort is. Petneháziné asszonyomnak szóltam, adna feliből lisztet, mást adatunk ő kegyemének érte im irt levelet is, oda csak kegyelmed rendeljen embert is hozzá, ha isten, édes uram, megadná az békességet, írja meg kegyel-med, ha ide jön-e kegyelmed vagy csak onnan menne be; ha lehetne az bányában is egynehány nap lennék, talán használna az én nyavalyámnak, az ki felől kegyelmed beszélt Gátival.

Külsőim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb. Domino et Marito nobis charissimo.

XIII.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. Az úr 1636. isten stb. nov.

Herczeg uram meghozta az kegyelmed levelét, hogy kegyelmed egészségben vagyon, azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő szent felségét, ez után is tartsa meg kegyel- 8.

medet kedves jó egészségben; mi is legyen hála istennek türehető egészségben vagyunk; hogy kegyelmed édes uram írja ne búsuljak, az miben lehetne sem az színével az búsulásnak nem hagynám és külsőképen sem mutatnám, de édes uram, csak hijá(ba), mert nagyobb hajlandóságom az bánatra, hogy nem az vigasságra. En itt az kinek kellett megfüzettetem, ha kegyelmed ott megfüzettetett, az más hóban nem kell megfüzetni nekik; én eleget hagyom, az pénzt szedjék, de még eddig csak hijában volt, tudja kegyelmed most nem lehet sokáig vártni őket. Debreczeni uramnak megírtam, az pénzt megküldje; az papirost elküldtem kegyelmednek, kérem kegyelmedet édes uram, írjon gyakran egészsége felől, egyéb állapotja felől is. Ezeknek utána az kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet. Adja isten édes uram stb.

Költ Váradon 8. Novembris Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy dei gratia stb.

XLIII.

1636. Az úr isten, édesem stb.

nov. Innét az úr isten engedelmeiből édesem, im ezennel meg-
8. indulunk. Még eddig sem tatárok felől, sem más felől ártalmas híreket nem értettünk; noha tegnap is vöttünk levelet Fejérvárról. Szántnak, vetnek, az szegén emberek is haza takarodtanak igen; az moldvai vajdának is követje jü hozzánk. Ezután is, édesem, mindenekről akarunk tudósítani. Az gyermekekkel, édesem, az feketét hár levettesd; elég eddig az gyász. Ez német tisztviselőket, édesem kísírtesd el Patakra. Adja isten stb. Amen. Datum ex Castris Sebes positis 8. die Nov. A. 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának adassék.

XLIV.

Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak. Az 1636.
 úr isten áldja meg kegyelmedet szerencsés boldog hosszú nov.
 étellel és jó egészséggel. 10.

Kegyelmednek, édes uram, most is írhatom, legyen hála istennek türehető egészségben vagyunk, melyet szívem szerint kívánom kegyelmed felől is adjon isten hallanunk édes uram. Bálpatakyt küntem volt Debreczen felé, az birónak izentem volt, az pénz felől azt mondta, hogy ott vagyon, és az mikor hagyom ide hozzák, de én addig ide nem hozatom az még ott benn meg nem adatja kegyelmed. Herczeg uramat holnap küldöm Székelyhídra. Ezek után isten oltalma alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram láthassuk egymást mindnyájan öröndetes állapotban. Költ Váradon 10. November Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
 Domino et Marito nobis charissimo.

XLVI.

Az úr isten, édesem stb.

1636

Klubucsicskit, édesem, im visszabocsátottuk, adja az úr nov.
 isten tanáljon öröndetes állapotban. Még az munkácsi statu- 11.
 álásra reá fog érkezni. Én, legyen az úr istennek hála, jó
 egészségben vagyok s holnap immár az Maros mellé megyünk,
 csötörtökön Dévához szállunk, onnét pénteken az Esztrig
 mellé, s ott fogunk mulatni vagy 5 napig, onnét melyre
 fogunk, édesem, fordúlni, tudósitlak róla. Az mely török által-
 jütt volt az Dunán, az meg visszament. Máté vajdának is
 vagyon 12000 embere jó. Az portáról is várunk óránként

levelet; mindenekről tudósitlak, édesem. Ugy vagyon édesem, nehéz az bánatot eltitkolni; de méltatlan bánkódni, az sem jó; mi bizonynyal hisszük, az úr isten el nem hagy bennünket; most is, kérlek édesem, békét hagyj az bánatnak; lám az előtt másokat is te biztattál s bátorítottál. Leo ha ott nem kell, beküldheted, de nekünk az tetszenék míg Gátti oda érkeznekk lenne ott addig. Kérlek, édesem, ír(j) gyakorta; én is azt cselekszem. Adja az úr isten szent fiának stb. Amen. Datum ex Castris Lunkul positus 11. die Novembris. Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Alább, szintén I. R. Gy. kezével: Az váradi perceptort édesem, meg kell riasztani, az vitézlő nép fizetésére gondja legyen; ne támaszkodjék reád. Az Patakra szóló leveleket, édesem, küldd éjjel nappal.

Külczim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának adassék.

XLVII.

1636. Az úr isten szent fiának érdeméért, édesem stb.
nov. Az úr istennek szent áldomásával édesem, mi már ide
13. Dévához érkezünk, türhető egészséggel s állapattal. Az mel; török had az Duna mellett volt Kinán pasával, azok eloszlotanak; az tatároknak is indulatjuk felől még eddig semmi hirt nem hallottunk. Itt benn az szegénség igen haza takarodott. Sok embereket s tisztviselőket is véletlen és reménségek kivül tanált az mi bejövetelünk; sok szívek titkait nyilatkoztatta ki az úr isten. Talám holnap Hunyad mellé szállunk s ezután is, édesem, mindenekről tudósítani akarunk. Adja az úr isten szent fiának érdeméért stb. Amen. Datum ex Castris Déva positus 13. die Novembris Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Alább, szintén I. Rákóczy Gy. kezével : Holnap hozzánk fog érkezni az fejevári udvarbíró s az ott való állapatról tudakozván, irunk arról is. Az mint halljuk az Gyulafi uram szolgálai igen mostohául bántak az házakkal.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának adassék.

XLVII.

Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak stb. 1636.

Az kegyelmed levelét tegnap hozák; hogy kegyelmed nov. 14.
egészségben vagy, azért, édes uram, az én istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét ez után is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben és minden dolgaiban tegye szerencsésé kegyelmedet; mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk. Klobusiczky ide nem jött még, Debreczeny uram levelét kegyelmednek elküldtem, kegyelmed megérti, mit ír az pénz felől, az megmaradása felől is az mint ír, mintegy kétséges, azt azért kegyelmed tudja mint alkudt meg vele; az perceptort én nem tudom, mint kell jobban megriasztani, az mint meghagyom neki, de tudja kegyelmed az szegénység elpusztult, kiváltképen Jenő felé, az mint mondják is nem sok volna hátra az adóban. Leót elküldöm, itt hála Istennek nem kell. Én édes uram talám úgy tetszik gyakran írok kegyelmednek, ez után is írok, noha az úton való járás nehéz az Kajánon. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet stb.

Költ Váradon 14. Novembris Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

XLVIII.

1636. Az úr isten, édesem stb.

nov. Legyen az úr istennek szent neve áldott, édesem, én
 17. most is türhető állapotban vagyok, kívánom az úr istentől, felöletek is hallhassak öröndetes híreket. Ez héten innét által költözünk az Maroson, mivel az budai vezér is Temesvárra ment, mit fog ott cselekedni, azt is meghalljuk; úgy értjük, hadaiban elbocsátott volna, gyalogját, lövő szerszámát is az Maroson Szeged felé küldte volna alá. Mi tudván cigánságokat, nem hiszünk neki, igen nagy vigyázatban vagyunk. Az udvarbirót, édesem, livasd elő, életére, fejére parancsold meg, az várat mindenféle éléssel rakja meg; az székelyhidi jószágban lám vagyon asztag; adass elegendendőt, öröltesse s buzául is legyen feles élet benne; mert mi ehez az békességhez semmit nem bízunk. mivel mind Betlen István s mind az vezér lehetetlent kívánnak, mi sem mehetünk becsületünk sérelmével reá. Róti uramnak parancsoltuk, édesem, hogy kezében valami finum ezüstet és aranyat küldjön; ha megküldi tudósíts róla. Ir(j) édesem, egészségtek felől gyakorta. Adja az úr isten stb. Amen. Datum ex Castris Kajántorok positis 17. die Novembris Anno 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Alább, szintén a fejdelem kezével: Sebesi Miklóst kellett igen igen postán küldenünk az cardinálhoz. Kérlek, édesem, ott meg ne késleld, mehessen hamar el.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiának Lorántfi Susannának adassék.

XLIX.

1636. Az úr isten, édesem stb.

nov. Istennek hála, édesem, én most is türhető állapotban
 18. vagyok; kívánom az úr istentől titeket is tartson, éltesen ő

felsége stb. Klubucsuczkit, édesem, én igyenesen Munkácsra kültém, eddig ott is vagyok; az mint Debreczeni uram nekünk is írja, még ott az Füzesi hozta pénzben, arannyal együtt kell tizennyolcz ezer tallérnak lenni. Maga megmaradása felől édesem, Tolnai uram tud többet mondani, s ott lévén most ő kegyelme, érts meg, édesem, mindeneket s minket is tudósíts róla; én úgy tudom, ő kegyelme egyszer megmaradott. Leo csak Kolosvár felé mennjen, édesem. Tivadar s Girincze magokat gyalázták, édesem meg. Csáki István dolgát nekünk is írja Ibráni uram; de nem lihetjük. Ma hozák Máté vajda levelét, kiben tudósít, hogy Kinán pasa meg által jött az Dunán s értekezik mit cselekedjék? Mi megírok, menjen reá s verje fel, mivel csak két ezren is vagyok; innét mi is az háromszéki és csiki hadat segítségére küldénk; kik helyett onnét kívül hagytuk Ibráni uramnak, hogy az hajdúságból 1000 lovast, Várad katonákból 300 lovast, Bihar vármegye is mind bejöjjön; mert mi nem akarunk, bizon édesem, hinni az töröknek, vigyázásban akarunk lenni, magunkat erősíteni, akarjuk onnét kívül való híveinkkel is. Adja az úr isten stb. Amen. Datum ex Castris Kajántorok positus die 18. Novembris. estve 5 órákor Anno 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Külsőim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának adassék.

L.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. Az 1636.
úr isten stb. nov.

Kegyelmednek szombaton hozták levelét, hogy kegyelmed édes uram egészségben vagyok, azért az én istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét ez után is tartsa meg. kegyelmedet, mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk. Debreczeni uramnak csak most hozák levelét, melyet kegyelmednek elküldtem, írja azt is ő kegyelme, hogy Bakos uramék 18.

Rákóczy András mennyi lóval jünnének, és ha ott kell-e megfűzetni nekik. én megírtam. ha kegyelmed nem parancsolt felőle, talám nem kell megfűzetni ott nekik, ha lehet. Az jeni viczekapitány csak most jüve és monda, hogy bizonyos, hogy elment volna az vezér, kit adna isten, de ha úgy vagyon talám most nem kellene több hadat fogadni kegyelmednek, talám ez télen nem jü vissza, az után csak az isten tudja mint leszen, kinek az úr isten az után is adja boldog kimenetelit. Ezeknek (*utánna*) az kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten stb.

Költ Váradon 18. (*sic*) Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

LI.

1636.

nov.

20. Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak sat. Kegyelmednek tegnap reggel két levelét hozták, hogy kegyelmed egészségben vagyon azért az én istenemnek hálát adok és kérem ő szent felségét ezután is azon jó egészségben tartsa meg kegyelmedet. Mi is, legyen hála istennek, egészségben vagyunk. Az békességhez tudja kegyelmed édes uram eddig sem bíztam, hogy meg legyen jól az itt az vezérrel, csak félttem csalárdságától és most is félek, mert az mint kegyelmed írja mi haszna gyalázatjával és jövőendő búsulásával meglenni kegyelmednek, noha elhittém némely ember nem gondolna avval is csak lenne; még ezelőtt való levelében írta kegyelmed hogy sok szívek nyilatkoztak ki, noha édes uram nekünk nehéznek tetszik az ilyen állapot, de az úr isten ezt is jónkra adja mert mind minket megpróbált ő felsége, és az mely emberek sok hitekkal állaták hűséget azoknak is adott isten próbára való üdöt, kegyelmed is jobban esmeri ezután őket, kihez mint kell bízni. Rőti uram még ide semmit nem küldött, az mi itt az jószágban vagyon, azt behozhattik, az mint az udvarbíró megírta kegyelmednek. Székelyhídra is irtam most is, az bo-

rok számát ím elküldtem kegyelmednek, mert még azelőtt behozták volt; az citromot meghozták, kegyelmednek megszolgálom; én is édes uram oda ki való bort küldök, adja isten jó egészséggel elkölteni; én megírtam Debreczeni uramnak az török rabokat elbocsa (*így*) addig míg kegyelmed nem parancsol felőle, mert az Vadaszi uram igen keveset is ígér, elég boszút is tett, hadd ő is szánja. Kegyelmednek szóval is izentem Balpatakától, az pénzt megadtam az hopmesternek, kegyelmed az jószágot foglaltassa el. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten, édes uram, láthassuk egymást örvendetes állapotban mindnyájan. Költ Váradon 20. November Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy Dei gratia Principi Transylvaniae stb.

Domino et Marito nobis charissimo.

III.

Az úr isten stb.

1636.

Az úr istennek szent áldomásából, édesem, én ide be
csötörtökön szállottam, az hadak mind itt környülöttünk falu-
kon vannak. Az székelységben ötöd fél ezeret bocsáttam
Brassó felé az utak őrzésére s Máté vajda segítségére. Igen
félttem Máté vajdát, hogy az alatta valóiban meg ne fogyat-
kozzék, ha idején kiváltképen magára gondot nem kezd viselni.
Ugy értem, császár meg akarná fogatni, kit csak tegnap is
érteni adtunk; négy avagy öt nap alatt kell felőle valamit
hallanunk. Ez estve hozák az gyalog kapitánnak is Karan-
sehesből levelét, kit 21. irt. Bizonyynyal írja, az vezér hada
oszol s az bosnai had is ez elmúlt szeredán ment volna el. Ma
is jöve egy szolgálai (*így*) Betlen Istvánnak, ki hétfőn szűkött
onnét el, az is azt beszéli, hogy oszólnának. Immár derekasabb
vigyázásunknak Brassó felé kell lenni. Innét is ha meg aka-
runk mozdulni, értésedre adom, édesem. Az szegénség, ide be

nov.
22.

igen haza telepedett; szántnak, vetnek, de ezt is nagyobb része elvégezte. Jó vetések vannak, az borok savanyúk, erősek. Fogarasból is irt az udvarbíró, ott jól vannak, mindenek elég vagyon. 300 disznót ír, hogy eladhat pénzen, azon kívül is elég marad. Bálintfi Balás mint vitte meg édesem az egyetmást, tudósíts róla. Herczeg uram mint jára Székelyhíd felé, örömet értenénk, mint vannak lovaink. Adja az úr isten stb. Amen. Datum in oppido Szászváros 22. die Novembris. Anno 1636.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Alább, szintén a fejedelem kezével: Parancsold meg, édesem, Ibráni uramnak az hajdúságot s váradi hadot ne kesse beküldeni; erre Déva felé jöjjenek mennél kevesebb kártétellel; az vármegyék is az szerént.

Kivül szintén a fejedelem kezével: Az fő német kapitánnak felesége, édesem ott vagyon: mellettünk az ura becsülettel viseli (*magát*); adass egy néhány köből buzát s négy cseber bort neki.

Külsim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Susannának adassék.

LIII.

1636. Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak, sat.
nov. Mi, édes uram, legyen hála istennek, most is egészségben
22. vagyunk. kívánom az én kegyelmes istenemtől hallhassunk
örvendetes hirt kegyelmed felől is édes uram. Az mely vásárlást hoznak, kegyelmed írja meg, ha el kell-e küldeni kegyelmedhez. Jenei vicze kapitány volt itt, mondá, hogy kérték az ott való vitézlő nép, hogy szállna nekem, írnék kegyelmednek mellettek, kegyelmed adatna nekik egy hóra búzát és egy hó pénzt, és lenne négy száz gyalog benne, mert ők igen végen vannak, azért azt tettem nekik az választ, hogy kegyelmed látván fogyatkozások, mind fizetésre, néppel való megerősítésére kegyelmed gondot visel reájok. Az mint irtam az két nagy ember oda fel meg

békéllett, csak adná isten jóra, az mint irtam most is jötték ki Szentmarjai, de édes uram én félek abban is csak ne legyen csalárdság. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram láthassuk egymást mindnyájan örvendetes állapathban. Költ Váradon 22. November Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

LIV.

Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak.

1636.

Kegyelmednek tegnap két levelét hozták estve; hogy kegyelmed egészségben vagy on azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő szent felségét ez után is azon jó egészségben tartsa meg kegyelmedet édes uram. Mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk. Az kannákat is meg hozták, át is attam nagy uramnak, az hova illendő adja ki ő kegyelme; értem, hogy a székeltyeket kegyelmed elküldte. Az békesség még sem mén végben, bizon félek édes uram, az sok ideig való tracta csak meg ne ártson kegyelmednek; hogy Kilán hasa is ismét átal jött, édes uram legyen elég példa Bátori Gábor kegyelmednek, mint várakoztatták ütet is, az kit meg is hánt, de édes uram talám emberi mód szerint talám az jó alkalmatosságban el is múlt, de kérem a mi kegyelmes Istenünket, hogy ezután is adjon boldog el ő menetelt kegyelmednek. Csak szintén most hozák az kegyelmed levelit hogy kegyelmed beszállott Szászvárosba és a gyalog kapitánya is; hogy elment az vezér hadaiban, az jó volna ha oszolna, csak kérem kegyelmedet édes uram meglássa kegyelmed kinek hiszen és hírének, noha tudom esmeri már kegyelmed jó módon az embereket. Az szegény Máté vajdát szánom és félek is ha Máté vajdának nyavalyá(ja) lesz, kegyelmednek is búsulása ne legyen. Az hadakat Ibrányi uram nem késleli, de az kegyelmed levelit csak az estve hozták, és ma hozák Imre deák leve-

nov.

24.

lét, hogy Bakos uram is indúlt volna és ott akarná hogy füzessenek nekik, én megírtam Debreczeni uramnak ha lehet mennének be kegyelmedhez, ha az sem : csak ide jünnének, ha így nem lehet benne ott is füzessenek meg nekik és ne késsenek ; az mi egyéb fizetett nép ott vagyon is az ki ott nem kell jüjjön be. Az mint hallom Poskai ott vagyon füzetésen. Az mint írja Debreczeni uram Patakon az város árkát ásatja és hidat csináltatott ki az bástyán, de én megírtam hogy most az hadak ott körül vannak és hadná máskorra az híd csinállást, kin ő kegyelme minthogy az mely gyalog tegnap jütt ide az vásállással azt sem küldöm el az mig kegyelmed nem ír felöle. Görgey ide jü volt, de haza kültem had otthon vigyázzon. Röti uram tegnap küldte el az ezüstöt és arany(at) mennyi legyen im az maga levelét küldtem el kegyelmednek. Tolnai uram az mit tud az Debreczeni uram megmaradása felől kegyelmednek megírta. A Röti uramnak méltó volna az haza menetel csak lehetne ott jó moddal hagyni az helyet, de az félelmes, mert az szegény asszony régen beteg ; Szentpálit az mint írja Röty uram kegyelmedhez ment, az levelet vissza küldtem kegyelmednek. Herczeg uram irt az lovak felől kegyelmednek. Ezeknek utána az én kegyelmes Istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet édes uram, adja Isten láthassuk örvendetes állapotban egymást mindnyájan. Költ Váradon 24. Nov. Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Loratfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczi stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

Kivül R. Gy. kezével : 26. Nov. 1636.

LV.

1636.

nov.

25.

Szolgálok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak stb.
Noha kegyelmed még nem irt, ha be kell e küldenem az mit hoztak Krakkóból, de minthogy tudom, hogy ott most kell az muskatérén még is elküldtem százat most Andrástól az még

kegyelmed az többi felől parancsol. Az székelyhidi udvarbirót is behívtam volt, hogy magam beszéljek vele az búza készítés felől, de ő azt mondja minden nap készítik, de kevés az jószág, nem lehet hamar; én édes uram meghagytam az más héten, küldjön 500 köböl buzát ide, az előtt is hozattam 4 száz köbölvel, az után is hídj kegyelmed édes uram — valamiben mód vagyon az élés behozatásban el nem múlatom, hogy ne parancsolnék az mit elmémme felérek. Gombos János szerzette Görgey által egy öcscsét ide étekfogónak, bekomendálta hopmester uramnak, ezt is Gombosnak híják, kegyelmed ott meg ne fogadja, mert csak hír nélkül ment el innét ismét, én nem bánom ha engem is nem szolgál, csak ott se legyen.

Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá stb. Költ Váradon 25. November Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külszim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

LVI.

Az úr isten, édesem stb.

1636.

Magunk egészsége felől, édesem jónál egyebet én most ^{nov.} sem irhatok, kit engedjen az úr isten stb. Az kannákat tudja ^{27.} Tolnai uram, mint kell elosztani. Az székelyeket el kellett édesem küldenünk, mert Máté vajdát is kellett bátorítanunk, kivel nem is ártottunk, mert mehestest híre ment meneteleknek, Kinán passa is visszament s most már Máté vajda is jó állapattal vagyon. Tegnap előtt juta ide Száva, az secretariususa Hussain agával Kinán passától; az alkalmatosságban, azt megvallom, múlattunk el; ezzel penig az tractával kételenek voltunk; de már ennek is im vége fog lenni, mert az mint, édesem, ezelőtt megírtam, már utolszor resolválta magát az ország. Megtart az úr isten, édesem, bennünket. Kinek kellessék hinnünk, bizon, édesem igen megnézem, mert már valóban esmerem őket. Bakos uram jövetelét értettük; ha egyébb nem lehet benne, meg kell Patakon nekik fizetni; megírtuk

régen Debreczeni uramnak, hogy Pozsgait beküldje. Az árok-
 ásást nem kell, édesem, elhagyni. Az mely gyalogok onnét
 jüttek, elküldd, édesem. Az vásárlásban mit kell beküldeni
 im megírtam édesem. Az Róti uram levelét ide nem küldöt-
 ted, édesem. Monaki Mihályt ma küldtem Kővárban, hogy
 ott legyen, mivel Róti uram felesége látására kimegyen.
 Szentpáli megjött. Itt benn is mind savanyú borok vannak.
 Máté igen csendesen vagyon, tőle Csizsár többet beszél Toldi
 urammal együtt. Az jeneiek sokat kívánnának, az bizony
 most nem lehet; ha, édesem megtanálnak, igazítsad mi reánk.
 Micsoda emberek laknak ott is? most ott létünkben megta-
 nálhattak volna, de meg sem említették. Az két nagy ember
 ha külsőképen megbékéltenek is, de sziből az soha nem leszen.
 Abból is az úr isten gondunkat viseli, édesem. Leónak im
 magunk is parancsoltunk, eljöjjön. Az szegén Gáti szinte
 halófélben vagyon. Im édesem 40 citromot küldtem, adja az
 úr isten egészséggel elköltenetek stb. Amen. Datum Szászvá-
 ros 27. die Novembris Anno 1636.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Szentmarjai ugyan beszökött, nem lehet kétség hozzája,
 de mi meg nem tartjuk.

Kivül Rákóczy kezével : 27. Nov. 1636.

*Külczim: Az én szerelmes atyámfiának Lorántfi Susánnának
 adassék.*

LVII.

1636. Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak, sat.
 nov. Ma hozák az kegyelmed levelét melyben írja kegyel-
 28. med, hogy nem szintén volt volna jó egészsége kegyelmed-
 nek, noha magam is gondoltam, hogy kegyelmed azt írta,
 hogy türhető egészségben vagyon kegyelmed, de mástól is kérd-
 tem, de azt mondták, hogy kegyelmed jó egészségben vagyon,
 azért, édes uram, az én kegyelmes istenemnek hálát adok, hogy
 most egészségben vagyon kegyelmed, és kérem ő szent felsé-

gét, hogy azután is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben sokáig. Mi is, legyen hála istennek, egészségben vagyunk. Rákóczy András uram is csak ma érkezett el, de még hada el nem jött, azért jött el elől ő kegyelme, hogy az füzetések felől végezzen, talám lészen 300 lóval, azoknak is itt kell megfizetnem, mert nem lehet egy(éb) benne. Bakos uramnak is ma jött volt szolgálja ide, az mely levelet küldött, elküldtem kegyelmednek, de még háromszáz lovast vár utána, én megírtam, ne várja azt, hanem jöjjön ide, vasárnapra várom ide, itt sem késlelem, kis erőt is adok melléjek; az mint meg mustrálták őket, im elküldtem kegyelmednek. Ertem, édes uram, hogy végetlen tractának még sincsen vége, félek az Kinán basa tractája is csak meg ne ártson kegyelmednek, talám édes uram, csak azt várja Kinán basa, az tatár megjűjön Lengyelországból; ha lehetne, örömet kérdeném kegyelmedtől, micsoda jót vár kegyelmed ebből az hosszú tratából, mikor kegyelmed sem bízik hozzá édes uram; írja kegyelmed azt is, hogy ha el oszolna az vezér, talám kegyelmed kijünne, én nem látom módját, hogy kegyelmed kijünne, mert azt az emberek másra vélnék és az föld is elpusztul; ezt az helyet is ez télen kellene megrakni éléssel, csak az isten édes uram adjon oly csendeséget és egészséget kegyelmednek, inkább én megyek be kegyelmedhez, ha isten engedi. Debreczeniektől fel vettem az 1000 forintot, azt mondják nincsen náluk több a féle pénz. Perényi Istvánt küldtem volt alá Ladánra, hogy ott vigyázzon az szegénységre, mivel hogy ott körül vannak az hajdúk és neki hírével lett, hogy Bethlen Istvánnak jönnek szolgálai és utánnok ment el érte és ez este hozá ide őket; az leveleket is én mind elküldtem kegyelmednek; én csak azt olvastam, az ki be nem volt pecsételve, én nagy dolognak tartom, hogy azt írja, hogy kegyelmed megígérte, hogy elhocsá Zólyomi uramat, azt ítélem, édes uram, kegyelmed megértheti ebből az oda ki való emberek micsoda jó akarattal vannak némelyek. Az mint értettem talám megjűne Bethlen István, de ha mind megígérte azt kegyelmed neki, az mit ír, csak jövendőben meg ne búsuljon miá kegyelmed, mert még is azt írja nagy credo kívántatnék ahhoz, azért ha nem hiszen, jövendőben is bosszú-állásra igyekezik és ha szintén megjű is, hogy lehet csendesen miá

kegyelmed is édes uram. Kegyelmed csak könnyen hadná azt, az ki ennek oka volt az ő elmenetelinek, másszor is megeshetnék ez, míg ő felségének hírével lenne, azért ott válik az császár urunk ő felsége kegyelmessége, ha megbünteti azt, az ki oka volt ennek, mert ilyen dolog talám so nem esett Magyarországon; édes uram kegyelmednek jövőre is kell Magyarország szabadságát oltalmazni, mert ha isten élteti gyermekinket, ott valók lesznek és ebből egy jövőre romlásra való út lenne, kitől isten őtalmazzon; mindazonáltal édes uram tudom, kegyelmed arról jobban tud gondot viselni; én senkinek semmit sem szólok, az mit olvastam, jobb kegyelmedtől hallják. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet minden dolgaiban, adja isten édes uram láthassuk egymást mindnyájan örvendetes állapotban. Kelt Várad 28. Nov. este tíz órakor Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

LVIII.

1636. Szolgálók kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. Az decz. isten áldja stb.

① Kegyelmednek egészségünk felől édes uram írhatom, legyen istennek hála most is egészségben vagyunk, melyet kívánok az én istenemtől kegyelmed felől is halljunk minden örvendetes híreket kegyelmed felől. Bakos uram is az estve érkezék, itten sem késlelem, hanem ma elmegyen, azt remélem, az ottben való hadakat meg nem gyalázza az kivel megyen; azután is jüttek, hogy Debreczeni uram megfűzetett nekik, itt is Biharon fűzetettek egy részének, de még oda hátra vannak, azoknak Diószegen fűzetnek; az perceptort küldtem fűzetni, és Czeglédy mustrálja meg őket, ő is megyen be velek, meghattam az registromot bevigye kegyelmednek, noha édes uram tudja kegyelmed, hogy én ellent is tartottam benne egy részre, hogy Bakos uram bejűnne, egyéher nem, hanem minthogy Magyarországa is mi kárunk, ott is elszűkölt az

szolgálatra való ember; más : oda ki is mondtam kegyelmednek, de ha immár bejött az kegyelmed szolgálatjára, másoknak is jó példa levén, kegyelmednek nemcsak az én atyafiságomért írok mellette, mert csak addig én atyámfia. még kegyelmednek igazán szolgál, az kiben nem is kételkedem, kérem kegyelmedet, édes uram, mutassa kegyelmességét hozzám. Ezeknek utána stb. Költ Váradon 1. Deczemb. Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

LIX.

Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak, az úr 1636. isten áldja meg kegyelmedet szerencsés boldog hosszú élettel decz, és jó egészséggel.

Tegnap hozák az kegyelmed levelét, hogy kegyelmed édes uram egészségben vagyon, azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő felségét ez után is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben. Mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk. Rákóczy András uram hadának mint fizettettek — az regestumát elkültem kegyelmednek, az Bakos uraménak is. Az ki Biharon volt még mind el nem érkeztek, ha elérkeznek megfizettetek, és mennél hamarébb elküldöm őket, noha irtam kegyelmednek, Czeglédi uramtól elküldöm, de el nem érkezett akkorra ; az jeneiek engem meg nem találtak azután az fizetés felől, ha megtaláltak volna is kegyelmed híre nélkül nem fizettem volna ; tudja kegyelmed, édes uram, én sem fizetek könnyen csak az kivel kételen vagyok. Csak szintén most érkezék Cseréni ; hogy kegyelmedet édes uram most is értem egészségben lenni, azért hálát adok istennek, és kérem ő felségét ezután is tartsa meg kegyelmedet jó egészségben. Az békességet értem hogy meglészen, az jót bizon szívem szerint akarnám, de ezen az mint látom nincs annyi örömem mint a mennyi búsulásom ; adja isten, édes uram, bár ne legyen kegyelmednek búsulása miá jövőendőben is, de félek igen tőle, félek rajta, hogy

eszébe ne jusson kegyelmednek az én szóm. Az kövári dolog felől, is az mint látom, az mit kívánt Bethlen István mind megvagyon, inkább többet is írhatnék, ha volna haszna, de ha kegyelmed elvégezte az országgal azokat, úgy kell lenni azoknak, csak úr isten adja jóra; de ha kegyelmed reá nem felelt, hogy megoltalmazza Ecsedben, nagy bátorság, ha oda megyen, ha pedig reá felelt kegyelmed. bizon azt is nagy dolognak tartom; elég nehéz út leszen az bemenetelre, az mint lehet csak úgy kell mennem. ha akarnám is, el nem vihetnem mind most az mi itt vagyon. Immár ha kegyelmed oda adta Bábolnát csak ne vette volna fel az evictiot tudja kegyelmed peres az; Fogarast lám elege vala Megyesen is. Kegyelmednek izentem volt Bálpatakitól is, ha meg kell-e fizetni az munkácsi és makovitzai gyalognak? Az szegény Bakos uramat hidje kegyelmed édes uram bánom rész szerint, hogy bejűtt, mert félttem, gonosz akarója ne örüljön rajta, engem kért, hogy írnék kegyelmednek, adna kegyelmed valami kis helyet, hogy behozná az feleségét, de édes uram én nem tudom hol adhat kegyelmed. Az törökök felől kegyelmed nem ír mit kell velek tenni, az vádászszit ha lehetne el nem kellene bocsátani mert sok kárt tett azon az földön, ezután még többet téssen, én megírtam vigyék Makoviczára, ha semmiképen nem lehet egyéb benne (s) csak úgy kell megadni: jobb volna csak egy árokban vetni. Gyurkónak is két rabja vagyon eléggé búsul rajta ha meg kell adni őket. Gatit beviszik Erdélyi uramnak. de magának is kellene az orvosság; az citromot meghozták, kegyelmednek meg-szolgáлом, én is kültem kettőt Gábortól kegyelmednek, ha megvihette adja isten édes uram jó egészséggel költeni kegyelmednek. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram láthassuk egymást örvendetes állapotban mindnyájan. Költ Váradon 3. Decembris Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

LX.

Az úr isten. édesem stb.

1636.

Az úr istennek szent áldomásából, édesem, én ma 10 órakor juték ide; előbb én is az templomban menván s az úr istennek hálákat adván velünk tött sok kegyelmességiért úgy jöttem fel házunkban. Ferencz pap uram volt jelen; mivel püspök uram inkább bizza meg magát Szebenben. Tudom, édesem, már ott nem késtek. hanem beindultok, adja is az úr isten, láthassuk mindnyájan egymást szerencsés órában. Az én új hintómat, édesem ott hagyjad most Váradon jó gondviselés alatt, parancsolván igen erősen Ibráni uramnak felőle. Az arany puska palaczkomnak egyikét, az ki nem zománchos, édesem, hozd be. Patakra szóló leveleinket küldd meg. Ide be jó szánút lenne, ha egy jó dér és reá hó lenne. Ird meg, édesem, melyik útra juttok be. Az mi vásárlást Patakról oda hoztak, az muskatérokou kívül, édesem, mind hozasd be. Datum Albae Juliae 6. Decembris Anno 1636.

decz.
6.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Alább, szintén a fejdelem kezével: Az mely tatárok másodszer bementek volt Lengyelországban, azokat az lengyelek igen megverték. Toldi György az Kún Ferencz mostoha leányát akarja elvenni.

Külszim: Az én szerelmes atyámfiának Lorántfi Susannának adassék.

LXI.

Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak sat. 1636.

Székely uram tegnap jött ide, ma voltam szemben ő decz. kegyelmével. az kegyelmed levelét megadta, az posta is vacso- rakor hozá az kegyelmed levelét. Az én istenemnek édes

9.

uram hálát adok, hogy ő felsége megengedte, hogy kegyelmed Fehérvárra örvendetes egészségbe bement; méltán is édes uram nagy hála adással tartozunk ő felségének, hogy az kegyelmed gonosz akarói nem örülhetnek rajtunk, kívánom az én kegyelmes istenemtől, hogy engedjen ő felsége kegyelmednek sok búsulással eltötött ideje után, szerencsés boldog hosszú ideig való birodalmat jó egészséget kegyelmednek, Amen. Mi is legyen hála istennek egészségben vagyunk, az mit kegyelmed parancsolt elvinni, elviszem és az mi itt marad, azon leszek jó gondviselés alatt hagyjam; az itt való vigyázat felől kegyelmed is írt, én is az mint illik meghagyom, az út felől az mint kegyelmed rendelte, úgy indulok meg ha isten engedi pénteken. Irta kegyelmed, hogy Bakos uram én velem menne be de talám eddig be is ment kegyelmedhez; az mely katonák még hátra voltak azokuak is meg szereztem, és íme a regestumát kegyelmednek beküldtem. Igen sokat gondolkodom rajta kedves uram, hogy békesség is vagy, hogy már mégis sok hadakat kell tartani; az jövedelem most is fogyott, az költségek pedig szaporodik; ezek az katonák mihent megfűzetek nekik mindjárt bementek, azt mondták ők kegyelmed szolgálatjára jüttek, be is mennek; itt való száz lovas lészen velem, Cserényit is az útból elküldöm elől. Toldi uram nem tudom mint veheti el azt az leánt mert atyjafia az más feleségének; azt reméllem édes uram, ismét meg kelletik az *(igy)* kegyelmed békéltesse Kun István urmat az feleségével ha lehetne, itt volt most az asszony nálam, bement. Én török rabot most is vehetnék, ha kegyelmednek tetszenék, ha jó lészen illendő árán meg is vesszük, nem messze mondtanak egynehányat. Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja viselése alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram láthassuk egymást örvendetes állapotban mindnyájan.

Költ Váradon 9. Decembris Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino et Marito nobis charissimo.

LXII.

Szolgállok kegyelmednek mint szerelmes uramnak stb. 1636.

Az mint kegyelmednek megírtam tegnap előtt is, ha decz. 10
isten engedi, megindulok, elég nagy hó esek az éjszaka, csak
hogy igen sáros, mindazáltal az hol lehet édes uram ha el
nem megyen az hó, szánra költözöm. Debreczeni uram levelét
csak most hozák, írja ő kegyelme, hogy Gardy uram levele is
volna, azért itt nem késleltem, im mindjár el küldtem ke-
gyelmednek; írja ő kegyelme, az vármegye mely jó akarattal
voltak kegyelmedhez, talám nem ártana, ha kegyelmednek
tetszenék édes uram, az vármegyét levelével köszönteni érte
kegyelmednek. mindazáltal édes uram tudom kegyelmed azt
cselekedni az mi illendő. Az mint írja Debreczeni uram az
egri török ellen vigyázó hadat fogadott az genera(l)is az me-
gyé(t) szóra (talán lóra) szállította, kegyelmed eszébe veheti
csak boszuságból cselekedni.

Ezeknek utána az én kegyelmes istenem gondja vise-
lése alá aján(lom) kegyelmedet. Adja isten édes uram láthas-
suk egymást mindnyájan örvendetes állapotban. Költ Vára-
don 10. Decemb. Anno 1636.

Kegyelmednek igaz szível szívvel szolgál

Susánna Lorántfy m. p.

Külszim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino et Marito nostro charissimo.

LXIII.

Az úr isten, édesem, szent fiának érdeméjért minden id- 1637.
vösséges jókkal szerencsés egészséges hosszú élettel áldjon nov
meg mindnyájan benneteket. Amen. 25.

Bethlen Ferencz uram hitt volt, édesem, kedden ki házához
egy ebédre, melyet valóban emberül készített vala el, ott voltak

az környülöttünk való urak, főrendek is! Kassai uramnak Rákóczy György volt szomszédja, de nem élhet Kassai uram úgy segítségével mint Róti uramnak élt volna, én nem láttam olyan kedvét s italját régen Kassai uramnak, az hokmester végig sem várható, elvivék; Bornemisza Pál uram is valóban jól vala, ott nálamon kívül s Rákóczy Györgyön józanon nem maradott; ott is háltunk, tegnap vadászra jöttünk vissza; ki-ben édesem im veled is részt töttem, egy szarvast s egy gímet küldtem, kit adjon az úr isten egészséggel elköltenetek amen. Küldhetnék édesem egy nagy erdei kant is, de tudom azt nem igen eszed. Az sógornak nálad nélkül választ nem teszek; Toldalagi uramékat várta-e nem-e az moldvai vajda, nem tudjuk, ha mit értünk, édesem, értésedre adom édesem; adja az úr isten, édesem, lássuk mindnyájau egymást rövid nap szerencsés örvendetes egészségben s állapotban, amen. Datum Segesvár 25. die Novembris 1637. reggel 7 órakor.

Az te szerelmes urad

Rákóci György.

Az leveles ládát mint vitték oda, édesem, tudósíts róla.

Kivül (a fejedelmi titkár kezével): Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorantfi, dei gratia Principissae Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominae et Siculorum comitissae etc. etc. consorti nostrae charissimae.

LXV.

1637. Az úr isten ő felsége, édesem, szent fiának érdeméjért
decz. minden idvösséges jó szerencsés egészséges hosszú élettel áld-
jon meg benneteket.

Soha nem tudom, édesem, mire vélni, hogy ily ritkán láthatom leveledet, kin való búsulásomat látja az úr isten meg nem írhatom; ma 8 egész napja egy leveledet, egészségetek felől való híreket nem láttam sem hallottam; én gyakran tudósítlak, tőled is édesem azt várnám; kérlek édesem tudósíts gyakrabban, ne legyenek sopánkodásban s gondolkodásban. Istennek hála már az rossz nátha tágujni kezdett rólam. Kemény János uramtól is az

estve hozának levelet, ők jól vannak, Lupul mellől az ország nagyobb része mind elállott. Iván vajdát hívják az vajdaságra, kinek szerencsáját mi sem akarjuk megtartani. Reménységem az édesem, nem sokára hozzátok mehetek; adja isten lássunk mindnyájan szerencsés és egészséges állapotban benneteket. Amen. Datum Segesvár 1. die Decembris Anno 1637.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Hirt újat ilyent irhatok, az elmúlt héten Kun Istvánné Vinczre ment volt lóháton, két pisztolya feltekerve, szablya az nyeregfőben, béllett süveg az fejében, abban medáj (medaillon) előtte két vezeték ló, azon is pisztolyok, egyetlen egy asszony ember vagy leány nem volt vele, csak mind férfiak, többet is irhatnék felőle, de másszorra hagyom.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiaának Lorántti Susánnának adassék ez levél.

LXV.

Az úr isten szent fiának édeméért édesem sat.

1637

Feltóti, édesem, tegnap estve felé adá meg leveledet, kit bizony elég szívem dobogásával vártam, mert ma volt szinte tized napja, hogy nem irtál s felöletek semmit nem hallottam. ebben is semmit sem irsz egészségetek felől, noha Feltóti azt mondja, hogy egészségben vagytok, (de azt inkább olvasnám írásodból) kit adjon az úr isten. Vadászi Pál irását értjük édesem, im meg is irtuk, másfél száz jó lovassal jöjjön, azt itt megmustrálván fizetések is megleszen, az többinek köszön-né meg ily kész voltokat szolgálatunkra, bocsássák őket, mivel most istennek hála nem kívántatik, az mint ma reggel irt levelemben is édesem megirtam, kiben ugyan panaszkodom, hogy ritkán irsz egészségetek felől. Lupul elugrott, hada eloszlott, az török semmit sem indított, sőt az is eloszlott. Adja isten édesem láthassalak rövid nap szerencsés jó egészséges állapot-

decz
2.

ban. Amen. Datum Segesvár 2. die Decembris reggel 5 óra-
kor Anno 1637.

Az te szerelmetes urad
Rákóczy György

Im ezennel édesem Betlen Jánoshoz megyünk ebédre, de
estvére visszajövök.

Külczim : Az én szerelmes atyámfiaának Lorántfi Susanának
adassék az levelem.

LXVII.

1638. Az úr isten, édesem, szent fiának érdeméért minden id-
junius^{us}vösséges jókkal stb.

En ma reggel 3 óra után, édesem, kiindulván Lugosból,
Sidóvár alatt öttem ebédet, ide az háló-helyünkre mezőben 1
s 2 óra között jutottunk s mivel azaz föld mind jó búzákkal
bő termén szőlőkkel, igen-igen sok szép pisztrángos patakok-
kal bőves, im ezelőtt fél órával jüvénk meg az pisztrángászat-
ból, kiben Rákóczi György(*nek*) alkalmas mulatsága leve,
ugyan jól is megázék az csizmája s nadrága; sok pisztrángot
nem fogtunk, de mintegy 60 olyakat, hogy Erdélyben az Jó-
don kívül mi nem láttunk, az mellett kophalat, lepénhalat és
menhalat, rákot két vagy három tarisznyával, noha csak egy
darabon halásztunk s az jobbik ágára nem is érkezünk menni;
örömet, édesem, bizon részt tennék benne, ha közelb volná-
tok; mi holnap az Vaskapuban hálunk, ki ide ugyan jó há-
rom mélyföld. Pénteken Kendefinél eszem ebédet s hálni Ha-
czokra megyek; szombaton vacsorán Barcsai Sigmond uram-
nál leszek, s vasárnap praedicatiót is ott hallgatván s az vá-
rosra megyek s hétfőn isten áldomásából az gyógyi fürödőben
akarok menni, hova téged is, édesem, hozzon az úr isten szent
fiának érdemiért szerencsés órában és jó egészségben: Sigáért
is elküldök, ugyan ma megparancsolván Bálpatakinak, hogy
hétfőn estvére oda jöjjenek; ma vöttük Bálpatakinak is leve-
lét, jó egészségben vannak, de az szegény püspök uram, félő,
el ne haljon. Minket ide igen szép esők verének, minden bő-

ven vagyon. Adja az úr isten, édesem stb. Datum in Campis Mihencs (?) 2. Junii estve 6 órákor Anno 1638.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántffy
etc. Conthorali nostrae charissimae.

LXVII.

Az úr isten ő felsége, édesem, stb.

1638.

Én az úr istennek szent áldásából, édesem, ide Barcsára ^{junius} 5. érkeztem, az éjjel itt hállok, s igen reggel praedicatiót hallgat-
van s az városra megyek ebédre s mivel penig Váczi Péter ma ebéden sok levelekkel érkezék Patakról, kire nézve csak egy postamódon holnap estvére fel akarok menni Fejérvárra ; innét én se pohárszéket sokakat nem fogok felküldeni, hanem csak igen könnyű szerrel akarok felmenni ; azért, édesem, vár(i) meg ott Fejérváratt. Adja az úr isten láthassuk stb. Datum Barcsa 5. die Junii Anno 1638. délest 5 órákor.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántffy
etc. Conthorali nostrae charissimae.

LXVIII.

Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak, az 1638.
úr isten áldja meg kegyemedet stb.

Én ide, istennek hála, békével jöttünk, holnap ebéd után ha isten engedi, elmegyek innét, ha lehet, hétfőn bemennék Fogarasba ; az fürjeket Sövénfalvára hozták, ott ettem ebédet ; kegyelmednek megszolgálom, az mikor lehet. Rákóczy Györgynek is kell kegyemednek szabadságot adni ; az öcsémnek megmondtam az lovak kivinnék kocsit, de még nem

1638.
18.

tanúltak, és azért nem hagytam oda vinni; mert az örömet elküldné; de most ne küldje kegyemed. Ezeknek utána isten ótalma alá ajánlom kegyelmedet stb. Költ Bonnián (Bonyhán) 18. Septembris Anno 1638.

Kegyemednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Alább: kegyelmed küldjön egy órát, csak legyen jó.

LXIX.

1638. Szolgálók kegyemednek, mint szerelmes uramnak, az
sept. úr isten áldja meg kegyemedet stb.

21. Ma ide érkezvén reggel hat órákor, legyen hála istennek, jó egészségbe, kívánom istentől, édes uram, kegyelmed felől is hallhassak örvendetes híreket; itt, az mint látom, az épület készül, az mint kegyemed hagyta: ha isten engedi, pénteken megindulok, szombaton estvére Disznódra megyek hálni és vasárnap ebéd után elmegyek onnét, ha kegyemed másképen nem parancsol; ha kegyemed Vizaknára nem jühetne, ereszsze el kegyemed az gyermekeket, ha lehet, Sígát is, mert az mint látom, mind el kel az fürjészet ideje. Szombaton jünnek Disznódra. Ezeknek utána isten ótalma alá ajánlom kegyemedet stb. Költ Fogarasba 21. Septembris Anno 1638.

Kegyemednek igaz szíve(l) szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

LXX.

Szolgálók kegyemednek, mint szerelmes uramnak; az
1638. úr isten áldja meg kegyemedet stb.

sept. Az posta ma hozá az kegyemed levelét, az órát is meg-
23. hozta, Kemény János uramra bízam; ha isten engedi, holnap, az mint megírtam kegyemednek, megindulok; elég nehéz utam leszén, mert tegnap és ma is mind esett az eső,

tegnap mégis Sárkánba mentem volt. ugyan szánom, hogy oly keveset gyönyörködtem az sok szép gyümölcsbe, csak egyszer voltam az kertbe. Ezeknek utána isten ótalma alá ajánlom kegyemedet stb. Költ Fogarasba 23. Septembris Anno 1638.

Kegyemednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

LXXI.

Rákóczy György nejének. Váradi fürdő 1639 Jan. 10. Tudatja hogy Váradról ez nap 1 órakor indúlt el. Peres ügyekben a teendőkre nézve ad utasítást.

LXXII.

Szolgálók kegyelmednek mint szerelmes uramnak. Az 1639.
úr isten sat. febr.

Ma ide érkezvén nyolcz órakor legyen hála istennek 4.
békével, adja isten édes uram kegyelmed felől is hallhassunk örvendetes híreket. Holnap ha isten engedi Sárkányba megyek. ha kegyelmed eddig másnak nem adta az portusi porciot, kegyelmed ne adja másnak. hanem Bálpatakinak az előtt is szoltam volt kegyelmeddel. Ha isten engedi, kedden vagy szerdán én is megindúlok. Ezek után isten ótalma alá ajánlom kegyelmedet, adja isten édes uram lássuk mindnyájan egymást jó egészségben.

Költ Fogarast 4 Februaris Anno 1639.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külszim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.
Domino et marito nobis charissimo.

Ugyan az férjének. Kara 1640. Febr. 12. Tudatja levelét tegnap kapta. Ők is egészségesek. A hideg hétfő óta nem lelte. Kéri bocsánatját, hogy többet nem írhat »mert most is késő indulok meg.«

LXXIII.

Rákóczy Zsigmond, atyjának. Örményes 1640 Jun. 2 és 3-ról. Utazásáról, megérkezéséről, anyja örömmel ír. fogadta őket, s már jobban is van. Mind két levél latin.

LXXIV.

1640. Az úr isten stb.
 junius Én ide édesem tegnap délest 3 órakor jöttem ide igen
 17. szép esőben. melynél itt szebb nem volt, miolta elmentünk, most is arra áll az üdő. Az szőlő vesszőket elültették, jókor is. Mátyás mestert itt nem értem, elment Örményesre. Az kályhákat ha holnap nem is, de kedden megindítatom. Az gyermek lovaidd édesem egyébképen jól vannak, de az fekete, ki felől minap Bálpataki írt vala, megholt, az szemei folytának ki; felhasítottatta volt Bálpataki. belől rakva volt sárvizzel. Házad népe édesem istennek hála itt jól vannak. Sárkányban, Kománán s Fogarasnál is az szombatfalvi, visti határon majd semmi zabunk nem leszen, az búzák is aprók, az havasok alá jó élet vagyon, az porumbáki földön minden jó; itt házadat immár fedni s boltozni kell, fedéséhez hétbe kelve hozzá fognak, még isten édesem ide fog bennünk hozni, készen leszen. Mivel az Toldalagi uram lakodalma holnaphoz még szinte hat hét, mert 30 die Julii leszen, addig immár édesem mi is oda lakju(n)k s talám engemet is édesem Monostort várhatnál meg, mindazál(tal) legyen úgy az mint akarod. Én innét az úr isten áldomásából ha elébb nem is, szerdán megindulok és édesem hozzád sietek. Maurernek örömet megmutatnám az arany fonállal szőtt szőnyeget, ha tanálna olyant, hozatnék vagy 4, ketteit jó volna császárnénak küldened édesem; azért ha itt volna, küldenéd el az bolt kulcsát, s irnád meg édesem, hol keressük. Az csörgő azolta az házadban meg nem állott, most is igen foly az tartóban, onnét is kimegyen az kertre; mind kis kert s nagyobbik kertedben édesem az virá-

gok igen szépen vannak, noha már egyebütt az filemilék nem szólnak, de az filemiléd ma is megmutatá jóságát, mint tavaszkor szinte, úgy szóla hajnalba. Az papok disputatioja ma reggeli praedicatio után kezdetődik el. Az bervei gyermek lovakat dicsírik igen, holnap azokat is meglátom, s ha leszen 6 egy szőrű köztök, öszveválogatom édesem őket. Adja az úr isten édesem stb. Datum Albae Juliae die 17. Junii reggel 6 órakor Anno 1640.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

LXXV.

Illustrissime Princeps stb.

1640.

Illustrissima Principissa, divina favente clementia, eo junius modo quo tunc, dum Vestram Celsitudinem deseruit, valet. 17.

Illustrissima Principissa petit veniam, quod ipsamet Vestrae Celsitudini litteras non exaraverit, quandoquidem coenam ad nonam usque sua Illustritas protraxit, detinentibus ad mensam patris Vasarhelyi colloquiis, quibus vanam suae religionis opinionem defendere nitebatur incassum. Joannes Stelmecz hodie apulit, per quem litteras allatas, citationis itineris spe ducti ad Vestram Celsitudinem per nuntium praemisimus, ipse crastino die nuntium sequetur, nos vero Deo favente Desinum versus prima luce movebimus. Divina munificentia stb. Datum Monostorini die 17. Junii Anno 1640.

Illustrissimae Vestrae Celsitudinis filius subjectissimus et obsequiosissimus

Sigismundus Rákóczy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákóczy stb.

LXXVI.

Rákóczy Zsigmond, atyjának. Monostor 1640 jun. 18. A posta későn érkezett, anyja már mindent elkészített az utazásra s ezen nem is változtathat. Óhajtaná anyja, ha Toldalagi hamarább megülné nászát, hogy az ne essék az aratással össze. Latinul írva.

LXXVII.

Rákóczy Zsigmond, atyjának Örményes 1640 jul. 15. Anyja Deesen az útban megcsömörlött de már jobban van. A farkasok azon a vidéken nagyon el szaporodtak.

LXXVIII.

1640,
aug.

Az úr isten stb.

5. Nekem, édesem, ma Kolozsvárra kell mennem, mert az szegény Kassai uram igen elnehezedett, ez éjjel is azt tudtuk, meghaljon. Iglódon innét tanálánk elő Padánit, Askaniusékért jü volt; ugyan onnét küldénk vissza. Mennyeit siettesd édesem, hozzánk utánunk mind az patikariussal együtt. Én azon leszek édesem, ha holnap ebédre nem is de estvére itt legyek; itt vársz-e meg vagy Deesen leszel? lássa édesem, mert mi Sukra sem mehetünk már azért, az kiről Szénási uramtól izentünk. Dobainak egy palaczk aszuszóló boránál több nincsen, másféle magyarországi bor sincs 5 palaczknál. Fejérvárra kellene édesem küldened s hozatnod egyebet is az mi kívánnatnék. Tudósíts édesem, hol vársz ott Deesen; annak az embernek rendeltess igen tisztességes szállást, de úgy kell lenni, ne vennék eszekben. Bár ez tudva az hokmestered se ment volna haza, az magunk hokmestere sincs mellettünk. Im Kemény János uramért és Huszár uramért küldünk. Ez nagy ember levén, hihető, megtekinti udvarunk állapotját; parancsolnod kellene édesem mind újvári, deési tiszteinknek, lenne elég minden konyhára való, halat is mindenfélét szerzenének, Görgény-

ben is kellene apró halért küldeni, egyebüve is. Adja isten stb.
Datum Déva, 5. Augusti. Anno 1640, reggel 10 órakor.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

LXXIX.

Az úr isten stb.

Im három czímert küldtünk utánad; Ibráni uramnál is
volt s azt is kezedhez vegyed, egy inasodat, ki jó író s hív is,
rendeld arra s viseljen gondot reája, melylyel felirasd az mit mi
itt cselekedtettünk, magad dolgaiban penig igen igen eltávoztasd,
czímerrel ne küldözz, hanem adhatsz neved alatt uti levelet adj.
Bécsből hozattunk holmi vásárlást, kit az praefectus Csernel uramtól küld
Váraddá kezeden, melyet mindjárt küldj be. Az czeitházat, minden munitiókat,
hova hamarabb lehet, az ott való káptalanokkal felinventaltasd s mását nekünk
is beküldd s magadnak is meglegyen. Kérlek, jó fiam, az istenért,
mind intésemre, parancsolatomra tarts úgy számot, hogy azt re ipsa
is tölts(d) be; mi elhittük, tanulkoznak oly emberek talám még azok
közül is kiket melléd rendeltünk, egyik egyet; másik mást mondhat
s tanácsolhat ugyanazon vagy különb dolgokban, kikben választást
tenni nem kicsiny okosság; erről s több dolgodról is nem árt Kassai
uramnak értelmét vened, sőt az instructiodot is vedd elő ezután is,
olvassad s az melyekben elmédhez képest homályt látnál, mutasd
meg Kassai uramnak s vegyed az ő kegyelme értelmét; az instructionkat
csak az ládában ne tartsad, gyakran olvasd, elmédben beszédjed,
bizonynyal higgyed, nem ártasz vele, minden leveleinkre magad
visel(j) gondot, ne bíz az másokra. Adja az úr isten stb. Datum
Albae Juliae die 14. Augusti Anno 1640.

1640.

aug.

14.

Az te jódra vigyázó édes atyád

G. Rákóci m. p.

Innét melléd postákat nem rendelhattunk, hanem ott Váradon
kerestess józan, hű, zálogos gyors ifjú legényeket, 4

azoknak rendel(j) olyan fizetést, az minemű vagy on az itt benn való postáinknak, kinek mását im megküldtük. Eszteni-deig adass 8 hó pénzt nekik, mindeniket erős hittel esküttesd meg, s ezek járjanak mind ide be és Patakra, ezután katona ne hordozzon levelet mint eddig, hanem ha mikor az szükség kívánná. Az czeibert házát az udvarbiróval tisztességesen építesd meg, az legyen tied, istállókat csináltass, szekeres lovat ott tartasd, kertjeit jó módjával építtessd meg, az szerint ha pinczéi vannak. isten az szüretet elhozván, adok borvételre vagy 1500 forintot, vétess bort. árúltasd, mi nem árt az tisztességes gondviselés és industria senkiben. Székelyhídon mindeneket jól megláss: az hajduknak ugyan az urak előtt szabj leczkét az mi parancsolatunk szerint szép értelmesen, csendesen, illendő becsülettel, de keménységedet is ismerjék meg azért, ha szót nem fogadnának. Ibráni uramtól értened nem árt, mert atyádfia is s vagy on experienciája már az ott való állapotban, de azért társadnak ne tartsd, az menyiben te főkapitány vagy. Minden rabokat egy alkalmas időben megtudakozzá, ki mi vétkért tartatik s az kinek halálos vétke nem leszen s igen nagy vétket sem cselekedett, régen is viseli az rabságot, bocsáttasd el; az szándékkal cselekedett gyilkosoknak ne kedvez, erszényénél fogva büntetni nem csak magad, de másokkal is eltávoztassd. Csernel uramat vagy három hétig melletted tartsd, becsületét mind neki s egyéb régi szolgálóinknak is megadd, az 500 forintot adasd az váradi perceptor kezében. Az agarad itt vagy on, nem sokára kiküldöm, egynehány nap jól tartatom. Mind Ibráni és Csernel urammal instructiódot megolvastassd, az káptalanokkal is authenticé parialtatván, hagyd meg, tegyék be az levelek közzé, de életek. minden javak vesztése alatt senkinek mását ne adják. Az embereket mi már jól ismerjük. az magokét úgy van nehezen költik, de másnak mást tanácsolnak. Igen eltávoztasd jó fiam az haszontalan költséget; az mely 350 tallért az kántoros lovas váradi katonának adnod rendeltünk, azt egy öreg keszkenőben töltsé Svábi Péter s úgy adja nekik. többnek tetszik mintsem zsákban szorítanak; az várbeli kapuk gyalognak is úgy adasd. Gyakorta ír(j) mindenekről.

LXXX.

Az úr isten stb.

1640.

Legyen az úr istennek szent neve áldott, mi most is
 türhető állapattal vagyunk mindnyájan; innét minden okvet-
 len isten áldomásából pénteken megindulunk és szombaton
 Tordára megyünk hálni, vasárnap is ott mulatunk az üdnepért.
 Parancsoljuk, mehentest beviszen az úr isten, mindjárt írj,
 mind egészséged és bemenetelednek módja mint lött, mennyi
 lovas s kopjas sereged volt, az vármegyéből is kik s mennyin
 voltak, kiknek tisztesség tételeket illendőképen mind meg
 kellett volna köszönnöd, melyet ez után is jó alkalmatossággal
 végben vinni el(ne) mulasd, ha elmulattad volna most. Felette
 szorgalmatos légy minden istenes dicséretes és hasznos dol-
 goknak végben vitelére, instructiodat az káptalonok közül
 az melyik jobb és szép író, mindjárt de verbo ad verbum pari-
 altasd (de az várból ki ne hagyj vinni) házat rendelvén ott
 benn az hol írja; az idő alatt az czeitháznak s egyéb minden
 munitioknak inventálását is kezdesd el, feliratván azt is, az
 czeitház mi nélkül leginkább szükséges, kiről Ibrani uramtól is
 informatiót végy, s mind instructiodat s inventariomot hova-
 hamarább küldd be. Az minemű egyet-mást pénzt, posztót
 ittben most adatánk, arról magad kezében magunk adtunk
 vala registromocskát, azt is de verbo ad verbum Svábi Péter-
 rel parialtasd s küldd ki. Tudósíts arról is az ajándékokot
 mint osztottad ki, az poharakban kinek mennyi girást és ne-
 hezékest adattál, posztót is kiknek osztottál s hány-hány sin-
 get. Székelyhidat meglátván, arról is informálj, az mint Ibrá-
 ni uram tudósított, az egyik bátyát kicsinyen kezdette el
 rakni az sánta kömivest (igy), kit mi kedvetlenül hallottunk,
 azért egyáltaljában meg kell vele nagyobbíttatni, egyik se
 legyen kisebb az másiknál, s ez esztendőben mindkettőnek fun-
 damentomát fel kell hozni, ha feljebb nem is, két-két ölnyire
 köröskörnyül. Az Külső-Szolnok vármegyei perceptor által
 rendeltünk 500 forintot Svábi Péter kezében adni, melyet
 adass Kereszturi uramnak hátra maradt fizetésében; az többit

aug.

20.

is kiküldjük rövid nap. Az herélt lovak közül Patakra küldj 16 jó gondviselés alatt; az 8 hagyd magad szükségére. Székelyhídon, Váradon is kell lenni gyermek-lovaknak, az mely már elérte közülök az ötöd s hatodfű kort, fogasd ki, az ki közülök szekeres lónak való leszen, válogatassd össze, s hagyd meg Török Istvánnak, taníttassa őket; ha leszen valamire való köztök, magad számára is 6 az ki legjobb válaszd el s viseltesd gondját. Az Váradban való épületeket, az árkának ásását s béléltetését felette szorgalmasan continuáltasd, restnek semmi istenes, hasznos dologban ne tanáltassál. Adja Isten stb. Datum Albae Juliae die 20. Augusti Anno 1640 reggel 5 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

Rákóczy György m. p.

Ibráni urammal jól igyekezzél egyet érteni.

Kivül (ifj. Rákóci Gy. kezével) 24. die in Székelyhíd.

Kálczim (Más kézzel): Illustrissime et Magnifico Georgio Rakoci de Felső Vadász stb.

LXXXI.

1644. Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat aug. ajánlom stb.

Isten engedelmeiből tegnap békével érkeztem be semmi kár nélkül, isten egészségemet és életemet megtartván, mindenekben az nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint igyekezem magam viselni. Csernel uram beérkezett már Biharra, de ő kegyelme semmi vásárlást nem hozott, mástul sem küldött praefectus uram; ha küld, mentest jó gondviselés alatt elküldöm. Barakonyi Ferencz be nem jött; Belléni uramat nagyságod parancsolatja szerint szolgálaim eleiben rendeltem. Ezek után stb. Datum ex Várad, die 22. Agusti Anno 1640.

Nagyságod engedelmes alázatos fia,

szolgál még él

Rákóczy György m. p.

P. S. Im nagyságodnak egy kevés muskatály szőlőt küldtem, melyet engedjen isten nagyságodnak egészséggel elkölteni; az baraczk igen szűk, olyat is küldtem volna nagyságodnak.

Külczim : Illustrissimae Principissae, Dominae Dominae Susannae Lorántffy stb.

LXXXII.

Ifj. Rakóczy György anyjának. Várad 1640 Aug. 25. Csernel nem akart ott maradni, daczára hogy atya rendeletét is mutatta. Örömet kedveskednék szülővel, ha jó volna.

LXXXIII.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat 1640.
ajánlom stb. aug.

28.
Az nagyságod kegyelmességéből nekem írott levelet hétfőn adák meg, melyből értvén nagyságod beteges állapotját, azon szívem szerint bántódtam, kívánom istentől, hogy nagyságtoknak egészségét sok esztendőig tartsa meg, és engedjen nagyságtok felől minden örvendetes híreket hallanom. Én is istennek hála nagyságtok szolgálatjára most jól vagyok, noha ez elmúlt napokban az nátha miú rosszszúl voltam, de abból is kitisztultam. Én az katonákat ma megmustraltam; az pénz fizetések az perceptortól ki nem telvén, az urunk ő nagysága általam küldött 500 forinton kívül adtam ezer forintot, az többinek is kölcsön tette(m) szerit. Az nagyságod kegyelmes gyakortai mondása gond nélkül való élesenről most is gyakorta jut eszembe, külömb-külobbféle emberek miatt való busulásomért. Az ménes állapotjából hozzám nagyságod mutatott kegyelmességét életem fogytáig fiúi engedelmes alázatos szolgálattal meg igyekezem szolgálni és engedje isten, hogy mind azokból nevedekendő lovakon s mind ez mostaniakon szolgálhassak nagyságodnak. Én mindenekben az nagyságod

kegyelmes parancsolatja szerint igyekezem magam viselni.
Ezek után stb. Datum ex arce Várad, die 28. Augusti
Anno 1640.

Nagyságod engedelmes alázatos fia, szolgál míg él
Rákóczy György m. p.

Külczim: Illástrissimae Principissae Dominae Dominae Susaunae
Lorántfy stb.

LXXXIV.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Várad 1640 Aug. 30. Óhajtja, hogy
isten útját szerencsésé tegye.

LXXXV.

Az úr isten stb

1640. Az úr istennek szent áldomásából im én innét ezen órá-
sept. ban indulok el s Belléni urammat is innét bocsáttam hozzád ;
fizetése mi volt s mivel többitöttük s mi végre s honnét mit vár-
jon, im írva includaltam s kezedben küldetük, cselekdjél az sze-
rint. Kovács Györgytől is micsoda reversalist végy, im minutá-
ban küldtük, eleikben állatván az katonáknak, adj rendelőst
neki mint viselje magát, magad is igen reá vigyázz, zabolán
tudja viselni az katonákat s utánad megbecsültesse velek ma-
gát. Isten engedelmeből 12 vel 13 Görgényben leszek, 14 Örmé-
nyesre megyek, 15 Szentpéterre, 16 ott leszünk, onnét ugy indú-
lunk. 20 Monostorra mehessünk. Adja isten stb. Datum Kővár
7. die Septembris Anno 1640. reggel 5 órakor.

Az te jódra vigyázó atyád

R. György.

Kivül (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 12. die Septembris Belléni uram
reggel.

Külczim (Más kézzel) Illustrissimo et Magnifico Georgio Rákóczy stb.

LXXXVI.

Az úr isten stb.

1640.

Ma 5 órakor elindulván Kövorból s Belléni uramat is onnét bocsátván el s írván is tőle, magam paripákon az által-
 úton jöttem vala el vadászatnak kedvéért; ide bejövén délest
 5 óra előtt (mivel ott kinn öttünk ebédet) adá meg az váradi
 postád 5. die praesentis mensis irt leveledet mind az temes-
 vári pasa s több levelekkel együtt. Mi most választ neki nem
 írunk s neked sem kell választ írnod most erre, hanem ha más
 alkalmatosságért kellene írnod, akkor nem ártana erről is
 röviden emlékezetet tenned s megköszönnöd áldását s jó ki-
 vánságát, s megírnod azt is, hogy minden igyekezeted, vigvá-
 zásod legkiválképen az akar lenni, hogy hatalmas császárnak
 szolgálhass, velek is szép csendességben, békességben élhess, az
 szegénységet oltalmazhasd s az csavargókat fogathasd és ker-
 gettedhesd s büntetethessed, elhívén te is azt, onnét az részről
 is az szent békességnek bántódására semmit cselekedni senki-
 nek nem enged. Az katonák mennyien voltak, már értjük. Az
 székelyhídi s mind az váradi épületeket igen igen szorgalma-
 tosan kell continuálni. Mi ugy remélljük Imre deák eddig
 bement, mert régen megparancsoltuk volt neki, úgy pedig,
 hogy elsőben is te hozzád menjen. Az instructiot elvöttük, azt
 is látjuk, Kászonyi miben tőtte volt az hibát. Az ménesnek
 szaporodásán adja az úr isten sok esztendőkhben gyönyörköd-
 hessél és ülhess is rajtok. Az kecségés tóhoz nem árt ha jobb
 hálót csináltatsz; ha isten oda viszen, talám jobb szerencsénk
 leszen fogásához. Az anyádtól ma is jött postánk Váraljáról,
 istennek hála, jól vannak, az éjjel Nagy-Paládon fog hálai,
 holnap Váriban akar menni. Istennek hála, mi is mind jól
 vagyunk, tegnap 3 medvét öltünk, kinek egyikét magunk löt-
 tük s egy rókát is, ma is egy nagy medvét s egy rókát löttem,
 egy igen nagy szép hiuz is jött vala reám, de nem álla meg,
 hozzá löttem, s azután az medve fogó hálóban is bement volt, de
 mivel nagy volt az szeme, kibútt belőle, nem érhatték ott az gya-
 logok. Az váradi biróval, látjuk, meg kell magunkat ismertetnünk

s be is hivatjuk ; te is megizend nekik. mindjárt induljanak. mert bizony hozatjuk őket ; valamit ő nekik csak magoknak kell építeniek, de reá erőltessd őket nolle velle is. Az más pártról jött pattantyúsokat igen nagy examennel kell befogadni. sok családságot vihetnek az olyanok által is végben gonoszakaróink. Hogy minden rend igen igen készen legyen s magad is szorgalmatos vigyázatban légy, igen szükséges s hasznos is ; bejövén az váradi bíró, számot akarunk vele vetni. Bezzeg mikor azt mondotta, hogy nem az ország, hanem mi vetettük ezt az fizet (igy) reájok, ha neked löttem volna, bizony kiugrattam volna előlem, megadta volna becsületünket másszor, de ezt mi most helyre állatjuk. Az toronyról csak levetessd az gombot s küld mennél hamarébb Flestel Lőrincz kezében, azt reméljük az kolozsvári ötvösök közül megtudják aranyozni ; ezután is rólad nem akarunk feledékenyek lenni, csak magadat viseld jól, istenedet féljed, becsületünket őrizzed ; az emberekkel magadat szeretted s tisztetben jár(j) el, semmiből meg nem hagyunk fogytakozni, jó atyád leszünk. Jó pattantyust, hogy oda szerezhessünk, érte leszünk. Jól cselekedtek az sarkadiak, hogy az csavargókat együtt üzték az törökökkel, ezután is azt kövessék, csakhogy ugyan valóban üzzék, mikor üzik észben ne vegye az török, hogy csak propter formam üzik, s te is megintsd arról őket, hanem ugyancsak kézzel, lábbal, szívvvel rajta legyenek. Az Bornemisza levelét vissza küldtük, tarts(d) meg őket, csakhogy akár honnéd vigyenek is levelet, mindeniknek hátára irjod mind diesét, annusát, hó számát, mikor vötted el s ki vitte is kezedben. Micsoda levelet kellesék írnod az szegény békési kárvallott emberek mellett, Kassai uram minutáját fogja küldeni, bezzeg mikor az vérin érhatték volna, jól esett volna. Az dévei pusztá micsoda vármegyében s ki birodalmában vagyon, tudósíts róla ; s Barcsai Jánosnének vagyon-e valamie itt az birodalomban. annak is menj végére, s mennyi s tudósíts róla. Az Keglovit fenyegetés(és)ire igen reá kell vigyáztatnod. Móré Istvánt 9. die praesentis akarják bevinni. Az szalontai kapitányságot bizony ugyan embernek, igen hűnek, józannak s vigyázónak kell adnod. Szilágyi Andrásnak csak az(t) parancsold, hogy tanálja meg az békét s kívánja, többször az ne legyen, mert nem engedhetni.

Adja isten stb. Datum Rómnanfalva, 7. die Septembris Anno 1640, delest 6 órakor.

Az te jódra vigyázod atyád

R. György m. p.

Az leveleket küldd meg Székelyhidra, kibem arról parancsoltunk mind porkolábnak s udvarbirónak, tőled hallgassanak mi utánunk.

LXXXVII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad 1640 Sep. 9. Halat küld anyjának s ha 6 Váradra jön ott a székelyhídi tóból friss kecségékkel várja.

LXXXVIII.

Szolgálók kegyelmednek stb.

Tegnap ebédre ide érkezvén, legyen hála istennek, békével és jó egészségbe, kérem az én istenemet, kegyelmed felől is édes uram örvendetes híreket hallanunk. Tegnap egyik nagy szőlőbe mentem volt ki, de az minemű szőlő, ahhoz képest semmi sem leszen benne, az jég igen elverte ezeket az hegyeket; ma az kibe voltam, az mégis jobban vagyon; az kire isten segít, mind itt és másutt, elvárom. Holnap Beregbe megyek, ha isten engedi. Mától fogva két hétre megindulok Patak-felé. En immár úgy megszokom az szép tér földeket, már nehezebb leszen, hogy oda be hamar megakad az szemem az hegybe. Ez igen szép hely. Tegnap bejüvén, Bereg vármegye becsületes főemberek által köszöntetett; ebédén itt voltak, én is jól tartottam volt őket, és megajándékoztam őket; az úr is Haller uram kezdte volt magát ajánlani, ellenbe. Ezeknek utána stb. Költ Berekszá(sz)ba, 11. Septembris, Anno 1640.

1640,

sept.

11.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Loráutti m. p.

Kivül. (I. Rákóczy Gy. kezével.) 17. Septembris 1640, Kis-Oroszfalú, 12 órakor reggel.

Kulczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rakoczy stb.

LXXXIX.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Várad 1640. sept. 12. Halakat küld anyjának : hiszi, hogy bőven van nála, de kéri, hogy »ne az mi nálunk való ujságot nagyságodnál pedig való óságot nézze« hanem szolgálat készségét. Kéri engedje meg, hogy a Tiszáig elibe mehessen.

XC.

1640. Az úr isten stb.

sept. Pap András tegnapelőtt Csekében szinte ebédünk fe-

13. lett adta vala meg leveledet; Imre deák az rossz ember még ide nem érkezett, ma küldtünk érte, hogy az héten itt érjen bennünket. A székelyhidi bástyákban ha nincs véték, azt csak rakasd szorgalmatosan valamig az idő engedi; ha az kasamátaikat ott Váradon is megtudja csinálni, ahhoz az telen hozzá kell készülni, s az úr isten kikeletet adván érned, idején hozzá kell fogatnod s végben vitetned. Igen akarjuk, hogy vagyon kecsége az székelyhidi tóban, igen meghagyd az udvarbirónak, őriztesse, s ha az üdő hívesedik, elküldjön s többeket hozasson beléje szépeket. Az gyulai béknek tégy az szerént választ, az mint informáltak. Muharem pasának im mi is irattunk, ezt is küld meg neki. Jól esett, hogy az Keglevit aláküldött csavargóival úgy bántak, de annál jobban esett volna, ha őket vagy mind megfosztották avagy bevitték volna. Azért mindjárt felkeressed, kedveztek-e nekik s bírhattak volna-e vele s miképen bocsátották azt el, az kit megfogtak volt; s valakin éred, vagy kapitány vagy hadnagy leszen, vagy közlegény, törvényre citáltatván, valamit az törvény hoz, eljárj benne. Az szolnoki bék jót kíván, te is meghagyd azt cselekedjék. Győri Mihálynak is kik legyenek orgazdái, kinél volt Váradon szálláson, azon légy, végére mehess, Gyan-

tán ha mi jobbbágyunk leszen vétkes, azt megfogasd, ha más embert tanálsz olyan vétekben, azt az directorral késedelem nélkül annak módja s útja szerint citálják. Igen igen meghagyd, ezután is az csavargókra valóban vigyázzanak; ha kiket engedetlennek fogsz világosan tanálni, avagy kedveznének nekik, el ne szenvedd, törvénnyel megbüntesd őket, most most viseld illendő keménységgel magadat, ha azt cselekeded, kevesebb bűd leszen miattok; az török előtt is hadd legyen kedvességed, előmeneteledre is isten áldása után jobb módod. Az szalontai kapitányságba állasd azt, az melyik az három közül inkább megtudja magát becsülni s hozzánk való hűségét s becsületességét is szeme előtt viselni és józan, maga szavában is nem tétovázó. Nekünk is szép mulatságink vannak, mert tegnap is 5 medvét, 4 özet, 2 farkast, 2 rókát, 1 egy erdei ötlettem mind puskákkal; ma is ebédig 5 medvét, egy nagy erdei kant, kinél soha nagyobbbat nem láttam, az medve fogó hálóban ment volt be, hossza 10 arasz, magassága 5¹/₂ arasz, szép bornya is vala, látta az postád is őket. Holnap is oly helyre megyek, az petelyei erdőre, ott is lesünk medvét. Egy puskásunkat, Bálint nevűt, kire legelsőbbben ment volt az egyik medve, 3 fiával megsebesítvén alája takarította volt; Pókai állott mellette, de az sem segítette az rossz, az bal kezét s ajakát sértette meg, de nem leszen semmi gondja, csak egy hét alatt is jól meggyógyúl. Azt is az medvét mind fiaival együtt leöltük, lovakon kergettük. Adja isten te is sok ideig mulathass módjával. Az mely agarat számunkra tartasz, isten kivívén megtanáljuk. Boros felől Kornis uramat tanáld meg. Kérjed, szeme előtt viselvén ő kegyelme az közönséges jót s megmaradást, ne kedvezzon neki, fogassa meg, s törvény szerint büntesse meg is; kövesd meg illendő becsülettel, ha ő kegyelme ezt nem kezdené cselekedni, kit nem reméllesz, kételen leszesz vele, hozzá kell nyúlnod, azalatt inquiráltass mindjárt az directorral reája, lássad, az tanuk mit hoznak be reája s tudósíts róla s mi is informálunk tovább mit cselekedjél vele. Bárádon lakó Ignat nevű olá legény is, ha nyilván orgazda, fogasd meg ha nem nemes ember; ha az evocalja az direktor úgy magát. Az czimeres postád ma reggel 7 órakor jött vala hozzánk az mocsárra. Az Debreczeni uram leveleire im választ irtunk;

küldd meg mennél hamarébb, vagy ha Ladányit az hálóra kerithetnéd, bizony soknál inkább akarnánk ; igen igen rajta légy, mind ígéreteddel, ajándékokkal. végere melless bizonyoson latorságának, az hajdú(é)nak is az szerént. Mi választ tesznek az kassai tisztek, mindjárt tudósits róla ; az birónak itt benn is leszen leczkéje, ki az farának is hirével kezd lenni. Barcsai Jánosné ha leánya után birja is azt az puszta teleket, talám jó volna az directornak citaltatni, minthogy más birodalomból küldött rája tolvajúl, el kezdené veszteni részét benne. Az misézést tudjuk mi is hogy ott meg nem engedték az előtt, de 1630 uniot csinálván, considerate kell cselekednünk, azért az esztendőbeli articulust, melyet az unioról írtak, kerestesd fel s az mint ott vagyon írva, tarts(d) ahhoz magadat. Adja isten stb. Datum Görgény 13. Septembris Anno 1640 éjjel 10 órakor.

Az te jódra vigyázó atyád

G. Rákóczy m. p.

Az ürmös bort csináltasd. Jól cselekedted, az szőlőt ide nem hozták ; holnap ebéden Huszár uramnál leszünk, hétfőn indulunk innét el, 22 die Monostoron akarunk lenni isten áldásából. Im 5 apró küldtünk ki.

Kivül (ifj. Rákóczi Gy. kezével) 17. die ebédkor Borsin az posta.

Külczim : Illustrissimo et Magnifico Georgio Rákóci stb.

XCI.

1640.

sept.

14.

Szolgálok kegyelmednek stb.

Az kegyelmed levelét Berekbe hozták ; stb. Mi is . . . tognap ebéd után békével és egészségbe jöttünk be, irhatom kegyelmednek édes uram, ennél szebb kilátó hely nem lehet, csak hogy kijüni igen nehéz, az vár is szebb épülettel vagyon ; még ki nem járhattam, ha isten engedi, az más héten oda ki megjárom az majorságot. Ma mind esett az eső. Még ide sehol vetést nem láttam, itt vetettek többet száz köbőlnél, az más héten derekasan hozzá kezdenek, szántott föl(d) elég vagyon. Az mire isten segét, édes uram, én is azon leszek hogy meg-lá(t)szanék, hogy itthon vagyon az gazdaasszony. Szabo Gá-

bor megjött, nem hozott az mi kellett volna; az mennyi pénz megmaradt, meghagytam, bevegye az udvarbíró; az mit vettek. Göcs Pál beviszi kegyelmednek. Ezek után stb. Költ Mukácson 14. Septembris. Anno 1640.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfi m. p.

Kivül (I. Rákóczi Gy. kezével) 18. Septembris 1640. Örményes, 6 órákor estve.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

XCII.

Az úr isten stb.

1640.

13. die praesentis mensis irt leveledet étekfogód az ^{sept.} estve 8 órákor szinte asztalunk felett hozta volt meg. Az ^{16.} derecskeiek cselekedetek s mind te s kapitányok ellen való magokviselések s szavok merő rossz dolog. Immár minthogy arestáltad, törvény előtt el ne bocsásd, meglévén az törvény cum tota serie küld be hozzánk; azután informálunk, tovább mit cselekedjél velek; ha azok reájok bizonyosodnak, egyáltalában el nem akarjuk szenvedni illendő büntetést (*sic*) nélkül. Másszor azért azt kövesd, hogy ha valamely az hajduság közül ilyent avagy ehhez hasonló rossz dolgot tanálna cselekedni s zálogja vagy az birodalomban. ne arestáltasd, hanem annak módja szerint citáltatván törvénynyel prosequáljad, holott midőn citáltatod, comparealni kell, s ha megsententiáztatik, ott is mindjárt megfoghatod, ha pedig nem compareálna, úgy is megsententiáztatván az törvény, jobb útd leszén persequálására s mind megbüntetésére, az több hajduságot is vele nem offendalod, melyet minden uton el kell távoztatnod, hogy ellened méltán panaszok ne lehessen. Az török rabokat küldd az vezérnek; im megparancsoltuk Kassai uramnak: neveddel minutáljon az vezérnek levelet, az szerint irasd meg s küldd el. Az gombot hovahamarébb megaranyoztatjuk s kiküldjük. Az anyád felől ma 9 napja mi semmit nem értetünk. Az mint az estve is megirtad, az árkot vagy nehezen

vagy könnyen, de szorgalmasan kell annak építését continuáltatnod. Bornemisza László dolgát nem értettük, azért vigyáztass szorgalmasan marháinak kivitelére, s ha derekast érthetsz, hogy vinnének, arrest . . . asd. Adja isten stb. Datum Görgény 16. die Septembris Anno 1640. 9 óra után.

Az te jódra vigyázott atyád

R. György m. p.

Ktül (ifju Rákóczi Gy. kezével) Die 18. Septembris déleat két óra-
kor Pataky.

Külczim : Illustrissimo et Magnifico Georgio Rákóczi stb.

XCIII.

Lorántfy Zs. férjének Munkácsról Septemb. 17-ről ír. »Ma Rákosra voltam, az kertbe ettem ebédet. Serédy uram is nem érkezett volt szombaton az billikomra, hanem ma adtam meg, igen búsult, hogy későn hozták az kegyelmed levelét, kért is ő kegyelme irnék kegyelmednek ha szintén az napra oda nem mehetne.« Továbbá írja, hogy György is szeretne Patakra jöni, kéri engedje meg mehessen elibe Székelyhidra. Azután gazdasági dolgokról ír. »Az szegény Apaflné asszonyom sokat sír mikor magának lehet.«

Ktül Rákóczy: 20. Sept. 1640. Sárótczímeres posta estve 7 óra előtt.

XCIV.

1640. Szolgállok kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. az úr
sept. isten áldja meg kegyelmedet szerencsés boldog hosszú élettel
18. és jó egészséggel.

Az kegyelmed levelét ma hozták, az kibe kegyelmed neheztel, hogy ritkán írunk, az kegyelmed búsulását bánom, de hamén (? ha nem én) ha az posták késtek az levélvel, de az mikor üdönk volt hozzá, irtunk, eddig elhitem nemcsak egyet vittek kegyelmednek. de elhidje kegyelmed nincsen itt oly mód benne, az postaság mint (mind) oda be, mert ez az jószág úgy megúnta az postaságot. hogy talám nem sokáig is viheti. Legyen hála istennek most is egészségbe volnánk, csak hogy Sigának nyeldeklője szaladt le, de hiszem az istent, abból is meggyógyúl, fenn jár, kitől isten óalmazzon, ha valami oly

nyavalyánk volna éjjel nappal megírnók. Az varicak (*igy*) mi felől találtak meg kegyelmednek beküldtem mind az információval együtt.

Ezeknek utána isten oltalmába ajánlom kegyelmedet. Adja isten édes uram láthassuk mindnyájan örvendetes állapotha. Költ Munkácson 18. September 1640.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Kivül Rákóczy kezével : 22. September 1640. Monostor 10 órákor reggel.

Külczim : Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczy Dei Gratia sat. Domino et marito nobis charissimo.

XCV.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Várad 1640. Sept. 19. Atyja 2 nap előtt indult el Görgényből Sept. 22-én Monostoron lesz. A hajdukkal szófogatatlanságok miatt sok baja van, hármat elfogatott : »ma lesz törvények minden hajdú városokról begyűjtöttem a tisztviselőket.« Szeretne fáczánt küldeni, de a meleg idő miatt nem lehet.

Rákóczy Zsigmond atyjának Munkács 1640. Sept. 19. Menti magát, hogy miért nem írt hosszabb idő óta. Anyja egészséges.

XCVI.

Szolgálok kegyelmednek stb.

Az kegyelmed levelét ma is vettem, hogy kegyelmed 1640.
egészségbe vagy, azért az én istenemnek hálát adok, és sept.
21.
kérem ő felségét, ezután is örvendetes híreket adjon kegyel-
metek felől hallanunk. Mi is legyen hála istennek egészségbe
vagyunk; írja kegyelmed most is, hogy nagy búsulásban va-
gyon kegyelmed, hogy nem írunk. Elhigye kegyelmed, hogy
nekem is nem kicsiny búsulásom vagy rajta, hogy mind az
magam levelét és mind az kiknek írt ide kegyelmed, látván
búséta; mi legyen az oka kedvetlenségeknak, úgy értém meg,
hogy mind az kegyelmed levelén és mindaz kik odabe meg-
értik az kegyelmed neheztelését, talám leszen az (*ki*) örül

rajta. Elhiggye kegyelmed, hogy sem az jó lakás, sem az kegyelmedtől távollétünk el nem felejtette velünk az(t), az mi néz az kegyelmed becsületire és az magunkéra; hanem csak az posták késedelme miatt. Ez immár talám hatodik levelem. az kit irtam kegyelmednek. de nekünk még egynél többre válaszunk nem jött. Az portai híreket az kinek illett, megmutattam; meg lehet, csakhogy az nagy dolgot nehezen hiheti el az ember. Ezek után stb. Költ Munkácson, 21. Septembris, Anno 1640.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfi m. p.

Kivül: (I. Rákóczi Gy. kezével) 26. Septembris 1640, Monostor, estve 6 óra után Kővárból.

Külczim: Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczi stb.

XCVII.

1640. Illustrissime Princeps stb.

sept. Jam adversae valetudinis difficultatibus solutus crebrius

22. Vestram Celsitudinem invisere placet. Illustrissima Principissa per Dei gratiam valet prospere. Dominus Sigismundus Forgács venerat Illustrissimam Principissam visitatam, librumque mihi obtulerat Domino Paulo Kereszturi mittendum, qui quidem meo tenui iudicio indignus est ut legatur, cum sit convicio plenissimus, nec adeo subtili foecundoque ingenio procreatus, nihilominus consultius esse duxi, Vestrae Celsitudini mittere. Dum percunctarer de novis et rebus superioribus dicebat Caesarem aut certa pace ovantem, de qua ipsis spes affulget, aut armis triumphantem ad diem nativitatis Christi reversurum, simul etiam Pannirium adeo undique periculis circumvallatum, ut victoriam de ipso reportandam caesariani propriis manibus teneant, regemque Hispaniarum in propria persona in castra descendisse. Si credere fas est. Interim stb. Datum ex arce Munkacs die 22. Septembris Anno 1640.

Illustrissimae vestrae Celsitudinis filius subjectissimus et obsequiosissimus

Sigismundus Rákóczy m. p.

Kivül (I. Rákóczi Gy. kezével) 27. die Septembris 1640 8 óra után este Kővár.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákóczy stb.

XCVIII.

Ifj. Rákóczy György anyjának. Várad 1640 Sept. 22. küldi atyja levelét, ki neki meghagyta, hogy »a portáról hozott vásárlás alá« kocsit tartson készen. Atyja hétfőn fog megindulni.

XCIX.

Szolgálok kegyelmednek stb.

1640.

Az kegyelmed levelét szombaton vettem; hogy egészségbe vagyon kegyelmed, azért az én istenemnek hálát adok; és kérem ő felségét, ezután is adjon örvendetes híreket hallanunk kegyelmetek felől. Mi is, legyen hála istennek, egészségbe vagyunk, im isten engedelmeiből ebéd után megindulunk. Kegyelmed meghocsásson, hogy mind az kegyelmed levelére választ nem tehe(*ttem*), nem azért hogy meg nem olvasnám, hanem hogy sok felé kell választ tennem. Tegnap Homonnai uram küldte volt szolgáit ide, Tibótot és Putnak(*it*) én is megadtam nekik az billókomot, az magok ajánlása megvolt. Itt már hétszáz kübölnél többet vetettek, itt sokféle fogyatkozás volt az gondviselésbe, ma mindenféle tisz(*t*)viselőket elől kíván(*tam*) volt Balling uram előtt, mert az ispánokba is sok fogyatkozás vagyon. Balling uram is azt mon(*dja*), hogy jobban leszen ezután, hogy sem eddig volt. Hogy kegyelmed több majorházai közt az örményesiről sem feledkezett el, kegyelmednek megszolgálom. Az üdő ide is száraz, mindazáltal meg nies(*igy* : nedves) földbe esett az vetés. Kegyelmed ha lehet küldje ki az Huszár uramék ácsát, hadd csinálja meg az itt való tónak az zúgóját. Mégis kérem kegyelmedet, ha lehet, ha(*dd*) júne el

sept.
25.

Patakra Rákóczy Győr(*gy*). Ezeknek utána stb. Költ Muká-
cson, 25. Septembris, Anno 1640.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorántfi.

C.

1640. Illustrissime Princeps stb.
sept. Litteras Vestrae Celsitudinis ante prandium summo
26. cum filiali obsequio excepi, quae, cum sint secundis de valeditudo Vestrae Celsitudinis rumoribus plenae, non vulgari me delibutum reddiderunt gaudio. Illustrissima principissa per Dei gratiam valet prospere, nos quoque jam omnes. Paulo ante horam quintam huc Kapusinum salvo itinere apulimus, crastino die in prandio praepositi Lelesiensis (cui quidem ut vultus et sermo testatur, aptius gladius casula conveniret) convivae Lelesini futuri. Interim sat. Datum Kapusini, die 26. Septembris, Anno 1640.

Illustrissimae Vestrae Celsitudinis filius subjectissimus et obsequentissimus

Sigismundus Rákóczy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákóczy stb.

CI.

1640. Az úr isten stb.
sept. Ez hónap 21. napján irt leveledet édesem ez elmúlt
27. este 6 óra után vöttem vala el, áldom az én istenemnek szent neve érte, hogy egészségben vagytok édesem; az nagy irgalmú úr isten ezután is nyújtsa ezen áldását reátok szent fiának érdeméért édesem, amen. Hála istennek mi is mind jól vagyunk, hokmester uramat is elhagyta az hideg, az bizony dolog édesem én gyakrabban kívánnám látni leveledet, az mióta elváltunk egymástól, azolta 12 levelet irtam ezzel. Volt énnekem

édesem az híremmel, hogy lassabban voltál Váriban s azért is búsultam, hogy leveledet nem láthattam. Az vetéssel igen hátra maradtál, emlékezhetel róla édesem sokszor mondtam, nem szeretem az munkácsi állapotot és gondviselést. Száraz:ág itt benn is nagy vagyon; most áll az derék szüret; az szőlőt, baraczkot igen kedvesen vöttem édesem, s az mi benne megmaradt, elköltjük édesem. Petneháziné asszonyomat isten gyógyítsa. Az portai vásárlást én ma akartam megindítani; immár nem küldöm el édesem, magammal ki fogom vinni. Ha valamelyikben Fejérvárra kellene küldeni, az selyemnek próbáját küldjed édesem. Rákóczy Györgytől is tegnapelőtt is jött vala posta; hála istennek jól vagyon. Adja az nagy irgalmú stb. Datum Monostor die 27. Septembris Anno 1640. reggel 5 órakor.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Pater Vásárhelyi Fejérváratt fekszik.

Külczim, (más kézzel) : Illustrissimae Principissae Dominae Susanae Lorantfi stb.

CII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad 1640. Sept. 27. Petneházy né áza készül — a nyári ház már elkészült. Várja szüretre.

CIII.

Szolgálok kegyelmednek stb.

Tegnap kegyelmednek két levelét vettem, egyiket szerdán Boescai uram házánál, az másikat vö(ttem) innét Csiszá(r)tól; hogy kegyelmed egészségbe vagyon, azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő felségét, ezután is örvedetes híreket halljonk kegyelmetek felől. Mi is legyen hála istennek ide is békével és egészségbe jöttünk ide, az kiért legyen hála az úr istennek nagy neve, hogy megengedte ő fel-

1640.

sept.

29.

sége, hogy noha innét bóval (*búval*) és gonoszakaróink ellen is az úr isten örvendetes állapotba hozott ide; de erre nézve az szegény hazára nézve igen szomorú állapot vagy; ide ma hozák az hírét Telkibányáról is, az mataro (*martalóczok*) öt gyermekeket vittek el. Kegyelmednek most édes uram bőven nem irhattam, mert most itt mintegy új gazdaasszony vagyok; az Zsiga is hála istennek egészségbe vagy. Az matériába csak három singet kell venni az teczinből. Ezeknek utána stb. Költ Sáros-Patakon 29. Septembris Anno 1640.

Kegyelmednek igaz szívvél szolgál

-Susanna Lorántfi m. p.

Kivül; (I. Rákóczy Gy. kezzevel) 2. octobris, 1640, reggel 10 óra után, Gyalu felől az fenesi szőlők végén, czímeres posta.

Külczim (Más kézzel): Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákoczi stb.

CIV.

Rákóczy Zs. Patak 1640 Sept. 29. latin levélben tudatja atyjával, hogy anyja Forgács Barkóczy és Bocskai kíséretében megelőző nap megérkezett s fejedelmi fénynyel és ünnepélylyel fogadtatott.

CV.

1640.

Az úr isten stb.

sept.

30.

Ez hónap 25. napján Munkácsról irt leveledet édesem ez elmúlt csötörtökön vöttem vala el; áldom az én istenemnek szent nevét érte édesem, hogy türhető állapattal vagy, az úr isten ezután is nyújtsa szent áldását reátok és adjon onnét is szerencsés indulatot s Patakra való jutást, amen. Hála istennek édesem, mi is békével és egészséggel vagyunk, innét mikor induljak, bizonyost most sem irhatok; várnám leveledet, érthetném meddig akarsz Patakon múlatni. Homonnai uram látogattatása mi elhittük csak kémlelés volt. Mi ellhittük édesem az Munkácson való gondviselésben bizony mind

egyiktől s másiktól volt az fogyatkozás. Fogarasban 665 köből búzát vetettek, szépen ki is költ. Az Huszár uram ácsát azon leszek, édesem, mennél hamarébb kiküldhessem Munkácsra. Rákóczi Györgynek Patakra való menetelét isten látja édesem nem irigyeném, de tudja isten édesem módját nem látom egynehány okokra nézve. Örményesről édesem ezután sem leszek feledékeny. Adja az úr isten stb. Datum Kolosmonostor die 30. Septembris Anno 1640. délest 2 órakor.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Az mely pecsétünket rubintra metszettem, legelsőben édesem ez levelet pecsételtem be vele. Adja az nagy irgalmú isten sok esztendeik pecsételhessünk neked vele. Amen.

Külczim, (más kézzel): Illustrissimo Principissae Dominae Susannae Lorántfi stb.

CVI.

Ifj. Rákóczy György anyjának Varad 1640. Oct. 2. Atyja Oct. 5-én indul el s 13-ára Diószegre érkezik.

CVII.

Az úr isten stb.

Mi az úr istennek szent áldomásából azelőtt fél órával mind békével s egészséggel jutánk ide, holnap igen jó reggel predicationt hallgatván, úgy indulunk meg, ha elébb nem is, Feketetón lehessünk 11 órakor. Akartuk volna igen, ha ma indultál meg Váradról, elsőben hallgattál volna praedicationt s adtál volna utánad valókkal együtt hálát az úr istennek azbeli örök emlékezetre méltó kegyelmességeért, melyet azelőtt 4 esztendővel cselekedék velünk s veletek is*). Nekünk ma Kőrösfőn igen szép praedicationk lön. Feketetón mi ehébet even az Jód-

1640.

octob.
6.

*) A szalontai csatát érti.

torkához megyünk s mivel mindennek megparancsoltuk, senki elől el ne menjen, vigyáztass igen reá, akárki s ki szolgálja menne elől el, az kinél vagy czímerünk vagy útilevelünk nem volna. mind köttesd nyakon őket s hozasd vissza, akár katona, akárki legyen; annak is végére menj, míg velünk szemben leszesz, hol kell nekünk eltérnünk Diószeg felé az váradi útból s Telegdhez hány mélyföld lehet Diószeg. Adja isten stb. Datum Sebesvár die 6. Octobris Anno 1640 estve 6 órákor.

G. Rakoci m. p.

Külczim (Mas kézzel) Illustrissimo et Magnifico Georgio Rakoci stb.

CVIII.

Rákóczy Zs. Sáros Patak 1640. Oct. 6. atyjának. Csulaival átkutatták a könyvtárt »quam sua claritas libris satis instructam valde commendat. Libros omnes pervolvimus nusquam tamen in cristam (de qua Vestra Celsitudo mandat) incidimus« mely Debreczeni » Klobusiczky előtt ismeretlen volna. Akadtak ugyan egy elhasználtra — de ez más lehet.

CIX.

1640.

Az úr isten stb.

octob.

- Legyen az úr istennek szent neve áldott, édesem, mi ide délest ma 3 óra előtt mind egészséggel s békességgel jutottunk; itt készen fogva az minemű pisztrángokat tanáltunk, im egy kenyérben (így) 50 küldtem édesem; akarnám igen, ha szépen vinné el az posta, meg akurván ebből is édesem rólatok emlékezni, melyet adjon az úr isten édesem egészséggel elköltenetek, amen. Ma ebéden is a mi vala Feke(te)tón, régen szebbeket nem láttam. Rákóczi György is nem messze Feke(te)tón innét jött vala előnkben, istennek hála, egészségben vagyon, az mint érthetem, még eddig magát emberül viselte. Az új kalitka sátorral mi is itt megajándékozánk, az mosdó medenczét is Svábinak kezében adattuk. Kedden délik édesem mi itt leszünk

s ha az úr isten jó halászatot ad, nem felejtünk el édesem abból is benneteket. Én okvetetlen szombaton estvére Diószegre megyek, édesem. Adja az úr isten stb. Datum az Jód torkánál, 7. die Octobris Anno 1640. 6 óra után.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Kereszturi uram igen betegesen fekszik. Meggyesi uram ma reggel praedicalván Sebesvár alatt, visszabocsátánk, leesőben levén felesége.

Külczim : (Más kezzel) Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorantfi stb.

CX.

Rákóczy Zs. S. Patak Oct. 10-éről atyjának : anyja gvöngélkedéséről.

CXI.

Szolgálok kegyelmednek stb.

1640.

Hogy kegyelmedet értem jó egészségben lenni, azért az én istenemnek hálát adok, és kérem ő felségét, ezután is adjon örvendetes híreket hallanunk kegyelmeitek felől. Mi is hála istennek tűrhető állapotba volnánk, csak az hideg hagyna el, de bízunk, talám adja isten, talám az is elhagy, mert vasárnap sok sárt hánytam. Ha isten engedi, holnap megindúlok. Egy(é) dolgok felől Bornamisza uramék írnak kegyelmednek, Gáti is ma jött ide, elviszem velem. Az Som tegnap kezdtek szedni, most oda akarok menni. Ezek után stb. Költ Sáros Patakon, 10. Octobris, Anno 1640.

octob.
10.

Kegyelmednek igaz szívvel szolgál

Susanna Lorantfi m. p.

CXII.

1640. Szolgálok kegyelmednek stb.

octob. Az kegyelmed levelét tegnap adá Koncz Pál; hogy
12. egészségbe vagyon, azért az én istenemnek hálát adok. Kérem ő felségét, ezután (*is*) adjon kegyelmed felől örvendetes híreket hallanom. Mi is legyen hála istennek türhető egészségbe vagyunk, hétfőtő(*l*) fogva nem lel az hideg, talám adja isten, elhagy. Az halat megszolgálom kegyelmednek. Kegyelmed megbocsásson, hogy többet nem írhattam, mert most is késő indulok meg. Ezek után stb. Költ Káván, 12. Octobris, Anno 1640.

Kegyelmednek igaz szívvvel szolgál

Susanna Lorántfi m. p.

Külczim : Illustrissimo Domino Principi Georgio Rakoci stb.

CXIII.

Rákóczy Zs. atyjának Gáva 1640. Oct. 12. Anyját elhagyta a hideg. A tollat azóta is keresték de nem találták meg.

CXIV.

1640. Az úr isten stb.

octob. Ma vettem leveledet, az kibe írod, hogy értéd az Savábi
18. Péter leveléből, hogy neheztelnék; ugy vagyon hogy volt busulásom rajta ahhoz képest, hogy azt írta Péter, hogy az uradnak is úgy találod kedvét, az mint fogá (*igy, fogadod?*) de ha nem volt híreddel, avval többet használsz, mert az mint írtam Péternek, féltünkbe semmit sem cselekedtünk; uram ő kegyelme is úgy vagyon búsult rajta, minthogy ő kegyelme szokatlan még az olyan búsuláshoz; de én immár meg is untam. Okot sem nem adtam, sem nem adok, az kiért kel-

lene búsítani, mert ha jól gondolkodol, az miről intettünk, ha megfogadtad, nem volt károddal; és az kit most mondunk is, ha most nem tetszik is, de ezután eszedbe veszed; nem mondunk gonoszt, mert ha egy atya, egy anya jót várhat gyermekétől, mi is megvárhatjuk tőletek. Ezek után stb. Költ Fejérváratt, 18. Octobris, Anno 1640.

Az te jóakaró édes anyád
Susanna Lorántfi m. p.

Külczim: Illustrissimo et Magnifico Georgio Rakoci de Felső Vadász stb.

CXV.

Georgius Rakoczý. Dei gratia stb.

Illustris et Magnifice fili noster charissime.

1640.

nov.

8.

Istennek áldásából mi ide mind békével s türehető állapattal jutottunk; a tél ide magát keményén kezdé viselni. Légy minden felé igen jó vigyázatban, tudósítván minket is mindenekről. Kanizsai János megérkezék-e, tudósíts arról is. Az miben az mostani idő előbocsát az építésben, semmit benne hátra ne hagyj. Secus non facturus. Quem in reliquo prospere valere desideramus. Datum in Civitate nostra Medgyesiensi die 7. Novembris, 1640.

G. Rakoczý m. p.

(A következő utóirat a fejedelem kezével.)

Patakra szöllő levelünket éjjel nappal küldd meg. Fejérvárról is úgy tudósítanak minden bizonynyal az 50 vég zöld szobeni posztót ki indította az praefectus, azért mihentest oda érkeznek vele, az városbeli szabók czéhmasterét hívasd be, az posztót erdélyi sinnggel mind egyig méresd meg s irasd fel mindenik véget, külön külön hány hány singes fog lenni avatatlan, s tudósíts róla; azután adasd az perceptor kezében, meghagyván neki, áztasssa be, s úgy is mérje meg ő, s aztán mindjárt kezdje ruházni az gyalogot, de olynak igyekezze adni, ki el ne szökjék vele. Az szürke fazikakkal mégsem jutának

be, másszor ez azért ne legyen, Zalatnán felő, kár ne legyen az választásban miatta. Ez levelünket még ez estve el akartuk küldeni, de minden oda való levelek nem lehetének készen, azonban im ezelőtt egy órával hozák meg két leveledet, az budai vezér levelével együtt. 4. die irt leveledben tudósítsz az pataki levelek megküldéséről, melyekre im választ is adtunk, küldd meg. Ertjük azt is, hogy Kaszaperek*) építéséhez hozzá fogtak volna az török, kivel szabadok, mert övök az föld is, az kételenség is ösztönözi; impediálni nem lehet, te csak légy vigyázatban igen igen jóban. Vagyon Jenőhöz közel egy pusztá kastélyhely az Maros mellett, kit azelőtt talán csak három esztendővel is akarnak vala megépíteni, tudja jól Ibráni uram: arra igen szükség vigyáznod, s ha oly szándékjokat értenéd, mindjárt készen légy, de ki ne szállj, hanem csak minden felé parancsol(j) hogy készen legyenek; minket tudósítván róla, informálunk mi mit kellessék cselekedned; azalatt Ibráni urammal is kerestessd fel azt az parancsolatuunkat, kit ezen dologról ő kegyelmének irtunk volt, s tanulhatsz abból is. Az hajdlúknak jól feleltél, egyáltaljában mi azt nekik meg sem akarjuk engedni. hogy ők válaszszanak kapitánt magoknak, s ne is késsél beküldeni Farkas Györgyöt. Fejéregyházi Ferencz még ide nem jött. Simai ha az reversalist meg nem akarja ugyan adni, el ne bocsáttasd s reá is vigyáztass, el ne szaladjon, s bár azt az várból ki se hordoztassad, hanem inkább küldd Székelyhídra, holott tartsák sanyarú rabságban; az másik felől gondolkodunk ezután. Az kőfal rakásnak ideje elmúlt, az vár árkát ásattasd; az ménest mint hajtották ki, értjük; az gyalui udvarbirónak, meghídd, leszen bűja miatta. Im mindjárt Vingtátra küldtünk, hogy az mely ménes pásztorunk ott volt, az menjen Gyaluban, és válogassa ki őket, s hajtsa ugyanaz ki. s a kihajtott roszakat penig hajtsa vissza. Minden felé igen igen vigyázz. 8. Novembris reggel 8 órakor 1640.

Ugy értjük, hogy Raczivil herczeg, mivel megholt az fia, küldené szolgáját hozzánk, kivel Értelmes Jánosnak kell lenni, ha azért oda érkeznek, végére menj Értelmestől, micsoda rendbeli szolgálja, ahhoz illendő becsülettel excipiáld, úgy is

*) Falú a mai Csanádban — akkor földvár volt.

gazdálkodjál neki; ha lovai fáradtak, magad kocsiját, lovát add alája, s tisztességesen kísértesd be.

Jegyzet: A levél eleje a fejedelmi irodában készült.

Kivül (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 10. die reggel, posta 7 órakor.

Külszim: Illusrissimo et Magnifico Georgio Rákoci de Felső Vadász, Areis et praesidy nostri Varadiensis Dupremo, ac Vniuersorum militum Haydonum nostrorum Generali Capitaneo etc. Filio nostro charissimo.

CXVI.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Varad 1640 Nov. 10. Debreczeni az anyja által megrendelt »olasz búzát« már útnak indította. Pávai visszaállott szolgálatába. Sztepan Ferencz számára anyja kegyelmességét s atyjánál leendő közbenjárását kéri.

CXVII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Várad 1640 Nov. 12. kérdi, hogy mikor kell bemennie ő nagyságok »szolgálatjára?»

CXVIII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad 1640 Nov. 18. Óhajtana bemenni az udvarhoz. Kornis Bornemisza, s Petneházyne — noha beteges — a jövő héten megindúlnak az udvarhoz. A Bellénes vidéken kapott faluk inventariuma elkészült: van jobbágy 119, özvegy asszony 6, elfutott jobbágy 9.

CXIX.

Rákóczy György fiának Györgynek. Gy. Fejérvár 1640. Nov. 20. Peres ügyekben.

CXX.

1640. Éltémig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat
nov. ajánlom stb.

28.

Az posta az czitromokat meghozta, melyet nagyságodtúl alázatos fiúi engedelmességgel vévén, megigyekezem szolgálni. Az mi penig nagyságod kegyelmes parancsolatját nézi, az mennyire az én istenem segítsége volt velem, azt eddig is által hágni kerültem, annál inkább ennekutána, azt is megdolván nagyságtok kegyelmességéből mics . . . hivatalba vagyok, az mit kívánjon, az mellett se nem idvösséges, se nem egészséges, se böcsületes, nagyságtok előtt penig nem kedves. Öcsém uram ő kegyelme leveléből értem nagyságtok mit parancsoljon; az mely egynehány ház jobbágyot nagyságtok Monaky uramnak ígirt, azt az director az viceudvarbíró kezéhez bocsátotta; az mi az Svábi Péter dolgait illeti, az nemes ember avatja közit az bihari házhoz és szőlőhöz, az jószághoz penig egy asszony, ki egy volt azzal az asszonynyal, a kié volt; mindezeket az udvarbíró eligazíthatta volna, ha csak úgy el nem ment volna. Örömet érteném, hogy ha nagyságtok parancsolja-e magammal bevinnem az gyalogot, avagy nem. — Kereszturi uramnak is nincs kedve az bemenetelhez, mivelhogy beteges is, az mellett egy könyvet ír, kiben arra az könyvre térszen választ, kit ő kegyelme ellen irtak. Én is egy gondviselőt fogadtam, mivel a nélkül nem lehetett, itt való s jenei számtartó is volt, jó gondviselő legénynek mondják. Petneháziné asszonyom igen beteg, egyszer, az mint beszélték szolgálai, oly beteg nem volt, mint most. Istennek gondja viselése stb. Datum ex Arce Várad, die 23. Novembris Anno 1640. Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja és fia, szolgál mig él Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántffy stb. Matri mihi charissimae.

CXXI.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad 1640, Nov. 26. Petneházyne oly beteg volt, hogy halálát várták — de e héten megindúl. Nem tudta megszokni a »hajdú-étkeket.«

CXXII.

Az úr szent fiának érdemiért, édesem, adjon idvesség és 1641.
egészséges szerencsés hosszú életet. april 8

Én tegnapelőtt déliest 3 órakor az úr istennek áldásából, édesem, türhető állapottal jutottam ide; otthon is békével tanáltam mindeneket, házadat, kertedet ugyan tegnap megjártam, de még eddig az kertben igen keveset munkálkodtak; az szőlőhegy is fedve vagyon, ha az úr isten jó időt szolgáltat hozzá fogatok az héten; az csorgón végházadban az víz nem jó, ha lehet ezt is végben akarom vitetni. Szőlősről írt leveledet is édesem ma igen jó reggel vöttem vala el, áldom az úr istenünk nagy nevét érte édesem, hogy egészségben vagytok, adja isten édesem, úgy is láthassuk egymást mindnyájan, amen. Patakról hoztak fényes aranyat ezüstöt, ki kezében kell adnunk, írj édesem felőle. Datum Albae Juliae 8. die Apr. Anno 1641. reggel 5 és 6 óra között.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Susannae Lorántffy sat.

CXXIII.

Rákóczy György fiának Györgynek. Bánfi-Hunyad 1641. Sept. 1. Meghagyja hogy kéredzék el anyjától Székelyhídra »s meglásd ez nyáron mit vittek ott végben, az elkészült bástyák mint állanak, vize vajyon-e elegendő az várarkának? Az negyedik bástyát mikor kezdték rakni, s vajyon-e téglájok, meszek s idén mennyire vihetik fel az kőrakását?«

CXXIV.

1641. Az úr isten édes fiam áldjon meg szerencsés bódog hosz-
octob. szú étellel és jó egészséggel.

9. Legyen hála istennek, egészségbe vagyunk, kívánom istentől felőled is jó hírt hallanunk; az asszonyt is tegnap ereszténk el hála isten egészségbe, mind az hugodval együtt, mikor menyj oda, uram ő kegyeme megírta, Isten azt adja érnem, mit vigy oda, leszen gondom reá; az ménes lovat ha választva adja Inczédi, alább nem adja is 40 forintnál, megadom érte, csak légy azon adna huszat, lássa meg Monaky uram is, ha felhajtják, ha magad nem láthatod is. Ez héten elküldöm az posztót, avval küldök ötszáz forintot, ha több kell, adass még; az mely jobbágy felől írtál volt, az dilektor viseljen gondot reá. Ödönfival nincsen mód benne, hogy most alkudnánk.

Im tiz könyvet küldtem, az kit most nyomtattak, adja isten haszonval olvasnod; az hugodnak is küldök tőled ha oda megy. Az mint hallom az sokféle italt elkezdted, az kitől félek hogy megárat (*megárt*), én meg nem tudom írni, az mint csudálom miért nem fogadod, lám jó ó-borok voltak ott, ha az jó nem volt vóna, az magad italjára hozattál volna Patakról. Ezek után isten oltalma alá ajánlak; adja isten édes fiam halljuk örvendetes híreket felőled. Költ Fejér-Váratt, 9. Octobris. Anno 1641.

Az te jóakaró édes anyád

Susánna Lorántfi m. p.

Hétfőn én hittam volt ebédre az fejedelmet, hála istennek vígan is lakánk, elhiheted, mert az fejedelem is tánczolt az hugodval, akartam volna rész szerint ha itt voltál volna, meg is lehetett volna, hogy mijóta itt be voltak, bejühettél volna, de hogy megtudd mi az oka, az hogy nem hittél meg rajta, hogy mikor kell látnod és én nagy búval voltam az miá, az másik az, vígan laktál te akkor Solyómköbe az mikor én igen bú-sultam, azért te se búsíts, én sem búsítlak, de az böntetés semmi, ha te búsítasz.

Külczim: Illustrissimo ac Magnifico Georgi Rákoci de Felső-Vadáz stb. filio nobis charissimo.

CXXV.

Georgius Rakoczy, dei gratia princeps Transylvaniae, 1641.
partium regni Hungariae Dominus et Siculorum comes etc. octob

Illustris et magnifice fili noster charissime.

18.

Az városi és egyházhelyi nemesség között lőtt igazítás-
ról való regestrumot látjuk, az Kornis uram s magad keze
írása s pecséte alatt. de mi abban két fogyatkozást látunk:
1. hogy se azoknak kik adózni fognak az város közzé, se penig
azoknak kik exemptusok lesznek, nincs megírva melyik ház
micsoda utszában vagyon. 2. Az szomszédi sincsenek megírva
Ez kettő penig oly igen kívántatik, hogy bele lőtt volna írva,
mint szintén az, kik adózzanak s kik nem. Azért újabban úgy
irassátok meg a regestumot s pecsételjétek subscribáljátok
mind Kornis urammal együtt s küldd meg. Secus non facturus.
Datum Albae Juliae die 18. Octobris 1641.

G. Rákóczy m. p.

(Az következők I. Rákóczi Gy. saját kezével.) 16. die írt
leveledet im most estve 5 órakor vöttük el, 11. die írt levelün-
ket mikor vötted el, értjük, az több könyveket is kiadta Pécsvá-
radi uram, az török földén levő most is vallásunkon levő eccle-
siákat a nélkül ne hagyja ő kegyelme. Antimoniumot küldünk
valamire kell. Az leveleket meghozták, de még fel sem hontot-
tuk, meglátogatjuk s tudósítunk róla; az kecskemétiék bár
meghoyták volna az 6 kömivest is. Azákot minden bizonynyal
meg nem vehették, re infecta szégyenvallva és sok kárral
jüttek el alóla, Máté vajdának az mely 500 gyalogja ott volt,
abban 10 meg nem jütt. úgy értjük mind kapitány siliktárin
passák meg fognak változni. Budára 30 szekér pénzt indítottak
ki az portáról, mi végre, ők tudják, de vigyázatok igen min-
denfelé. Debreczeni urannak szőlő leveleket küldd meg.

Kivül: (íj. Rákóczy Gy. kezével) 21. die ebédfelett Szabó András
1641. Octobris.

Külszim: (a fejedelmi írnok írásával) Illustrissimo et magnifico
Georgio Rákóczy de Felseő-Vadász, arcis et praesidii nostri Varadiensis
supremo et universorum militum Hajdonum comitatus Bihoriensis gene-
rali capitaneo etc. filio nostro charissimo.

CXXVI.

1641. Georgius Rákóczy Dei gratia stb.

nov. Illustrissime ac Magnifice fili noster charissime ; salutem
28. et prospera quaeque. 22. praesentis irt leveledet 25. ejusdem
vöttük vala el, értjük Lévainak Budáról való megérkezését,
az csaus is miről ír Ibráni uramnak, látjuk. Az mint azért
postscriptumban 25. praesentis irt levelünkben is megírtuk,
azokról Körösi uramat informáljad, s bár addig ne is sietve,
míg az tractához hozzá nem fognának. Értjük, hogy az török
résről az magyar végházakat fognák kívánni, kiket ha most
oda adna császár, (kit csak meg sem kell gondolni), azután
Austriát s Morvát kívánnák. Lehet olyan dolgokkal az mint
irod, hogy vádolják az magyarokat s úgy is vagyon, hogy né-
met rabot nem látnak, mert oda fel elég dolgok vagyon s azt
arra értik. Az micsoda követséggel mi Körösi uramat Budára
hagytuk menni, azt megírjuk az maga odaküldésével is. Quem
de caetero bene valere desideramus. Datum Albae Juliae die
28. Novembris Anno Domini 1641.

G. Rakoczy m. p.

(A következő utóirat a fejedelem kezével.) Most jóaka-
rónk kezében innét belől ellenünk való practikás levelek akad-
tak, melyeket ugyanazon irtak meg, az kik kézben akadtak,
úgy remélljük ezten napra vagy szombatra kezünkben hozzák
őket, nevezetben többi közt Megyeri az Csáki István szolgálja
vagyon (többé is) azért mindjárt igen titkon hű embered által
menj végére most hol vagyon, s tudósíts róla, s ha módotok
leszen benne, alattomban vigyáztassatok reá, előbb ne álljon,
de ezt igen igen titkon cselekedjétek, mert 32 vagyon írva
az intercipialt levélben, az kik éltünk fogyására conspiraltanak,
nevezet szerint Megyeri s Földvári Ferencz meg vagyon írva
talám többnek is ; itt benn már vigyázunk minden felé. Sebesi
Miklóst ím most estve bocsátánk el Vöröstoronyról Töröcsvá-
rának az Bossánig ő vigyázzon, karansebesi útra is holnap ren-
delünk, mert noha bizonyost (nem : kihuzva) írhatunk, de talám

Keresztesinek is s többnek is Hunyad vármegyében részek kezd lenni; Bornamisza Pál uram ha megjött, azt mondd meg ő kegyelmének is s siessen mellénk jönni mennél hama(re)bb, Ibráni urammal is közöld, Szakmár-ra akarják volt vinni, de az úr isten ott kinn való jó akarónk által kézben ejtette. Az portáról is tegnap vönk levelet, Serédi uram 4. die ment be, 9. die volt szemben az vezérrel, eddig mindenek becsülettel mentek végben, 12 kellett császárral is szemben lenni, istennek hála, jónál egyebet nem írnak; az kapitán passa még akkor sem ment volt be, az persával rosztul vannak. — 6 órakor estve. Jó volna discursálnátok Ibráni s Bornamisza Pál urammal, Szurdok az Csáki István jószága táján kellene vagy 32 jó lovasnak vigyázni, mivel Röti uram sincs most Kővárban, nem tudjuk kire bizni, még Faragónak is talám része kezd benne lenni.

Az mely inasod az kést másban verte, megfogasd s törvényt láttass reája, el ne szenvedd neki, ne is tartsad udvarodban ezután.

Kivül : 2. die Decembris, Anno 1541, urunk postája.

Külczim : Illustrissimo ac Magnifico Georgio Rákóczy de Felső-Vadász stb.

CXXVII.

Báthory András özvegye Zakrzeska Anna ifj. Rákóczy Györgynek Somlyo 1641. Nov. 28. köszöni, hogy mint »jóakaró anyját« levelével meglátogatta. Egészsége voltáról tudósítja.

CXXVIII.

Georgius Rákóczy Dei gratia stb.

1642.

Illustris et Magnifice fili noster charissime; salutem ac junius 29.
omnem prosperitatem. Hála istennek mi most is türhető állapattal s egészséggel vagyunk, felőled is jót kívánunk hallani; isten kivívén Váradra, mindenekről tudósíts, s szemed, füled legyen mindenfelé. Az törökkel való békességünket úgy őrizd,

mind magad, s alatta valókkal is úgy őriztesd, minden rendekkel, mint az szemed fényét, abból senkinek ne kedvezz. Ed-dig való jó híredet, ki mind az portán s végházakban elterjedt, el ne veszítsed, az csavargókat kergettesd s fogattassad, az kik az más pártiak s oda járnak; ha kik pedig az mi birodalmunkból lennének az te botod alatt tanáltatandók, hova hamarébb az ki zálagos lenne, törvénnyel persequáld, az kinek pedig semmi zálagja nem lenne, megfogasd. Erdélyi Gáspárt minapi cselekedetiért citáltassad, senkinek az hajdúkapitányok közül meg ne engedd, hogy magad, és honn nem létedben viczéd híre nélkül, várasából csak kiinduljon s hirtetek és engedelmetek nélkül táborozzon; mivel pedig az szegénységnek az elmúlt napokban is ilyen állapotjokban sok károkat tettek, arról is inquiráltass s törvénnyel persequáltassd őket, ne szokják arra hajdú uram, hogy az szegénységen éljen maga házából.

Mivel pedig ide bé jó ideig lakál, im minutát küldtünk, mit irj az budai vezérnek, kit emberséges katonától megküldvén, szóval is köszöntessd s látogassad, az mellett embered két felé is nézhet; megjövé, minket is tudósíts róla. Galgóczi Pálnak adtak volt valami leveleket, kit hova tött, meg akarván tudni, küldd be mindjárt magát; egyáltalában Patakra szóló leveleinket küldd meg. Mind Váradon, Székelyhídon az építés miben légyen, tudósíts róla. Az mely 1200 köböl búzát, 110 köböl szilvát s egyéb élelét kiküldtünk, azt az udvarbíró kezében ne adasd, hanem rakasd jó helyre s viseltess jól gondot reá, húsz negyvenes hordó mézet is küldtünk ki, azt itcze számra árúltassad s 24 pénzen bár eladassd itczéjét, s az árát Sváhy Péter percipálja s tartsa készen meg. Munkácsra is küldtünk húsz negyvenes hordó mézet, kiről úgy parancsol-tunk Balling uramnak, hogy az árán vétessen salétromot Váradra valót, kiről csak tegnap is ír, hogy már is elkezdették venni, te is szorgalmaztassad leveled által, de leveledet jó gondviselés alatt küldd el, kézben ne akadjon, mert ha kinyilatkoznék, nem lenne módjok azután az salétrum vételében; úgy reméljük, ha többet nem is, de fog 150 mázsát az méz árán vehetni, mert közel 2000 frtra ki fog az ára menni. Még ezelőtt egynehány esztendővel temérdek deszkákat, ugyan fe-

lest szállíttattunk volt mi ki, menj végire, mind kivitték volt-oda Váraddá, avagy kinn is maradt volt az vármegyéken benne, s hol, s tudósíts minket is róla. Székelyhidra az mely marhákat Szamosújvárról kihajtottak, azokat jó helyen kellene jártatni, hízának meg; az fejös te(he)nek borja konyhánkra jó lenne, az ökrökön követ meszet hordathatna az udvarbiró, mindazáltal úgy, hogy el ne csigázná teljességgel ökö, hogy osztán öszre kelve ismét hízhatnának meg. Annak is menj végére az székelyhídi udvarbirótól, az diószegiek és kecskeméti-ek megadák-é az fejös teheneket, szépek-é s add értésünkre. Fejérvárról Koncz András oda fog három láda könyvet küldeni, kettei leszen püspök uram Postillája, egyikben egyikben 100, száz exemplar; ennek egyik ládáját számon adassad Pécsvárady uram kezében, s mi szónkkal ő kegyelmének parancsold meg, osztassa el ő kegyelme ajándékon ezeket Buda, Kecskemét, Körös felé való, religionkon levő ecclesiákban, úgy, hogy ne az papé, hanem az falukban vagy városokban levő ecclesiáé legyen, ha szintén az papok az szokás szerint változnának is, de az könyvek el ne idegenedjenek azoktól az helyektől, a hova rendeltetnek. Valamennél nevezetesebb faluk, városok vannak az holdoltságon, mindenikben küldjön ő kegyelme, ha mi azoktól megmarad, ott az partiumban ossza el ő kegyelme. Az más két ládát küldd Patakra a praefectus kezében. Patakról mennyi mázsa ólmot, kénkövet küldtek oda, arról is tudósíts. Macskásit hat hét múlva küldd bé, adunk ezer tallért, bemenvén az portára, jó lovakot hozathatsz; csak az istent féljed sziből, becsülj meg minden rendeket, kit kit érdemek szerint, tiszta és józan mértékletes életet élj, minde-ned léssen. Melynek követésében ne csak ígírd magadat, hanem cselekedetteddel is effectuáljad, mert ez leszen az realitas; alioquin, ha magad viselése ez atyai parancsolatunk ellen taláztatnék, mi bizony úgy tartanánk, mintha fiunk sem volnál. Segítsen az úr isten minden jóra stb. Datum in nostra Salis curia Désiensis, die 29. Junii Anno 1642.

G. Rákóci m. p.

(A következők a fejedelem kezével): Sebesvár alatt irt leveledet im most reggel 6 óra után vöttük el, mind az több

levelekkel együtt; hála istennek, hogy most is békével vagy-
tok és egészséggel, mi is mind úgy vagyunk; az elmúlt estve
8¹/₂ órakor vöttük vala el Sebesi Boldisár uram levelét, kit
16 die praesentis irt, az nap ment be az portára az kazul kö-
vet, de igen kevesed magával, mert mind szolgáljaival, tevecziái-
val, lovasokkal és egyéb rendbeli szolgáljaival is nem volt több
70 personánál, 14 tarka lovokat hozott császárnak, kiken mind
varrott atlacz (*a többi hiányzik*).

Jegyzet : A levél eleje a fejedelmi irodában készült.

CXXIX.

1642. Az úr isten, édesem, szent fiának érdemeért sat.
sept. Az úr istennek áldásából édesem, én most is mind béké-
5. vel s türhető egészséggel birok, innét jó reggel Lonára indulok
s vasárnap is ott mulatok, azután Ujvárbán, onnét is tudósít-
lak édesem mulatásom felől. Kemencze aljára való kő nem lévén
egy is Gyaluban kész, mert ha négy lőtt volna is kiküldtem vol-
na, Imre deák úgy informála kiküldte rajzolva formáját. Az
törpék kis íjját tegnap hozák meg mind puzdrástúl, im azt is
elküldtem édesem. Itt az múlt estvétől fogva mind esék, az esők
miatt semmi hasznos munkában az szegénység elő nem mehet.
Mihulca (*igy*) talám addig sem fordúlhat Velenczében az míg
lejűsz édesem, mert az mint nekünk írja, nem mer kimenni,
mivel marhájának nagy részét hitelben vötte, s ha az árát még
nem vinné fel, megarestálják. Adja az úr isten édesem szent
fiának érdemeért engedje (*igy*) láthassuk szerencsés órában
egymást. Datum Monostor die 5. Septembris Anno 1642.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Az törpék tegezét édesem ha Kapronczai uram felkötné,
alkolmas gázló vízben sem kellene féltetni, hogy az nyilai meg-
áznának.

Küldzem : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorantfy
Principissae Transilvaniae sat. conthorali nostrae dilectissimae.

CXXX.

Rákóczy Gy. fijának Zsigmondnak. Görgény Sept. 26. Tudatja egészségi állapotáról.

CXXXI.

Engedelmességgel való alázatos szolgálatomat ajánlom ^{1643.} nagyságodnak, mint kegyelmes asszonyom anyámnak, isten jó ^{Julius.} egészséges hosszú élettel áldja meg nagyságodat. ^{10.}

Ugy vagon, kegyelmes asszonyom, istent hívom bizony-
ságul látván nagyságodnak sok búsulását, mint igyekeztem
feleségem szombat napi húsmegételében, isten ítélje meg, lát-
ván urunknak ő nagyságának reám való nehézségét; mások-
nak is javalásokból irtam vala ő nagyságának egy engedel-
mességgel való és arra ugyan kötelező levelet, de ő nagysága
haragja nemhogy csendesedett, hanem inkább láttatik öreg-
bedni. Bizván a nagyságod hozzám való kegyelmességében, kit
nem az én fiúi vétkeis mivoltom szerént, hanem az nagyságod
kegyes anyai szeretete szerént szokott cselekedni, méltóztassék
az ő nagyságja haragját csendesíteni, kit nagyságodnak, mint
kegyelmes asszonyom anyámnak meg igyekezek szolgálni.
Isten tartsa meg nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum
in Somlyó die 19. Julii 1643.

Nagyságodnak engedelmes s alázatos szolgálja fia szol-
gál míg él

Rákóczy György m. p.

Külcsmi: Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae
Lorántfy. Dei gratia sat. Dominae Dominae et matri mihi charissimae.

CXXXII.

Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps stb.

Illustrissime Princeps Fili noster charissime.

29 die praesentis nekünk írott leveledet vévén értjük,
hogy békével és egészségben vagytok, hála istennek, ezután is

1643.

Julius.

31

úgy legyetek. Az vámos-pércsiekkal az szerént kell bánni, a mint reversalisok continuealja. Az mi az mi neheztelésünket illeti, csak felelj meg annak, amivel nekünk tartozol, s istenes tanácsunkat reipsa is kövessed, végben viheted még kívánságodat csak te rajtad ne muljék. Cui in reliquo sat. Curia nostra Deesiensi die 31. Julii 1644.

G. Rákóczy.

Külczim, Illustrissimo Domino Principi Georgio Rákóczi stb. filio nostro charissimo.

CXXXIII.

Rákóczy György fiának Györgynek. Deés 1643. Aug. 1. »Atyai gondviselésünkben nem akarunk megfogyatkozni, csak te is felelj meg az te fiui engedelmességednek, tartsd parancsolatunkhoz magadat.« A jövő hó elején maga is nejével a hadhoz szándékszik menni, s inti hogy az utakat csináltassa meg.

Jegyzet: Megjelent »Loránfy Zs.« 53-ik lapján, de hibás kelettel. Az eredetiben a szelet olvashatatlan.

CXXXIV.

1643.
aug.

Georgius Rákóczy stb.

Illustrissime Princeps, Fili noster charissime.

31. die Julii nekünk irott leveleddel együtt elvettük az Patakról hozott leveleket is, kikre választ töttünk; s mennél hamarébb küldd meg bizonyos bátorsággal. Muharem pasa hihető azért nem tött választ levelünkre, hogy nem tudott megfelelni. Az mi a mi reád való neheztelésünket nézi, azt te magad csendesítheted meg, mint azt is értened adtuk a múlt héten. Im mi annak is megfeloeltünk, a mire feleségedet intettük, kezünk írása alatt ő kegyelmeknek Keresztúri uram kezébe küldtük, megláthatod s eszedben veheted, mind magadnak feleségednek adott istenes tanácsunk ítélet és fundamentum nélkül volt-e? Immár ha ennek sem kezdene helyt adni feleséged, ígétét he nem teljesitené, magadat bírálunk meg, nem nagy gyalázatjára lenne-e mind azoknak s az egész ecclesiának, cselekedete, s nem inkább gerjesztenétek-e s boszantanátok-e s idegenítenétek-e magatoktól bennünket? In reli-

quo paterno affectu tibi propensi manentes. Datum in Salis Curia nostra Deesiensi Die 2. Augusti 1643.

G. Rákóczy.

Utóirat Rákóczy saját kezével : Bornemisza uramnak irt levelünket küldd meg.

Kivül Rákóczy kezével : Báhrán Pistának mit irtunk volt megvagyony mása Ibrányi uramnál s megoldvashatod.

Külczim : Illustrissimo Principis Georgio Rákóczy stb.

CXXXV.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat stb. 1643.

Kegyelmes asszonyom az nagyságod kegyelmességi és ^{aug.} anyai szereteti hozzám méltatlan alázatos szolgájához fiához ^{4.} sokak, kikért az úr isten nagyságodat áldja meg, melyet az mi kegyelmes urunk előtt való törekedésével most is megmutatott; megszolgálására elégtelen vagyok.

Ez mai napon érkezék egy posta urunktól, ki hozza, hogy az papok felszabadították legyen feleségem pénteki, és szombati hús nem ételét, mivel penig nagyságtok azt nem kívánta, hogy pénteken most megegye, Keresztúri uram előtt meg is mondá, azt meg sem cselekszi, de szombaton megeszi, noha lelke rajta meg nem nyugodt, kirül urunknak Keresztúri uram irt is. Azért kegyelmes asszonyom, ha nagyságodnak valami nehézsége volt volna is, rúlam elvevén az mi kegyelmes urunk haragját, csendesitse és vegye el úgy rúlam mint Fogarashan, semmi ebben az dologban fenn nem maradván, hogy én is nagyságtokhoz való engedelmességemet alázatosan mutathassam meg, kit nagyságodnak és ő nagyságának alázatosan megigyekezem szolgálni. Isten tartsa meg nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum in arce Várad, die 4. Augusti 1643.

Nagyságod engedelmes s alázatos szolgája és fia, szolgál míg él

Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántffy sat.

CXXXVI.

1643. Az-úr isten, édesem stb.

aug. Medgyesi, édesem, szinte vocsora felett adta meg leveledet. Kassai uram annyi(*ra*) volt az elmúlt éjjel, hogy közelebb volt az halálhoz az életnél; mindazáltal noha ágyban fekszik de könnyebben vagyon. Holnap ottbenn az városban evén ebédet, háltni Lónára megyek édesem, s ha Toldalagi Ferencz elvételheti az vizet péntekön délig halászni fogunk s ebédet Dengelegen eszünk s ebédután Deésre megyünk. Dobait im mindjárt bocsatjuk mind hordostúl s palaczkokban is hozzon; ezüst marhát hoz Ubrisi, s újabban innét is parancsoltunk. Az a nagy ember, mi úgy tudjuk édesem, magát titkon akarja magát viselni, nem is sokad magával vagyon, mert, az mint Balling uram írja, egy hintója egy kolésája s hat lovásza vagyon, mivel azért Bisterfeldius uram érti jövetelét, im írtam édesem egy czédulát neki, hivasd fel, add meg; írhat Bisterfeldius uram annak a szolgájának, ki az lakadalom után jött vala s végére mehet tőle titkon avagy nyilván akarja-e hogy excipiáljuk; az Bisterfeldius uram levelét elviheti egy posta avagy udvari katona; Munkácsról tegnap kellett elindulni, de igen beteges volt, úgy reméljük szombatnál avagy vasárnapnál elébb el nem fog érkezeni; mi is utánna küldtünk az mi hokmesterünknek; citromot, narancsot holnap kerestetek, édesem. Adja isten édesem, lássuk szerencsés órában egymást. Datum in Monostor Die 5. Augusti Anno 1643. estve 8 órákor.

G. Rákóczy

(*Külczim hiányzik. Irva nejének.*)

CXXXVII.

1643. Életemig való fiúi stb.

aug. Nagyságod levelét tegnap Diószegen alázatosan vém el.

15. Az mi az feleségem bőjtölését illeti, mint viseltem legyen magam hozzá nagyságtok búsulásának megcsendesítéséért, bi-

zonyság Keresztúri uram. Az mely conditiok felől emlékezett urunk ő nagysága nagyságodnak, én azokra nem oktattam, feleségem pedig engem meg nem hódoltat. Urunk ő nagysága valamit kívánt, mindenre reá ment, kész volt megcselekedni. Kemény János uram beszédére izent nagyságodnak az aszony, de az feleségem az aszonynak elé sem hozza. Nagyságodnak alázatosan könyörgök, már mind azok meglévén, kiket urunk ő nagysága kívánt, nagyságod és ő nagysága is rólam való nehézségét vegye el, úgy lehessen nagyságodnak engedelmes fia és szolgálja. Beldi uram lakodalma meglévén, az aszony még ezelőtt ígérkezett volt hozzánk, úgy hisszük, erdélyi fő emberekben is jó hozzánk, az aszony velünk leszen. Ecsedre akarnánk menni. Mig élek nagyságodnak alázatos szolgálja, fia vagyok. Isten tartsa meg nagyságodat sokáig jó egészségben. Datum in Székelyhid die 15. Augusti 1643.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja és fia szolgál mig él

Rákóczy György m. p.

Macskási, kegyelmes aszonyom, megérkezett tegnap, egy erős podolai lovat hozott, pej, de az kisebb volt almáskék, az krakkai kamarás elvette tőlük, két nap nyugszik még, beküldöm nagyságodnak.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CXXXVIII.

Az úr isten ő felsége minden idvességes jókkal áldjon meg benneteket. 1643. aug.

18. die praesentis mensis irt leveledet ma reggel 10 óra után vöttük vala el. Értjük, hogy feleséged kész megadni azt kit kiküldtünk, csak hogy az leírásban nincsen módja nem tudván jól írni, de mi megelégszünk olyan írásával a minőt neked irt s az gazdasszonynak, s azon is legyen maga írja le, hiszem dictálhatod magad és igazgathatod, s ámbár ne mondja el, csak írja le maga subscribálván és pecsé- 20.

telvén. Bizony dolog, mi is kevesebb búval kívántuk volna minden részt elmúlatnunk házasságnak, s abban is lőtt volna több gyönyörűségünk. Váradon kívül most messze ne légy. Tamás deák lejjön s számot adjon. Adja isten minden jót hallhassunk felőletek. Datum in Szamos-Újvár die 20. Augusti Anno 1643 estve 8 $\frac{1}{2}$ órakor.

Az te jódra vigyázó atyád

R. György m. p.

Patakra szóló leveleinket küldd meg.

Azt is oda irasd feleségeddel, hogy azt ő szabadakarattja szerént adta s igérte s kötelezte is arra magát.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rakóczy Dei Gratia Transilvaniae Principi sat. filio nostro charissimo.

CXXXIX.

Életemig való fiúi stb.

Máriassi uramat küldvén be az mi kegyelmes urunkhoz ő nagyságához, ő nagyságának küldvén paripákat, akarám nagyságotat levelemmel alázatosan meglátogatni, kívánván istentől nagyságod jó egészsége felől örvendetes híreket hallanom. Nagyságod leveleit Pávaitól elvettem, nem tagadhatom, hogy nagyságnak társaságunkban elég búsulása nem lett volna, de hogy nagyságod mind azokról elfelekkezzék, és mind kettőnkül nehézségit elvegye, alázatosan könyörgök, míg isten éltet, nagyságod alázatos szolgálja vagyok és engedelmes fia. Elhigye nagyságod, hogy mikor én az feleségemet urunk kívánságára reá vettem, az asszony még hozzánk sem érkezett volt. Ezek után isten tartsa meg nagyságotat sokáig jó egészségben. Datum in Élesd die 27. Aug. 1643.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia szolgál mig él

Rakóczy György m. p.

Külczim: Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántfy Dei Gratia Transilvaniae Principissae sat. Dominae Dominae et matri meae charissimae.

CXL.

Szolgálok kegyelmednek stb.

1643

Az hopmesternek most hozák az kegyelmed levelét, az julius kiben irja kegyelmed nyavalyáját, az mely nem kicsin búsulásunkra vagy, féltvén kegyelmedet nagyobb nyavalyától is; kérem az én istenem, oltalmazza kegyelmedet nagyobb nyavalyától, és ebből is gyógyítsa meg kegyelmedet; kérem kegyelmedet irjon kegyelmed egészsége felől, isten oltalmazza kegyelmedet nagyobbtól, én is hadd menjek oda. Adjon Isten édes uram, kegyelmed felől örvendetes hírt hallanunk. Költ Fejérvárott, 29. Augusti 1643.

Kegyelmednek jó szívvel szolgál

Susanna Lorántfy m. p.

Külczim: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Georgio Rakoczy Dei Gratia Principi Transilvaniae sat. Dno et marito nobis dilectissimo.

CXLI.

Az úr isten stb.

1643.

Czímeres postánk 8. die praesentis irt leveledet tegnap Vásárhelyt adta vala meg. Az miről Bornamissza Pál uram által parancsoltunk, azt minél titkosabb lehet, úgy vigyéték végben. Tudjuk mi is jól, hogy oda fel nyilván hirdetik kimenetelünket; mi azért ugyan nem akarnánk abban czégért tenni idő nap előtt; nekünk semmi feltett egyéb czélunk nincsen az úr isten dicsőségénél s hazám szabadságánál. Nyilván van az is nekünk, szolgálunkra s levél hordozókra vigyáznak is, de nekünk is úgy kell okoskodnunk: elkerölhessük azt, vagy is mód benne, mert az legtitkosabb levelek lesznek, azokat debreczeni ember elviheti, avagy Ónodra kell küldeni, kiről mi fogunk neked parancsolni, ez után kit véllek útra küldj. Igen jól cselekedted, hogy Márjási uramat elkísértetted.

augu.
29.

Béli és Deszni vidékein lakó újlatroktól, az mi esett, elég rossz dolog, holott akár mikor is, de most kiváltképen csak akár mi kicsiny offensioval is nem kellene bántanunk; írtunk vala is Kornis uramnak Vásárhelyről s az mi választ tett, in paribus megküldtük, te is teljes erőddel érte légy, mind egyik (*egygyig*) kézre keríttessétek őket, s az mi jobbágyunkat is megfogassátok. Petneházinénak is ím parancsoltuk, megfogassa, mert megbúsúlna ottan, s citáltatni is fogjuk érte. Az mostani lippai bék hogy lator legyen tudjuk, az vámos-pircsikeket jó móddal (ha kéri) el kell bocsátani; az hadnagyokat könnyen helyre állatni, most azért haladjon, el kell igen rövid nap az előttünk álló dolognak egy felé válni; bár megfogassa Csáki István, ha svecusok szállnak meg jöszágában. Váradon kívül ne jár (járj) most. 28. die Augusti 2000 lovassal verték meg császárnak (*kimaradt:hadait*) Pukham volt előttök, Slesia-ban küldé volt Gallas őket. Minden felé jó vigyázásban legyetek. Adja isten hallhassunk minden jót felőletek. Datum Segesvár die 12 (Sept.) Anno 1643.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külszim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy etc.

CXLII.

Rákóczy Gy. fiának Györgynek Fogaras 1643 Sept 25. Egy Klobusiczknak írt levelet küld hozzá, tovább küldés végett.

CXLIII.

1643. Az úr isten ő felsége sat.

sept. 26. die praesentis mensis írt leveledet mi 28. die vöttük
30. vala el, értjük Porumbákról írt levelünket mikor vötted volt el az pataki katonátúl; az vigyázás igen szükséges, s minket is, hogy gyakorta tudósíts minden oda be való állapotokról, fe-

lette kívántatik; akárhonnét mit érthetsz is, de idején értésünkre adjad. Mindenfelé igen meghitt vigyázó emberid legyenek, kik által igaz híreket érthess. Sem akkor sem most mi sem hitük s hiszszük, hogy Patakot megszállják, mindazáltal jobban meggondolván legyen gondviselés reá; mind hajdúságot s vármegyebelieket, hogy hozzánk jó akaratra édesíthessük, alattomban igen szükséges. Egri Istvánnak ha békességes úton lehetett eddig haza kellett júni, mert ezelőtt közel egy holnappal volt Ledniczén. Ha Patakról levelünk érkezik, éjjel nappal add értésünkre, oda szóló levelünket is küldd meg. 28 die irt leveledet is most vöttük el; az vigyázás szükséges, isten rémitette meg őket; papjaink felől való mocskos szavainál nagyobb volt az, hogy inkább lenne törökké, mintsem kálvinistává avagy lutheránussá; soha bizony az úr isten az ő profétáinak s apostolinak gyaláztatásokat el nem szenvedte, s neki sem. Solton Josa tudja latorságát s az lelkiismeret rettentette meg, de csak venné be az város népét, ha oly dolog lenne, kiről álmodunk, még az adná meg. Senkinek vallásunkon valónak most ne irogass semmiről, nem is kell suspitiót reájok vonni. Az hársokban az minek szerét teheted idején csak azt hántasd bár be idején; az téglának beküldésével ne késsél. Mikor az generalisnak olyan levelét kaphatnád, valóban jó volna. Adja az isten minden jót hallassunk felöletek. Datum Albae Juliae 30. die Septembris Anno 1643 estve 6 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

CXLIV.

Rákóczy Gy. fiának Györgynek Gy. Fehérvár Oct. 5-én a jeneiek által elfogott s azután szabadra bocsátott csavargók megidézvén a jeneiket, kérdi, hogy azokat a latrokat mi formán és mi móddal bocsátották el?

CXLV.

1643.

octob.

10.

Az úr isten ő felsége stb.

5. die praesentis mensis irt leveledet mi 8. die ejusdem estve 6¹/₂ órakor vöttük vala el, az elmúlt estve is egy 7. die irt leveledet is 5¹/₂ órakor hozá meg étekfogód; hogy mind csendességben s tűrhető egészséggel vagytok, azt örömmel értjük, az úr isten ezután is nyújtsa minden áldását rátok. Az kosok megszerzésekből való serénységedet atyai indulattal vöttük s az árokat étekfogódtól meg is küldjük, kit kedden vagy szerdán tán vissza expedálunk, mivel Makait is akkorra vár-nánk az portáról; az törökökön való kapdosás Magyarország-nak jót nem hoz. Az szatmári pestist másunnan is írják; az generalis kiszállását Patakról is írják, de mi látva hiszszük, mert az vármegyék most az szüreten fel nem ülnek, az végházakból ki nem viszik az vitézlő népet s azonkívül nincs kivel ki szállani, hanem ha az urakban ülnének fel. Homonnai Jánost, hihető az felé is üzik, azért jár küzel Lengyelország-hoz, Here Pált az mely katonákkal legy(en), azokat jól meg mustráltasd s ha Debreczeni uram fél hópézt (pénzt) adott közben, úgy te ne fizettes bár akkor nekik, csak szállítsd bizonyos helyre, az fele hó pénzért is küldjön Patakra Here Pál; mi sem hittük, hogy az hajdúság felüljön, nehezen mennek ők messze honoktól. ezután is vigyázás legyen részed. Adja isten minden jót hallhassunk felöletek. Datum Albae Juliae 18. Octobris 1643. reggel 5¹/₂ órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kivül ifj. Rákóczy kezével: 12. die reggel 10 órakor Octobris 1643.

Külczim: Illusissimo Principi Georgio Rákóczy stb. filio nostri charissimo.

CXLVI.

Az úr isten ő felsége sat.

1643.

9. die praesentis irt leveledet im most délelt 4 óra után ^{octob.} hozták vala meg. Here Pál felől is két levelünkben bőven in- ¹¹ formáltunk s tarsd ahhoz magadat. Kornis uram levelét örö- mest látnánk; ha oda fel harczok volt, azt meg kell hallanunk, hihető, ha volt, azért nem hirdetik, hogy nincs kedvek szerint kimenetele, meg kell azért hallanunk. Haller Sámuel esetét csudáljuk; Patakról nem írják, megtörténhetett. Párduczra igen kell vigyázni, egyebekre is. Az török marháit bár ne küldd még be, hanem legyen veszteg, s az többit is készíttessd fel s várj tőlünk beküldése felől. Tudósítsd arról is, Petneháziné be- küldé-e az megfogott jobbágyot, kik az török ölesen jelen vol- tak s hányat? Az hajdúságnak ide való édesítésében még most csak igen igen titkon cselekedjél, Lengyelnek is adj jó szót, Német Márton nem sokat árthat; az 197 tallért, kin az késeket vötted, étek fogódtól megküldtük. Az persa követet ki látta s hol volt, nem írod meg, mi olyant nem hallottunk, hogy most volt volna az portán. Ibráni uramtól menj végére, azt az jenei embert ki akaratjából bocsátotta volt el ő kegyelmek? Nekünk az portáról csak tegnap is jött levelünk s ha ezután meg nem változik, úgy eddig minden jót irnak. Patakra szóló levelünket küldd meg. Adja isten minden jót hallhassunk felő- led. Datum Albae Juliae 11. die Octobris 1643.

Az te . . . d . . vigyázó édes at . . . d

R. György.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb. filio nostro charissimo.

CXLVII.

Az úr isten ő felsége stb.

1643

Palatics 12. die praesentis mensis adta vala meg 10. die ^{octob.} irt leveledet, mind az több levelekkel és az kossal együtt. Er- 14.

déli Káspár felől mit irtak az generalisnak irtuk, bezzeg Erdélyi Káspárt oda sem kellett volna bocsátatának, annál inkább reá valamit bízni, mert ő is mester lévén igen köztök, tudván azt az előtt is, mikor isten ide behozá, az bátyja Erdélyi András viselé keményen és emberül magát, soha javokra az köztök való járását nem magyarázók, jobb lett volna mással nem olyan tettetes ember által repeskedtetni elméjeket, de az mivel már megvagyon, Erdélyi Káspárnak lehet abban módja hazudtolni meg azokat az kapitánokat, kik felőle azt hirdetéek és irták az generalisnak. Lengyel Mihálynak is tökéletlensége is kitetszik most is, holott egyfelől tőlünk kér gratiát s más felől olyan hamis hírt irogat az generalisnak; az emberek ám akár mint vélekedjenek felőlünk, mi arról nem tehetünk, de ímett mi csak vigyázzunk. s készen legyünk, mert az mint ők nem hisznek, sokkal inkább mi nekik nem hihetünk. 11. die irt leveledet is ma reggel 6. óra után vöttük vala el; hogy embered által vigyázatban vagy, azt jól cselekeded, ezután is mindenfelé füled szemed legyen, s minket is igaz hírekkel tarts. Haller Sámuel nyavalyás elég rútúl s mód nélkül vesztette magát, mi ugyan szánjuk. Az csavargókra igen igen méltó hogy szorgalmatosan vigyázzatok. Patakról irta Debreczeni uram, hogy császár ő felsége Kéri Jánost küldé követségre hozzánk. Azért vigyáztass reá, s ha arra tanálna jöni, igen meghitt illendő embert rendelj melléje, ki szinte eddig jöjjön vele s valóban reá is vigyázzon hol, s kikkel leszen szemben, mindenütt mellette legyen, okosan viselvén magát vele, s ha lehetne, bár Monostort s Kolosvárt el is kerülné vele. Adja isten minden jót hallhassunk felőletek. Datum Albae Juliae 14. die Octobris Anno 1643 reggel 9 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

G. Rákóczy m. p.

Az Patakra szőlő leveleket jó gondviselés alatt küldd.

Kivül: Patakról hagyunk volt oda egy néhány vas öreg gránát golyobisokat küldeni, ha elküldték csináltasd meg őket. Bakos uramnak szőlő levelünket küldd az ónodi udvarbírónak, megparancsolván neki küldje meg.

Külszim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy »tb.

Alattu a II. Rákóczy kezével: 17. 1643 Octobris in Vámos. Palatics reggel 6 órakor.

CXLVIII.

Az úristen stb.

1643.

18 die presentis Mensis irt leveledet mind az Patakról hozott levelekkel együtt ma reggel 5 $\frac{1}{2}$ órakor vöttük vala el. Az pataki levelekre most választ nem tettünk, nem lévén szükséges. Kéri János uramat s az generális szolgáját jól expedíaltasd, ha az útban el is járnak benne, kiket melléjek rendeltetél; az odavaló posták felette rosszszúl hozzák az leveleket, ez is 5-ödik napra hozta meg, most meg nem vereténk, de máskor el nem kerüli, azzal is menté magát, hogy czímere nem volt; sőt más posta is vagyon itt, az kinek czímere nincsen. Mi, úgy tudtuk, ha több nem is, de közel 6 avagy 8 czímernek kelletnék ott lenni, jó volna felkerestetned, hová tették, olyra is kellenék annak gondja viselését biznod, az kiben hűség, tökéletesség és józanság volna, mert az czímerek elvezésével gonoszúl is élhetnek. Mindenfelé jó vigyázásban legyenek. Minket is mindenekről gyakran tudósítsatok. Adja isten stb. Datum Albae Juliae, 22. die Octobris anno 1643; estve 6 óra után.

Az te jó vigyázó édes atyád

Rákóczy György m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.*Kivül*: 24 estve 7 óra után (ifj. Rákóczi keze).

CXLIX.

Az úr isten minden idvességes jó szerencsés hosszú élettel áldjon meg benneteket.

1643.

octob.

Basa tegnap jövőn, csudáljuk, hogy töled levelet nem hoza, de azt mondja nem voltál otthon, hanem Szalontára felé nyúlaztál, kinek ilyen állapotban Váradtól olyan távol bár ne sétálnál; az kassai generalis ide által sétál s járja az végházakat, te vigyázz Váradra, benne múlatozz, valaki tanácsából cselekedet (*cselekeded*), de mi nem dicsérhetjük, mert ilyen állapotban másutt volnál is, be kellene menned. Ezután azért alkalmas időt válaszs az múlatságra. Az Patakra szóló leveleket úgy küldd meg az praefectusnak, más kezébe

31.

ne akadjanak. Adja isten hallhassunk minden jót felőletek. Datum Albae Juliae die 31. Octobris Anno 1643. estve 8 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád.

R. György.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy Dei Gratia Transilvaniae Principi sat. Filio nostro charissimo.

CL.

1643. Az úr isten ő felsége minden jó idvességes szerencsés és
nov. egészséges hosszú élettel áldjon meg benneteket.

16. 11. praesentis mensis irt leveledet mi tegnap reggel 9^{1/2} órakor vöttük vala el. Elég ebül hozzák az posták, Lednicze 35 mélyföld Patakhoz és jó gyalog posta alá hozza az levelet 4^{1/2} napra is, Várad penig ide 21 mélyföld lévén, rég itt lehetne vele. Roszúl hozzák; meghadd az postáknak valamely onnét ide ezután nem hozza az levelet . . . nap két éjjel, bizony megveretjük az farát, s te is megird mikor bocsátod el; az Patakra való levelet küldd meg mennél hamarább. Az Kéri János uram közeledése vihette talám vissza az generált is, de ha ott fenn megharczoltak, az mint mi halljuk s Gallast is fogva vitték volna Bécsben itte inkább olyan hamarább vissza az generalist, kit rövid nap jobban meghallunk. Székelyhídon ne mulass, nem jó most Váradtól távol lenned. Megyeri Ferenczet admoneáltasd az káptalannál az director által, az farsangolásnál az sok levél s postán jártatásától megszűnnék, mert ha nem: senkire ne vessen ha jta fog veszni. Ide nekünk derék telünk vagyon, nagy hó s hideg. Adja isten minden jót hallhassunk felőletek. Datum Albae Juliae 16. die Novembris Anno 1643. reggel 10 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy Dei Gratia Principi Transilvaniae sat. filio nostro charissimo.

Kivül, ifj. Rákóczy kezével : 19. die Novembris in Septe reggel 10 órakor, posta.

CLI.

Rákóczy Gy. fiának Györgynek, Algyógy 1643. decz. 3. különböző gazdasági és törvénykezési ügyekben. Ne induljon még el, mert ő maga sem tudja megye-e Kolosvárra? A gáliczkövet küldje éjjel nappal.

CLII.

Az úr isten stb.

11. die praesentis mensis irt leveledet czímeres postánk
 ez elmúlt estve 8 órakor adta vala meg. Jól cselekedted, hogy
 az Patakról hozott leveleket megküldted; akarnánk igen, ha
 az fehér ólommal ide érkezhetnének péntekre, mivel egy 7
 singes és 15 fontos szép lövészerszámot akarnánk isten áldá-
 sából szombaton megöntetni, élében is küldtünk. Az budai
 vezér levelét megfordíttatván kiküldjük, azért is ha választ
 kell reá tenned jobb módjával legyen; megvállik mint effectu-
 áltatja ígretét, de ha az előtti Musa passa, abban semmi sem
 leszen meg, nehányszor ígerte vala meg az szegény Teleki
 lányai, gyermekek elbocsátását, az végbeliek zabolázását, el-
 vett marháknak megadását, de semmi sem kele benne, mert
 mind elnyomták az adományok. Mi azért ugyan hozzá aka-
 runk küldeni rövid nap ajándékkal; Cserepcséni benn is van
 már az portán, s ha budai vezérnek is vitt ajándékot, hihető
 oda be is vitt. Az pestis rossz hír, isten óvjon mindent tőle s
 minket is országostúl. Az csavargókra való vigyázás jól lett,
 csak mind addig sem szűnik meg. míg külön állapot nem le-
 szen Magyarországon. Az levelek kiküldését mi nem az te
 írásodra vagy kedvetlenségéből cselekedtük, hanem azért, tu-
 dód magad is, mennyi számtalan szorgos dolgaink legyenek
 nekünk, mi nem látogathatjuk, hanem hogy te lásd meg, és
 az melyből kitetszik, holmi jószágokhoz való jussa feleséged-
 nek, az olyanokat mi velünk is közöltessed. Az Patakra szóló
 leveleket küldd meg; legyetek jó vigyázásban minden felé.

1643.

decz.

15.

Adja isten minden jót hallhassunk felöletek. Datum Albae
Juliae 15. die Decembris Anno 1643.

Az te jódra vigyázó édes atyád
G. Rákóczy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi stb. filio nostro
charissimo.

CLIII.

1643. Az úr isten ő felsége minden idvösséges jókkal sat.
decz. 16. die praesentis mensis irt leveledet az posta ma
19. ebéd után adta vala meg, kit elég rosztul hozott s im most
üttettünk 10. rajta, ott is meg csapasd, ha rosztul viszi leve-
lünket. Értjük 12. die praesentis irt levelünket mikor vötte
volt el. Istennek hála, mi most is békével s türhető egészség-
gel birunk mindnyájan. Az előtt lágy idők járanak, de az éjjel
valóban megfagya; egyebütt Csiknál is nem értjük, hogy
szánút volna; itt is lött vala egy kis hó csütörtökre virradóra
de elmene. Debreczeni uram választ irt s im viszont mi is vá-
laszt irtunk, kit minél hamarébb küldj meg is. Az Simoni hadá-
ból az kik elszöktek, kézre kerülnek még az árulók. Az katonák-
nak az perceptor, hogy megfizessen, im parancsoltuk. Budára,
hogy küldtél, jól cselekedted; azután sem árt minden felé vi-
gyáznod, Kanisai bár Lippára is elment volna, mert mi látva
hiszszük bántódását az lippai béknek, elnyomják az adommal
mint (*mind*) az vezért s az csauszt. Mivel isten áldásából az
gyűlés napja már nem messze, parancsoljuk, induljatok meg is
ten áldomásából 28. die praesentis mensis s jűjjetek be immár.
Mint jűjj, azt akaratomra hagytuk, de igen eltávoztassad, vásár-
napon ne legyen járásod; úgy és az helyen rendeld az ilyen na-
pon való mulatásodot, az ki legyen alkalmas s az szegénség-
nek is ne legyen terhére; noha elhittük azt is, az mi intésünk
nélkül is az szent ünnepeket úgy igyekezed elmúlatni, mint
keresztény ember, azért is, hogy feleségedet is vastagétbasd
igaz vallásában: mindazáltal még is intünk, felette kegyesen
józanon, buzgóságosan igyekezzetek elmúlatni, mind az isten

ígéjének hallgatásában, tanulásban s az szent sacramentommal való éléssel, kire segítsen az úr isten benneteket szent fiának érdemiért. Amen. Az Imre deáknak szóló levelünket küldjed Onodban az ott való udvarbiránk kezében. Adja isten stb. Datum Albae Juliae 19. die Decembris Anno 1643. délest 4 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy Dei gratia Principi Transilvaniae stb. Filio nostro charissimo. Cito stb. citissime.

CLIV.

Az úr isten minden idvességes szerencsés egészséges 1643.
hoszu étellel áldjon meg benneteket. decz.

18. die praesentis irt leveledet, mind az többivel együtt 22.
az elmúlt estve vöttük vala el. Hála istennek hogy békével vagytok; mi is isten áldásából úgy vagyunk. Bassát küldtük Patakra, kit jó módjával kísértess el is. Debreczeni uramnak parancsoltunk, hogy igen igen titkon s jó modjával egy néhány ezer tallért küldjen be; azért hívasd hozzád Huszti Menyhártot, hagyd meg igen titkon neki, vigyázzon reá, s ha Debreczenbe találják hozni, jó gondviselés alatt éjjel nappal hozza be, sőt ha Debreczeni uram vagy neked vagy Ibrányi uramnak írna lovasok felől, meg ne fogyatkozzál abban is. Ibrányi uramnak azt is hagyd meg, nagy vigyázása legyen, ha valamint császárnak követe vagy posta embere jőne be az gyűlésre, ne siettessé az beküldéssel, jövése hadd ne érné itt az statusokat. Az te távollétedben penig Ibrányi uram minden felé jó vigyázásban legyen, sőt ha valamint az budai vezérnek, oda fő emberek érkeznek ki, ide hozzánk jőne, becsülettel excipiálják s késérjék ide. Adja isten lássunk szerencsés órában. Datum Albae Juliae 22. die Decembris 1643.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György.

Kivül: ifj. Rákóczy Gy. kezével 24. die 1643. Dec. estve 5—6 óra közt. Basa uram asszonyunk 6 nagysága étékfogója.

Külszim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy Dei Gratia Transylvaniae Principi stb. filio nostro charissimo.

CLV.

Rákóczy Zs. anyjának Sombor 1644. Jan. 6. Tudatja, hogy egész-ségben folytatja útját.

CLVI.

1644. Az úr isten ő felsége, édesem, stb.
febr. Az úr istennek szent áldásából im ezennel indulunk in-
7. nét, édesem, és ma Almáson hálunk, azután kiljebb megyünk. Ez elmúlt estve is vöttük Kornis urak levelét, nagy reménységgel vannak az hajduság felől; ma vagy holnap bizonyost fogunk arról is hallanunk. Patakról is ugyan ez elmúlt estve hozták vala levelét Röthi és Debreczeni uraméknak; az mely száznolczvan németet aláhoztak, azokat Szántón szorították meg hadaink s ha Regéczben fel nem vitették, úgy reméljük, eddig elvált dolgok, mivel már az Tokajban való meneteltől el voltak rekesztve, minden felé szaladnak; az várasok felől is Röthi uramék jóval biztatnak. Im édesem, az mik eszünkben juthattanak, egy memorialét csináltunk, olvasd meg s ha miről tanúságot kellene adnunk, irj felőle, arról is vékony censuránkat megirjuk.

Kérünk, édesem, az istennek kedvéért s az én hozzám való tökéletes igaz szeretettedre kényszerítlek, az búsulásnak békét hagyj, nekünk is ilyen hatalmas dolgunkban véle ne tégy kárt, édesem, és akadékot vele. Egészséged felől, édesem, irj gyakorta. Adja az minden irgalmassággal teljesen bővelkedő szent Jehova isten, igen rövid nap láthassuk mindnyájan egymást szerencsés örvendetes jó egészséges állapotban. Datum Egres 7. die Februarii Anno 1644.

Az te szerelmes urad

G. Rákóczy m. p.

CLVII.

Az úr isten stb.

Az úr istennek szent áldásából mi ide is békével, türhető
egészséggel s jó hírre érkeztünk, mert csak értünk leszállani
szánunkról, ottan mindjárt juta Kornis, Ibráni és Bornamisza
Pál uram levelei, kinek im édesem mását is küldtük. Már az
Tiszán innét Szakmárnál Kállónál derekasb akadályt nem
tudunk, hiszszük az úr isten ezeknek is szíveket meg fogja
hajtani. Mi igen reggel innét megindulván, hálni Margitára
megyünk, onnét Székelyhidra tekintünk, az honrét úgy indú-
lunk, Kornis uramékkal megegyezhessünk szombaton vagy
vasárnap. Az felséges nagy kegyelmű úr istenben nagy bizodal-
munk vagyon, ezután való áldási és szerencsés boldogúl elő-
vitele felől, az kikiről tudósítani édesem el nem mulatunk. Az
gyalogok s németek számára való kék, veres posztót, az
bár küldését siettesd édesem utánunk hozni. Az Raczivil em-
beri ismét eljüttek, ők csak el akarnak menni és megpróbálni
s mivel Barcsai Ákost meg akarják várni Deézszen vagy Fejér-
váratt, parancsold meg édesem, az hol fogják megvárni
Barcsait, abban az helyben levő tisztviselőnek, az mint az előtt
gazdálkodtak neki, most is az szerént gazdálkodjanak s mel-
léje gazdát is rendeltess, s ha ugyan be fognak menni Moldvá-
ban, az határik kísértessék el is becsülettel. Az úr isten mi-
hentest által viszen az Tiszán, onnét is tudósítunk mindenekről
édesem. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Datum Balog, 10.
die Februarii Anno 1644. délest 5 óraker.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Rákóczi Györggyel s mellette levő hiveinkkel is közöld
édesem az hajdúk állapotját.

Ha Barcsai Ákosnak be kell menni Moldvában az Ra-
czivil emberivel, adass költségére édesem ötven forint poltura
pénzt neki.

Külczim (más kézzel): Illustrissimae Dominae Principissae Susannae
Lorántfi stb. Cito stb. Cito stb. Cito stb. Cito stb. Cito stb.

1644.

febr.

10.

CLVIII.

Rákóczy Zsigmond anyjának Bátor 1644. Feb. 15. Egészségi állapotáról tudósítja. »Urunk ő nagysága parancsol hova mennjek. Tegnapelőtt Károlyi Ádám uram keményen kezdte magát viselni, de az ágyukat, hogy meglátta, látásával is megelégedvén, hamar meghódolt. — Kemény János uram is már Bányát, Lónyai uramat meghódoltatta.«

CLIX.

1644.

febr.

18.

Az úr isten stb.

13. die praesentis mensis irt leveledet édesem ez elmúlt este Kereszturon vöttem vala, áldom az én irgalmas istenemnek dicsőséges szent nevét, hogy egészségben vagytok, melyben, hogy ezután is benneteket megtartsom, szívből kívánom. Istennek hála édesem, mind jól vagyunk, nagy áldása is volt külsőképen is az úr istennek rajtunk, mert hatalmas jó szán és szekérútunk volt s vagyunk most is; még ma minden derék és társzekerünk lövészszámmal jég által általmentek az Tiszán, magam is isten engedelmeiből ebédre Patakra beme-
gyek; Debreczeni uram is im szinte most 4 órakor délest juttat ide hozzánk, még az éjjel haza megyen, ő kegyelme most jól bírja magát. Az Raczivil követinek ha pohárszékek s ezüst tálok nem lesznek is, csak egyébképen legyen meg, nem árt; Dézsen lesznek jobb lenniük, mert arra kellene Barcsai Akosnak júni. Édesem, ha az portai mostani változása akadályt nem kezd tenni, s ha valaminth Lupul hadat nem adna, az leányát sem adná az herczegnek, ki ne bocsásd Barcsai Ákos uramat utánunk, hanem legyen melletted édesem; mind kék, veres posztót és az szarvas szennyes (?) bőröket édesem siettesd utánunk küldeni. Az fejevári, dévai élésszekereknek is híre sincsen, kik miatt fogatkozást is láttunk. Gyulai Ferencznek jó választ adtunk édesem, az mint maga kívánta. Hallerné aszszonyom dolgát már ide előbb hirdették édesem, mintsem onnét belől értettük volna, elég rút dolog, egyáltalában az asz-

szonytúl semmiét kedve ellen el nem vehette volna s veheti is.
Az úr isten Patakra vivén, onnét is irunk édesem. Adja az
nagyhatalmú úr isten stb. Irtam Gáván, die 18. Febr. 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Bassa is im most éjjel 8 $\frac{1}{2}$ órakor juta édesem, isten
holnap bevívén Patakra, ismég irok.

CLX.

Rákóczy Zs. anyjának. S. Patak 1644. Febr. 20. Tudatja hogy
másnap Kornissal Kassa felé indul. Megjárta a vár ottani épületeit »me-
lyek a fehérvári házaknál csinosbak csak hogy alacsontbak.«

CLXI.

..... 1644.
. . . Kassán felül egy faluban érte el őket, s felverte, magát febr.
az hadnagyot is zászlóstul elhozta, azonkívül császártól jü volt 22.
egy fő német 5 magával az végházak lustratiojára, Forgács
Ádám uram újvári generalisságához való instructiojával,
mandatomokkal az végházakra, Csáki István instructioja is
kassai generálisságához, commissiok az urakra, bevételre, s
egyéb sok missilis levelek, azt is elfogta, ide hozta; istennek
áldásából így mindenütt nekünk succedált, nincs kétségünk
ezután is az úr isten áldását nem nyújtaná reánk; gyakorta
mindenekről tudósits, jó vigyázatba legyetek minden felé.
Adja isten stb. Datum Sáros Patak, 22. die Februarii, 1644.
reggel 6 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb,

CLXII.

1644. Az úr isten stb.

febr.

20. die praesentis mensis írt leveledet mind az Barcsai

22. Ákoséval együtt im most 5¹/₂ órakor estve vöttük el; Lupul, hogy mi reánk akarja hárítani az leánya eladásában való akadályát, nem igaz, mert hiszem maga is megmondta volt ő azt, az portának, hirrre kell adni s híre nélkül el nem meri adni, s kinek kellene azt elhinni, hogy az porta arra nézve prohibeálta, hogy mi tőlünk értette? az Lupul állhatatlansága ennek az oka, hogy az porta prohibeálta, tartván attúl, ha ő neki oda bizodalma, nem lenne olyan engedelmes az portához s be sem menne az portára ha hivatnák, nem is vonhatnának annyit rajta. Az micsoda híreket s ellenünk való dolgokat beszélt, elhittük ha ő rajta állana, mind úgy kívánja ő hogy azok úgy lennének de nem áll egy féle állaton lóhalál, az úr isten orzött minket eddig is, s ezután is arra támaszkodunk mi; ha megérted bizonyoson hogy az hadait visszatérítette, irdd meg éjjel nappal Hajdú Györgynek, s parancsol meg, közölje Soldfikkárral és abból is vehetünk informatiot, mert az új vezér vagy kajmakám vagy parancsolt, hogy elküldje, vagy nem; ha parancsol, az latornak szégyenére leszen, ha nem parancsol, talám azt várja, azt az summát neki ígérjük, kit az fővezérnek ígértünk volt. Lehetetlen, ha Hajdú Györgynek levele jün, abból ne tanulhassunk s te is informatiot ne vehessél, s az Lupul hamisságáról is ítéletet ne tehessetek. Vigyázásban jóban legyetek; az 100 gyalogot is megfogadd; az fővezér halálát titkolni, az haszontalan, mindazáltal ugyan ne értsék onnét való embertől. Lugosban, Karánsebesben, Jen(ő)-ben nem kell késlelni beküldeni az gyalogot, az havasok(on) hadd jöjön szép lassan, ha szükség kívánja, minden fogyatkozásunk nélkül küldhetnénk mi 2000 fizetett hadat be, avagy székelyt, mert látja az úr isten annyi jüne, annyi, hogy akar 16 ezer embert fogadnánk; az egy Szabolcs vármegye, Bihar vármegyei hajdúság helyben vagyon; mi velünk egy is nincsen azokban; az Váradon lakó hajdú is, ki az kapitánytól szokott

függeni, otthon vagyon, egy is nincs olyan is velünk, mi úgy computaljuk, akármely könnyen 6000 avagy 7000 az hajduságról felülhet igen jó. Az székelységet regestomban venni onnét is lehet, legalább 4000 ember s több is; mi elhittük mihentest Lupul megértette az vezér veszedelmét, mindjárt irt az portára s onnét vár éjjel nappal; tudas(*d*) az mit hallasz felőle, mi azért inkább hiszszük azt, nem küldi el, s azért is beszélt ki Barcsai Ákost onnét. Azt igen jól cselekedted, hogy Bassa uramat megintette(*d*); hiteles embereket jártassá(*l*) Moldvában, de ne támaszkodjál azért csak arra, hanem magad is, jöjenek, menjenek, s az beszterczei birónak is parancsol(*d*), az is vigyáztasson, Máté vajdának is add értésére, vigyázzon s az portán igyekezze az fővezért vagy kajmakámot jóakarójává tenni. Móré László javait bocsáttasd meg, az vizaknai 6 ökröt hajtasd Székelyhidra, tartsad ott. Ide istennek hála állapotunk jól vagyon, bizony Tokajon, Kassán, Regéczen, Kassán kívül az 7 vármegye kezünknel vagyon; az mint az vármegyékre kibocsáttunk volt levelünket, mind jó szívvél hagyták olvasták s mellénk állottak. Mi azon vagyunk, csak az úr isten Kassát adja kezünkben, az erdélyi vármegyékkel lovasokat fogadtatván. bizonyos számút, mind haza bocsátjuk őket. Im Hajdú Györgynek irtunk egy levelet, küldd Máté vajda kezében. Hogy egészségben vagytok, annak örülünk, az úr isten ezután is nyújtsa áldását reátok. Datum Sárospatak, 22. die Februarii 1644. estve 6¹/₂ óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kassai urammal közöld az írásunkat.

Hogy az portára követ menne német császártól, híre sincs, Huszár uramék is meghallanák azt, budai vezér magaviseléséből is tanulhatni. Az mint már írtuk, lengyel király bihető segítené császárt, de az republicanak nincs ahhoz kedve.

Kivül (íjf. Rákóczi Gy. kezével): 25. die Februarii 1644. 10, 11 órakor, Kis Józsi in Gyalú.

Külszim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi stb. Cito stb. Citissime.

CLXIII.

1644.
febr. hogy küldjük hozzájuk, assecurálván minden szabad-
26. ságokban megtartatnak; ez elmúlt éjjel 2 órakor bocsátánk
el Klubusiczkyval, Serédi uram leszen jó követünk hozzájuk,
megküldtük az assecuratoriát is nekik. Kassáról is titkon ez
éjjel jött ma Daras uramhoz az bíró levele, azok is azt kíván-
ják, és hogy lőttessünk az várashoz vagy 5 avagy hatot ők is
megegyeznek velünk; ez jövő hetet adván az úr isten érnünk
nagy reménységünk vagyon édesem, az úr isten mind ezeknek
jó végét adja érnünk. Adja az úr isten, édesem stb. Datum
Sárospatak 26. die Februarii Anno 1644. délest 5 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Minden bizonynyal innét hétfőn elindulunk, Telkibányán
hálunk s kedden Enyicskére megyünk s ott leszen magunk
quartélyá.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy
stb. Cito, cito stb.

CLXIV.

1644. Az úr isten stb.
febr. 22. die praesentis irt leveledet mi 25 vöttük vala el; az
26. úr istennek ezután is semmi reánk terjesztendő áldásiban
nincsen kétségünk, úgy hiszszük, az menyinyiben már az váro-
sokkal s Kassával is tractánk vagyon, hétben kelve jó vége fog
lenni, kiről az anyádnak irt levelünkből bővebben érthetsz.
Az jó és hasznos vigyázásra az úr isten segítsen ezután is, az
úr isten minden kedvetlen hírektől oltalmazzon benneteket.
Máté vajda irását értjük, kire ím választ is irtunk, küldd meg
neki. Mikor az vezért megölték, még akkor Máté vajda az ha-
dakát meg nem indította volt, mert 28. die Januarii ölték meg

s Maurer Mihálynak 9. Februarii adta értésére s még ekkor az hadak ott benn voltak; az Lupul leveléből is kitetszik, melyet Barcsai Ákosnak irt, hogy ő ujabbán vött informatiot az hada kiküldéséről az portáról. Mi onnét minden jót remélünk, bezzeg mikor az új vezérnek bemenő útjában Maurer Mihály által valami 3 avagy 4 ezer tallért küldöttetek volna, hasznosnak itéltük volna lenni, most is ha késő nem volna, nem ártana. Az tatár követeket elbocsátottuk, László deák vagyon velek, kit magad mellett tarts. Mi is csudáljuk, hogy ennyi idő alatt Hajdú Györgytől levelünk nem jöve, egyébre nem is magyarázhatjuk, hanem vagy betegsége avagy mivel tudta az honorariumnak útban lételét, azt ítélte az portai változás Maurert meg nem tartóztatta avagy valami oly akadály a vagyon. Értenetek kell azért már felöle. Huszár uramék eddig még semmit nem íranak. Budáról is maga (*noha*) ma 10 napja, hogy Szolnokból elmentek volt, onnét is jöni kell azért már. Akarnánk ha Velenczében késedelem nélkül vennék meg levelünket. Sebesi Miklós felől még semmit sem értettünk, eleiben küldtünk azért mi is; Farkas Ferencz még Gávára érkezett vala meg. Az két paripát jó gondviselés alatt küldd ki mennél hamarébb, az posztót is siessetek kihozni, hadd ruházzuk meg az német gyalogot. Jól cselekedted, hogy megparancsoltad, hogy az posták itt hírt ne beszéljenek, de még azt is meglássák, levelet kitől hoznak ide s kiknek. Az fogarasi németet jó gondviselés alatt küldd mennél hamarébb; Gaudiinak jelentette Bornamisza uram, de menti is és életét köti hozzá, nem kell arról gondolni, nem volna igaz szolgálk, ha nem vigyázna köztök, ki fogja azért ő azokat keresni alattomban. Hogy perecsenieknek, hogy most hadnagyot rendeljen Ibráni uram, megparancsoltuk. Lupul vajda ha bizonyosan tudta volna (az mint hogy meg is tudta volna), ha az vezért azért ölték volna meg, az miért Máté vajda irta vala, soha bizony ő ki nem küldte volna, de vött onnét belől informatiot s úgy küldte ki; azon legyetek, már ne késsenek, siessenek hozzánk az oláh hadakkal. Hogy mind székelységet s szászságot kímélni igyekezted, azt jól cselekedted, ezután is azt kövesd. Mi istennek hála türhető egészségben vagyunk, hadaink elegen vannak; valahol mi jó alá járó jó legény volt egy Érsek-

újívárig, inkább mind szolgálatunkra jüttenek, akar 25,000 voluntarius milesnek tennénk szerit. Az hajdúság mind helyben vagyon, nincsen is szükségünk reája most még istennek hála. Mindenekről tudósíts. Adja isten stb. Datum Sárospatak, 26. die Februarii, Anno 1644. ✓

Az te jódra vigyázó édes atyád
R. György m. p.

CLXV.

Rákóczy Gy. fiának Györgynek. S. Patak 1644. Febr. 27. Egy a külföldi hírekről szóló levelet közöl fiával. Csudálja hogy nem tudósítá, hogy mint bocsátá el »Serédyt az városokra, holott eddig ugyan el kellett volna menniek.«

CLXVI.

1644. Az úr isten, édesem stb.

febr. Az úr istennek áldásából, édesem, én im ezzenel indulok
29. s ma Telkibányán hálók s holnap Enyicskére megyek, s onnét addig el sem megyek, valamig az kassai állapot egy felé el nem válik. Az kassai követeket is im most bocsátjuk vissza, jó reménységgel vagyunk, nem menne fegyverrel az dolog; Sárosvármegyéből Divini István, Bertóti Bálint, Sós János, Ibráni István uramék s az notariust küldte hozzánk az vármegye, ott is jól vagyon, istennek hála az dolog; ezután is, édesem, mindenekről tudósítani akarunk; az hét vármegye mivelünk semmit sem ellenkezik; inkább örülnek, hogy ezt cselekedtük; istennek hála édesem, türhető egészségben vagyunk, adja az úr isten, édesem stb. Datum Sárospatak 29. die Februarii Anno 1644. reggel 5 órakor.

Az te szerelmes urad édesem
R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CLXVII.

Georgius Rákóczy stb.

1644.

Illustrissime fili sat. Mai napon írott leveledet vévén, marcz.
 értjük az Eperjes felé küldendő hadak felől való dispositiót, 1.
 ki jól vagyon, azért újabbán mindenekről tudósítsatok, mint fog
 succedálni. Hogy Róthi uramat az hadakkal, Serédy uramat
 penig Sóvárra rendeltétek, igen jól lött az is. Lengyel segítsé-
 get mi bizony sehult sem hallunk, maga (*noha*) mi is vigyázunk
 rá. Ha succedál az eperjesi dolog, az több városokat is
 Róthi uram mind eljárja, s egyesülésünkre hozza. Secus non
 facturus. Eidem in reliquo stb. Datum in Castris nostris ad
 oppidum Göncz positis, die 1. Martii 1644.

G. Rákóczy m. p.

Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rákóczi de Felseő-Vadász,
 Sedium Siculicalium Udvarhely, Szepsi, Kézdi et Orbai supremo ac uni-
 versorum Siculorum Transylvaniensium Generali Capitaneo et filio no-
 stro charissimo.

CLXVIII.

Az úr isten szent fiának stb.

1644.

Barcsai Gáspár 27. die Septembris írt leveledet az el- marcz.
 múlt estve adá meg; most derekas választ nem írhatok, mert
 sok rajtam az dolog, mivel az kassaiakat is ma várjuk ide,
 honnét derekas emberek jünek; az sok salutálók is felesen
 vannak, de ez 2 nap alatt mindenekről írunk. Mi isten áldásá-
 ból jól vagyunk. Szendrő, Tokaj, Szádvára, Regécz, Szaláncz,
 hogy kezünknel nincs, Ungvárral, Jeszenővel, s ezekkel is eny-
 nyi huz-halasztást nem cselekednénk, de az többi mind kezünk-
 nél, az 7 vármegye, sőt Sáros s Szepes is, mivel most az szepesi
 káptalanból is követek vannak itt. Kornis uram itt vagyon
 az öcséddel s most deliberálnak, ha az kassaiakkal meg nem
 egyezhetnek mint ártsanak nekik. Az oláh hadak után küldd
 emberedet, ha még be nem jüttek volna onnét belől siettesd
 eljüni, bizony az hire több hasznunkra leszen tehetségek-

nél. Maurer Mihálynak megparancsolt bemenjen az portára, az új vezértől is azt kívánja mindenkiben, az mit az megöletett vezértől s ő által(a) császártól kívántunk. Légy mindenfelé jó vigyázatban s gyakorta ír(j). Adja isten stb. Datum Nagy-Ida 3. Martii Anno 1644. délest 4 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

CLXIX.

1644. Az úr isten édesem stb.

marcz. Im most várjuk ide az kassaiakat az honnét ugyan dere-

3. kas emberek jönnek ki, löcsei, eperjesi, bártfai, szebeni követek is holnap mind itt lesznek; reménséggel vagyunk vér nélkül egyeznek velünk; az vármegyék mind megegyeztenek velünk immár. Káspárt már addig el nem bocsátjuk, valamik az kassai állapot egyfelé el nem válik, adja az úr isten édesem derekast jót írassunk. Amen. Datum Nagy-Ida 3. Martii Anno 1644. 4 órakor délest.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Svábi Péternek eresztessd kezében édesem bátor az jószágot, oda adtuk úgy az mint irtad.

Külszim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi Dei Gratia sat. et Conthorali nostrae charissimae.

CLXX.

1644. Az úr isten stb.

marcz.

8.

Barcsai Káspár édesem Nagy-Idára 2. dio praesentis délest 5 óra után jutott vala; az mint Nagy-Idáról is megirtuk édesem, mi most is, istennek áldásából, mindenképen türehető állapattal vagyunk, kit felöletek is szívünk szerént kívánunk hallani. Az vármegyék közül ezek már velünk megegyeztenek: Zemlin, Abaujvár, Ung, Bereg, Ugocsa, Szakmár, Szabolcs, Borsod, Gömör, Torna, Szepes, az többi is csak várja, hogy

hozzájok közelgessünk. mind meg (*igy*); az várak, kikben még ellenkezőinknél vannak, Szádvára, Tokaj. Jeszenő, Szálancz, Ungvár, Regécz, hiszszük az úr istent, ezek is nem sokára meg fognak velünk egyezni. mivel meg vannak szorítva. Az pataki házakban mi ilyen fogyatkozásokat vöttünk eszünkben: egyáltalában az konyhának el kell bomlani onnét, másik, az mely házban magunk szálláson voltunk, az boltozása is nem szép forma, az kéménye szűk, mehentest hátra ég az fa benne mindjárt füstöl igen, az mi nehezebb, nem nyugodalmas ház. kovács méhely, praefectus háza közel levén hozzája, zajgást, dörömbölést eleget kell hallani, az grádics is alkalmatlan helyen vagyon, mert soha az asszony házában az úr nem mehetne különben, hanem sok ember láttára, avagy onnét ki kellene küldeni; az úrnak sem lehetne mostani állapotja szerént az házaknak egy házánál több, az asszony házainak az kiknek kellene lenni, azoknak boltozatjuk alacsony, rút forma, az kemenczéknek is alacsonyon kellett esni, azok is nem lehetnek jók. Az mely palotát úgy csináltak képekkel, mint az fejérvári ebédlő palota, az szép ház, de mivel az menyezetet nem igen száraz deszkából kezdték csinálni már is hasadozni kezdett, nekem annyi ürességünk nem volt, hogy csak az házakat is Patakon jól megláthassuk, az bokályos házban ugyan nem is voltunk; isten ő felsége valamenynyire való ürességet adna, oda tekintenék, ha miben lehetne jobbitást is intéznék az mennyiben lehetne. Az Váradra rendelt élésben mi maradt ott benn, örömet érténém; tavasz vetést édesem, minden felett bőven tegyenek az tisztartók, az búza-hordást, édesem, halasztani kell most, Váradra jobb leszen innön annak lenni. Déváról az mely élésszekérnek velünk el kellett volna júni, mai napik sincsen; innét az hova, édesem mit rendeltünk fizetni, annak is meg kell lenni, kiről Nagy-Idáról trtunk, is édesem. Az posztóra s kiválképen veresre nagy szükségünk vagyon, mivel az német gyalogok szaporodnak, Szendrőből is levén 150 jó muskatéros, ha isten Tokajt is kézben adja, ott is leszen 125; úgy reméljük, nem sok idő alatt leszen 2000 muskatérosunk. Barcsai Ákos uramnak szolgálatjával itt is bizony örömet élnék, de az mint Nagy-Idáról is megirtuk. annak az jóakarónknak is kedveskednünk kell ez mostani

állapatra nézve is. Az gazdálkodás nekik ha úgy nem lehet is, mint az őszön volt, ugyan becsülettel legyen édesem. Kapnikbányára is adni kell pénzt, de nem 800 forintot, hanem fl. 500, mert talám enynyi sem restált nekik; az ökröknek talám az úr isten jó árát adja; nem sokára az köpönyeget meghozta Káspár; az Svábi Péter supplicatioját im visszaküldtük édesem, reá írván az választ, immár kezében bocsáthatod az jószágot. Haller uram most vagyon az feleségével tractában, Kornis uram az közbenjáró, láttam az Haller uram kívánságát. Sőt az portusra nem sokat hordottak. parancsol(d) édesem, hordozzák serényebben; az százszok pénzében édesem csak annyit küldj ki, az mennyit Patakról-e vagy másunnét megírtuk. Az míg egyéb lehetne benne, örömet se sok se kevés török segítséget nem ültetnénk fel, de sokat kell gondolnunk, s ő velek azt eszekben nem kellene vétetnünk, hogy segítségekkel nem akar-nánk élni, nem is akarjuk mi az törököt sem offendalni, sem tölünk elidegeníteni. Mikes Zsigmondot tétesd udvari szolgává, az többit kihivatjuk, most is fl. 100 jár ő neki, ahhoz még rendel-hetsz annyit s az mellé valami egynehány köből búzát, bort is illendő módon. Ha szinte az vármegyéket visszabocsátjuk is, de az főembereket nem. Rákóczi Zsigmondot, nem azért írom, hogy fiam, de bizonynyal higgyed édesem, oly becsülettel, keménységgel, megért elmével viseli magát minden rendekhez, hogy mi ő töle többet most nem kívánhatunk, jó egészséggel bír, ugyan meg kezdett telni, igazat írok, ugyan használ neki az munka. Mi 6 napi sok tractánk után ma alkuvánk meg az kassai várossal, minden bizonynyal édesem pénteken be fogunk menni; vagy oda, vagy Eperjesre avagy Patakra convocaljuk az vármegyéket, nincs kétségünk benne édesem. ezután is az úr isten meg ne áldaná útunkat és igyünket; Tokajnak is meg kell már hajlani. Adja isten stb. Datum Bárcza, 8. die Martii, Anno 1644. estve 7 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CLXXI.

Az úr isten, édesem, szent fiának érdemeért stb.

1644.

Az nagy hatalmú úr istennek áldásából im most délest 2 órakor jövének be ez nevezetes városban békével s türehető egészséggel; istennek hála semmi nem történt, hanem az város piacznán lövén az lövészerszámmal, az kilenczedik lövésen szakada kettő, egy Fogarasból hozott 10 fontos lövészerszámunk, de istennek hála embert halálosan nem sértett. Egyébb ennél, istennek hála, nem történt, ezt is mindjárt meg fogjuk öntetni; meddig leszen itt mulatásunk édesem, arról nem tudunk még most írni; csak ezt az hatalmas rút időt az úr isten szüntetné meg, s az nagy sártúl mentene meg ő felsége, mindenben jobban mehetnénk elő sat. Datum in civitate Cassa 12. die Martii Anno 1644, délest 3 órakor.

marc.

12.

Az te szerelmes urad

R. György.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CLXXII.

Rákóczy Zs. anyjának Kassán 1644. Márcz. 12. Tudatja hogy atyja ez nap érkezett Kassára.

CLXXIII.

Az úr isten ő felsége minden idvösséges jókkal stb.

1644.

Szentpéterről 7. die praesentis irt leveledet, édesem, ez múlt estve vöttük vala el; sat. Istennek hála mi is békével s jó állapattal vagyunk, ez héten itt leszek. hétben kelve Patakra megyek, ott sem késünk, megindulunk és dolgainkhoz látunk, isten áldásából; akarom, édesem, hogy az örményesi

14.

szőlő bora jól viseli magát s megártott volt az gyalog kapitánynak; én is ma ebéden vendéglém meg az itt való tanácsot, bizony jól is lakának s egy egy kupával is ajándékozám meg őket. Tizenegyen voltak, mivel az biró beteg. Az üdőt is az úr isten jobbra fordítá; az extractusokat látjuk, édesem; azon kell lenni, Váradot éléssel megrakhassák. — Adja az úr isten, édesem stb. Datum in civitate Cassoviae die 14. Martii Anno 1644. estve 8 órákor.

Az te szerelmesed urad, édesem,

R. György.

P. S. Im most reggel 15. die Martii 8 órákor kelle elküldenünk levelünket.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CLXXIV.

Rákóczy Gy. nejének Kassa 1644. Márcz. 17. Irja hogy a közelebbi héten Patakra megy, hogy a szent ünnepeket ott töltsse. Kéri hogy a pénzt küldje ki.

CLXXV.

1644. Az úr isten. édesem. szent fiának érdemiért sat.
 marc. 13. die praesentis mensis irt leveledet. édesem, 19. die est-
 21. vefelé vöttem vala el s látom édesem, hogy búsultál ritkán való
 írásomon, de úgy tetszik inkább enyim volua az panasz, mert
 én 5. 8. 11. 12. 15. 17. napján ez hónap mind irtam, én pedig
 7. napján irt leveleden kívül ez mostaninál többet nem vöttem.
 Bizony ne is csudáld, édesem, ha ritkán írnék, mert vaj ki sokat
 kell most az én kezemnek, nyelvemnek s elmémnek végben
 vinui, de azért ugyan nem mulatom el az írásban való jó al-
 kalmatosságomat. Hogy egészségben vagytok. édesem, azon
 nemcsak örülök, hanem az úr istennek hálát is adok édesem
 ő felségének könyörgésem által, ennek utána is ezen áldását

tartsa fenn rajtatok, amen. Bizonyynal hidd édesem, az úr istennek hála, akár mikor is jobb egészségem nem volt mint mostan jól ehetem kiváltképen ebéden, jól allatom, csak az úr isten tartson meg ebben, nem kívánok jobbat. Az pénznek kiküldését édesem ne késleld, az sátoroknak is. Az Henrik Slinder számadását látjuk édesem, de ott nincs megírva mennyi gira aranyat administrált. Nekünk is az szándékunk még egy angariát várjunk eltetni, azután fogassunk az választáshoz*) Ki holt legyen meg édesem, mi soká meg nem érthettük, eléggé vizsgáltuk, de végére nem meheténk. Itt is az szegén Szalánczi az inasom himlőben hala meg, az atyja bevivé az testét szegénynek. Itt halnak, de nem pestisben. Az bornak semmi ára nincsen, az búza sem drága. Bakos uramnak most hozák levelét, im beküldtem, ott is az úr isten megszégyenítette őket, ezután is úgy fognak járni. Az nagy hatalmú úr isten vigyázzon édesem reátok és engedje rövid időn, szerencsés boldog állapotban láthassuk egymást, mindnyájan. Datum in Civitate Cassoviae di(e) 21. Martii Anno 1644, délest 2 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CLXXVI.

Az úr isten stb.

1644.

16. die praesentis mensis Fejérvárról irt leveledet mi az mint megirtuk vala, hamarjában 21. die praesentis vöttük vala el. Istennek áldásából mi most is jó állapattal vagyunk, annál inkább is jobbat várunk. hogy az úr isten előjáróját az német hadnak igen megszégyenítette; adná isten az Raczivil herczeg dolgának lenne jó kimenetele; az Lupul hadai most ha még által jüttek az Tiszán, igen lassan jünek; szolgálid s gyalogid szaporításában az szükséges, vigyázz, Lugosban, Jenőben, Karánsebesbe csak az szükség idején küldd az szászság gyalogját. Hála istennek hogy semmi ártalmas híretek nincsen, ezután is az úr isten vigyázzon kegyelmesen reátok. Dónát

marc.
24.

*) T. i. az arany elválasztásához.

Jánost és Istvánt ne késleld kiküldeni, Hadnagy Mátyást is, mi úgy, tudjuk Kemény János uram visszabocsátotta. Jól cselekedsz, ha az vigyázást nemcsak az székely tisztekre bízod; Lupulnak magunk is megirtuk itt létünket s jó progressusunkot. Akarnánk ha szolgád az portáról megérkezik, s érthetnénk, mi állapot vagyon most ott benn. Az lengyel király csak levelet küldött volt, kiről többekkel együtt 21. die tudósítottunk is. Tortensontól is juta egy szolgánk, im mását küldtük levelének, közöld mind Kassai és Bisterfeld urammal; nagy bizonynyal írták Krakkóból, az dániai király is meghalt volna, ki ha úgy lesz, jól jár az svecziai korona valóban. Az jászai conventből hozattunk volt ide egy nagy öreg hordó könyvet, kik közt micsoda írást tanált Csulai uram, im in specie küldtük be neked, el ne vessed, megtartsad mását, mert Kassai uramnak s másoknak is kiadhatot, az anyáddal is közöld. Az cserépvetőket, brassai veres posztót küldjétek ki hamar. mert mi ezten szombat felé az nagyhatalmú úr isten áldásából Filek felé közelítünk. Adja isten stb. Datum in civitate Cassoviensi, 24. die Martii, Anno 1644. délest 3 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád
R. György m. p.

Fiad Gábornak adtunk volt száz ezüstös baltára pénzt, egy holnapot hagyunk volt Landor-Fejérváratt készen létére, ki már régen elmúlt, parancsold meg neki, éjjel nappal küldje ki utánunk.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Báköczy stb.

CLXXVII.

1644.

marc.

25

Az úr isten szent fiának érdeméért sat.

24. irt leveledet Pelsőczről im most estve 8 óra tájban vőm. Bakos uram nekünk is ír s kíván segítséget, kiről itt mi sokat is consultálkodtunk az urakkal, melyről úgy hiszszük eddig Bornemisza Pál uramtól eleget érthetlél s valamit ott végeztetek, effectualjátok is isten áldásából. Ha Pelsőczön him-

lősök, bár igen is elmennj onnét akár Csetnekre s akár más
huvá az hol nem himlösek. Az úr isten oltalma legyen rajta-
tok. Az anyádtól is hozának levelet, im megküldtük azt is.
Adja az úr isten sat. Datum in Civitate Kassa 25. die Martii
Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Bornemisza után küldd el az neki szóló levelet. Az úr
isten szent fiának érdemiért oltalmazzon minden nyavalyától,
mindazáltal Ascaniust hívasd melléd, Tornában vagyon,
noha megparancsoltuk neki melléd mennjen.

*Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rakóczy de Felső-Vadász sat.
filio nostro charissimo.*

CLXXVIII.

1644.

marc. . . . sok kárt töttek nekünk az ilyennel követink; Maurer
20. Mihályt informált derekasabban, az pénznek s ezüst mivek
expendálásáról, mert ő nem fogja tékozolni. Maurer Mihálynál
ilyen ezüst mivek vannak.

1. Egy mosdó medencze korsóstól, ps. 25, p. 29.

2. Medencze korsóstól. . . . ps. 10, p. 5.

3. Medencze korsóstól, . . . ps. 10, p. 35.

Kupa N. 2. egyike ps. 3, p. 7.

Két kupák ps. 2, p. 47.

Ím Sebesi Miklóst is beküldtük postán, ő is talán szerit
teheti négy vagy öt ezer tallérnak kezességre együtt is másutt
is. Az danus állapotja miben legyen, megértheted az svécziái
general leveléből; vigyázva nem árt lennetek igen. Császárnak
s az kiknek ajándékot küldünk, Kassai uram minutálja
meg az leveleket s éjjel nappal küldjétek ki, hadd irathassák
meg s vihessék utána idején Körösi uramnak, azon legyetek.
ne késleltessétek Körösi uramat az bemenetellel; az minek
csak meg kell lenni, legyen meg. Ha az 40 ezer tallérnál tíz
ezeret megtarthatnak, könnyű az kit bevisznek visszahozni,

avagy az adóra fordítani. Adja az úr isten stb. Datum in civitate Kassa, 26. die Martii, Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Az cserép-vetőket küldd ki; az mely könyvet az urvacsorájáról kinyomtattunk, abban is küldj ki vagy 100 exemplart, Calvinus Institutioját is magyarul küldj egyet, Gyaluban az mely ládákban könyvek vannak, vagy ott kettő is, Bálpataki uram felkeresheti. Minden bizonynyal szerdán inét elindulunk.

Irj te is Máté vajdának, küldje sietséggel meg levelünket Hajdú Györgynek.

Ha valamint az új vezér azt kezdené kívánni, hogy ő neki is anynyit adjunk, mint az megölt vezérnek, ad extremum erre is reá kell menni, de úgy, hogy az adóval küldjük be, de azt csak Maurer Mihály

(Ifj. Rákóczy Gy. kezével) : 31. Martii 1644. Albae estve 6 órakor, Sebesi Miklós.

(Elöl, hátul csonka).

CXXIX.

1646.

Az úr isten édesem stb.

marc.

24.

Hála istennek, édesem most is egészségben s türihető állapattal vagyunk, kívánom az úr istentől szíbul édesem, ti felőletek is hallhassunk minden jót; nincs édesem semmi új dolog, kiről tudósítsalak, már minden felől össze megyünk az nagy hatalmú úr istennek áldásából, és fel avagy alá Poson felé nyomakodunk; elsőben Beszterczebányán azért gyűlésünknek kellene lenni, ha azokat az városokat mienkké tehetjük, kihez jó reménységünk is vagy. Rákóczy Sigmund Kornis urammal az hadakkal szerdán indulnak el Pelsőczről Filek felé nyomakodni. Kemény János uram is im szinte érkezik mellénk. Adja az úr isten, édesem, stb. Datum Kassa 28. die Martii Anno 1644. estve 6 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CLXXX.

Az úr isten stb.

1644.

21. die praesentis mensis irt leveledet tegnap reggel 6 órakor vöttük vala el, értjük 11. die praesentis Bárczáról irt levelünket mikor vötted volt el, elég lassan küldte volt be Kem(ény) János uram. Hála istennek, hogy egészségben s békességben vagytok. adja az úr isten ezután is hallhassunk minden jót felöletek. Az követnek beküldéséről s mi móddal, bővebb(en) irtunk Sebesi Miklóstól, s most is Kassai uramnak, kiről mi ha sokat elmélkednénk is, különbet nem írhatnánk; nekünk inkább tetszik Sebesi uramnak hemenetele, csak legyen informatus jól; az meghalt vezér mivel bocsátta volt ki Serédi uramékat az őszön; az supplicatiokra választ tevén, im beküldtük. Lupulnak minden dolga csak czigányság és latorság; mi akkor hiszszük végben menését az Raczivil herczeg házasságát, mikor osztán megleszen. Jól cselekeszi Barcsai uram, ha forgatja magát, mert úgy leszen magának is becsületire. Hála istennek, hogy semmi ártalmas híretek nincsen, nekünk sincs istennek hála. Basa uram jól cselekeszi, ha vigyáz, magad is az szerént, mert mindenkor az volt hasznos. Bisterfeldius uram nekünk is írja az tatárok dolgát. az brassaiakra csak vigyázz, jó móddal tőr(j) szenvedj nekik, magadat illendő okos bátorsággal viseld, az úr istennek add meg az mivel tartozol, bizony veled leszen ő felsége. Ha kiűzik is a görögöket, semmit se szől(j) értek illetlenől és felettébb keménységgel, intened kell őket csendesen, ne cselekedjék. Az Szakmár alatt elszakadott folkon hadd álljon úgy most. Császárnak s az vezérnek, siliktár passának, muftina(k) micsoda levelet irtunk, im mását küldtük, közöld Kassai urammal, s ha tetszik, beküldhetitek, ha nem tetszik, minutáljátok meg ott benn, mit irassunk, küldjétek ki, az szerént iratjuk. Adja isten stb. Datum Kassa 28. die Martii, Anno 1644, délest 4 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Ha Maurer Mihály elment és titkos dologról akarsz neki írni, im kezeden küldtük az clavist, de más magadon kívül ne is lássa.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Kivül : (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 3. die Aprilis 1644, reggel 5 órakor, Ugron Mihály.

CLXXXI.

1644. Az úr isten édesem sat.

april. Istennek áldásából édesem ide ebédre most is tűrhető
1. egészségben érkeztem. Jó idején ma Patakra megyünk, de az mint tegnap is Mádról megírtam, nem késem, az hadak után megyünk. Hadd meg, édesem, Rákóczy Györgynek és Kassai uramnak, az mikről Kassáról egynehány ízben parancsoltunk, kikre még választ nem vöttünk, ne késsenek az válaszszal; az sátorokat, brassai veres posztót küldjétek, édesem, mennél hamarébb. Semmi új híreink nincsenek. Szakmar, Tokaj miénk, hiszszük az úr istent Regécz, Szádvár, Szepes város rövid nap miénk leszen. Ide jó idő jár. Az minemű virágot szedhattunk, im neked is küldtem, édesem, benne. Adja az úr isten sat. Datum Liszka 1. die Aprilis Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimæ Principissæ Sannæ Lorántfy Dei Gratiæ stb. couthorali nostræ charissimæ.

CLXXXII.

1644. Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat.

april. Isten áldásából ide Nyitrára egészségben jutván, akar-
5. tam nagyságodat szolgálám által látogatni, sat. Tolnai János uram már eljött hozzám, de mivel most csak sietve jött, viszsza-ment, háza népét jó rendben hagyván, eljű ismét hamar, még itt fog érni, velem leszen az után. Veselényi Ferencz uram

igen keményen viselé elsőben magát. Ugy hiszem, isten urunkat ő nagyságát elhozván, meglágyúl. Isten engedje, hogy nagyságod felől hallhassak minden örvendetes híreket. Datum in Nyitra die 5. Aprilis 1644.

Nagyságodnak alázatos és engedelmes fia és szolgája
míg él Rákóczy Sigmund m. p.

Külczim: Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy Dei Gratia stb. Dominae Dominae et matri mihi charissimae.

CLXXXIII.

Az úr isten stb.

1644.

En most is édesem sem újban nem írhatok az tegnapi-
nál többet, hanem immár az bányavárosok is mieink, az várme-
gyek is, melyek arra vannak; magunk is ím ezennel indulunk
isten áldomásából, ma Megyaszón hálunk s holnap Vadászira
megyünk, onnét Szécsén és Filek felé s annál is feljebb az nagy-
hatalmú úr istennek szent áldásából, s valahonnét alkalmatos-
ság adatik, mindenünne állapotunkról tudósítani, édesem, el
nem mulatjuk. Ím ugyan feles reversalist küldtem, édesem, be
pecsét alatt, tartsd meg ökö, édesem. Ide jó idő vagy, szép
esőkkel elegyesel (*igy*) és szép meleg időekkel. Az mely Maurer-
nek szóló levelünket Sebesi Miklós elveszted (*elvesztett*), meg-
hagyd neki, édesem, felkeresse; mert abban az kötésben több
leveleket is kötöttünk volt be, az galliai király agensének is tize-
ezer tallerről való assecuratoriát is, kárt vallhatnánk elveszések
miatt. Az abrugbányaiaknak prima majira kellene 30 gira pri-
selt (?) aranyat adni, el ne felejtse, édesem, de jól meg kell pró-
bálni az tön, melyet mi be fogunk küldeni nem sokára. Adja
az úr isten stb. Datum in Arce Szerencs, die 8. Aprilis,
Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy
stb,

CLXXXIV.

1644. Éltémig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat.
 april. Nagyságod levelét vettem, egészségét örömmel értém
 10. sat. Bornemisza Pál uram az bányavárosokat már meghódította, még ő kegyelme onnét meg nem érkezett. Itt is az végvárak, kik közel vannak, Fileken kívül nagyrészt meghódítottak, az többtül is óráukint várok követeket. Rebenstocknak igen tetszik az eddig való állapot, csak hogy az nem tetszik, hogy az vitézlő rendnek még eddig semmi nyeresége nem lőtt, mind csak könnyen hajolnak; urunkat ő nagyságát valóban várnám én is ide, mert némely bajom megszűnnék, ő nagysága elérkezvén, minden azt cselekedné, az mi ő nagyságának tetszenék, de most ha én jöt mondok is, nem igen fogadják némelyek, mert nincsen semmi kedvek hozzá. Engedje isten sat. Datum in Nyitra die 10. Aprilis 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálója, míg él
 Rákóczy Zsigmond.

Külsőim: Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántfy stb. Matri mihi charissimae.

CLXXXV.

- 1644 Az úr isten stb.
 april. Istennek áldásából, édesem, im innét is indulok s ma Pánton hálók s holnap is nem megyek nagyot, hogy az hadak érkezzenek, kiváltképen az székely gyalogok. Im valami levelet küldtem édesem, tétesd jó helyre; paripákból nem sokára meg kezdek fogatkozni, annál inkább jó öreg lovakból. Ha az sóhajók édesem megindulnak s tallér leszen, küldj be Moldvában ezer tallért s hozass jó paripákat, de ne legyenek ugrálók, hanem jó lépők, örögek, szolgálat(ra) való, jó futók vannak Rákóczy Györgynek ahhoz értő szolgálói. Szájok is jó le-

gyen és épek, ne bénák. Adja isten stb. Datum Tornalja, 12. die Aprilis Anno 1644, reggel 5 1/2 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Ím szinte most juta, édesem, Janio leveleddel, elviszem Filekik, onnét bocsátom vissza, s mindenről irok. Istennek hála, most bizony jól vagyok, bizony, édesem, én azolta csak borosságra való bort sem ittam; Medgyesit bár ne küldd ki. Im mindjárt által megyünk az Sajón istennek áldásából.

CLXXXVI.

Az úr isten szent fiának érdeméért, édesem stb.

1644.

Istennek áldásából most is, édesem, én türhető egészségben vagyok s ez állapattal ím az jövő éjjel kell Fülek városának porrá lenni, ha Veseléni uram különben nem gondolkozik, bizony nehéz, de nincs mit tennünk; itt jó karban hagyván az állapotokat Szécsenben megyünk s talám egy hétig ott is leszünk s azután felebb megyünk az nagy hatalmú úr istennek áldásából. Az német hadat még is Galgócznál halljuk lenni; palatinus Sentén volt, hirdette levele írása által is, hogy ez héten előnkbe indul; de még olyant nem hallottunk, nagy fenyegetőzéssel vagyon, minden felé irogat. Bornemisza Pál uramhoz most 6 mélyföldön vagyok, de hétbe kelve, hozzánk jű ő kegyelme is. Szegény Kapronczai uram, bizony szán(t) szándékkal maga vesztette magát; házból lőtték meg, elhagyván derék seregeit 32-(ed) magával ment elől, hogy segítse Faragót s Faragó is csak 4 rosz lovas miatt akadott kezekben, de bizony ő benne is veszett anynyi s még talám több (az két emberem kárán kívül) mint sem az mieinkben, egy nevezetes horvát kapitány ember is, Krupics nevű. Bornamisza Pál urammal való katonák pedig ugyan derekas merészséggel jártak Nyitra táján. Legyetek azon édesem, pénzt mennél többet készíttetek. Adja az úr isten stb. Datum Losoncz die 16 April, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CLXXXVII.

1644. Az úr isten stb.

april. Az mint ezelőtt is megirtuk vala, igaz az budai vezér
25. változása. kiről az anyádnak bővebben irtunk; az kocsit, há-
mokat éjjel nappal készíttessd s az lovakat is szereztessd meg,
s tisztességesek is legyenek penig. Nekünk Budáról azt is
izenték, hogy maga is császár Drinápolyban jünne nem sokára,
mind porral, lövő szerszámmal kínálnak, ha kell. Budáról
eleget adnak; legyetek vigyázatban minden felé; valami se-
cretumokat akarsz írni, mindig cifrákkal irjad, lám nálad az
Maureré s Hajdú Györgyé. Istennek hála, mi most is türethető
állapattal vagyunk s egészséggel, az paripák kiküldésével ne
múlass, jó módjával is küldd ki. Maurer Mihálytól ha leve-
lünk érkezik, jó módjával küldd meg, vigyázva járjon szolgád,
Putnokban avagy Szendrőben késérőket kérjen. Adja isten
stb. Datum Szécsény 25. die Aprilis Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Réti Istvánnak adjátok tudtára, készülgessen, mert
aligha ismég be nem kell ő neki menni az portára az adóval.

Kivül, (íjf. Rákóczy Gy. kezével): Ultima Aprilis 1644. in Déva,
reggel 6 órakor, váradi katona.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóci stb.

CLXXXVIII.

1644. Az úr isten stb.

april. 19. die praesentis irt levelet Basa az elmúlt estve 6
26. óra után adta vala s vacsóra felett is olvastuk meg, 11. die
praesentis irt levelünket mikor vöttek volt el, értjük. Maurer
Mihályék eddig bementek, jó válaszok is leszen, mert az budai
új vezér szerdár is, ki feles haddal jü, Landorfejérváratt az
előtti mód szerént meg sem tartózott, siet bejüni Budára,

minket az kajmakámja Kádas Mihály által úgy tudósított, 10 nap alatt be fogna érkezni, meg is látogattatjuk mindjárt. Ugyan tegnap küldénk Kádast oda, s mivel ide Buda csak 9 mélyföld, talám csak csötörtökön is meg fog jüni; újabban bizonyosabban foglal tudósítani róla. Mi azért Rác Izván uramat ugyan elküldtük Musa passához ő nagyságához, török rabokat, *két ezer tallért is küldtünk neki, az kihájának másfél száz tallért* Kádas által, igen ajánlotta magát, ott benn is jóakarónk akar lenni, s neked is; az kocsit, háموkat készítesd, s az lovakat szereztess meg s tartassd készen. Csudáljuk igen, Hajdú György sem neked sem nekünk semmit sem irt fölöle, holott csak hogy az kajmakámja Budára jött is vagy 10 napja. Az herczeg ha azt fogja követni, melyet szolgálai Bisterfeldius uramnak mondtak, dicséretesen fogja követni s cselekedni. Jancsó is fölment. Hogy egészségben vagytok, adunk istennek hálát rajta, ezután is az úr isten vigyázzon kegyelmesen reátok. Mi is isten áldásából türhető egészséggel s állapattal vagyunk; *Lupulra igen kell vigyázni*. Az posztót ha feltanálják is hozni annyit mennyit az előtt izentünk volt, hírünk nélkül ne vegyetek annyit. Illésházi Gábor uram jó ifjú úr, *Kassai uramnak* mi leszen *censurája* az leveléről, kell-e, nem-e választ reá tenni s mit, irdd meg. Kassai uram távol ne legyen tőled. Szegény Kapronczai uram bizony csak maga hertelenségéből vesztette magát, kit Losonczirol ugyan histor(ic)e irtunk meg, s kár is, mert ő igaz hívünk vala s már igen meg is kezdi vala magát emberelleni. *Mi is azon búsulunk, az svecusoknak semmi híreket nem halljuk, im az éléshől is szükülni kezdettünk* itt az tájon, mivel az örvünkkel ezer, az végbeliek szinte úgy prédáltak, ide számtalan élést takartanak be, most *hittel kell felkerestetnünk*. Róti uramnak parancsolj, mennjen be Kassára; mi úgy értjük, az hajók már megindultak. Az törökök, hihető, az új vezér mellé mennek. Az ki innét levelünk nélkül haza megyen, csak fogni kell őket. Faragó életben vagy, selbes de meggyógyult. Paripákra vagy szükségünk, annál inkább jó öreg lóra. Vigyázásban igen igen szükség lenned minden felé s bennünket mindenekről tudósitanod. Itt kopjákra volna szükségünk, azért mennél hamarébb indíts vagy 2000 kopját meg s készen

is legyen 3000, mert arra nagy szükségünk. leszen. *Vissza-*
bocsátotta Kornis uram az papját, barát vagyon mellette, igen
igen vigyázz reájok, ad isten még arra is üdőt, gondot viselhe-
tünk reájok. Adja isten stb. Datum Szécsén 26. die Aprilis
 Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi juniori stb.

A dült betűkkel szedettek rejtelmeseek.

CLXXXIX.

1644.
 máj. . . . becsülettel magokat és tőlünk el ne idegenednének úgy,
 hogy azután is ne szolgálhatnának, ajánlván közönségesen ne-
 kik kegyelmességünket és azt is, ha ki vagy Szerencsen (*vagy*)
 egyebütt való jószágunkban meg akar telepedni s alájü, minden-
 kének helyt adunk sine exceptione; az törökkel is meg kellene
 őket intetni, hozzánk tartsák az hűséget, mert ha különben
 cselekesznek, porrá kell lenni lakóhelyeknek. Azt is meg-
 mondhatnátok, hogy nem úgy megyünk hátra, hogy vissza ne
 jünénk, hanem hogy mezőre és alkalmatosabb tágas helyre
 vonhassuk az sáros helyről az németet immár Kassától; az
 mi legjobb, cselekedjétek azt s minket mindenekről tudósítsa-
 tok, s igen igen vigyázzatok, meg ne csaljanak tréfáljanak
 benneteket. Megmondta nektek is Szentpáli István, holnap
 estvére kívánt választ palatinus, ők tudnak az equivocatiohoz,
 azért ti is okosak, vigyázok legyetek, minden felé szemetek,
 fületek legyen nektek is, éjjel nappal tudósítsatok. Vezéreljen
 az úr isten minden jóra benneteket, amen. Szécsén, 2. die
 Maji Anno 1644. estve 9 órakor.

G. R.

Mikor akartok onnét ide felénk indulni, megirjátok, az
 yarmatiaknak s palánkiaknak is akkor kellene, csak azt az
 admonitiot tennétek, az mikor el akartok indulni, avagy ha
 úgy tetszenék, az főfő legényit ide kellene hívatni.

Az válasz adással ne késsetek, adhassunk mi is választ palatinus uramnak.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rakoczy de Felső Wadász stb.

CXC.

Az úr isten stb.

1644.

Fejér Káspár meghozá leveledet; értjük, tetszik nektek május 3.
is palatinus uramnak minutált levelünk, kihez még addálnunk kellett, de nem sokat; levelünkre való tetszéseket elvárjuk, de nekünk egyáltalában az tetszenék, csak az Bakos uram alatt valókra is ne haladna az megegyezés avagy hogyha Bakos uram meg nem bántódik vele, júne mellénk ő kegyelme alatta valóival együtt. Meghiggyétek, csak az szekereknek elköltözése is az sáros helyeken időt foglal be magában. Adja isten stb. 3. Maji, Szécsén, 1644.

Az te jódra vigyázó atyád

R. György m. p.

Bár szekereiteket egy vagy két nappal is előbb indítanátok meg.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rákoczy de Felső-Vadász stb.

CXCI.

Az úr isten stb.

1644.

Mennyi gondolkodással legyünk 10 egész naptúl fogva május
való nem írástokon, mi nem írhatjuk, járulván az is hozzája, hogy im annak is elmúlt hét egész hete, hogy az *portáról is, se Hajdú György, se Maurer Mihály semmit nem írnak*, melyet soha nem tudunk mire vélni; *Horvát István is, hogy elment*, ma annak is két egész holnapja. Mi csudáljuk ilyen ritkán irnotok, holott mi mind enynyi nagy előttünk álló dolgaink között is csaknem minden nap irunk, s tudósítunk állapotinkról; mi soha nem hittük volna, ily ritkán irjatok. Az

mi állapotunkot azért, hogy értsétek, ebben vagyon: isten áldásából magunk is sátor alá tegnap délest szállottunk, s mivel soha az ellenséghez nem férhetünk Lévánál, mert igen őrzi magát, zsákmányra messze ide felénk nem jár, hanem fel az Garan mellé, Csáki Lászlónak is sok élése s asztagi levén, kit már is alkalmasint elpazaroltak, *itt az commeatus is szűk levén s kiváltképen az sok zsákmányolásban, abrak, széna nem létele miatt igen megvonódván*, el van nálunk unanimiter végezve, vagy *jü vagy nem reánk az ellenség, de hátra szálljunk és Fileket obsidealjuk, s prouocaljuk onnét az ellenséget, ide hátra hagyván egynehány ezer embert is vigyázni, s úgy remélljük. ide mellénk jüvén az ücséd is az két nap alatt, ez héten innét elinduljunk, s ha szinte megsegíti is Fileket az ellenség, mi onnét is hátrább Rimaszombathoz szállunk*, pusztára földre kell jüni, szénája, abrakja, sőt még szalmája sincsen, innét nem kaszállhat, minden felé szabados reája való csatázásunk lehet, *az törököt, azon vagyunk háta megé inditsuk, mi is adván melléjek vagy 2000 lovast. Már ide hátra mind Kassára s magunk jószágiban liszt készítése és küldése felől serio parancsoltunk*, mert bizony szónkra írjuk, *ha az hadaknak lovok bárcsak egy helyben két avagy három hétik nyukhatnának s épülhetne, soha mi az velek való viadalt sem halasztanánk*, de ez kívánja, hogy azt cselekedjük, *és az svecusoknak is érkezé(se), az török hadnak is gyülekezése s mellénk jövése; most Budára négy emberünk is vagyon, Rácz Istvántól pedig Musa passának 3000 tallért s négy török rabot küldtünk ajándékon, kajmekámjának 200 tallért, az új vezér kihajának 300 tallért; az új vezért ezten hétfőre várják be Budára, úgy remélljük Horvát István eddig is szemben lőtt vele, mert csakhogy Hatvanból is hogy elment több 10 napjánál. Szinte hogy ezt írjuk vala, juta Kádas Mihály Budáról, az új vezér ez jövő pénteken bemegyén minden bizonynyal. Rácz István írja, ott istennek hála minden jól vagyon, eddig elegendendő segítséget ígérnek, az új vezért mi is becsülettel akarjuk meglátogatni, az kocsit, lovat, kupákat készítettessétek éjjel nappal. Mivel azért az hadakban vissza akarunk bocsátani, *ha az ott benn való szükségtek engedi*, hova hamarébb küldj 2000 jó lovast az székelységről, fizetésre is ugyan erdélyi lakost fogad-*

jatok jó ezer lovast, s mennél hamarébb küldjétek Ibráni uram mellé, ő kegyelmének is parancsoltunk, az hajdúság közzöl 3000 jó lovast választván, maga az Erdélyből jövőkkel együtt induljon mellénk; gyalogot bár ne küldjétek, ennek se órát se napot ne hagyjatok; bizony *dolog, most Léva mienk volna, ha Bakos Gábor igaz szolgál, és nem prédáló s maga haszna kereső leszen vala, adta volna bár isten, sohase esmertük volna, csak érkezzének mind azok az hadak és török hadak, aligha mind magátul, istentelen alatta valóitúl meg nem kezdünk válni.* Istennek hála, egészségünk türhető vagyon, az anyádnak nem irtunk, mert bizony sok irásink vannak; mindent érteni adj, mind az 2000 lovas székel, mind az 1000 lovas fogadott erdélyi had ugyancsak valóban jó legyen, s ne is késsél vele. Adja az úr isten stb. Datum in castris Szécsény positis, die 4. mensis Maji Anno 1644, délest 2 órakor szinte.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Im irtunk az anyádnak is, s add meg.

Külczim: Illustrissimo Georgio Rákóczy stb.

Kivül, (íjj. Rákóczi Gy. kezevel): 12. Maji váradi k

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CXCII.

Az úr isten stb.

Etekfogódtúl im most vöttük leveledet, mi is ma irtunk 1644. május 4.
vala bőven; isten ő felsége engedelmeből csak két nap alatt is bőven fogunk irni, mivel az idő rövidsége miatt az Hajdú György levelét is meg nem olvashattuk, hanem az mint ma is megirtuk vala, *mi reggel innét hátrább szállunk Filekhez közel, mivel az ellenség is felénk indult Lévatúl, még nem tudjuk könnyű szerrel jün-e, vagy mint, de azt is megértjük holnap.* Az mely lovasokat hagyunk kiküldeni onnét is, ne késsél vele *ha csak másfél ezer leszen is, de úgy azért ott is maradjon.* Az mirol Bisterfeldius uramnak irnak az portáról, lehetetlen

az, hogy mi annyit adhassunk s betölthessük őket, lám az két korona azt magára vállalta, ha vagyon szükségek segítségünkre, szolgálatunkra, viseljenek gondot is arra mert könnyű nekünk megbékélnünk. Itt Budán valóban csalják magokat, tudjuk sok illetlen híreket fognak vinni, de bizonynyal egyéb oka az mi hátra menésünknek nincsen egyéb annál az kit ma megirtunk, így add érteni az annyádnak is. Szegény Prépostvári halálát elhittük tudjátok, s bár eddig is gondot viseltettél volna arra, valami jószága az erdélyi birodalomban vagyon, az már miénk mind, mert csak conditioval eresztettük volt kezében, kit az váradi káptalanban fel is tanálhatsz; beszélvén azért Kassai urammal, jó volna arra gondot viselnetek, míg el nem temetik is, ne tennének kárt az jószágban s egyéb jókban. Az mi jószága Szakmárban és másutt is vagyon, deficiálván, fiscust illet, arra is úgy kellene vigyáznotok, kárt ne tennének. Legyetek jó vigyázatban minden felé. Holnap vagy ezután bővebben írunk. Adja isten stb. Datum in castris Szécsény positis 4. die Maji Anno 1644, éjjel 9¹/₂ órákor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

(A dúlt betűkkel szedettek titkos irással.)

CXCIII.

1644.

május

4

Eltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat. Akarám nagyságodat levelemmel itt való állapotok felől tudósítani sat. Palatinus uram Lévához érkezvén, igen fenyegetőzni kezdett, urunknak is igen kevély levelet irt ő kegyelme, ma küldöttem meg az választ reá Trauszner János urammal; míg válasz jű, addig itt leszek, az válasz mutatja meg, ha előbb vagy hátrább kell menni. Istennek kegyelmessége velünk lévén az ellenségtől mi nem sokat félünk, csak élésünk volna elég. Az szegény Bornemisza Pál uram igen nyomorúltúl vagyon. Isten engedje nagyságodat stb. Datum Palánk die 4. Mai Anno 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálója,
míg él

Rákóczy Sigmond m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae Lorántfy stb. matri mihi charissimae.

CXCIV.

Az úr isten stb.

1644.

május

6.

28. die Aprilis irt leveledet, édesem, én 3. die praesentis estve 8 óra után vöttük vala el, nem keveset is búsúltam ritkán való írástokon. Az úr istent áldom édesem, érte, hogy most is türhető egészségben s békességben vagytok, ezután is az úr isten ő felsége vigyázzon kegyelmesen s atyai képen reátok. Az fülekieken immár és még nagyobbnak kell csúni, mivel Szécsénytől vissza kelle jününk, kinek helyes okát megírtuk Rákóczy Györgynek, kit meg is fog, édesem, jelenteni. Reménységem nagy bizodalommal az úr istenben az, igen rövid időn azt az fel-fúvalkodott fertelmes istentelen nemzetet csudálatosan meg fogja szégyeníteni, s feljebb is megyünk. Csak tegnap is volt rajtok az úr istennek igazságos ítélete rajta, vajha nekünk gyalogunk lött volna ott, alkalmas gyalázat esett volna rajtok. Az mi pénzt küldhetsz édesem ad 10. Junii bár Onodban küldjétek, de magatokat is pénz nélkül ne hagyjátok. Az só eladásáról parancsolunk Sebesi Miklósnak édesem. Az lippai bék levelére im mi is irtunk egynehány szót. El kel, édesem, az erdélyi só, nem lehet az nélkül az török, idejét sem múlta még igen el az hajók indulásának, mivel az ő húsvétjok is csak vasárnap múlt el, s kiváltképen azután szoktak az hajók feljöni s talám eddig is megindultanak sóra, édesem. Ennyi idő alatt elég pénzt adattál. Az pataki deákok pénze, hogy elidegenedjék, attúl isten őjjon, meg kell az övéknek meg kell lenni, édesem. Az levelet is csak formáltasd meg s küldd ki, mi megadjuk. Az kiküldendő pénznek adóból, árendából kell kitelni édesem. Szakraára bizony jó volna búzát szállítani, mert ha ott az szükség nem kívánná, el is adhatnánk jó áron, de ha nem lehet mód az kiküldésében, el kell haladni. Búzák ide is valóban jók vannak. Fiát levelére is irtunk édesem, elég rossz olá ember, neked nem irt. Az portára küldendő pénz felől irtunk Rákóczy Györgynek, édesem, meg is fogja

jelenteni. Az több ezüst mív is, ki az portára kívántatik, honnét teljék ki, úgy tudjuk vagy Szécsényből vagy Losonczi-ról, de irtunk s informáltunk. édesem. Az választást Zalatnán ne halaszd, édesem, s ki fog telni az ezüsből, Patakról is be kell vitetned az két pléh ezüstöt. Az gyalogoknak öt hétre bár kiadasd édesem hópénzeket, az lovasnak hat hétre. Körösi uram valóban illetlenül cselekedett volt Váradban, vétett ugyan az szegény rézbányai tisztartó ellen is, de az vár s mi ellenünk is nem keveset, kiről azután fogunk írni édesem. Az tavalyi sőt, édesem, ugyancsak azon áron kell adni, az min tavaly adták, hanem mivel most sokkal nagyobb az só, azért kellene feljebb való áron adni. Az jószágot, édesem, mind kezekben bocsáthatod, az kitől pénzt vöttek fel; az többiről irtunk Rákóczi Györgynek édesem. Mivel szegény Prépostvári meghalt, az Erdélyben való jószága az dédai szőlővel együtt már mienk, kik jók lesznek Pocsajhoz. Bassa csatára kívánkozék s ma bocsátánk el, isten szerencsésen meghozván, beküldjük mindjárt. Egészségem, istennek hála édesem, bizonynyal higgyed türethetőképén vagyom, melyet felöletek is kívánunk hallani, amen. Datum in castris positis in Mulyád, 6. die Maji Anno 1644, délest 6 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim: (más kézzel) Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CXCV.

Az úr isten stb.

1644.
május

6.

28. die Aprilis irt leveledet mi, az mint megirtuk vala, 4. die ejusdem vöttük vala el; egészségben s békességben léte-
teken istennek adunk hálákat, kívánván ezután is terjeszsze
áldását reátok mindenekből, amen. Hajdú Györgynek im most
is irtunk, de igazán írjuk, *bövebben Maurer Mihálynak, mert mi
egyáltalában nem szeretjük az Hajdú György magaviselését,*
meg is parancsoltuk *Maurernek*, ott legyen s vigyázzon, s ad-

dig ki se jöjjön, míg nem parancsoljuk. Bizony *Réti István* többet és hasznosabban tudna most ott benn szolgálni. Az Kops irását értjük s úgy vesszük eszünkben, *mi reánk akar-nák az nulliát* (hyoogmw) vetni az dolognak. holott mi hiszem ő nekik szolgálunk inkább. Jó volna. Bisterfeldius uram írna választ neki, s adná megérteni kiváltképen *az franczúznak*, az két *korona fogadta* nekünk, ők ott mindent végben visznek, s ha az mellől elállanak, *lássák, de ki tudja, ellenségekké tehetnek*; de ezt csak magától kellene megírni, kivel ne is késsék. Az budai új vezérhez Szentpálit ma bocsátánk el, ott vagyon Budán, Rác István uram is tisztességes ajándékkal megyen, azon vagyunk, jó akarónkká tegyük mind ígérettel, ajándékkal. Musa pasa is igen ajánlja magát, de az portáról most ír Hajdú György, mi is úgy halljuk az új vezérrel feles had júne fel. Az temesvári pasának változásáról semmit nem értettünk: az föld népét biztassátok s megizenjétek neki, onnét ne tartsanak, lássanak dolgokhoz. Lupulra igen vigyázzatok; az hada igen várná, ha pénzt küldene nekik, kire azért ti is reá vigyázzatok, valami cigánytság alatta ne feküdjék. Fiát Gábornak mi 100 baltáraadtunk volt pénzt, vegyetek bár csak 50, megérjük most vele. Hajó talám jött eddig, mivel az ő hásvétjok is elmúlt már. Az mely söt aprón vágtak volt, az olyannak szépét úgy kell adni, mint tavaly; de az mely söt öregén vágtak, az(t) meg feljebb kell adni. Jól töttél választ az beknek. Ide az székelységről bár csak 1000 jó lovast küldj s azon kívül (ott benn lakosokat, olyakat, kiknek azon kívül is szolgálniok kellene, excipiálván) fogadjatok ugyan ott benn lakosokat jó 1000 lovast, kiknek hűségekhez bizhassunk s küldjétek ki, egy hó pénzt adván nekik, mikor épen megleszen az 1000 lovas, de ezzel ne késsetek; az kulcsosokat is kényszerítsétek fegyverszerzésre; az karánsebesieknek, lugasiaknak az udvarbíró adjon egy kántor pénzt. *Ibráni uram becsülettel cselekedett*, az szerint *Petneháziné is*; *Sebesi Miklós is* azt írja nekünk, ő is *szerit teheti hat ezernek*, ott is hiszem szerint tehetitek *ezernek*, s ha *Maurer Mihály* írna, ugyan jü valamennyi. Tömösön azt az tizenöt ezer tallért kellene bekülddenetek s talám *contentus is* fogna vele most lenni az fővezér, de ebben caute is kellene procedálnotok, mert nekünk azt írja *Hajdú György*

nem sokára más fővezér lenne ; parancsoltunk mi erről most is Sebesi Miklós (igy) abból meg ne fogyatkozzatok. Innét Kornis uram hírünnkel bocsátta volt el, de úgy : az hova akar menni más felé, szabad legyen, most csak vigyáztass reá igen, omnia tempus habet, az többire is csak így viseltess gondot. Mi most ilyen állapotban vagyunk : az ellenség eszében vevén hogy az mi hadaink hátrább szállottak, ki ilyen okokért lött, 1, az commeatus ; 2, az szemének aprósága s együtt nem létele ; 3, az helynek szorossága ; 4, az lovaknak erőtlensége ; 5, az budai vezér kívánsága, ne vijjunk meg vele, várjuk az hadakat ; 6, az pusztá földre hogy vonhassuk őket az erős és bő földről és az törököt háta megé indithassuk, — tegnap Palánkhöz jött, s ott mint voltak vele Kemény János uramék im az maga leveléből értheted meg (mert mindent igazán írunk meg). Mind az öcséd mellett levők közzül s mind az mi táborunkból bocsáttunk eleikben, Bakos uram mellé közel jó 2000 lovast, kik előtte ellenkező jüdegélnek, s az hol módjokat látják, rajta kapdosnak s hírrel tartanak. Az rabokat még ide nem hozzák, hogy examinálhattuk volna őket, de úgy halljuk, 3000 gyalogjánál, 6 avagy 7000 német lovasánál több nincsen, magyar s horvátot 1000 feljebb nem halljuk ; elérkezvén az rabokkal s eximinálván őket, tudósítunk mindenkéről. Ezek mi reánk nagy felfuvalkodva jünek. örömet derék conflictusra adnának okot, de azt ad extremum akarjuk halasztani, hanem csak fárasztani, nyughatatlankodtatni. Az öcséd hozzánk ma csak mélyföldre jün táborával. Legyetek vigyázatban, csak egy szálnyira is meg ne induljatok, mert bizony nem annyira tőlök való tartásokból, mint más helyes ratiokból cselekeszszük mi ezt. Várunk óránként újabb híreket onnan, hol csak ma is, s tudósítunk róla. Az mi tetszésünkből mostanában Deézsen laknátok s valahonnét, de Szakmárt éléssel meg raknátok. Szegény Prépostvári uram halálát tudjátok, azért az erdélyi birodalomban való minden jószágát foglaltasd el s az hova mennek inventatorok, statorok inventáljanak, connumeráljanak. Adorjánt is foglalják mi számunkra s ahhoz való minden jószágokat s az dédai szőlőt is. Telegdi az niből megtanál, legyetek segítséggel neki mindenek ellen. Vigyázatban igen

igen jóban legyetek. Adja az úr isten stb. Datum in castris
positis Mulyád, 6. die Maji, 1644, reggel 12 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kemény János uramék megjutának, az ellenség nyomakodék utánunk, már meddig jü, nem tudjuk; te azért azokat az 2000 mindjárt indítsátok jó módjával, magatok is vigyázatok; ott legyetek az hol irtuk. 5 órakor estve felé.

(A dúlt betűkkel szedettek rejtelmesek.)

CXCVI.

Az úr isten ő felsége stb.

1644.

Tegnap rimaszombati táborunkból mi ide valóban rút esős és havas nagy sáros időben jutánk, sok szekerink még ma jutottak ide. Isten áldásából reggel innét Putnokhoz szállunk táborban s ha ugyan utánunk jü palatinus uram (ki tegnap hadai előtt Filekben jött volt, abban bizonytalanok vagyunk, az vele való had jött-e az is Filekhez; vannak vigyázóink hol meghálunk, még eddig csak csatára is nem küldött) háta megé akarunk küldeni egynehány ezer lovas s fárasztani onnét is, elől is, valamenynyire az úr isten bennünket segít. — Az onnét küldendő hadakat ne késleld kiküldeni, ugyan csak jól felkerestess az otthonn maradtakat, haza szökteket és az olyakat, az kik hamis praetextus alatt szolgálatra adták magokat. Az ezer fizetett lovassal együtt onnét belől bárcsak 3000 jó lovas jühetne, de ebben úgy cselekedjél, ti is ne maradjatok a nélkül. Kopját küldjete felest, mert arra nagy szükségünk vagyon, vasa is legyen, s felszögező szög is. Lázár Istvánt vacsora felett az guta az estve ütötte meg s 10 s 11 óra között meg is holt nyavalyás, be viszik az testét. — Isten áldásából mi türhető egészséggel birunk; az anyád-nak nem irtunk, kérjed ne búsuljon, bizony mindent jónkra ad az úr isten s rövid nap szégyenülve megyen vissza ellenségünk. Irjatok gyakran, legyetek jó vigyázatban minden felé.

május
10.

— Adja az úr isten stb. Datum in castris positus Kövecses die 10. Maji Anno 1644, délest 1 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kivül : 16. die Maji 1644. Albae délben 2 órakor váradi katona.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy Jániori stb. Filio nostro charissimo.

CXCVII.

1644.

Az úr isten stb.

május

15.

4. die praesentis mensis irt leveledet mi 12. die délest mintegy 3 óra után vöttük vala Edelényben; 25. die aprilis irt levelünket értjük mikor vötted volt el. Az budai vezér számára való kocsit, lovakat. ezüstbeli ajándékot éjjel nappal szükség készítettetek s kiküldenetek, hadd mi is idején küldhessük meg neki, noha most is *három ezer tallért* s igen szép *öreg öt virágos kupát* küldtünk neki. Csudáljuk hogy Maurer Mihályéknak enynyi idő alatt levelek nem jöve, melyet igen örmest váránk; Horvát István is igen elkésik, kit nem tudunk mire vélni; *hogy az török elvegyen Magyarországbán*, soha jobb módja egyszer nem volt mint mostan, kit talám el sem fog mulatni.

23. 26. diebus irt levelinket is értjük mikor vötted el; az királynak hozzánk jövő úr ember követe holnap érkezik Szikszóra, s ugyancsak jól esett, hogy az királyné meghalt. Mindenfelől azt halljuk, az republica nem akarna magának sok ellenséget szerzeni, mind az királyné temetésén s mind az gyűlésen, ha leszen, emberünk fog lenni; úgy értjük az királyné temetésére nagy pompával készülnek, kire mi is igen akarunk vigyázni. Pukhamot császár elhivatja, hova s mire, bizonyosan nem tudhatjuk. Vigyázásban igen igen szükség lennetek minden felé, jóban penig; az budai vezér neve Osman passa, úgy reméljük Rácz István; némelyikünknek (*igy*) oly tanácsa, megvadjunk velek, de többen voltunk ellenkezőn, talám az alatt az svédek is elérkezhetnek; valatinushoz is hétfőn

fogjuk követinket küldeni. Ezen kívül akármit hirdessen, hitelt ne adjatok neki, mert isten bizonyságunk, ennél különben nincsen. Az kopjákat s hadakat beküldeni ne késedelmezzél. Adja isten stb. Datum in castris positus Gesztel, die 15. Maji Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

(A dúlt betűkkel szedettek titkos irással.)

Kivül, (ifj. Rákóczy Gy. kezével) : 20. die Maji 1644, váradi katona, Albae reggel 6 órakor.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CXCVIII.

Az úr isten stb.

11 s 12. napján ezen hónap írt leveledet, édesem, mi 16. die vöttük vala, adván hálát az úr istennek, hogy mind békeségen, egészségben vagytok, kiben hogy az úr isten ezután is sok számú esztendőök alatt özönnel részeltessen, szibül kívánjuk. Istennek hála, bizony édesem egészégem felől nem panaszkodhatom. Most is az sőt úgy adhatjuk édesem, az mint elkél, mostani állapotra is kellett abban tekintenetek; az magad búsulását mind inkább bánjuk; az rézbányán csinált réz mivet ide Várad felé az Kúnságra is ki kellene küldeni, talám ott is elkelne s másutt is kellene próbálni eladását. Az adó beszoigáltatásának ideje úgy vagyon prima Junii volt volna, de hogy elebb adják be, azt az mostani állapot kívánta. Ide most édesem bárcsak garas s poltura pénzt tizenhat ezer forintot, és tallért tiz ezeret küldhetnél, de úgy: nektek is lenne és maradna, azért az mit küldhetsz, ne késsél vele. bárcsak mához harmadfél hétre lenne itt kinn, ha elebb nem lehetne is. Az medencze, hogy szép, akarjuk, mit kell munkájától neki fizetni, jó volna elsőben, édesem, csak Bálpataki uram által Brosernek ítéletit felőle venni, s értésünkre adnod, azután úgy tehetnének ilendő választ neki. Dér ide ki. istennek hála, nem volt; minden jó s bő bort is várnának igen az emberek; az oda be való álla-

1644.
május
19.

patokra igen okosan cselkeszed édesem, ha vigyázzs, s méltó is annak lenni. Az abrughányaiak cigány emberek, csak contractusok szerint meg kell rajtok az poenát venniük, nem is több pénzt hírünk nélkül nekik több pénzt adni (*igy*) mert ők felvennék, de nem tennének eleget kötéseknek; végben menvén az választás Zalatnán, ird meg mi leszen. Az portára, Budára való ajándék kupákat készíttessd el hamarébb, az Budára valót kocsival, lovakkal háموkkal együtt küldjétek ki. Valami jószága Prépostvárinak az magyarországi birodalomban vagyon, ahhoz nem kell édesem nyúlui, mert ahhoz törvény nélkül nem jó volna jutni s nyúlui, de az Erdélyhez valóhoz, melyet mi bocsátottunk volt szegénynek kezében, hozzá nyúlhatnak, de azok közt is Adorjánhoz ne nyúljanak, meghagyd, édesem. Igen szükség, az mellétek rend(*elt*) főemberek mind mellettetek legyenek; az kénésöt ki kellene küldeni édesem; az portára ne küldj bár most édesem lóvéte-lért, ha meg hozzák az paripákat, küldd ki édesem.

Az mostani állapotokról, édesem, Rákóczy Györgytől hőven érthetsz, bizonynyal nem kevés búsulásban voltam az kassai állapoton, mert magamon kívül bizony senki nem reméllette azt, az mit azok cselekedtek s akarnak is ezután cselekedni; közönségesen egy szájjal mondják, erős esküvéssel készek mellettünk magokat megöletni s mezeitelen maradni, hogysen elálljanak mellőlünk s az német igája alá essenek, s oly vitézlő népet is kívánnának közikben, az kik erdélyiek legyenek, bizhassanak hozzájuk. Debreczeni uram vala tegnap nálunk s mindjárt Gyulai Ferenczet küldtük Kassára az Gaudi András companiájával, épen 350 német gyaloggal, Patakit, Pántost udvari kék gyaloggal 200, székelty válogatva 600, munkácsi jószágból való jó gyaloggal 200, az ott való kapún levő gyalogunk is 200, lovast 400, ezeknek hópénzeket három holnapra beküldtük, élés benne elég, Róti uram ott vagyon, leszen fegyver fogható ember benne legalább 4000, s ha több kívántatik is, mindjárt küldünk s beveszik, most pattantyúsokat küldünk, lövő szerszámokat; Eperjesre is 400 székelty gyalog megyen Harkó Márton hadnagygyal, az ott való bíró valókan csak ember, maga értékéből fogad most száz gyalogot. Patakon az vinczi fő német kapitány 300

régi némettel, székely gyalog válogatva 600, udvari kék gyalog 200, ezek előtt Stepán Ferencz Tokajban, ugyan az vinczi németek vicze kapitánya 100 némettel, 200 székelylyel, az brassai, kolosvári, várárhelyi gyalogokkal 200, az várbeli gyalog is vagyon 200, elég élések, hópénzek 3 hóra, Ónodban azon (*igy*) vele német 40, székely gyalog 100, ott való 30, ott vagyon Csernel uram is, de más is leszen ott; Szerencsen is leszen 200 székely gyalog, magunk az n . . . son akarunk lenni és minden felől rajta lenni az ellenségen. Semmit, édesem, ne gondolatok, mert az úr isten bizony velünk vagyon és leszen is, s igen rövid nap megszégyeníti ezeket. Kívánván az úr istentől, hallhassunk minden örvendetes híreket felőletek, amen. Innét, hogy most is az ajándék sok helyre kell, mert csak tegnap is az kassai birónak egy tisztességes medenczét küldénk korsóstól, az firmendernek egy kupát, az kik itt voltanak is, egy-egy kupát; jó volna édesem, ha ezüst lenne, ajándékra valókat kupákat csináltatnotok, 12 latosból ki lenne 4, 3, 2¹/₂, 2 girás ki 5 s 6 lenne s csinálnák úgy, hogy tetszetős lenne; mosdó medenczéket is az is ki lenne 10, 12, 16 girás. Kupa lenne vagy 40, mosdó medencze vagy 10, s mennél hamarébb készíttetnétek el s küldenétek ki. Patakról is meghagytuk, beküldjék az ezüstöt. Datum in castris positis Legyes-Bénye, die 19. Maji Anno 1644, reggel 9 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külszim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorantfi stb.

CXCIX.

Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat stb. 1644.

Nagyságodnak egészségem felől irhatom, istennek legyen május
hála az nagyságtok szolgálatjára egészségem jó vagyon, en- 23.
gedje isten nagyságod felől is hallhassak minden örvendetes híreket. Egyebet nagyságodnak nem irhatok: az ellenség igen közelit, ha módja volna benne, örömet megharczolna velünk, mi is ellene még számra elegen volnánk, csak az emberek volnának hívek. minden embernek nem kell hinni, soknak jó

az szája, de rossz az szíve. A mit isten adott most nem kell kímélni, az isten kezei meg nem rövidültek, isten is eszköz által cselekszik. Isten ő felsége az nagyságtok ellenségit megszégyeníti rövid nap kétség nélkül, istenért nagyságod kegyelmes asszonyom, mostani állapoton ne búsuljon. András az szász tegnapelőtt jött Tortenzontúl, bizonynyal mondja nem sokára közel lesznek hozzánk az svékusok. Isten nagyságodat sokáig szerencsésen boldogul tartsa meg. Datum in Castris ad Patak die 22. Maji Anno 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond m. p.

Külsőim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy Dei Gratia stb. Dominae Dominae et matri mihi charissimae.

CC.

1644.

Az úr isten stb.

május

29.

20. napján ez hónap irt leveledet édesem, mi 25. s az kit 23. napján irtál, 27. vöttük vala el, s áldom az úr istennek szent nevét, hogy tűrhető egészségben s békességben vagytok, kit az úr isten mind öregbítsen s tartson meg is rajtatok, sziből kívánjuk. Hála istennek, édesem, bizony én is tűrhető egészséggel bírok, Rákóczy Zsigmond is, s becsületes hívünk is Bornemisza uram is most épül, vajha lábot, egészséget pénzen vehetnénk neki, bizony kiadnék az sárgákban érette. Az idevaló állapoton semmit édesem ne búsulj, mert bizony már is jobban vagyon s naponként jobban leszen; vannak ugyan konkolyos emberek hátunk megett, még penig az nagyjában, de bizony többen vannak, az kik igaz híveink, nem siethetnek ugyan még most az latrának kikeresésével, de bizony idejében el nem akarom mulatni, rostálja most az úr isten az embereket s akarja is látni, kicsodák az övéi s mi velünk is esmérteti az embereket, s tanít ő felsége mint higgyünk hiteknek is; magamra istennek hála jó vigyázás vagyon, s leginkább az úr isten őriz és oltalmaz bennünket. Az paripát s pénzt elvárjuk, szekeres lovakat is bár csak 6 rendbelit küld-

hetnétek ki édesem az vastagában, kocsis is kellene vagy tíz, mert el is szöktek, s az magunk legjobbját kocsisunk is szégyen meghala. Az ezüstöt ez héten beküldjük, az kénesőt édesem csak gyűjtsétek, hadd telnék vagy 50 mázsára, úgy lenne jobb kihozni. Bizonyosan merem írni, az németiség soha anynyire alá nem jött volna, ha hátunk megett valók közzül okot arra nem adtak volna, de hála istennek, abban is szégyent vallottak. Az tíz ezer tallért bár még ne küldtétek volna el, mi okért, megirtuk Kassai uramnak; az mely tallérokat Petneháziné asszonyom és Ibráni uram adott volt, ha az napra vissza nem adhatnátok vagy mást érte, ird meg édesem, mert hogys az falúkat elfoglalják, küldök én anynyit helyében be, ha tovább nem várnának, mivel még az Patakon lett 40 ezer tallérhoz hozzá sem nyúltam, csak hogy az mind régi válogatott tallér lévén, ha lehetne, örömet nem költenénk el, talám mind Ibráni uram s Petneháziné asszonyom is nem fogják addig elkölteni, míg mást adhatunk érte. Az költés édesem megvagy on ugyan, de az úr isten reá segített s ezután is reá fog segíteni. Broser semmit sem irt; az abrugbányaiaknak egy fillért se adass édesem, valamig eleget nem tesznek kötéseknek, az mint magokat kötötték, ha az napra meg nem adnák, mi büntetése legyen, kedvezés és halasztás nélkül vétesd meg rajtok, mi cigány hamis emberek azok, anynyi pénzt vennének ők fel, soha meg nem fizetnék. Jól hagyta, hogy az kamaraispánoktól számat hagyta venni. Az paripák vételét édesem kedvesen vöttem, az citromot is, noha édesem ide nem hozták. Örömet értenék édesem ez mostani választásban oda adattad volt-e az abrugbányai és az taxás falú adta aranyat, mert ha oda adatta(d) volna, valóban kevés árán jött volna ki az választásban. Az ellenség Szerencs alól Kassa felé ment, ma fog odaérkezni, mi is innét holnap visszafordulunk; Kemény János uram, Ibráni, Bakos uramék oda vannak; Kassa az minemű állapattal vagyon, mi bizony nem féltjük, ha abban megmaradnak; Rákóczy Györgytől végére mehetsz, édesem, azoknak; Patakot, Tokajt akarta ijeszteni, de választ sem adtak, Onodban is irt volt, s ha alá ment volna, az mint elijedt volt Csernel uram, bizony talám megadta volna, ha ijesztésének helyt adtam volna, most Vá-

radon volnék. Ujabban, édesem, mindenekről irni fogok. Az nagy hatalmú úr isten stb. Datum in castris positis Salamon, die 29. Maji 1644, reggel 10 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Ide Munkács 5 mélyföl(d), Patak, Tokaj is anynyi, Ungvár két mélyföl(d), Kassa 8 mélyföl(d).

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCI.

1644.
május

Az úr isten stb.

20. die praesentis mensis irt leveledet mi 25. die éjjel

29. 12 és egy óra között Vajdánál való táborunkban vöttük vala el, értjük Gesztelből irt levelünket mikor vötted volt el. Az budai vezér számára való kocsit, lovakat, ezüst mívet mennél hamarébb küldd ki, kiről több parancsolatunkat ne is várjad; az mely ajándékot neki küldtünk volt, azzal igen contentus lött, volt követsége hozzánk, ki Ónodig el is jött volt, de mi erre fordúlván, Egerre ment s ott várja az alkalmatosságot. Maurer Mihály irását értjük, mi elhittük Buda felől is éri az portát *derekas informatio*; akarnánk, hogy Horvát István megjöne, és jó hírrel; Hajdú György *rosz ember volt*, Rácز István uram tegnapelőtt júta meg Budáról, mind nyilván és bizonynyal beszél, *maga akar az török nyúlni Magyarországhoz*, sőt az egész végbeliek követet akarnak küldeni az portára s instálni, most az ideje annak, s ez is az egy szerencsés esztendő közzül, ezeken bizony semmi el nem múlik. Az lengyel király követe magát becsülettel viselte, *de mivel ugyancsak* ők is *pá-pisták, oda vonszanak*. Igen igen jól esett az királyné halála; istennek hála eddig minden csalárdtságoktól, ha volt volna is, megoltalmazott bennünket. Az temesvári passa, ki is micsoda ember legyen s micsoda pompával jött be, tudósíts róla; annak olyan ajándékot kell készíteni, mint az mineműt az másiknak küldtünk vala. Az svekusok jövele az ellenség közt is igen

nyilván beszéllek, útban is kell lenniök egyaltaljában: eddig minket palatinus csak erővel s mód nélkül akarna az békeségre kényszeríteni, az ki mind gyalázatos és veszedelmes lenne; el is kell hinni, vagyon oda fel dolgok, mert csak Fejér Káspártól is Pukham uram ugyan keszenés szerint intette Kemény János uramat, birjon minket az békességre. Ugy vagyon, mind szóval, irással valóban fenyeget palatinus uram, de azzal bizony azt végben nem viszi; im levelének mását reá való válaszunkkal együtt megküldtük nektek is. Musa passának nagy reménysége vagyon nagy állapotra való menetele felől, eddig az portán kell lenni, igen is szégyenli, hogy az német részről az fő követ s az ajándék be nem küldeték, publice mondta, ha beküldik, az porta nekünk köszönje. Az kiküldendő hadakat az fizetéssel együtt ne késsed kiküldeni, az kopjákat el ne múlads, mert igen igen nagy szükségünk vagyon reá; bizony dolog, itt igen kevés *pápista vagyon az kinek tetszenék az mi hadakozásunk*, de ugyan helyet kell állani s aligha *az nagyjában meg nem kezdünk ragadtatni, az magunk vallásunkon* valókbán is bizony rámára kezdünk vonni, mert egyéb sem lehet benne, az isten gondviselésében semmi kétségünk nincsen. Lónyai uram mentsége legyen-e igaz, nem-e? az temetés után ki fog tetszeni, azt már el kell várnotok; az sok hamis hírek hintegetőkben jó volna megbüntetnetek, itt is vala, de bezzeg befalák az nyelveket. Palatinus minden hadával 27. die reggel 9 órakor indult el Szerencstől Kassa felé, mi végre, ő tudja; Kemény János uram is utána ment, vigyáztván menetelére; Ibráni uram is azon nap jüttek által az Tiszán Polgárinál, mi úgy tudjuk Bakos urammal együtt megegyezvén, rajta legyenek. Mi is holnap megválogatván az hadakat, az javával visszajöväünk és az mire az úr isten segít, semmit el nem akarunk mulatni. Az fizetett had bizony szép had, *de az lovok Bagibttul (titkos irással így: nmiguwwo) vagyon, de az is helyre áll, bár csak két hétik nyukhatnék*, szépen helyre állana, ki az is fogja azt segiteni ha onnét belül kárkezik az új had; Lónyai uramra nem hagyunk itt mindent. Az Bihar vármegyei hajdúknak ez elmúlt csötörtökön Mádon (kit az ellenség mind elégete templomostól), jó csatájok volt, mert volt 300 német ott, mind dissipálták s vágtak 70 valót le. Lupulra vigyázzatok, adna isten oly go-

noszakarót neki, vesztené el vajdaságát is; igen elszűkült az paripa. meglátszik; ha ugyan eladta leányát, csak az is nagy hamisság tőle. Kún László uramnak mi is parancsoltunk Szakmár megtakarása felől, te is szorgalmaztasd, az új budai vezért leveled által köszöntesd, s ismerkedjél vele, mert maga is kívánja.

23. die irt leveledet is mi 27. die délest 6 óraker vöttük vala el, 19. die irt levelünket is értjük mikor vötted el.

Hogy mind békével s türhető egészséggel vagytok, istent áldjuk érte, ezután is az úr isten viseljen kegyelmesen reátok; mi is istennek hála türhető egészséggel bírunk; az hadakat akarnánk ha az útban nem késnének s valamit eddig fogadhattál hópénzre is, vagy sok vagy kevés, de kiküldd minél hamarébb, s az kopjákat is; az sok nemesség s szabadság kérő vegye eszében, eleintén nem pénzen s veszteg heveresse (*igy*) szokták volt adni az nemességet; bár csak 2500 jűjön onnét az fizetettek, igen-igen jó leszen. Az lengyelek felől mi bizony semmi ártalmast, valóságost nem hallunk még eddig, Homonnai János is még oda volt, oda visznek élést neki. Hála istennek, hogy az hidegtől türhetőképen maradtak az hegyek, itt semmi sem volt; az kopják úgy kellene, mint az mindennapi kenyér, éjjel nappal küldjed minél több lehet. Maurer Mihálynak adott instructiótok alkalmasint vagyon, de bezzeg az pénznek beküldésével mi nem sietünk volna, hanem megigértük volna ugyan, de elébb onnét kívántuk volna praestálni az valóságát; ugyan úgy is irtuk vala mi beküldését, hogy az adóval lett volna, de ha már elküldtetek, s annál inkább oda be is megirtátok, annak csak meg kell már lenni, ha héjában leszen is; az *igaz ember* itt oly *szűk, melyet mi meg* nem írhatunk, de az isten velünk vagyon. Szentpálinak ma is hozák levelét, kinek im mását küldtük, az clavisát is megküldtük, közöld Kassai urammal is. Kassa igen is bevötte praesidiomunkat s mivel arra ment palatinus, talám ugyan azon akar felmenni, mivel mi elhittük Kassát meg nem veheti; az budai vezér mi tőlünk még olyant nem kívánt, az mint az Szentpáli leveléből is megláthatod; mi elhittük, most is szégyen vallással megyen el palatinus uram. Vigyázásban igen szükség lenned, az insruccionak mását be-

küldjük rövid nap; az paripákat küldd ki, az fizetett hadat se késleld, jó módjával jöjenek Tokaj felé. Az Szentpáli leveléből eszedben veheted, mitől tartnak az törökök. melyért mi is irtunk Maurer Mihálynak, s azon légy, minél hamarébb küldd be, ki akarjuk az portán is venni azt az szívekből is, ne tart-sanak attúl, csak ők is feleljenek meg az ígéretnek, mi készek vagyunk az porta híre nélkül meg nem békélni, csak ők ne adjanak arra nekünk okot. Az lengyel király leveleit im in specie beküldtük. ha tetszik, küldjétek be az portára, Maurer-nek írnatok meg, hogy az királyhoz Krakkóban az temetésre követet küldünk. s ha az segítség késik vagy kevés leszen, kételenek leszünk megbékélni s visszaeresztetni az 7 vármegyét; kívánni kellene csauzt az királyhoz s respublikához, intené az porta, üljenek vesztég, az hadakozásban ne elegyítsék magokat, mert hatalmas császárnak is fel kelletik szemének nyilni s minket oltalmazui, de az csauznak nem kellene késni, júne hamar. Palatinusnak is küldtük be leveleit, ha nektek tet-szenék, annak is vagy mását vagy iu specie beküld-hetitek az Maurer kezében. Az budai vezér mellett Szentpálit ott fogjuk tartani, elegendendő költséget küldvén neki s aján-dékot is az csauzoknak. Mi itt az Tiszát jó hiddal általköttet-tük, Tokajnál is általkötik jó móddal, szabad passusunk vagyon minden felé, csak Kemény János uramtól várunk, mi is mind-járt Patak felé, avagy az melyre az jobb alkalmatosság kíván-ja, arra indulunk. Az portára szóló levelünket éjjel nappal küldjed, s mivel Kassai uramnak is bőven irtunk, meghagytuk veled is közölje, te pedig az anyáddal mindent közöl(j). Az kopjákat, katonákat küldjed; az ellenség nem megyen Kassa alá. Adja isten stb. Datum in castris positis Salamon, 29. die Maji, Anno 1644, reggel 10 óra között.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külezim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy juniori stb.

(A dült betűkkel szedettek titkos írással.)

CCII.

1644

május

29.

Életemig való engedelmes alázatos szolgálatomat stb.

Nagyságodnak búsulási hogy vannak. azt nagyságod le-
veléből is értem, azokban nagyságodnak magát megmérsék-
leni mind magára. mind mi reánk közönségesen nézve igen
szükséges. Az ellenség hátrább ment, azt mondják, hogy Kassa
felé megyen, de Kassát kész állapottal találják. Az ellenség
után mi is hamar nap talám megindulunk, mindazonáltal az
hírek mutatják meg. Az kik nagyságtoknak itt kinn Magyar-
országban igaz hívei voltak, most igen megmutatták magokat,
az kik nem azok voltak, azokéből az igaz embereknek ked-
veskedni nem ártana.

Patakról Debreczeni uram lovakat nem adott, mivel
arra való nem is volt, talám ezek is az kik itt vadnak most,
elbírják már, az nagyságod kegyelmes gondviselését alázato-
san megigyekezem nagyságodnak szolgálni. Istennek ő felsé-
gének naponként nagy gondviselését reánk közönségesen is-
merjük, eddig való látogatása szükséges volt, az rosz koborló
hadak miatt, azok is naponként megzabolázódnak, az kik
nagyságtoknak nem igaz hívei azok is csendesesen viselik ma-
gokat, látván az keménységet. Isten nagyságodat egészségben
szerencsésen sokáig tartsa meg. Datum Salamon die 29. Maji
Anno 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia szolgálja mig él
Rákóczy Sigmond m. p.

*Külszim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy
Dei Gratia sat. Dominae Dominae et matrī mihi charissimae.*

CCIII.

1644

junius

1.

Az úr isten stb.

Noha 29. die praesentis mensis irt levelünket elhittük

1. édesem Rácz Jánostól talám csak holnaputánra virradóra is

elfogod venni, mindazáltal most is akarálak tudósítani állapataunkról; istennek hála egészségben vagyunk s im mindjárt indulunk Patakra s onnét Kassa felé az ellenség után, akarván az úr isten áldásából éjjel nappal fárasztani s elfogyatni s igazsággal merem írni, egy nap nincs, kin nem fogyna, hozton hozzák őket s az mint az rabok beszéllek, majd inkább mind egy nyomon, az gyalog éhezik, hal is és betegedik, az fegyveresének lova túrósodik, hal. már is több járna gyalog 600 közzülök, naponként több-több esik gyaloggá. Immár mind Bakos és Ibráni uramék általmenvén az Tiszán, úgy hiszszük, hírével leszen az ellenségnek; Szakmár, Szabolcs-vármegye is holnap ülnek fel, onnét is szépen újulni fog az hadunk. Palatinushoz júnek volt Zólyom vármegyének követi, s az szegény beszterczebányaiak is ezer tallérban saczczoltak volt meg neki, azt hozták volt, Alsó-Vadászon felül fogták el szombaton Beken Jánosék őket, most Ónodban vannak fogva. Szerencset az mi hamis udvarbiránk megadta volt, s azután meg követséget hozott volna hozzánk, de eltanálták fogni, rövid nap törvényt láttatunk reá, s bizony fel is köttetjük; minden élést az várból kitakartanak, 30 muskatérost s mintegy 40 lovast hagyott benne, de úgy írják, már 8 az muskatérosnak elszökött volna. Megparancsoltuk mind Tokajból, Ónodból rajtok legyenek, az parasztság is mindenütt feltámadt ellene, valahol hozzá térnek, ölik őket, bizonynyal hiszszük az úr isten rövid nap igen megszégyeníti őket; mivel az székely gyalogban kit betegségeért kit egyébért közel 6 avagy hétszázig haza kellett hocsátanunk, hagyd meg édesem Rákóczy Györgynek, küldjön mindjárt anynyi számút ki jó fegyverrel s módjával, az kopjákat is siesse küldeni mind az katonákkal együtt, kit hagyunk fogadni. Az pataki jóság még eddig az ellenségtől békével maradt; Bényére jött volt 22. die Maji Pukham maga viczéje, zászlótartójával, válogatott jó fegyveressel, ki reá tanálván Bosok Benedeket, felét elejtették volt, ott veszvén az vicéje s elevenen fogva az zászlótartóját; Örsi Zsigmond is Tolcsvára jött volt 24. die, ötet is felfervén Mikses Boldizsárék, az olta ott nem voltak. Mádot felégették, azok szegények borokban is sok kárt vallottak, úgy remélljük csak ott is vágtak három ízben le 300 németet és horvá-

tot; valahol száll, az áldott búzát aratja. s éjjel azzal tartja az lovát, kiun nem meri hálalni. Váraddá parancsoljátok meg, mivel mi oda feles rabot küldtünk, az ki ott nem kell, küldjék Szamosujvárra, hadd ássák az árkot. Az itt kinn való két plih ezüstöt vagy Toroczka László, vagy Járai Mihály viszi be. Hagyd meg, édesem, Rákóczy György Prépostvárinak valami ingó-bingó marhái voltak azokban az jószágokban, melyekhez hozzányúltatok, az adorjáni asztagokon kívül, mindent megadjanak, mert az minket nem illet. Rácz Jánostól küldött levelünket noha 29. diere tanáltuk volt írni, de 30. Maji irtuk volt, s az nap is bocsátottuk volt el délest 3 órakor. Az szegény Rápóti, ki most fő szállásosztónk volt, ez estve hala meg, bizony valóban (*kimaradt* : sajnáljuk) mert jó szolgálta vala. Az svekusok, hogy jünnének, valóban hozzák az híret, s ha ez az ellenség fel kezd az Liptón nyomakodni, el kell hinni. annak az híre izgatja elmenetelire; egyáltalában ilyen expertus fegyverese nincs ennyi számú, császárnak; az pápista urak s asszonyok valóban semminek tartják az hitet, igazsággal tapasztaljuk, hereticis non est servanda fides. Az itt való kulesos városok még eddig Kassán kívül is valóban becsülettel viselték magokat. noha Kassa alá ment maga az palatinus; mi úgy elmélkedünk, talám csak az madolyra (*igy*) akarná venni, de abban kedve nem telik; mi úgy gondolkodunk, Szerencsben is azért hagyott volna annyi keveset, Radván ki mi étekgogónk vala, azt hagyta ott az lovassal, de nagy félelemben vannak. Szerencstől 27. die Maji ment el, úgy írják, feles fegyverdereket. sisakot hagytak volna az táborhelyen; minden bizonynyal gyalogja nincs 3000, az is inexpertus; gyűlést parancsolt volt hirdetni Ujvár, Zemlin, Ungvármegyének, de nem ment senki reá; most jó ungvármegyei nemes emberek vannak fogva, s hogy az Homonuai gyűjtött hadát felverték, azolta annál is inkább elrémült az nemesség, az ki velünk akar lenni, azok az Tiszán túl mennek. Bornemisza János 30 Maji temette el feleségét, ki után nem bánkodik, Bakos uram is örömetst elkisérné Bornemisztát. Az török mind Budához, Egerhez valóban gyűl, nehezen hiszszük, két felé ne kapjon ez állapotban. Kérlek édesem az búsulásnak hagyj békét, mert annak bizony nincs ideje, írj gyakorta egészségetek

felől, legyetek jó vigyázatban, lakjatok most Deézszen, legyetek közel Szamosújvárhoz, kit éléssel jól megrakassatok. Esmég tudósítunk mindenekről. Adja az úr isten stb. Datum in castris Salamon positus die prima Junii, Anno 1644, reggel 4¹/₂ órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Hagyd meg azt is Rákóczy Györgynek, édesem, az egész székelysége vármegyén czirkáltassa fel, kik mentek haza. s valaki levelünket vagy Rákóczy Zsigmondét nem mutathatja, mind fogassa őket s kit Görgényben, Dévában, Fogarasban, Ujvárbán vitessen.

CCIV.

Az úr isten stb.

1644.

30. di(e) Maji irt leveledet, édesem, Basa 2. die praesentis ^{junius} adta vala meg sat. Ugy vagyon édesem, volna miért búsulnod, ha az mi vött fáradságunk magunk privatomáért volna, de mivel az isten dicsőségéért, ez szegény haza szabadságáért vagyon, igen keresztyén módon és mértékletesen kell magadat viselned, kíváltképen az istenre nézve, ki felől nem is gondolkodunk, gonoszakaróinkra nézve is nem mondhatok semmit édesem, írásod ellen, mert meg kell vallanunk, igaz érdemes látogatását viseljük az úr istennek, mert mi köztünk is feltanáltathatik az Acháb vétke s talán még több, s az mennyiben magamon tanáltatnék, tudja az isten, csak az ő nagy neve ne káromoltassék, gyarlóságom szerént mindent kész vagyok szenvedni, s tehetségem szerént mások közzül is kikeresni és azt meg is orvosolni; az próba bizony mindnyáján rajtunk nagy, de ugyan így szokta az úr isten az övéinek áldását adni. Mi édesem bizony jó reménységben vagyunk, az úr isten ezt is nem sokára igen jónkra adja, ezalatt mi is ő felségét engeszteljük, s könyörgésink által vonjuk naponként jobban jobban pártunkra, bizony nem hagy el ő felsége, édesem, biztatván az istennek igazságos ítéletivel is magamat, ki ha az magáét meglátogatta is, de soha el nem hagyta, s hive ellenségiben is el nem szenvedte büntetetlen az gonosztságot; lehetetlen is, az isten ki ne keljen ez nemzet ellen büntetésre, kinél

az török s tatár sem cselekedtenek nagyobbakat és többeket ; az beszédben mindenütt oltalmazom magamat, mert az úgy vagy, édesem, az mint irod. Az hokmesteredet elvárjuk édesem, akarjuk is, hogy ő jű. Az gyalog kapitány ha(la)la kár, mi nem tudjuk, kit állassunk helyiben, az fiát még tegnap elbocsátottuk ; bár Mikola kijűne. Szakmárt éléssel Kún László uram rakatja, bizony dolog, ha az magyarországiak egyaránt fognák, csak az kívántatnék, de meghidd édesem, bizony itt az ember elszűkült, s bizonynyal merem írni, Zemlin vármegyében, Ungban, Ujvárban, Borsodban, sőt ezekben az vármegyékben igen kevés vallásunkon való nemes embert tanálnánk, az ki elhagyná jószágát az isten tiszteletéért, annál inkább életét elfogyatná azért, kiről sokat írhatnánk. Szakmár, Szabolcs vármegyék felültenek mellettünk, Sáros vármegye is becsülettel viselte még eddig magát, ezután valót az üdö mutatja meg. Több dolgokról elhittük, édesem, Rákóczi Gy. tudósítani fog mindenekről. Adja az úr isten stb. Datum in castris Pusztá Körtvélyes positis, die 4. Junii Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

26. Maji irt leveledet is édesem az elmúlt este 9 órakor vöttük vala, az úr isten édesem, mind bőjtöteket s mind könyörgéseket vegye kegyelmes szemei eleiben és meghallgatván, nyújtsa áldását is mindnyájunkra ; örömet érteném, édesem, formáját, kiről tudósíts is mennél hamarébb. 5. Junii reggel 10 órakor.

Illésházi Gábor uram levele juta, becsülettel ír, catgorice adott választ palatinusnak, míg él, nem akar mellőlünk elállani.

Kulczim : Illustrissimae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCV.

1644. Az úr isten stb.

junius Basától 30. die Maji irt leveledet mi 2 die praentis

4. vöttük vala el ; az gyalog kapitány halála kár, kíváltképen az

mostani időre nézve; temetése legyen hár Fejérváratt, ha megengedi állapotja szegénynek. Az kopjákat elég várnánk, holott hiszem mindenkor elég fájoknak kellett volna lenni, azért érte légy, mennél többet küldhess, mert nagy szükségünk vagyunk reájok, az kit elindítottak, azokat siettesd hozni; jó hogy annyit hagytak készíteni. Az budai vezér számára való kocsit, lovakat s egyéb ajándékot hova hamarébb küldd ki, *itt kinn mi elég lovast tanálnánk, de hitetlenek, az prédáért bizony az istent is elárulná; valami leszen kiküld(j) mennél hamarébb, ott benn az várakat mindeneket ugyancsak valóban megtakarjátok mindenféle éléssel böven, Váradot is, melylyel ne is késsetek, de ezt is csak jó módjával cselekedjétek, mindenik várban liszt legyen feles, mert az igen kívántatik, mi nem bánnánk, ha minden asztagink szemül, lisztül volnának az várakban, tartván az török csalárdságától, Szakmár takarásáru! Kun László uramnak írunk; az igaz magyar oly szük, mint az fekete hattyú. Az hír hinteg-tökben megfogass, sőt törvénnyel meg is büntess benne, akárkit érj abban, de el ne szenvedjed. Bod Lukácsra leszen tekintetünk hűségéért: mindenikhez, valakik híven szolgálnak, bizony kegyelmességgel akarunk lenni. Keresztszeget, Almást s Egerest is mindjárt foglaltassátok el; Almásban rendel(j) egy jó, igaz, hű zálogos embert, jó gyalog is legyen beune, de kiknek hűségekben is megnyukhassunk. Palatinus tegnap ment Kassa alá, igen nagy bizodalommal vagyunk, szégyen vallva megyen el onnét. Ultima Maji küldte volt 3000 válogatott hadát 150 szekérrel, 300 muskatérossal, 500 dragonnyal élésért Ujhelyre s ide Toronyakra; Pozsonyi Szász János Nagy Györggyel Ujhelyben akkor hánynak volt kótyavetyét, ittak, dorbézoltak, csak véletlen tanálta őket, az katonákban 12 esett el, paraszt embert 7 vágtak le, lovat talám nyertek 40 valót el, az futó katonákat Borsiban hajtván egy részét, azt vinni kezdték, az mely egynehány székely gyalog benne volt, elfogván, parol hitre adták volt meg, de nem állották meg; 5 szegény paraszt embert öltek ott is meg, de ellenben német több veszett annál el; 3 hordó bor kárt töttek az magunkéban, s az mi kész búzát, lisztet tanáltak, abrakot szegény emberekével együtt elvitték Ujhelyből is; az*

is volt szándékok, hogy ott mülässanak, de megértvén, hogy ide jönnék, azon nap szerdán általmentek az Hernádon; bizony dolog, ha minket meg nem tartóztatnak vala az tanácsurak s Bornemisza uramék, kedden mi idején ott akartunk lenni az egész táborral együtt, s azt bizony isten kezünkben adta volna. Az barátok klastromát Ujhelyben felverték, semmi tekintet nem volt reájok; tegnap ment Kassa alá, de ott reá fog tanálni, valóban emberül viselik magokat még eddig Eperjest is, az szerint Bártfám is; *minket lengyel(él) ijesztenek*, úgy hogy *Csáki István Erdélyre akarna menni 20 ezer kozákkal*, melyet mi nem hihetünk csak az vezérnek mostan irt leve(lé)re nézve is, kinek így (*im*) mását küldtük, mindazáltal igen vigyázzatok s Deézsen lakjatok, *Ujvárat az többi között valóban megtakarjátok, Görgényt az szerint*, minden *munitio* benne *elég legyen*, pattantyust is vitessetek mindenikben Váradról. Mi válasz töttünk az portai fővezérnek s budai vezérnek, mind mását küldtük, annak is, mi választ tött palatinus minapi levelünkre. Ibráni uramék immár az Harangodon vadnak, de úgy remélljük, az Boldva s Hernád közzé mennek, mivel oda parancsoltuk. Holnap Huszár uram is elmegyen Kassa felé 2000 lóval, Ibráni uram is túl másfelől rajta lesz az ellenségen, innét mi is. Jó volt volna megírnod, mennyi székely lovas s vármegyebelit küldtél ki, tudtuk volna számát; az kopjákat éjjel nappal küldjed és készíttessed, felette nagy szükségünk vagyon reájok. Az portára szóló levelünket éjjel nappal küldd meg bizonyos és hiteles embertől; minket mindenekről voltaképen tudósíts. Ird meg, Rácz János és Virág Káspár mikor ment haza, az mely 600 avagy 700 jó puskás székely gyalog parancsoltunk, annak elküldésével se késedelmezzél, az kiket innét haza bocsátottunk, azokat fegyver szerzésre reá erőltessétek, lám mi is szép segítséggel voltunk nekik; az kiket Borsiban rendeltünk volt, azok ott magokat emberül viselték egy ideig, de az Szerencsben valók ebül. Az kopjákat éjjel nappal küldjed s csináltasd. Adja isten stb. Datum in castris positis Pusztá-Körtvélyes, 1644, die 4. Junii.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Maurer Mihálynak mi azt parancsoltuk, az mit parancsoltok, azt vigye végben, kit a portai fővezérnek irt levelünk-ből esztekben vehettetek, mit kellene végben vinni; másikat azt kellene: küldenének az lengyel királyhoz, respublicához egy csauzt, ki által illendő becsülettel császár intené meg, sem Erdély sem mi ellenünk senkinek segítséget se ne adnának, se másoknak fogadni s kihozni ne engednék. Az csauznak erre kellene jöni, mivel úgy halljuk, az temetés után is az király nem mindjárt akarna elmenni Krakkóból. Talám Maurer Mihálynak is jó volna érteni azt, az mit irtunk mind az portai fővezérnek s az budainak is, sőt meg is irni: az budai vezér küldi meg, avagy ha nektek is tetszenék, im törökül is megküldtük, László deákkal szépen leiratván atlaczban varratván s magad pecsétivel spanyor viaszszal bepecsételvén, mivel azt nem igen nézik, küldenéd úgy be, Maurernek adnák be, ki tudja Buda felől vagy későn fogják kivinni, avagy nem is. Dévát, Fogarast igen megrakjátok éléssel derekasan, Kővár-ra is gondotok legyen; Kassai urammal mindeneket communicáld.

27. Maji irt leveledet is az elmúlt estve 9 óraker hozta vala meg az öcséd szolgálja, az *mi hátraszállásunknak sok okai* voltak. melylyel nem is ártottunk az mint már erről tudósítottunk; mi azt sem csudáljuk, az *pápistáknak akármi is oly hamar hírekké leszen*, de várják el csak. bizony jó volna neked is ha kit rajta kaphatnál, mások példájá(ra) megbüntetnél benne. Kassa kiváltképen s az több városok is még eddig becsülettel viselték magokat; *menynyit indítottál az székelységben*, értjük, *eléggé csudálkozunk rajta*, menynyin vadtak, *mikor szabadság kell nekik*. Értvén azért már ezt, hétben kelve *az velünk valóiban visszabocsátunk*; az vármegyéket is most mustáljuk, három vagy négy nap alatt végben megyen azokban is bebocsátunk; az úr isten mindentül oltalmazzon benneteket, de mivel mi is nem messze vagyunk, *segíthe(t)nénk* mindjárt; az *mely hírt Betlen István uram ír*, azt az szerint másunnan is írják, noha nem gondolhatnánk. mindazáltal igen szükség vigyáznotok. Maurer Mihálynak választ irtunk. Az anyádat intsed, ne búsúljon, bizony az úr isten el nem hágy minket, ha próbál is ő felsége; az mint feljebb is íránk, az

várakat mindeniket ugyancsak bőven megrakasd éléssel; az mely katonákat fogadtok, vagy sok vagy kevés, ne késsél kiküldeni, az kopjákat is. Legyetek jó vigyázatban. 5. Junii, reggel 10 órákor.

Mivel már gyalog kapitányt kellene állatnunk, beszélj az anyáddal s Kassai urammal, ki tetszenék, vallásunkon valót mi nem tanálunk, szegény Kapronczai nincs, Barcsai Ákos ifjú s fel lát, Huszár Péter kedvetlen, nincsen is derekas ítéleti, unitarius Jármí, Szentpáli vagyon, pápistát mi bizony senkit nem ismerünk Torma Péternél egyebet, az ki ha mind végik magát (igy) soha többet nem kívánhatnánk senkitől, de minden botnak az végén az fej. Balon Péter teljességgel elalkalmatlanult, s majd eszében is s memoriájában is megkezdett fogatkozni, mi pedig a nélkül nem lehetünk csak kevés ideig is. Az svekusoknak mi bizonyos hírét nem halljuk. Az budai vezér fő kapucsi passával ma leszünk szemben, ajándékkal jött úgy tudjuk hozzánk.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Kivül, (ifj. Rákóczy Gy. kezével) : Basa in Lónya, die 8. Junii 1644, estve 8 órákor.

(A dült betűkkel szedettek titkos írással.)

CCVI.

1644
junius

Az úr isten stb.

3. die praesentis mensis irt leveledet édesem 6. die vötem vala el: Kassa alatt mint járt, Rákóczy György meg fogja jelenteni, édesem. Az portára vitt pénzt elhittük Maurerék kordéra be nem adják; az több aranyat is megválasztasd édesem, az abrugányaiak közül az ki az napra meg nem adta az aranyat, az büntetést megvétesd rajta édesem engedelem nélkül, mert igen cigány emberek azok. Az pénzről mind Ibráni és Petneházinéval végezek. Én bizony édesem istenemért, hazámért semmimet nem akarom kimilni, igazságot irok édesem, minden rendbeli fizetett népnek 6 hétre kijár fizetése, de ez úgy elvetemedett, ha minden héten fizetnének is neki s nem prédál-

latna, semmi volna ; hiveinkhez is nem voltunk feledékenyek. Kocsisokat itt nem tanálni édesem ; ide ki jó idő jár édesem, minden bőven leszen ; az Örményesen való kárt isten akarta, csak az úr isten nagyobbtúl őrizzen, ezt még elszenvedhetjük. Az kénesőt meg kell gyűjteni édesem, az szekeres lovakat elvárjuk ; most éd(es)em Fejérváratt is lakhattok, jól cselekedted, hogy úgy jöttél Gyalú felé. Az mely paripákat hoztak, nem jók ; Forgács Zsigmond is tegnapelőtt égettette meg Upportot 10 asztagunkkal, de bizony kölcsönt ad érette, várja el csak, igen felfuvalkodott állapattal vagyon. Az hokmestered édesem tegnapelőtt juta hozzánk. s mivel Betlen Ferencz uramat Haller urammal Krakkóban kelle küldenünk, egy kevésbé mellőlünk el nem bocsátjuk. Adja az úr isten stb. Datum in castris Paczin positus, 10. die Junii, Anno 1644, délest 11 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CCVII.

Az úr isten stb.

1644.

3. die praesentis irt leveledet mi 6. die szinte vocsora ^{junius} felett vöttük vala. el Akarnánk az vezér számára küldendő ^{10.} ki (?) s egyéb kérkeznek. Az budai vezér valóban ajánlja magát; Maurer Mihálytól Horvát István 23, die Maji indulván el, tegnap jutott vala ide szinte ebéd felett, *az fő vezértől semmi levelet nem hozott, az mint mondja, annak ott igen kevés autoritása vagyon, rút confusioval s gyakor változással vadnak, mindent az császár anyja és az siliktar s hocsa igazgat, inkább attól valóban prohibealt Zöldfikkár, meg ne békéljek, Musa passát vártatják Maurer Mihályékkal. Az mint nekünk írják, ez mostani budai vezér is hazug híreket ír az portára, mi úgy vesszszük eszünkben, örömet azt akarnák látni, ha meg vis akki (titkos írással: ygk assg) nyerne, könnyű azt is felérnünk, mire való volna, de csak az úr isten hozná el az svekusokat, bár ne adnának segítségét. Róti Istvánt készen tar-*

tsad, ötet kell beküldeni az kapikilaságra ; elhittük mi is azt, ha hozzánk fognának *közelgetni az svekusok*, bizony *lengyel uram lesütné az fejét, az török is hivatlan is jűne*, egyáltaljában ugyan *nagy iyyekezeti volna az töröknek Magyarországra, de az mostani köztök való alkalmatlan állapotok akadályt tesznek nekik*. Az temesvári passa számára is kell kocsit készíttetned, s lovasokat annyit, menyinyivel Máriási uramat oda küldtük vala. Nem viszen minket arra palatinus uram, kiben hitünket hazánk szabadságát s becsületünket megbántanánk, harakszik s fenyeget eleget, de isten ő felsége gondunkat viseli ; úgy tapasztaljuk, kevés tekintet vagyon előtte hazájára s nemzetére, annak szabadságára. Az fizetett katonákat küldd ki jó módjával minél hamarébb, az kopjáknak még híret sem halljuk igen akarnánk penig, ha elérkeznének vele, többeket is csináltass s küldj ki mind vasastól. Itt bizony *pápistának kevésnek tet-zik az mi hadakozásunk*, de meg kell lenni, él isten felettünk, bizony *az büntetést idejében (igy)*. Palatinus uram nagy practikájával istennek hála, nem sokat vihetett ellenünk végben, ezután is azon jó úr isten vagyon s marad velünk. Az mely két paripát kihoztak, azok semmire nem jők, valaki vötte , de nincs köszönet benne. Nem remélljük, hogy Lupul vött paripaídat ki ne engedné hozni. Az budai vezérnek talám elsőben csak köszönto levelet kellene írnod, s azután való magaviselése tanítana meg bennünket, kellene-e, nem-e, s mi formán látogatnod. Az pénznek bevitele már meg-lött, immár csak *ott benn ne adnák csak kordéra be*. Palatinus maga viseléséről érthetsz Kassai uramnak irt levelünkéből, már egyszer Kassa alatt alkalmas kárt vallott palatinus uram. Csudálatos gondviselése az úr istennek, mindenkor tiz annyi is vész az oda valóokban el, mintsem innét. Az mirül Maurernek irtál, jól vagyon ; az leveleknek beküldését az mint rendeltétek, jól vagyon. Az Tisza mindenütt mienk ; vigyázásban lennetek szükséges ; jó volna miennél hamarébb *Máté vajdától végére menned, az portárol miről és mit parancsoltanak neki*, mivel azt írja Maurer Mihály, hogy *parancsoltak*. Ide által az Tiszán istennek hála még eddig sem hideg, sem jégeső kárt nem tött, igen sáros idő jár. Istennek hála, mostanában Fejervárra is tekinthettek látóul. *Az várakat mindenütt bő-*

ven megrakjatók éléssel, Dévát Újvárat is. Az mint ma reggel 9 órakor hozá Sadari uram. Huszár uramék ma Kassa alatt lesznek, valamit tehetnek az ellenség ellen, el nem fogják mulatni. Mi türhető egészséggel birunk. holnap Patakra tekintünk. Adja isten stb. Datum in castris Kövesd positis, 10. die Junii 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R, György m. p.

Ha tetszik, az Róti uram levelének mását küldhetitek Maurer Mihálynak.

(A dúlt betűkkel szedettek titkos irással.)

CCVIII.

Rákóczy Zs. anyjának. Patak 1644 Jun. 10. Tudatja, hogy az ellenség Kassától nincs messze, most is igen rajta kezdett volt lenni elsőben, de nagy kárral ment el alóla. Igazán emberül viselik magokat az kassaiak.

CCIX.

Az úr isten stb.

Elhittük mind Basától 6. die és 10. die Kemecsitől ^{1644.} küldött levelünket eddig elvöttétek, s parancsolatunk sze-^{junius} rint is cselekedtetek. Mi most is írhatjuk, istennek hála ^{18.} türhető egészséggben vagyunk, bizony napról napra épülünk, s az ellenség mindennap fogy, ki döggel ki éhséggel, s ki fegyver miatt, sója nincs, kenyeze szűkőn, marhájának való elégség már Kassa táján csak 5 s 6 nap alatt is elfogy, az bornak itczéje köztök 10 császár garasán jár és az egy tal-
léron 3 budai itcze bort vehetnek; az parasztság is valahol kaphatja, mindenütt rajta vagyon, Bakos uramék is az elmúlt csötörtökön Szendrőnél tanálván az haza menő filekiekben. szerencsiekben ugyan felesen. kik sok marhát s prédát visznek volt, felverték s elnyerték tőlök. Már annyira elszökött palatinus mellől az magyarság, bizonynyal tudósitanak, 500

több nem volna, az is naponként fogy. szövik Kassához, kétségben estek. Fejér Káspár tegnap juta onnét, szemmel látott és füllel hallottat beszél, az békességet sohajtják, oda fel harczok volt s megverték őket. Csáki László, Kéri Jánost (*igy*) postán jüttek alá, s talám Kéri János ide is fog hozzánk jüni; az Hernádon minden hidakat az ellenség elégetett az ladányin kívül, de azt is meghányta. Az fegyveresnek lova vész, turósodik, már lovának az áldott őszi vetést kaszálja s azzal tartja; éjjel nappal strázsál, magát besánczolta Muslakánál, kassaiak reá csatáznak, 3. die praesentis látván Gécz az lövő szerszámokkal tött károkat s egy derék embernek is közölök elesését, mind lovast, gyalogot búsultában ostromnak akarta vinni, de palatinus nagy bajjal verte el róla, kit ha cselekedett volna, bizonynyal hisszük, alkalmas részét ott hagyta volna hadának. Azolta ellenünk semmi derakast nem próbáltak, az békességet 3 hét alatt kívánja Pukham uram hogy végben menne, nyilván sürgetik hátúl őket. Róti uramnak s Kassa városának mit irogatott palatinus uram, im in specie beküldtük, ha arányzatok valami hasznot benne, az portára is kiküldhetitek; nekünk mit irjon palatinus uram Fejér Káspártól, im mását küldtük assecuratoriájával együtt; hisszük az úr istent, rövid nap szégyent fog vallani. Sáros vármegye és Eperjes városa is tegnap küldött vala hozzánk, még eddig magokat becsülettel viselték, ezután valóra is ígérrik magokat, kit üdövel fogunk jobban megtapasztalni. Az kassaiak bizonynyal jól viselik magokat; értvén Bornemisza Ferencznek Tokajból praktikálkodását, megfogatjuk s Váraddá is küldjük, kire igen nagy vigyázásnak is kell lenni. Ujvármegye most engeszteltett, azok meg vissza hajolnak; az putnockiak, szendreiek esmég pusztán akarják hagyni az helyet meg az várat is, sokan most veszik eszekben, roszul cselekedtenek. Forgács Sigmond maga égette fel Upport 10 asztagunkkal együtt, de ha lehet, bizony kölcsönt ad érte. Csáki László semmi lövő szerszámot nem hozott, bódúlt állapattal vannak, az kopják felöl semmit nem hallunk, Kapitány Boldizsárék elérkeztenek s tegnapelőtt küldtük vala Szerencs megvételére őket, Kemény János uramat is 2000 emberrel, vigyázzon reájok; ha palatinus uram megsegítné őket, lövő szerszámot is

küldtünk volt Tokajból 3, elsőben kínáltuk kegyelmességünkkel őket, de azt nem nem vevén, 'ostromra mentek s megvötték tölölő (*igy*), menynyi német s horvát lehetett benne. számát még bizonyosan nem tudjuk, de elevenen kevés maradt meg benne; Radványt. ki ott henn udvarunkban szolgálta, elevenen hagyták meg, ki most nagygyőri hadnagy volt; az puskások s 100 lovas, kék gyalogunk csak becsülettel viselték magukat, az mieinkben 2 avagy három ha holt meg, sebesek vannak, de meggyógyúlnak. Jó és feles paripákat nyertek; Kékedire is az parasztság közül rea menvén, holott 12 német őrző volt, az udvarházat megvötték, az mi köntöse volt Kékedi Balázsnak, feleségének, nagy részét otthon tanálván elprédálták, az németben is megöltek; Nádason is az malmot besánczolták. az segíti őket igen, mivel ott volt 16 asztag, de $3\frac{1}{2}$ felégettenek az mieink az elmúlt pénteken benne, az malomhoz nem férhettek, de Kemény János uram pattantyúst granatokkal egyéb tűzeszközökkel küldvén, úgy remélljük ha módja leszen ő kegyelmének benne, felgyújtatja azt is. Mintegy 200 muskatérost tartottanak ott, ha tegnap előtt, vagy tegnap el nem vitték. Gécz és palatinus uram között nincs jó egyesség, özsze is háborodtak volt szóval Ezen héten esmég palatinus uramhoz követink mennek kívánságára, de elhittük derekast nem fognak végezni, mert ő azt kívánja, valami kezünknel vagy on az remittálnánk s úgy azután az erdélyi birodalomból tractálnánk, s mi azt csak nem akarjuk cselekedni, kíváltképen, hogy azt kibocsássuk kezünkből, az kit bírunk. Olyant is értünk, se éltünkik, se annál tovább mi nem bíránk az 7 vármegyét, ha szinte contentationknak kellene lenni is másból, de mi erre sem akarunk lépni, az mi kívánságunk az fog lenni, hova hamarebb ő felsége hirdetne gyűlést, és mivel az evangelicus statusnak vagy on ugyan elég statutoma, de liberum exercitium is religionis dein de templis nincsen s az ki violálná s háborgatná vagy occupálná az evangelicusok templomit s szabados exercitiomit, nincsen poena arról is, az mint az evangelicus status contentus lehet, vennénk igazításban, és lenne erős poenája is az ki azt háborgatná. 2. Erdélynek s nekünk is sok bántódásinkat complanálnánk, és lenne országúl satisfactionk s ugyan acticulushan lenne írva azok ellen való poena, az ki az ellen vé-

tene, és egész Magyarország lenne köteles annak megtartására. 3. Az magunk contentatioja is lenne meg, az kiben Lónyai uram nehezebbet nem lát annál, hogy az gyűlések, az kit mi birunk, mi állapotban maradjon és az hét vármegyének kezünknel létele élünkkel is. Erről beszél(j) Kassai urammal is s tetszését ő kegyelme írná meg minél hamarébb. Az bécsi pacificatio Kassai uramnál volt, küldd ki mennél hamarébb. Az levelesládában keresd fel az 1638 esztendőbeli gyűlésen lött actákat kiben az országnak minden gravaminái benne vannak s küldd ki éjjel nappal, jó bátorsággal. Az anyádnak mi most nem irhattunk, megmondhatod, istennek hála egészségben vagyunk s jó állapotban, istennek hála. Adja isten stb. Datum in arce Sárospatak 13. die Junii 1644, reggel 10 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

CCX.

1644.
junius

Eletenig való engedelmes alázatos szolgálatomat sat. Tegnapelőtt estve urunk ő nagysága Kemény János uramat elbocsátván, tegnap Szerencs alá ment ő kegyelme, hogy oda érkezett igen hamar Szerencset megvették, az benne hagyott palatinus uram kapitányát Radvánit ki nagyságtok szolgálai is volt, elevenen hozzák hatod magával, az többit levágták. Isten kegyelmességéből ugyan foddogál az ellenség, csak ez elmúlt héten is többet fogyattak el imitt is amott is három száznál, mi közülünk tiz sem esett el. Az ellenség táborá Kassához fel mélyföldön vagyon, az mint halljuk igen meghunatkoztak az németek, élések is igen szűk, mivel az táborból ha kijűnek az paraszt emberek is igen vesztik őket. Isten ő felsége engedje nagyságod felől hallhassunk minden örvendetes híreket. Patakon 13. Junii 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él

Rákóczy Sigmond m. p.

Kelczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy Dei Gratia sat.

CCXI.

Az úr isten sth.

1644.

Janesó 14. die praesentis mensis adta vala 10. die irt junius leveledet, édesem. Nekem bizony, édesem, minden vigasztalásom s bizodalمام az úr istenben vagyon, s meg sem gondolom, hogy ő felsége megfogyatkoztasson minket az ő felségében vetett bizodalमunkban és reménységünkben. Az mostani próbálását is ő felségének mi bizony, édesem, jónak tartom sok okokra nézve, s tapasztalva látom, nyereségnek tartják sokak ha hitivel mást megcsallhat, mint ezt sok mostani példák megmutatják; el is hittem édesem, az úr isten bizony rövid nap ez hamis hitű embereknek magok kárával fizet meg nekik. Azon is legyünk minden tehetségünkkel édesem. az úr istennek velünk közlött áldásiért, gondviseléseért háladók legyünk. Az budai vezérnek való kocsit, egymást kiküldeni ne késsetek édesem. Szerencset az ellenség meg nem vötte volna, s el is ment volna alóla, de az magunk udvarbirája (kit létbe kelve ugyan Szerencsen az kapú fájára akasztanak fel törvénnyel) az árvákéval kimentenek, se muskatért, annál inkább taraczkot nem lovén hozzá, megadták az árulók, kit ez elmúlt vásárnap menynyi keresztyén vérontással ejtett ki palatinus uram, megirtuk édesem Rákóczy Györgynek. Szánjuk az szegény benne megölt vallásunkon való pápai, preszpémi (*veszprémi*) nagy győri válogatott vitézeket, kiket talám ugyan szánszándékkal rendelték volt oda. Borsinál bizony édesem, szegényebbnek mondhatjuk Szerencset, mert Borsit noha hitre adták meg, de addig jó németek hullottanak el s egy kevés élésnek elvitele és öt szegény embernek megölése nélkül jobban maradt, az házakban semmi kár nem lött, az méhes kertnek egy darabjának megégésénél egyéb. Forgács Zsigmond több kárt tött, mert U pport 10 asztaggal megégette, arra való bosszújában, hogy Garant ott levő egynehány asztagival valami lator zsákmányosok megtanálták volt égetni, kikben már meg is fogattunk s törvényszerént akartuk exequáltatni; eddig kölcsönt adhattunk volna, de az szegénységet szántuk. Szent-

mártonban, Pacsán voltak jó asztagi, most azt cséplik s hordják ide s Tokajban. Gyalog kapitánynak Balog Lászlót állatjuk, udvari vicekapitánynak, ha reá birhatjuk, Bánfi Györgyöt. Palatinusnak immár megirtuk, irással nem akarunk feleselni. Az portuson elég só volna, csak vennék jól. Ide is sok eső jára, de már szárazra fordula, ide által jégeső nem járt, de az hol az német elment, ott is nem aratnak sok helyen, mert learatta az áldott búzát, az lovát azzal tartotta, s tartja most is. Ujváratt bár több liszt és búza legyen édesem. Istennek hála ide is jó mezei életek vannak, az szőlő is termett volna, de nem munkálkodhatnak benne. Ha ott nem kívántatik Barcsai Ákos uram, kijühetne az 1000 lovassal, kinek bár ő lenne kapitánya. Az kénésöt édesem, csak meg kell gyűjteni, szállíttassátok mind Ujvárban, legyen ott. Adja az úr isten stb. Datum Sáros-Patak, die 17. Junii, Anno 1644, reggel 8 órákor.

Az te szerelmes urad édesem
R. György m. p.

CCXII.

1644. Az úr isten stb.
 junius Jancsó az anyád szolgája 10. die praesentis irt leveledet
 17. 14. die adta vala meg ebéd előtt; palatinus uram mégis Muslokánál hever, csatázik az kassaiakkal. kik még eddig becsülettel viselték magokat. Ha az úr isten szerencsés utat engedett Kemény János és Huszár Mátyás uraméknak, ma megviradtig 4000 emberrel Kassánál kell lenniük, s ha az szükség kívánja, bizonyos számú lovassal együtt ott is kell maradni egyiknek ő kegyelmeknek; Eperjesre is Szuhai Mátyásnak kell menni (ki most is magát becsülettel viseli) 400 jó lovassal, ugyan fizetett katonákkal. Pukham is felment az táborból, igen postán hívatta császár, az portára akarják küldeni, kinek oka az svekusok jövetele, s az ő felsége Haczfelddel való hadának megverése, kiről irtunk Maurer Mihálynak, azért éjjel nappal küldd levelünket; ilyen rosszúl levén állapotjok,

itt is még Kassa alatt nem succedálván nekik reménységek szerint az dolog, talám mennek az porta némely kívánságira s az summát is talám beviszik (noha kétséggel hiszszük), de bizony soha meg nem állják; arról kellene Maurert informalnotok, ha szinte minden pénzt bevinnének is, egyébre is hajlanának az porta kívánságira, ne sietne az porta, mivel im jünek az svekusok is, ok is be fognak küldeni, azután is hiszem kezében lenne az portának, melyik jóakarattját akarja venni, noha míg Pukham bemegyén, beletelik addig 2 holnap, ha több nem is; erről mi Maurernek nem irtunk, hanem ti irjátok meg. Szentpáli Istvánnak is tegnap hozák levelét, ott volt Gyulai István is, s mivel elhittük, voltaképen tudósított mindenekről, mi arról nem irunk. Az szegény gyalog kapitány temetésének ott kellett lenni, az hol becsületesebben esett; az kopjáknak hírét sem halljuk, az ki felette igen igen kívántatnék; az kocsit is elvárjuk; az fogadott katonák már itt kinn is volnának. Ne késsél az 500 jó székely gyaloggal minél hamarébb kiküldeni; most kellene derekasan az ellenségen rajta lennünk; az kik az törököt levágták, felkerestesd s elüttesd érte az fejét; az váraknak éléssel való megrakását ugyan caute kell cselekednetek, *az török csalárdságára is* valóban kell vigyáznotok; az mely székelyeket bebocsátunk, hétben kelve kiindúlnak, lesznek 1000 lóval, gyalog is ment már haza 300 avagy 400. Istenek hála, mi most inkább előmegyünk, mintsem hátra szállanánk; Szakmárra Kun László ura n gondot visel Ujvárban két avagy 3 annyi is legyen, az mennyi most vagyon, kiválképen liszt, száraz molmok jók legyenek. kivel csak kézzel is örölhessenek; az szerént Déván, Görgényben s Fogarast, Kővárban elég legyen, munitionnal is mindenik várat jól megrakassad. Lengyelország felől mi sem hallunk most is semmi ártalmast. Az hamis hír hordozókban meg kell büntetni, az fundálót is vasban kellene veretned, tanulna más is róla. Székely Boldizsárt visszabocsátjuk; az Csákiak jószágának elfoglalásában egy órát se mulass. Palatinus uram valamit akar, de az kassaiak meghajlásának csak tegnapot s ma hagyta, de azt remélljük, sok két napnak kell annak elmúlni, míg azt végben viszi. Az újhelyi invasióban katona 15 feljebb nem vészett, lovokban vallottak több kárt, *Máté vajda s ti is*

igen vijjázzatok az török igyekezetire, czigányságára, minden felé valóban vigyázz. Hogy az budai vezér jóakarónk legyen valóban érte vagyunk; mi sem elméltünk úgy, hogy az úr isten elhagyna, ha próbál is ő felsége. *Gyalog kapitánynak Palog Lászlót, Bánfi Györgyöt udvari vice kapitánynak állatjuk,* s valóban emberül viselte eddig magát. Az mely szász papok confirmatiót kívánnak, küldjék ki az neveket, s hova valók lesznek, s megküldik innét. Nem kell az rossz embereket megfogatni, csak fel kell irni, leszen annak poenája. Kamuti László is beszökött, ott is fel kell irni, az sem Kamuti István. Maurer Mihályéknak ez is jó ratiójok lehetne. ne hinne az porta az németnek, mert lám mind eddig sem küldte be követét, valámig az svekusoknak jövetelét nem hallotta. s ott fenn Réz hadát meg nem verte, . . . is az menyinyit még akart vinni, végben nem vihette, az 7 vármegyét is még eddig meg nem hajthatta, lankadni kezdén azért itt alatt is erejében, s oda fel is győzedelmes ellensége nagy erővel jűvén reája, az maga rossz állapotja s erejében való fogyatkozása, s az kételemség viszi reá, de ez is csak cigányság, akarván egynehány számú pénzzel mézes madzagot vonni által hatalmas császár száján. Csak az tavasztól fogva is tapasztalhatta azt az porta, menyinyi hazugsággal vontatták meg egy napról másra az követnek beküldését, már szinte az körmökre égvén az dolog, úgy akarnak cselekedni, valamint s ha bekütheti az porta szemét; bizony dupláson meg fogja ő nem sokára azt az kevés pénzt megvenni; nem csak 200000 forintot érne az 7 vármegye Erdélyhez tartaná az hűséget. Ezeket s több efféléket Kassai uramnak egy értelemből megirhattok Maurer Mihálynak. Lónyai és Serédi uramékat mivel bocsátottuk az palatinushoz, im mását küldtük, mi nem remélljük hogy megalkhassunk, mindazáltal Erdély országa részéről mit kellene végeznünk, mind egyből s másból censuráját Kassai uram írja meg, tudja jól ő kegyelme, az országnak. kiválképen az partiumbeli híveinknek miből volt bántódása, tudja Ladányi is, mi csoda gravaminákkal küldték volt, megvagyon ott az conservatoriumban az vármegyék pecsété alatt írva, kerestesd fel küldd be azt is, azon kívül is ha mi volna, irjátok meg, az mi időnkbeli császár diplomáinak is, az melyeknek Kassai uram

mását szükségesnek látja, küldjétek ki mennél hamarébb. Az kopjakkal 16 érkeztek el, de ugyan felest csináltass, mert igen kívántatik, vasastúl legyenek, mert vas nélkül nem hasznos, az lovasok se múlassanak, valami leszen jőjenek el jó módjával; nekünk gyakorta ir(j) mindenekről. Most Kemény János és Huszár uramék Kassa felé vadnak, ha az úr isten ő kegyelmeknek szerencsés menetelt szolgáltatott, most Kassán vannak, Eperjessé is onnét bocsátanak. Szász János is tegnap juthaza, 15 bocsátotta el palatinus, contra jus militare is meg esküdttette, hogy császárnak ellensége nem leszen; bizonynyal mondja, éheznek fogynak s félnek szertelen, nagy strázsálást tesznek mind éjjel nappal, ez héten talám 3 helyre is küldte volt hadait, az szegény paraszt emberekre is Menczenzéff felé kik feltámadtak; talám csak estvéig is hallunk bizonyost, s értésteekre adjuk. Most istennek hála az innét való részről Fejervárott is ellakhattok. Adja isten stb. Sárospatak 17. die Junii 1644, reggel 6 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külön lapon az levélbe téve: Az rabok között Pukhamnak egy trombitása vagyon német, más trombitás is német fiú, de Forgács Sigmondot szolgálta, ezeket eresztess ki az rabok közül, s ezen kívül is vadvan alkalmas rendek, ezeket is válogatass ki s ne tétessenek ezekkel oly vastag munkákat mint az többivel, el is osztass az várakban az hol építenek, Szamosujvárbán, Dévában, Fogarasban, Gürgényben alkalmas segítséggel lehetnek az építés körül.

(A dült betűvel szedettek titkos irással.)

CCXIII.

Az úr isten stb.

14. die praesentis mensis irt leveledet az elmúlt este 9 ^{1644.} junius órakor vottuk vala el. Az budai vezér számára való kocsi- ^{19.} jókor fognak érkezni. Ide kopját az elmúlt csütörtökön csak 2400 és 1000 kopjavasat hoztak, de ha két enynyi volna is, nem volna sok; az porta magaviselése nem csuda, mert már ű benne az megrögzött, jó volna igen ha az portán kordéra ki

nem adnák az pénzt, mert az úr isten áldásából már itt kinn jól vagyon az állapot, mert palatinus uram és az német general Gécz látván, hogy se tüzzel, fegyverrel, fenyegetéssel, irogatással, kártétellel, egy szó semmivel az kassaiakat magához nem hajthatja, sőt ellenben dícséretes magokviselését látván, kik csak 16. praesentis három sánczára kiütvén, s ketteit felégetvén, harmadikot is bárcsak félóra alatt ne segítette volna 3 taraczkkal, övék lett volna. 17. die Muslakot felégetvén táborával, kete-putájával sánczából ugyan éjjel menvén kilövé szerszámit azt is elégetvén, hányván, az kassai sóhegyen, az kit Királyhegynek hínak, hatalmas erős árkos útakon ment Tihanyhoz (Téhna), ott megszállván, 18. diesre virradóra onnét is megindulván Eperjes felé, felgyújtván az falút, pap roszt malmát, Szent Istvánt, arra Abos felé takarodott, rajta kapdosván mind az kassaiak Kemény János urammal; Ibráni uraméknak is utánok kellett menni, mert volt hírekkel, el akar menni s mi is megparancsoltuk volt még ezelőtt 4 nappal, feljebb szálljanak; Eperjest igen tentálta s mint afféle városi emberek, szót is adtak volt nekik azalatt, mi tőlünk is segítséget kívántak, kit Kemény János uramék Gyulai Ferenczczel még tegnap virradttal elküldtek, ha bebocsátják, azokat sem féltjük; Kas-árúl másunnét is úgy tudósítanak, ha nem obtineálhatja, Szepesre megyen s azon fel, majd mind egy nyomon beszéllik az rabok, hogy el kell menniek, mert császár hivatja, ellenségi közelgetnek Bécs felé, úgy remélljük, csak holnapik is értünk mind Eperjes s az ellenség felől; azt az úr isten bizony már is anynyira megszégyenítette, hogy tudja az úr isten, 25 s 32 vitézünk 40, 50 s 60 megver benne; valahol reá akadnak, övék az győzedelem, s csudálkozásra méltó, mely kevesen esnek közzülök miattok még csak sebben is. Immár várunk Kemény János uraméktól, mi is isten áldásából jó dispositióval, vigyázással az ellenség után indulunk s csak haladja meg Eperjest, mindjárt convocáljuk az 13 vármegyét, s az lengyel királyhoz követet expediáltatunk vele; az katonák kevés voltán csudálkoznunk nem kellett volna. azoknak is tégedet biztatni, mi úgy vesszük eszünkben, csak tartották magokat; az mi leszen küldd ki, csak legyenek ugyan jól; immár bárcsak 500 lehetett volna, ne félne bár oly igen az némettől,

mert azok is bizony nem oroszlanok; az paripák nem jók. Az vajdára igen vigyáztass. Tudtuk Gyulai István leveleddel Budán volt, mert megirta vala Szentpáli István. Az Maurer Mihálynak szóló levelünket éjjel nappal küldd meg; itt jó kövér idők járnak. Az székely gyalogok fegyveresek legyenek, bár csak 500 legyen, csak legyen jó, s fegyveresen Tokaj felé jűjjenek. Istennek hála, most is türhető egészséggel birunk; adja isten stb. Datum Sárospatak, die 19. Junii 1644, reggel (*a szám kihagyva*) órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Minthogy palatinus nekünk irt leveleit kinyomtattatta, de az mi válaszungkat nem, kit im beküldtünk, azért minden reá való feleletünket keresd fel, s Kassai urammal communicálván, nyomtassátok mindenik után, ha melyiket fel nem tanulnak, ird meg s megküldjük.

Maurernek szóló levelünket magunk postájától igen igen hamar küldd meg.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczv stb.

Kivül, (*íj. Rákóczy Gy. kezével*) : 21. die Junii 1644. Bota in Deés urunk o nagysága udvarlója, délben 4, 5 óra közt.

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXIV.

Rákóczy Zsigmond anyjának S. Patak 1644. Junius 19. Tudatja. hogy az ellenség Kassa alól elvonult.

CCXV.

Az úr isten stb.

Estve 9 órakor 17. die praesentis mensis irt leveledet, 1644. junius
édesem, tegnapi vöttem vala, igen nagy kinban az rosz arane 22.
(*igy arena*) miatt, ki hétfőre virradóra jűtt vala reám. meleg

ruhával dörzsöltetvén az jobb felől való vesémet, megszűnt vala hamar, de 10 után ugyan az asztalnál reám jüvén, öregbítette vala nyavalyámat az sok hányás, mert igazat irok estveik hánytam húszszor, talám az mit azelőtt nappal öttem volt is emésztetlen hánytam ki. Askanius sem leven mellettem, az is nehéz vala, az ifjú doctor volt itt, ki még Filek táján jött vala táborunkban, de annak is nem volt orvossága, hanem isten után az fürdő, és az zab lisztből csinált flastrommal élvén, derekasan ez elmúlt éjjel 12 óra után szünék meg rajtam az úr isten áldásából. Hogy egészségben, békességben vagytok, édesem, istennek nagy áldása, s mi is az úr istent áldjuk érte s kívánjuk is, ő felsége tartsa meg áldását rajtatok ezután is. Úgy vagyon, az békesség tractájára elküldtük Lónyai uramékat, de azalatt az úr isten áldásából mi semmit hátra nem hagyunk, s annak penig bizony sok híja vagyon, mert az isten dicsőségének s az hazám szabadságának sérelmével semmit nem akarok bizony cselekedni. Istennek hála már állapattunk anynyival is jobban vagyon, hogy mi már nem defensive hanem offensive cselekedünk. Az ellenség az mint megirtam, Kassa alól szégyen talva (*vallva*) ment el, Eperjeshez bízott s voltak is sok párttartói benne, de az úr isten segítségével azt is jól muniálván, abban sincs módja hogy kezéhez vehesse; mindenütt ölik, vágják, fogják. Im csak vasárnap is a derék tábora Somosnál levén, Lapis-Patakra mentek volt 100 muskatéros, 100 válogatott fegyveres zsákmányra, Kemény János uram Jármí Ferenczéket reá küldvén, mindenestől is el nem szaladt 10 azokban. Im isten áldásából pénteken indulunk magunk is meg innét az derék táborra utánok, valamire az úr isten bennünket fog segíteni s módunk leszen benne, semmit el nem akarunk mulatni. Bizonynyal is irhatjuk, csak több segítsége ne érkezék, ezekkel mi mezőben is bírhatunk isten áldásából. Lónyai uramra igen vigyázunk. Kemény János uramat, igazat irok édesem, még az mindennapi kenyeremnél is inkább kimélném, de szűk az ember; az pápista rendnek az eleje, nagyja kedvetlen, csak immel ámmal akar akármit cselekedni, semmi előttök való példáskodásom; azzal kell szolgáltatnom, az ki vagyon. Szerencsánál nem volt oly helyen ő kegyelme, hogy félő lőtt volna. Ibráni uramnak az hokmeste-

reddel irattunk, mindjárt megküldjük, mehentest visszafordul az hokmestered édesem. Isten áldásából mi is úgy gondolkodunk édesem, az jó békességet feljebb kell megszerzenünk az Tiszátul. Adja az úr isten stb. Datum Sárospatak 22. die Junii Anno 1644, délest 4 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Igy értem, szegény Tamás uram Kolosváratt megholt volna, kin valóban számunk; mi nem hiszszük, ott olyan tanitót állathasson püspök uram.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántffy stb.

CCXVI.

Az úr isten stb.

1644.

Az nagyhatalmú úr istennek szentséges áldásával és ^{junius} segítségével im mindjárt indulok édesem ellenségink után, Borsiban eszem ebédet s Mikóháza táján hálunk táborunkban s onnét is reggel megindulunk. Tegnap juta Fejér Káspár is Sárosról, az hol hagyta az ellenséget. három felől nyukhatatlankodtatják, Bakos uram Gergelylaka, Ibráni urammal Huszár uramék is Sáros, Kemény János uram Eperjes felől. Immár szerdán volt 5 egész napja, 3 óráik való nyugvása nem volt az ellenségnek; szerdán is reggeltől fogva egé(sz) 5 óráig rajta voltak. Pompejusnak az lovát is ellőtték alóla, szám nélkül az egész armadának kellett ellenek menni s végre ugyan lövő szerszámot kellett vitézinkre vinni, úgy vethették el magokra, noha 1000 lovasnál nem volt több rajtok. Nagy minden bajjal, ugyan könnyörgéssel nyerhetett palatinus uram tegnap reggelik való indutiát Kemény János uramtól, kit inkább két okért cselekedett. első hogy Sárosvárában azon éjjel küldhessenek be gyalogot, másikért Lónyai urammal beszélhessen. Már az ellenség közzül sok korpát habar vízben s úgy él, ezeket Fejér Káspár hitire beszélje, sőt az mondja, csak egy hétik szorúljon meg, éhkel kell meghalni. Az parasztság vitézink mellett hol 2000 hol

24.

3000, néhol 1000 vagyon, ölik vágják. elrémult most palatinus uram, mind indutiát, armorum suspensiot örömost csinálna, de nincs kedvünk hozzá, hanem valamire az nagyhatalmú úr isten segít s módot ad benne, eljárunk dolgunkban; bizony-ságúl hívom az úr istent, úgy megyen reájok s ellenek mind szolgáló rend és parasztság, álmélkodásra méltó, majd Kassán mester legyen, sőt az Fekete községben is nem sok marad. 500 németet tudja isten 200, 300 magyar elhajt s megveri, az kopjátúl fél hatalmason. igen igen megbódult állapattal vagyon az ellenség: Eperjest nem merte csak megszállani is, az mint elmentek mellette 21. die praesentis, az pattantus bár-csak két ölnyre tanálta volna messzebb igazítani az álgyút. nem búsúlna most palatinus uram sokat. Nincs kétségünk az úr isten ezután is áldását ne terjeszsze reánk. Az intercipialt leveleket im beküldtük, Rákóczy Györggyel bontasd és láttasd meg s Kassai uram is hadd értse. Bassa az elmúlt estve 9 óra után jutott vala; leveletekre holnap választ tesztek édesem. már istennek hála jobban épülök. Ez híreket akárhol publikalhatják nem pirúl meg érte bizony az orczám, talám Rákóczy Györgynek az portára is meg kellene írni. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Sárospatak 24. die Junii, reggel 6^{1/2} órakor, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Basát is csatára bocsátom, talám németet foghat.

Nem kurva most az németek előtt az erdélyi magyar, az fogar(as)i pattantusoknak is jó hírek meg fog köztök maradni, míg egy leszen benne, ugyancsak emberül viselték Kassán s Eperjesen magokat.

Külczim: Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Loránt-fy stb.

CCXVII.

Az úr isten stb.

1844.

20. die irt leveledet édesem Basa Patakon ez elmúlt ^{junius} csötörtökön estve adta vala meg. az békesség tractájára noha 26. elmentek vala Lónyai uramék, de ha el nem haladott volna is, annak bizony sok híja volt, indutiához is nem volt kedvünk. igen szemünk előtt is viseltük, kivel mi szövetségink legyenek. mindent caute is cselekedtünk, bizonynyal meg is nyugodjál édesem benne, semmi világi dologért szánszándékkal az isten dicsőségének s tiszteletinek, előmenetelének s nemzetem szabadságában való épületinek kárt nem akarunk tenni, s ennek szolgálatjában semmi jó alkalmatosságot el nem akarunk mulatni, hanem valamire az úr isten segít, mindent cselekedni, s most is csak ennek szolgálhassak hasznosan, dicsőrelesen és idvösségesen. se életemet, értékemet mellette elfogyatni nem kimiljük s nehezteljük. Nekünk bizony most is semmi akaratunkat ki nem expiscálhatták, s nemhogy tractáltunk volna, de még el sem volt kezdve. Úgy is kell bizony édesem lenni, az előttünk való jó emlékezetű fejedelmeknél ha lehet többet vigyünk végben. Bota is tegnap délest 1 órakor csak itt az tábor szélén jövé, hintómban adta vala édesem 22. die praesentis mensis irt leveledet. Az abrughányaiakon egyáltaljában megvétesd édesem az büntetést. Bizony dolog, sokakban mi több bátorságot remélettünk; most az ellenség magát csak lengyellel biztatja, ki ha bárcsak két három hetik ne legyen is, ezt isten kezünkben adta volna; immár az svekusok is jűnek; minden bizonynyal az vármegyéknek gyűlése nem lesz, az föld bizony nem épül, az török az ellenséget hordja, de egyebet meg nem engednek nekik. Istennek hála, édesem, most bizony mindenuek szive. kedve az ellenség ellen vagyon, az szegény magyar puskája is szinte oly közel vitetik most az német vasas oroszlánhoz, vitéz ódalához, mint az magyaréhoz az övék, kit Sáros alatt csak ez elmúlt szerdán is megmutatának. Lónyaira vagyon vigyázás; hála istennek, hogy Kassai uram bátran vagyon, ezután mikor idején lenne, ugyan ki kel-

lene jöni. Mind Kassa, Eperjes jól viselik magokat; az posztó kívántatik, az ó só ha továbbra is rajtunk maradna, káros lenne, úgy remélljük, Zalatnán már nem sokára kitelik az angaria, azt meg kellene várni, lenne egyszersmind az választás, ide ki is kívántatik, kiről már Rákóczy Györgynek parancsoltunk is. Az ajándék adást Rákóczy György egyaránt nem rendelheti, mert ki nagyobb rendbeli, ki kisebb, mi ott benn mennyit adattunk is, az üdöre s az dolgokra vigyáztunk, ha csak közönséges csauz vagy török jött Lippáról, Temesvárról, az ki fő volt köztök, egynek vagy kettőnek, hogy egy egy dolmánnak való posztót adattunk, kinek jobbat, kinek aljasabbat; ha olyan csauz jött, ki már Budán előkelő volt s szolgálatjával élhattunk, némelynek 20, némelynek 25 tallért adattunk; ha csak maga dolgában jött, annak semmit sem adattunk; ha vezértől jött s ajándékot nem hozott s csauznál előbbkelő ember volt, egynek ki az követséget hozta s az levelet beadta, hol 40, hol néha 50 volt, olykor, mikor az idő, szükség kívánta, 60 tallért is adtunk; mikor budai vezértől, temesvári passátúl ajándékkal jüttek, akkor derekasabban adattunk, de mind rossz potör töröknek mi nem is adattunk. Hogy irtál édesem, bizony nincs nehézségünk, szerdán vacsorát azért nem eszem édesem, hogy inkább ürességem lehetne az istenemnek való mind könyörgésemben s háladásomban, mert egyéb időben nekünk egyéb világi dolgaink vannak, ide ki is bizony volna szükségünk, ha úgy könyörögenének; Kassán vagy on szép rendtartások, arról is talám példát vesznek mások is róla. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Irtam Terebesnél való táborunkban, 26. die Junii, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Mi innét holnap Párnóhoz szállunk, onnét meg elébb; úgy hozák, az ellenség Sárosról elment volna, jobban meghalljuk reggelig. 27. die d lest 1 óraker.

Kemecseitől és 22, 23, 24. diebus Patakról irt leveleinket mint és mikor vötted el éd(es,em, ird meg.

Külezim: Illustris. Dominae Principissae Susannae Loránth stb.

CCXVIII.

Az úr isten stb.

1644.

Tudjuk az anyádnak Basától tegnap irt levelünkből ^{jumius} megérthetted palatinus uram elmenetelét s minthogy mennél 29.
hamarább akartuk hogy értsétek, neked tegnap nem írhattunk; mivel azért mi isten áldásából im ezennel indulunk mintegy 2000 lóval Sárosra bizonyos dolgokért, kiváltképen hogy ellenségink után jó dispositióval küldhessük az hadakat és az sok köztök való főket is megkevesíthessük és jó instructioval is bocsáthassuk s palatinusnak is illendőbben tehessünk választ. Mindazáltal 5, 6 nap alatt visszafordulunk talám, Kornis urat hagytuk, itt ki ma itt leszen az derék táborral, holnap Varanóhoz száll ő kegyelme s feleretni s Fisenát obsidealtatni fogja, Jármí Ferencz penig 1000 német magyar gyaloggal, 900 lovasal Ungvár alá mennek, ezen mai nap megindulván tüzzel vassal rajta lesznek; Szaláncz alá is német magyar gyalogot tegnap küldénk s lovast is, bizony azon vagyunk, az sok rossz szarkafészekben földik rontassunk. Regécz alá is 700 gyalogot 300 lovast küldtünk. Nem akarunk ezután bizony papiroson irt hitelnek hinni. Lónyai uramnak palatinus micsoda kívánságát s feleletit adta volt be Sárosta, im annak is mását küldtünk, közöld Kassai urammal; noha tegnap is parancsolunk vala az anyád által az intercipialt leveleknek kiküldését in specie most is parancsoljuk, mindkét rendbelit hova hamarabb jó gondviselés alatt küldd ki; vigyázva járjon az szolgál ki hozza, kiváltképen ha az felül nevezett várak még az ellenség kezénél lennének. Talám Maurer Mihályt sem árt tudósítanotok arról az mit palatinus ír az követnek az portára való beküldése felől, kit bizony nekünk köszönjenek ha bemegyen is, és az svekusok győzedelmének; bizony be nem küldenek ha rosszúl nem volna állapotjuk. Mi ma isten áldásából Kapi alatt halunk, holnap ebédet talám Eperjest fogunk enni s hálni Sárosra megyünk; ma ma (*így*) postát bocsátunk Ibráni uramék után s minden tisztviselőket hozzánk hivatunk s jó ordinantiát adván azoknak, kiket az ellenség után bocsátunk, az többit visszahozat-

juk. s az pártos váraktól megtisztítjuk isten áldásából ez darab földet; magunk az vármegyéknek gyűlést hirdetvén s annak vége levén, isten áldásából dolgainkhoz akarunk látni; az kiküldött főember rabokra valóban gondot viseltess, el ne szaladjanak. Adja az úr isten stb. In castris Parnó positis 29. die Junii Anno 1644, reggel 4 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Mind vármegyéken itt kinu és ott benn is az székelységben is hittel is menj, végére kell mennetek ha (*ig y*) és irasd fel s végy róla az tisztektől pecséttel és kezek írása alatt testimonialist róla.

P. S. Kassai urammal is communicálván az palatinus resolutioit is és kívánságát, mondd meg írja meg ő kegyelme arról való tetszését. Megízente palatinus azt is szóval, az templomok felől is tehet végezést non tanquam plenipotentarius, hanem mint privatus ember, hogy az községnek is lehetne temploma s szabados lenne csinálni s az földes urnak lakó helye nem volna, ott el se vehetné, de ebből is kitetszik állhatatlansága; szidta igen az érseket. Gondolkodjék Kassai uram arról is, minthogy az követet nagy ajándékkal írja hogy beküldik most, az békességért majd ők járnak utánunk, mint kellene cselekednünk.

Hunyadban és Biharban kiváltképen ugyan felcirkáltasd az mi morvai lakatosunkat. heverni ne hagyjátok. hijába az üdöt ne mulassák.

Kivül (íjf. Rákóczi Gy. kezével): 6. die Julii 1644, reggel 4, 5 óra közt in Szent Péter.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCXIX.

1644.

Az úr isten stb.

julius

Az úr istennek szent áldásából mi tegnap jöttünk vala

1. ide bizonyos okokra nézve, s talám hétfőn isten áldásából visszafordulhatok, nem akarván Ungvárat, Jeszenót, Regéczet

Szalánczot hátra hagyni és több pártosok váracskaít, azok közt Barkóczi Lászlóét is, ki elárula bennünket erős hitlevele ellen. Itt mind magunk s leginkább az szegénység elég kárral vannak, mert noha az lator tisztartóknak még ezelőtt közel 5 héttel megvolt paracsolva, mindent szemmé tegyenek, az várban felhordassák, de ők azt elhagyván az árvák számára 5 asztagot, mienket másfelet, tanálván s legkiválképen az malmokat épen tanálván, úgy szállottak volt ide. Igazsággal írjuk ha az malmokat itt épen nem tanálták volna, egy nap itt nem múlathattanak volna, sőt úgy megfogyatkoztanak volna, kész megvert had lött volna, az szegény embereknek mindenek megmaradt volna. De most ezeknek se búzájuk, marhájuk nincsen az hatalmas jó vetéseket semmivé tötték; oly hatalmas sánczot csinált volt együtt is másutt is egy nap egy éjjel, igazat irok, az vármegye egy hétik is alig tudta volna végben vinni. Ez elmúlt vasárnapra virradóra éjjel 12 órakor mentek el innét, csak azolta is vagyon 1500 ember híjával. Egy Csehek János hadnagyunk vagyon, szabad legények vannak alatta, 450 magával ütött volt az elmúlt hétfőn az szekerekre, nyertek pénzzel együtt tizenkét ezer forint ára marhát, pataki s fejérvári deákok is voltak az gyalogokkal, az is ott volt az egyik deák köztök, kit az tót lakatosokért az scholából kiküldének Fejérváratt, valóban forgolódik. Előtte is mindenütt vágják az utakat, támad ellenek az szegénység, fegyverrel ölik, vágják fogják őket; emberi reménység szerént oly helyre ment, ha az úr isten el nem veszi eszeket, szíveket Kemény János uraméknak, soholt éléseket mind magoknak, lovoknak együtt úgy el nem foghatták, mint ott, az parasztságnak is hatalmas jó módjok vagyon az nekik ártásban. Lőcsére jó idején Gaudi András is 200 muskatérossal, Csontos Pál, Korekes Tamás és az munkácsi jó 100 gyalog Bánháziékkal hementek volt; Kemény János uramék is csak egy mély földön voltak tegnap Lőcséhez, az ellenség Lőcsén innen egy mélyföldön volt, kivallotta palatinus, 3 ok bátorította s hozta volt alá ennyire; első: nagy bizonynyal hitte, az magyarországiak elállanak mindjárt mellőlünk; másik: Erdélyben is lesznek ellenkezőink s kiválképen ha harcra megyen az dolog, azért is sietnek volt reánk Bényéhez: harmadik: az török sem fog semmi

segítséget adni nekünk; de mivel mind ezekben az nagy hatalmú úr isten okot megfogyahtoztatta, ő már elmegyén házához, mert vén ember, s többször erre alá sem akar júni. Az német had Slesiára megyen, ki ő tőle nem is hallgat, hatalmas nagy búsulással ment el innét, Serédi nram valóban jól tudja describálni, egy új nótát is hallott ő kegyelme, kit melancholia notának hínak, arestáltatta volt is őket palatinus uram, el is vitte volt magával egy ideik, ezt is hiti ellen cselekedte. Im mását küldtem édesem levelének, add Rákóczy György kezében, ő meg közölje Kassai urammal. Egyáltaljában szük az pápista atyafiak közt, az ki hitit megállja. Palocsa várát is tegnap vötték meg vitézink, az itt való virágos kert türhető képen maradt; tegnap is 400 fő fegyverest s dragont vág-tak le Lapis-Pataknál; micsoda ember veszett volt el, kit itt az udvarban levő kápolnában temettek el, im az minemű irást ragasztottak fel, mását küldtük, nem volt utolsó ember köztök. Az egész hadainkért elküldtünk, csak érkezenek, mindnyájan az ellenségen akarunk lenni. Kassán minapi 15 nap obsidio alatt költ el álgyú por Cente. N. 32, lib. 106, szakállos por Cente. N. 6, lib. 102, apró por Cente N. 6, lib. 92, gyújtó por lib. 33, muskatér golyóbis N. 15400, ólom Cent. 8. lib. 19, kanót centena N. 13, szakálloshoz való golyóbis 2165, ágyú taracz golyóbis 1239; ezeket add jegy(z)ésben Rákóczi György(nek) jó tanúságot (v)ehet ebből, az végházakat mint muniálja. Palatics is most jutta délest 1 óra után; örülök édesem. hogy mind egészségben békességben vagytok, kiben az úr isten sokáik tartson meg benneteket. Hála istennek, én is jól vagyok, az sava-nyú vízzel élek. Háladással az úr istennek bizony sokkal tar-tozunk, mert bizony isten veré meg az mi felfuvalkodott ellen-séginket, ki mellett oly közel vannak Kemény János uramék, csak tiz emberek kimegyen is az táborokból, látják. Bizony dolog, az elfogott levelekből valóban sok czigányságok tetszett ki, kit az úr isten mind magok nyakára fordított. Fogarasban, való dolog, rossz porkoláb vagyon s nem árt oda jó embert édesem rendelnetek. Megyerit valóban erős fogságban kell tartani, Divéni Istvánt Görgényben, Radvánt is jó helyen, talám az is el lehet Görgényben. Stankait most fel nem vihet-ték, mivel sebes, de nem késnek vele. Minap az minemű ezüst-

beli ajándékot az budai vezér számára csináltak volt, mindekben ahhoz hasonlót kell csinálni. Az abrugbányaiakon csak meg kell venni az ő magok kötések szerént. Cseffei uram kívánságát értjük, de mivel minket szegény Kapronczai híven szolgálás az mi szolgálatunkban is holt meg, valamig az felesége az ura nevét viseli, csak meg szomorítani is az asszonyt nem akarjuk affülével. Kemény János uram ugyancsak becsülettel szolgál, ide csak 4 mélyföld az hol vannak, minden nap jár s megyen emberünk, csak az derék tábort várjuk, jó állapattal mindjárt oda küldjük Rákóczy Zsigmondot. Az tisztviselőket is nem halasztjuk édesem helyre állatni. Barcsai Ákos uram ha kijű s nem késik, tanál szolgálatot. Akarnánk ha az posztót hamar meghoznák. Most édesem innét az részről ott lakhattok az hol akarjátok. Ide az hol az ellenség el nem vesztette, minden elég leszen. Az nagyhatalmú úr isten stb. Datum Nagy Sáros 1. die Julii 1644, délest 2 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Valamennyi kéneső vagyon, küldd ki édesem mennél hamarébb, s ird meg is, menynyi mázsa leszen, talám gyült több is Zalatnán, azt is hozasd alá s együt hozzák ki.

CCXX.

Az úr isten stb.

27. die praesentis irt leveledet Palatics ma délest 1 óra-¹⁶⁴⁴ kor adta vala meg; értjük 22. irt levelünket mikor vötte^{julius} volt el. Istennek hála, immár egészségünkben épülünk, most^{1.} jól is vagyunk, kit te felöletek is kívánunk hallani. Moldvára nem árt vigyáznotok; ha olyan követséggel jűtt az csauz Má-té vajdához, az jó volt. . l. málhez nem kellene töröknek gyűlni, ha ide felé akarna jűni, noha ide is most istennek hála nincs szükségünk reá, nem árt arra is vigyázatnotok. Dobos Pál is mondá az tergoviczai építést. Palatinus uram hol és mi állapattal legyen, az anyádnak megirtuk s megfogod érteni. Istennek áldásából mi eddig mindenik kulcsos várást megol-

talmaztuk és tartottuk, Lócsét is jól muniáltuk. Az levelek intercipiálása nagy isten áldása; az bizony dolog, ugyancsak válogatva kell hinni az pápista atyafiaknak, ki csak most is megtetszett, mert noha erős hitlevelet adott volt palatinus uram, de mégis megarestálta volt Lónyai uramékat. Ő kegyelme is itt vagyon mellettünk, bizony mindent cselekednének ha módjok volna benne. Ugy értjük, az svekusok jünek. Ezeknek aláküldésében ő felsége több kárt valla mintsem hasznót, mert ennek az lovasa is, az java, bizony nem sokára majd elfogy, az ki elmehet is, fáradtan, bágyadva megyen, mind maga, lova anynyit sem nyukhatik, nem szolgálhat. Ezeknek lovasa mind az régi regimentből való volt, ki 15, 18, 20 esztendeje, hogy császárt szolgálta, sok harcokon forgott, ott megmenekedett s itt elveszett, itt is temettek egyet el; im beküldtük micsoda írást hagytak felöle; az kápolnában igen nagy pompával temették. Bornamisza Ferenczet, Megyeri Ferenczet, Radván s Dévini Istránt is úgy tartasd, az mint az anyádnak megírtuk. Rabokat most is küldtünk be közel 40 valót, de akar százat küldenénk, mert egy talléron is eleget vehetnénk. Az kik ott benn betegek, ne hagyasd őket, ugyan keresztyének. Azért Váradon csak olyan rabokat tartsanak, az ki munkát tegyen, az többit bevitesd. Igen igen reá kell erőltetni az székelységet fegyverre, valóban jó leszen az oláhoktól elszedni az fegyvert s az székeleyeknek adni; ugyan rajta is legyenek ezen, nem jó oláhnak fegyvert tartani. Az 1638 ország gravaminái már nem kellenek, itt kinn is feltanáltuk. Ibráni uramot visszabocsátjuk. Váradra gondot kell viselni. Forgács Zsigmond ma jöve ide; ám lássa Kamuti László, de bizony isten bevívén, reá vonson az rámára. Bánti Ferencznek ideje volt meghalni. Az fundálót nem csak vasbau kell veretni, hanem inquirálni is kell felöle, mennyi kövestől vött fizetést fel és tétet másnak munkát. Szentpáli András(*ra*) most még csak vigyázz és alattomban jól menj végére az dolognak s add értésünkre. Az tatárookra igen igen kell vigyázni. Mi ma küldtünk minden hadainkért s mehentest felérkeznek (kik ide 4 mélyföldön vannak Kornis urammal) az öcsédet mindjárt derekas haddal Kemény János uramék mellé küldjük, kik most oly közel vannak az ellenséghez, ha csak 10, 15

emberek ki megyen is táborokból, meglátják, tegnap is jól lecsapkodtak benne. Adja isten stb. Datum Nagy-Sáros 1 die Julii Anno 1644, délest 3 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Bornamisza uramon most mind köszvény. áréna, kólíka rajta vagyon, kin nem keveset búsulunk.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rakoczy stb.

CCXXI.

Az úr isten stb.

1644.

28. die Junii irt leveledből (kit Fiota, az havasali vajda ^{julius} postája hozza meg 4. die praesentis reggel 8 óra után) értjük, ^{4.}
24. die Junii irt levelünket 27 vöttétek volt el sat. Palatinus uram nem mervén magát Szepesváraljánál is késni. az elmúlt szombaton 2. die praesentis indult el s szállott volt Löcsén felül Márkusfalvával oldalassal, s ha az hajdúságnak rendetlenségek miatt valami hibácska nem tanált volna lenni, egyáltalában reá mentek volna Kemény János uramék, igen igen meg is rémült volna az ellenség. ki bizony valóban elerőtlenedett, s csak segítsége ne érkezzék. ezt az úr isten derekasan fogja megszegyeníteni rövid nap, s csak *Ungvár, Jeszenő s Homonnainak* 500 avagy 600 kihozott kozákja 4 avagy öt száz lovas magyarja akadályunkra ne volna, eddig az derék német tábort vertük volna fel, de ennek is 4 avagy 5 nap alatt isten áldásából jó vége fog lenni. Horvát István szombaton jutta Budáról, oda valóban gyűl az török, honnét nemhogy másuva ment volna addig, de inkább mind gyűlt. Egernél is vagyon 4 avagy 5000 török: az jenei hírnek jól végére kell menned, mert onnét gyakran hamis hírt szoktak írni, az tatárookra igen igen kell vigyáznod: Kassai uramék tanácsából az utakat is jó alkalmatossággal be kellene vágatnotok, mi is azon leszünk, az hadakban mennél hamarebb beküldhessünk; emberidet küldjed minden felé s helyesen igyekezzél eleve mindennek végére menni s minket is róla tudósítani, Máté vajdát.

hoz is gyakran menjenek emberid, értsél tüle is. Palatinus uram tegnap Svábóczhoz szállott volt, ki Lőcsén felül két posta mélyföld, tudja Kassai uram hol legyen, ugyancsak valóban reá fogták volt, el is vélte volt az dolgot (*igy*), lövő szerszámmal kellett magát oltalmazni, rajta vadnak Ibráni uramék, Kemény János uram is visszamegyen, mi is az derék táborunkban s Homonnai Jánoson rajta akarunk lenni, isten áldásából Ibráni uramat vissza hívatjuk s Váraddá bocsátjuk, hadd legyen az várban s legyen jó vigyázatban; ez holnapban Kassára hívatjuk az vármegyéket s urakat, s onnét akarunk palatinus uramnak választ adni azokra az punctumokra, kiket beküldöttek. Adja isten stb. Datum Nagy-Sáros, 4. die Julii Anno 1644, délest 4 órakor.

G. Rákóczy m. p.

Máté vajda akar pénzt küldeni itt levő hadainak, kívánja, hogy lehetne azon által bátorságos kiküldése, ird meg azért neki, hogy kikésérteted, ha azért elküldi, úgy késértesd ide, kárt ne valljon. Keresd Maurer Mihálynak irt levelünket, küldje meg mennél hamarébb, te se késleld.

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXXII.

Rákóczy Zs. anyjának. Páris 1644. Jul. 4. Kemény János visszajött a táborból, de nem sokára vissza megy mivel az ellenség is megy. »Én kegyelmes asszonyom örömet szolgáltam volna ő kegyelmekkel együtt istennek hazámnak nagyságtoknak, ha urunk ő nagysága kegyelmességéből elbocsátott volna.«

CCXXIII.

1644

julius

Az úr isten stb.

6.

30. die Junii irt leveledet mi 5. die praesentis reggel 6 óra után vöttük vala mind az Maurer levelével együtt, ki mit írjon, értjük, kire ím mi csak olyan választ töttünk, az mint ti

informáljátok, alkalmaztassák ahhoz magokat. Im mi leirtuk az ide való állapotokat, s mint kellene mind császárnak s fővezérnek értésére adni, megirtuk Kassai uramnak : nekünk ilyen *consideratio*ink vannak, *első*, *talám csak azt akarja várni ez család, hamis nemzet, bemenvén az német követ, vagy megbékéllik, derekasán vele avagy szóval tartsa, míg az svekusokat is bereheti, de minket se segítsen avagy bevenvén ajándékát az summát is* (ha bevinnek, kit kétséggel hiszek) *garázdálkodni kezd vele s egy nagy darabját elveszi vagy csapja az országnak, ki bizony könnyen meglehet, adózásra is kényszerítheti*; következhetik az is, *hogy ő megbékélvén az némettel, parancsol az németnek kedvét keressük, ki minemő rossz lenne könnyű megítélni, sok alkalmatlan kívánság ts* (olv. is) *lehetnének tőlünk kívül csak belénk kezdene garázdálkodni*; mindezekre és többekre nézve *mit volna jobb cselekednünk, mivel im az svekusok is elkésének, meg nem segítének az szükség idején, az pénzt nemhogy 3 holnapra tötték volna le, de im ezennel 6 holnapra is el fog múlni, foly ugyan az hír eléggé, hogy jünének, de ezt mi bizony nem tudjuk mikor leszen, de ha jünének, lehetetlen ez az mi nemzetünk az hadakozást continuálhassa*; sok okokra nézve mi most úgy elmélkedünk, az svekusok részéről nem lőtt *satisfaction*unk s felszabadultak volnánk az nekik való kötelességtől, mindezekre s az lengyel király *interpositio*jára nézve is jobb-e ha jó békességet szerezhettünk, végben vigyük, avagy elvárjuk az svekusokat, azok is jelen levén erős fegyverben s mi is más felől becsülettel, szép ratiokkal érteni adván, hogy *ők violálták az conditiokat s mi eddig is meg békélhettünk volna, mert ígéretek szerint se pénzeket, segítségeket sőt az koronának enynyi idő alatt is leve(l)in(k)re is választ nem vetünk, állott az magunk jó akaratján csak, hogy eddig is continuáltuk az hadakozást*; azért mi látván az mi nemzetünknek *veszedelmét* forgani, az végetlen hadakozásból kijüni meg kell *békelnünk*; ilyen és több helyes ratiokat adván eleikben, római császár, az clerus is szeme előtt látván az nagy veszedelmet reájok *kijüni az svekusokkal való conju(n)ktionból, annál többre fognának menni az két hatalmas nagy erők sokról végről az mienket is látván, az török nemhogy ellenzené s azért valamit inditana, de sőt ő rettegne inkább*. Ezeket azért Kassai

urammal is communicálván, irjátok meg, mi tetszik tinektek is. Istennek hála, mi most türhető egészséggel birunk, szegény Bornamisza uram valóban rosztul vagyon, kólika, aréna, köszvény rajta vagyon, de kiválképen az kólika, aréna. Immár mind purgatiot, kristélyt adtak neki, fel jár ugyan, de nagy kinban vagyon. Az budai vezér valóban ajánlja magát, de ő is csak török; Musa passa sokot szolgálhat, ha akarja; *az vezérnek, császárnak mint kellene írnotok*, megirtuk Kassai uramnak; palatinus hétfőn Batizfalvához szállott s tegnap ott is volt, ma megyen-e onnét tovább nem tudjuk. Haller István uramék is ma, úgy remélljük, itt fognak lenni; Maurer Mihálynak szóló levelünket küldd meg az mint nektek tetszik. Adja isten stb. Datum Nagy Sáros 6. die Julii Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kulczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXXIV.

1644.

julius

11.

Az úr isten stb.

Secunda die praesentis irt leveledet édesem Kövér 6. die délest 4^{1/2} órakor adta vala meg, Szenttornyai penig 6 die Örményesről irt leveledet ma reggel 7 s 8 óra között adta vala meg. Istennek hála, bizonynyal higgyed édesem, mind egészségünkben s egyéb állapotunkban istennek áldása vagyon rajtunk; az jó kívánságot is édesem kedvesen vettem, bizonynyal írom, mostani állapotban lött állapotinknak kimenetelét egyedül csak az úr istennek tulajdonítjuk, s az ő fellege nagy nevének adjuk az dicsőseget, s nemhogy felemelkednénk benne, de inkább hunyászkodunk, el akarván mind tehetségünkkel az háládatlanságot (*igy*). Az vármegyéket össze kell hivatnunk, mert szükséges, s használni is fog, melyert palatinus uram mint nehezteljen, Lónyai uraméknak irt leveléből megláthatod, édesem. Kijöveleteket mód nélkül nem fogjuk parancsolni, nem árt készen leunetek, hadainknak is

kell egy kis pihenést adnunk, de vigyázatlan sem akarunk lenni. Bizony dolog, palatinus uramnak el anynyira kellene az nyugovás, már az lengyel királyt ő felségét is requirálták. Mi választ töttünk, Rákóczy György megmondhatja. Jövő menő követeknek mit adjanak, előbb ennél meg nem irhattam; az ezüst mivet csinálni s készíteni kell, ott benn is az ezüst, az mi szükségtekre kívántatik, arra is fordíthattok benne édesem; az marhák felcirkálása nem árt, hiszem el nem veszik; az fundálóval cselekedjétek azt, az mi legjobb édesem, de úgy leszen ő jó, ha félelme leszen; az sóhordás jó, csak vennék is édesem és kelne el; szerdán már nem bötölünk; az tisztviselők mind helyre fognak állani ez héten. Forgács Zsigmond uram most is itt vagyon, ajánlja s igéri magát; most én savanyú vízzel élek, hasznát is érzem. Istennek áldásából palatinus uram kívánságira, nemhogy reá mentünk volna, de csak választ sem töttünk. ezután is nem kell arról gondolkodni, becsülem, annál inkább lelkem sérelmével mennék akármi kívánságára is. Az ökrökre úgy értjük, oda fel is volna szükségek, csak isten tartsa meg, elkél az édesem. Istennek áldásából innét való tartásból szinte oda mehetsz édesem, az hova kedved tartja. Ide nagy szárazság jár, s az hol az német el nem vesztette, elég leszen minden, bor is az szerént. En holnap Eperjesre szállok be, meddig fogok ott mulatni, azt is megírom édesem. Adja az úr isten stb. Datum Sáros, 11. die Julii 1644, délest 6 órákor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Kulcsim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCXXV.

Az úr isten stb.

2. die praesentis mensis irt leveledet mi 6. die hujus ¹⁶⁴⁴ julius mensis estve 4½ órákor vöttük vala; 27. die Junii s mind ^{11.} penig Basától irt levelünket mikor vötted el, értjük. Istennek

hála, az mi ellenséginknek felfuvalkodott állapotjuk igen meghunyászkodék s im ezennel mind az 13 vármegyét megkezdjük szabadítani. Ungvárat 7. die praesentis adták meg, Szendrő sem állhatja sokáig, Regécz is az szerént, kihez ugyan derekason akarunk fogni rövid nap. Jeszenőből is elment Homonnai János, leszen csak Szádvára nehezebb és ez Jeszenő, de ezekre is reá segít az úr isten bennünket. Az svédeknek nyilván jünniek kell, mert az elfogott rabok is beszéllek. Tegnap is jó német rabot hozának, nyilván levén már az úr isten áldása rajtunk, az szomszéd országokban is, *az portán is Lupulnál* is ha kik gonoszakaróink voltak volna is, mind különben fognak gondolkodni. Az svekusoknak, hogy jünniek kell, az is megmutatja, kit palatinus küldött Lónyai uramnak, de az bizony úgy mindenben nincsen; az is bizonyítja jöveteleket az svédeknek, hogy azt az hadat felvinni kívánják; az következők való gazdálkodás is jó jelnek akarátja az portán. Pukham az elmúlt hétfőn jött volt ide az német táborra, velek megyen. Az várakban való közel malmok szükségesek. Az fundáló úgy jó, ha megijeszti. Az kopjákat siessetek kiküldeni. Divéni Istvánt nem kell vasban verni, könnyen reája vigyázhatnak, megmondhatni neki, ha elszaladásban mesterkedni kezd, s közben akad, többet nem fog enni. Az több rabokat kit hova küldtél, jól vagyon, de mindenütt reá vigyázzanak mindenikre, de kiváltképen Megyerire, Bornamisza Ferenczre, Radvánra és Horvátra, Stankaira. Forgács uram most is itt vagyon. Betlen István uram mit irjon, látjuk, de attól nem kell tartani, vigyázásban azért nem árt lenni. Palatinusnak noha volt mind akarátja, szándéka, hogy elválík az németetektől (*igy*), de volt módja benne együtt megyen velek. Az leveleket mind meghozták. Szentpáli Istvánt már óránként várjuk. Az marhákat csak felkerestesd, szám(l)áltasd, de senkiét el ne vétesd, megparancsolván serényen előállassák mikor kívántatik. Maurer Mihálynak im mi is irtunk, küldd Máté vajdának, requirálván, küldje el is. Kővárat pattantys nélkül ne hagyd s Monaki uramat is csak úgy bocsásd házához, ha lehet. Palatinus uram menetelét, hogy inkább érthesétek, im ugyan Fejér Káspárt küldtük be, ki csak 9. die juta estve palatinus uramtúl; ő szemmel, füllel látott, hallott

dolgokat tud referálni. Ím valami adós leveleket s signaturákat küldtünk be, ezeket mindjárt kerestesd fel s exequáltasd az adósságokat rajtok; vagyon ott benn bécsi s pozsonyi embereknek szolgáljok is, kik adósságot szedtek, azokat is areszáltasd, s mindent kivétetvén tőlök, s felszedetvén, küldd ki, mi reánk ebben semmit se halaszsz, csak felszedesd tőlök; sokra kell most az pénz. Ha ők Debreczenre s azoknak marhájakra csatáznak, bizony mi sem akarunk kedvezni, nem is kell késni ezeknek felkeresésével. Ibráni uramat mi Váraddá bocsátottuk, s az hajdúságot is, hadd takarodjanak; talám az vármegyéket is haza kezdjük már bocsátani, hanem lovasokat állattatunk velek. Magunk is talám Patakra fogunk menni, holnap azért Eperjesre szállunk be, s ha az király főkövete nem fog késni, ugyan ott kezdjük megvárni. Kassai urammal közöld az levelek másait, s gyakorta irjatok; most is már ma 9 napja leszen, hogy leve(le)t nem irtatok. Bornamisza uram könnyeybedni kezdett, de erőtelen. Adja isten stb. Datum in curia Sáros, 11. die Julii, Anno 1644, reggel 8 óraker.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

P. S. Csak pecsételni kell vala neked irt levelünket, hogy hozák Örményesről 6. die praesentis irt leveledet, 29. et 30. diebus Junii irt levelünket mikor vötted, értjük. *Az pápista hitnek* mi sem akarunk hinni; az ellenséget most is kísérik Kemény János uramék s fogatják, ki mi állapattal legyen s menjen, azért küldtük be Fejér Káspárt, ki onnét csak az elmúlt pénteken jött el, szemmel látott s füllel hallott dolgot mondhasson. Erdélyhez hogy szálljon palatinus uram, vagy azoknak állapotjokat tractálja s tueálja, nincs ahhoz kedvünk, nem is akarjuk arra bocsátani. Kassai uram levelét elvöttük most is; az intercipialt híreket ím visszaküldtük, nincs itt szükségünk reá, elég az Bisterfeldius uram írása. Maurer Mihályék írását értjük, *de hogy mi az hét vármegyét adózás alá vessük, sem hogy Erdélytől azt az adót igérjem*, valamit ad az jó isten, de mi bizony arra magunkat nem bírhatjuk; *hogy redjok nem támadunk*, csak ők is *hagyjanak békét mi nekünk* arra készek voltunk mindenkor s most is az szerént.

Mi úgy gondolkodtunk volna, *ne sietnénk az kívánságira categorice választ adnunk*, hanem úgy halasztanánk az *statusokra*, hogy mivel ország, nem fejedelem szokta az adót adni, azoknak hírek, akaratjuk nélkül hiti ellen sem nem nevelheti, sem meg nem ígérheti, várakoznék arra császár, avagy ne sietnénk az válaszáddal, talám az úr isten azonban elhozza az *svédeket*; az lengyel király fő követje is elkezd érkezni, az üdö is *múlik*. Az úr isten mindenkben jó módokat kezd mutatni; mi oly reménységben vagyunk, az summát német császár részéről, úgy az mint kívánságok volna, be nem fogják viinni. de ha különben lenne is, jövődöre is fognának kívánni, míg azon ők disputálnának, derekas híre bemenvén az *svekusok* jövetelének, megfognának tartózni, sok okokra nézve is, mind azért, azoktól is ajándékot vehetnének, s mind szerencséjéktől tartván barátjokká tehetnék. Meg is irtuk mi már az budai vezérnek, jött hozzánk követe az *svekusoknak*, s jönnek, úgy *resolválta* magát, hogy mehestest érkeznek, követjeknek kellene bemenni, kiről mi is ígéretet töttünk; mindazáltal ha Kassai uramnak veletek más tetszik, im mi egy darab czédulára megirtuk Maurer Mihálynak, elvöttük leve(le)ket. s értjük császár kívánságát, azért az mit ti elejekben adtok s parancsoltok, tartsák ahhoz magokat, az ő állapotjuk szerencsétül s az üdőtől szokott függeni, ez mostani kívánságokat az jó úr isten egy óra alatt mind jobbra változtatja. Azt bizony tele torokkal vallják az keresztyén világon, az hadakozásban senki az *svekusoknak* s több confoederatus fejedelmeknek anynyit nem szolgált mint mi, kiknek minemű ratioit adják, megküldjük rövid nap. Az istennek átka lenne rajtok, ha nekünk is meg nem hálálnák, melylyel minden rendek csulhatatlanul biztatnak. Ibráni uram most itt vagyon, holnap elindul s bemegyén Váradban s ott leszen. Az rabok felől is parancsoltunk, menyint tartsanak ott benne. Az kopjátat küldjétek s mennél többet készíttessetek. s nem várván innét, küldtön küldjétek Tokajban. Istennek hála, mind Eperjes, Szeben, Lőcse békével maradt az német hadtúl, csak meg sem merte bűzleni. Gaudi nem csak becsületet, de többet is érdemel, s ha az egy hírtelenség és akarat nem volna benne, többre lenne méltó, de talám megéri; még most az alatta valóknál nincs erősebb

német gyalogunk, az rabokkal igen többült, lehet 500. Az indutiakat mint kívánják, az levelekből megláthatják, de nincs kedvünk hozzá. Istennek hála, lengyeltül nincs tartásunk. Az cserépretők kiküldésével ne késsél, elmúlik az idő. Mindenfelé jól vigyázzatok. Valahol menynyi német rab vagyon, szám(1)áltasd meg menynyi s ki micsoda rendbeli ember volt az német hadban s ird meg. Az 13 városnak is vagyon ott fogva egy követe, keresd fel s küldd ki jó móddal.

Az anyáddal s Kassai urammal mindent communicálj.

(A dőlt betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXXVI.

Az úr isten stb.

Husztai Menyhárt menvén házához engedelmsükből, 1644
julius
akaralak tudósítani édesem, tegnap is jó lengyel hadnagyot 13.
hozának, jól is lecsapkodtak benne; bizonynyal hiszem, Homonnai János is beiramodott Lengyelországban, mert ma harmad napja, hogy reá mentek hadainkban; magunk is ez héten az táborban megyünk és Jeszenőnek obsidiojára elegetendő lovast, gyalogot hagyván, Patakra megyünk s talám Munkácsot is megtekintjük. Ide felette nagy szárazság jár, vagyon három heténél több eső nem volt, az szőlők igen megragyáltak sok helyen. Bálpataki uramat nem sokára bebocsátom édesem; Bornamisza Pál istennek hála már alkalmasént felgyógyult; sok beteg ember vagyon. Valóban volna Sárosnak szüksége az jó udvarbiróra s kertészre. Adja az úr isten stb.
Datum in civitate Eperjes, die 13. Julii, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Kulczim : Illustrissimae Principissae, Dominae Dominae Susannae Lorántffy stb.

CCXXVII.

1644. Az úr isten stb.

julius Mind 10 és 11. die praesentis mensis irt leveleteket tegnap

17. vöttük vala el, kikre mi csak két három nap alatt is választ fogunk tenni. hanem mivel az erdélyi vármegyéket bizonyos okokra nézve takarodni és nyugodni egy kevés ideig házokhoz bocsátottuk, bizonyos számú lovasokat hagyván mellettünk, mivel penig sokan hírünk nélkül haza szöktenek, parancsoljuk, igen igen hamar az otthon való vármegye tisztai által igen igen igazán czirkáltasd fel mind szegényt, gazdagot, ki ment haza, s ki vagyon most otthon, és végy róla registromot pecsétek, kezek írása alatt, azzal penig ne késsél, hanem mennél hamarébb vidd végben, s az registromot tartsd magadnál. Hunyad vármegyében penig mindjárt ugyan az káptalanért vagy deákokat küldj ki, az több vármegyékben is bár küldj ha jut. Csáki Istvánnak is minden jószágát, javait elfoglaltasd, s resignáltasd az praefectus kezében, s viseltesse gondját, állasson tiszt-tartókat be s inventáltasson is mindenütt s majorkodtasson is benne jól. Az anyádnak most nem irhatunk, de írunk rövid nap ; istennek hála. mind egészségben és jó állapotban vagyunk most is. Adja isten stb. Datum Varanó, 17. die Julii, Anno 1644, délest 2 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Ugy tudósít Kemény János uram, már palatinus uram az Fátrán általment volna, de úgy halljuk jobban, csatája volt oda elő.

Kivül (ifj. Rákóczi Gy. kezével) 20. die Julii Albae 1644. estve 9. 10 óra közt Kermeczi.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi stb.

CCXXVIII.

Éltemig való fiúi sat.

Nagyságod levelét alázatosan vettem, sat. Ha urunknak ő ^{1644.} julius
nagyságának az lett volna parancsolatja, hogy én mentem volna ^{19.}
el az hadakkal, ott is örömet szolgáltam volna nagyságtoknak,
igen is akartam volna, noha tudom kegyelmes asszonyom, ezután
is leszen arra való alkalmatosság, csak az jó alkalmatosságot
mi ne hagyjuk el, isten ő felsége nagyságtokat győzedelmessé
tévén az ő isteni nevének ellenségi ellen, az eddig való istenes
szándék mennjen tovább is elé és az eddig való dicséretes do-
lognak vége ártalmas és alkalmatlan békesség ne legyen. ha-
nem ha békesség leszen, legyen jó, istenes, állandó.

Az lengyel követség kegyelmes asszonyom nem sokára
elválik mi leszen, még az követek felől hír nincsen, kegyelmes
asszonyom úgy tudom, nagyobb kötelese vagyon az lengyel
királynak az ausztriai házhoz, hogy nem mint nagyságodhoz,
el is hiszem, bizonynyal több jót kíván annak. Nagyságodat,
látni szívből kívánnám én is, ha urunknak ő nagyságának
Munkácsra menetele előbb lehetett volna, az gyűlésre kikerkez-
hettem volna, nagyságod látogatására elkéredzhettem volna ő
nagyságától, de kegyelmes asszonyom urunknak ő nagyságá-
nak Váradra való menetele nekem igen nehéznek látszik, az
rosz elmék sokra magyaráznák azt, nem is bátorságos még ő
nagyságának visszamenetele kevés ideig. Engedje isten sat.
Varanón 19. Julii Anno 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja
mig él

Rákóczy Sigmond m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Dominae Susannae
Lorántfy sat.

CCXXIX.

1644.

julius

20.

Az úr isten stb.

10 s 12 napján ezen hónap irt leveleidet édesem mi 16. die vöttük vala el egyiket jó reggel, másikat estve 9 órakor sat. Palatinus uram is elmene, eddig talám Becsben is lehet. Az jó alkalmatosságot bizony semmiben az jó úr isten áldásából el nem akarom múlatni, s az hadakozást is bizony meg nem úntam, mert isten tiszteletiben s nemzetem szabadságában jár, akadályim bizony sokan voltak vannak most is (kit Rákóczy György meg fog édesem mondani), mindazáltal az úr istenben vagyon minden bizodalmom. Ugy vagyon, palatinus uramnál volt kétszer Lónyai uram s az jó békességet nem is tagadtuk meg tőle, de azért bizony eszünkön voltunk. és magunkat meg nem hagytuk csalni, kit az dolognak kimenetele is megvilágosított. Búsulnod, édesem, nem kell, mert azzal mind magadnak s bizony nekem is ártasz, az úr istenre kell édesem ezt hagynunk; látja az úr isten édesem, istenem tiszteletiért s hazám szabadságáért kész vagyok életemet is letenni, s ha azzal meglenne, ma is végben vinném; bizony nem is akarunk nekik könnyen hinni; nekem, édesem, mindenkör az én kegyelmes istenemben volt bizodalmom, nem is csalatkoztam meg benne, ezután is azt akarom követni édesem. irásodat bizony nem bánom. Rákóczy Zsigmondot el nem küldtük, mellettünk vagyon, úgy értem másoktól, az ő ifjú állapotjához képest az úr isten elég bátorsággal áldotta meg, eddig sem fogyatkozott meg édesem az mi atyai gondviselésünkben, ezután sem. Az vármegyéket Kassára hivatjuk, de ott 4, 5. nap alatt elvégeződik az miért hivatjuk, egyebütt nem volt mód benne, hogy hivassuk. Az kik magokat jól nem viselik, vannak elegen, de úgy viseljük magunkat hozzájuk, mint illik. Deésre mikor jűjete, magadra hagytam édesem; az választást értjük, im 1. Septembris is nem messze vagyon, akkorra esmég aranyat kell adniok az abrughányaiaknak, Zalatnán is eltelik az angária, s még esmég meg kell választani. Osz, tavaszi vetés itt elég leszen, de az szőlő igen meg ragyált, makk is kevés leszen

Fogarásban kit kellene állatni, gondolkodjatok róla s állassátok édesem; Serédi uramat Munkácsról házához bocsátjuk, s meghagyjuk édesem, betekintsen hozzád, sokat tud ő kegyelme mondani. Bornamisza uram hála istennek szolgálhat, most alkalmasént vagyon. Az sárdiakat segítettjük Kapnikra, másunnét is megfizetess édesem az szegénységnek, mitől vagyon oly szüksége, örömet értenénk, mert hiszem rajtok had nem volt, életek, marhájok elég volt. Mindeneknek előtte az portára való ezüst mívet készíttessétek el édesem, azután az Rákóczy Györgyé meglehet. Mi holnap innét Ungvárra, onnét Munkácsra megyünk, onnét is kedden elfogunk indulni s Patakra megyünk: én talám soha nem értem ilyen nagy melegű és száraz nyarat s nagy port mint most vagyon mindenütt ide ki, az kisztei udvarházat is 17. die ütötte meg az menykő, azon nap Patakon egy asztagunkat, mind égtének, tegnap is Körtvéyesnél jégeső vere bennünke(t) ez az darab föld mindennel bővölködik. Adja az úr isten stb. Datum Szobráncz, 20. die Julii, Anno 1644. délest 6½ órákor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCXXX.

Az úr isten stb.

Az úr isten áldásából, édesem, én im ezen órában szállék julius 1644.
itt meg türhető egészségben, már ma itt leszek, s holnap isten 21.
áldásából ebédre Szerenyére, hálni Rákosra megyünk. Most az üdő esőre fordula, lón is ma kevés, de ha több lenne is, nem ártana. Balog Lászlót állattjuk gyalog fő kapitánynak, most azért bebocsátottuk, hogy készüljön s kijöjön; ha miből megtanál édesem, legyetek segítséggel neki. Látom Balon Péter nyavalyás bánja, hogy nem ötet állattuk, de tudja isten anynyira elesett ember, nemhogy ő annak felelhetne meg, de

egy várbeli porkolábságra sem volna elégséges, már mind memoriájában, elméjében, vigyázásban és gondviselésében meg kezdett foglalkozni, Bánfi Györgyöt is már az udvari viczekapitányságban beállattuk, most ment az végre haza, mátkáját vigye haza s készüljön lakodalmára, adass ajándékon kész pénzt száz forintot, bort, szalonnát, vagy bornyat, herbécset, az deézi aknáról vagy két ezer söt is. Ím valami írást is küldtünk be, ezeket az embereket is kerestessétek fel s examináltassátok meg; Csáki Istvánnak is Megyerivel vitték be egy Varasoczki János deák nevű szolgáját. az szepesi prépostnak is Hosszutótinak egy Cseh Ádám nevű emberét is, ezeket hagyd meg, édesem, Rákóczy Györgynek kerestesse fel és examináltassa meg ezeket is azokról az punctomokról, kikről Megyerit, és arról is, Magyarországból is kik tartották hirrel az urokat, Kassán, Eperjest, Lőcsén, Késmárkon kik voltak czinkos párttartói és fautori s foveálói dolgoknak, de ezeket nem kell úgy meg kinoztatni mint Megyerit, hanem csak intéssel és szép szóval kell kivenni s velek megmondadni ezeket. Kövér István Patakon vagyon, az mint az praefectus írja. Adja az úr isten stb. Datum Ungvár, die 21. Julii, Anno 1644, reggel 9 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCXXXI.

Rákóczy Zs. anyjának Munkács 1644 Jul. 24. Örömet elment volna látogatására ha a fejedelem megengedte volna, de gyűlés után igyekezni fog, hogy elmelessen. Úgy hiszi, hogy az emberek ha látják szerencsáját »engedelmesekek lesznek az nagyságod parancsolatjának kiélelemből, ki szeretetből.« A fejedelem következő nap Patakra, onnan Kassára indul.

CCXXXII.

Az úr isten stb.

1644.

15. die praesentis irt leveledet édesem 24. 18. die 22. julius
die, 19. die irt leveledet penig 23. die estve 7 óra után vöt- 25.
tem vala itt el; Fejér Káspár mikor ment volt oda édesem,
értem sat.; hála az úr istennek én is türhető egészséggel bi-
rok, s úgy tetszik, ha olyan jó savanyú vízzel élhetnék, mint
itt és Sáróst, szemlátomást épülnék egészségemben. Az vár-
megyéknek összehívása igen szükséges, de sok ideik nem fog
tartani. Bizony mi sem kívánjuk édesem az mulatást és kése-
delmet nem kívánunk annál inkább, csak az svédek érkezné-
nek el; feljebb innét mi mindaddig sem mehetünk, valámig
Jeszenő, Regécz kezüknél nem lesznek, mert ha így kellene
hagynunk, jobb részét s javát gyaloginknak alattok kellene
hagynunk, kivel mezei erőnk fogyatoznék meg, ha penig ke-
veset hagynánk vagy semmit nem hagynánk, mindkettőből
veszedelem s rosz dolgok jünének ki; az takarodás is rajtok
leszen az embereken, abból is akadályunk lenne; most Jesze-
nőn és Szendrőn kívül had nincsen, aratnak, takarodnak az
szegény emberek. Micsoda akadályink voltak s vannak most
is, beküldvén az hokmesteredet, megfogom izenni; tractánk
semmi nincsen senkivel is; az igaz ember bizony szűk, s mi is
csak azoknak hiszünk, kiket megpróbáltunk és hihetünk ne-
kik; Lónyai uramat régen esmérjük. Barcsai Ákos bár kijű-
jön; arany, ezüst menyinyi lött, értjük édesem, az aranyat té-
tesd jó helyre, az ezüstöt költsétek arra az mire szükség, az
portára való kupák, mosdó medencze készen legyenek. Rá-
kóczi Györgynek is adhatsz pénzt is édesem. Ide is nagy szá-
razság jára, hanem csotörtökön délest 11 órakor el kezdvén
az esést, szüntelenül mind péntekik 9 óráig reggel esék, most
esmeg tiszta üdő jár, istennek hála, ide legyünk is nincs any-
nyi. Most leginkább az végbeliek latorkodnak, Divíni István
lator volt, kiről ezután bővebben irunk édesem: az hol akarod
.....*)

*) Innen egy közbe fogott ív hiányzik.

megjött, de paripát talám csak kettőt hozott, jóra volna szükségem, Rákóczi Zsigmond megérdemli édesem az lóra való szerzámot. Kövér mikor ment hozzád édesem, azt is értjük; ha Deézsen löttél volna, édesem, Rákóczy Zsigmondot elbocsátuk volna, de Fejérvárra való menetelében több üdö telnék. Kassai uramat kihivatjuk igen is, parancsoltunk is már ő kegyelmének, hogy készen legyen, bizony szükséges is. Déván édesem mulathatsz, mert mi mód nélkül ki nem hivatunk; valóban jól adná az úr isten, ha Kemény János uram az svédet közel tanálná, de az felölök való hír most igen megcsendesedett, Kemény János uramnak arra kell mennie s fordúlnia, az melyre az alkalmatosság isten áldása után mutatja. Mi is bizony valóban sajnáljuk édesem az darab földnek terhét s ha rajtunk állana, egy óra alatt szabadítanánk meg, de ellenséginket hátra nem hagyhatjuk. Az kopjákat meghozták, az töröknek gyülekezetit mi is halljuk, de ha az töröknek az leszen akarátja, elvegye valamelyik végvárat, annak megoltalmazásában nekem módom nincsen, mert sem Fileket, Nógrádot nekünk vér nélkül meg nem adják, azt bizonynyal elhittük, ha megszálljuk, ő is mindjárt oda jühetne, bár mi vennénk is meg, elvenné tőlünk, ellenséggé tennünk pedig nekünk az törököt nem hasznos; ha pedig az török az németben ugyan derekasan kapna, talám nekünk az is fogna segíteni. Mi most is talám felindúlhatnánk az végek felé, de bizony kevés haszna lenne, sőt káros az svédnek nélkül, kinnek sok okait adhatnánk. Az abrughányaiakkal való végezést megirta Pásztói, hol keressék az conservatoriumban, az mellől semmiben el nem kell menni. Mi isten áldásából im ezennel indulunk, ma Rákost hálunk, holnap Kaposon; szerdán ha lehet Patakra megyünk. Adja az nagybatalmú úr isten stb. Datum in arce Munkács, die *(a nap helye kihagyva)* Julii Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Az Illésházi kisebbik fia elszökvén az atyjától, pápistává lött, sokan úgy elmélkednek, az anyjától vagy, mivel nyilván beszéllek, ha az öreg Illésházi Káspár meghal, maga is pápistává lenne, igazán elszökött az ördög az lánczról, majd

ilyes módja szerint az isten ecclesiájának panasza lehetne, rostálja most az úr isten az konkolyt az búza közül s tudja is az úr, kicsodák az övéi. Imre deáknak parancsoltunk, hogy ide jöjjön, hagyd meg édesem te is neki, siessen ide jöni, az mit Balling uram eleiben ad, azt vigye végben. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Datum in arce Munkács, die 25. Julii, Anno 1644, reggel 12 óra után.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Az kénessőnek kiküldésével nem kellene késni, hadd vihetnék be Jereszlóban, igen kívánja az factor.

CCXXXIII.

Az úr isten stb.

1644.

Mi az lengyel király követe felől az mennyit mind neked ^{julius} s mind Hajdú Györgynek irtunk vala Kapusról, másképen ^{28.} történék, mert nem az fő követ jött, hanem azon secretarius az királynak, ki minap Sáróst is vala nálunk; most is mért jött s mit kívánna, im in paribus megküldtük mind az király levelét s mind az secretarius beadott irását; ennek (ha az indutiákra mennénk) palatinushoz kellene menni, és napjáról, helyéről kellene végezni az tractának, az meglevén, úgy mindjárt júne az főkövet hozzánk, ugyan az russiai vajda többekkel együtt. Légy érte azon, az Hajdú Györgynek irt levelünket in ea parte corrigáljátok alkalmatosan meg, csak az dolognak válósága szerint irván meg neki az dolgot, ha úgy tetszik nektek is; noha az törököknél nem szégyen az hazugság, de mi ne éljünk azzal. Az bizonyos, hogy azt az vajdát rendelték hozzánk, el is jő mi úgy remélljük, ha szinte indutia nem lesz en is, mi az követnek addig választ nem teszünk, hanem Kassára viszsztük s ott levén az vármegyék is, egyenlő akaratból akarjuk ő felségének magunkat resolválni; nyilván nagy okai lehetnek, miért kívánják így ily serio az indutiót, kiben mi is, az menyinyire az úr isten segít, caute és considerate akarunk cselekedni. Ha pedig az Hajdú György levelét úgy

is elvihetni, nektek is az fog tetszeni, küldjétek úgy el; de ha nem tetszik, utána küldj s visszahozasd. Mi ide tegnap 5 órakor jöttünk, isten áldásából türhető egészségben; szomba . . . ebédre az volna szándékunk, az rekeszre mennénk s estvére Tokajban, s vasárnap kétszer praedicatiot hallgatván ugyanott, Tállyára mennénk hálni, s kedden ebédre Kasárra. Adja isten stb.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rakoczy stb.

CCXXXIV.

1644. Az úr isten stb.

julius

31.

Bassa ez elmúlt csütörtökön Patakon adta vala meg édesem leveledet, sat. én is türhető egészséggel birok s egyéb állapotunk is az urnak áldásából jól vagyom; istenem tiszteletilhez s hazámhoz való szeretetemről s buzgóságomról most is édesem egyebet az előttinél nem irhatok, ki mellől ezután is, az menynyi én rajtam áll, bizony semmi világi érték, adomány, ígéret el nem vonson. Az békességnek még csak kezdete sincsen, nem hogy vége lenne hamar; az svédeknek nem kellett volna magoknak akadékot keresni, avagy ha keresni akartak minket ne ültettek volna fel, avagy pénzből providealtak volna idején, im elmúlt három egész holnapja, még levelet sem irtak. Bocskai mellett az török valóban fogta, magyarországi nagy urak mellette voltak, az vitézlő rend kegyesebb, expertusabb állhatatosabb volt; most mind különben tapasztaljuk az állapotot, látja az úr isten, az religióra, szabadságra semmit nem tekint, ha az ördög fizetne is neki, elmenne, bár minden óra igazán fizetnének is, semmi, ha nem predálhat, ingyen nem élhet és nem pusztithat. Mi édesem bizony minden dolgainknak kimenetelét istennek köszönjük, s ezután valót is ő felségétől várjuk egyedül, bizony dolog, elég terh vagyom rajtunk édesem. de még az úr isten abban is elősegített bennünket. Bornamisza Pál uram most türhető egészséggel bir,

az úr isten jó kívánságotat édesem hallgassa meg, mi is bizony azont kívánjuk az úr istentől. Nekünk az állapot mind könnyebb volna, csak az svédek jönének s hallhatnánk bizonyost felőlök s láthatnánk leveleket. Az kéneseivel még ki *(nem)* érkeztek, sem az posztóval, az ifjaknak kellene zöld, veres skarlát, azt is meg kellene hozatnotok édesem; paripáért Jereszlóra küldünk; Kemény János uram most talám Körmöcz-Bánya táján fog lenni avagy az fárasztó hegy alatt, ez hónap 24. napján is Szucsánál jó csatájok volt; csak az úr isten Jeseznot adná kézben, mind jobban mehetnénk elő előttünk álló dolgainkban. Ez éjjel Tállyán hálunk, kedden ebédre Kassára akarunk bemenni. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, die 31. Julii, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCXXXV.

Az úr isten stb.

1644.

Basa 28. die praesentis délest adta vala meg Patakon 25. die irt leveledet, értjük Szobránczról irt levelünk mikor ment volt kezedben; hála istennek, hogy békével vagytok. Palatinus uram még Liptóból kiment volt az németek közül, házához Semptére. Feltóti György is az elmúlt szerdán jutott vala meg szinte vocsoránk felett, Géczet Tót-Prónán hagyta volt, nem bocsátotta el palatinushoz az Lónyai uramék levelével, sőt még az táborból is hamar elbocsátotta, mert kedden ment volt oda s másnap bocsátotta, nem hagyta ott is késni. Az török állapotjában s magaviselésében nem vagyunk már újak. Lupulra vigyáznotok nem árt. Im az kassai bíró leveléből is megláthatod, mint jártak az beszökött kurtányi s hova is akartak menni, kit azok soha Lupul híre s akaratja nélkül nem mertek volna cselekedni. Küldd be Hajdú Györgynek is az levelet, hadd az vezérnek is adja érteni, hadd az porta is értse meg az Lupul hitetlen-

31.

Julius

ségét. Jaraszlóra mi is be akarunk küldeni paripák vételére, de némelyek nem biztatnak, hogy ott is tanáljanak az mostani állapotra nézve. Bálintfi Balázs az elmúlt csötörtökön jutta meg az lengyel királytól, bizonynyal hozta, hogy ő úgy hallotta ugyan az király belső emberitől, hogy az svekusok jünének, meghalljuk rövid nap; mi nekünk mindenkor az úr isten volt oltalmunk, segitők, kiben nem is fogyatkoztunk meg, ezután is ő felségében vagyon, leszen minden erős bizodalmunk s nem árt az ember semmiben is nekünk az ő akaratja s engedelme ellen, s bizonynyal meg is nyugodózik minden benne; az ő dicsőségének s anyaszentegyházának, valami rajtunk fog állani, csak jó állapotú békességet akarunk szerzeni; *pápis-táknak* úgy nem kell hinni, mint *az töröknek*, most *Lenyyel-országból ex(s)tirpálni akarják* totaliter az unitarius vallást, valóban jártatnak bennünket, *recipiálnók*, ha be nem Erdélyben is, ottan csak *Munkácsra* is; valóban sokkal ajánlanák magokat, de ne adja isten azt nekünk érnünk, hogy az isten tisztességének kárt tegyenek, beljebb csúsznának s meg is fiadzhatnak. Kassai uramnak is irtunk választ rövideden, mivel kihivatjuk ő kegyelmét Megyeri dolgából, azt kövessék az mit parancsoltunk. Máté vajdához Fiota bement s választ tehet már hadairól. Az Csákiaknak mind anyjokéval együtt kellett jöszágokat elfoglaltatni. Basa uram ám maradjon ott-hon, kiküldd Rácز Adámot is, most Szalánczi uram is jöjjön ki, eleget nyugodt; megválík már az német követ dolga is Budán mint leszen. Maurer kijöveteléről már parancsoltunk; Hajdú György irását értjük, s ím most vök 21. die irt leveledet is az Hajdú György includált levelével együtt, értjük az portáról ki s micsoda ember jöjön, s ezen órában bocsátván Szentpáli Istvánhoz Budára Horvát Istvánt, megirtuk, vigyázzon ott is reá s vele együtt jöjjön; ha Budára megyen, végére akar ő ott elsőben menni, mivel ment az német követ, s minekünk is ahhoz alkalmaztatni fogja követségét, eljövén becsüllettel igyekezzük bocsátani; az várakat éléssel megrakni s malmokat beléjek csináltatni el ne múlásd; az rabok regestromát is látjuk, kiválasztván az jókat közülök. az kik köz rendek vannak köztök, add értenek: az ki közülök muskatérosiunk közzé áll, elbocsátjuk, s az ilyenek megeskettetvén s muskétát

adatván s veresben ruházván őket, minél hamarébb küldend (*így*) ki jó gondviseléssel. Az Máté vajda bo(e)rinak rosz magok viselése magok kárára leszen, jó módjával azokat is meg kellene intened. Az temesvári passa 400 avagy 900 oka kén-esőt kíván-e, nem érthetjük; ird meg, mert ha 400 kíván, az tenne 8 mázsát 56 fontot, az kilenczszáz annál többet. Rabot egyet se küldj még ki, az kiket parancsoltunk volna; nem csuda, hogy Lupulhoz járnak az franczuztól és lengyel köve-tek, igen vigyázz arra az lator hamis emberre, mint az ebnek, úgy nem kell annak hinni. 24. die Szucsánnál jó németeket vágtak s fogtak el hadaink, utánok vagyon Kemény János uram; *Besztercze-Bánya ide tartja az hűséget*, az bányavárosok mellett fog Kemény János uram az ellenség elében esni, az mint írja. Adja isten stb. Datum in civitate Tokaj, 31. die Julii Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Hajdú Györgynek szóló levelünket küldd Máté vajda kezében, kéretvén küldje meg. Megirtuk Hajdú Györgynek, miből esett minap fogvatkozás az lengyel király főkövetének jövetelében. Palatinusnak irt válaszunkat ím felkerestettük az ki itt benn volt, az többit ott kerestessd fel; lám inkábbára mindenkor megkültünk neked mindeneket s nyomtassátok le jó módjával.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rakoci stb.

Kivül (*I. Rákóczi Gy. kezével*) : 4. Augusti 1644, Fényes Mihály az posta, Csügednél délbe 3, 4 óra közt.

(A dült betűvel szedettek titkos irással).

CCXXXVI.

Rákóczy Zs. anyjának Tokaj 1644. Jul. 31. A lengyel követ, ki ott járt, nem volt derék-követ csak posta-követ s nem tagadja, hogy az ellenségnek szüksége van békességre. Várja anyja kijövetelét. Atyja holnap után megy Kassára hová a megyék és urak gyülekeznek.

CCXXXVII.

4644. Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat.
 aug. Bélátúl irt nagyságod levelét 28. reggel vettem el, Ka-
 1. pusrúl irt levelét penig nagyságodnak 30. estve 9 órakor;
 Török Istvántúl Patakrúl irt nagyságod levelét ma reggel 5
 —6 óra közt vém el; . . . Kegyelmes uram, mivel nagyságod
 sietve parancsolá hogy Hajdú Györgynek szóló nagyságod
 levelét küldjem, ahhoz képest, kegyelmes uram, mivel Kassai
 uram cenzurájából többet nem kelle Hajdú Györgynek irnom,
 nagyságod írása elégséges volt, tegnap reggeli prédikáció
 előtt bocsátám Szilágyi Jánost az portára el, meghagyván
 igen igen, elsiessen; irok Hajdú Györgynek. ha elérnék vele,
 ha szinte Hajdú György az főkövetnek jüvetelit jelenti is meg
 az vezérnek, az ugyan úgy leszen, ha nagyságodnak kedve
 leszen az tractához, és még talám jobb, annak megjelentése
 alatt talám valamit vehet ki belőlök. Csak Lupul levelét nem
 viszik vala el, mivel ő minden dolgokat ért Lengyelországból,
 nem régen is lengyel nagy ember követ volt nála; az híre,
 hogy sollicitálná lengyel király és német császár, hátul indítson
 hadat nagyságod ellen. Razivil herczeg felől is ilyen hír va-
 gyon, hogy most is sollicitálná Lupul vajda leányát, arra is
 igrte volna magát, ha végben megyen, az lakodalom színe
 alatt annyid magával jü, Máté vajdát kiverhessék országából,
 kit én soha nem hihetek. Az lengyel király hogy ily igen soli-
 citálja az induciát és az békességnek tractálását, nem kicsin
 oka lehet, az oda fel való állapotok izgatják; ugyan is jobb
 nagyságod resolútiójának haladni, talám az alatt az svekusok
 felől is érthet nagyságod. Homonnai János szolgájának elfo-
 gása is istennek nem kicsin áldása, hogy nagyságod ellenségi-
 nek érti praktikájakat és állapotjokat. Talám suspicióban
 vagyon palatinus uram, hogy Feltőtít hozzá nem bocsátották.
 Kassai uram tetszése Megyeri állapotjáról ez volt, hogy tör-
 vény haladjon, hanem csak megbítt emberemet bocsátván oda
 examináltassam meg azokra az punctumokra kiket nagyságod
 irt, szép szerint. Ehez képest az praefectust küldtem hozzá;

de hogy csak szép szóra valamit jelentsen, nem reménlem, hanem nagyságodtól várok; mit kellesék és mi forman élni vele examinálásában; ma megjű az praefectus, ha mit jelent, nagyságodnak értésére adom. Az más rendbeliek examinálásokat, kirúl nagyságod asszonyunk levelében parancsol, el nem múlatom, megexamináltatom, azok Szamos-Ujváratt vannak; Bornemisz László szolgáljáért is elküldtem, megexamináltatom. Az svekusok jövetele felől talám ért nagyságod már ez holnapban ha ez holnapról is bizonyos hírek és jövetelek haladni fog, nagy okának kell lenni; de hiszem istent, már elérkeznek, kit engedjen is isten. *Ibráni uram* már, kegyelmes uram, öreg ember, helyben való; az hajdúk pedig csak prédálni valók, kevés az ki jó volna köztök az tisztekben is. Az vármegyéknek nagyságod parancsolatját is hozta Béla, az lovasok felől én is irattam, se órát, napot ne várjanak, hanem ígiretek szerint praestálják jó fegyverrel szerszámmal, újobban is fogok nekik parancsolni. Az portára én nem irok, hanem ha mikor nagyságod és mi formán fog parancsolni. Maurer uram talám eddig nagyságodhoz érkezett. Temesvárra emberim vannak, ha mit értek, azokrúl nagyságodat tudósítani el nem múlatom. Sobingernek nem szolgálja, hanem maga van itt, hitlevelet adott, hogy sem titkon sem nyilván az adósságot ki nem iktatja, maga Kassai urammal nagyságodhoz fog menni, mást hagyván itt helyette, mivel Kassán, Eperjestt is adóssági vannak, azokat is tartatni akarja; az több adósságokat szedik, noha az kolosváriak búsulnak, tartván attúl, hogy most megadják, jövendőben meg ugyan megveszik rajtok; az kolosváriak megtaláltattak vala, az püspök is ő kegyelme, ne exigáltatnám, de én megmondám nagyságod parancsolatját kell nekem effectuálnom. Munkácsot könnyű építeni; minden alkalmatossági megvannak. Jeszenőt is isten nagyságod kezében adja; de már hiteknek nem kell hinni; nyereségnek tartják, ha avval valakit megcsalhatnak. Regéczhez könnyebb volna jutni. Az agárhordozók, kik az ebekkel bejűttek volt, kimennek, az egyiké igen beteg. Az rabok regestumát im elküldtem nagyságodnak. Kopjátat hova kellessék-e küldenem, arrúl nagyságod parancsolatját várom. Hosszú-Mezőn Havasalföldében volt sokadalom, ott micsoda hirt hallottak, kirúl Sebesi Miklós ír nagyságodnak levelet, in specie elküldtem, abbúl meg-

érti az híreket. Vigyázásom leszen. nagyságod parancsolatja szerint. Kassai uram censuráját vettem. ő kegyelmének tetszék, hogy beküldjek Máté vajdához, megizenvén neki, vigyázásban legyen; mivel oly ember nincs, ki derekason ismeretes vele, Sebesi Miklóst küldöm be hozzá; valóban megbirták az boérok az vajdát, csak azt cselekszi, az mit azok akarnak, ki Vallie Pen, Szava, Zokoly, igen fenn látnak. *Kornis Ferenczre vigyáztatnék*, de mi formán, útját fel nem találhatom, mivel nincs oly ember most itt benn körülötte, kinek hihetnék és subordinálhatnám; mindazáltal valamire isten segít, el nem múlatom. Mindenfelé vigyázásban leszek, ha mit értek, hallok, nagyságodnak értésére adni el nem múlatom. Isten jó egészséggel szerencsés győzedelemmel áldja meg nagyságodat. Albac die 1. Augusti Anno 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

(Eredetije Dr. Ötvös Ágoston ajándékából a szerkesztő sajátja.)

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXXXVIII.

1644.

Az úr isten ő felsége stb.

aug.

3.

Maurer Mihály tegnap jött vala hozzánk, kivel, édesem, mi eleget is beszéltünk, s értünk mindeneket, kiről mi sokot irhatnánk édesem, de másszorra halasztjuk; mindazáltal ugyan kérdésben bocsáthatnám, nem kell-e attól tartani, hogy ha az töröknek minden kívánságira reá tanál menni az német, nem rekedünk-e ugyan ki jó módjával az békességből, mert mi most is bizony ilyent veszünk eszünkben s ki hinné el, hogy úgy oztán mi velünk békélne az német s mi utánunk járna; hogy az porta tiltsa tőlünk az békességet, azt maga javára nézve cselekszi, nem mi reánk nézve. Serédi uramnak kell bemenni az portára, kit bár adjatok értésére, édesem, idején is kell beküldeni. Sebesi Boldizsárt is beküldheted Fogarasban. Sobnigert kezességen elhagytuk bocsátani. Ide sok

becsületes főrend gyűlt, nehezen hiszszük, ez héten vége lehessen ide való gyűlekezeteknek. Az 13 vármegyében lakó főrendeknek ugyan valóban csak az java s elei vagyon; akarnánk, ha Kassai uram is elérkeznék. Üdönk jó jár valóban, bor kevés leszen, búza tavasz(i) elegendendő, fűv is leszen. Jeszenőt tegnap előtt adták meg. Homonnainé asszonyom leányával is kínálja volt Rákóczy Sigmondot, azt tudta, ott legyen; én most is kegyelmesen cselekedtünk vele, homonnai, liszvai, terbesi jószágot mind megadtuk neki. — Adja az úr isten, édesem, stb. Datum Kassa 3, die Augusti Anno 1644, estve 8 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,
R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CCXXXIX.

Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat. 1644.

Ultima die praeteriti mensis Tokajbúl irt nagyságod ^{aug.} levelét alázatosan tegnap délben 3—4 óra közt vém el; Palatinus hogy Semptére házához ment, inkább hiszem viselte az németek közt való kevés böcsületi és hogy látván nagyságodon isten áldását, semmit sem efficiált. Lupulra vigyáztatok most is jüttek emberek onnét ki; Szucsván vagyon; itt az szomszédtságban sok illetlenségeket cselekesznek országabeliek, kirül irtam neki, igazítsa el. Az kurtának felverése jól esett; azoknak is elmenetelek ő akaratjából lett; azon kívül meg nem merték volna próbálni; ő némettel lengyellel tractál. Hajdú Györgynek az levelet beküldöm, de Hajdú Györgynek szóló nagyságod levelét nem hozták. Kassai uram censurája az vala, nem kelletik még írnom, hogy nem főkövet jött, mert az is el fog júni; én irok Hajdú Györgynek. Nagyságodnak úgy irták volt, hogy az júne, de még nem az az nagy ember nem (*sic*) jött volt, hanem más; de az is eljű. Paripákat Jaraszlón eleget találni, ha anynyi leszen, mint tavaly

volt; csak az ki bemegyén, jól megismerje, mivel igen megszokták nyugotni, szilalni; nyugotton az ló alkalmas bénaságot eltitkol. Lupul küldött szolgálmtúl egy paripát, nagyságodnak akartam vele kedveskedni, de száraz kehes, igen köhög; az Havas alatt vettek volt mené (*menő*) útokban szolgálaim egy paripát. szép, csakhogy nincsen lépése. Bálintffy uram bizonyosan megérthette jüveteleket az svékusoknak Krakkóban; már júni kell embereknek nagyságodhoz, hanem ha mind intercipiáljuk őket, isten elhozza őket immár. Nagyságodat szerencsés győzelemmel szent igyekezetiben boldog élménettel megáldja. *Az pápistáknak nehéz hinni. Lengyelországnak is* meg kell zavarodni, ha ott is el kezdik az persecutiót, felő, intestinum bellum ne kövesse őket; ezeken akarják kezdeni el, felő, ezt végben vivén vallásunkon valókhöz, lutheranusokhoz és az görög valláson valókhöz ne kezdjenek, ezt meg akarván előzni, ha conjungálják magokat, veszedelmes állapotok következhetik, nem lévén egy veszedelmesebb az intestinum bellumnál. Kassai uram hétfőn indult Kolosvárról meg. Megyeri dolga felől nagyságod parancsolatja szerint Kassai uram censuráját vettem; ő kegyelme azt írta, törvénnel kell reá lenni, de annak haladni kell most, hanem csak meghitt ember által examináltassam és ha mit mond, irva küldjem nagyságodnak; ehhez képest praefectust küldtem volt el; mi beszédi voltak, meghagytam praefectus uramnak, nagyságodnak mindeneket megírjon; az szép szerint nem vall, beszédiből kitetszik, ha akar, tud mondani; immár én csak nagyságodtól várok. Az Csákiaknak minden jószágokat anyjokéval elfoglalták. Rácz Ádám, Szalánczi uraméknak megírtam, mindjárt induljanak nagyságod után. Basa uram itt benn léte kívántatik. Az Bornemisza László szolgálja, kirül nagyságod asszonyunk ő nagysága levelében irt vala, nincs itthonn, hanem az táborban hagyta. Cseh Ádám nevű rab az sebben Szamos-Ujváratt igen nehezen vagyon, talám meg is hal. Az német követ állapotja alkalmasint el fog válni, Budán nagyságodhoz jövő követnek is Budán kell eddig lenni. Az várakat asszonyunk ő (*nagysága*) parancsolja éléssel rakni, kézi molnokat (*malmo-kat*) is hagytam csinálni. Az rabokat mivel nagyságod írja, ki ne küldjem, nem küldöm; asszonyunk ő nagysága parancsolá,

nagyságodnak megírom, mivel ezeket hegy alatt fogták, hogy sanyarodjanak sok istentelenségekért. Az temesvári pasa 400 okát kéret, kegyelmes uram. Nagyságod hadait isten ezután is jó szerencsékkel látogassa. Az városok jól cselekszik, hogy hiteket megtarják. Az reversalisok parialását mihent elvégezi Uzoni, ma el is fogja, mentest küldöm nagyságod után. Az palatinus levélire való nagyságod resolutioit kiri, nálam vannak, felkeresem; de mivel Kassai uram ottkinn vagyon, annak meglátogatását ő kegyelmére bizta vala nagyságod, annélkül kinyomtattassam-e, nagyságodtól várok. Latran Boldisár itt benn nincs, az más hete bocsátám ki házához; megírtam neki postátúl, siessen nagyságodhoz menni; én nem kételkedem, az az ember nagyságodhoz jó akarattal ne volna; adja isten, talám az eltévelyedtekben, isten áldása után, nagyságod által az ő igaz ismeretire visszatérnek. Sebesi levelét elfelejtettem vala nagyságodnak kiküldeni, ím most elküldtem. Az mely embert Velenczébe küldtem volt, galliai király és királyné levelével megjött, mi válaszzal az velencei gallus agenstúl, arrúl nagyságodat tudósítja Bisterfeldius uram. Temesvár felől is jött emberem, ott is csendességben vannak. Az kik marhákat hajtottak volt be, azoknak regestumokat már hozton hozzák vármegyékrúl, székelységrúl nem látom, tehénféle marha, ökör sok, lova (*sic*) lovat hoztak inkább, az tehén, ökör igen hal, az kit hajtottak is. Toldalagi Ferenczet láttam hogy felesebbet hajtatott. Karansebesi vicebán fogatott egy útnélkül járó embert meg, mivel hagyta, hogy szorgalmatos vigyázása legyen; értésére lévén valami puskások találtak az erdőben reájok, utána küldött megfogatta, viaszat, kénésöt találtak nála; examinálták hol és kitül vette az kénésöt, de nem akarja megvallani; hagyám felhozzák. Vigyázásban lévén, ha mit értek, hallok, nagyságodnak értésére adni el nem mulatom. Isten jó egészséggel stb. Albae Juliae die 5. Augusti 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

Alább: Kegyelmes uram, ezt is akarám nagyságodnak értésére adni. Vancsa György és Csokási Mihály ezl emult

napokban alá mentek az alföldre, az kapitány híre nélkül jobbágyokat hoztak fel. Csokási Mihály eszében vévén; noha kiküldött volt az kapitány, de nem kaphatták; értésemre adván Szilágyi András, parancsoltam neki, ha valaki hír nélkül alküld és rajta találják, megfogják; Vancsát rajta találták érni, megfogták; de Szilágyi András elbocsáttatta; az többit bevitték, mivel nemes emberek voltak, az vármegye megtalálására elbocsáttattam conditiok alatt; az egyik fogva vagyon, az ki az várban is micsoda szitkokkal illette az kapitányt, az valatásbúl nagyságod megértheti; mit kellessék vele cselekedni, nagyságodtól várok. Sok baja van az jenei ifiak miá.

(Eredetije Dr, Ötvös Ágoston ajándékából a szerk. sajátja.)

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCXL.

1644. Eltemig való fiúi sat.

aug. Nagyságod levelét tegnap vettem alázatason. Itt kinn
 6. kegyelmes asszonyom, noha vérben sokan feküsznek, halnak is, de döghalált még nem értettem, mindenütt isten kezében vagyunk, az tűz között is megtartotta ő felsége, az kiket akart megtartani. Az indutia, kegyelmes asszonyom, igen veszedelmesnek látszik mi nekünk; az magyarországi urak, főemberek is veszik eszekben, kik mi vallásunkon való, mi volna az ellenkező félnek szándékja, ha módjok volna, mivel az elfogott leveleket közönségesen olvasták, soknak elméjük jobba jár most, hogy nem mint ezelőtt. — Lónyai Zsigmond uram is most jól viseli magát, elhittem Kassai urammal ketten megpróbálják egymást, s ha mindketten jól akarnák az dolgot, sok jót találnának fel. Forgách Sigmond igen bal elméjű, állhatatlan ember, hitinek semmit nem kell hinni, nincsen most itt latrabb nálánál. Kassai uram kegyelmes asszonyom, az nagyságod leveléből eleget érthetett; adja isten, cselekedjék ő kegyelme úgy az mint magát ajánlja, ha kijű ő kegyelme, mi is Bornemisza Pál urammal ketten gyakran fogjuk emlékeztetni irására; az török híre nélkül való megindulásra volt

volna előttünk szegény megholt fejedelem példája, s noha a nélkül indult volt meg, de mégis a nélkül meg nem békélett, most az itt való török követ igen ajánlja magát az segítséggel, és bár ne legyen is mindenben úgy, mégis ajánlását megvetni nem látom bátorságosnak se mostanra, se jövőre, mert az békesség leszen-e meg vagy nem, isten tudja, mi nem; de ha leszen is, olyan leszen-e, az mineműt mi kívánunk, kétséges; ha valamint az békesség meg nem leszen, vagy rossz, nem állandó leszen, hogy merünk az töröktől segítséget kívánni, ha híre nélkül békellünk. Szintén most érkezék igen rossz híre Illyésházi Gábor uramnak, Murány várát megadták Vesseléni Ferencznek, felesége ezüst s arany marhája mind ott vagy, noha az pénzét Trincsinben vitték, ő kegyelmének is nagy kár, de nagyságtoknak is nem kicsin akadályára vagy, egynehány dolgokra képest. Az urunk ő nagysága Tiszántúl való menetele Váraddá nem sok embernek tetszik kegyelmes asszonyom, az ő nagysága távulléte igen megpróbálja az embereket, a nélkül is sok csak az alkalmatosságot lesi; mikor ő nagysága csak Munkácsra ment is, sok rossz hírek voltak, menyinyivel inkább ha ő nagysága az Tiszán által fog menni. Az mint írja Kassai uram, kegyelmes asszonyom, hogy az két császár tractál Magyarország felől, szintén azért egyikért nem volna (jó) az török híre nélkül békélni minekünk. Most, istennek hála, kegyelmes, asszonyom, alkalmasint vagyunk az dologban, csak isten tartsa meg, nevelje is, ő felsége az nagyságod munkájára mind két helyett nyújtsa áldását. Engedje isten stb. Kassán 6. Augusti 1644.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond.

CCXLI.

Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat.

1644.

3. Augusti Kassáról írt nagyságod levelét Basa tegnap
prédikáció után 9 órakor adá meg. Kassára beérkezését sze-
rencsésen és jó egészségét nagyságodnak örömmel értem sat.

aug.
8.

Ez gyűlésnek is engedje isten nevének dicsőretire, szegény hazánknak javára nagyságod kívánsága szerint jó kimenetelit. Jeszenőt is isten nagyságod kívánsága szerint kézben adta, egyebekben is hasonló és nagyobb nagyobb áldásit terjeszti isten nagyságodra. Nagyságod az asszonyhoz nagy kegyelmességet mutatva, csak legyen meghálálója. Regécz, Szendrő is nem állhatja, meg kell adniok. Az vármegyékre parancsoltam, az lovasokat jó hadi készüllettel küldjék ki, semmit ne késsenek vele; küldözik is már. Az marhák regestálását neheztelik, már jobb részét be is hozták, készen létek felől parancsoltam; az Székelysége is irattam; mind azokat, kik az táborból eleitől fogva haza jüttek, felírják; abból ki fog tetszeni, kik jüttek hír nélkül haza. Az szászság gyalogja cz héten indul ki. Az több városokra is parancsolok. Hajdú György levelei érkezének, kiket Máté vajda küld meg ezen órában; mit írjon, az czifrákat megfordítottam, nagyságodnak megküldtem. Kops is irt Bisterfeldius uramnak, azt az levelet is nagyságodnak kiküldtem. Máté vajda hadai számára megindította az pénzt. Az német követet igen várják az portára. Mivel az török deák házához kéredzett vala két hétre, még meg nem jüve; ma vagy holnap megjű; de hogy késedelem ne essék, az adóról való levelet in specie küldtem ki nagyságodnak. Az portára szóló nagyságod levelét Szávátul küldtem meg sietséggel. Az franczuz talám fog valamit mondani az svecziai állapot felől. Az kolosváriakon megszedetem és mindjárt kiküldöm nagyságodnak; már jó részen is készen is volt. Landorfejérvárról jüve emberem, ott csendességben vannak, egy pasát várnak, híre, az nagyságod segítségére jüne. Lúpul Szucsván vagyon és őszig mind ott akar lakni; vigyáztatok reá, álnok lator ember; csak isten venné ki az szomszédságból. Isten jó egészséggel szerencsés győzelemmel áldja meg nagyságodat. Albae die 8. Augusti Anno 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius subjectissimus

Georginus Rákóczy.

(Eredetije Dr. Ötvös ajándékából szerkesztő sajátja.)

CCXLII.

Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat. 1644.

6. Kassárúl irt nagyságod levelét alázatosan 10. hujus aug. mensis vém (*vevém*) el, jó egészségét örömmel értem. melyet 12. isten sokáig tartson meg is. Lupul most is igen praktikál az portán. Székely Mojzest promoteálni igyekezik. Császár kijűvetele felől Drinápolyban mit irjon Hajdú György, leveléből nagyságod megértheti; mi végre legyen és mi praktikájok, isten tudja; az vigyázás megkívántatik, kíváltképen ha az igaz, az mit Máté vajda izene Fiotátúl, ki az pénzzel ma indul meg, hogy Székely Mojzes császárral volna; mindazáltal isten mindeneket jóra ad. Moldva felől is hozák hírét, hogy az tatárok is táborban volnának, kinek végére hogy menjenek, elküldtem. Az vajda vigyázásban vagyon, mindenekről fog tudósítani; 10,000 emberrel, mondják, császár kijűtt volna. Vigyázásban leszek, ha mit értek, hallok, nagyságodnak érté-sére adom. Isten jó egészségben tartsa meg nagyságodat, el-lenségín győzelemmel áldja meg. Albae die 12. Aug. 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius sub-jectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

Kirül: (I. Rákóczy Gy. kezével) 17. Aug. 1644, reggel 9 órakor.

*Külczim: Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákó-
czy stb.*

(Eredetije Dr. Ötvös ajándékából szerk. sajátja.)

CCXLIII.

Az úr isten stb.

Istennek áldásából én most is türhető egészséggel bi- 1644.
rok, búsulok azon, im ma leszen 9 napja, költ leveleteket nem aug.
láttam, Bólának is tegnapi kellett volna megjű(ni,) s az
sem jöve meg. hanem ha Kassai uram hozna. kinek ma vagy

holnap be kell jüni, az mint maga írja Nánásról ő kegyelme. Itt istennek háia az 13 vármegyéből ide jött minden rendek becsülettél viselek még eddig magokat, de kíváltképen az 5 városbeliek; alkalmas rendű embereknek úgy látom elméjeket, hogy sem az német igáját viseljék lelki s testi szabadságokkal ne élhessenék szabadosan, inkább úgy cselekesznek mint Erdély cselekedett, mert teljességgel mind elijedtek s idegenedtek az némettől. Császárhoz Fejérpatakit küldik az statusok, declarálván, velünk együtt élni, halni akarnak, instálnak, állassa helyre ő felsége mind lelki, testi szabadságokat. mennél hamarébb penig. Az lengyel királyhoz is Prini Imrét s Máriási Istvánt küldik ő kegyelmek, az héten mindenik elmegyén; az mi svekusinkat Lubeca és Hamburg között mondják lenni, hirdetik 13. die Julii az tengeren nagy harcz lött volna az danus s azok között, még derekas híre nincs, melyiké lött volna az győzedelem, közönségesen azért úgy beszéllek, az svekusoké lött volna, ha ez holnapban is bizonyost nem kezdünk felölök hallani, s levelek vagy emberek nem kezd jüni, mi desperálni fogunk; megcsaltanak. Szécsi Máriát Veselényi Ferencz ugyan elvötte, Illésházi Gáborné asszonyomat Murányból kiküldték, talám csak propter formám, hogy az urát is oda hajtsa. Lakodalmok is már megvolt, úgy hirdetik pápistává is lenne, mind Balog, Lipce már kezénél vagyon, lator volt, az asszonynak az latra, kit Haller István uram is megenged. Az mely főembereknek ki kell vala jüniek, mégsem érkezének el édesem, parancsolj nekik ne késsenek; az kénésöt bár ki ne küldjétek, hanem ha ott benn hatvan talléron mázsáját eladhatni, bár eladasd; az pénzt kiküldeni, valami lehet, ne mulass vele; már 7 napja annak is, hogy Kemény János uram felől semmit sem hallottunk, ezen sem keveset búsulunk. Im Bisterfeldius uramnak küldtünk valami leveleket, mondd meg édesem szóval is neki, írjon mennél hamarébb az galliai király Velenczében levő agensének, ha az ígért summa az portán nem leszen ad diem 20. Octobris, mi okai ne legyünk, ha meg kell békélnünk római császárral, az levclét azonáltal küldenétek el mennél hamarébb. Az mely kénésöt 39 mázsát kiindítottak volt is, mi azt is Váradon hagytuk letenni, adassad el azt is édesem. Szegény Balassa András uram is Késmárkon hala meg ezelőtt majd 3

héttel, ott is temették el tisztességesen. Az mely mosdó medenczét császár nekünk küldött volt az lakodalomkor, küldd ki édesem jó módjával, Bánfi Györgynek is parancsold meg, ne késsék haza vinni mátkáját s Balog László uram is igyekezze dolgaít végezni, az várakat, édesem, mindenütt éléssel bőven megrakassátok, kik közt utolsó ne legyen Várad, minden felé legyetek jó vigyázatban; kurtányt már csak Munkácsra is 30 fogtak be, valóban megadták az szökésnek az árát. Ha ez levelünk ott benn éri Sebesi Miklóst, az mi finum arany eddig gyült édesem, küldd ki mind tőle, kitelvén Zalatnán az angaria, s az abrugbányaiakat is erőltessétek reá, adják be az 30 gira aranyat is ad 1. Septembris s azt is választassátok meg. Az fejevári mestereknek az magyaroknak és az papiros csinálóknak mi fizetések vagyon, küldd irva édesem. Itt Kassán akarok egy akademikus mestert tartanunk, ki által ha magát jól fogja viselni, nagy előmenetele lenne itt az isten tisztességének; papiros csinálók is jüttek volna hozzánk, s itt kinn talám olcsóbban alkudhatnánk meg velek. Püspök uram irt egy levelet, kire, mivel most választ nem irhatunk, köszöntvén ő kegyelmét mi szónkkal, rövid időn az választ is megküldjük; igen apróra ír ő kegyelme, s mivel az mi szemünk is majd nagyobb lát *(igy)* látni, többször is meg akarjuk olvasni. Szécsi Mária lakodalma az elmúlt vasárnap volt, nagy istentelenség egy testvér atyjafiával s maga hite ellen csalárdúl ezt cselekedni, soha el nem kerüli az istennek igazságos íteletit érte. Adja az úr isten stb. Datum, in civitate Kassa, die *(a nap helye kihagyva)* Augusti, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCXLIV.

1644. Az úr isten stb.

aug. 5. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, tegnap
13. délest, ma meg jó reggel 9. die irt leveledet vöttem sat. Itt való consultációknak is isten áldásából im jó vége leszen, melyről édesem, az hokmestered által, s egyébről is az miről irtál, tudósítlak s vékony tetszésemet is megízenem. Immár Kassai uram is itt vagyon s reá segít az úr isten minden jónak követésére s végben vitelére. Gondom s búsulásim elegek vannak, de úgy jár ez az hitvány rosz világ, kit könnyebb volna szenvednem, ha az isten tiszteletéhez s hazájok szabadságához derekas szeretetet és buzgóságot tapasztalhatnék. Az mely két ember felől irsz édesem, ne tarts, mert bizony egyik is nem veszen olyra, kiben istennek s hazámnak s magam becsületemnek vétsek; az ördögnek is kell ugyan ezeknek bántódása nélkül gyertyát gyújtani, de megesmervén kit kit szörin, úgy hiszek nekik s úgy is közlöm kegyelmességemet vele. Jó zsáknak kell annak lenni, a ki az kölest megtartsa. Az svédeknek mi most bizonyos jöveteleit nem halljuk, egyéb módon hamar időn, amen. Datum in civitate Kassa die 13. Augusti Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem,
R. György m. p.

Ha miből Kemény Jánosné aszszonyom megtanál édesem, légy jó akarattal hozzá. Csontos Pálnak, Miklósnak, s Orbánnak is legyenek segítséggel, oda vannak ezek is Kemény János urammal, nem is keveset és haszontalanul szolgáltak még eddig; Csiszár Gergelyt se hagyasd, jó hirt ír felele Kemény János uram édesem. 14. Augusti reggel 5 órakor, reggel 9 óra után.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCXLV.

Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat. 1644.

Kassáról 9. irt nagyságod kegyelmes parancsolatját aug. 16.
 tegnap vem el, kiben parancsolja nagyságod, Patakra két
 ácsokat küldenek; én, kegyelmes uram, mindjárt parancsol-
 tam, hogy jót késedelem nélkül küldjenek Szebenből; mihelt
 elérkeznek, kiküldöm. Az mely főembereknek kimeneteleket
 nagyságod parancsolta volt, azok kiindultak, Szalánczi uram
 tegnap indult, én eléggé meghagytam ő kegyelmének, elsies-
 sen; de betegesnek mondja magát, az többi jó ideje kimentek.
 Lupul vajda ira egy levelet, tudakozván hadai felől, kit nagy-
 ságodnak in specie kiküldtem; választ tettem reá, hogy nem
 Homonnay jószágára küldte nagyságod, hanem máshuvá ren-
 delte volt nagyságod több hadai mellé, hatalmas császáruk
 szerencséjére az szolgálatra; de ők nem oda mentek, hanem
 Lengyelországban szöktek, ott is lett veszedelmek; az kik visz-
 szabolygottak Munkács felé, azok azt mondják, hetmanok
 az vajda levelét olvasta nekik, ő parancsolatjából szöktek el,
 útjuk is, hogy Lengyelországra legyen, meg volt parancsolva
 tüle. Az német követ Landorfejtárra érkezett, löttek elei-
 ben, másfélszáz tallért adtak napjában neki; híre az volt,
 emberét, kit az portára elől elküldött, ott várna meg. Cseh
 Adám nevű rab megholt Szamos Ujváratt; az másik János
 deák, Csáki István deákját examinálta az praefectus, az csak
 Megyerire igazít mindent, hogy mindeneket ő tud. Hogy nagy-
 ságod februáriusban indul meg, azt is ő vitte Csáki István-
 nak meg. Krimben tatárok vannak táborban. Az szászság
 gyalogjokat meginditják, az több városok is. Vigyázásban va-
 gyok, ha mit értek, hallok, értésére adom nagyságodnak. Mi-
 csoda és menynyi marhákat hoztak, lajstromok nálam van-
 nak; arról is nagyságod mit parancsol, nagyságodtól várok.
 Isten jó egészséggel, győzedelemmel áldja meg nagyságodat.
 Albae die 16. Augusti 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae

Servus et Filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákóczy stb.

(Eredetije Dr. Ötvös ajándékából szerk. sajátja.)

CCXLVI.

1644. Az úr isten stb.
 aug. Maurer Mihályt ím az portára expediáltuk, szorgalmaz-
 17. tasd, ne mulasson, siessen bemenni. Oda be minden felé szor-
 galmatos vigyázatban légy, az vármegyéket szorgalmaztasd,
 az lovasok helyett küldjenek újat, kivel ne késsenek, mert
 azok, kiket itt kinn hagytak volt, igen megúnták oda fel az
 lételt, váltsák ki őket. Máté vajdának is ha emberi kiérkez-
 nek, szorgalmaztasd, siessék az pénzt hozni; az bécsi emberek
 adósságát is szeded fel mindenütt, ím most is Maurer Mihály-
 tól adósság leveleket küldtünk be, azt is nak mi választ
 tettünk, azért mind egyiket másikat mennél hamarébb szeded
 fel s küldd ki. Az elmúlt estve juta mind az svecziai koroná-
 tól s mind az generáltól levelünk emberrel, kiről Maurer
 Mihálytól érthetsz. Mi is innét reggel azon vagyunk, kiindúl-
 hassunk. Adja isten stb. Datum Kassa, 17. die Augusti,
 Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kivül (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 24. Augusti 1644 Albae, Maurer
 Mihály.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCXLVII.

1644. Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum sat.
 aug. Isten nagyságod egészségét, életét stb. tartsa meg, ellen-
 19. ségin tegye győzedelmessé. 14. hujus mensis irt nagyságod
 levelét tegnap estve vém el; egészségét örömmel értem, me-

lyet isten sokáig tartson meg is. Lupul igiri, hogy eligazítja, immár megválnék, ha megcselekszi-e; vigyázatok reá. Hajdú György levelét is hozák; mit írjon, nagyságod megértheti; csak hogy nem bizonyos emberektől hallott híreket ír; ha más volna az portán, kívántatnék. Ha az svékusok el akarnak jüni, ez holnapban el kell érkezniük. Megyerire, az több rabokra is, hogy szorgalmatos vigyázás legyen, váltig parancsolom. Majtini Bertát ha behozzák, Dévában küldöm. Az almási egresi jószágnak urbarioma praefectus kezénél vagyon. Az temesvári pasának kéneső felől izenék, ha az árát megadja, küldjön érte. Az palatinus leveleire való nagyságod választ mind felkeresem, két-három nap alatt kiküldöm. Az marhákat felírták, nálam vannak, két vagy három helyről, hogy még be nem hozták. Az kénesővivőt felhozattam, az szászvárosi embertől vette volt; de annak semmije, egy 15 forint érő házánál több nincs, az(t) meg magáról Barsai Sigmond uram jobbágyira adták, kit nagyságod azelőtt is aranypor kereskedésben találtatott volt. Az jeneiek nem az kapitány hírével mentek volt alá. Toldalagi convertált, meg is kommunikált s ki is küldöm. Regéczet is adja isten nagyságod kezében. Az Máté vajda hadai számokra való pénzt kivitték; az török kocsit is lovastúl kiküldöm. Az kolosváriak talám nagyságodhoz küldött embereknek megjüvetelekre várakoztak, az summát, hogy alához-zák, most is megparancsoltam. Mivel kegyelmes uram, zálogos postának mondták, kitől kiküldöttem császár levelét, másszor nagyságod parancsolatjához tartom magamat. Divini Istvánnak irtam, hogy nagyságodat bona conscientia informálja, mehent válaszem jü. mindjárt kiküldöm. Az lengyel madarászt telio vislákkal, hálókkal együtt kiküldöm. Sebesi Miklós Máté vajdatúl megérkezék; ő mindenre ajánlja magát; most újobban minden hadait, ország népét magához esküd-tette, az harácsot is szedeti; hogy ha mi ellene való szándékok volna míg beküldi, addig tartózkodjanak, annak beküldésével nem is akar sietni. Az mely tatár hámnak adták az hámságot az igen jóakarója; mert mikor császárhoz bevitték volt, rongyos lévén, megruházta, pénzt adott neki; azolta is mióta fogva volt, minden esztendőben hol ezer (hol) több tallért küldött neki; most hámságot adván neki császár, izent neki;

igen ajánlja, hogy hálaadó voltát hozzá megmutatja; az az hire, hogy az más tatár hám hámságában be nem akarná bocsátani; hanem reá támad. ki ha úgy leszen, izente Máté vajda, bizonyoson fog tudósítani. Micsoda híreket irjanak Csikbúl nagyságodnak, az levelet in specie küldtem. Vigyázásban vagyok, ha mit értek, hallok, éjjel-nappal nagyságodnak értésére adom; mindenfelé emberim vannak. Isten jó egészséggel szerencsés győzelemmel áldja meg nagyságodat. Albae 19. Aug. 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

(Etedetije Dr. Ötvös ajándékából szerk. sajátja.)

CCXLVIII.

1644. Az úr isten stb.
 aug. 16. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, 21. die
 22. reggel 9¹/₂ órakor vöttük vala el, áldom az úr istennek nevét, édesem. hogy most is mind türhető egészségben és békességben vagytok sat. Hála az úr istennek, én is türhető egészségben vagyok, s az pápista atyafiakon kívül vannak még igaz magyarok, kiknek fáj, hazájok szabadságát úgy látjuk, oltalmazni akarják. ha ezután meg nem változnának. Az úr isten, édesem, hallgassa meg jó kívánságodat, bizony dolog, eddig is az úr isten szégyenítette meg ellenséginket s ezután is ő felségében vagyon bizodalunk; az mint Bisterfeldius uram mondja, igaz, rövid az idő, de ha akarják. beküldhetik az pénzt, ha idejében adták volna értenünk, mi is idejében tudósíthattuk volna. Sokat vihet az ember két holnap alatt, ha akarja, vagyon nekik abban elég módjok, csak akarják. Bizony édes gazdasszony, én soha estve kevesebbet nem olvasom mint most, de az messze közel jött már, mindazáltal ugyan meg tudom olvasni írásodat, édesem, írásom tagadatlan sok vagyon, de azt is most hídd el, gyertyánál igen ritkán cselekszem, édesem. Az mestereknek és papiros csináló

fizetésekről való jegyzést elvöttük, az aranyat s mosdót elvárhatjuk, az kénese az factor elvötte, pénzt is adott, Danczkán is teszen le ezer tallért az collegium számára való deákoknak Niklasius uram kezében; immár csak püspök uram irjon nekik, mint osztozzanak az pénzzel, az több kénese el ne adjátok, édesem, gyűjtsétek meg, ki kell hozni, elveszi az factor. Az váraknak éléssel való rakását el ne halaszszátok, édesem, sokat gondoljatok meg, lám mi erről régen irunk. Szécsi Mária úgy kezdénk hallani, már is megúnta volna, vége felé anynyival inkább. Haller István uram maga viselesét feleségéhez itt kinn sem javallja az értelmes embere. Az extractust elvárjuk édesem, Szamosujvárat elég leszen, írja nekünk is az udvarbiró, az tarczali, tokaji, zombori hegy ugyan alkalmasént maradt, az több hegyeken is leszen. Az só hordáson érte legyetek, édesem, tudod abból lehet pénzünk. Szegény Balassa uramhoz igen is voltunk kegyelmességgel, mert negyedfél holnap alatt többet adtunk másfél ezer forintnál szegénynek, az maradékához penig ugyan derekas kegyelmességünket akarjuk mutatni. Az abrugbányaiakat meg kell tanítani, legyenek igazmondók. Solymosi még ide nem jutott. Igazán irom, édesem, hogy én gyakran irok, mert tudom azt kívánod. Ide sok esőnk kezde járni, az szőlőköt sem kapálhatják; ide sok helyeken most ugarolnak, Uporban is az elmúlt héten végezték el, Szerencsen árpa és köles-tarlóban fognak vetni, Vadászon talám ugyan nem is fognak vetni. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, die 22. Augusti, Anno 1644, reggeli 4 1/2 órákor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Rákóczi Zsigmondot is, édesem, látogatásodra ím bebecsátám, adja az nagyhatalmú úr isten szent fiának érdemeért tanáljon szerencsés órában. Szóval is izentem tőle, édesem, ajándékot is küldtem, adja (isten) egészséggel szerencsésen viselned sok számú esztendeik. Amen.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi sib.

CCXLIX.

1644. Illustrissime Princeps, sat. Servitiorum meorum sat.
 aug. Nagyságodnak kegyelmes parancsolatja szerint palati-
 22. nus uramnak irt nagyságod leveleinek pariaáját, kik nálam voltak, im Sebesi uramtúl mind kiküldtem, hasonlóképen az reversálisokat is, kiket nagyságod pariaálni parancsolt volt. Ha az nagyságod kegyelmessége, Sebesi Miklóst beküldeni ne késlelje, mivel az szászokra való vigyázás kívántatik, kiválképen penig az új szebeni polgármester az szász emberek szószólójával lator emberek. Vigyázásban vagyok, ha mit értek, értésére adom nagyságodnak. Isten jó egészséggel, szerencsés győzelemmel áldja meg nagyságodat. Albae die 22. Augusti 1644.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae Servus et Filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

Oldalt öreg Rákóczy Gy. kezével: azt kellett volna kiküldened, az kit mi innét beküldtünk vala ezelőtt egy holnap-pal, az ki nyomtatott is volt s be is csináltuk vala mi abban mind szépen ökö, most azt küldd ki minél hamarabb. Sebesit bebocsátottuk, rabokat is viszen; kitelik annak az lator rend-nek ideje ha az akar lenni.

Kivül öreg Rákóczy Gy. kezével: 30. Aug. 1644. Tokaj reggel 6 óra után.

Külsim: Illustrissimo Principi Domino Domino Georgio Rákóczy stb.

(Eredetije Dr. Ötvös ajándékából szerk. sajátja.)

CCL.

1644. Az úr isten ő felsége sat.
 aug. Az includált párt melyet az budai vezérnek irtunk, meg-
 28. olvasván s mását vétetvén, éjjel-nappal küldd Maurer Mihály

kezében, megparancsolván neki, ne múlasson, hanem elsiessen; az bécsi adósságokat felszedetni ne késsél s küldd ki is, eddig sem kellett volna erről ennyi parancsolatunkat várnod, Maurer Mihálytól is feles adós levelet küldtünk be, azért mennél hamarébb felszedetvén, mind egy fillérig küldd ki menél hamarébb, egy néhány dologban experiáltuk mi már megfelejtkeztl parancsolatunkról. Huszár Mátyás uramnak ím most hozák levelét, úgy tudósít: Senyei Pál is igen meg kezdett csendesedni, nem anyira lő, már is az gyalogok minden nap szöknek az várból, jó reménységgel vagyon, rövid nap az úr isten azt is kézben adja; gyakorta admoneáld az várakban levő tisztviselőket, az rabokra gondot viseljenek, el ne szalaszszak őket. Adja isten minden jót hallhassunk felöletek. Datum Tokaj 23. die Aug. Anno 1644, reggel 7¹/₂ órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Máté vajda kért levelében Sándor Fiota által adassunk hadainak 3000 tallért, s ő te kezeden mást küld érte, azért ím megirtunk neki közönséges tallérul avagy itt benn folyó pénzül azt minden bizonynyal megadjuk hadainak, kívánjuk mi is az vajdátul, akár tallérul az három ezer tallért, akár azért másfél ezer aranyat küldjön kezeden; ez levelünket küldd meg minél hamarébb neki, s az pénzt vétesd fel, de ha aranyat ad, jól megmérjed hijányosul ne legyen s az bécsiek pénzével minél hamarébb ezt is küldd ki.

Kivülről: 29. Aug. Albae 1644. asztal felett 12 órakor kállai katona.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy etc.

CCLI.

Az úr isten stb.

19. die praesentis mensis irt leveledet édesem ím most délest 3 órakor vöttem el. Az hokmesteredet be nem bocsáthatánk, mivel Betlen Ferencz uramat kelle látóul beküldenem. Rákóczy Zsigmondot is látogatásodra, úgy remélljük szombaton Fejérváratt fog édesem lenni, ő tőle bővebben izentem,

1644.

aug.

24.

mintsem az hokmesteredtől izentem volna, mert ő mindent tud, hallott, benn volt mindenkor, künn is eleget hallott, látott. Mindeneknek, kik szolgáltak, voltunk adománynyal. Bornamisza uramnak Keresztszeget is kezében bocsátottuk minden jószággal. Jól lött, édesem, hogy Illésházi uram szolgálói kezénél hagyatta az kevés marhát, ki nem is sok. Az posztóra szükségek vagyon, az ifjak hozzák meg mennél hamarébb. Az pénzzel jókor jutottak, talám még ez mostani fizetésen hozzá sem kellett nyúlni, volnának 14000 forinttal is adósok itt kinn is, Regéczen is. Most akar az praefectus mintegy száz hordó bort eladni; rabaink (?) is jók volnának talám; azonban az úr isten elhozza az svédek, kiknek jöveteleknek majd egyszer nem volt olyan híre mint most. Istennek hála, még eddig az itt kinn letött tallérinkhoz sem nyúltam. Ha ott benn 63 talléron elveszik az kénesőt, ott benn is bár el adjátok édesem benne, de ide ki is küldjete, adhassunk itt is az factornak. Az kit kiküldtél minap 39 mázsát, azt már az factor kezében vötte. Az svédektől jöve édesem mind levelem, emberem, melyről Maurer Mihály tud voltaképen informálni. Az praefectus semmit nem ír, mint járt ide Kapnikra. Az szegény fejevári udvarbíró kár leszen ha meghal. Ide is sok eső jár. Pérhez édesem, mind hozzá foglaltasd azokat az jószágokat, kiket mi bocsátottunk volt még szegény Prépostvárinak, könnyű onnét is eladni, az kit elakarunk adni édesem; Varsóczot is el kell foglalni, ha el nem foglalták volna is. Kemény János uram Filekig jött, könnyű had (*igy*) még nem tudjuk, az derék német had ha alá fordúlt-e, kit mi nem remélhetnénk mind addig is, valamig derék új német haddal meg nem erősítenék, melyet még nem hallottunk. Az úr istent segítségül híván, vigyázásban vagyunk minden felé. Budáról írják, az német követet ott az tájon megtartóztatták volna, kit oda édesem jobban s hamarébb meg kellene hallanotok. Rákóczy Györgytől is nagy vigyázatlanság, hogy igaz, hű kémeket egynehány rendbelit mind Drinápoly, Landorfejevár felé alá nem küld, egyiknek júni, másiknak menni kellene, úgy éltünk mi ott benn vele, elég görög lakik ott benn, zálogos emberek, Sebesi Miklós is tanálna; azért édesem megszólítsad Rákóczy Györgyöt, ne csak aludjék, egyék, mulassék, hanem minden

felé vigyázzék; mind Karánsebesből, Lugasból, egyébünnen is meghitt embereket küldjön alá, egyik az másikat ne tudja miben jár, mind Drinápolyban elmenjenek, lássanak, halljanak, értsenek, s minket is tartsatok igaz hírrel. Maurer Mihálynak szóló levelünket küldd meg, s igen igen parancsold meg, siessen éjjel nappal bemenni császárhoz s eleiben adott instructionk szerént járjon el dolgunkban. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Datum Tokaj, 24. die Augusti Anno 1644. délest 4 óra után fertálylyal.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Méltó édesem az ő rendek szerént Miklóshoz, s Orbánhoz illendő segítséggel lenned. mert bizonyára mondá ím csak most is Dániel János uram, ök ezere se vitték azt végben, sőt többen is, az kit az zöld puskások végben vittek. s azok közt pedig ez az kettő ugyan nevezetes dicséretes dolgot vittek végben.

CCLII.

Az úr isten ő szent felsége sat.

Istennek áldásából most is, édesem, türhető egészségben vagyok; semmi újabb híreim nincsenek, kiről tudósítanom kellene; üdő az szőlőre valóban jó jár, ím könyörgést hallgatván az szőlők látására megyek, ma 8 napja itt vagyok, de én csak az ebédlőház ajtaján sem voltam ki; az sőt, édesem, légy érte, hordathasd bőven, az szászokat is tanáld meg, szerezhessetek pénzt. Az mely olá(h) pap az új testamtomot olá(h) nyelvre fordította, adasd ötven forintot neki, posztót egy dolmánynak valót, de ezt is püspök uram kezében adasd, édesem. Az abrugbányaiakon is megvetesd az aranyat, édesem; és az zalatnaival együtt megvásztatván, édesem, mind az előttivel az finum aranynyal küldd ki, de az ezüst ott benn maradjon. Adja az úr isten, édesem, stb. Datum Tokaj 27. die Augusti Anno 1644, reggel 6¹. óra után.

1644.
aug.
27.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

CCLIII.

1644. Az úr isten sat.

aug. Sebesi Miklós 22. die praesentis mensis irt leveledet
30. ma reggel 6 óra után adta vala meg, melyet bizony elég búsú-
lással is vártam, majd 9 egész nap alatt nem érthetvén sem-
mit felőletek, édesem; hogy egészségben vagy, annak nemcsak
örülök, hanem az úr istennek szent nevét is áldom érette s
kivánom is ennekutána is marassza meg rajtatok szent áldását;
de megbocsáss. édesem, az leveledet az minémű vétkesen s
röviden írod, nyilva búsulok rajta, talám az gyenge egészség
vagy búsulás az oka. ki ha így volna, az úr isten szent fiáért
adjon jó egészséget, édesem, s az búsulástól is oltalmazd ma-
gadát; az mosdott aranyat meghozta Sebesi, ki mennyit
nyomott az finum arany, ím megírtam, édesem; az posztót is
elvárjuk; az szöllőt, édesem, igen kedvesen vöttük, adja az
úr isten sok számú esztendeig kedved szerént gyönyörköd-
hessél benne. Ide is már elég vagyon; jó ideje is jár; micsoda
híreink legyenek, ím azt is, édesem, írva küldtük, adja az úr
isten ennél is jobbakat irhassunk és küldhessünk Amen Is-
tennek hála, mi most is szenvedhető egészségben vagyunk;
az rabok neveit ím megküldtük, Sebesi Miklós holnap indul
velek. Datum Tokaj die 30. Augusti Anno 1644, délest 4
órákor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCLIV.

1644. Az úr isten stb.

aug. 25. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, mi teg-
31. nap délest vöttük vala el 5 órákor; kijöve teledet, édesem, az
ide ki való állapot mutatja, könnyű szerrel vagy derckasab-

ban lehet-e, kiről még most nem tudósíthatlak, csak légy úgy édesem, készen, ha könnyű szerrel s másképen kell is, lehess készen mindenikhez; ha könnyű szerrel kell jöned, nekünk úgy tetszik, javaidban az mit el nem akarsz hozni, Váradon vagy Székelyhídon jobb lenne hagynod. Rákóczy Zsigmond úgy remélljük, édesem, még szombaton hozzád érkezhett; Regéczet ha szinte Ōrsi uram meg nem akarta volna is adni, nem tarthatta, sőt az benne valók is megadták volna. Isten Szendrőt kézben adván, ide Szádvárán, Szepesvárán kívül több nem lenne; nagy reménységünk vagyon az úr istenben, többre is reá segít az úr isten. Maurer Mihály ne mulasson, siessen elmenni éjjel nappal, mert most az ideje, ne mulassa el az jó alkalmatosságot. Az svédek jövetelét sok felől hozzák, mi is megnyugodtunk abban, az mely időre tetszendik elérkezések az jó úr istennek, annak meg kell lenni. Tudja az úr isten egészségemet oltalmazom, édesem, de az gondviselés majd nekünk anynyit nem árt, mint csak benn való lakásom, mert mi 7 egész holnaptúl fogva egyszerűen többször mezőre mulatságért nem voltunk, az majorkodásra s egyébre is az jószágban hidd el, édesem, az praefectusra bízam. Az mely kénesőt kihoztak, azt már az factor elvitte, hogy ott benn is elkél 64 talléron az kéneső, nyilván jó ára. Maurer Mihálynak kezében azokat az kupákat kellett volna édesem, édesem, melyeket kihozott volt vissza az portáról. Az kocsit csak skarlatin-nal kell megburítani és tafotával vagy jó kutnikkal megbélelni. Gerendi István uramat nem bánjuk, édesem, ha conventiós szolgává kötelezed; Inczédinek ha volna anynyi elméje s itéleti, melylyel megtudna felelni annak az hivatalnak, jó volna, melyről ti is tudakozzatok, édesem, s mi is értekezni fogunk róla. Itt való lakásunk alkalmas volna, de élést másunnét kell ide hordani, itt is az vérben és hagymázban halnak inkább, minden nap 4, 5, 6 halott is megvagyon; Gicsei is csaknem meghala. Az török bizony dolog kapdosni kezdett vala, de lovasokat rendelvén bizonyos helyekre, s kiváltképen az megyaszai hajdúk rajta érvén 7 avagy 8 törököt, hogy vinne, kívánták ne vigyék el, s nem akarván, egy pribékkel mind levágták volt őket, azolta megszűntek volt tőle. Az zalatnai udvarbíró irását értjük, de nem kell annak hitelt adni,

az könyvet keresné ő, forgolódják csak serényen s industriálkodják, megfizethet ő érte, nem kell fizetni az tárházból. Az adónak beszolgáltatását, édesem, parancsold meg. szolgáltatásuk idejében igazán be, mi is parancsolunk róla. Az török ez elmúlt szerdán az filekiekben, hajnácsköiekben felest vágott le, s el is vitt bennük, ha mi szándéka vagyon az végházak ellen, immár derekast kell próbálni. Az sónak hordatásában, édesem, szorgalmatoskodjatok, mert mennél több sót adhatunk el, annál több lesz az proventus. Ir(j), édesem gyakorta. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, ultima Augusti, Anno 1644, reggel 9 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim : Illustr. Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCLV

1644. Georgius Rákóczy sat.

aug. Illustrissime Princeps fili noster charissime, Salutem sat.

31. 25. praesentis Fejérvárról irt leveledet ez estve vevők el; hogy egészségben és békével vagytok, hála istennek; mi is most is türelhetőképen vagyunk. Maurer Mihály ne késsék elmenni. Az vármegyék lovasinak négy száz lovasnál több híjak vagyon az vajda emberi itt vannak, s mi is megadtuk az pénzt nekik, kiről irtunk vala; azért te is szorgalmaztasd az vajdát, küldené meg kezekben az mit mi itt szolgálainak adattunk. Mi is akarnánk, ha Szilágyi megjönne az portáról, kiváltképpen Száva. Az adósságokat ne késleld felszedetni s kiküldeni. Az felső állapotokról, az armadáról tegnap bővön irtunk. Az Lupul csendességének ne higgy, vigyázz mindenfelé. Császárnak viszámenetele felől ha mit értettek, megirjátok. Az várakat éléssel jól megrakni szükséges. Drinápolyban régen kellett volna emberedet küldened. Az német hihető azon volna, ha lehetne megerősitené magát. Az mi magad kijövetelét illeti szolgálatunkra, ha isten arra való alkalmatosságot szolgáltatna, meglehetne; de most nincs mód benne. Az öcséd, úgy tudjuk,

Szombaton Fejérvárra bement, noha ő nem irt sohonnét. Kopót nekünk ne küldj, mert nem kell; meghagytuk viszatérítsék az kopókat az útból is. Quem sat. Datum in Curia nostra Tokajensi 31. Augusti, Anno 1644.

G. Rákóczy m. p.

(A következő utóirat a fejedelem kezével):

Az borok pénzét szorgalmasan felszedesd s kiküldjed minél hamarébb, semmi el ne maradjon az adósaknál benne. Múltságodban is ellent nem tartunk mértékletesen, mert ifjú legény vagy, csak az miatt az közönséges jóra való vigyázásodnak s gondviselésednek ne fogyatozzál, úgy szemed előtt viselvén szüntelen, az mi mostani isten tisztessége s hazánk szabadsága mellett való forgolódásunkban mely nagy akadályt tennél; az isten őrizzen meg, ló-esés vagy mértékletlen italodból ha mi nyavalyád lenne, avagy egyéb alkalmatlan magad viseléséből, oly lábra ejtenél, az érné végét életünknek. Ottan ha az mi atyai intésünk s parancsolatunk nem fogna is előtted valamit, sem az magad becsületének, jó hírednek, nevednek feleségednek tartózó szereteted is kevés volna érdemben előtted, ottan az isten tisztességéhez való kötelességed tegyen mindenekben istenes, becsületos, idvességes és hasznos mértékletessé, vigyázóvá és gondviselővé. Az kupákat visszavitesd, nem kellenek, vagyon itt kinn annyi, megérjük mi vele; csak az madarászok s az agarak jöjenek ki.

Vizkeleti uramat nem küldtük be, mivel tizenkét ezer tallért ad, csak bocsássuk el; melyet mi is elbocsátunk. Ott bennis jó volna az jó vitézeket, rabokat, mind magyart. németet felkerestetned s neveket nekünk is megírnod.

Kívül (ifj. Rákóczy kezével:) 5. Septembris 1644. Albae, délbe 4, 5 óra között, váradi katona Bihari Gábor.

CCLVI.

Rákóczy Gy. nejének: Tokaj, Sept. 1. Maurer számára újabb levelet küld, mely saját kezébe lesz adandó.

Ugyan az külön levélben ugyan e napról: Hallotta, hogy német-

ség jön alá »oly bizodalomban vagyunk, az úr isten ezután is mellettünk leszen s akadályt vet eleikben.« A budai vezér számára küldje az félre tett kupácskákat mennél hamarébb, a kocsi maradhat. »Béla igen megesék s ím törvényt is láttattunk reá, most nyilatkoznak ki lopási kit markában is értünk.« Az ezüst poharakból lószerszámot, a »hamva vevőkből« kapszokat csináltatott, az abroszokat be lopta Erdélybe. A németországi híreket küldje meg Maurernek.

CCLVII

Az úr isten stb.

1644.

sept.

2. állapotallal birunk; az mi kevés magyar had alájútt volt is mind Filekhez takarodott, mind innét s töröktől tartanak; félnek német had júne alá; még azt nem halljuk, nem is reméljük, vigyázatban s készen vagyunk, az úr isten is velünk vagyon, megtart bennünket; az úr isten áldásából ez jövő hétfőn, ha az állapot ebben marad is még Szerencsre tekintünk, vagy 3 napig ott is leszünk. Váradról most az mely rabokat bevisznek, azok közt egy Majtini János vagyon, értékes legény, tartasd oly helyen, ne beszélhessen se Majtini Mihálylyal se Újfalusival, sőt add érteni ennek az Majtini Jánosnak, ha hétezer tallért ad, elbocsátjuk, s ha alkuvásban fogna indulni, ötezer tallérre leszállhatsz, de ne alább, s ha megigíri, küldd ki hozzánk, édesem. (*A többi érdektelen*) Adja az úr isten szent fiának érdeméért, édesem, stb. Datum Tokaj; die 2. Septembris Anno 1644. reggel 10 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külxim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCLVIII.

Az úr isten stb.

1644.

sept.

29. die Augusti irt leveledet, édesem, mi 2. die praesentis délest 3 órakor vöttem vala el, bizony valóban is vártam,

mert soha nem tudom valamire vélni az Rákóczi Zsigmond nem irását, ki miolta elment, egy levelet nem érdemeltem tőle, maga mind Kállóból, Zilajról, Tasnádról irhatott volna. Áldom az úr istent érte, édesem, hogy egészségben tanált, kívánom szibül, az úr isten szent fiáért ezután is tartson meg beneteket s mind lelki testi áldását öregbitse rajtatok, amen. Istennek hála, én is türhető egészséggel bírok, az küldtem ajándékot adja az úr isten szerencsésen viselned, édesem sokáik. Akadéink tagadatlan bizony eddig is sokak voltak s gördülnek is gyakorta újabbak is elő, de még eddig az nagy hatalmú úr isten általvitt rajta, mi ezután is ő felségében bizunk, készek levén az ő dicsőségéért mindent cselekedni; valamire segít ő felsége, abban is meg vagyok nyúgodva, nem próbált s próbál ezután is feljebb ő felsége, hanem csak az mennyit elviselhetek, s nem is az végre próbál penig, hogy elhagyjon, hanem inkább maga dicsősége terjedjen vele, s az én kicsiny hitem is nevedkdvén. meg is esmértessék. Az békeséget bizony dolog minden kívánja, de az sem lehet isten akaratja ellen, mert az mint kezdeti is isten nélkül nem lehet, annál inkább jó végét is ő felsége adhatja meg. Az svekusoknak el kell már jüniek, ha akarnak s módjok leszen benne, foly is igen az híre; kik felől ha bizonyost hallunk, megirjuk, édesem. Kemény János uramnak szükséges volt hátraszállani ugyan, de ha Rosomberk felé cselekedte volna, több haszon jött volna ki belőle. Bizony dolog, ha az svédek eljünének, velünk együtt az egész keresztyénségnek s magoknak is többet használhatnának vele. Császár s kíválképen az papi rend, hogy az kívánságokra reá menjen mindenekre, mi sem hiszszük, mert értnek mindent s magam is úgy veszem eszemben, az egész evangelikus itt Magyarországon reá menne, (kivevén még most az kulcsos városokat) odahagynának minden eddig elfoglalt templomokat, csak ezután ne lenne se az, se az religió háborgatása. Igazán hallhatod, édesem, az pápistaságnak az mi religiónkhoz való idegenségét, mert az anynyira megvagyon, ha tőlök lehetne, egy órában vesztenék el, mely keménységek, hogy veszedelmet hozzon nekik inkább mintsem előmenetelt várhatunk reájok, kíválképen ha mind régi és új ilyen példánkra tekintünk. Több udvari szolgát örö-

mest fogadunk, édesem, Huszár Pétert is csak legyen kedve hozzá s kívánjon illendő fizetést is. Istennek hála, még az itt kinn levő derék pénzünkhöz nem nyúltunk, sőt kevéssel inkább szaporodott is; most fizettetünk az hadaknak is s onnét belől bárcsak ad primum novembrisre küldhess, édesem, pénzt. Az visszamenetelben Kemény János uramnak, sőt magunknak is lenne mindjárt módunk, csak az úr isten hozná el az svédet; de addig kevés módot látunk benne kíváltképen igen feljebb. Az Velenczében letött pénz jobb volna, ha itt volna, édesem. Istenért s hazámért én bizony mindent akarok cselekedni és költeni. Bornamisza uram contentus most Kereszt-szeggel; Petneháziné asszonyomnak Kisfaludot bizony örömet oda adnánk, édesem, de még Erdélyben voltam mikor kérte Úz István uram s oda ígértem volt, kijövén Róti uram is kérte, annak is odaadtuk, megfélekedzván amarról, már most eleget búsulunk rajta s eddig egyik sem bírja. Tudja az úr isten itt anynyi kérő vagyon szemtelenül, kíváltképen itt kinn valók közzül, majd semmi papi jószág nem marad inkábbára kezünkben, most is naponként adton adunk. Rákóczy György felől való írásodban, édesem, megnyúgodtam. Kassai uram még most be nem mehet, Sebesi Miklóst beküldtük, tanól ő; kijöve teled felől, még az temetésre is, édesem, tőlünk vár(j), hadd értsünk bizonyost, jün-e, nem-e az német had, az svekusok felől is hallhassunk, s az mint megirtuk, tudósítunk mi kijöve teledről. Rákóczy Györgynek szükség ott benn lenni, bár ne távozzék ő igen messze Fejérvártól, bár felesége se menjen az temetésre is; azt nem érthetem, mi állapattal legyen, mert nekem semmit arról nem írtál, édesem. Az világi állapotunkhoz képest, édesem, úgy vagyon több időnk szolgálhatna az szomorúságra, mindazáltal istenesen örülnünk kell inkább, kiben hogy az úr isten mindnyájunknak ennél is bővebben és ugyan állandóbbképen is részt tegyen, szíbul kívátnom. Az kénesőre, az kire már pénzt vettetek fel, adjátok már oda, édesem, de azután ne hír nélkül, sőt ha mi attúl fog maradni, ki kell küldeni. Az adót honnét nem administrálták be, ird meg, édesem; az várakat kit kit magáéból, kíváltképen Fogarast, Dévát, Szamosújvárárt bőven megrakhatni, Görgenyt Gernyeszegről, Somkerekről, Jenőt magáéból, Váradot

legnehezebb, de azt is most meglehet, mert jól lőtt kiválképen az várakban élés. Csak ezek legyenek. bőven elég : búza s liszt bőven, szalonna, borsó, lencse, káposzta, bor, eczet, piritott húst, vaját, mézet, túrót, kását ha már vihetni, tűzre és épületre való fa is bőven kívántatik. Talám Váradot búzával az Prépostvári jöszágából is kellene segíteni. Székelyhidat magából megrakhatni. Pénzen venni el kell távoztatni, mert az sokra kívántatik. Igen jó, édesem, jó mindenünnen extractust kívánsz. Az mely pap felől irtunk volt, az subordinatus volt, csálni akart, mi bizony Csulai uramnak mindjárt megmondánk, de nem hívé, egy éjjel el is szökék innét; mi azt gondoljuk, annak az úrnak valamely gonoszakarója küldte volt ide, az isten jól adta, mi semmit nem jelentettünk neki. Az kolosváriaknak mi illendő választ adtunk, kivel contentusok is löttek, hiszem elég nekik, ha békesség leszen is, meg nem fognak ők károsodni. Az sörül most ide extractust nem küldtek, édesem, az só hordatáson mégis légy érette. Az szászokat is tanáltasd meg, talám emberséggel lesznek pénzünkért. Ide is sok eső jár. Császárnak Maurertől szánszándékkal nem irtunk, mert nem kívántatott; irtunk az fővezérnek, elég az, igen szükség elsietni. Az oda be való állapotokon, édesem, mi bizony nem búsulunk, megnyugodva levén abban, isten áldásából mindenre gondot viselsz, kire segítsen is az úr isten, édesem. Az házakat el nem bontatjuk. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, die 3. Septembris Anno 1644, délest 5 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

CCLIX.

Az úr isten stb.

Mi istennek hála most is türhető egészséggel bírok s csak érkeztek. bizony most is az úr isten meg fogja szégyeníteni azt az ellenséget, az ki bizony nem sok. Collaborat itt nincsen 800 magával, mert Austria felé Pompejus talám meg is holt. Parancsoljuk ne késsél; mi most is feles székelyt bo-

1644

sept.

8.

csátottunk vissza, kit betegsége miatt, kit arra való gondviselésért. Mi az lovaidat, ha által vihetik, Salamonnál hagytuk által vinni, Kállóban ott várjanak vele. Jövedeledről éjjel nappal tudósíts, az némettség mind lovas, gyalog nem több 7000 még ha vagyon is, könnyű hada ad summum harcra való 2000, ezeket az mi hadaink kevés volta és betegsége tette bátorrá. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, die 8. Septembris Anno 1644.

Az te jódra jó szívvel vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rákóci stb.

CCLX.

1644.

sept.

8.

Az úr isten stb.

En istennek hála most is tűrhető egészséggel és állapattal vagyok édesem, az ellenségtől is bizony nincs isten áldásából semmi derekas tartásunk. ki nem is sok, csak mi volnánk emberek, isten elhozván az oda be való hadainkat. könnyebben juthatnánk isten áldásából ezekhez, mint sem azelőtt mint valának. Palatinus uram itt nincsen, leányát 4. die praentis adta haza ő kegyelme. Fejér Káspár tegnap 10 órakor jutta meg császár ő felségéhez. Az békesség tractájára iunét is megindúlnak az követek, hétben kelve Nagy Szombatban gyűlnek, arra is kész volna ő felsége, hogy ezeket az hadait visszahívatná, csak mi mennénk vissza s hadainkat bocsátanánk el, de ez nem lehet. Ma töttünk választ palatinus uramnak; Kassát már jól muniáltuk, Patakot, ezt az helyet, Ónodot is, bizony megcségyenül most is. Rákóczy Györgynek parancsolt meg édesem, ne késlelje az vármegyéket indítani, Rákóczy Zsigmond is az székeleyeket; annál hamarébb visszatér ez az ellenség, mennél hamarább ha rajta leszünk; tudósítsatok, Maurer Mihály mikor indúlt el. Ide sok eső jára, im most derült volna neki, az víz is nagy. Bornamisza Pál uram az Hernád mellett vagyon, 3 mélyföld Szendrőhöz, még ez óráig nem irta hogy az ellenségnek derekas vele való hada oda ér-

kezett volna. Semmit ne búsul(j) és gondolkodjál édesem, bizony jól adja az úr istent szolgálátok, nem hagy el ő felsége bizony. Az bavarus hadát az franczuzok megverték. Ir(j) édesem gyakorta. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, die 8. Septembris Anno 1644, délest 5 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy sat.

CCLXI.

Az úr isten stb.

En ma édesem, csakhamar egymás után két leveledet vöttem vala el reggel, egyiket az czimeres postától, kit 5. die 7 órakor reggel, másikat 6. die kelt leveledet Botától ugyan reggel 9^{1/2} órakor sat. Rákóczi György, hogy magát oly engedelmesen viseli magát hozzád mint irod édesem, akarom valóban, s ezután is azt kövesse, ha azt akarja, hogy engemet is megtartsion hozzája való atyai szeretetemben. Nekem, bizonynyal irom, senki felőle sem irt, sem izent, de hogy olyan híreket másunnan kellett értenem, kihez ő.közelebb lakik, s nem ő tőle, igazán irom búsultam rajta.. Bizony édesem mi sem tartunk az illendő időbeli képes mulatságában ellent, csak az miatt el ne múlassa az közönséges jóra is vigyázni; melléje olyant rendelhessünk. kinek tanácsával hasznosan élhessen, nehéz, édesem, azt feltanálni, mert az olyanban mind okosság, bátorság, hűség, vigyázás megkívántatnék; Cseffei uramat gyakrabban ott benn kellene mellette tartani. Az úr istent hívjátok édesem segítségül s magatok is elmélkedjétek és vigyázzatok s viseljetez gondot. Valakik szolgáltak, s ezután is szolgálnak, nem leszünk feledékenyek róla. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Datum Tokaj, die 9. Septembris, Anno 1644, estve 8 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Principissae Susannae Lorántfi stb.

1644.

sept.

U.

CCLXII.

1644. Az úr isten stb.

sept. 7. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, én tegnap
12. reggel 9 óra tájban vöttük vala el; ellenséginket bizonynyal
hiszszük, édesem, az úr isten jobban meg fogja szégyeníteni,
csak hadaink érkezzenek, de most nincs módunk benne, ellene
derekasan állhassunk. igen az várakban kelle elosztatnunk,
azokat akarván jól muniálni. Rákóczi Zsigmond vétsége bo-
csánandó. Mi sem bántunk volna, ha Bornamisza uramé lőtt
volna, kérő bizony sok, de az ki igazán akarna szolgálni, keve-
sen tanáltatnak. Valakinek mit adhatunk, mi bizony örömet
adunk. Megparancsoltuk, édesem, Rákóczi Zsigmondnak, az
hadakkal együtt jűjön ki. Az várakban menyinyi élest kellene
szerzeni, magunk se tudjuk, édesem, annál jobb, mennél több
leszen, kíváltképen Fogarasban, Dévában, Kővárban, Szamos-
újvárott, Görgényben, Váradon, Székelyhídon kívántatik és
Jenőben; gyalognak is kell lenni, mert az nélkül semmi az
vár. Jól lőtt, hogy Sebesi Boldizsárnak volt leczkéje. Komá-
romit, ki dévai porkoláb vala, azért unánk meg, hogy hírünk
nélkül jűtt volt ki Dévából házához. Ugyan jobb volna, ha az
vár kevés és erős volna. Az gonosz ember ki legyen, kít el
nem kellett volna bocsátanunk, nem jut eszünkben. Rabot az
mi részünkről nevezetést még eddig nem igen fogtanak Fara-
gón kívül s Bánházin, de ezeket nem akarják most elbocsá-
tani, mert bizony örömet kíváltanánk. Kővárban valaki leszen
édesem, de csak valóban hu embert küldjete be, kivel nem
is kell késni. Zólyomi Dávid nagy akadály ott nekünk, csak
adna az úr isten üdvösséges halált neki. Az rabokat oda küld-
jétek, az hol jobb tartani. Vizkeletiért sem löttek kezesek,
bevitte Sebesi, gondot kell rá viselni. Az kénese eladását
értjük, bár eladasd, édesem, ezután is az mit ad az úr isten,
pénzt kell szerzenünk. Az só szállítást is, az menyinyiben lehet
ugyan felesen kellene szállítani, annál több jövedelmünk
lenne. Most ide meleg idő jár. Minthogy ki kell jűniek, huszár
fizetést rendelünk neki; Gerendi és Ebeni uramnak is

mi volna kívánságok jó volna megtudni, édesem, jobb módjával rendelhetnénk fizetést ő kegyelmeknek is. Zalatnára édesem, adass még annyit az 400 forinttal, kit már adattál, teljék tizenkét száz forintra; az udvarbíró is igyekezzék, adhaszon ő is. Az kijövedelednek, édesem, most még haladni kell, de megadja azt is az úr isten rövid időn. Patakot mind éléssel, vitézlő néppel megraktuk, Balon Pétert is beküldtük Patakra. Az ellenség ma fogott Felső-Vadászhoz szállani, onnét melyre menjen, nem tudjuk, bizony nem sok, gyalogja bizonynyal mondják nincs feljebb 2000, könnyű hada is anynyinál, fegyverese 5000 nem több. Csak érkezzenek az hadak, bizony megszégyeníti az úr isten őket. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, 12. die Septembris Anno 1644, estve 9 óra után.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susaunae Lorántfy sat.

CCLXIII.

Az úr isten stb.

Im most 9 órakor éjjel hozák Hajdú György levelét, kiben micsoda kedvetlen hirt írjon az fővezér változásáról s megöléséről, megérthetsz kit mind az anyáddal és Kassai urammal is közölvén, igen szükség vigyáznotok, s mivel Maurer Mihály visszatért az pénzzel, ötet is instruálnotok; nekünk úgy tetszik, Maurer Mihály csak maga személyében igen postán menne be, és ott az új fővezérrel vagy kajmakámmal végezné el s tenné jó akarónkká s az mit az megöletett vezér által vagy tőle kellett volna császártól megnyernünk, azt az mostani új vezér által vinné végben, hiszem könnyű volna az pénzt osztán bevinni utána, avagy ha Maurer Mihálynak bemenetele nem tetszik ő kegyelmének, irjátok Hajdú Györgynek, mit cselekedjek, s az új fővezérrel vagy kajmakámmal mit sollicitáljon s vigyen végben. Ez bezzeg valóban sokszor esett, s talám ugyan német practikából is esett. Az anyádnak

1644.

febr.

14.

mondd meg, istennek hála, türhető egészséggel vagyunk, holnapután Kallónak is el kell egy felé választani az maga állapotját. Adja isten stb. Az temesvári passának mint kell az ajándékot küldeni, irva küldtük. Mi Hajdú Györgynek nem irtunk, rövid levén az idő hozzá. Máté vajda mi okát írja az fővezér megölésének, ha úgy volna, annál inkább kell vigyáznotok, Lugasban, Karánsebesbe s Jenőbe jó móddal s ideje korán beküldenetek az gyalogot. Adja isten stb. Datum in Nyírlugas, 14. die Februarii Ao. 1644.

G. Rakoczy m. p.

Kivül (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 18. die reggel 8 órakor in Gyalú Fek. . .

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Jegyzet. Jelen levél a sorozatban a CLVIII-ik számú után következik.

CCLXIV.

1644. Az úr isten ö felsége stb.

sept. 9. die praesentis mensis irt leveledet im most délest 5
(16.?) órakor vöttük vala el; értjük Basa mikor ment haza. Az anyád gondolkodásával minden búsulásimot felülhaladja, szólj neki hagyon békét annak, se magának, se nekünk ne tegyen kárt vele, velünk az úr isten s bizony nem hágy el. Az indulással ne múlassál, szép módjával jüjj úgy, itt is szolgálhasanak. Az ellenség ma Halmajhoz szállott. Ferenczi István Szikszón volt, 500 lovas(*sal*) kit 300 lóval felvert, egy az minenben el nem esett, istennek hála; az gyalogokba minthogy felesen mentek be, azoktól kellene fegyvert elvételned s az fegyvertelennek adatnod, adná meg az úrárt aztán neki; okoskodjál, mennél fegyveresebben jó szerrel hozhasd ki az hadakat. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj die . . . Septembris Anno 1644, (e)stve 7 óra után.

Az te jödra jó szívvel vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy de Felső-Vadász stb.

CCLXV.

Az úr isten stb.

12. die ezen hónap irt leveledet, édesem, tegnap reggel
 az várból jöven ide 9 órakor vöttem vala el, irásodat. édesem,
 bizony nem bánom, hanem inkább búsulásodat sajnálom, el-
 anynyira, hogy ha annak békét nem hagysz, nekem is nyava-
 lyát szerzesz vele; hiszem istennek hála állapotunk sem oly
 veszedelmes, kin búsulnod kellene, mert látja az úr isten, em-
 beri módon szólván és ítélvén, az mennyin ezek vannak, csak az
 hadak érkezenek, ezeket az úr isten bizony megszégyeníti. Im
 az kassai híveink is 2500 gyalogot ígértek, adnak mellénk. az
 több városok is talám fognak ennyit adni, magunknak is lenne
 most is itt kinn 3000 gyalogunk, s az lovas hadak érkezvén, ha
 megakarnánk is vélek vinni, lenne jó módunk benne, s ha csak
 csatával kellene is fárasztanunk őket, mint mostan is, bizony el-
 unná s megszégyenitené az úr isten. Még eddig mi mind tanács
 híveinknek s kisebb rendbeli híveinknek is megadtuk becsüle-
 teket, s tanácsokkal is éltünk, ezután is azt akarjuk követni,
 édesem. Eddig még 6 hétre megadtuk hópénzeket, de hogy
 kevesebb időre érkezhessünk, módunkat bizony abban nem
 látjuk édesem. Az hadak mustrálását hol magunk, hol Bornam-
 isza Pál uram által vittük végben, ezután is nem bizzuk mi
 azt olyra, kiben meg nem volnánk nyugodva. Bizony dolog,
 mi is már nyugodalmasabb életet kívánhatnánk, de irásod
 szerint, édesem, az isten tisztességéért, hazám szabadságáért
 én valamit el bírok viselni s elégséges vagyok reá, mindenre
 kész vagyok; hogy minket innét kibeszéljenek s ezeket kiboc-
 csássuk kezünkől, egyáltalában megirtuk palatinusnak'
 nem cselekeszszük s bizony nekünk is az, édesem, akaratunk,
 ha az jó úr istennek is az leszen akaratja, megsanyargassuk
 ellenséginket, s az alatt szerezzünk békességet is, s ha lenni
 kell, jó is legyen. Bizonynyal meg is nyugodjál, édesem, benne,
 semmi jó alkalmatosságot el nem akarunk mulatni s bizony
 minden tanácsadónak sem adunk helyt, hanem megvizsgáljuk
 igen, jó-e, nem-e. Itt mi nekünk lovas hadunk most az mint

1614

sept.

16.

vagyunk, az kivel próbálhatnánk, harcra valót alig tanálnánk, 4, avagy 5000 az hajdúsággal, ember derék dolgot végben nem viszen, az magyarországi vármegyék közzül Bereg, Ugocsa, Szakmár, Szabolcs ha ülhet fel, Sáros vármegye mellénk nem jühet, Zemlinnek nagyobb része elfutott. Valamig az erdélyi hadak ki nem érkeznek, soha bizony addig derekast nem próbálhatunk az ellenségen, mert gyalogunk sincsen, Kassa, Patak, Tokaj, Onod sokat vona el, az mely hadnak penig gyalogja nincsen, nem vér az derék hadat. Huszár Pétert mi Rákóczy Zsigmond mellé rendeljük, Bakos uramhoz mi csak addig bizunk, míg az szerencse szolgál. Az Tiszán által kellett ugyan jününk, de nem hoztunk mi oly hadat által, ki elosz-lana. Monostorra bizvást eljühetsz édesem; Kassai uramnak nincs egészsége, az hideg kétszer lelte, harmadnapba, még magát jól viselte. Sebesi Miklós bement, édesem; az szegénységet, tudják az mellettünk valók mint igyekeznénk oltalmazni, az is egyik oka az mi által jövetelünknek, hogy az szőlőhegyeket oltalmazhassuk az ellenséget tartóztathassuk, hogy Kassát is éléssel rakhassák, ki lisztből oly fogyatkozottúl volt, Makoviczáról kellett 2000 köből lisztet adatnunk. Az ellenség ez elmúlt kedden szállott, Halmajhoz, azolta ott volt, ha ma el nem megyen onnét, Onodot, Tokajt hozzák emlegetné, de mi úgy remélljük, nem próbálja meg, mivel kevés gyalogja vagyon, öreg lövő szerszáma is 2 több nincsen; csatáink tegnap is Megyaszoig voltak, nem kaphattak semmit, volt ugyan zsákmányosa Megyaszon, de álló sereggel oltalmazta. Most is vagyon csatánk mind Ónod felől, Kassa felől, innét is mit ad az úr isten nekik, meghalljuk ma holnap. Ehon szinte, hogy itt irok vala, juta Szuhai Mátyás levele, tudósít, tegnap Beken János szép nyereséggel járt, Alsó-Vadászon mind lengyel németet alkalmasént vert fel, s békével eljött. Az török is volt 100 lóval, ki ott leskődött az német zsákmányosára; bizony megszégyenít(i) az úr isten ököt, csak érkezzenek az hadak. Adja az úr isten stb. Datum in castris positis Rakamaz, die 16. Septembris, Anno 1644, reggel 9 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Tegnap hozának egy levelet, Pozsony felől irták, im be-
küldtük mását, az bizonyos leszen, mert másunnan is hozzák
ezeket. Mi im mindjárt Tokajban megyünk, csak estvére jö-
vünk ki.

Külczim : Illustr. Dominae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCCLXVI.

Az úr isten stb.

11. die praesentis irt leveledet im most reggel fertály
héján 10 órakor vők el, az neked irt levelünk titulusában nem
csudáljuk ha vétek lött, az anyád egészségét az úr isten tartsa
meg, az székelységnek indulatjával bár mára ne halasztottad
volna, mert az volna jobb, ha egy órában gyűlhetnénk össze
s rajta lehetnénk az ellenségen, ki az elmúlt keddtől fogva
még ez napik Halmaj és Aszaló*) között fekszik, mi hírünk-
kel sem csatákat nem jártat, sem várat, várost nem obsideált.
Innét im . . . megyen az csata, minden felől ölik vágják őket,
tegnap is hozának ifjú Piccolomi regimentéből egy kirezérest.
Immár is betegednek, szűkülnek, minden rabok egyaránt be-
széllik számát; csak érkeznének el, nekünk nagy bizodalmunk
vayon az úr istenben, megszégyenitené ő felsége. Jünöd úgy
kell, hasznát is vehessük az vitézlő rendnek; melyre jüsz, háló
helyeid mint lesznek, mennél hamarébb tudósíts róla; lovaid
Kállóban vannak, szolgálid közzül lovászok kocsisok majd 16
beteg, nekünk mindjárt irj; bizvást beszélheted, az ellenség-
nek 2000 : 4500 fegyverese, 2000 könnyű lovasánál több
nincsen. Kassa várasa 2500 gyalogot ígért, az több városok
is adnak enynyit; szándékunk az, mi is mind kihozassuk
mindenünnen az praesidiomokat, s isten elhozván benneteket,
reájok mi menjünk. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Da-
tum in castris Rakamaz positus, 17. die Septembris, Anno
1644, reggel 10 órakor.

Az te jódra jó szívvel vigyázó édes atyád

R. György m. p.

1644.

sept.

17.

*) Szomszédos helységek Borsod és Abauj megyékben.

Az bavarus hadát megverték, Kataloniában az hispanust; az bizonyos, gallusnak Torstenson előtt alá kellett jüni kárral; Kenigsmark Silesiában vagyon, Morvában jün.

Irva Rákóczy Zsigmondnak. •

CCLXVII.

1644. Az úr isten stb.
 sept. 15. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, mi 18.
 20. die reggel 6 órakor vöttük vala el; örülök azon, hogy egész-
 ségedet értem, de más felől búsulásodon nem keveset törődöm,
 édesem, s ha annak békét nem hagysz, nekem is bizony kárt
 teszsz vele. Istennek hála, sem félelem, rettegés és kétség
 közt nem vagyunk, s békességet is látja az úr isten olyant ki-
 vánunk, kiben az istent meg nem bántsuk; ellenségimnek is
 kedveztem-e és mulattam-e el akármi jó alkalmatosságot ez
 itt kinn való idő alatt, lelkek szerént tehetnek bizonytságot
 mellettünk való becsületes hiveink, anynyiban az menynyiben
 magunkon állott, de bolondúl, vakmerőül nem cselekedhattunk
 és veszedelmesen nem bocsáthozhattunk szemben való harcra
 velek, kinek elég okai voltak. Az szegénység bántódását oly
 szomorúran szenvedem, hogy tudja az úr isten könyvezem, de
 az ide ki való prédáláshoz szokott s tqlvajláshoz tanúlt nem-
 zet anynyira elvetemedett, él az isten, ha egy holnapra avagy
 kevesebb időre fizetnének is neki, de ha nem prédálhatna,
 semminek tartaná; most is ha ember büntetni akarja, mind-
 járt az más fél közzé való szökéssel s menetellel fenyegetőzik,
 kopját nem akar viselni. Él az úr isten, édesem ha nekem is
 olyan hadaim volnának mint Sándornak, egy órában vinnénk
 végben előttünk álló dolgunkat; mindazáltal ezekkel is mi
 még eleget vittünk végben, isten áldásából, ezután is az úr is-
 ten valamire fog segíteni bennünket, bizony semmi jó alkal-
 matosságot el nem akarunk mulatni, azt akárki elhíheti, éde-
 sem. Ok keményebben bánnának velünk, mert ugyan tulajdon
 bélyegek azaz istenteleneknek s azért is nem bocsátja elő
 őket az úr isten. Az szegénységre való gondviselésünk éjjel
 nappal forog elménkben, s valamire utánunk valókkal érkez-

hetünk, volt s leszen is oltalom reájok. Rákóczy Zsigmondnak melletted létele elhittük, édesem, könnyebbségedre volt, s ha az itt kinn való állapot engedné, mi nem bánnánk, bár ezután is melletted lenne; reménységünk azért az: az úr istenben, rövid nap magunk is megláthatjuk egymást. Sebesi Miklós beért eddig. Magad az itt kinn való állapotok felől ott lakhatol, az hol akarod. Az sőt bár szaporábban hordhatnák, mert ha az is nem fog segíteni, megkevesedik az proventus, az mennyiben lehet, édesem, mégis legyetek érte, hordathassátok. Kapnikról akkor adhatják be az ezüstöt, mikor eltelik az angaria, ki már nem is fog késni. Ibráni uram most úgy látszik jobban viseli magát Önodban, Szuhai Mátyás ugyan jó állapattal is vagyon benne. Ide is elég meleg jár, de vetés bezzeg még ide nincsen; az pocsajiak nincsenek Ibráni urammal; az ellenséget minden nap hordják, csak az hadak érkezének, bizonynyal hiszszük az úr isten meg fogja őket szégyeníteni. Tegnapra virradóra is az hajdúságban mintegy 250 lovas az strázsáját ütötte volt meg, az egész armada ült volt fel, ezek békével jüttek el. Ritka nap, az melyen rabot két ízben is nem hoznának. Holnap mi is bemegyünk Tokajban. Adja az úr isten stb. Datum in castris Rakamaz positis, 20. die Septembris Anno 1644, reggel 6 órakor.

Az te szerelmes urad édesem,

R. György m. p.

CCLXVIII.

Az úr isten stb.

Monostorról 17. die az elmúlt estve 4¹/₂, Radnótról 19. die ma reggel 7 óra után praesentis vöttük el, indulásodat s jövedeledet az nagyhatalmú úr isten áldja meg és tegye nagy szerencséssé, amen. Az anyádnak egészségét az úr isten ezután is szolgáltatassa ki. Az székelységről ha jó válogatott 2000 lovas s bár csak 1500 gyalog jó legyen, elég leszen az ott benn való vigyázásra, meg fognak szaporodni az innét bemenőkkel. Szükséges az tisztekre parancsolnod, oda hátra az fegyverte-

1644.

sept.

21.

leneket fegyver szerzésre erőltessék, jóra penig. Szilvási mikor érkezett hozzád, azt is értjük, az hadakat ugyan úgy kell hoznod, el ne tikkadjanak, szép módjával hozzad, hogy ha itt mindjárt kívántatnék is, szolgálhassanak; naponként szálló helyedről tudósíts, s mikor az úr isten elközelít hozzánk, az táborra szép rendelt seregekben kell bejünöd, kimutatván innét is az fegyveredet zászló alatt. Ellenségünknek szégyenbe vallások felől az nagyhatalmú úr istennek áldásából semmi kétségünk nincsen; az svekusokat is úgy hozzák, jünének. Adja az nagyhatalmú úr isten stb. Mi ez éjjel is itt benn há-
lunk. Datum Tokaj, 21. die Decembris, Anno 1644, reggel
10 óraker.

Az te jódra jó szívvel vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rákóczy de Felső-Vadász stb.

CCLXIX.

1644. Az úr isten stb.

sept. 17. die praesentis mensis irt leveledet édesem én 20 die.

22. délest 4 $\frac{1}{2}$ óraker vöttem vala el. Elhozván az hadakat az úr isten, annál is jobban leszünk, édesem, semmit ne gondolkod-
jál, édesem, mert bizony az úr isten ezeket megszégyeníti, fogy is mind fegyver, döghalál és szökés által naponként, nem lehet ezeknek módjok, hogy itt múlassanak sokáik. Az írást s állapotunk felől való tudósítást én gyakorta cselekeszem, éde-
sem, mert csak ebben az holnapban is 11 levelet irtunk, ezen kívül ha mikor csak Rákóczy Györgynek irunk is, megparan-
csoljuk, értésedre adj, el sem mulatjuk, édesem, tudósítunk mindenekről. Vízkeleti uramnak Fogaras jó lakóhely, tisz-
teségesen kell tartani. Az aranyat mi nem computaltuk ahhoz az mint Zalalnán mérték, mert mivel külön külön volt takarva mi is csak úgy mértük meg, könnyű ezután is azt eligazítani. Az hadak már érkeznek, mi sem bánánk, édesem, ha az ki itt kinn vagyon is ott benn volna, mindazáltal isten után mi arra gondot viselünk; annak bizony Klubucuczki tötte olyan

hírét, mert ő nem is értvén semmit tőlünk, mindent kinyilatkoztatott Sebesinek, sőt ugyan leiratta volt vele, de elvöttük tőle. Csak valamire csendesedjék az állapot, én mind beküldöm, Munkácson tartani nem jó ; én most is ki nem bontakoztattam volna Patakról, arra nézve hogy megvehetne az ellenség, de az emberek állhatatlanságát látván, és semminek tartván az hitet, az híre nagyobb is levén az valóságánál, arra nézve kellett ezt cselekednem. Bizony köröm szakadna ott, ha nyúlat bokrostúl akarna fogni, jó gondviselés is vagyon reá. Az pohárnok inast beküldjük, még eddig úgy látszott, jámbor akarna lenni, de mi nem felelünk felőle. Az pápistáknak el kell hinni édesem sok praktikájok vagyon, de isten nem engedi azt végben vinni. Az fogarasi extractus jó, bár az váradi is úgy volna édesem ; mi soha nem tudjuk, mi isten látogatása az váradi majorságon, az nem szaporodhatik ; az székhelyhídi állapot is valóban rosszúl vagyon, az várnak kapuja nincs, az mind éjjel nappal nyitva áll, darabontok, porkoláb, udvarbiró rossz, gondviseletlen, vigyázatlan benne, az idén inkábbára semmit nem építettek benne, egy szó, csak rosszúl vagyon, kit mikor hallottunk ugyan megborzadtunk bele, nem régi példa levén az murányi állapot ; valami híres rabokat is küldtünk volt oda, azt gondolván, az hely jó állapattal vagyon és több benne az rab s jobbak is az benne való gyalognál (*igy*), én bizony éjjel sem állhattam bele, elküldtem még éjjel Váraddá vigyék őket. Ezeket édesem je(le)ntsed meg Rákóczy Györgynek, orvosolja meg. Váradot, hogy onnét belől rakhassa ember éléssel, mi abban módot nem látunk, hanem az udvarbirónak kell parancsolni, takarja, rakja, lám most elég őszi, tavaszi vetése lőtt, nem is kell annyira, mint azelőtt. Palatics is 19. die irt leveleddel ezen órában délest 2 fertály előtt egy órával érkezék ide az táborban, hogy kijövék az várból. Rettegésben bizony édesem nem kell lenned, mert látja az úr isten, inkább fél az ellenség mi tőlünk, s csak nem is kell arról gondolkodnod, hogy mi tőlünk elvenné ezt az révet. Én ez éjjel is az városban háltam bátorsággal s csak az úr isten hozza el az hadakat, ez bizony elmegyen. Fejér Káspár tegnap délest 6 óraker jutha palatinustúl, az követek felmenését szorgalmazza, császár követe mar Nagy

Szombatban; bizonynyal, sőt ugyan életére mondják, immár Keniksmar Slesiában vagyon. Torstenson is az derék armadával utána vagyon. Ezek között is elvittek lopva fegyvereseket. kiket elől is tanált. bizony most is mindennap fogy, mert minden felől rajta vannak, tegnap is az udvari seregből 100, az váradiából 60 lovas levén csatára, csak az tábor szélén vág-tak le benne, 2 el is hoztak; ónodiak is voltak csatára törökkel együtt 700 lóval, mert csak török is volt több 400 lovasnál tegnap, ha isten szerencsét adott, próbálniok kellett, Kassára is hordják. Kemény János uram(*mal*) az kik vagyon, azok ma is hozának 2 rabot; ezt az úr isten bizony rövid nap meg fogja szégyeníteni, palatinus alá nem jű, ezeknek segítségek sem jű, 300 lengyel már elszökött benne, a: magyar is szökik. Semmit se gondolkodjál, édesem, mert bizonyságom az úr isten, nincs félelmes állapotunk. Istennek hála, az szőlőket is isten engedelmeiből mi akarjuk bizony megszedetni, kinek valóban jó ideje is jár. Én bizony, édesem, azon kérem éjjel nappal az úr istent, semmiben ő felsége ellen ne vétsek, és mind titkos s nyilván való bűneimről igaz penitentiát tartván, engeszteljem ő felségét s enyimmé is tegyem, kiben nem is kételkedem. Nincsen is, jó lélekkel írom, emberben úgy bizodalمام, kinél az ő felségében vetett bennem nagyobb nem volna, sőt bizonyságom ő felsége, könyvezze kívánom mindnekben az ő nevének adassék az dicséret és dicsőség és láttassék az ő kezének forgani ez igyünkben is, mintsem emberének. Eddig bizony így is volt, az vármegyéket mikor csatára bocsátottuk s meg kellett szagatnunk, tanácsból cselekedtük, az szükség is úgy kívánta. Rákóczy Zsigmond jókor érkezék édesem, mert mi azért ugyan nem múltattuk el dolgunkat, nem hagyunk nyugodni az ellenségnek, bizony meg is sokallotta, hal is, betegedik s fogy s ha immár az török is rajta leszen, nem maradhat, minden bizonynyal el kell menni. Váradot mint kell éléssel rakni, irtunk arról már, édesem, onnét belől mi is feltanáljuk, nem rakhatni; pénzt, édesem, az mit küldhetsz, mennél hamarébb küldd, az adóban még jól kell hátra lenni. Az mézgyűjtőnek mi méhser árából elég pénzt rendeltünk volt kezében, az viaszat jó volna eladni, ha áros tanálkoznék; ha az sőt hordhatnák, abból még szépen jűne, hordhatnák

is, ha nem szánthatnak, mert ide ki nagy szárazság vagyon. Napot mi az svédeknek nem vetettünk volt mikorra jűjjenek, hanem csak siettettük okot, el is kell már jűniek, mert mindenütt közönségesen foly az híre, jele is van, mert nem vinnék innét fel az hadakat, ha nem jűne. Én látja az úr isten hatalmas jó reménységben vagyok, édesem, az úr isten megszégyeníti ezt most is. Liptó vármegyei követ is ma jűta hozzánk, tartják az hűséget, az is nyilván beszéli az svédek jövetelét; az hadakozásnak még 6 hetik jó ideje vagyon, addig is sok dolog mehet végben, édesem, az élésszekereket bár indíttasd meg, hadd jűjjenek lassan; az pocsaji, téglási hajdúk mellettem vannak. Kérlek mégis, édesem, az istenért ne búsulj, bizony bizony nincs itt még oly félelmes állapot, az városok, várak, vármegyék miénk; hiszem ha az ellenség nem tartana, 10 naptúl fogva csak Aszalónál nem hevert volna, mely idő alatt tudja isten, semmit sem próbált, Onodot, Diós-Győrt, kihez csak két kis mélyföldön fekszik, meg sem merte bőzleni. Szendrőből Seréni Pál elment, sőt el is búcsúzott tisztitól. Csak az úr isten érkeztesse az hadakat, meghallod, édesem, bizony rövid nap szégyent vallat az úr isten velek. Adja isten stb. Datum Rakamaz, in castris positus, die 22. Septembris. Anno 1644, délest 6 órákor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Az deákoknak, hogy pénz mehessen kezekben, érte leszünk.

CCLXX.

Az úr isten stb.

Tordáról 21. die irt leveledet, édesem, én tegnap délest 4 órákor vöttem vala el; az embereknek az mi hátraszállásunkon könnyű oly távolról csudálkozni, de ha itt lött volna, akartam volna bizony látni, ha oly vakmerő vitéz lött volna, 4 avagy 5000 magával 9 avagy 10 ezer emberrel megy, penig tüzessel, vasassal, lábaslag hevert volna, és egy órára szorította volna igyét. Látja az teremő úr istent (igy), egy órá-

1644.

sept.

24.

ban verném meg, de az isten hatalmában vagyok s csak az úr isten hozza el az hadakat minden felől, valamit ad az jó isten, mi reá megyünk, kiben való rendelésünket több istennél el sem bontja. Úgy vagyok, mi most is, isten bizonyságom, emberi módon itélvén, nem tartunk tőlök s annál inkább, ha az hadak mind elérkeznek, de győzedelmet isten adhat. Nyilván vagyok az is nálunk, ennek németből álló lovasa harczra való nincs feljebb 4000, gyalogja 2000, csak hogy ez bizony (*így*), jó könnyű hada mintegy kétezer, ki ha nem volna, melléje szállhatnánk. Tudja az úr isten, valamit legjobbat felérhetnénk elménkkel, azt cselekednénk; isten ez jövő hetet adván érnünk, által is szállunk az Tiszán, s csak ne is gondolkodjál arról, édesem, hogy az hidat itt az Tiszán mi tőlünk elvegye, mert csak ez az német had meg nem próbálja, ki még az Hernádon sem jár által. Felette igen igen őrzi magát. Könyörgésekkel, hogy segítsetek, édesem. bennünket, szükséges, nincsen bizony kétségünk, az úr isten meg nem hallgatná. Titkainkat is nekünk, kiválképen jövőre valókat, hidd el, édesem, bizony nem érti minden ezután sem, s az úr isten megszegyenítvén ökö, megnyugodjál, édesem. benne, élni is akarunk vele, s ha lehetne egy szempillantásban szabaditanánk meg a szegénységet is az hadak terhétől. Az istenért kérlek, édesem ne búsul(j) s törődjél, mert látja az úr isten, nem vagyunk félelmes állapattal és rosszal, hanem inkább naponként jobbulunk. Szabó Jánost nem kell szerencsétletni, jobb leszén télben elküldeni, azt adván az úr isten érnünk. Az ellenség után való menetelben, csak isten ő felsége módot adjon, bizony el nem akarom jó fundamentommal mulatnom. Az ellenség mégis Aszalónál fekszik, az gyalogját tegnapelőtt szállította be az falúban, az lovasa kívül az falún vagyok, azelőtt az némettől külön volt mind horvát, lengyel, magyar, de már együvé szállottak. Felette igen igen őrzi magát; az török is ki kezdett kapdosni reá. Rákóczy Zsigmond ha holnap nem is, de hétfőn itt fog lenni. Adja az úr isten stb. Datum in castris Rakamaz positis, die 24. Septembris, reggel 10 óraker, Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem,

R. György m. p.

CCLXXI.

Az úr isten stb.

Hogy ez három nap alatt nem irhattam, édesem, volt 1644.
oka, az előttünk álló dolgainkra való vigyázás, mert az ellen- sept.
ség Aszalótúl 24. die praesentis megindulván, szállott volt 27.
Megyaszóhoz, ki 25 felkelvén onnét minden lovas hadával
reánk jött vala, s noha ebéd után érkezett vala Tarczalhoz
de az úr isten bizony szégyen vallva úzé vissza. Tegnap Som-
bornál levén, azont cselekedte s ma jó reggel megindulván,
visszamegyen, s mivel az úr isten Rákóczy Zsigmondot is teg-
nap jó egészségben hozá ide mind az hadakkal együtt, im
ezen órában mennek az ellenség után szép seregeink, s ma-
gunk is holnap által költözünk az egész hadakkal együtt, s
minden felől mellénk hívatván hadainkat, rajtok akarunk lenni.
Az miről Rákóczy Zsigmondtúl s Basátúl irtál, édesem, azokra
ezután teszünk választ. Az társzekerek ne késsenek, az szász-
ság az ő gyalogját töltse ki, az ki héja vagyon mennél hama-
rébb. Hihető ezek az hírek is érték az ellenséget, kiket inclu-
dálva küldtünk; Rákóczy György küldje mását Maurer Mi-
hálynak. Adja az úr isten stb. Datum in castris Rakamaz po-
sitis, 27. die Septembris, Anno 1644, reggel 9 óra után.

Az te szerelmes urad édesem,

R. György m. p.

Külsim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lo-
rántfi stb.

CCLXXII.

Az úr isten stb.

Mi istennek hála türelhető egészséggel bírunk, im mind- 1644.
járt indulunk, s ma Telkibányára s holnap Enicskére me- sept.
gyünk, az hova Kassa egy kis mélyföld, onnét addig el sem 29.
akarunk menni, valámig egy felé el nem válik, nekünk jó re-

ménységünk vagyon hozzá. Sáros vármegye is követségben nagy számos fő rendeket s az vármegyének eleit küldte hozzánk, ott is istennek hála mind jó akaróink; melletted levő becsületes híveinkkel beszélvén, Almásban vagy praesidiomot küldjetek. avagy az ott valókat megeskettessétek hűségünkre, mert onnét tartják hírrel Csáki Istvánt; az ki ott porkoláb, annak ott semmie sincs, más haza fia; Keresztszegben is így kell cselekedni, semmi proventusához nem kell nyúlni; az két oláhországi hadak igen elkéstenek; az brassai veres posztót küldjétek ki; mindenfelé jó vigyázásban legyetek; Huszár uram Budáról minden jót ír. Adja isten stb. Datum Sárospatak 29. die Septembris, Anno 1644, reggel 5 1/2 óraker.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi stb.

CCLXXIII.

1644. Az úr isten stb.

sept. 26. die praesentis mensis délest 4 óraker irt leveledet
29. az Maurer és Hajdú György levelével szolgádtúl szinte ebéd felett vöttük vala el 11 s 12 óra között; Maurer Mihálynak irt levelünket éjjel nappal igen-igen sietve küldd, ha lehetne, egy órában kellene bevinni. Az gazdasszony, hogy nem irhatott, nincs nehézségünkre, csak isten ő felsége adjon egészséget neki, s tartsa meg abban is; az szürethez az kitől lehet, hétben kelve itt is hozzá kezdenek; az ellenség Szerencstől is ez elmúlt kedden elmene Aszalóhoz szállván, felgyújtván az városát, ugyan akartva (*így*), kevés maradt meg benne, az várat is ocsmányúl elrontotta, kit sem török, tatár nem cselekedett volna, az mi keservebb, az édes atyánk rakott sirját is felbontván, ólom, fa koporsókat felhasogatván, az mit benne haszonra valót tanált, elvitte, az hitlen nemzet zászlókat elszagगतott, hasogatott, csak az fája maradt. Ím minden felől gyűlünk reá, ha elmegyen Aszalótól is, ha mi is rajta leszünk, az nagyhatalmú úr istent híván segítségül. Az élés-

szekerek ne késsenek, csak együtt lehessünk, ki 2, 3 nap alatt meg leszen, emberi módon szólván nem kell ettől az ellenségtől nekünk már tartanunk; igen-igen szökik az könnyű hada. Az kolosváriakat azzal megriaszsd, ne temporisáljanak, adják be az adósságot, Máté vajda is küldje meg az adósságát. Akarjuk ha az budai vezér az lator ember megváltozik; Vá-raddá is még viszünk salétromot, mert most jó ideje jár. Az székelyhidi állapotot Csernel György uram Sallai Andrással együtt szemekkel látták s úgy referáltak ő kegyelmek mint igaz hiveink. Az portára szóló levelünket éjjel éjjel éjjel nap-pal küldd. Adja isten stb. Datum Tokaj die 29. Septembris, Anno 1644. délest 2 órakor.

G. Rákóczy m. p,

Kivül (ifj. Rákóczi Gy. kezével) 3. die Octobris, 1644 Kis János nev

Külszim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCLXXIV.

Az úr isten stb.

1644.

Basa 26. die praesentis mensis adta vala meg leveledet, octob. édesem, jó reggel. Búsulásodnak, tudja az úr isten, nincs oly oka, kiért mind nekünk s magadnak nyavalyát kellene szerzened, holott az mostani előttünk álló dologban istenre ő fel-ségére többet kell hagynunk, bízunk, mintsem az emberi ta-nácson, akaraton és akaraton (*igy*) fundálni, jó lelkiesmérettel tevén arról is bizonytságot, hogy még eddig semmi jó alkalmatosságot, valamely az mi erőnkhez illendő volt, szénszándék-kal el nem mulattunk, ezután sem akarunk elmúlatni, de ne-künk igen tapogatva és vigyázva kell cselekednünk, ellensé-gink igen gonosz practikások, családok, vasasok, ha mi egyszer elvesztjük az győzedelmet, kiváltképen olykor, mikor azok is távol vannak kikhez bizhatnánk, nem most épülnénk mi fel. Vallják meg magok Bornamisza uramék, ha gyakran nem ő kegyelmek tartóztatnak-e derekasabb próbálástól. Él

az mennynek, földnek istene, csak az egy atyám temető helyének felbontásáért is, ha rajtam állana, ma vágnám mind le őket. Mind erdélyi becsületes itt kinn való igaz híveinknek még eddig mind az volt tetszések, szemben ne vívjunk meg velek, hanem fárasztjuk, nyukhatatlankodtassuk, s úgy fogyasztjuk, kit meg is cselekedtünk; ennek penig idő múlással kell meglenni, s úgy tetszik, jobb is volt még ezt cselekednünk, mintsem egy nagy derekas, bizonytalan harczra bocsátkoznunk itt kinn. Mi látjuk itt kinn mind az ellenségnek s magunknak erejét s alkalmatosságokat is, úgy kell azzal élnünk, istent se bántsuk meg vele, magunkra is veszedelmet ne hozunk; ennek megbizonyítására mi elég példákat hozhatnánk, de elmúlhatjuk. Én, édesem, többre magamat nem ígérhetem, sem istenem tiszteletéhez való buzgóságomról, sem hazámhoz való szeretetemről, annál, az kit magadnak megírtam már egynehányszor. Még vagyon ugyan sok azokban, kik az szegény fejedelemmel hadakoztak, de itt bizony tisztesség adás-sék sok mi(n)dennek, de se Petneházi István, Horvát István, Egri István, Béli Kelemen nincsen, az hajdú kapitányok rossz, gaz emberek, minapiak, az alattavalók tőlök nem félnek. Az urak közül itt kinn nincs Prini Gábor, Ferencz, Rédei Ferencz, se Kún László. Az mikor hadainkat másuvá vonták vala. az tagadatlan, kevesebbel is megértük volna, de az már elmúlt, az is tanácsból ment nálok. Az ellenség közül istennek hála még ide több szökött, s az ki ide kézben oly akad, ki innét szökött volt oda, azt felkötik s egyébbel is büntetik. de azért az latra ugyan megcselekeszi; mindazáltal ugyan vagyon hadunk. Én bizony soha az latornak nem kedveztem, most is csak 29. die is, hogy az szülőben ment az tilalom ellen, kettőt akasztottak fel benne. Im már isten kegyelmességéből elérkezvén minden felől az hadak, tehetségünk szerint éjjel nappal rajta akarunk lenni minden jó alkalmatossággal, kiről naponként tudósítani fogunk. Az mi pénz lehet, hozzák hamar; az hadakat egymástól el nem szaggatjuk helytelenül. Az só eladásból az mi legjobb, édesem, cselekedjétek. Az de-ákoknak küldünk mi pénzt; Decsei csak becsülné meg magát, szolgáltatnánk vele.

Rákóczy Zsigmond is ezen nap adta vala meg, édesem

leveledet, istennel mind jókor és egészségben érkezett hozzánk. Most is, hála istennek, jó egészségben vagyunk több híveinkkel együtt.

28. die Septembris irt leveledet is, édesem, tegnap reggel vöttem vala el, áldom az úr istennek szent nevét érte, hogy most is egészségben s békességben vagytok; az nagy hatalmú úr isten ezután is viseljen kegyelmesen reátok gondot, édesem. Én is hála az úr istennek türrhető egészséggel bírok. Az miről irtál, édesem, én azt nem bánom, sőt inkább akarom, hogy tőled értsem, ki jobb is értenem; hanem csak azt bánom, az kik füledet ide ki való méltatlan dolgokkal terhelik. Tudja az úr isten ugyan akarnánk, édesem, ha hozzád illenék, látnád s hallanád magad, s tehetnél úgy ítéleted felőle. Mi is azt tartjuk, édesem, igaz szolgának, az ki megmondja az urának az mit hall, ért, s úgy tetszik, senkit még ezért meg nem riasztattunk, s bizonyoságot tehetnek mellettünk forgó becsületes híveink, nem élünk-e tetszésekkal, elannyira, hogy jó lélekkel merjük irni, ha némelykor csak az magunk tetszését követtük volna, többet használtunk volna vele. Szent Pál, édesem, nem vagyok, de ítéljen meg az úr isten, ha az én tehetségem szerint az ő igaz isteni tiszteletét s hazám szabadságát igazán meg nem igyekezem oltalmazni és terjeszteni. Az svédek felől való hír esmét most megkezdé csendesedni, de hogy az bavarust megverték, az igen bizonyos. Az bizony dolog, mind döghalál, fegyver, éhség, mind derekasan vagyon sok helyeken, kiből való kiszabadulás felől annál jobb reménységben lehetünk, hogy az úr isten az maga népén s hívein kezdette el, kit csak hálaadással kell vennünk. Gyulai Ferencznek szolgálatjával most kívül inkább élhetünk. Az sóhordáson érte kellene, édesem, lenni. Munkácsot mi most nem akarjuk építeni, inkább az kiket megégettek, azokat igyekeznénk segíteni. Az tractára ezen az héten indulnak az követek, de azalatt az mire az úr isten segít, eljárunk dolgunkban, s valamiben az jó úr isten alkalmatosságot szolgáltat, semmit el nem akarunk mulatni. Az itt kinu való vármegyék is két nap alatt mellénk érkezvén, az nagyhatalmú úr istennek áldásából előbb szállunk ellenséginkhez. Az nagy hatalmú úr

isten stb. Datum Tokaj, 2. die Octobris, délest 6 órakor,
Anno 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCLXXV.

1644. Az úr isten stb.

octob. Pásztóit kelle, édesem, bebocsátanunk, akaralak tudósi-
-7. tani, most is istennek hála tűrhető egészséggel bírunk; ellen-
ségünk tegnap Szendrőnél volt, most is vannak csatáink s
magunk is utánok megyünk isten áldomásából. 3. die praesen-
tis irt leveledet is, édesem, ma reggel 5¹/₂ órakor vöttük vala
el mind az Rákóczy Györgyével és Maurer Mihályéval együtt,
holnap azokra is választ irunk. Ibráni uram vigyázatlansága
miatt esett alkalmatlanságért kelle ennyit is itt mulatnunk;
mi úgy halljuk, bizony száz embernél feljebb meg nem holt,
de az híre nagyobb, mindazáltal azzal bizony igen elő nem
ment. Adja az úr isten stb. Datum Tokaj, 7 die Octobris
Anno 1644, reggel 12 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Az rárós madarászt küldjétek ki, édesem.

Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfi stb.

CCLXXVI.

1644. Az úr isten stb.

octob. Ez hónap 9. die irt leveledet, édesem, én tegnap reggel
14. 9 óra előtt Ónodban menő útamban Hidvégnél vöttem vala el.

Bizony dolog, édesem, mi azt akarnánk, annyi sok hiá-
ban való haszontalan hírekkel ne búsítanának, mert tudja az

úr isten, nem igazán beszélnek sokat, holott valamiről kellett s szükségesnek láttunk, mi mindeneket megirtunk, édesem, s most utolban mind svédek állapotjáról, békesség tractájáról, hadainkról, mindenekről Balpataki uram által voltaképen, igazán tudósítottunk édesem. Látja az úr isten, én kész volnék mindent azt cselekedni, az mi legjobb volna és az úr istennek tetszenék, több országoknak is használna, de ha az svekusok ezután is így fognának megfelelni fogadásoknak, én nem tudom, mi hasznát venném. Im holnapután leszen két egész holnapja, se leveleket, annál inkább embereket ez tíz holnap alatt nem láttuk, holott mi ha hozzájuk elküldhettünk, annál inkább ők miért nem. Mindennyi szükségem idején is egy emberbeli, egy fillérnyi segítségeket nem láttuk, sok írásinkra s kívánásinkra egy embereket az portára be nem küldék, abbeli ígéreteknél is eleget nem tévének, egyedül szegény fejem fött, magamét költöttem, hazám pusztult. Meghidd, édesem, vajki állhatatlan, elvetemedett, az hitet, becsületet, isten tisztességét, hazája szabadságát semmire becsülő emberekkel vagyon nekem bajom. Hadunk szépen vagyon, de bizony evvel senki ellenséget más nemzet nélkül szemben vívással bizony nem ver, ki miatt csak ezzel mi feljebb sem igen mehetünk, noha bizony azt akarnánk, egy órában mehetnénk, azért is, hogy palatinus vitatja Ledniczét, ha meg nem vette is, de annak sem segíthetünk, elvesztvén Murányt gondviseletlenül Illsházi Gábor rossz ifjú elméje s italja miatt. Az követek úgy vagyon felmentek, de oly instructionk s kívánságink vannak nekünk, könnyű azt elhagyni, csak jünének el az svédek, kiknek mi bizony most híreket sem halljuk. Ez világ eleiben merjük támasztani, megfeleltünk mi annak, az mit az svédeknek ígértünk volt s még többet is cselekedtünk, de ők nekünk bizony csak az legkissebben sem, annyit is szolgáltunk nekik mostanában, senki bizony annyit nem.

Ibráni uramat az vigyázatlanság tréfálta meg, kit megtud Balpataki uram mondani, édesem, de nem igen adós azzal az ellenség.

Élés még eddig volt, mert az Tiszán túl pénzre hordának, mivel volt, vagyon is arra gondviselésünk, Gyöngyös felől

is várunk; az szénából, abrakból leszen inkább hamarébb fogyatkozás.

Kemény János uram mellettem vagyok, nem is megyen messze mellőlünk. Most minden hadainkat együvé hozzuk, együtt leszünk, s valamenynyire erőnk, alkalmatosságunk leszen, együtt akarunk mindent cselekedni.

Az mely leveleinket Ibráni uramtól intercipiálták, nem ártott semmit, sőt inkább használt.

Nekünk minden bizodalmunk egyedül az úr isten bizony s nem ember.

Pénzt ide ki nekünk, édesem, bár csak ezután 5 hétre küldj, avagy mivel úgy remélljük, csak három vagy négy nap alatt is bizonyost irhatunk kijöveledekről, hoznád magaddal ki. Ez mostani polgármestert mi igen lator embernek halljuk lenni. Az sőt ha még Katalin asszony nap után akarják hordani, kevés köszönet leszen abban, most kellett volna, adhatuk volna el is az idén.

Bor itt is nem leszen bőven, de jó és nagy ára leszen, most szednek mindenütt, az szentmiklósi, ungvári, homonnai, pálóczi jószágából hozattunk 300 szedőt, 50 szekeret, azok szednek most; úgy reméli az praefectus, Szántón, Tályán lenne 800 hordó bor, ha több nem is, mivel penig mi minden bort Patakra akarunk hordatni, csak annak hordására is feles szekér kívántatnék, s az Tiszán innét való jószágunk, pataki, szerencsi, ónodi így megromolván marhából mind az dög és hadak miatt, a praefectus az Pócsajhoz, Adorjánhoz, Pérhez való jószágából kérne 60 szekeret, az honnét mennyit rendelhetsz, bár mindjárt indulnának. Az szakmáriból mi is rendelünk 30 valót, mert kellek 100 szekér bor hordani.

Ide nem csak eső hanem hó is lön ez elmúlt csötörtökre viradóra. Az kövári udvarbíró helyett mást állassatok, édesem, Patakra Bay Jánost állatánk; bizony Munkácsra is kellene, Ónodban is igen rossz állapotban látánk tegnap az várat. Az mi szegény jobbágyinkat mind búzával s egyébbel is segíteni akarjuk, Kapnikra is adni kell kevés pénzt, de ne annyit mennyit ők kívánnának. Az Sajót soha olyan kicsinyen nem láttam, mint most vagyok. Kapnikról mennyi

ezüstöt, hoztak, nem érthetjük, édesem, irásodból meg, 43, 93 avagy 13 gira legyen.

Majtni igen lator ember, tud is beszélni. Az választás végben menvén, az minemű ezüst mivek csinálásáról irtam, édesem, vitesd végben.

Az újvári extractust látjuk, Décsei magának is használ vele, ha emberül felel meg parancsolatunknak. Az éléssel útban vannak.

Valóban jó volna, édesem, mikor az praefectus vétetne akár meddű barmot, akár afféle mészárszékre való ökrököt, s bárcsak vagy három ezer forint árát, s hajtatná ki, lennének mészárosok mellette, itt az táboron kivághatnák. Bizonynyal merem irni, mind hamar elkelve, s szép haszon is jüne belőle. Alig hiszem, édesem, az ökrököt az idén már eladhassuk, az úr isten csak tartsa meg, s jövődő tavaszt engedi érnünk, árost ad az úr isten reá idejében, az kolosváriakat kárban esni nem igyekezzük.

Petneháziné asszonyomtúl dózmát nem vesznek, s ha becsületünk sérelme nélkül lehet, az másikból is kegyelmességünket mutatjuk, édesem.

Az ellenség még hírünkkel G ömörnél volt, most 3 csatái is vagyon arra, talám estvéik is ha llunk felölök. Az könnyű had mellőle igen elment, csak az török Kassáról az gyalogság (*igy*) mindjárt reá megyünk és rajta akarunk lenni isten áldásából. Ide hideg, kedvetlen idő jár, ki miatt tartunk, quartélyra ne kellessék szállani az hadaknak, annál inkább német uraimnak, ki ha lenne, bizonynyal hinném, úgy járnának, mint Bocskai ide jében. Szükség, édesem, készen lenned mert mehentest az ellenség csak Ri maszombatik hátra szálljon is, mindjárt kiindúlhatsz és Szakmárra, Munkácsra jühetsz ki. Adja az nagy irgalmú úr isten stb. Datum ex castris Gesztel positis. 14. die Octobris, Anno 1644, reggel 12 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczm: Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CCLXXVII.

1644. Az úr isten szent fiának érdeméért sat.

octob. 15. die irt leveledet, édesem, mi 18. vöttük vala el; bú-
 20. súlásodon bizony valóban törődöm s bústulok, édesem, s nem
 tagadhatom, mostani terhes gondjaimat ez is nehezíti; az
 írásról feledékeny nem voltam; az hónap 2. 3. napján Tokaj-
 ból irtunk, kit magadnak, kit Rákóczy Györgynek, 7. Pásztói-
 tól, 10. Bálpatakitól, innét 14. 15. die irtunk, 16. Rákóczy
 Györgynek; ha későn viszik meg, édesem, elég roszaság az
 postáktúl; mi minden titkos dolgainkat meghitt emberinkkel
 közöljük, azoknak tanácsokból cselekedtünk még eddig leg-
 többet; de bizony arról is írhatnánk, vagyon bizony sok rosz
 tanácsú ember; de istennek hála, megtudjuk választani. En
 sokat írhatnék, édesem, de ha isten szemben juttat, akkor ért-
 sed meg, tudom én, bizony másképen ítílsz az mostani álla-
 patról. Az föld bizony pusztúl, kiről nem tehetünk; vakme-
 rőül is az ellenségre bizonytalan fundamentommal nem taná-
 csos dolog lennünk; mindazáltal, tudja az úr isten, semmi jó
 alkalmatosságot el nem akarunk mulatni; az úr istentől mind
 jót, gonoszt hálaadással kell vennünk; bizony én is éjjel nap-
 pal ő felségéhez kiáltok s esedezem; nem is kételkedem, el-
 hagyna ő felsége.

(*Itt egy pár lap hiányzik.*)... tegnap az hideg lelte, most
 is fekszik, mi féltjük nagyobb nyavalyátúl, éjjel-nappal iszsza
 az vizet. Az erdélyi élésszekerek mégsem érkezének el; mi
 nem tudjuk, hova lőnek el. Adja az úr isten, édesem, szent
 fiának érdeméért rövid időn láthassuk szerencsés órában egy-
 mást. Amen. Datum in Castris Gesztel positus 20. die Octob.
 Anno 1644, délest 6 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külszim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lo-
 rántfi sat.

(Eredetije az akadémiai kézirat-tárban.)

CCLXXVIII.

Az úr isten stb.

1641.

15. die praesentis irt leveledet mi 18. die délest 12 óra octob.
 után vöttük vala el, sat. az németeket hordják, vágják, 14, 20.
 15, 16, 17. diebus minden nap hoztak vágta*,) 18. die is jüve
 két legény, kik Ubrisi szolgálai voltak, bizonynyal mondja, az
 lengyel s német gyalog igen hal, horvát, magyar igen szökik,
 se német s egyébféle segítséget nem várnak, mikor akarjanak
 elmenni onnét, nem tudják, sánczot csináltak, nem lakhatnak
 azért ott már soká; csak az török ne tökéletlenkednék, nem
 menne az fel többé mindenestől; báresak 6000 jó lovast és
 2000 jó gyalogot adna. Bisterfeldius uramnak mit írnak, ért-
 jük, az vajmari had megverése nem igaz, hanem inkább azok
 verték meg az bavarus hadát, kinek sericsét lám ugyan meg-
 küldtük. Az madarásznak feleségét csak be ne küldd, mit te-
 szünk itt vele ilyen állapotban, magát az madarakkal küldd
 el az másikkal együtt, az 3-dik ott benn maradhat. Moldvára
 vigyázni nem árt. Szilágyi kívánsága bolondság volt, ide is
 küldött vala, mi igen pirongatánk őket; csak ők üljenek veszt-
 teg, s ne adjanak onnét okot reá, nem féltjük mi őket most
 az töröktől; jól cselekedted, fel nem hagytad ülni idő nap előtt
 az vármegyét; vigyázásban lenni igen szükséges s készen is,
 mivel ember csak az készülettel is használhat; az szászok
 gyalogi még sem érkezének el, kiről innét is irván, egyebeké
 is mennyi nincsen itt, tudósítottunk róla, szorgalmaztasd,
 éjjel nappal küldjed ki; az török hadaknak már itt kellene
 lenni, kiről mit írjon mind az álnok hamis budai vezér, az
 egri prssa is, im igaz mását küldtük, megolvasván, küldd
 Maurer Mihálynak éjjel nappal. Az hajdúság nem jött által,
 holnap beszállanak ide, tegnap Putnokon felől közel 30 né-
 metet fogtak volt az törökök, kik után menván Vadászi Pál,
 40 lovat, 23 németet vettek vissza, 5 török fejet s 2 elevent

*) Oldal jegyzet: 17. die indultak volt el az német táborral délest.

vittek be Putnokban; még eddig csatánk sem juta meg, várjuk óránként őket. Az szászság s egyebek gyalogja még sincs, szorgalmatasd, ne késleljék elküldeni. Adja isten stb. Datum in castris Gesztely positis, 20. die Octobris Anno 1644, délest 5 órákor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Olyat kezdenek eretgetni, mintha az Máté vajda olái is elakarnának menni és szökni, azért mindenütt parancsolt meg, vigyázzanak reájok s megárestálják őket, akár csapatos-tól s ha szakadozva mennek el Besztercze és Modor felé, parancsolj az havasok alá, im Máté vajdának is megirtuk.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Kirül : (ifj. Rákóczy Gy. kezével) 23. die Octobris. délben 2 órákor, Déván 1644, Kólya.

(A délt betűkkel szedettek titkos irással.)

CCLXXIX.

1644.

Az úr isten stb.

octob.

25.

19. die praesentis mensis irt leveledet, édesem, én 23. die délest 1 óra után vöttem vala el stb. Ez mostani állapotban ha az isten dicsősége előttem nem állana, én bizony hamar végét érhetném, kirül, édesem, az Rákóczy Györgynek irt levelünkből bőven érthetsz, mind török, svédek, s az magyarországi emberek állapotjáról, tégy az után ítéletet édesem. Az svédekhez vagy on hat rendbeli emberünk, levelünk, de ők már 4 holnapja elmúlt egy levelet sem irtak; jó lelki esmérettel mondom, ez 9 holnap alatt egy ígéreteket be nem teljesítették. Az békesség felől pedig mit írjon az budai vezér, Rákóczy György megmutathatja. Az tractára ment követeknek még csak arra sem adtunk hatalmat, hogy hírünk nélkül indútiát csinálhassanak, nem hogy derekasabbat végezhesse nek. Oda fel Lónyai, Nyári Bernát, Csernel, Zákány András és Körösi uramék vannak, kiknek tegnap vagy ma kellett bemennie Nagy Szombatban; bizony míg csak derekasan

hozzá fognak is, betelik két hét, sőt az jövődő holnap is elmúlhatik, s ha akarnak eljönni az svédek, el kell jüniek, de én már látva hiszem. Én valamire elég leszek, istenemért s hazámért mindent cselekedni kész vagyok, édesem. Pénzt barom venni bár ne adass, édesem, az pénzen vött barmokat ha kár nélkül eladhatnánk, bár eladnánk, kivágnak mi károsnak ítéljük. Itt kinn bor sok nem leszen, de jó és áros leszen; az miből lehet az szegénységet is segítjük és könnyebbíteni akarjuk. Kijöveteledben, édesem, rövid nap jó módot ad isten, bár készen légy, s az mi pénzt hozhatsz magaddal, hozd el. Az pataki udvarbirónak beállatását az praefectus urgeálta. Az abrugbányiaknak kell pénzt adni, de nem annyit, mennyit ők kérnek. Bor hordani való szekér ha Pocsajból nem jön is, alkalmasént leszen homonnai, ungvári s több jószágokból. Bornamisa Pál uramnak nem régen is jó dézmát adtunk.

Haller uram cselekedetét senki nem javallja, mi is meg fogjuk intetni. Illésházi Gábor soha annyit nem szolgálhat bizony nekünk, az menyzi kárt tön részegeskedése, rossz ifjú elméje miatt Muráynak elvesztésével. Mennyi pénzt adj, édesem, Rákóczy György(nek) reál hagytuk. Istennek hála, mi most is türhető egészséggel bírunk, édesem, mindnyájan, kit, hogy felöletek is hallhassunk, szívből kívánjuk, amen. Datum in castris positis Gesztely, 25. die Octobris, Ao. 1644, reggel 11 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Küczim: Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CCLXXX.

Az úr isten ő felsége stb.

Isten áldásából mi most is, édesem, jó állapattal vagyunk; az ellenség igen megyen, im mi is ezen órában indulunk, ma az Boldva mellé Edelényhez szállunk, ki ide két mélyföld, holnap Putnokhoz, onnét meg tovább; az míg

1644.

octob

28.

magunk személyében hasznos leszen menetelünk, megyünk és mindenekről tudósítunk. édesem; azonban ne késsél, isten áldomásával, jüjj ki, az mint megirtuk. Az mely csausz az portárul jött vala, azt is im most bocsátjuk útra; hagyd meg Rákóczy Györgynek Serédi uramat vele megvártassa s addig becsülettel is tartassa; mikor fog megindulni, édesem, érté-sünkre adjad; az minemű ő pénzt ott benn hagyunk vala, elhozd magaddal, édesem.

Ide ki jó viasz gyertyát nem tudnak csinálni, hanem ott Fejérváratt kellene csináltatnod, édesem, vagy háromezere-t s hoznák ki.

Az dévai mostani udvarbiró ha jó lenne Munkácsra s tetszik, mi nem tartunk benne, édesem. ellent, ha kiküldöd is.

Adja az úr isten stb. Datum in castris Gestel positus, 28. die Octobris reggel 6 óra után Anno 1644.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

CCLXXXI.

1644. Az úr isten ő felsége szent fiának érdeméjért sat.

nov. Im szinte 11. napja múlték édesem, hogy leveleteket nem
1. kezdem látni, melyen nem keveset is búsulok. Intlek édesem, ne kiméljétek az papiroost tőlünk. Mi istennek áldásából im ellenségink után megyünk, ki már 13 mélyföldre ment előt-tünk az bányavárosok felé, leszen-é, nem-é ott mulatása, meg-halljuk azt is ez két nap alatt. Az svekusoktól is 29. die juta levelünk, kiről Rákóczy Györgytől többet érthetsz, édesem, úgy írják, el fognak júni, kinek már hamar el kell válni. Ki-jöveveleddel édesem ne késsél, ide Rima-Szombat 3 mélyföld, lolnap közel megyünk oda, ez alatt az csaták járnak, semmi jó alkalmatosságot el nem mulatván.

Én ez levelemet 30. die Octobris Putnokban eddig vé-gez.ük vala el, onnat tegnap elindulván, csak sárdin (*sic*) földön Héet nevű faluban juta étekfogód édesem; szinte ebéd előtt adá meg. áldom az úr istent érte, hogy mind egészségben s

békességben vagytok, kiben az úr isten sok ideig megtartson, szívből kívánom, édesem, hála az úr istennek, még eddig mi is, s mind ennyi pestises időben mi is türhető egészségben vagyunk. Az táborra való gondviselésedet, édesem mi nem bánjuk, hanem az bústílasodat sajnáljuk, vévén eszünkben jól annak származását az sok hamis hírek hordozóitól s íróitól lenni; én sem magamat, hadaimat nem dícsérem s magasztalom, mindazáltal az minenü fele más, imide, amoda vonó fegyvertelen, kedvetlen emberekkel én magam bizony eleget vitünk végben, kit az előttünk példa is megmutat, én erről sokat írhatnék, de elhagyom; istenem tisztelete is s hazám szabadsága is kevesebbet ére nálam magam hasznánál: legyen isten abban is bírő, ezt sem terjesztem; hogy értünk, édesem, országúl böjtöltök s imádkoztok, istenes s hasznos cselekedet, s legyen az úr isten ennek is jobban meghallgatója. Ugy vagyon, magunk érdemére nézve mi bizony büntetést érdemelünk, süngéjét is látjuk, mert az külső eszközök is fognak, mindazáltal az úr isten még eddig kegyelmes atyaképen cselekedett velünk, ezután is bánnék az jó és szent akarátja szerint velünk, kiben mi kétségesek nem is voltunk, ha mivel késedelmesebb volt is, de el sem hagyott ő felsége; itt tagadatlan dolog, sok ártalmas lelkek vannak, s nehéz is hamar őket megesmerni, mindazáltal bizony tapogatva hisszünk. Oda be búza istennek hála jól lött, bor nem sok, az kolosváriakat hidd el, édesem, bizony kárban idejében nem akarjuk hadni; vajmi sokra kell itt kűnn most, édesem, az pénz. Az kiindulással, édesem ne késsél, jűjj ki az jó időn és úton sat. Mi istennek hála most is jól vagyunk, holnap innét előbb megyünk, esmég mindenekről írunk, édesem. Datum in castris positis Bără, die prima Novembris Anno 1644, reggel 11 óra után.

Az te szetelmes urad édesem

R. György m. p.

Külszim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCLXXXII.

1644. Az úr isten ő felsége stb.

nov. Isten áldásából, édesem, mi most is türehető egészséggel
2. birunk, holnap itt leszen mulatásunk; most bocsátunk mind
Fülekk, Murány alá csatákat; Balog várát is holnap obsideál-
tajuk; valamiben az úr isten jó alkalmatosságot mutat, el nem
akarjuk mulatni; meg az némettség az elmúlt hétfőn Garanszeg-
nél volt, ki ide tiz mélyföld, hatalmas hegyek között ment erős
úton, de felkeressük az módját, mint ártassunk ott is nekik.
Indulásodról örömet értenénk, édesem, kivel bár ne is mulass.
Adja az úr isten stb. Datum in castris positis Rima-Szécs 2.
die Novembris Anno 1644. estve 6 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külső: Illustr. Dominae Principissae Suanneae Lorántfy stb.

CCLXXXIII.

1644. Az úr isten stb.

nov. Tegnap mindenről bőven irtunk, most is újabbról
2. nem tudósíthatunk. Istennek áldásából türehető egészséggel
birunk, holnap itt mulatunk, mind azért, hogy Balog várát
akarjuk experiálni, mint leszen obsideálása, azok is mint
fogják magokat viselni. Ide egy mélyföld levén az szendrei
obsidio is, az míg meg nem leszen, nem igen illendőnek látjuk
előbb sietni. Tegnap Filek alá ment csatánk, jól járt, az éjjel
is megyen; micsoda szerencsével látogatja az úr isten őket,
holnap ilyenkorik megértjük. Az úr istent segítségül híván,
Filek mellől sem akarunk könnyen elmenni. Minden felé
légy jó vigyázatban, tudósítván gyakorta mindenről. Adja
isten stb. Datum in castris positis Rima-Szécs, 2. die Novem-
bris Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Az Máté vajda postája is ma érkezek, de nincs nekünk most abban módunk, pénzt adhassunk itt való kurtányinak.

Kü'czim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCLXXXIX.

Az úr isten stb.

1644.

30. die Octobris irt leveledet, édesem, im most délest 2 óra után fertálylyal adá az Rákóczy György szolgálja sat. nov.

Az szegény Bornamisza uram halála itt minden ember-séges embernek szomorú, én meg is nyugodtam abban, nekem helyében más nem lesz, s noha szegény igen elerőtlenedett vala, de csak isten tartja vala tovább is meg s ágyában feküdt volna is, kívántuk volna s úgy is megelégedtünk volna szegénynek szolgálatjával, de mindennek úgy kell lenni, az mint az jó isten akarja. Kijövedeled, édesem bár elsőben Patakra lenne, nem bánánk, de mivel Várad, Bátor táján az hajdúvárosokon mi úgy halljuk mind halnak az pestisben, talám jobb lesz Szakmár, onnét Munkácsban s Patakra jünöd; ha pedig Tasnád, Bátor táján nem halnak, ha arra jüsz is elsőben Patakra, nem bánjuk. Hol engedi az úr isten szemben létünket, édesem, s meddig kell itt kinn lenned, most arról semmi bizonyost nem irhatunk, mit kell hoznod, azt már megirtuk, édesem, az mit ki nem kell hoznod, ugyan jobb Fogarasban hagynod.

Rákóczy Györgyék lakását valahol akarod és tetszik, édesem, oda rendeld. Kinek nem adtam jó választ, nem írod meg az nevét, édesem, s bizony én sem tudom kire érteni. Petneháziné asszonyomnak irattunk, menjen elődben Szakmár felé, ha szinte Szilágyra tanálsz is ki júni, édesem, jó helyre fog menni. Adja az úr isten stb. Mi innét isten engedelmséből reggel megindulunk s előbb megyünk s semmi alkalmatosságot el nem akarunk mulatni. Datum in castris positus Rima-Szécs, die 4. Novembris Anno 1644, estve 6 óra után.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Külczim: Illustr. Dominae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCLXXXV.

1644. Az úr isten ő felsége stb.

nov.

4.

Az ellenség még az elmúlt hétfőn Zólyomnál volt, Beszterczebányára be nem bocsátották; az segélyhad mellőle mind elment, az magyar is igen eloszlott mellőle; mi ma itt leszünk s holnap előbb szállunk; az includált leveleket mindenüvé küldd meg; az anyádnak mi most nem irtunk, mivel reméljük ottben nem érnék vele, hanem Munkács felé küldtük az anyádnak irt levelünket. Ha valaki ottben az nemes rendek közül szolgálatodra akarna állani, senkit meg ne fogadj, csak az tábort akarná az kerülni, sőt az ki állott volna is hírünk nélkül, elbocsásd. Máté vajdának az mely parancsolatot irtak az portáról, küldd meg mindjárt Sebesi Miklóstól, és kíván(j) választ reája. — Mindenselélé légy jó vigyázatban Adja Isten stb. Datum in castris positis Rima-Szécs, die 4. Novembris. Anno 1644, reggel 6 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külsőim: Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCLXXXVI.

1644. Az úr isten stb.

nov.

4.

Már ma itt múltatunk s holnap isten engedelmebol előbb megyünk és semmi jó alkalmatosságot el nem akarunk múltatni s minden ide való állapotinkról tudósítani, édesem; időnk jó jár hála az úr istennek az betegség is szűnni kezdett. Az ellenség még Zólyomnál volt hétfőn, Beszterczére-Bányára be nem bocsátották, úgy értjük, az lengyel mellőle mind elment, az magyarnak is nagyobb része, hiszszük nagy bizodalommal az úr isten meg fogja ugyan derekasan szégyeníteni. Én alig várnám. érthetném. mikor indulj el onnét belől, kívánván az úr is-

tentől stb. Datum in castris positis Rima-Szécs, die 4 Novembris Anno 1844, reggel 6¹/₂ óra után.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CLXXXVII.

Az úr isten stb.

1644.

Ez hónap első napján irt leveledet, édesem, én még 4 napján vöttem vala el; értem, két rendbeli leveleim mikor jutottak hozzád. Ellenségink után az nagy úr isten áldásából im mindjárt indulunk, csak eszünk, kiről Balpataki uram szóval bővebben tud mondani, s mind egyéb állapotokról, édesem. Mi bizony jó bizodalommal vagyunk, az úr isten megfogja szegyeníteni; az búsulásnak, édesem, békét hagyj, az hadakozásnak kimenetelit bizzuk az úr istenre, annak is bizony jó végét adja az úr isten, és örvendetes kimenetelit, végét engedi érnünk, édesem, mind magunk, gyermekink, minden világi javaink az úré, cselekedje azt, az mi neki tetszik, mi lássunk dolgunkhoz, édesem; írásod szerint is, kiben mi semmi jó alkalmatosságot hátra nem akarunk hagyni. Bor ide sem leszen bőven, de igen fő leszen, im két nap szép eső is lön, ki igen használ is neki. Ahhoz kell nekünk is szabnunk magunkat, édesem, az hamis hír hintegetőkben fel kellene kötni. Igazat irok, édesem, ide Munkács felé csak nem is mozdult meg az szegénység, Sáros vármegyében is, oda csak bolondság volt arról gondolkodni. Az praefectus eddig Fogaras felől megjühetett; az élésre vagyon szükségünk, édesem; aranyat az Rákóczy György poharihoz bár ott benn adj, édesem, pénzt mennyit adj, édesem, neki, mi reád hagytuk, édesem. Az vetésnek elvégezése jókor vagyon, nyújtsa az úr isten áldását bőven reá, amen. Az újrári udvarbíró jól majorkodott; az ki való állapot felől, édesem, oda mehetsz az hova akarod. Az abrughányaiak tartsák kötésekhez magokat, azonkívül az

nov.
10.

mivel nekik engedelemmel voltál édesem; az pénzt, hogy egyszersmind adnád ki, nekik jó volna, de nekünk káros, hanem, édesem cantoronként adass nekik, úgy hogy az fél esztendőre valót két terminuson adasd meg, ők is az fél esztendőre valót igazán idejében adják be; az ezüstöt, édesem, választasd meg és mennél hamarébb parancsold meg Brosernek, csináltasson annyi számú és girás s forma poharakat s medenczéket, az mineműeket most be fognak vinni az portára; az ezüsttel együtt aranyat is választhatnak; az Brosernél való girás könek kell igazabbnak lenni az Ötvös Györgyénél, édesem.

Az ellenségnek Szerencsen való cselekedetin még most is, édesem, nem vagyok szinte üres az búsulástól, ki felől palatinusnak is irtam s bizonynyal elhittem, büntetetlen az úr isten nem hagyja; mi is, az mire az úr isten bocsát, bizony rajtok akarunk lenni. Az vitézlő rend szíve pénzzel járván inkábbára, édesem, úgy tetszik, az én állapotomhoz képest elég-gel vagyok nekik, de ez oly elvetemedett nemzet, ha minden 4 héten fizetnének is neki, de ha nem kóborolhatna, bizony semminek tartaná, kiről Bálpataki uram eleget mondhat. Az várak alatt mi sem akarnánk mulatni, édesem; kijövedelemben, édesem, ellent nem tartunk, s bár légy készen is, mehentest az ellenség hátrább fog menni Szendrőtül, megírom, s indulhatsz isten áldásából. Istennek hála, édesem, most is türhető egézséggel birunk, kívánjuk az úr istentől felöletek is hallhassunk kívánatos jó híreket s láthassuk is hamar időn egymást édesem szerencsés órában, amen. Bálpataki uramtól szóval is izentünk, édesem. Adja isten stb. Datum Tokaj, 10. die Octobris, Anno 1644, reggel 10 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külsim: Illustr. Principissae Dominae Susannae Lorántfi stb.

CCLXXLVIII.

1644.

Az úr isten stb.

nov.

4. napján ez hónap Fejérváratt költ leveledet, édesem.

12.

tegnap délest 12 órakor vöttük vala el. Indulásodat az úr

isten áldja meg; nem bánjuk, hogy az Szilágyságra jüsz, édesem, s bár elsőben Patakra jünél is, nem lenne ellenünk; nem árt bemenni Bátoriné asszonyomnak, Fogarasban is jó lesznek lakniok, csak az garádicsokon való járásban legyen az leányunk okos. Kövár felé bizony köves út vagy, jobb azt elkerülni. Az török elhittük megbánta cselekedetét, irtunk Rákóczy Györgynek felőle. Mindenütt van most, édesem, keleti az pénznek, itt ki is valóban; az lovászt mellénk küldjed, édesem, az pénzzel eljühetnek, kivel ne is késsetek, édesem; Balog várát is ma adák meg, immár azt is jól hagyván, előbb megyünk; ez levelünket még reggel kezdtük volt írni. Patakról is juta Klobusiczki, ott is az pestisben kezdetek halni, 14, 15 halott is megvagy, egy nap, szegény Patai Sámuel is abban holt meg; én megparancsoltam az praefectusnak, ha ugyan nem szűnik, hírré adja azt is, ha Tokajban nem halnak-e, kire nézve már melyre jüsz, édesem, álljon akaratodon; Munkácsen nem halnak, ha Ónodban nem halnának, ott hamarabb megláthatnánk egymást. Adja az úr isten stb. Datum in castris positis Rima Szécs, 12. die Novembris, Ao. 1644, éjjel 9 óra után.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

CCLXXXIX.

Az úr isten stb.

9. die praesentis mensis Tordáról irt leveledet, édesem, ez elmúlt vasárnap este felé vöttem vala el; Kövör lassan ment; innét még el nem indulhatunk, sőt bizonyos okokra nézve egynehány napik itt kell múlatnunk. Háladással annyi-
val tartozunk az úr istennek, édesem, melyre ha az úr isten
irgalmasságával nem teszen elégségessé, mi azt végben
nem vihetjük. Az arany ezüst választás mint ment végben,
értjük, édesem, nem ártana, ha az zalatnai bánya jobban
fizetne. Az oda fel való hírek most megcsendesedtek, ma
15 napja, hogy az követ urak is nem irtak, kit nem tudunk
mire vélni. Oda be micsoda rendelést töttek, éde-

nov.
15.

sem, értem, kivel contentusok is vagyunk; az dévai dologról az praefectusnak mi is parancsoltunk, s meghagytuk, ne bántsa; Herselnének is kegyelme(ssé)ggel akarunk lenni, édesem. Az pénz felől irtunk, s ne is késsél, édesem, 'elküldésével, tallért is ha hoztak portusi proventust, bár elküldd. Idő ide éjjel hideg, nappal meleg jár. Ide ki igen holtak pestisben, most sem szűnt meg még; itt az táborban az hagymáz uralkodik, Rebenstok uram is ebben fekszik, Kornis Ferencz is, az vér uralkodék ez nyáron. Istennek áldásából mi még türhető egészséggel birunk. Adja az úr isten stk. Datum in castris positis Rima-Szécs, die 15. Novembris Anno 1644. estve 6 óra után.

Az te szerelmes urad

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimae Dominae Principissae Susaunae Lorántfy stb.

CCXC.

1644.

Az úr isten stb.

nov.

15.

8. die praesentis estve 9 órakor irt leveledet mi 13. die délest 4 órakor vöttük vala el; Maurer Mihálynak bár in specie is beküldted volna az Torsteson levelét, mivel mi, úgy jút eszünkben, meg is parancsoltuk vala. Az ellenség még is azon előbbeni helyen vagyon, igen nehéz hozzá férni, kin nem keveset is búsulunk; fel kell azért isten áldásából keresnünk az módját. Torstesonnak volt oda hátra dolga, s nem csuda ha késett, de el kell már júni. Az székelység közt való sok beteget nem csudáljuk, isten gyógyítsa őket. Valami lehet, csak készen tarts(d) őket. Úgy jut eszünkben, Marótinak bocsáttunk volt valami jószágocskát kezében, hagyd meg az praefectusnak, ha így tanálatnék, foglaltassa számunkra. Az agár hordozókat akarjuk, hogy az gazdasszonynyal jünek ki, kopó nem kell, csak agarat hozzanak annyit az mennyit hagytunk. Serédi uram ne inúlasson sokat. Gondolkodunk, mi lehet az oka, Maurer Mihály ily ritkán ír, 20. die Octobristúl

fogva nem irt sem Az mely 15 napra fogadta volt az francziai király agense megadni az aranyakat, az is még 4. die praesentis eltölt, arról is kívánnánk valamit hallani. Az ezüst mivet Kolosváratt kellett kézben adni Serédi uramnak s ugyan ott meg is mérni. Kassai uramat isten gyógyítsa, csak éljen, ha ágyban fekszik . . szolgálhat. Az anyád indulását az úr isten szerencséltesse és egészségeteket tartsa meg, amen. Mi is hála az úr istennek türhető egészséggel birunk s az öcséd is; betegek bizony sokan vannak, Rebenstok u am is. Kornis Ferencz felől ugyan nem igen jól beszél az doctor, de mi úgy hiszszük, meg fog gyógyúlni. Itt mind az hagymáz uralkodik. Szolgák fogadásától csak olyannal (*így*) tiltunk, az kik itt annak örvével akarnák magokat elfogni az hadból, egyébképen meglehet, s az kiket fogadtál megtarthatod. Meg tudjuk mi azt gondolni, mivel tartozunk mi te neked, s mint kell becsületedet is őriztetnünk. Az selyemről tudósíts. Máté vajdánál az lovasokat sollicitáld, küldje meg, im magunk is irtunk neki, küldd meg azt is. Mi látván az egynehány olának haza vágyódását, elbocsátánk őket, vigyáztass reájok, kárt senkinek ne engedél, hogy tegyenek; mi commissariust rendelünk melléjek. Serédi uramnak is im megirtuk dolgokat, ő kegyelme is sollicitálja az vajdánál, küldjön másokat s az fővezért is tanálja meg mind Mátéval s Lupullal küldessék el. Divíni mi választ teszen, elvárjuk. Minden felé jó vigyázásban légy. Az tatárok bár mind meghalvának, itt kinn is valóban halnak benne, Miskolczon, Szentpéter s most derekasabban Szikszón halnak. Az Tiszán túl Váradon, Debreczenben, az hajdú városokon ugyan valóban felesen halának el, talám már az úr isten megszünteti. Minket mindenekről tudósíts gyakorta. Adja isten stb. Datum in castris positis Rima-Szécs 15. die Novembris 1644, estve 6 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

II. Rákóczy György kesével : 22. die November. 1644 Szamos-Ujvár. Váradi katona.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczi stb.

CCXCI.

1644. Az úr isten ő szent felsége stb.
 nov. 15. die praesentis irt leveledet, édesem, ez elmúlt estve
 19. 6 óra előtt vöttük vala el; az úr isten útadat áldja meg és
 egészségedet naponként boldogul szolgáltassa ki, édesem.
 Munkácsról eljöni bár ne siess, édesem, mert Patak körül
 széna nincs, fa sem lenne, hanem onnét való indulásodról várj
 tőlünk, édesem; az mi pénzt utánunk küldhetsz azzal ne múl-
 lass s késedelmezzél, édesem. Az várak szállásának mi
 már békét akarunk hagyni, elő sem akarunk sietni valamíg
 már el nem közelít az generál, hanem három vagy négy nap
 múlva Rosnyó táján quártélyra akarunk szállani, mivel az
 hadak most is nehezen szenvedhetik az hideget; hirdetik,
 hogy az ellenség még reánk jőne; megválík rövid nap, de ha
 eljőne is, bizonynyal hisszük szegyenvallással fog visszamenni.
 Serédi uram csak járjon jól el az dologban, nem vesztí el ná-
 lunk jutalmát; mindeneket pennára nem bízhatunk, édesem,
 de ha az hokmestered hozzánk jühetne, nem bánnánk, ő töle
 mindent izenhetnénk. Adja az úr isten, stb. Datum in castris
 positis Rimaszécs 19. die Anno 1644, estve 6 órakor.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

*Külczim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lo-
 ráutfy stb.*

CCXCII.

1644. Az úr isten stb.
 nov. Istennek áldásából mi most is türhető egészséggel bi-
 19. runk, de búsúlással, mert im ma 10 napja, leveleteket nem lát-
 tuk, Maurer Mihálynak penig ma 29 napja, melyet soha nem
 tudunk mire vélni; arról sem tudósítál, Serédi uram el indúl-
 la-e, kivel bár ne múlatna ő kegyelme. Az új budai vezér felől

eddig magunk leveléből is érthettél, s talám másunna is : nem bánnánk ha gyakrabban tudósítanál, az anyád felől sem hallunk semmit is 9 naptól fogva, azt sem tudjuk mire vélni. Az ellenség még ugyan helyben volt, Battyányi Ádám jött most melléjek, híre az, 3000 lovassal, kinek dereka vármegyebeli nemességből állana, de mi nem hiszszük ennyinek lenni, rebesgetik azt is, reánk akarnának jüni, kit megpróbálhatnak ugyan, de bizonynyal mi is isten áldásából oly eszközökkel akarunk élni, nagy hatalmas szégyent valljanak ; az némettség fogyton fogy mind zsákmányon s más módon is, úgy hozzák kímeink, valóban megsanyarodott volna s quartélyra kívánkoznának, ruhátalanok is s kedvetlenek *mind az erdélyi vármegyék, kiknek latorságok miatt sok dologban nem mehetünk úgy elő, az mint kellene és mi is akarnánk*, kiről ezután többet írunk. Tegnap Filekben lőtték meg annak az örömét, hogy az dánus megverte volna Sconiában az svédekot, de Nagy-Szombatban az urak sem hiszik ; ellenben pedig igen bizonynyal írják nekünk, Gallast megverte volna Torstenson, az gallus hada már is az imperiomban többet *(kimaradva : vett)* volna meg 50 városnál és várnál, Moguntiát igen erős várost 2 óra alatt megvötte, Triverest, Coloniát, Moguntiát mind elfoglalta ; mind az két elector Linczbén császárhoz könyörögvén azon, vagy segítse meg, vagy szabadítsa fel hiteket, mivel az gallus minden országokat megigérte. Az szegény Rebenstok uram elhala, 11. die praesentis megbetegedvén, igen véletlen és reménytelen 16. diesre virradóra éjjel 2 órakor halt meg, kinek testét eltemetni ma inditánk tisztességesen meg. Az Bisterfeldius uram öcsce is szegény 10 napi betegsége után azon nap reggel 9 óra tájban hala meg, azt itt temettük tisztességesen. Az levelünket tegnap estve felé kezdtük vala írni, azonban szolgád Kemecsei 5 óra előtt juta 13. die praesentis irt leveleddel, 9. die praesentis innét irt levelünket értjük mikor vötte el ; az budai vezérség változását idején tudtuk s meg is irtuk s mi eleiben is küldtünk. Lakástok legyen ott az hol az anyádnak tetszetős. Serédi uramat mind jól és hamar expediciá notok szükséges ; azokról is, az mikről most Maurer Mihály irt nekünk. Kassai uramat isten gyógyítsa, kit elig váránk, s jühetne ki is ő kegyelme mellénk, mert

bizony itt is most kívántatnék; Bornamisza Pál uram helyett mi soha mást nem ítélünk; az ellenségről irtunk feljebb. Fejér Káspár 16. die juta, estve későn, ő hozta ezeket az híreket, melyeket ugyan az követ urak irtak, ki ha ugyan úgy lőtt, rövid nap Tortensonnak közelebb kell jüni, nekünk is penig addig igen előmennünk, míg ő távúl leszen, nem látjuk illendőnek lenni; mi azért azt végeztük magunkban, ha ez 4 nap alatt az ellenség vissza reánk nem fordul, az hadakkal Rozsnyó táján szálljunk quartélyokra s ott legyünk jó vigyázatban s várjunk bizonyost az generálnak érkezéséről és úgy induljunk meg isten hírével; ha penig az ellenség reánk akarna jüni is, ne harcoljunk meg vele, hanem tisztességes retirádát tegyünk s vonó(l)junk az pusztá földre, ilyen ratiókra nézve: *első az törökre nézve; másik az köztünk levő sok lator emberre nézve; az generál is azt kívánja; és könnyebb az vagyont mindenkor erősíteni, mintsem az elvesztettet előállatni; az tractatusra nézve is, hogy ha erre az pusztá földre jüne, semmit nem tanálván, nem késhetnék, s hamar időn maga verné meg magát; vagyon tekintetünk arra is, hadviselő ember most is kevés van köztünk, azt is idő nap előtt ne fogyaszszuk ki közzülünk; több is vagyon. Az kijöve teledben most csak nincsen mód, istentül, az időtül kell ebből várnunk, s az jó alkalmatosságtól. Máté vajda megbékélését Lupullal nem bánjuk, de bezzeg Máté vajdának szeme előtt kellett volna viselni az mi vele Sebesben tött jó akaratunkat s hírünk nélkül nem kellett volna cselekedni; ha az portának csendessége leszen, mi nem remélljük, soká uralkodjanak ott; az lengyelek most visszaadták az nyári vereséget, Lupult is meg kezdi esmerni az porta. Az kurtányban Patakról hogy 16 valót beküldjenek kezedben, megparancsoljuk. Mi úgy remélljük, az gallus fog pénzt adni, mindazáltal jobb, hogy elvitte Serédi uram, könnyű kihozni. Lóra honnét legyen pénz, ezután informáljuk Serédi uramat; az ezüst marha beviteléről most ne tudakozzál, nyilván leszen ahhoz való idő még. Az gallus levele itt vagyon s abban 15 napra ígérte volt az pénznek megadását, ki tölt el 5. die praesentis; eddig Maurer Mihály experialhatta igazságát, tudósíthatott is eddig bennünket is róla. Nagy-Szombatban mikorban legyen az tracta most, megküld-*

jük rövid nap; mi türhető egészségben vagyunk istennek áldásából. Most nevezetes embert nem tudunk félelmes nyavalyában lenni, köz ember beteg bizony sok vagyon, kiváltképen az hagymázban, s halnak is; Kornis Ferercz uram is már meg fog gyógyulni; táborunk mindennel bővelkedik; itt az kenyér olcsóbb, hogynem Fejérváratt. Adja isten stb. Datum in castris positis Rima-Szécs. 19. die Novembris, estve 7 óra előtt. Anno 1644.

Az te jódra vigyázó édlös atyád

R. György m. p.

Máté vajda mi választ tött császár levelére, értésünkre add, Serédi uramnak is megird; az general levelét in specie is beküldd Maurernek.

Jegyzet: A dült betűkkel szedettek rejtelmesek.

CCXCIII.

Az úr isten édes fiam áldjon meg sat.

1644

Legyen hála istennek, pénteken ide érkezvén békével és nov. egészségbe, itt adták meg leveled. Az én istenemet áldom 28. érte, hogy egészségbe vagy, kérem ő felségét ezután is tartson meg jó egészségbe. Én elég félelemben és rettegésben vagyok felöletek, csak egyik pestis közt volnátok is, elég rettegésem volna, nem hogy ennyi közt. Az én istenem cselekedjen kegyelmességet most is velünk, adjon ő felsége boldog élémenc-telt. Illésházy cselekedete leggonoszabb, az többinek sok jót tett vele uram ő kegyelme. Az isten sem siet, sem késik, de elérkezik. Lám majd minden nemzetnél gyalázathal lesz az magyar nemzet. Egy csáprákot küldtem, adja isten jó egészséggel elviselned. Az hopmestertől szóval is izentem; az én istenem ótalma alá ajánlak, adja isten hallhassunk örvendetes híreket felöletek. Költ Munkácson 28. Novemb. Ao. 1644.

Az te jóakaró édes anyád

Lorántfy Zsuzsánna m. p.

Kulczim: Illustrissimo Sigismundo Rakóczy de Felső-Vadász sat.

CCXCIV.

1644. Az úr isten stb.

nov. Ezten szombaton jöven Torstensonnak mind levele hoz-
 29. zánk, akarván kívánságára s egyéb okokra is az ellenséget
 hátra nyomódásunkkal tartóztatni, ma 3 napja itt vagyunk;
 úgy vagyon, az ellenségben még mai óráig, hogy Rimaszom-
 batik által jött volna, nem értettük, noha Kemény János
 urammal, ki előttünk az ellenség felé 4 mélyföldnyire vagyon
 tölünk, ma is vöttünk levelet. Itt azért sokat nem kezdünk
 mulatni, hanem az ellenség jöveteléhez s útjához alkalmaztat-
 ván magunkat, el kell valamely felé mennünk, kiről ezután
 tudósítani is akarunk, édesem. Az moldvai embernek ha ká-
 runk nélkül eladhatni az barmokat, és mindjárt kész pénzt ad
 érte, bár eladasd, édesem. Istennek hála, türhető egészség-
 gel s állapattal bírnk; akarnánk, ha az hokmestered elérkez-
 nék, izenhetnénk tőle szóval is. Adja isten stb. Datum ex
 castris positis Hernád-Németi, 29. die Novembris 1644.

Az te szerelmes urad édesem

R. György m. p.

Külsőim : Illustrissimae Dominae Principissae Susannae Lo-
 rántfy sat.

CCXCV.

1644. Az úr isten stb.

nov. Mi innét már különben el nem megyünk, hanem ha az
 30. ellenség leszen nálunknál erősebb, sőt ha ugyan eljű, meghar-
 czolunk vele. Úgy értjük, Forgács Ádám Rimaszombatból
 visszamenne; mind is nem volna az ellenség 6000 feljebb
 könnyű hadával együtt; tegnap még Rimaszombatot meg nem
 haladta volt, minden derék fizetett hadaink az hajdúsággal
 együtt oda elő vannak. Az elmúlt éjjel micsoda levelét hozák
 az eperjesi bírónak, im mását küldtük, édesem. ha így leszen.

meg fogjuk hallani. Bassa is hozna valamit, ha megjőne, de semmi hírért nem halljuk, noha ma szinte 19. napja, soha nem tudjuk, miért késik. Balling uramnak parancsolt meg, édesem, karácsonra tenné szerit vagy tizezer forintnak, onnét belől is az mi lehetne, hozatnád ki akkorra. Az ökrököt is ha eladhatnánk, ki kellene akkorra hozatni az árát, karácsony után kell esmég az hadaknak fizetnünk, bárcsak akkori fizetésre ne kellene nyúlunk az Patakon levő tallérhoz. Az hokmestered is még el nem jöve. Adja az úr isten stb. Datum in castris positis Hernád-Németi, 30. die Novembris Anno 1644. délest 5 óraker.

Az te szerelmes urad édesem
R. György m. p.

CCXCVI.

Az úr isten stb.

Ez éjjel íra Kemény János uram; Vadászi Pál még pénteken estve elment Putnokból, ma innét is Böjti Istvánt arra bocsátánk 1000 lóval, holnap estvéig bizonyost fogunk érteni az ellenség felől s tudósítunk róla az mit hallunk. Monoki Mihály Kővárban rosszúl vagyon, parancsoljuk Kővárra szemed füled legyen, ha megtanálna halni, vagy csak nehezen legyen is, mindjárt meghidd emberedet küldd oda s gyalogid közzül is hiteleseket vagy 120 valót. Serédi uram felől ha valamit hallottál, add értenünk, Szénási uramnak irt levelünket küldd meg. Az kolosváriak mint igazíták el az tartozó adósságokat, örömet értenénk. Az budai vezérnek való kupákat, kocsit, lovat éjjel nappal küldjed. Adja isten stb. Datum ex castris Hernád-Németi positis, 4. die Decembris, Anno 1644, estve 6 óra után.

1644.
decz.
4.

Az te jódra vigyázó édes atyád
R. György m. p.

Kulcsim : Illustrissimo Principi Georgio Báköczy stb.

CCXCVII.

1644. Az úr isten stb.

decz. Bálpataki uram ez elmúlt szombaton jött vala ide, édesem, s valóban is vártam, számlálván mikor kellett volna megindulni, Munkács ide csak 12 mélyföld levén, öt napra jött ide. Örülök és hálákat is adok az úr istennek rajta, édesem, hogy egészségben vagy s Munkácsban is úgy mentél be; kívánom szíbúl, az úr isten ezután is mind egészségedet szolgáltatassa ki, életedet hosszabbítsa, amen. Illésházi cselekedetét senki nem dicshri, sőt pöki, szidja érte. Hátra jövésünkről Bálpataki uramtól bőven izentem, édesem; most kevés helyre mehetni bizony, édesem. oly helyre, az hol vagy pestis vagy más betegség nem grassálna, mindazáltal eddig az úr isten megtartott. ezután is megtart az úr isten bennünket, édesem, az árulóktól is megoltalmaz az úr isten, mert ő felsége vigyáz reánk, kiknek az minthogy eddig is ő felsége practikájokat markokban szakasztotta, úgy ennek utána azont cselekeszi ő felsége; vaunak híveink is, édesem, bizony vajha az úr isten tiszteletiben nem járna, bizony én ezekkel egy óráig sem veszekedném. Az Patakon való pénzhez bárcsak ez jövőendő fizetéskor ne kellene nyúlnom, ki így lehetne meg, ha Erdélyből bárcsak tiz ezer forintot hozhatnának ki, Munkácsból is lenne bárcsak 8000, Patakról tizezer, másunnét kitöltenénk mi is az többit. édesem. Parancsoltunk mi is az praefectusnak Bálpataki uram által*)
 azért arra is rövid nap. 4. die irt leveledet is, édesem, ez estve vöttük vala, áldom az úr istennek szent nevét érte, hogy jól vagytok; istennek hála, bizony, édesem mi is jól vagyunk, abban se kételkedjél, búsúl(j) rajta, édesem, hogy az úr isten jónkra nem adta volna állapotunkat. s ezután is ő felsége boldogul elő nem vinne. Istené az így s nem hagy el ő felsége; tartozunk is, édesem, mind most s ezután is az hálaadással s jótéteménynyel, mert csak sáfárok vagyunk,

*) Innen vagy levél hiányzik vagy nehány szó kimaradt.

édesem, bizony meghallgatja az úr isten, édesem könyörgéste-
ket s az mienket is. Az pénznek Balling uram szerit teheti,
csak akarja, kiről Bálpataki uramtúl izentünk is, édesem.
Adja az úr isten stb. Datum ex castris positis Hernád-Németi
die 7. Decembris Anno 1644, reggel 9 órakor.

Az te szerelmes urad édesem,

R. György m. p.

CCXCVIII.

Az úr isten ő felsége stb.

1644.

Im 8 napja ma leszen, hogy az póstát az poma gránát- decz.
tal oda küldém, mégsem jüve meg, kit nem tudván mire vélni, 10.
csak nem üt a guta meg, 14 mélyföld lévén hozzánk Munkács
ikét nap is dejuhethne. Intlek, édesem, írj gyakorta, érthessem
mint vagytok. Az szegény Kassai uram halálán is eleget búsú-
lok; im már Rákóczy György mellé is kellene rendelnünk ha
volna kit. Ha ott pestisben halnának, talám jobb volna Ónod-
ban jünetök, ott már 3 napban sincs egy halott is. Az dániai
király hajóit mint verték meg az tengeren az svékusok. im
írva küldtük, édesem. Adja az úr isten stb. Datum in castris
Aszaló positis 10. die Decembris. Anno 1644.

Az te szerelmes urad, édesem.

R. György m. p.

Ma Vadászhoz szállunk, holnap Szendrőn felől az Boldva
mellé, az ellenség mind elment Muránv felé.

CCXCIX.

Az úr isten ő szent felsége stb.

1644.

Én istennek áldásából most is türhető egészséggel bir- decz.
nánk; de bizony, tartok, megkezd változni búmba, mert im 12.
ma leszen 10 egész napja se leveledet se emberedet nem lát-
tam, az posta ~~oda~~ vagyon, kit jóra nem magyarázhatok; én

ma Hidvég-Ardóra megyek s mivel már az ellenség elment, mert felhiják, csak az hadakat hogy hozzam jó karban, az ellenség felől én Munkácsban is mehetnénk, ha[penig Ónodban jühetnél, oda annál inkább. Ezeket Nagy-Szombatból írják nekünk. Úgy látom az más félnek nagy kedve volna az békességhez külsőképen; az belsőt isten látja. Adja isten, sat. Datum in castris positis Szacsva die 12. Decembris Anno 1644, reggel 8 órakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

Kivül, (Debreceni) 13. Decem. Ao. 1644, estve későn in S.-Fatak.

CCC.

1644.

decz.

12.

Az úr isten stb.

Istennek áldásából mi most is türhető egészséggel bírnunk, az ellenség, mind német, magyar, horvát elment, s az míg Bottyani uram ide alá járt, oda hátra csak eljárt az török dolgában. Szécsényt is felégette nagyobb részént, sok rabot, marhát vitt s vágott le az vitézlő rendben is; az Nyitra mellett is 4 falút rablott el, ő valóban eljár dolgában. Nagy-szombatból is ma jüve szolgáljok követinknek. nagy reménységgel vannak az békességhez, igen kívánja az más fél is; felhivatta császár ezeket az német hadakat is, roszúl van állapotjuk; igen bizonynyal írják, Gallasnak minden munitióját elnyerte volna Torstenson, s maga is Gallas csak 8000 magával szökött volna el, az többit hadának elvesztette volna, ki-ről Körösi uram is mit írjon, az öcséd írva küldé meg, ha így leszen, megfogjuk hallani. *Mivel mi az itt való pártolkodást szerző latrokat rámdra akarjuk vonni, ott benn te is mind magadra s egyébképen is valóban vigyázás (áztass), kiknek im neveket küldtünk, levelünk nélkül bemennénk, megfogasd őket; igen igen vigyázz magadra, szolgálid melletted legyenek s reád jól vigyázzanak; az szászok az élés szekereket bár még ki ne indítsák, hanem csak parancsold meg, tartsák készen. s várjanak innét való parancsolatunktól. Innét mi hol-*

nap Almásra megyünk, kedden Csörgőre, ott egy nap két nap megnyukszunk s Rosnyóra megyünk s jó karban hagyván az hadakat s az vármegyékben is hazabocsátván, talám az üd-nepre vagy Kassára vagy Ónodban fogunk menni. Az hireket Serédi uramnak illendő módon is add érteni. Putnokot meg vissza tettük. ha ilyen idő járna, Szendrőhöz is hozzá kezdenénk; tudósíts gyakorta mint vagytok oda be. Adja isten stb. Datum ex castris positis Szacsva, 12. die Decembris Anno 1644, 8 órákor reggel.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Georgio Báköczy stb.

(A dőlt betűkkel szedettek rejtelmesek.)

CCCL.

Éltemig való fiúi stb.

Nagyságod levelét ma vettem alázatoson. Ugy van kegyel-
mes asszonyom nekünk is nagyobb búsulásunkra volt az utolsó
hátraszállás, hogy nem az első, mely bizonyoson, higgye
nagyságod. nem lett volna, ha az embereknek visszavonó el-
mését eszünkben nem vettük volna, melyről, isten hamar nap
nagyságoddal szemben juttatván, bővebben beszélhetek aláza-
toson; istennek hála. az hátraszállás kevés kárral volt, az
ellenség is nem dicsekedik vele; haszon, kegyelmes asszonyom
belőle az. hogy már tudja nagyságtok is nyilván kicsodák nagy-
ságtoknak nem igaz hívei. Noha kegyelmes asszonyom, az
hátraszállás akkor sem tetszett nekem, mert ha nem harczol-
tunk volna is, ugyan mégis valami bátorságot mutathattunk
volna az ellenségnek. de ez meglőtt, isten ő felsége oltalmazzon
többektől, melyben nincsen is kétségem. csak mi is az békes-
séget kívánjuk úgy, hogy abból az isten dicsősége, hazánk
szabadsága ne romoljon. hanem inkább épüljön. Itt, kegyel-
mes asszonyom, az békességhez soknak jó reménysége vagyon.
de nekem semmi nincs. kiváltképpen ha azt istenesen, jól ál-
landóul akarjuk. Az nagyságod kegyelmességét alázatoson

1644.

decz.

17.

megigyekezem szolgálni nagyságodnak. Eddig is az nagyságotok kegyelmességéből semmi fogyatkozásom nem volt, ennek utána is abban alázatosan s engedelmesen megnyugodván, abból nincsen kétségem. Urunk ő nagysága az hadak előtt Lakos uramat hagyta, higgye nagyságod, eddig nem volt derék fogyatkozás az ő kegyelme szolgálatjában. Úgy gondolom, isten engedelmeiből hétfőn vagy kedden urunk bemegyén Ónodban. Engedje isten stb. Szacsván 17 Decembris 1644.

Nagyságodnak alázatos, engedelmes fia és szolgálja, míg él

Rákóczy Sigmond m. p.

CCCII.

1644. Az úr isten stb.

decz. 17. die praesentis mensis irt leveledet ezelőtt 3 órával
22. vöttük vala, értjük 12. die praesentis irt levelünket mikor vötted; istennek hála mi most is tűrhető egészséggel birunk. Az török most sem aluszsa el dolgát, az követ uraktól azután nem vöttünk levelet, várjuk azért minden órában, az *dru-
lók felől bőven tudósítottunk* Ven vü falúból Se-
besi Pétertől levelünkben után
. . csak tartsd ahhoz magad János uram is ben
. l ő kegyelme ltől is *csak azokra kell vi-
gyázni s azoktól kell levelünk mutatását kívánni, az kiknek
neveket beküldtük*; az élés szekerek bár ne indulnának
. csak legyenek készen, várjanak parancsolatunktól. Az
temesvári pasát Horvát István előtanálta, mikor az új budai
vezérhez ment; adná isten fojtának meg Ozmán passát az
latrot. Az török kocsikat csak küldd ki, az mint már arról
parancsoltunk; az adónak beszolgáltatását szorgalmazzatok,
kivel ne is késsenek s ide ki csak an küldjetez, az
mennyit az l fog vagy fogott para az
szegény Kassai uramt készen vannak; innét
. l eltakarítása st is nem fog gras-
salni Kolosvárott) jelen légy. csudálnánk igen mi. ha szegény-

nek testamentoma nem volna, keresni kell és tudakozni is. Adja isten stb. Datum in arce Ónod, 22. die 1644, estve 5 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Mindenfelé jó vigyázásban légy; mivel mind Betlen János, Mihály uraink, Kosztolányi is szolgánkká lettek, ha miől megtanálnak, segítséggel s jóakarattal légy nekik.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Kivül : (I. Rákóczi Gy. kezével) 28. die Decembris 1644,
estve 6 óra Po . . .

(A dült betűkkel szedettek titkos irással.)

CCCIII.

. 1644.
. hogy az miulta mi arról oda be parancsoltunk volt decz.
azután nem is contentálták zálogért sem magok sem mások által. Az vigyázás nem árt, sőt szükséges. Serédi uramnak im most is irtunk levelet, azt magad emberitől és igen igen sietve küldd. Az mely posta felől irsz, most itt nincsen, megjövén beküldjük. Az Búdöskútiért mi is elküldtünk, nagy lator volt ő az factioban. Az háromszékiek adják okát az cselekedetnek s azt is mondják meg, ki akarattjával s hírével cselekedtek; azután mi is választ teszünk nekik. Az exequálásokkal nem kell sietni egyikénél is, leszen arra való idő még. Máté vajdát az Lupulnak való hízeltetésre az felés viszi. Valóban akarjuk hogy Cserini kézben kerül, hozzák ki de el ne szalaszszák. Az universitással vessenek számot mennél hamarébb, s ha mi restantiája marad rajtok, adják meg. Fejér Káspár tegnapi jute estve 5 óra után (*a levél szélén*: 24. die indult onnét) Nagyszombatból, az oda fel való állapotok akkor ebben voltak: Gécz az derék armadával elment Morvára onnét Gallas mellé ha lehet; Pukhamot 600 fegyveressel s mintegy 400 gyaloggal, az könnyű hadban is az ki keveset megtarthattak, itt alatt Ujvár és Nyitra táján hagyták. hogy az míg mezőben

állhatja, állja, azután az várakban szoruljon. Torstenson minden bizonynyal 16 regimentét verte meg császárnak totaliter, kiről mit irtanak németül ugyan az táborból, im magyarul megküldtük. azután ujabbbat is óránként várunk. *Ha az török hamis nem volna, még ez télen az Dundiig mehetnének.* Az békesség állapotja ott fenn az vármegyéken függ s most azon vannak; valóban búsul palatinus uram, értjük, kívánságunkon, sem alhatik ehetik. Azt értjük úgy tetszik, várral és egyéb contentatioval alkalmassal kedvünket keresnék, azt is bizonynyal értjük, most Lengyelországban is követséget instituálnak, ki által az respublikát arra vegyék az királylyal együtt, ellenünk támadjanak, és azt mutogassák meg, micsoda veszedelmekre lenne nekik is, ha az mi kezünkben maradnának az vármegyék, kiket azután török meg kezdene tartani mint sajátját. Arról is úgy informáltatunk, hogy magok erejétől most nem kellene tartanunk, hanem praktikával s az lengyelek segítsége által akarnának ártani, harcra vehetnék őket. Had fogadni is Destregstain herceget mondják hogy Lengyelországban megyen. Ha isten annyira való alkalmatosságot engedne, bemehetne az lakodalomra Kemény János uram. Igen akarnánk, izenhetnénk mindenekről az hercegnek. Ezeket ő kegyelmével communicáld, s légy jó vigyázatban minden felé. Az egész székelységet tarts(d) készen, az universitás is az élés szekereket csak tart-sák készen, indításáról várjanak innét. Szabó János kijöjőn az posztóval. Adja isten stb. Datum Ónod, 31. Decembris Anno 1644, reggel 5 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

P. S. Mi ma reggel mulatni Vata felé mentünk vala, Emődön nem is öttünk vala ebédet, szép multságunk is lön mert igen hamar 4 özet fogattunk vala. Visszajövőben az Sebesen túl az mezőben adá meg Kemecsei 26. die praesentis irt leveledet (kit elég lassan hozott az Maurer levelével együtt) s úgy vagyon. ma reggel irt levelünknek elküldését Pásztóira biztuk vala. de itt értük. Maurer Mihálynak választottunk, éjjel nappal is küldd. Barcsai Ákos uramnak is introducáltatását ne halaszdd. Gábor deákot 3 hétre bocsátottuk

vala haza. Brosernek nem kell már parancsolnod az ezüst mosdó medencze s poharak felől parancsolnod, kiről derék levelünkben is parancsoltunk. 31. Decembris 1644, estve 7 óra után.

.....
 P. S. Beszél arról is Kemény János uram, s mi úgy is gondolkodunk vala, mivel az herczeg az lakodalomnak napja előtt majd 5 nappal is elébb megyen be Jászvárra, ő kegyelmének is talán akkorra kellene bemenni s az herczeggel tractálni s concludálni és azután annál hamarébb kijühetne. Mi úgy halljuk, de nem bizonyoson, hogy az király az végre akarna gyűlést celebráltatni: 1, az svekusokkal való indutiájának felbomlását mutogatná meg, s reá venné az respublicát, mehetne reá haddal; 2, császárt is ide ki segíthetné meg; 3, az török ellen való resistálásról. Az minemű ajándékot mi akarunk küldeni az herczegnek, egy mosdó medencze korsóstúl; az mellett egy nagy öreg, szép, merőn aranyas udvari fedős kupa, Brosernél vagyon az korsórúl csak az nevet lefaragtatni s azt megszépíteni, ki helyett mi mást is hagyunk csináltatni, ha ő kegyelmének az tetszik. Így az bemenetel(re) mi az leveleket elkészítenénk s több ahhoz való leveleket s mennél hamarébb beküldenénk. Mi az vajdához Barcsai Ákos uramat akarjuk küldeni. Erről minket mennél hamarébb tudósítson Kemény János uram. Im 4 új kalendariumot küldtünk, adja isten sokat érhessetek; egyiket küldd ki Kemény János uramnak. Az uraknak oda fel az tetszik, ha Gécz Csehországban érkeznek, mi is mindjárt indúlnánk feljebb s látnánk dolgainkhoz. Mi Kemény János uramat azért bocsátanánk be, hogy Lupullal végezhetnénk állandó jó erős békességet s vagy 1000 tatárt is hozathatnánk onnét.

CCCIV.

Az úr isten ő felsége sat.

1645

1. die praesentis irt leveledet mi 5. die praesentis reggel január 9 órakor vottuk vala el, 22, 27. die Decembris irt leveleinket

mikor vötte el értjük. Hogy Kemény János uram oda volt, s eledben is adta parancsolatunkat, akarjuk, kit ha követesz, te sem bánod meg. Az török koczkát elhozták, jökor is küldhettük be; az mi adónak administrálása hátra volt, ha mind beadják is, ki ne küldd, legyen ott benn, várj tőlünk. Az mely száz aranyat az beszterczeiek hoztak, add az poharak aranyozására, érette legyen minél hamarább, szépen készítesd el s add tudtunkra, mivel addig Serédi uramnak is bizonyost nem írhatunk indításáról. Scodori halála ugyan kár. mert jó szolgálatra való ember kezdett vala lenni itt, az miből mind inkább Bethlen János uramat kárhoztatják. Az budai vezér számára való kupákat is meghozták, de igen aprón csinálták őket, szerencse itt tanált 4 lenni annál nagyobb, azzal küldjük oda. Az kolosváriakat ne szorgalmaztasd, várj innét. Az oda fel való állapotjok az confoederatusoknak jól megyen minden bizonynyal, kit az general leveléből is eddig megérthettél, im ugyan derék némettel fordíttatjuk, de ákba úgy is megküldtük. Mi óránként újabb leveleit várjuk az generalnak, ígérete szerint is. Fejér Gáspárt az elmúlt pénteken estve bocsátánk Nagy-Szombathban az urakhoz, magunk is az státusok vallásával úgy látjuk, ha meg nem változnak, az religió és egyéb szabadságok dolgát keményen fogták. Ébenit óránként várjuk, annak is kell új hirt hozni. László deákot ne késleld kiküldeni, mind az universitáson s magunk jószágunkban az élés szekerek s gyalogok csak készen legyenek. Az temesvári pasaság gyakran változik; Kővárra igen, igen kell vigyázni. Serédi uramnak mi most még választ nem irtunk, hanem várjuk Szávát; úgy reméljük, bemenvén híre az portára mind az svédek győzedelmes állapotjajknak s mind az mi mostani állapotunknak, ellenséginknek lemenetelek nem lehet, mi már úgy is irtunk, mind közelben leszen az dolog. Az nagyszombati tractatus is az statusok részéről, kiváltképen az 1638-beli gyűlés után elfoglalt templomok restitutioja forog az izeneteken és német praesidiumokon, az kettőn pedig hamarabb meg kell alkudniok, mert végzés vagyon róla mind az bécsi pacificatioban s antecoronation. articuli 1608. art. 8; leszen csak előttek az templomok dolga; mi úgy hiszszük ezen is megfognak alkunni; az mi részünkről az 14 vár-

megyén, mivel még ennél elébb nem is szóllottak keménységgel veszik; az 7 vármegyét obtineálhatni foguánk kiváltképen oda fel nevededvén rossz állapotjok. Az ködmenekkel szinte elkésének, im holnapután leszen mustrájok az gyalogoknak, akkor kellene későbbben, aztán ha az portáról levelünk érkezik, küldd meg éjjel, nappal. Adjon isten sat. Datum in arce Ónod, 9. die Januarii Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Az ködmeneket elhozák csak déleesti 4 óra után. Ónod 6 óra után. Kemény János uramnak irt levelünket küldd meg, el ne vesszen.

Külsőim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCV.

Ifj. Rákóczy Gy. Kőröd-Szent-Martonból Jan. 12-ről anyját tudósítja, hogy Szamosújvárról békével érkezett meg, s hogy Örményesen minden rendben van. Atyjának Fogaras Jan. 23-ról megküldi debreczeni praefectus levelét.

CCCVI.

Az úr isten ő felsége sat.

Mi igen gyakran tudósítunk minden ide ki való állapotokról, de te ritkán kezded azt cselekedni. Tegnap is, hogy el akartunk Varanórúl indulni, irtunk; im innét is ezennel megindulunk, ebédet hártfaújfaluí major házuknál evén, jó idején Zborón akarunk lenni, sietünk azért is menetelünkkel, hogy az franczia király követinek előbb mutassunk be, tudván bizonynyal, hogy még 21. die praesentis az árva öcsém Leznics nevű elastromában volt, az hová mi is élében becsületes comitivát expediáltunk, magunk is irtunk, ne múlasson, ez lévén kedve s kívánsága magának is; szemben lévén vele mindenekről tudósítunk. mivel penig úgy reméljük az portára is

1645.

január

24.

ő neki sietséggel írni kell, s nekünk is idején, egy jó könnyű ifjú legény szolgálodat elől küldd el, vagy egyik portai postát, ki várja az Duna mellett innét levelünket, hogy annál hamarabb vihessék be az portára. Máté vajdának is írhatasz, mire kell várakozni postánknak; az beküldendő ezüst mivek indításával ne késedelmezzél, hova hamarabb indítsad és küldd be jó gondviseléssel, tudósítván Serédi uramat róla éjjel, nappal. Mi eleget törődünk mi oka lehet, hogy ő kegyelme oly ritkán ír. 26. Decembris irt utólban, azután költ levelét nem láttuk; arra az levelünkre sem jöve az fővezértől is még válaszunk, az kit Aszalónál való táborunkból kültünk vala, kinek mássát neked is megküldtük vala, ha mi levél érkezik Serédi uramtól éjjel, nappal küldjed, *mi tartunk az török csalárdságától és hitelenségétől, ott benn is igen vigyázz.* Az előtt is parancsoltuk vala, fogatnád meg azokat, kik az Barcsai András zászlója alól beszöktek, el ne múlásd, meg kell az árulókbán büntetni. Itt nagy telünk kezde lenni, szombattól fogva majd éjjel, nappal esék az hó az elmúlt estvéig. Máté Vajdának im 6. Februárii kellene megküldeni az mivel tartozik, ki felől ha mit hallatsz ird meg; örömet értenénk Sebesi Pétert mikor bocsátottad el, Szénási uramnak megparancsold valami asztagok Gernyeszegen, Somkeréken, egyébütt Görgényhez is közel, az Erdélyi István jöszágában mind szemmé tétesse minél hamarabb s Görgénybe hordassa fel; az ki Tasnádon vagyon azt Váraddá, az almásit, egeresit Gyaluban. Pukhamat úgy értjük hátrább Galgócz felé az hegyek közé szállott volna, az mi hadaink Liptóban vannak, az székelységet talám ne siessed kiindítani, várj innét csak tartsad készen őket. Az ezüst neműt ne késleld beindítani az portára, az vasalt fejér selymet küldd ki minél hamarabb. Kemény János uramról szóló levelünket küldd meg. Akarván az úr isten dicsőségét terjeszteni, mi Munkács várossában academicus mestert állattunk. kinek rövid nap az tanításhoz kell kezdeni. Parancsoljuk minél hamarabb küldj Fejérvárról igyenesen Munkácsra Rudementa linguae latinae exemplart Nro. 50, katekesist deákul s magyarul Nro. 100, melylyel ne is késedelmezzél. Az mely madarászing ide ki vadnak, feleségeket ne hagyasd, megadják az övéket ott benn nekik. Csontos Pálnak is megparancsold

készen legyen minden órán, hogy az mikor parancsoljuk indúlhasson. Adja isten minden jót hallhassunk felöletek. Datum Nyires 24. die Januarii Anno 1645, reggel 6 óra után.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kulczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

(A dült betűkkel szedettek rejtelmesek.)

CCCVII.

Eltemig való sat.

1645.

Nagyságod két rendbeli levelét alázatosan az múlt estve febr. 10. egyszersmind nyolcz órakor vettem. Parancsolt urunk ő nagysága az szézság adta pénzbul 2000 forintot kiküldjek Padánitúl, de ő már kiment, árenda pénzt is vitt ki többet 800 forintnál, várok ő nagyságátúl ha kiküldjem-e; az praefectus is só szállításra, arany váltásra, bányák colallatására s az bányászok fizetésére kéret pénzt, mely levelét urunknak küldtem. Én nagyságok hire nélkül nem adok, hanem só szállításra parancsolt vala nagyságod Szamosújvárra írt levelében, adjak 1000 forintot azt megadom. Adjon isten sat. In Fogaras die 10. Februar 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fiúi szolgál mig él

Rákóczy György m. p.

Kulczim : Illustrissimae Principissae Susannae Lorántfy stb.

CCCVIII.

Eltemig való sat. .

1645.

Tegnapi napon indúlván meg Fogarasbul ide békével s febr. 10. tñrhető egészséggel érkezénk. Lengyel országbul nagyságod öki-riért kijuttek, annak az ura küldte más szolgálját ki, kinek szolgálját Munkácsra küldtem vala ki nagyságodhoz; első szóban

30 tall. mondja elvenni; ha ezután szavát meg nem változtatná, talán feljebb is menne az ígéletben, az marhák látni holnap indul. Kemény János uram pénteken érkezik Fogarasban. Jó egészséggel sat. In Hamosdorff die 19. Febr. 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia, szolgál míg él

Rákóczy György m. p.

Külczim : Illustr. Principissae Dominae Susannae Lorántfi sat.

CCCIX.

1645.
febr.
26.

Illustrissime Princeps sat. Servitiorum meorum ect.

Jó egészséget sat. 18. die hujus mensis Bártfárúl irt nagyságod levelét alázatosan ma reggel vöm el; egészségét örömmel értem, melyben isten sokáig tartsa meg is nagyságod. — Kegyelmes uram 10. Fogarashúl, 14. útambúl étekfogóm-túl Kemény János uram leveleivel, innét is 20, 22, 24-diebus tudósítottam alázatosan; *Kemény János* uram nagyságodat moldvai állapotokrúl tudósította, eddig kezéhez is jutottak nagyságodnak leveleim, ő kegyelme leveleivel. — *Serédi* uram levelét is tegnap küldtem meg nagyságodnak, Sebessi Pétert ő kegyelme várakoztatta. — Az portára szálló francziai király kötése levelét 10. Februar küldtem el, Velenczébe is 8, de hogy 5 hétre meg járassák lehetetlen, most Spálatrumban is contumaciában kell lenniék, én mindazonáltal megparancsoltam. — Penczál már talám el fog jönni, az hadakat készen tartom, az székelység, az vármegyék sem gondolják hadban kellessék menniék, én parancsolni fogok. — Jobb öcsém uramnak be jönni, és megindítani jó állapattal az hadakat ő kegyelmének. — Puchám ha csak oly kevesed magával van, gyalog is levén nagyságod hadai mellett, meg nem próbálja őket. — Az *Bethlen Ferencz* uram hírei jók kegyelmes uram, nem reménylem az hadakozásban az Republica ingerálja magát, az házassága az királynak ha végben megyen, nagy dolgok lesznek. — Az gránátokat megindíthatnók. de az mozsarakat még el nem hozták egy felől is

700 vagy 800 készen; valóban indításokon mind magam praefectus rajta vagyunk. *Csontos Pál* 20. künn leszen' nagyságod mellett, elég puskása leszen. Az székely tiszteknek meghagyom, lovat székely gyalog ne vigyen, noha difficultálni fogják, de nagyságod parancsolatjának kell meg lenni. Az universitásra irtam már háromszor, hogy mindjárt indítsák gyalogjokat. Kemény János urammal az nagyságod levelét communicálom. Az puskák, muskatér felől is irok ő kegyelmeknek. Az gyalogok úgy tudom itt nincsenek, el indultak; az katonáknak is egy néhány versen parancsoltam; látja isten gondom van reájok, de hol lakjanak nem tudom, bajos fel czirkálni őket. *Toldalagi* felől tudósítottam nagyságodat, *Nemesnek* is parancsoltam, de Fogarasból el kellették jünem, nem jüve el, már ugyan utána küldtem. Ez leveletem tegnap akarám vala elküldeni kegyelmes uram vacsora előtt, azonban vacsora után 8 órakor érkezék étekfogóm *Bártfárul* 20. irt nagyságod levelével. Az öt ezer aranyrúl nagyságod parancsolatját vettem, ahoz tartom magamat, az ezüstbeli ajándék már benn van, ki fog tetszeni állapotjok *ha ugyan tökéletlenkedni* akarnak-e még is. Még eddig kegyelmes uram tökéletlenség volt dolgok. Az mit az tanácsurak fognak végezni, kinek már 1. Mártii kell meg lenni, az *Serédi* uramnak szőlő nagyságod levelét is avval küldöm meg. *Máté* vajda után nem járok, mert valóban kedvetlenül viseli magát; portai postákat fogadok, most 4. van, de *Szilágyi* beteges; kettő az portán van, egyik tegnap előtt jüve meg, *Székely Istvánt* mivel portai posta nem volt, úgy kellett meg találnom az levélnek meg küldése felől, azután avval sem bántom. Az követ küldése felől mit ir, arról való nagyságod levelét alázatosan megküldtem, ebből is meg tetszik állapotja, *Lupul* vajda követét nem szánta nagyságodhoz küldeni. *Bisterfeldius* uram innét 17. indúlt el, tudná isten az király házassága menjen-e végben; mit inkább, azt hiszem végben fog menni, eddig is bánták az *Austriai* házból való házasságot, talán eszekben forog az lengyeleknek *Zamoycki* nevű cancellariusok ítélete királyok felől ha *Austriai* házból házasodnak, ki talám be is fogott volna teljesedni, jelei is mutatván, ha az királyné élt volna. *Tolda-*

lagi állapotjáról tudósítottam nagyságodat, levele is volt. Sebesit, Szávát óránként várom, ha érkezik Sebessi, itt nem fog késni. Udvari, mezei katonák indulásokról sokszor parancsoltam, már az vármegyékre is írtam az tiszteknek indítsák meg. Perzsai vezér úgy tudom ki indult több egy heténél, Hajdú György mondotta meg Vizaknán létemben. Pucham ha el ment, nagyságod hadai feljebb mehetnének. Ha az Dánusokkal békességek végben ment az svékusoknak, az brandenburgus is declarálta magát császárnak ellenségének, az lengyelben is meg csalatkoznak. Isten nagy dolgot akar nagyságod, és confoederatusok által ez esztendő forgásában végben vinni, az ő tisztelete mellett. Vesselényi uram is, hogy hordatja Filekből egyet mását, talám nem bizik az filekiekhez. Az városok emberül viselik magokat, kit örömmel értek; isten abban tartsa meg őket, istenhez való buzgóságokért, hazájokhoz szeretetért isten áldja őket. Az szászok pénze nállam van; im az praefectusnak, Sebessi Miklósnak adatok kurtánok fogadására 2 ezer forintot, az praefectusnak által adtam 1000 (forintot) só szállításra Sebessi Miklós számtartója kezében. Az szászok csak hozzák meg az adósságot, azt is Sebessi Miklós kezében adatom. Az brassaiaiak az 900 forintot meg küldték. *Beniczki Ferenczre* gondom leszen. Az tenger általállása annyira volt az Peremek nem járhattak, rontaniok kellett az jeget; adja isten kövesse őket veszedelmekre való változás. Úgy értem az tatárság egyben esküdt császár ellen, meg nem engedik hánjokat oly gyakran változtassák, az mint egy néhány időtül kezdették volt, hanem régi szabadságokat oltalmazni akarják. *Lupul* ha tökéletes akar lenni nagyságodhoz megvállik, az kurtánok fogadását ha meg nem változtatja. Az végházak élessel rakatására gondom van. Magam állapotját az mi illeti, legyen az nagyságod kegyelmesége: *kiknek hihetünk, kiknek nem*, isten tudja! most én nem gondolok olyat lenni, *ha kik vannak, annak kimutatására időtül várnak*. Distractiót csinálni az ellenségnek jó volna kegyelmes uram, és talán meg is lehetne, csak nagyságod kinn levő hadai közelgetnének Pozsony felé, ki meg is lehetne, ha Puchám elment; az idő alatt talám az porta állapotja

is el válik, mit akar? kire igen kell vigyázni nagyságodnak. Maurer uram állapotjáról Kemény János uramat isten ide hozván beszélgetni fogok, az mit jónak ítélünk, értvén nagyságod tetszését is, ahoz tartjuk magunkat. Kemény János urammal nagyságod, s Serédi uram leveleit communicálok. Jó egészséggel sat. Albae die 26. Februar 1645.

Illustrissime Celsissime Vestrae servus et filius subjectissimus

Georgius Rákóczy m. p.

Az eredetiből Gyula-Fehérvári könyvtár N. 5. W. 4. 284. sz. alatt.

(A dült betűkkel szedettek rejtelmeseek.)

CCCX.

Az úr isten ő felsége sat.

1645

20. die praesentis irt leveledet mi 26. die praesentis márc 1. déleste vettük vala el. Nekünk itt nagy havunk vagyon, lassan is megyen; az Maros hidjára gondot viseltess. Az öt ezer aranyról s egyéb dolgokról is már bőven irtunk s informáltunk, mi most is annál egyebet nem írhatunk. Az tanácsurakkal s több becsületes híveinkkel mit concludáltok, adjátok hírnökké nekünk, úgy tetszenék az tanácsurak igen is írának Serédi uramnál.

Pukhan uram és palatinus uram készültek, istennek hála még nem indúltanak, sőt úgy értjük hátrább nyomakodnának, ha az nagy hó akadékot nem tett volna, nyilva hivalkodva nem múltattak volna az idén hadaink.

Mind udvari, mezsei katonákba, s kék gyalogban is felesen vannak oda be, indittasd ki őket; Bánfi György uram is jőne ki már.

Az universitas gyalogi ottan csak ad 20. Martiira érkezzenek ki.

Az ország levelét akár minek mondják de nyilván jó levél volna az, az Ottomane volna is, ugyan csak anynyit érne előttek mint ez, az országnak ezt kell őrzeni; constal az: 10 ezer arany volt az régi adó, az sultán Sulimán atnameja sze-

rint, ez mind Zöldfíkar csalárdtsága; akarnánk ha az portai postákban megérkeznének, érthetnénk az oda be való állapotokról, az portai postát kettővel bár megtöbbsítsed, bár legyenek 4.

Az német rabok Kassárúl ki kérezvén az muskatérosokat ne késedelmezzél is helyre állatni úgy az mint már parancsoltuk.

Császár ő felsége most hol legyen értettük, hallanunk kell azért rövid nap, eddig is az úr isten szegyen vallással fizetett nekik, azután is azon jutalmakat vészik.

Barcsai uram munkálkodjék az lovas fogadásban, Máté vajdától csak végire menj mit akar, s tudósíts róla.

Az general, hogy Csehországban volna közönséges hír, várjuk óránként levelét, embert és hadakat csak készen kell tartani igen jó készülettel s ugyan úgy is kell kiindítanunk, hasznukat vehessük, ott benn is maradjanak s mellénk is juthassanak, most még, hogysen székelységet, vármegyéket indíts, akármi keveset is, istennek hála, szükségét nem látjuk, csak az városok gyalogi érkezzenek, örömet Szádvárt minél hamarébb magunkévá tennénk. Az országgyűlést mi Váradon akarjuk kiszolgálatni, kire magunk reá nem mehetünk is, te jelen lehetnél, kiről Kemény János uramnak bőven irtunk, beszélj ő kegyelmével is. Erdélyre mi gondot akarunk viselni isten áldásából, s üresen sem kell hagynunk; csak az végházakat éléssel rakasd jól meg minél hamarébb, szükséges Gyulai uramnak Debreczenben jönni s ott várni parancsolatunkat.

Az gránátokat, mozsarakat éjjel, nappal küldjétek, az élés szckérrel készen legyetek, Toldalagi ha meggyógyúl kijőjjen.

Kamuti Gáspárnak halálát értettük, az is fiú ágon deficiált.

Az franczúz is elment Orbán Andrással.

Az paripát elvárjuk.

Panai is hozzánk 26. die praesentis szinte ebéd előtt midőn mar étünk asztalunkon, érkezett vala. Áldjuk mi is az úr istent reátok terjesztett áldásáért, az nagy hatalmú úr isten szent nevének dicséretére, anya szent egyházának oltalmára, terjesztésére, az mi nemzetünk jó híre, neve őrzésére,

nekünk is s nektek is örömünkre nevelje fel Amen. Méltó azért püspök és Csulai urammal s Kemény János urammal is beszélni, mindenütt az országban in publico loco tegyetek az úr istennek hálaadást és dicséretet, te is penig felette, felette, igen, igen nagy hálaadással tartozol az úr istennek, elannyira, hogy mindenekben szükség magatokat úgy ő felségének szentelnetek, több áldást is várhattok reátok, kire az úr isten segítsen benneteket. Keresztelésének idejét akkorra kell halasztani, mikorra az leányunk is felkel, kiről még azután tudósíthatunk s neve is az mi akaratunkból vagy Ferencz, avagy Sigmond leszen; mikorra leszen penig rendelve az hálaadásoknak napja minket is idején tudósítsatok róla. Az itt való consultationknak ma vége lévén im mindeneket megküldtünk, közöld Kemény János urammal is. Császár hogy Bécsben jött volna hirdetik; Geczet megverték volna, Pukham bizonyos hátrább szállott, mi is szent hétbe kelve Munkács felé akarunk fordulni, havunk úgy is nagy vagyon. Az országgyűlést mint akarjuk promulgálni, im mássát küldtük, közöld Kemény János urammal is, s tetszéseket írjátok meg. Adjá az úr isten sat. Datum Bártfa 1. die Martii Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

CCCXI.

Az úr isten ő felsége sat.

1645.

13. s 14. die praesentis mensis irt leveleidet Kővárból marc. az elmúlt estve kaputétel előtt hozták vala meg, az Máté vajda levelére im választ töttünk. Az öt ezer forintot minél hamarább jó gondviselés alatt küld ki, hogy érjenek vele, mivel az felső állapotokra nézve ha elébb nem is, de 10, 15 nap múlva innét Ungvárra s onnét Kassára vagy Patakra akarunk menni, az mint megirtuk. Az lovak mind szerszámostól legyenek ticeid, elég udvartalan ember, hogy ily állapotunkban is rosszszakat küldött. Az inquisitióból nyilván megtetszik, hogy Váradi Miklós mind aranyot, ezüstöt kihordott; im megparancsoltuk

22.

az directornak az ország statutuma szerint mindenét confiscáltassa, ha azért tégedet megfogna tanálni, ha három ezer tallérban kedvünket keresi, engedje meg neki, kötvén arra magát, hogy ezután azt nem cselekeszi; az sőt szükség hordatnotok, mert onnét várhatunk pénzt s neked is onnét adathatunk; rész szerént ezután is adass pénzt ha kívántatik só szállításra. Az szászokkal ha lehetne úgy kellene végeznetek, várnának egy kevésbé az aranyról. Datum in arce Munkács die 22. Martii Anno 1645, reggel 6 óra előtt.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Kivül : 28. die Vincz 1645 mai, királyi szabados.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCXII.

Lorántfi Zs. fiának Györgynek Munkács 1645. Marcz. 31. Sajnálja hogy menye udvarmestere meghalt. Válaszszon ő mást helyette.

CCCXIII.

1645. Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat.
 april. Nagyságod levelét vettem, sat. Alliáné rosz magavise-
 4. lésén és maga meggyulázásán jó időtől fogva nagyságod búsulását szomorúan tudtam, istennek nem leszen áldása rajta, arra ígerte volt magát mikor itt volt Csulai uram előtt maga alá hozza, irattam neki, ha alá nem akarná hozni nagyságtok parancsolatja szerint alá hozatom és Belényesiné asszonyom gondviselése alatt Zombori uramat is melléje rendelvén ki küldöm az hugomat. Az gyermek keresztelését ahoz képest rendeltük volt akkorra, mivel nagyságok irta volt, olykor legyen keresztelese feleségem is felgyógyúlhasson. Az ökrök felől való parancsolatját nagyságodnak értem, ahoz tartja praefectus uram magát. Jó egészséggel sat. Albae die 4. Aprilis 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia szolgál él
 Rákóczy György m. p.

CCCXIV.

(A levél eleje hiányzik.)

1645.

P. S. Brádit ím most bocsáthattánk el, az galliai király ^{april.} követe miatt későn készítvén az portára irt levelet. Ez elmúlt 9 óra után vöttük vala 4. die praesentis irt leveledet, mind az Serédi uraméval együtt, látjuk mit ír ő kegyelme, *tökélet-ség az vezér szava mert akarnak az hamissak megcsalni*, mi studio nem irunk ezekről Serédi uramnak mást, az svédek felől az vezér eddig eleget érthetett, mert Buda felől is elhíttük megírták győzedelmeket, naponként ezek előbb előbb mennek isten áldásából. Gerendi uramtól (?) fel az pénzt mindjárt s tarts készen nálad, Kamutiné ha nem ad is ne gondolj vele, kerestessd fel csak az liber regiusokban jószágának donatióját s küldd extractussát. Szilvás kiesik kezéből csak az is megérne 3000 tallért, Váradi Miklósnak itt micsoda választ adtunk, megküldtük mássát az directornak, kívánd elő tőle, és az articulusokat elkészítvén, mind Sárosi kiviszi. Torma Péter uramnak vegyed tetszéseket felőle mint értik az articulust, kiről való censurájokat leiratván velek, küldd ki nekünk is minél hamarébb; az hajósoknak csak el kell hordani az sőt, mert nincs oda alá is. Még Serédi uramtól válaszuk jő, de bizodalomban vagyunk az portusról is közel jő be annyi tallér.

Az Alliané dolgában csak tartsad parancsolatunkhoz magadat.

Az 1000 lovassal, s 2000 gyaloggal kijönni ne késsék Dániel János jó szerével s módjával jöjjön, az több székeley-ség is minden órában készen legyen.

Velenczéből valóban várná az követ az választ, mivel az százezer tallért onnét kellene az portára küldeni, bánná igen ígéretink ha megfogyatkoznék ad 1. Augustira valóhoz akarjuk. Ujabban száz harmincz három ezer tallért kell letenni, kiről assecurált is már. Torstensonnak két száz tizenegy ezer tallért kellene adni nem sokára már.

Az cipellősöket elhozták, de az árokat nem írták

meg egy pár ott benn miben állott, mi *kivántatik*, hogy tudhatnánk.

Puska cső czimeket (?) küldünk mi innét, minél hamarabb hozzá kell fogni.

Sebesi Miklósnak parancsold meg, bizony nagyon ne késsék, jöjjön ki. Római császárnak soha ilyen rosszszúl nem volt dolga mint most s ugyan még is mi akarjuk követni az igazságot, isten megvakította őket, s elvette eszüket.

Akarnánk ha Gyura kijöne, az gyermek keresztelése most is meglehetett.

Gerendi uramat az belső jóknak inventálására most ne erőltessd, hanem csak az külső jókat inventálják, arra ígérte ő kegyelme hit szerint felir mindeneket s kiküld, s ha kételkedünk benne, azután mi inventáltassuk.

Imre diák csak tegnap jött ide, de most is elmaradt az kurlandiai kömives.

Rudnai beadta az czímert*) de az többinek nálok lenni mondja, Dalmadi. Vigyázásban minden féle jöban, az Serédi uramnak irt levelünket sietséggel küldd. Az inclusakban valamik el ne maradjon nálad, külön azért is kitettük datumját studio irtuk hátrább. 9. Aprilis 1645. reggel 10 óra után.

(A dült betűkkel szedettek rejtelmese.)

CCCXV.

R. György anyjának Fehérvár 1645. Apr. 13. Köszöni a fiának küldött ajándékot.

CCCXVI.

R. Zsigmond anyjának. Fehérvár apr. 14. »Az székelység közé való bemenetelem felől urunk ő nagysága parancsolatját várom, talán illendőbb volna ha bemennék közikben a gyűlés után ha nagyságtok kegyelmessége leszen.

Ugyan ő anyjának Apr. 19-ről Fehérvárról: »Az országgyűlésnek

*) T. i. posta volt, ki czímerrel járt, s ezt kellett visszaadni.

nem sokára vége leszen mivel az országnak is kevés nem derekas kívánsági leszen ; már várom az nagyságtok kegyelmes parancsolatját.

Ugyan ez napról Fehérvárról György is ír anyjának : »Belényesiné asszonyom az héten hugommal kiindul, Sombori uram leszen vele és nagyságod úvjári katonái.« Nem tudja kit tegyen neje udvarmestérévé, várja kit rendelnek.

CCCXVII.

Éltemig való fiúi sat.

1645.

april.

25.

Nagyságod levelét tegnap vettem aláztatson. Ugyan kegyelmes asszonyom, minden mesterségével azon vagy az ördög, miképen olthassa el az isten dücsöségét, de csak világi múlandó jókat ígér, hogy az örökké valót elvesztethesse; elhittem kegyelmes asszonyom abban az ki fő eszköz, az is csak azt nézi, de úgy is veszi jutalmát; az ki az istent el nem hagyja, az isten is nem hagyja azt el. Én kegyelmes asszonyom, ma indulok el az székelység közé, nem fokok (iyy) késni. Az nagyságod kegyelmességét aláztatson megigyekezem nagyságodnak szolgálni, eddig nem volt még szükségem. Palatinus uram ha mit ígér, nem tart sokáig, módok lévén benne, hamar felszabadítják hiteket magok. Engedje isten, sat. Fejérváratt 25. April 1645.

Nagyságodnak aláztatson engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond m. p.

CCCXVIII.

Ifj. Rákóczy Gy. Fejérvár Apr. 30. Udvarmesterré Pongráczot szeretné beállítani »mivel nagyságod nevelése, takarékos is, keménység is van benne.« Marjási helyett udvari hadnagyra is volna szükség.

April 30-ról tudatja anyjával, hogy neje jobban van.

Maj. 8-ról Fejérvárról tudatja hogy mindnyájan egészségesek.

CCCXIX.

Rákóczy Zs. anyjának Szombatlalva Maj. 7. »Már kegyelmes asszonyom az mustrát elvégezvén mennél hamarább lehet nagyságtok szolgálatjára sietek« két hét múlva oda mehet.

CCCXX.

1645. Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat.
 máj. Nagyságod levelét vettem, sat. Hokmester kívántatnék
 11. s kit állassak még is nagyságod kegyelmességét várnám. Udvari hadnagyomnak kit állassak, én nem tudom, abból is nagyságtok kegyelmességét várom, kimenvén innét mindnyájan, nagyságtok hívei közül talám Kemény János uram tudna olyat, ki arra alkalmas volna, én csak nagyságtoktól várok.

Az nagyságod intését alázatosan veszem, ugyan is senki nagyobb jómat nem kívánja mint nagyságtok, intését nagyságodnak fiúi engedelmességgel meg igyekezem szolgálni, egy időtül fogva nagyságtok az miá nem búsult, ez után sem, úgy vagyon nagyságtok hívei járván hozzám, magoknak lévén kedvek hozzá, néha többet kellett cselekednem, kire kedvem, látja isten, nem volt, mindazáltal annak is békét hagyván úgy igyekszem magam viselni nagyságod alázatos engedelmes fia találtaassam. Lovon látja isten oly állapotban egyszerűen többször nem ültem, kirül megintetvén soha ezután nem is cselekszem. Én míg élek sat. Albae 11 Maji 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia szolgál még él

Rákóczy György m. p.

CCCXXI.

1645. Életemig való fiúi sat.
 máj. Nagyságod levelét tegnap vettem sat. Én is isten engedelméből innét holnap megindulván Deés felé, onnét az hadakkal együtt, az nagyságtok szolgálatjára az mennyire lehet, sietni fogok; noha urunk ő nagysága az hadaknak kivitelit igen siettet; de ha felettébb megyek velek, akkor nem szolgálhatnak osztán, mikor leginkább kellene. Istén ő felsége

valóban megmutatta kegyelmes asszonyom az ő áldását; az svekusok ily közel jüvetele sok embernek reménsége kívül lött; talám már isten az mi hadainknak is megadja szíveket. Elhitem, kegyelmes asszonyom, az palatinus uram izeneti szerint, az békesség megszerzésétül nagyságod nem volna idegen, csak ők is akarnák úgy, az mint nagyságod. Engedje isten, sat. Fejérváratt 11. Mai 1645.

Nagyságodnak alázatos, engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond m. p.

CCCXXII.

Illustrissime Princeps sat. servitiorum meorum sat. 1645.

6. Maji irt nagyságod levelét alázatosan tegnapi reggel 1645. máj. 15.
vém el 6 órakor Sebesi Péter uramtól. Az general levelét látom, istennek hála jó karban van dolga, öcsém uram ő kegyelme ha lehetne egy órában vinné ki az hadakat, csak hogy még fű nem volt, azon igyekezik ő kegyelme, ha lehet, hétfűhöz egy hétre Tokajnál legyen. Az hat órának kiküldése felől nagyságod Kemény János uramnak parancsolt, ő kegyelme nekem irt vala, én meghagytam volt az szamosújvári udvarbirónak, Kövesdre küldje, most is azt tudtam kivitték, öcsém uramtól kiküldöm. Valamikrül nagyságod parancsol én mindjárt akkor parancsolok azoknak végben vitelérül az kiknek kívántatik irni. Az solymokat kikültem, én nem tudom hova lettek velek, Mátyás még akkor is kivihette volna, ha kedve lett volna hozzá. Sebesi Miklós bement kurtánok fogadására, most is ajánlja magát az vajda; egy boér jóakaróm, kinél egy nagyobb ember nincs Moldvában, az vajda csak nem egy vele, az ír a vajda nevével, az kurtánok fogadását meg nem másolja, az országot járja, legyen vele emberem, fogadja minden segítséggel leszen; az pénz is benn van

Ide ki is Barcsára már gyűltek oláh legények Havasalföldéből, Moldvából, mintegy 70 lovas, csak hogy fizetést kívánnak; honnét fizettessek nekik meg, nagyságodtól várok, ha Sebesi Miklóshoz azokkal együtt kiküldeném.

Gyuráék esztendeje Pünkösdben telik el, 5 hópénzek hátra, ha az vajda meg nem adja, kijűnek.

Öcsém urammal kopjákat, kopja vasakat visznek ki, többet is indítottak, leszen felesen.

Az szászság gyalogja felől mit írjon az polgár, levelét nagyságodnak in specie megküldtem.

Vesseléni Boldisár igen nyomorúltúl vagyon, csontok jűnek ki lábaiból, megírtam szolgálit hocsássa ki ő kegyelme.

Az madarászt megölték, feleségére és az inására törvént látnak, ha az törvény hozza, exequáltatom is. Vagyon gondviselés az rárókra, vislákra. Valamennyi taller leszen, öcsém uram kiviszi. Tafotát itt benn nem találtak, bagaziát küldök öcsém uramtúl; az pohárokat is, ha készen lesznek ő kegyelme viteti ki.

Az lovakat kiküldöm, csakhogy Sebesi Miklós Barcsán lévén, későn adták leveletem meg neki. Az lovak szélyel vannak, de elérkeznek velek, azon vagyok, öcsém urammal együtt vigyék ki.

Az portára nagyságod levelét elkültem palatinus levele másával együtt. Nagy hazugsággal írt palatinus uram Dors-tenzonnak. Szorosan lévén császár állapotja, elhítem minden mesterségeket megvetik, de csak isten legyen nagyságoddal s az svékusokkal, az nagyságod győzedelmes állapotja haszontalanná teszi még practikájokat.

Itt nagyságod postája nincsen, de ha talál lenni, kiindítottam. Maurer Mihálynak megírtam, öcsém urammal kimenjen. Sulyok és Huszár uramék censurája mi legyen Váradi Miklós dolgából, megküldtem, de az 4000 forintot meg fogják adni, kiról óránként várok leveleket, ő kegyelmekről nagyságodat tudósítom.

Az mesteremberek kiküldését praefectusra biztam, kire gondja is vagyon. Fogarasi, szamosújvári, kövári udvarbírák szabadosokat mentest indítsanak, parancsoltam.

Kimenetelem felől való nagyságod resolutioját értem, most is nagyságodnak alázasoson könyörgök, mutassa hozzám atyai kegyelmességét, és ne vonja meg túlem az látásnak, hallásnak, tanulásnak alkalmatosságát, hogy szolgáljak nagyságod mellett; mert mi haszna az életemnek, ha hitembe megsértődöm, lelkem sérelme lévén, annak fájdalmát kell

szenvednem, kinél nagyobb nem lehet; hiszem ha csak meddig parancsolja nagyságod, nagyságod mellett léteimet, annak utána kegyelmes parancsolatja mi leszen, akkor is nagyságod alázatos szolgájának, engedelmes fiának találtatom lenni, csak hitemet ne sértsem meg, én is lássak valamit, az emberekkel is vethessek ismeretséget; addig nem is kívánom kimeneteletem, míg az porta derekasan nem assecurálja nagyságodat. Még is atyai hozzám való szeretetire kérem nagyságodat, mutassa hozzám kegyelmességét, mert kívánom inkább istentől életemet vegye el, hogysen hitemben megsértődjem, és mint egy oktalan állat csak így nevedjekem.

Az idő alatt, míg nagyságod kegyelmessége hozzám járúl, rendelje oly hivét mellém, kinck segítségével által érkezhessen nagyságod dolgainak és parancsolatinak, az vigyázásnak is jobb módjával való végben vitelére, mert nemo sibi satis.

Mivel pedig isten nagyságodat feljebb vivén ez hazátúl, ha vagy nagyságod parancsolatjából valamit kell kiküldeni vagy pedig oly dolog occurrál, ki késedelmet nem kíván, hajdú városokra és az Partiummal határos vármegyékre mi formán kell parancsolnom, mind ezekről és többekről nagyságod dispositióját várom.

Én minden igyekezetemmel azon vagyok sat. Albae, die 15. Maji 1645.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae servus et filius subjectissimus

Georgius Rákóczi m. p.

CCCXXIII.

Rákóczy Zs. anyjának : Deés Maj. 15. Tudatja hogy tegnap megérkezett, de a hadakat a nagy árvizek miatt még nem találta ott. »Ma azért bizonyosan elérkezvén holnap elindulunk.« Pánczélcseh Maj. 17-én. Már megindulván igyekszik hogy mennél hamarább kiérkezhessen. Libó Maj 19. Tudatja, hogy megy a hadakkal a hat nap alatt künn lenne ha a megyék miatt nem kellene várakozni. Dobra Maj. 21. »Csak az vármegyék érkeznének hamar nap nagyságtok szolgálatjára nagyságtokhoz érkezném.«

CCCXXIV.

1645. Illustrissime Princeps, Domine Domine sat.

máj. Jó egészséges sat. — 18. die Martii irt nagyságod leve-
 24. lét 22. estve 8 órakor vőm el, az *porta állapátja miben legyen* Serédi uram leveleiből nagyságod azt érti, *eddig minden dolgok csak czigányság, halogatás lőn, az franczusban is eléggé meg csalatkozik* nagyságod. Jobb kegyelmes uram, az mi nek meg kell lenni, legyen hamar, ne vethessenek nagyságodra; mi Serédi uramnak semmit nem irtunk. Súlyok uramért elküldtem, beszélvén ő kegyelmével, elküldöm Kamutinéhoz, ha ád, csak hogy, hogysem abban is megfogytokozzék nagyságod, jobb volna benn lenni, ha ád, kivihetnék; Gerendi uram is ha ád, nagyságodat tudósítom éjjel nappal; ő kegyelmeket óránként várom. 11. só hajók vannak itt fenn, kik itt fenn teleltek; többet adnának 1000 tallérnál, de úgy kívánnák mint tavalý, 16 tallérnál kölömben nem akarják oda adni. Só Lip-pán sincs, arról nagyságodtól várok.

Kolosváriak közül kik adtak pénzt, annak is jegyzését ki küldöm nagyságodnak az instructio páriájával együtt.

Aliánéhez (Allia Samúné) elküldtem volt Csulai uramat, de más felől ide jött, Csulai urammal beszélgetvén tetszik magam beszéljek, beszéltem vele, csak resolválá magát ötet valahová teszik, de már Apafi Istvánnak egy más között hitket, kezeket adták; én meg mondtam: nagyságodnak kegyelmessége nélkül, és az mi atyafiságunk nélkül elleszen, de mind-ezeket Apafi Istvánért elvetette. Csulai uramat hozzá küldvén, ő kegyelme is beszélt vele, megmondotta: kis hugunkat, és jószágát elfoglaltatom. Leánya elvételén megindúlt, sirt, az mint Csulai uram mondja; ha lehetne, megfordítanám, de már késő, kézfogások nem fog sokára haladni; azért még kézfogások meg nem levén, jószágát elfoglaltassam-e? és ha az kis hugom el nem akarna júni, mi formán kellessék elhozatnom? várom nagyságodnak parancsolatját.

Azon megesküdt Csulai uramnak, nem hogy oda adná Apafi Boldizsárnak, de csak gondolatjában sem volt; ezután

sem igéri nagyságtoknak híre nélkül senkinek. Ha itt lett volna az hugom, csak itt hagytam volna, de nem volt vele. Praetendálja minden jószágához jussát Aliáné; azt mondja: az kis hugom anyai jószágán kívül az többit neki megadta nagyságod; de csak nagyságod parancsolatja érkezzék, ahoz tartom magamat.

Mit irjon az jenci kapitány nagyságodnak levelét megküldtem, kiket ugyan tegnap hozának; ha Szarvast akarja építeni, mit kellessék cselekednem, várok nagyságodtól.

Kemény János uram megfelejtkezvén írni censuráját az gyalogok felől, mit irjon ő kegyelme útjából, nagyságod leveléből ő kegyelmének megláthatja, immár nagyságod parancsolatjátúl várok. Jó egészséges sat. Albae die 24. Maji, reggel 8 órakor Anno 1645.

Illustrissime Celsitudinis servus, et filius subjectissimus
Georgius Rákóczy m. p.

A Gyulafehérvárott a Batthyányi könyvtárban levő eredetiből.
N. 5. IV. 4. 288. sz. alatt.

(A dült betűkkel szöve tek rejtelmesek.)

CCCXXV.

Éltemig való fiúi sst.

1645.

Nagyságod levelét vettem. Az mi kegyelmes asszonyom kimenetelemet illeti, azt nem nagyságtok búsulására sollicitálom, hanem hogy az mire nagyságtok nevelt, nagyságtok után istennek hazimnak szolgálhatnék, látnék, hallanék, tanulnék, hitemet is megtartanám, tudván azt ha nagyságtok testi előmenetelemre gondot viselt, mennyivel inkább lelkemre, mely hitemet ha megakarnám is sértenem, nagyságtok mint édes atyám s anyám nem engedné lelkem sérelmével és veszedelmivel. Más az, kegyelmes asszonyom, ő nagyságának levelét vettem, kiben ő nagysága írja nagy nehézséggel Ibráni uram informatiojából, ki bár ez elmúlt esztendőben magát informálta volna, én ő nagysága méltósága ellen privilegiomának sérelmivel egy kerékgyártó legényt kiadattam volna, ki úgy

máj.

24.

vagyon én parancsoltam, egy özvegy asszony Szöllősiné törvénnyel nyerte el, az ország talált meg, adassam ki, mivel az törvény neki ítélte, jelen levén öcsém uram, hogy az supplicatiót felküldte az ország. Az tanácsurak mondták, méltót kíván, úgy parancsoltam kiadatását, ő nagyságának privilegiomának sérelmével sem cselekedtem, mert nincs akban ha valakit törvénnyel elnyernek is, ki ne adattassék, hanem, hogy törvénytelen háborgatók ellen vette ő nagysága oltalma alá, ez asszony pedig törvénnyel nyerte el.

Vádoltattam avval is ő nagysága előtt, én szász papoknak confirmatiót adtam volna, tutorságot is másoknak, ki ha úgy vagyon és vádlóim vádlások igaz, cselekedvén ő nagysága méltóságának sérelmével, ha oly levél találtatik bár fejemen égettesék el; egynek úgy adtam tutorságot, sem atyjok anyjok nem maradt, egy tékozló atyjokfia vette kezéhez javokat, kik tékozlani kezdvén más közelebb atyjokfia talált meg, informálván az vármegye is, adjam neki, adtam annak az egynek, többnek sem, hogy mindeneiket inventálják kezekben, ő nagyságát találja meg, ha ő nagysága neki adja legyen övé az gondviselés, ha pedig másnak adná ő nagysága, az inventarium szerint bocsássa annak kezében. Szász papnak egynek iratott volt confirmatiót szegény Kassai uram, kit noha subscribáltam de meggondolkodván felőle ő nagysága méltósága ellen leszen, bizonyosságom Barcsai Ákos uram, előtte égettem el. Így is ő nagysága méltósága ellen semmit nem cselekedtem, sőt ha azt nem őrzöttem miolta ez nyűgben vagyok, csak itt benn léte alatt is vehette eszébe öcsém uram, ő kegyelme bizonyosságom és nagyságod hivei, legyen istenem bizonyosságom. De kegyelmes asszonyom ez keserves, kin szívem fáj: ő nagysága azt írja, ne dirigáljak, ő nagysága méltóságát ne sértsem, várjam haljon meg ő nagysága, mintha én istentelen fiú volnék, ő nagyságának édes atyámnak halálát kívánám, kit ha kívánnék isten életemet vegye el, látja isten directio nem kell ő nagysága méltóságára nézve is, magamra pedig sok okokra, hanem tulajdon csak ő nagysága mellett valom szolgálatom, ha lovászúl kell is, készebb vagyok úgy ott kinn ő nagysága mellett szolgálnom, hogysem itt benn ő nagyságának nehézségivel, kit már értek, és atyai szeretetinek megbántódásával. Ha nagyságtoknak csak egy híve reá biza-

tolt tisztit. authoritása nem levén, mint felelhet meg tisztinek, mennyivel inkább hát én, hogy nagyságtok méltóságának és magam böcsületecskémnek. Szabad nagyságtok velem, de lelkem sérelmével ő nagysága atyai megbántódását értvén, itt benn hogy lakjam, meg akarván bizonyitanom, édes atyám halálát nem kívánom, directio nem kell, hanem csak nagyságtok mellett való szolgálatom.

Én nagyságodat mint kegyelmes asszonyomot édes anyámat alázatosan kérem lelkem sérelmét ne kívánja, kit elhittem nem is kíván, hanem ő nagyságával együtt engedje meg kimeneteletem, kit hogy nagyságtok cselekedjek istenre atyai, anyai szeretetire kérem, hitemet is megtartván ő nagysága atyai szeretetét se bántsam meg, hanem inkább mutassam meg: édes atyámnak halálát nem kívánom s directio nem kell, kiért isten áldja meg nagyságodat, én is minden kegyelmességi felett való engedelmesebb alázatos szolgálattal igyekezem megszolgálni nagyságtoknak.

Kegyelmes asszonyom, az mi az udvari kapitányom dolgát illeti, látja isten nagy szükségem volna reá, mert mindenre magam gondot nem viselhetek, ki legyen én nem tudom, én azon nyugszom meg kit nagyságtok rendel kegyelmességéből, mikor nagyságtok Barcsai Ákos uramat rendelné, ő kegyelme alkalmas volna, itt is nagyságtoknak szolgálna, mindazáltal álljon az nagyságtok kegyelmességén. Pongrácz uram jól viselte magát, én ezt annak nem állattam, ő kegyelme viselt gondot. Jó egészséges hosszú élettel áldja meg isten nagyságodat. Albae die 24. Maji 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia, szolgál míg él

Rákóczy György m. p.

CCCXXVI.

Éltemig való fiúi sat.

Medgyesi uramat ma találván értettem ő kegyelmétül az nagyságod egészségét, sat. Urunk ő nagysága parancsolatját ma is vettem kegyelmes asszonyom, melyben ő nagysága

1645.
május
25.

parancsolja, hogy az vármegyéket nem várván siessek nagyságtokhoz, melyet kegyelmes asszonyom én igen nagy örömet megcselekeszem, csakhogy elhittem, hogy az ellenkező pártnak lesznek emberi ott, mikor Tokajhoz érkezem, mivel már régen elment az híre, hogy az erdélyi hadakat én hozom ki, csak azokat tudják számban az kikkel én megyek. Az francia követ is elhittem meg fogja nézni, ezek az hadak pedig az vármegyéken kívül ugyan nem igen színesek noha erő több vagy. ezekben. Talám kegyelmes asszonyom nem ártana egy napot várakozni, mivel azonban tudom bizonyosan elérkeznek az vármegyék is, én pedig addig elől örömet elmegyek az nagyságtok szolgálatjára s látogatására, mikor elérkeznének az hadak Rakamazhoz ismét elejekben jühetnék, mindazonáltal várom mindenekben az nagyságod kegyelmes parancsolatját, ahoz igyekezem magam alkalmaztatni mindenekben. Engedje isten stb. Gyaluban 25. Maji 1645.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond m. p.

CCCXXVII.

1645. Éltemíg való fiúi sat.
május Nagyságod levelét vettem, sat. Az gyermeknek keresztelését vasárnaphoz egy hétre rendeltük, püspök uram egynehányszor intvén ne halasztanók meszszi, komákat kiket urunk ő nagysága ir, azokat hivatjuk, az két oláh vajdáknak is hivataljok tetszék püspök Csulai uraméknak. A leány állapotját az mi illeti, cselekedete elég keserves, meggyalázá nemzetünket magát is; urunk parancsolatjából hozzá küldtem volt Csulai uramat, de más felől ide jött maga, az hugunkat el nem hozta, azt mondja szemeire van rosszúl. Csulai uramnak tetszék magam beszéljek elsőben vele, kit megcselekedvén, tegnap megmondá valahova teszi nagyságtok, mi is öcsém urammal, de azt ő meg nem változtatja, mivel már Apafi István kezén megesküdt; én eleget szóltam kemény szóval soha nagyságtok kegyelmességét nem veszi, az mi jó akara-

tunkat is öcsém urammal, sőt atyánkfának sem tartjuk, de csak azt mondotta, hite van, meg nem változtathatja; Csulai uramot is hozzá küldöttem ő kegyelme is eleget beszélt vele, leánya elvétele, jöszága elfoglalását is megmondotta, azon sir hogy leánya elvétele mondotta ő kegyelme; megesküdt azon; soha Apafi Boldizsárnak, hogy ígérje szándéka nem volt, nem is cselekszi, kire ugyan hittel ígérte magát; már nagyságtoktól várok, az kis hugomat mi formán kelessék elhozatom, kiváltképen ha nem akarna eljöni, várom nagyságtok parancsolatját; nem halad az rozsaszaknak kézfogások megszire, eleget sir a leány, Csulai uram mint mondja. Engedjen isten sat. Albac die Maji 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia, szolgál mig él

Rákóczy György m. p.

Az nagyságod ökreiért Moldvából kijöttek, három százat vesznek meg, 30 tallért már megígérték, pénzért mentek be, ki csak az határszélben van, úgy hiszem ha 32 tallért nem is, de 31. elveszik.

CCCXXVIII.

Ifj. R. György anyjának: Fehérvár Maj 31. »Öcsém uram kérése lett az vármegyék mulatozva indulásuk miá és a székelység lova hitván-ága miá.« Rendelkezett, hogy követ hordjanak.

CCCXXIX.

(*Eleje hiányzik*) mivel nekünk sok lovat, 1645. paripát kell elosztanunk, mert csak fejedlem emberek is az junius generálnál 4 vagyon, maga 5-dik 6 és 8 utána való főtisztviselők, azon kívül is nagy rendű emberek vannak az táborban, azért az ki jó paripához ért s meg tudja venni, Havasalföldében egyet, Moldvában mást küldj mindjárt be, egyiknek-egyiknek Sebesi Miklós adjon hét-hét száz tallért, meghadd jókat

vegyenek, bár te is jobb lovat küldtél volna ki az öcsédnél, mivel most nekünk egy udvari kéztől váró lovunk sincs. Ma Kis-Tapolcsán tájára megyünk s holnap az Mátrához szállunk s kedden vagy szerdán az Vág mellett akarunk lenni isten áldásából. Ide istennek áldásából mi mind lovassal s gyaloggal szaporodunk die 1. Junii 1645. Szent Benedek, reggel 4 óra után.

Az articulusokat im beküldtük, s ez szerént nyomtattasd már ki, úgy alkudtak meg ott rajta az statusok.

CCCCXX.

1645. Az úr isten ő felsége édesem stb.

jun. En az jó úr istennek áldásából, édesem, ide szombaton

12. 9 óra előtt érkeztem vala, s innét im ezennel indulunk is az nagyhatalmú szent úr istennek áldásából, itt Csulaival úgy rendelvén isteni szolgálatunkat: az mely napon praedicationk nem leszen reggel 6, délest 2 és 5 órakor minden nap könyörgés leszen az mikor táborunk mind nap estik nem fog menni. Immár ide hátra mind itt lenni s ott benn mint rendelétek, lássátok édesem.

Az ide hátra való vigyázásra gondviselésedet, édesem, mint kellessék alkalmaztatnod az ide hátra való állapotok mutatják, s kiváltképen az lengyelországi derekasabb, mert ha onnét nem kell tartanunk, kell csak vigyázni az török család-ságátul s ide ki való rablásátul, ki ellen az orvosság ez: semmire az mi birodalmunkból okot senki ne adjon neki, mások kikapására az szegénység rablása ellen vigyázni kell, kiváltképen Putnokból, kit mi az mennyire lehet, illendő módon akarunk hagyni Onodból, és ha Balog várát az úr isten kézben adja, és ha az fülekiekkel is valamit végezhetnénk az is ennek sokat segítene. Az lengyelországi distractio ha lenne, kit mi nem reméllenénk ennek is kétképen kell resistálni, első mivel mi mind az királytól s respublicától úgy assecuraltattunk vala, ha meg nem másolnák: ők az hadakozásban magokat nem elegyítik, segítséget sem adnak senkinek, szolgálatra az ki

akar, hogy rá elszálljon abban ellent nem tarthatnak, mert szabad ország, de hogy ott benn hadat gyűjtsen, quartélyoztassa, hanem ha ki akar fogadni, más országban gyűjtse őket; erre nézve már az mi ellenkezőinknek az leszen igyekezetek és mesterségek, hogy ide ki Magyarországon gyűjthessék apródonként, ennek három helyek lehet: első az Homonnai craina mint Homonnai János kezdette vala tavaly, másik az makoviczai jóság az mint tavaly vala az híre, harmadik az Palocsai úrak várának jósága Dunavitz az úrvák jósága s az 13 város; favealván is igen császárnak az krakkai vajda, az homonnait, makoviczait könnyebb megorvosolni mint sem az harmadikat, mert szóval ők tartják az 13 várost, Dunavitz az klastrom is közel hozzájuk; mindazonáltal mi az királynak most is irtunk ezekről, ha az történnék is mennél hamarébb Palocsára kellene jó disciplinatus gyalogot lovast szállítani és onnét gyülekezeteket impediálni, Dunavitz várára reáköldeni s occupálni s az lengyelországi birodalomban kárt nem kellene tenni, hamarjában Szakmárról 100 gyalog 50 lovas kitelnék, munkácsi jóságból jó 100 gyalog, Kállóból 100 gyalog 50 lovas, Tokajból 100 gyalog 50 lovas, Onodból 100 gyalog 50 lovas, Kallórol 100 gyalog 200 lovas, ezekből lenne lovas 400 gyalog 600; az városokat is meg kellene találni, tölők is vagy 200 gyalogot kívánni, hópénzre is kellene vagy kétszáz jó gyalogot fogadni, ki csak lenne jó és fegyveres kész legénynek adnának négy-négy forintot, tizedesnek ötöt, Váradról is Ibrányi uram küldhet 100 gyalogot, lovast, hajdúság és Váradon lakók s fizetett katonákkal együtt 500 lovast, lovast is hópénzre kellene jót vagy 300 fogadni 6 hétre fizetvén mind lovasnak, gyalognak; magunk jóságában is mind túl az Tiszán és innét is jó hajduk laknak, azokat is fel kellene venni, az hegyekben való városokra falukra gyalogot kellene vetni, szükségnek idején könnyen állithatnak 200 gyalogot, Nagy-Bányától is 50 gyalogot, Szatlmár városától is 50 kellene kívánni, és így könnyen lenne 1200 gyalog és ennyi lovas, több is, bizonynyal hisszük, megszegyenülnének. Rákóczy Györgyöt is ki kellene Váradra hivatnod. ő is hozhatna székelyt, lovas gyalogot ki legalább 2000, többet is, az mostani székelységtől is maradt volt el lovas s gyalog közel 900, ezeknek is ki kell

óránként jönniek, ha ők időben érkeznének ki, hogy itt kívátnának, őket is erre a szükségre kellene fordítani, ezek előtt lenne Róti uram vagy más illendő s alkalmas, ezeket penig összegyűjteni, Erdélyből Rákóczy Györgyöt kihivatni, hadukat kihozatni vele sem igen idején, sem későn, hanem igen illendő időben kellene; mi bizony nem hiszszük ők Lengyelországból annyit hozhatnának ki, kivel ezek nem bírnának, hanem ha az krakkai vajda is minden hozzátartozóit szolgálait melléjek adná; szükség azért igen igen igaz jó embereket Lengyelországban jártatni, kik által idején mindeneket érthess, édesem; az végházakban is és mindenüvé, édesem, az szerént mint kell lenni idejében parancsolnád, hogy mindenik készen tartsa mind lovasát gyalogját, úgy hogy miként azt parancsolod mindjárt indithassák, az városokat is admonealnád ilyen állapotban ki mit állitson elő, Görgei Jób mellett is vannak több emberek, az makoviczai jóságban is gyalognak szépen tethetéd szerét, Márjásinak is parancsolni kellene, és így isten áldásából szerénységgel s gondviseléssel bizony könnyen megszegyeníthetni; az homonnai gondviselésre más udvarbirót kell állítani, az varannóira is s ha hívek lesznek onnét nem is kell tartani; az ungvári, terebesi jóságból is lehet 100 gyalog jó, mindjárt Sebesi Miklós is talán hoz kurtánokat s tatárokat, azokat is az szükséghez képest könnyű volna arra fordítani; mi Görgei Jóbnak Márjásinak is parancsoltunk a Lengyelországban való vigyázásról, de nem árt gyakorta édesem őket megintened, parancsolnod: fogyatkozást ne tegyenek benne, az makoviczai udvarbirót is. Máramaros vármegye is itthon vagyon épen s úgy vagyon 150 gyalogra és 50 lovasra tartoznak pénzt adni cantoronként, mindazáltal olyan szükség idején könnyen adhat 100 gyalogot.

Kell ezután vigyázásnak lenni az pártos várakra kikben még ellenségink vannak, kiknek jó fautorik lévén Murány, az úr istent segítségül híván, azon igyekezzünk miképen mi megrekeszthessük. Szodvárának megrekesztésére Torna s Gömör vármegyét rendeljük, könnyen végben is vihetik ezt, Murány meg lévén rekesztve s Fülek is, Szepesvárát Görgei Jób az odavaló lándzsásokkal együtt, lenne mellette bár csak 200 jó gyalog, megrekeszthetné. Szepesvármegyét is azért hagytuk

mi vármegyében: Szepesvárára vigyáztasson, azokat is meg kell inteni praestálják is, mert ha fogatkozást tesznek, resztekednének s hivalkodó szemmel akarnák nézni, nyilván utánunk hivatjuk őket.

Az hajdúságnak alá szökése s az fizetett hadnak is lázadása miatt im el kell hagynunk Szendrőt is, kit egy hét alatt kevés vérontással megvehettünk vala, lovast gyalogot hagyunk alatta, így is megunja s kiéhezik belőle.

Forgács Zsigmond úgy vesszük eszünkben el nem kezd jöni, mely kitetszik ha ma még nem indult utánunk; ki ha lenne kettő az dolog: vagy az hivatnád magadhoz mint-ha beszéded volna vele, édesem, s arestáltatnád s mig mi nem informálnánk addig Patakból ki ne bocsátanák, lenne jó vigyázás reája; másik hogy Reöti uram rekeszsze be Szalánczban, mennél hamarébb, lenne ezen tör esne nyakában s fogná meg, ha penig elmenne úgy is Szalánczot kézben kellene venni s minden jószágát lefoglalni.

A svécziai generáltól tegnap jöve Székely Miklós, ma 9 napja hogy elindult, még is Berent (Brünn) vitatja, nem is akarja elhagyni, jó állapottal vagyon. Az nagyszombatiak elárulván az kinn hagyott vitézlő rendet Forgács Adámnak megadták az mienket kibocsátván zászlójokat elszedvén, kinn annyira megbúsult az general reá fog küldeni s porrá tétetni, hogy hiteket megszegették; igen is kezdtek belőle kilköltözni. Az Forgács Zsigmondra való gondviselést nem kelhalasztani ha ugyan hitit megkezdi ennél is jobban szegni az mint már is megszegete.

Innét reggel isten áldásából megindulunk, s minden nap utunkat követni akarjuk illendő módon. Intlek, édesem, az én hozzám való tükéletes szeretetedre az búsulásn ak békét hagyj istennek gondviselésére bizván mindenekben magunkat, nyugodjunk meg is abban stb. Datum in Castris Edelén positis die 12. Junii Anno 1645, reggel 5 óra után.

A te szerelmes urad édesem.

G. Rákóczy.

CCCXXXI.

1645.
jun.
12.

Az úr isten sat.

5. die praesentis mensis irt leveledet mi tegnap déleesti 5 óra után vöttük vala el. 1. die irt levelünket értjük mikor vötted el. Az brassai postával akartuk volna, ha itt értek volna bennünket; immár csak küldd Patakra, az székelységet mi felgyűjtjük fegyverre, az székelység közül, s vármegyék közül is valakik ott elmaradtak, s vonták volna magukat csak kiküldd jó állapottal, ha ezeren leszen is a székelység lovas, gyalog, nem árt, mert alig ha *Forgács Zsigmond lator nem leszen, meg kell tréfáltatnunk*, mint igére magát eljöni kiben mi akkor is kétségesek valánk, de úgy tetszék környülettünk való némely hiveinknek *ne arestaljuk, ha 4 nap alatt el nem ér, nem jö azután el*, bizon *nyakában rontatjuk Szaláncz várát* s jókor érkezzenek ki azok az székely hadak is, ki csak ne késsenek, jöjjenek igyenesen Várad felé; mindenik székben maradt, szökött is sok vissza, egy tisztviselő sem kezd attól lenni. 23. dies már nem messze, jól cselekedted, hogy magad is meg láttad, ide ugyan jó is az értékesse kell, az olyant is küldd, Pozsonyt derék erőnek kell megszállani.

Mi úgy reméljük, Frank Bálint egyiket sem kezdé difficultálni. Az egri passának állandó választ irtunk vala, nem ira választ reá, *az portának állhatatlansága*, s mind tökéletessége rövid nap megtetszik, hogy az úr isten *distractiöt* adott *nekik is valóban* *) isten áldása. Sebesi Miklósnak sétálása nekünk ugyan nem tetszik, nyilván mind csak cigány-sága esmérnszik ebből is az vajdának, hogy múltjék az idő, hijában költsön ha kinek fizet is, havat ott benn töltvén el, csak elmaradjon, gonoszt mondhatnál Sebesinek, csak utána irj, kihi-vasd, meg is ird neki, ha mi hijában való expensát teszen, bizony ő vallja kárát. Immár több egy holnapjánál, hogy oda vándorol, még kijő, mi tova isten áldásából Pozsony felé leszünk, utánunk júni is nagy baj, csak hijában költi pénzünket. Az mely kurtánokat irtál vala, hogy kijöttek, azok sem

*) A dílt betűkkel szedettek rejtelmesek.

érkezének még el, azt sem tudjuk mire vélni; az szászok már kiküldték lovassokat, két hópénzt adtak nekik, tovább ha még lesz pénzek még küldnek lovast, bár ne tartanák az szász királybirák, kik mennyi lovast s honnét valót küldtek, megirtuk azt is Tokajból, úgy jút eszünkben, vagy Kassáról; az ködmenek árát ki tudhatni az szászok adójából. Az tordaiakban otthon is maradtak, azokat is indíttasd ki együtt az székelyekkel; az katonák mentsége czigányság volt némelyiké; az németnek, ki muskatérost fogadna, adass Fogarásból neki száz forintot, de megparancsold, híjában való helyre ne költse. Muskatérosokat vagy dragonokat hozzon jókat penig, alioquin nem acceptáljuk tőle. Monaki uramnak megengedtük most valami időre házához tekintsen, de azért ne késsék, s jó állapottal s vigyázással hagyja az várat, ugyan nem árt meghitt vigyázó embert addig oda küldened; igen is kell Zólyomira vigyázni. Az szegény Bornemisza uram temetésére nincs mód hogy érkezhessél, mert 24 die fogják eltemetni. az anyád ott fog lenni, az anyádtúl érts, ha ő parancsolja kimehetsz úgy. Bakos uramtúl tegnap jutott vala hozzánk Székely Miklós, ki étekfogónk vala, (de kedvetlen hírekkel, noha már az előtt is hallottuk vala, mert kezeken is voltak már és hittek meséjében.) Bakos uram az mik (*míg*) az generalhoz járt, addig az hajdlúság az mi kevés ott volt, alászköött, az fizetett had is neki zendült volt az hűtelen nemzet, de ezeket lecsendesítették, az hajdlúságot az parasztság ölte, vágta, egész Rimaszombatig; itt is Onodból rajta lévén az Tiszába is sok holt ide is 30 hozának fogva, ezennel törvények leszen, felakasztatjuk, kire Ibráni uramnak is parancsoltunk, ő kegyelme is ölesse, fogdostassa az hitetlen árulókat, ezért is jó Várad felé jöni az székelyekkel az kurtán és tatár hadaknak, ha lesznek Ibrányi uram ebben is melhessen jól módjával elő; székely is ment el velek háromszéki, csíki, ezeket is mindjárt kerestess fel, fogasd az hitetlen árulókat, s törvényt látatván reájok, requiráltasd, mi is azt cselekeszszük itt kinn. Forgács titkon az nagyszombatiakkal végezvén, az benne való praesidiuminkat elárulván, fel kellett hitre adniok, egyébképen békével bocsátották ki őket, de zászlójokat elszedték, ennek is egy része mintegy száz lovas nem az táborra,

az többihez s többivel ment, hanem erre alá fordúlt, ezeket is ölték, vágták mindenütt, mert az is volt az parancsolat, Liptó-Ujvárbán is mind megfogták volt őket, úgy bocsátották el őket ide jöjjenek, s holnap beérkeznek, ezekben is meg kell halni, az general még is Berint vitatja, nem is akarja könnyen hadni, az mint írja igen vár s mi sem akarunk késni, felsietünk, reá fogunk menni Nagyszombatra s porrá tenni, már is igen kezdetek kiköltözni belőle; nincs most az hitnek becsülete, itt Szendrő alatt bár csak egy hétig mulathatunk vala is, bizonynyal kevés vérontással miénk leszen vala, de mind az generál kívánságának eleget akarván tenni s mind az ott-hon levő hadainkra nézve nem mulathatunk itt most, az alsó várban praesidiumot hagyunk s Ujvármegyét is Borsoddal alatta hadjuk s így is obsidio alatt leszen, azért is nem kell kiküldésével késned, az székelyeknek s kurtánoknak, tatároknak ha lesznek; az posták Szakmár felé lesznek, s arra küldd leveledet egyes szolgálkat is postán tartoznak elhozni. Innét reggel isten áldásából megindulunk, vagy Kassához vagy Putnokhoz szállunk, s azután minden nap continualván utunkat. Adja isten stb. In castris positus Edelen 12. die Junii Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

CCCXXII.

1645.
jun.
18.

Az úr isten ő felsége szent fiának érdemiért édesem stb.

Az úr istennek szent áldásából mi most is édesem tűrhető egészséggel vagyok s holnap isten áldásából Filek alá szállunk, de ott sem mulathatunk; mind az generál kívánságára s mind az oda fel való hadainkra nézve Balogvárát is csak úgy kelle hagynunk, elakarván távoztatni az alatta való késedelmünk miatt az előttünk való nagyobb dolgokban se mi se az generál kárt ne valljon. Az úr isten nagyobb dolgokban boldogítván bennünket, kiben nem kételkedünk, ezeknek is fejet kell hajtaniok, ezalatt ezért Szendrő alatt hagyott hadaink reá vigyázhatnak Balogra is.

Az vármegyékben mi móddal bocsátottunk házakhoz, édesem, im reversalisokat kezdetben küldtük, s mivel az vármegye pecsétí itt velek nem volt, ilyen assecuratoriát tartoznak az vármegye pecsétí alatt adni, ezt aztán vissza kell adni nekik édesem, s amazt igen jó helyen tartani. Erről mi Klubucucskinak bőven irtunk, nem árt édesem ő tőle is megértened mint instruáltuk.

Kérlek, édesem, az búsulásnak békét hagyj, tudósíts gyakran egészséged felől; s az épületeket is szorgalmasan vited végben, adja az nagyhatalmú úr isten rövid időn igen nagy szerencsés boldog örvendetes állapotban láthassuk mindnyájan egymást édesem. Amen. Datum in Castris. Rimaszombat positis die 18. Junii 1645.

A te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

P. S. Már elvégeztem vala édesem neked irt leveletem, hogy ez elmúlt estve vöttem vala Patakról 15. die irt leveledet. Egészségeden szívből örülök, kit az úr isten tartson meg édesem. Istennek hála, én is tűrhető egészséggel bírok. Az honnét mit rendeltünk édesem, igaz, hogy sok helyünnét telik ki, de im 21. die Junii indit meg Rákóczy György 1200 lovast, gyalogot Erdélyből s talán többet is, azt is arra fordíthatod édesem, az mire szükséges. Az vármegyék is, kiket viszsabocsátottam, mennyi lovast, gyalogot adnak, kit mindjárt elő kell állatniok, im számát küldtem s Reöti uramat is instruáltuk mindenekről, csak minden rendeket idején ints meg édesem. annál hamarább felülnek. Makoviczára jó édesem, hogy Kis Tamást küldted, elég embernek halljuk. Az pataki lovas és gyalog többítése nem árt. Rákóczy Györgyöt Várad alá akkor kellene édesem kihivatnod, ha ugyan bizonyosan úgy értenéd: lengyel had akarna kijöni, kinek se igen idején, se későn nem kellene lenni. Kis Mihályt ugyan exequálni kell, mi attúl nem tartunk, mert törvényt hagyunk reá látni. Az ónot nem kell elvinni Patakról, elég az, kit elküldtél volt ottlétünk alatt, Nagy-Bányán is vehetnek eleget; akarjuk, hogy az az építés jól megyen elő. Szendrő ugyan szállva leszen ez után is. Forgács Zsigmond még sem jöve ide, annak nem kell

binni. Rákóczy Zsigmond mellé megadatjuk az 100 gyalogot, egyébképen is vagyon gondviselésünk reá édesem. Az kinek szállót kell adnunk, azt is elrendeljük minél hamarább, Makcsainak oda adathatod édesem az szállót. Az búsulásnak ha békét hagysz, minket is úgy mentesz meg édesem attól. Az úr istennek való szolgálatunkban is azon akarunk lenni, hátra ne maradjunk édesem, az hevesi dézmát Onodhoz rendeltük. 19. die Junii Anno 1645 reggel 12 órakor.

Minthogy Várad felé vagy édesem, az vármegyék reversálisát Klubucucski kezében küldtük.

CCCXXXIII.

1645.
jun.
22.

Az úr isten ő felsége szent fiának érdemiért édesem stb. Istennek áldásából én most is tűrhető egészséggel s állapottal bírok édesem, s innét is az úrnak áldásából ezennel indulok. Ez éjjel Filek városát égették meg gyalogink; istennek hála, semmi nevezetes, még csak köz legény is, kit eddig tudnánk, nem vezett, sebesek sem sokan vannak, azokat pedig ingyen gyógyíttatjuk; az mely postát az filekiek elfogtak volt, az ezen éjjel kezeiből elszabadult, de az levelek oda vannak, ő azt mondja, nem lett volna nála semmi derék levél magadénál és Rákóczy Györgyén kívül; azután se posta, se más követed erre ne irjon, s ne is jöjjön, mert el nem jöhet; Kassára küldd édesem leveledet, de azokban is igen módjával irj. Forgács Zsigmond uram eljött, de mi még nem láttuk; időnk jó jár egyébképen, csak hogy nagy szárazság miatt nagy porral bővölködünk; adja az úr isten stb. Datum in castris Filek positis 22. die Junii reggel 5 $\frac{1}{2}$ órakor Anno 1645.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

CCCXXXIV.

Az úr isten ő felsége stb.

1645.

Mi 27. die praesentis vöttük vala el Ságnál 20. die irt leveledet. Értjük 18. és 19. diebus vetted volt el 12., 14. diebus irt leveleinket. Az brassai postának kiküldése, ha hamarabb lehet vala, nem bántuk volna, mert az utánunk való hozásával sem lött volna baj és mulatás, valamint mondják s mentik magukat az székely tisztek, de valamennyit Tarczalról beküldtük nevek regestrumát, azok mind el maradtak, az kiknek számuk többre megyen 800, ide penig bárcsak jó 1000 leszen elég. Torma Péter uram már itt vagyon, ő előttük nem lehet, elhittük ugyan kordérra s fő nélkül őket ki nem bocsátottad az vármegyékben köztük Biharból maradt legtöbb el, ezeket kell ugyan valóban felczirkáltatnod s kiküldened, a székelyeknek ugyan az a latorságok, hogy házokhoz nem mennek, hanem az szászokon és künn az vármegyén csavarognak. *Forgács Zsigmond itt vagyon, de nem igaz hozzánk s meg esik nemsokára. Sebesi állapotjáról s Lupulnak hamisságáról* juthat eszedben, eleve megirtuk vala *most kézzel tapasztalhatod, azért igen vigyázz reá, ne hidj az hamisnak, akár mint hízkelkedjék is.* Nincs annak se istene, lelkiismerete, azok is az mennyin lesznek, küldd ki az többivel. Az lovasok felől az szászokat ne sollicitáld, mindkét rendbeli lovakat jó gondviselés alatt küldd ki; az tordaiak is, kik otthon maradtak volt kiküldd. Adrian se mulasson annál, ott benn lévén felesége, örömet mulatna ő ott benn, valaki leszen, de Monaki uram, míg kinn leszen Kőváron, rendelni kell Kővárban. Az generáltól tegnap is jöve emberünk, valóban nagy óhajtással s szívből vár, jó állapottal vagyon mától 5 avagy 6 nap alatt már isten áldásából Bakos és Duklas urammal conjungáljuk magunkat, azután 4 nap alatt az generállal is mezőben. Nekünk Pozsonon innét soholt ellenségek nincsenek, kivel nem bírnánk, most mind Pozsonyhoz hívják, viszik és gyűjtik, az mi kevés magyar hadok lehet, azt féltik és oltalmazni akarják, ide ki csak is külsőt küld(ik) az agyszombatiak valóban felénk köl-

jun.
29.

töznek is valóban, kiváltképpen az kik okai; *ugyan Budához fognak gyűlni az végbeliek*, igen bizonyosan végire menvén tudósíts róla. Vagyon hírünkkel, hogy Váradon feles hajdút hagytak otthon, mi is úgy értjük az mint irád, parancsoltunk is Ibrányi uramnak felőle, az olaszokat (?), hajdúságot mindenütt kergetvén fogni s büntetni kell, csak valamint Ibrányi uram az ilyenektől pénzt ne venne fel; az rab az hol több az praesidiumnál, meg kell kevesíteni ott; akarnánk ha az tatárok eljőnnének, ígéreték szerint hirtelen. Ferenczet igyenesen csak Kassára küldd. Adja isten sat. Datum in castris inter Zsombor et Baatt positis 29. die Junii Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Holnap isten áldásából az Garamon által szállunk s Tapolczán táján egyezünk meg Bakos uramékkal. Léva neutralissá lön, hit levelet ada, jó 120 lovas is jöve ki szolgálatunkra, gyalog is im szépen Kővárból, Szent Benedek miénk, az várbelik mind gyalog, lovassal szép csoporttal, hírek nélkül.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

Kivül : (a II. Rákóczi Gy. kezével) 12. Julii 1645. Albae Madi.

(A dült betűkkel szedettek rejtelmesekek.)

CCCXXXV.

| 1645. Az úr isten édes fiam stb.

junius Tegnap hála istennek ide is egészségbe jöttünk, az utba

29. hozák leveled, az asszony is ide jött, egészségbe vagyon az mint mondja, nem látja menyem asszonynak ártalmas nyavalyáját; az öreg asszony is fenn vagyon, az gyermekre való gondviselésre az asszony eljű velem Patakra; most az udvari katona akkor jüve Váradra, hogy elakartam júni, az mint mondja vissza is mentek az székelyekbe, beteget is hoznak, meghagytam, Ibráni uram meglássa őket ha odaérkeznek, az betegek is viseltessen gondot, az Tiszánál még megláttatom; az kurtányok roszul kezdtek bánni az szegénységgel, megüzeném azért nekik, nem Havasalfölde ez; tegnap is hozának

levelet Görgeitől is Palocsáról, nem írja semmi gonosz szándékát az lengyelnek, azt írja kaputól is megjött, de nem volt kedve szerint való válasza; igen nehéz most bejártatni Lengyelországba, mert ismét kezdtek halni, oda az határ felé nehezen bocsátja be; az ungvári udvarbiró meg azt írja, hogy igen fognák az hadat az lengyel, de úgy hallottuk volt még al (az) előtt, az muszkák ellen akarnak hadat foga(dni), még vagyon mindenfelé ember oda be, most ide az lengyelre kell vigyázni, az töröktől is tartani kell, azon azonkívül az pártos várak; nem kívánom egyéb állapotját az hassziai fejedelemsasszonynak, bárcsak annak volna most itt az hada, még is könnyebb volna ennyi felé vigyázni, noha abba sem volna állandó bizodalom, de mi felemeljük az mi szemci(n)ket az nagy hegyekre és az völgyekre, nem találunk több segedelmet, csak az istenbe nagyobb az erő; az ki mi ellenünk vagyon, az dolgunk, csak vigyáznunk és imádkoznunk, az mire isten segét, el ne múlászszuk. Azt mint írja Görgei, most nem igen járnak ki Szepesből; az jenei kapitány micsoda írást adott be elküldtem, parancsolj felőle; az mi hirt ezután is értek, meg írom, az mi szükség leszen, az mikor levelet irsz uram ő kegyelmének megírd ha siető-e, mert nehéz már az postáskodás Adjon isten sat. Költ Pocsajba, 29 Junii, Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes anyád
Susanna Lorántfi m. p.

Külsőim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCXXXVI.

Az úr isten ő felsége stb.

1645.

Én az jó úr istennek áldásából most is mind egészsé-
gemben egyéb állapotomban, édesem, jóban vagyok, hadaink
is kevés kárral vannak, ez is az elmúlt vasárnap esék, bolon-
dúl cselekedvén az kiken esett, kiről Rákóczy Györgynek irt
levelemben, édesem, bőven érthetsz, az avar jár, ma s holnap
o rajtok is bizony megesik.

Duklas uram tegnap jutta be táborunkban 7 sereg svéd-

del jó hadra valóval, kiket mivel Bessenyei Boldizsár uram látott, édesem, megtudja mondani mily becsülettel fogadtuk ebéden, magammal együtt jól is lakott vala de becsületesen; bizony azért isten áldásából innét reggel indulunk, Szombaton az Vág mellé megyünk, az generalissal is hétbe kelve megegyezünk édesem.

26. die Junii Váradról irt leveledet az elmúlt estve vöttem vala el, édesem, áldom az úr istenemet, hogy egészségben vattok és csendességben s az úr isten ezután is tartsa meg áldását mindenből rajtatok. Istennek (*kimaradt: hála*) mi is mindnyájan jól vagyunk, én azon vagyok édesem az úr isten áldásából mihentest az generállal szemben leszek, jó ezer lovas svédet küldhessek alá. Az mi rendelésünk szerint, ott alatt is, édesem, forgolódjatok, legyetek kész állapottal; az pártos várakra való gondviselés tudjuk, édesem, nem kis gondviselést kíván, de annak isten áldásából megfelelhettek jó dispositioval, mert csak Szendrőben élest ne vihessenek be rövid nap kiéheznek ezek onnét. Szuhai Mátyás most innét alá nem mehet, édesem, az Sáros vármegye gyalogját Szendrő alá küld, édesem, Szepes vármegye csak akarja megoltalmazhatja magát, az murányiaktól, Sáros vármegye is az szepesiektől, azért is bocsátánk mi alá Sáros vármegyét, reá is felelének ő kegyelmeknek arra; székely gyalog bár csak 500 legyen is fegyveres s az lovas 600 elég, minthogy Szendrő alá gyalog kell inkább; az székely lovasban szakaszthattok az hova kívántatik, édesem. Istenek áldásából jó állapottal birunk, hadaink szaporodtan szaporodnak, hajlanak az emberek hozzánk, nincs kétségem az úr isten ez után is boldog előmenetellel áld meg. Adja az úr isten sat. Datum in Castris Nagy-Tapolcsán positis die 6. Julii 1645.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

CCCXXXVII.

(Eleje hiányzik.)

1645.

... lovasnál nem igen lehet számosabb, Pozsonyt sán-
 czolják igen; az pápa nemakarja az hadakozásban magát ele-
 gyíteni, universalis atya lévén végére akar elsőben menni ki-
 nek vagyon igazabb igye s ha az jó békességre nem akarna
 az másfél hajlani, az kinek igazabb igye leszen azt kezdi se-
 gíteni; az maltai had miatt az kik akarnák is ő felségét segí-
 teni nincs módjuk benne; Galgócz is már ide hajlott, Szencz-
 ről az lövő szerszámokban is kettőt ki vittének; Faragót s az
 több rabokot is mind Komáromban vitték, isten áldásából
 Istvánnap mi is már majd conjungálni akarjuk az generállal
 magunkat s mind Nagy-Szombatnál akarunk lenni. Berint az
 generál mégis vijja, ha lehetne el sem hagyná s másfelől el is
 hagyná ha nem szégyenlené; igen erősen defendálják, az a híre:
 megadnák úgy neki az várat ha zászlóstúl s mindenekkel ki-
 bocsátának az benn valókat kitől az generál igen idegen volna
 mert ő tőle szakadtak volt el az tisztviselők kik benne vad-
 nak, elválik ezért már nem sokára. Kéniksmark az gallusok se-
 gítségére ment s most az bavarusok ellen vagyon, az mint az
 generál írja az bavarustól segítése nem jöhet császár ő felsé-
 gének. Duklas uram tegnap jutta ide, mint recipiáltattuk s mi
 formán jött be táborunkban Jármí Ferencztől mindeneket
 megérthetsz; ezek derék emberek resolutusok, az csatát úgy
 járja mint az magyar, minden gyönyörűségek nagy részint az
 jó futó lóban s paripákban vagyon; az generállal is hétben
 kelvén megleszen isten kegyelmességéből az conjunctio kiről
 mindjárt tudósítunk. Ezen órában hozák, az mi német magyar
 had által jött volt is a Dunán, visszaköltöztenek. Patakról 23.
 die Junii irt leveledet is az elmúlt estve vöttük vala el; Szen-
 drő alá ha csak jó fegyveres gyalog jön is 500 elég, lovas any-
 nyi, az lovas ki magát vakmerőségre vetette, el ne hallgasd
 megbüntettess benne. Alliánétól csak lefoglaltasd az jószágot,
 az mi ratiót irnak az káptalanok nem ehez való, mert az árva
 nyúl jószágához s az veszi ki az övét az ötet meggyalázó rosz

6.

anyjától. Vigyázásban mindenfelé jobban légy; im Jármí Ferenczel is mind lovas gyalog szépen menyen be vele. Az anyádat mindenekről idején tudósítsad, s minket is mindenekről. Az paripákért mind Moldvában Havasalföldében küldj minél hamarébb, s jókat hozass penig. Az liptóságon felhozhatják őket. Az várakat éléssel megrakasd, az rabokra gondot visel tess. Adja az úr isten sat. Datum in castris Nagy-Tapolcsán positis die 6. Julii Anno 1645.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Illésházi Gáspár uram is mi hívünk.

CCCXXXVIII.

1645. Az úr istén ő felsége szent fia érdemiért, édesem stb.
 julius Noha Jármí Ferencztől, édesem, bőven irtam mindenek-
 7. ről, de mivel ők lassabban járnak, akaralak tudósítani. Istennek áldásából mi most is tűrhető egészséggel bírok, s az nagy úr istennek szent hírével im mindjárt indulok s holnap az Vág mellé szálllok. Minden dolgaink ide fel jó állapotban vannak, vagy ezen nap avagy szombaton az generállal megegyezünk. Duklas uram már itt vagyon 1800 jó lovas svédde, kivel mikor s mi formán egyeztünk meg, Jármí uramtól végére mehetsz, édesem. Nekünk még eddig senki előnkben nem állott mezőben. Adja az úr isten sat. Datum in Castris Nagy-Tapolcsán positis die 7. Julii Anno 1645, reggel 4 órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

Parancsold, édesem, mind Váraddá, Munkácsra, ott Patakön is az port törjék éjjel nappal s az salétromot is gyűjtsék Kállóban szorgalmatosan. Szuhai Mátyást alá bocsátottuk.

CCXXXIX.

Az úr isten szent fiának érdemiért, édesem, stb.

Isten áldásából innét is im mindjárt indulunk s ma az 1645. Vág mellé szállunk az hová Pozsony 8 mélyföld. Az generál ^{julius} kéret 24 fontos golyóbist ezeret, 12 fontost 1500-at. Légy érette ^{8.} édesem, Váradról, Patakról, Kassáról, Munkácsról, Szathmárról, Tokajból, Kállóból hamarébb voltáért éjjel nappal szerzesd össze és jó késérővel az Liptóságra mind azzal együtt kiről az czédulában irtunk, kit Klobusucski meg tud fordítani, éjjel nappal küldd, édesem; az golyobisokban az melyik várban német golyóbist kihoznak az helyett oda mindjárt mást veresetek s tétesetek, édesem helyében; az includált híreket csak tegnap hozák; minden bizonynyal irhatjuk császárnak ő felségének mind készületéből olyat veszünk eszünkben, hogy csak oltalmazni akarja még most magát. Adja isten sat. Datum in castris Ripény 8. die Julii Ao. 1645, reggel 4½ órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

CCCXL.

Az úr isten ő felsége stb.

Im mindjárt indulok s 9 órakor az Morva mellett leszek, 1645. Holicshoz szállván. Rákóczy Zsigmond Leánvárnál vagyon tá- ^{julius} borban, ki csak annyi Holicshoz mind Enyed Fejérvárhoz. Tér- ^{15.} mezőn leszen kosztunk. Ma immár szinte 12 napja leszen, édesem, hogy irt leveledet nem láttam, kin bizony búsúlok is; ámbár csak egészségedről tudósitanál, az posták miénk lévén, mind elhozhatnák. Istennek hála becsületes hiveink is türhető egészséggel vannak. Adja az úr isten, édesem, szent fiának érdeméért, rövid időn lássuk szerencsés boldog órában egymást Amen. Datum in castris Szenicze positis A. 1645, reggel 4 órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

Kelet : 1645. Jul. 15-én.

CCCXLI.

1645. Eltemig való fiúi alázatos szolgálatomat sat.

julius

21.

Nagyságod 14. irt levelét tegnap vettem el, urunk leve-
lét ennél többet nem hoztak, kit nagyságod küldött meg, ő
nagysága tudósít oda fel való állapotokról, parancsolván Se-
rédi uramat sietséggel tudósítanom, hova ím most expediálék;
Lengyelország felől, hogy ártalmas hír nincsen, hála istennek;
Róti uram halála káros mostani állapotokban. Az székelység
pénzen nem élhet, mivel némelyike 10 pénzzel sem ment ki,
nagyságod, hogy nekik adatott, kegyelmesen cselekedte. Szük-
ség volna annak az 400 lovas csavargónak biztató szót adni
és talám nagyságtok szolgálatjára állanának, kiben Szuhai
Mátyásnak módja is lehet. Az tatárok az Mezőségre bizonyo-
son kijüttek, híre az, mivel az lengyel, muszka táborban van-
nak, arra vigyáznának, de ha arra vigyáznának, Krimbül le-
hetne jobban az meg. Máté vajda is járt szabású *(igy)*, ím
urunkhoz posta szolgáját bocsátja, nagyságod rendeltessen
kísérőt mellé, felette igen kér az vajda. Gyulához gyűlnek az
törökök, az temesvári pasa is odament, noha híre az, Gyulát
építvén arra vigyáznának, de szíveken mi legyen, isten s ma-
gok tudják, csak más ne legyen alatta; az budai vezér levele
is csak garázda keresés, és ha az porta akaratja is ott jár, az
hol az budai vezéré, félő hátul valamit ne indítsanak. Az jenei
kapitány kéret vala 400 gyalogot, de honnét küldjek, én nem
tudom, mert nincsen, az Zaránd vármegyeieknek parancsol-
tam, magok gyalogjokkal készen legyenek, ha kívántatik me-
hessenek be, az jenei katonák sincsenek honn, kicsiny itíletecs-
kém szerint azokat nem kell vala elvinni ő nagyságának; sze-
gény fejedelem az törökök hírekkel hadakozott, mégis hátul
az gyulaiak Bellénes vidékére mentek volt rablani, kit mikor
megértettek volna Váradon az katonák, vármegye honn levén
utánok mentek, úgy verték fel őket; ha most bátor csak azt
cselekedje is, mely nagy bódúlást szerez, nincs is kivel ellenek
állani, híre is mi leszen, itt benn pedig had nincsen, az ki
volna is, csak felszegezett kaszával jünne elé; én ő nagyságá-

nak is megírtam, addig míg ő nagyságátúl had alájüne, meg-
 eshetnék ez országban. Háromszékre ez hónap 11. napján
 számtalan sáska jött ki Havasalföldéből, Moldovából, az nap-
 nak fényét elfogja mikor felkel, mind rajta van Háromszék(en),
 félő el ne élje gabonájokat, mivel még zöldes, ezelőtt harmad-
 nappal mind Háromszéken voltak még; most vém Basa uram
 levelét, Moldvát, Havasalföldét elélték, se búzajok se széná-
 jok nem leszen, Moldvában már is drágaság vagyon. Barcsai
 Ákos uram itt benn léte igen kíváncsít, noha az kimenetel-
 hez volna nagyobb kedve, nagyságodnak alázatosan megszol-
 gálom, nyerve meg urunktól ő nagyságátúl, hogy állassam
 szolgálaim eleiben, mind ennyi gondaimat is majd semminek
 tartanám, csak lehetne ő kegyelme szolgálaim előtt, külső álla-
 potokra vigyázván, mert mindenre nem érkezhetem, ha mi
 külső fogvatkozás vagyon, engem ítílnék az emberek.

Az mi kegyelmes asszonyom az articulus dolgát illeti
 ha mi oly volt volna benne, ő nagysága méltósága ellen ha az
 corrigálás abban lett volna, miért, bännám, mert hiszem az ő
 nagysága méltósága legnagyobb, csak az kolosváriak articu-
 lusa nem maradt volna kinn, kiknek ha ő nagysága megenge-
 dett volna is, az ő nagysága kegyelmességében állott volna
 de valóban fenn vannak; én látja isten tehetségem szerint
 nagyságtok méltóságát akarom előttem viselni, nagyságtokhoz
 való engedelmisségemnél könnyebb volna nekem kegyelmes
 asszonyom ha oly instructiom volna, kívül eligazodhatnám,
 de olyan nincs, én az nagyságod intését alázatosan veszem
 mint édes anyámtól, én az ő nagysága méltóságát akarom ör-
 zeni tehetségem szerint.

Az Alliáné jószágát eddig is elfoglaltattam volna, de
 soha az káptalanok ki nem akarának menni, az director pe-
 nig osztogatásra volt, most urunk parancsolt az káptalanok-
 nak, kimenjenek, minden jószágát, Sajót is, elfoglalván tüle,
 ha kimennek, de ha nem mennek is, az directort elküldöm.

Holnap indítok száz vég brassai posztót urunk paran-
 csolatjából, az kénésöt is kiviszik, itt is elvették volna mázsá-
 ját 65 talléron.

Paripák vételére Havasalföldében elküldöttem, Mold-
 vában is küldök ma holnap, csak találjanak, de látja isten

csak közönséges paripát sem találni, annyira elszűkült, olyat pedig micsodást ő nagysága kíván, csak kettőt sem. 12 száz tallért parancsolt ő nagysága, hogy adassak Sebesivel paripák vételére. Jaraszlóra valamint s valahogy, de nagyságod beküldjön kegyelmes asszonyom, onnét ha hozhatnak, titkon is bemehetnek, vannak az határban ismerős lengyelek, kiket Lővei uram ismer, azok beiktathatják ha halnak is.

Serédi uramtúl minden órában várok levelet, ha érkezik, meg nem késlelem. Nagyságodat mindenekről tudósítom; az rabok nevét még mindég nem hozták, ha meg hozzák, kiküldöm nagyságodnak. Jó egészséggel stb. Albae, die 21. Julii 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia stb.

Rákóczy György.

CCCXLII.

1645. Az úr isten szent fiának érdeméért stb.

Im isten áldásából mindjárt indulok s holnap az Morva
 24. vize mellé szálllok, mivel az general kívánja. Birint (*Brünn*) akarná Gallas megszabadítani az obsidiótúl, kinek 8 nap alatt el kell dolgának válni, mert már 3 bástyáját megvették az svédek, tíz emberre adnak egy napra 4 font kenyeret, porok sincs, igen elfogyott. Magam oly helyre szálllok, Rákoczy Zsigmond 3 kis mély földön leszen hozzám, ő meg az generálhoz még annyi, de ezt az 6 mélyföldet könnyen 6 óra alatt elmehtetni. Innen minden bizonynyal mind magyar s német fegyveres ez héten szépen indul meg, s egyenesen Filek felé mennek alá. Mi bizony istennek áldásából semmiből nem vagyunk szükösök, ide nekünk bizony se vitézlő nép, se pénz nem kell, majd reá telik 1500 német gyalogra jóra, ide semmi lovas s gyalog ne jöjjen, bár Ungvár vármegye külte alá emberét, hogy ott 104 jó gyalogot, fegyverest állassanak elő s azt mind addig fenn tartsák, míg az szükség kívánja; kiket ott előállatván jó fegyveres gyalogúl, s úgy irod édesem, hogy már előállottak s jó fegyveresek is, most reá ígértük magunkat, hazabocsátjuk őket, azért mi már töled várunk édesem.

Rákóczy Zsigmondot az generál valóban gazdagon ajándékozta meg. Irj édesem egészségedről, salétromot, port, golyóbis küldését ne halaszszátok, adja isten stb. Datum in Castris Korlátkő positis 24 die Julii Anno 1645 reggel 4 órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem.

R. György, mp.

CCCXLIII.

Az úr isten stb.

Im mindjárt indulunk s ma Holicshoz szállunk s ebédén Duklas uramnál leszünk az öcséd Leánvárnál vagy on mi hozzánk is csak annyi, mint Enyed Fejérvárhoz, Berin is csak annyi oda. *Ennekem az békesség is kezemen vagyon, kinek is 10 nap alatt el is kell válni bizony nem is károsan, kiről az után irunk bővebben. Akarnánk ha Serédi uramtól levelünk érkez-nék. Légy minden felé jó vigyázatban, minket is mindenekről tudósíts. Adja isten stb. Datum in castris Szenicze positis 25 die Julii 1645 reggel 4 $\frac{1}{2}$ órakor.*

1645.

julius
25.

Az te jódra vigyázó édes atyád.

R. György, mp.

Az dült betűkkel szedettek rejtelmesek.

CCCXLIV.

Rákóczy György anyjának Fehérvár július 27-ről: »Gyaluhoz jü-veteleket tudtam, én is irtani vala nagyságodnak, gondom és vigyázásom vagyon reá, parancsoltam is az jenei kapitánynak. Boros János megérkezék, abban a híres sokadalomban volt Havasalföldében, volt másfél ezer ló eladni való de csak egyet sem talált, nem is hozott, ujabban elküldök egész Havasalföldét eljárni ha találának, Moldvából már nem tudom mint szolgál a szerencse. Urunknak ő nagyságának nem irtam, tegnap ő nagyságát mindenekről tudósítottam, most is ő nagysága lovak s paripák felől

CCCXLV.

1645.

Eltemig való fiui stb.

august.

4.

Nagyságodnak két rendbeli levelét vettem. Ibráni uram írja mostani levelében, próbálni akarnának ez jövő ujságon, kit noha én nem reménylek, hanem ha hódolatlan falúra akarnának ütni, kire hogy vigyázzanak, meghagytam ; én is parancsoltam az hámorra, hogy csinálják az golyóbisokat, portörő malom úgy van vagyon, de feles salétrom is kívántatik. Az pornak, golyóbisnak felküldése urunk után bajos. Írja ő nagysága nekem is 600 svédet küld alá, meg annyi magyar jó lovast, kik mind szolgálhatnak, hírek is megleszen. Az lengyelországi hírre noha vigyázni szükség, mindazáltal hogy megégettessék, nem reménylhetem s annyi ember, lengyel had fogadásra nincs értéke Vesselényi uramnak. Hogy Murány alatt szerencséjek volt az hadaknak, hála istennek, noha elég keserves, hogy az magyar magyar miá is fogy, de magok okai és istennek ítéleti rajtok. Barcsai Ákos állapotját az mi illeti, hogy nagyságod ő nagyságának irt megszolgálom, még eddig az borított nem követi, okot sem adott reá, az játékja hallgatására elhigye nagyságod nincs időm, hogy pedig szolgálaim miá ember-halálok estek, elhigye nagyságod úgy búsulok rajta, fájván szívem, engem majd inkább gyötör az itt benn lakásommal is, de semmi nem egyéb az oka, hanem hogy nincs utánam való gondviselő, én isten nem vagyok hogy mindenre érkezhessem, és mindent lábomhoz köthessek vagy utána jártassak, ennyi dolognak hogy felelhessek meg, nagyságod kegyelmesen megítélheti, azért nagyságtok rendelje mellénk, hogy legyen utánunk gondviselő, mi is lehessünk csendesebbek ; ha utánunk udvarunkra gondviselő leszen, istennek ostorát úgy kerülhetjük, míg itt benn leszünk is úgy felelhetünk tisztünknek meg, engem mind azon s mind pedig itt benn lakásomon való búsulás emísz, ideig ha itt benn lennék is, könnyebb volna, csak lenne az utánunk gondviselő, kit akarnánk nagyságtok kegyelmessége által, ha szinte bátorságos állapot volna is, de mégis utánunk vigyázó nélkül nem lehetnék, az erdélyi állapot megkívánja. Az sáska vagyon három esztendeje Mold-

vában hogy uralkodott, de annyira nem mint most, Havasalföldében is tavalytúl fogva, itt benn kárt nem tehetnek, mivel az aratás inkábbára végben ment, csak az szomszéd országok el ne drágítsák, adott isten itt benn esztendőre valót, most is az székelységen 80 pénzen, egy forinton legfeljebb, az szépit adják az búzának, az szászságon pedig inkábbára igen jó búzák voltak. Az kopóknak nagyobb részét megölettem, azonkívül is meghalának, ugyan dögök volt az rossz ebeknek is. Lakásunk hol legyen az idő mutatja meg, most oly ártalmas hírek nincsenek, noha az portárul majd egy holnapja levelem nem jüve, kit nem tudunk mire vélni, csak hogy Száva benn van is az portán, több 25 napjánál, onnét is várunk; az székeleknek is mustrát rendeltem ad 1. Septembris, oda is be kell mennem, kirül most is ír ő nagysága; Háromszéken mustrálom az háromszékit, csíkit, még onnét Udvarhelyszékre kellene jünni, Marosszékre, úgy mennénk Deézsre, az tisztek sok családsággal élnek. Körösi uramnak kétszer is parancsoltunk, bejűjön, talám ez héten be is jű. Szamosújvári udvarbirónak írtam volt az szekerek eleiben pénzen vett marhák felől, de olyant nem vettek, hanem mind bécsi köre valót. Albae 4. Augusti 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia

Rákóczy György:

Alliáné jószága elfoglalására elküldtem vala káptalanokat, directort és ispánokat, de be nem bocsátotta, azt praetendálván Sajót nagyságtok neki adta. az bonyhai és több jószágokat is, az leánya holta után király donatiója és statutoriája vagyon, az tutorságát is eladásáig neki adta nagyságtok, én mindazáltal az directort meghagyám menjen el ujabban occupálni, ha nem engedi, adja értésemre, reá küldök száz gyalogot, kihányatom konyhából; az sajói jószágára reá nem akarának az tisztek menni, hanem ha az summát leteszik, félven jövőendőben meg ne károsítsa; Mogyorórul az lövő szerszámokat is Sajóra hordatta, urunknak nagyságod értékére adhatja.

Paripákért Moldvában, Havasalföldében oda vannak, csak találjanak valóban rajta vagyok. Posztót küldtem ki, kit urunk parancsolatjából csináltattam Brassóban az gyalogok

számára, Váradra kit elindítottak, csak vinnék kár nekül meg, Sebesinek meghagytam volt, nagyságod is írván neki, hogy azt pénzt küldje ki, az mi van, azt mondá, kiküldi, csak Fogarasból jűjön meg, hova nagyságod parancsolatjából ment, addig több is fog gyűlni, ha megjű, az pénz mellé Váradig gyalogot rendelek.

Az török deáknak András deáknak parancsoltam volt kimenni urunk után, ki hogy késett urunk ő nagysága nehezelt, tulajdonítván ő nagyság annak mintha megfeledeztem volna felőle, el is ment volt, de azt írja, nagyságod bocsátotta vissza; akartam nagyságodnak értésére adni, ha nagyságod hírével jűtt haza, kérem nagyságodat tudósítsa ő nagyságát felőle.

CCCXLVI.

1645.
august.

Az úr isten stb.

21. avagy 24. Juli Patakról írott leveledet, édesem, én 2 diesre viradóra 3 órakor vettem vala el. Az murányiak felveréseket már értettem vala, mi is ezt szánjuk, hogy mind csak az szegény magyar fogy, adjanak azok isten előtt számot róla az kik okai s abban gyönyörködnek. Az hajdúságnak nagyobb része minden bizonynyal otthon vagyon, itt 2000 fellebb csak egygyel sincs több, csak az erdélyi pártról valók közül is bőven vagyon otthon 1400; az Szabolcsvármegyéből valók közül is vagyon 2000 lovas otthon, mind inkább az java, ezer lovas is által jöhet könnyen. Petki Istvánt is, hogy alá bocsátánk 4 die praesentis múlik 8 napja, az héten mi úgy reméljük Szendrő alá fog érkezni; igen szükséges az gondviselés s vigyázás annál is inkább, az mint magad is irod édesem, noha innét felől az ellenkezőknek nincs módjok hogy bocsáthassanak csak ezer lovast is alá. Semmi jó alkalmatosságot el nem kell mulatni, ha kívántatik mi még imitt szép számú van, küldhetünk hadat alá. Az Kis Tamás híreinek mi bizon hitelt nem adhatunk, egy néhány igaz ratiókra nézve, mindazáltal vigyázni nem árt, könnyű is annak végére menni, bekülvén

egy meghitt embert szinte oda is, mi is vigyázásban akarunk édesem reátok lenni. Réti István helyett Inczédit akarjuk beküldeni. Patakon való lakásodat mi bizon most nem javaljuk édesem, kiről ezelőtt is irtunk; nem tudom mire vélni Bota felől semmit sem irsz, kit mi 14. Julii bocsátottunk vala hozzád, azután is 15, 22, 24, 25 két levelet, 29 diebus Julii bőven irtunk, akarnánk igen ha leveleink mind kezedben mennének. Az elmúlt szerdán valék egy kertben ott Morvában, ki fel való táborunkhoz egy annyi föld mind Vajasd Fejérvárhoz, vagyon 60 esztendeje hogy kezdették volt építeni, kinek mássát nem hiszem senki szeme láthatta, én csak helyét is elmémmel se egész Magyarországbán Erdélyben az kit láttam fel nem tanálhatom, s meg sem tudom hirtelen írni mind szépségit, alkalmatosságát; ha lehetne azon volnék az kertészét elvitethetném, fiával együtt. Mennyi új keresztyén s minemű mesteremberenk menjenek alá, im jegyzésben kültük, úgy vagyon egy néhány személy, ezután 12 nap alatt fognak megindulni. Cristopnak igen megparancsoltunk jó mesterek mennének alá, vasat ne külgyenek. Nyavalyás Forgács Zsigmond uram juliusnak 28. napján ment vala el táborunkból Duklas urammal az derék svécziai tábor látni, ott sokat vendégeskedvén majd 3 napik ugyan ott megbetegedvén, Vittemberg uram maga hintóján küldte vala ide. 2. Augusti s 4. diesre praesentis mensis viradóra éjjel 12 és egy óra között szörnyű kinnal hala meg, Nagyszombatban viszik a testét, ott is akarják eltemetni, az feleségét felvárván, valóban sok szánója vagyon az pápista atyafiak közül; isten irgalmazzon szegénynek s ne vegyen számot isten tőle nekünk tött hitének megállásáról, nem jó senkinek az isten nevére hijában megesküdni, s annak ajakára való felvételével játszani, sem pap, barát nem szabados annak megbocsátásával ha ez ellen szándékkal s kész akarva igyekszik véteni, cselekedni, per se vel per alios igaz az isten az ő itéletiben. Itt nekünk isten szép esőket, s hűves időket kezde szolgáltatni.

Ez levelem irását eddig még tegnap végeztem vala el, azonban Klubucucskitól is 21. és 28. die Julii irt levelidet, édesem, egyszersmind vöttem, áldom az úr istennek szent ne-

vét hogy egészségben vattok, ezután is szent fiának érdemiért szolgáltassa ki Amen.

Bota lassan ment; akarom, édesem, hogy Klubucucskit felkülted, kitől én is bőven szóval izentem; úgy tetszik, édesem, ha az állandó leszen az mit én végben vittem s nemzetemnek jó lelke esmérleti leszen, vagyon mit meghálálni mind az lelki-ben és testiben. Rákóczy Sigmond mellettem vagyon, áldott az úr istennek szent neve, jó híre, neve, tekinteti vagyon, minde-nek előtt; az búsulásnak békét hagyj, édesem, mert annak nincs haszna, én az úr istennek szent oltalmában megnyúgot-tam, s elhittem, veled együtt megtart bennünket, szerencsésen engedi egymást látnunk rövid időn. Gondviselésedben vigyá-zásodban is megvagyunk nyugodva édesem. Lakásodat jobb Tokajban rendelned, az posták is arra vadnak s mindeneket hamarább érthetsz.

Rőt uramat isten annál is jobban gyógyítsa s állassa helyére. Ide való jövetelünk okait Klubucucskitól megértheted, az miről czifrakkal irtunk nem voltak nagy dolgok, kiknek kése-delmek miatt kár esnék. Az por, golyóbis már nem kelletik, vissza kell vinni. Faragót ugyan kiváltottuk volna, de nem bocsátottak kisebbet is nálánál. Im már minden rabokat pénz nélkül kell elbocsátani mind két részről. Az mely Kazai nevű hadnagyot elfogtak Murány alatt, az mi jobbágyunk fia, nem is volt annál vitézebb ember ott egy, senkise, mikor lehetne szolgálkává kellene tenni; az kurtánokat refrenálni kell, s ugyan valóban is meg kell őket büntetni. Svédnek, odamenvén, úgy hisszük, édesem, már nem szükség menni. Az mint megirtam az előtt is, édesem, Petki Istvánt bocsátam közel 900 lóval alá, az munkácsi gyalog is Huszti Istvánnal, im most megyen alá. Az új keresztyénekkal takácsnak jónak kell lenni, egyéb mes-terembereknek is. Az vármegye lovassa, gyalogja is nem fog már kelletni sokáik (*sokáig*) édesem, Barcsai Ákost rendel-hetjük-e Rákóczy György mellé? gondolkodunk róla; az len-gyelországi jóságok felől nekem is ír Rákóczy György, örö-mest irunk az királynak; de elsőben azt tudnánk meg, micsoda igazságok legyen hozzája, mivel az király ő felségétől leszen tekintetünk s az ő igazságokra is azért mennél hamarább szük-séges hogy tudósítsanak róla. Az új keresztyéneket jó leszen

Borsiban most szállítani őket, az tornai állapot már elmúlték kiről Klubucucskitól izentünk bőven édesem, valamiről szükség volt még eddig édesem mindenről tudósítottalak s ezután is; sáfránt vétetek; az paripák kívántatnak, az több dolgokról bőven izentünk Klubucucski uramtól édesem. Datum in castris Moraviae Larmperstorff penes fluvia Dina, die 6 Augusti Anno 1645.

Az te szerelmes igaz urad édesem.

R. György, mp.

Im most 8 die bocsátottuk el Klubucucski uramat reggel 6 órakor. Mennyi új keresztyénnek kell alámenni regestomát viszi Klubucucski uram.

CCCXLVII.

Rákóczy György anyjának Fehérvár augusztus 7. Öcscsének Zsigmondnak egy lovat küld ajándékban.

CCCXLVIII.

Éltemig való fiui engedelmes alázatos szolgálatomat ^{1645.} ^{august.} ajánlom stb.

Nagyságod levelét vettem tegnap alázatosan Klobusicz ki uram által. Eddig is ugyan kegyelmes asszonyom gyakrabban irtam volna nagyságodnak, csak hogy nem voltam urunk mellett, az posták elmeneteli nem volt híremmel, derék dolgokról is nem írhattam, az útnak bátortalansága miatt, már Klobusitzky uram nagyságodnak voltaképen mindent megmondhat, szóval izentem nagyságodnak voltaképen. Az mostani dolog kegyelmes asszonyom, vagy leszen állandó, vagy sem; ha nem leszen állandó kétszer fogunk búsulni, bajlódni, ha pedig állandó leszen igen félek az két szék közt az földön ne maradjunk, hajlandóság, jó akaratból, bizonyosan hidje nagyságod az dologra nincsen, hanem kételenségből az mi ítéletünk szerint, ha

meg leszen is, sokáig nem tart, talám isten ő felsége csudálatos képen, mint eddig, úgy ennek utána is akadályt csinál benne. Búsulunk igen azon, hogy az portárul semmi levelünk nem jű, azon válnék az dolog; az budai vezért valóban meggyőzték az sok pénzzel. Az nagyságtok nyereségén mi is szivünk szerint örülünk mindnyájan, melyet isten naponként neveljen, ugyan kegyelmes asszonyom nekünk is lenne nem sokára módunk benne, ha az alkalmatlanságot isten elfordítaná. Engedje isten stb. Lumpunburgnál 7. Augusti 1645.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgája mig él
Rákóczy Sigmond mp.

Itt istennek hála még nem hálnak pestisben kegyelmes asszonyom, noha az vér kezdett uralkodni, az föld népe ugyan éhel is kezdett halni. Az nagyságod kegyelmes anyai intését, isten oltalmaz, hogy elfelejtsem, igyekem magamat azokhoz alkalmaztatni míg élek. Ugyan kegyelmes asszonyom valóban emlegeti az papom Bálpataki uramat az köntösért, mivel hivesek is járnak reggel, beteges is.

Külczim: Celsissimae Principissae dominae, dominae Susannae Lorántffy stb.

CCCXLIX.

1645. Az úr isten stb.

August. 12. Úgy reméljük innét mi már az héten alá felé indulhatunk in fine finali levén császár ő felségével való tractánknak vége, mikről harmad vagy negyed nap alatt már bizonyost írhatunk édesem. 3 die praesentis irt leveledet délest 1¹, órakor vet-tük vala el, arra is nem késünk választ tenni. Adja az úr isten stb. Datum in Castris Moraviae R. Lamperstorf positus die 13 Augusti Anno 1645, estre 6 órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem.

R. György.

CCCL.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat. 1645.

Két rendbeli leveleit vettem nagyságodnak. Petki uram alájövetelét írja ő nagysága, kikkel elég baj leszen, pénzeken nem élhetnek, jó megmustrálni őket, sok hazaszökik benne. Az pestistül isten nagyságodat oltalmazza; az kinn kapdosó törökökben jó megbüntetni. Lónyai uram ha akarna tudna igazán szolgálni, az békességhez volna jó kedve. Az kemen-czének való téglát kiküldöm. Szamos-Ujvárra való menetelünket a mi illeti, ha nagyságod utóbbi levele nem érkezett volna, hogy félelmes hír nincs, oda mentünk volna, de mivel már mind tudják, oda igyekeztünk menni, Barcsai uramnak és Kőrösi uramnak úgy tetszék, el ne haladjon, mert most is sok hamis hír vagyon, annál több lenne; ha isten engedi, hétfőn megindulunk; mivel az csikit is Háromszéken mustrálok meg, három hét alatt Deésre megyünk, ha, isten kitül oltalmazzon, hadat kellene is kiindítanom, jobb móddal lehetne.

Az nagyságod beküldte supplicationak végére megyek, kik nem vármegyével szoktak felülni, hanem az udvari seregben személyek szerint tartoznak elmenni. Serédi uramnak irtam az egri pasára szóló parancsolatnak megszerzése felől, kirúl nagyságod irt vala. Az törökök, hogy raboljanak nagyságodhoz tartozó vármegyékben, nem remélhetem, mindazáltal rájuk vigyázni szükség; ide Landorfejevárr, Temesvár felé csendességben vannak; az töröktül nem kell félni, hogy hadat ez idén indítson mivel dereka lovas hadának, az vrimelli (rumeliai) had Kandiára vagyon. Urunk clavissal nagyságodnak talám az békesség tractálása felől ír, nekem is arról avval ír ő nagysága, mi oka legyen, arról nem ír ő nagysága, adja isten legyen jó békesség, szolgáljon nevének dicsőretire, az keresztyénségnek s magyar nemzetnek megmaradására, javára, nagyságtoknak is méltóságára; hat napot ír ő nagysága elválík, kinck eddig el kellett volna válni; az porta nem interdálja az hadakozást, úgy vagyon ír az vezér, de még az svekus követet kívánja és az meghitt tanácsa Ali aga izente, csak

írjon urunk az vezérnek maga ajánló levelet, ne gondolkodjék, jól van az dolog, császár maga nem parancsol ő nagyságának visszatérése felől, ők szerencse fiai, ha jól szolgál ő nagyságának, hizelkedni fognak ő nagyságának; török hadtúl emberi mód szerint szólva ez idén nem kell tartani. Az lengyelek is hogy inditsanak valamit, nem remélhetem, értvén nagyságtoknak ide alá hadait lenni. Török deák, András deákon kívül nincsen, de most is ír urunk felőle; az másikat akarja ő nagysága visszabocsátani, kiküldöm. Haller István uram régen felmehetett volna, ha akarta volna. Ném (néném) Alliánéhoz elküldtem, az director, az praefectus ma beérkezik, ötöt is elküldöm állasson tiszteket bele. Szuhai és Kis András vitézkedések elég rosz kereset most, szolgálhattak volna nagyságtoknak, kár mindkettő; Bellénesi György megholt. Ha mit értek tudósítom nagyságodat. Datum Albae Juliae, 15. Augusti, 1645.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,
Rákóczy György m. p.

CCCLI.

1645. az svédek ki nem mennek, elérkezvén Kínisk-
aug. mark (Königsmark) az dánussal meg fognak békélni, már
23. közel is vadnak egymáshoz, mind Holsatiában, Dániában és
az tengeren is az svédek győzedelmesen vadnak. Szent Márton
napig nagy dolognak kell meglenni. Küzöld, édesem ezeket
Rákóczy Györggyel is s Lónyai uramékkal is. Im mi ezennel
indúlunk, isten áldásából úgy is reméljük, ha az útunk meg
nem nehezedik, mához két hétre Onodban lehetünk. Adja
az úr isten sat. Datum in castris Holics positis 23. die Augusti
Anno 1645 rgggel 4 órakor.

Az te szerelmes igaz urad édesem
R. György m. p.

CCCLII.

Az úr isten ő felsége stb.

Mi az jó istenaek engedelmeből most is türhető egészségben vagyunk, s útunkat eddig békével is continuáltuk, im innét is indulunk s azon vagyunk minél hamarébb közelebb mehessünk hozzátok, úgy is intéztük isten engedelmeből 2-vel 4. die Septembris Szent Péteren legyünk. Pukham uram ez elmúlt éjjel suhana el előttünk Ujvárra, bizony dolog, ha egy hívünk minket nem késleltet vala s úgy az mint mi elrendeltük vala Morvából megindulhatunk vala, szinte Palánk s Léva között tanáltuk volna Pukham uramat elől s él isten soha száraz lábbal el nem mentem volna melőle, által estem volna rajta; az úr isten szemben juttatván veled, mindeneket bőven meg fogsz érteni. Vannak bizony híveink, de az jó tanács csak valóban szűken vagyon. Pukham uramék s az vele valók azt hirdetik oda ők semmi kárt nem töttek volna, kit örömetst értettünk volna eddig is. Akarnánk ha Basa és Ugron Mihály békével ment volna hozzád; új kereszténeket Kovács Péter által a ki posta is vala, most is 30 szekérrel küldünk; sáfrán magot is, úgy reméljük fognak venni 20 avagy 21 köböllel, Ungvárott is felesen volt, azt is ki kellene ásatni s elvinni onnét. Adja az úr isten sat. Datum in Castris Verebely positus 28. die Augusti Anno 1645, reggel 4 órakor.

1645.
aug.
28.

Az te szerelmes igaz urad. édesem,

R. György m. p.

CCCLIII.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat. 1645.
Kegyelmes asszonyom az Sárkányon jövő utamban ér- aug.
kezék Szilágyi az posta Serédi uramtúl, mit írjon nekem ír- 28.
sa nehéz olvasható ő kegyelmének. Bálpataki vagy Klobu-

cziski uram megolvashatja. Urunknak is irtani ő nagyságának ne késlelje nagyságod beküldeni. Réti István is irt, azt is nagyságodnak elküldtem. Az adónak beküldésével nem kellene késni, én úgy ítélem, nagyságtokat hadakozásban meg nem akadályozzák, hála istennek penig az lator budai vezért megváltoztatták. Nagy híre volt az portán, Bakos uram császár hadát megverte, vigyáznak csak arra, melyik félnek succedál.

Ma is érkezék emberem Moldvából, az tatárok bizonyos híri, vannak készüllettel, melyre legyen indulások, senki nem tudja, szinte az táborokban bocsátottam emberemet, meghozza, magunk vigyázásban leszünk. In Velkén 28. Aug. 1645.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja, fia

Rákóczy György m. p.

Kegyelmes asszonyom, nem pecsétlem urunknak szóló leveletem, hogy nagyságod olvashassa meg Serédi, Réti uram levelit.

CCCLIV.

Rákóczy ~~E~~^K anyjának Eger Aug. 29. »Nagyságod sok busúlását kegyelmes asszonyom elhittem s tudom, melyeknek okai nagyok, már az békesség meglévé az míg fog tartani, talám nagyságodnak isten kegyelméből nyngodalma leszen.«

CCCLV.

1645. Az úr isten ő felsége stb.

aug. Bota leveledet, édesem, ez elmúlt estve 7 órakor adta
30. vala meg sat. Az úr istennek velünk tött sok jó tettiért noha az mi gyarlóságunk miatt elégséges hálát nem adhatunk, mindazáltal teljes tehetségemmel azon akarok, édesem, lenni, háládatlan fiának ne tanáltassam az én istenemnek; nekem is az volt minden szándékom s akaratom indulásomkor az mit cselekedtem már most is azt el ne mulassám, im azért irtani mindenüvé s Rákóczy Györgynek is, mely leveleinket

küldd meg mindenüvé, édesem, én 17. napjára rendeltem Septembernek ugyan Tokajban. Én isten áldásából ha az út ebben marad okvetetlen 6. die Septembris Ónodban leszek, azért is, hogy az hadaknak dereka mind Lucsnál fog által menni, közelebb lévén hozzájok, kevesebb kárral tudunk által menni, Ónodban pedig tovább 6 avagy 7 napnál nem akarok lenni, hanem Tokajban megyek, édesem, s végben vivén isten áldásából isten szolgálatunkat s hálaadásunkat, azt az darab földet is jó rendeléssel hagyván s követemet felbocsátvair be akarok délben menni. Ide fel Bécsen s Pozsonon kívül az pestis nem uralkodik Magyarországbán, hanem Morvában, az nagyhatalmú úr isten szüntesse meg mindenütt, édesem. Lucsra rendelj mindjárt, édesem, vagy 30 gyalogot kísiretemben (?) s többet az Sajó s Hernád mellett való faluinkra, hova 3 hova 4. Az tályai, mádi, zsombori, keresztúri hegyek oltalmazására is legyen, édesem, gondviselésed, mivel pedig az sok ellenség lovassa Kassa melől Ungvár és Berek vármegyén megyen be, Máramaros felé, oda is parancsolj az felső hegyekre s jószágunkra viseljenek gondot; az székely gyalog Tokajnak megyen által, ott is az szélekre vigyázás legyen; az császár pártjára való rabokat egyet is sehol el ne bocsássanak míg már oda nem megyünk. Adja az úr isten sat. Datum in castris Drége Palánk positis 30. die Augusti reggel 10 órakor Anno 1645]

Az te szerelmes igaz urad, édesem,

R. György m. p.

Az magyarországi két vármegye arra Patak felé mennek haza. Klobucicski készen legyen az Tisza réveire mindenüvé, parancsold meg valakinél magunk, Kornis uram és Rákóczy Zsigmond levele nem leszen, senkit által ne bocsássanak az Tiszán, megfogják, fosszák őket.

CCCLVI

Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak sat 1645.

Ez ijjel hozzák az kegyelmed levelét, áldom érte az én aug.
istenem, hogy egészségben vagyon kegyelmed, ezután . . . tart- 31.

sa meg ő felsége jó egészségbe kegyelmedet, akarom hogy isten kegyelmedet hozza, de talám nem kellett volna ily sietve jüni kegyelmednek, ennyi haddal és az oda fel való ítéletre is nézve, mindazáltal kegyelmed jobban tudja. Basa megjött és Ugron is; azokra az levelekre választ is tettem kegyelmednek; ugyan elfejeltettem volt kegyelmednek írni talám, de nem ha . . . ide alább, hogy kárt tettek volna Pucham uram. Az bányászokat az szerint elküldtem, de Patakra most talám nem kell, ideki találni, az kik Mu(n)kácson voltak, Debreczeni urammal is beszéltem, talám most odabe kell, inkább talám nem is maradt meg most Patakon, az mint halnak. En kegyelmednek tegnap bőven irtam az idevaló lakás felől, én most azt irhatom kegyelmednek, nem látom mind magunk és az szegénység nagy fogyatkozása nélkül, de az szegénységet számom, magunknak még volna mivel élnünk hála isten, csak győznék oda hordani, de az kik vol(ná)nak is, azok is igen halnak, és vetni is most kellene és az építés is el nem múlhatik, de hely is rossz Ónodba is, már itt halnak, tegnap is négy volt; az hálaadás napjáról irjon kegyelmed mennél hamarébb, méltó, azután méltó bár legyen bőjtölés, az isten szüntesse meg az nagy pestist is. Kassán eltemetnek ötvent is, Patakon is inkább kezdtek halni, mint az tűz úgy megyen. Ha mást nem para(ncsol), én már hétfőre Ónodba megyek, hozza isten jó egészségben kegyelmedet. Költ Tokajba, 31. Augusti 1645.

Kegyelmednek jó szívrrel szolgál

Susánna Lorántfi m. p.

Putnokba is vannak katonák, már kegyelmed mint parancsol, hol legyenek, jók az székelj (?) is.

CCCLVII.

1645.

Az úr isten szent fiának stb.

sept.

3.

Raiki meghozá leveledet, édesem, s az mint tegnap is megírtam nekem sincs akaratom, hogy múlassak itten. Hétfőn isten áldásából átalmegyünk az Tiszán Váraddá, az követeket is elbocsáthatom. Onnét is im Rákóczy Zsigmondot hozzád

bocsátottuk, adja isten találhasson szerencsés órában, Mi is kedden bemegyünk okvetetlen. Holnap Szent-Pétert hálunk. Ez leveleket, édesem, minél hamarább küldd el az ki hova szól, kiváltképen az Erdélyben szőlőkat. Az több dolgokról szemben beszélhetünk stb. Adja az úr isten. Datum in Castris Csécs positis 3. Septembris Anno 1645, délest 3 orakor.

Az te szerelmes urad, édesem,

R. György m. p.

CCCLVIII.

Rákóczy György anyjának : Szász-Kézd 1645 Sept. 4. Háromszéket megmustrálta, de megléven a békesség »több széket, hogy mustráljak nem ítilek szükségesnek. Ő kegyelmek valóban örülnek az békességnek, de az székely atyafiak nehezen hihetik.« Fejérvárra megy, óhajtana legalább Váradig elejőkbe menni. — Fehérvárról Sept. 7-ről, tudósítja hogy egészségben van, Sept. 9-ről köszöni a Ferkónak (fiának) küldött ajándékot. »Mivel ő még szolgálatra alkalmatlan, mi az nagyságod kegyelmességét alázatosan megszolgáljuk. Sept. 13-ról« hétben kelve nagyságod eleiben megyek« atyja parancsára. Nejét Gyalúban hagyja.

CCCLIX.

Szolgálok kegyelmednek mint szerelmes uramnak sat. 1645.

Noha ma reggel irtam kegyelmednek, de még az este ^{sept.} hagytam volt, hogy ebédet itt eszem, az szőlőt meglátom itt ^{31.} is; ide hozák az király levelét, melyet én elküldtem kegyelmednek; azután hallám azt is, már megirtam volt kegyelmednek az levelet, hogy azt irta kegyelmed az lámi réven csak hajó se legyen, arról azt gondolom talám kegyelmed az hadakat megakarja mustrálni és azért akarná kegyelmed, Tokajra jünnének az hada(k), úgy kell lenni, a mint kegyelmednek tetszik, de elhídje kegyelmed, ez az föld megromol, mert talám kegyelmed meg sem gondolhatja az előttihez képest az mint vagyon, mert csak szénát is szűken látni, sok üdöt foglal, mig mustra szerint általköltöznek; és az mi kevés széná-

jok volna is, fölkeresik, mert mivel tud élni ; ha kegyelmednek tetszenék, hadd vigyék által az hidast, hadd költözzenek, mert elhídj kegyelmed elég révet talál most az Tiszán, némely nap az szekeren vizet hoztak az kony(h)ára, csak meggondolták magok az ökrök általmentek az Tiszán szekerestül ; noha tudom kegyelmed is szánja ez szegény földet, de én is mégis kérem kegyelmed(et) ne legyen jabb (nagyobb) romlások az hadak miá ; az vármegyék az mely ökröt adtak volt, hagyja meg kegyelmed, adják meg, mert ilyenkor hót nevét is költik ide mindenütt halnak, most hozák az Rőty uram levelét, hatvant is eltemetnek egy nap, ilyen halált nem is említnek, Patakon is húszat, többet is, a mint most írják. Az új keresztyéneket elhozták Borsiba, az gyalogot megirtam elbocsássák ha nem füzetett és meghagyja Kazy az ki előttök járó leszen jó viseljen gondot reájok. Hozza isten kegyelmedet jó egészségbe. Költ Mádon 31. Sept. Anno 1645.

Kegyelmednek jó szívvel szolgál

Susánna Lorántfi m. p.

CCCLX.

Rákóczy Za. anyjának : Udvarhely 1645 Dec. 4. Úgy hiszi, hogy onnan csütörtökön megindulhat. Nehány madarat küld ajándékba.

CCCLXI.

1645.

decz.

5.

Szolgálók kegyelmednek édes öcsém uram sat.

Bögezrül írt kegyelmed levelét édes öcsém uram mávém el, sat. Én is kegyelmed szolgálatjára egészségben vagyok, noha oly lakást tönk tegnap, az franczúzzal én oly lakásban nem voltam, sok volna megirni, Bethlen Ferencz urammal magunk describáljuk, tizenegy órátul fogva csaknem hat óráig az tánczot egy ingben járván Kroisy uram. Avisát nem írhatok kegyelmednek oda fel valót, hanem, hogy Zrinyi uram velenczések mellé készül Kanizsára, Vadászi Pált male con-

tente bocsátották el, Kandiában császár hadát ujobban megverték, kit az oláh követ monda. Bisterfeldius urammal az híreket communicálom. Kroisy uram én általam akar vala tractalni, de elvetem magamról Bisterfeldius uramra, categorica resolutiot kíván. Holnap Monorán hálunk urunkkal, asszonyunk itt marad holnap. Az követ urunknak két paripát hozott, nem olyasok, egyet nekem. mindkettőnél majd jobb. Az Bethlen Ferencz uramé sem olyas. Engedje isten kegyelmedet jó egészségben látnom édes öcsém uram. Albae 5. Decembris 1645.

Kegyelmed atyjafia bátyja, szolgál míg él.

Rákóczy György m. p.

Külczim: Illustrissimo Domino Sigismundo de Rákóczy Felső-Vadász stb.

CCCLXII.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram sat.

1645.

Kassai megérkezék, az diploma permutáltatott úgy az mint az végezés volt, igen böcsülettel volt excipialások is az szerént. Császártól urunkhoz követek lesznek Hosszútóti az püspök, Szunyogh Gáspár, Törös és palatinus secretariusus ki volt. Az követ urak útban voltak. rövid időn elérkeznek. Ez híreket értettem urunktól magam maga házában. Frangel volna Torstenson helyében generál, és Haczfeld által császártól sollicitáltatnék kötelezné magát az velenczések szolgálatjára. Császárnál újabb török követ van, ki török császár Stirián való általmenetelit sollicitálja hadainak velenczések ellen. Az svédek hada Sleziában, kit úgy hírdetnek, volna 28,000, kiktől igen rettegnek. Az Duna átalállott. Homonnai guta ütés miatt holt meg. Bottyáni uram él.

jan.

14.

Kroisy uramat, úgy veszem eszemben, (az embertől értvén) nem fogják tartóztatni, kiből mit colligálhat kegyelmed, könnyen elértheti, mi semmi jót nem várok. (*így*)

Urunk ez elmúlt éjjel igen rosszúl volt, vomitus s hasmenés által szabadult meg csak ily hamar is, szavából megis-

merhet rosszúl volt (*így*). Ebéden vacsorán jól evék ő nagysága hála istennek. Szerdán megindulunk, kiszállunk az sonkai(?) havasra, kit most járnak. Adja sat. Fogaras 14. Jan. 1646.

Kegyelmednek atyjafia, bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Ha Moldvábúl levelet hoznak nekem kérem kegyelmedet küldje, ha paripákat, Fekete-Halomban várjanak vele, megszolgáljuk kegyelmednek édes öcsém uram, hagyja meg.

Külczim : Nekünk édes öcsém uramnak, tekintetes nagyságos Rákóczy Zsigmond uramnak adassék.

CCCLXIII.

Rákóczy Zs. anyjának Patak 1646. Marc. 16. »Az jancsikót Kövér uram meghozta« köszöni. »Jármi uram is már szintén induló félben vagyon csak isten adjon ő kegyelmének szerencsés utat.«

CCCLXIV.

1646. Az úr isten ő felsége sat.

april Az anyádnak jelentsd meg, mi ma Kagyánban hálunk s
19. holnap ebédet Bonczidán s hálni megyünk Újvárra. Az bátyád feleségét az anyjával Lónára bocsátjuk. Istennek hála se itt, se Újvár körül nem hálnak. Menetelünket Zilaj felé rendeltük; így magunk hétfőn Gyaluban megyünk, kedden ott legyünk, szerdán Zilaj felé, Somborra megyünk. Az anyád Lónáról szerdán megindulván, pénteken Zilajtt lehetünk, mert soha 3 nap előtt Zilajra nem mehetni; úgy intéztük Kemény János urammal az lovakra nézve is; istennek hála most is mind békével vagyunk, tegnap déleste sokat emlegetélek, mert az koppáni árokra mentünk vala, holott 2 nagy szarvast, 1 gimet 5 özöt, 2 nyúlát s igen igen nagy hatalmas két medvét is öltenek, de míg ezek elestek, valóban szép, nevetségre való néző mulatság volt némelyik kopóknak dolga, valóban tekerte némely az gazt előtte, némelye viszont csak jól rajta volt, mi im

mindjárt indulunk, adja isten stb. Datum Torda, 16. Aprilis 1646, reggel szinte 5 órakor.

Az te jódra szübul vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Jegyzet : Irva Rákóczy Zsigmondnak.

CCCLXV.

Zakrzeska Anna Báthori András özvegye Somlyó 1646. máj. 27. Lorántfy Zsuzsannának. Gyöngélkedése miatt még nem indulhat — kéri „hogya ebbeli könyörgésemmel bántást nem szereznek nagyságodnak“ maradhasson még ott.

CCCLXVI.

Rákóczy Zs. anyjának Fekete Bátor 1646. Máj. 28. Atyja holnap Sarkadra s onnan holnap után Váradra akar menni. A császárné meghalt — az országgyűlés emiatt is halad.

CCCLXVII.

Rákóczy Gy. öcsésének Zsigmondnak : Gáva 1646. Jun. 13. „Tolnai Jánost isten segítse meg. Örömet érteném urunk lakodalmáig Szathmártt lészen-e ő nagysága ? Thököli uram tegnap érkezék Patakra Székelyhídig talán eljő velünk.“

CCCLXVIII.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

1644.

Sáfár Péter kegyelmed levelét vacsoránk előtt adá meg stb. Én is ma érkezém hitvány házunkhoz, mindnyájan egészségben. Tolnai János állapotjáról mi semmit nem értettünk, voltunk oly reménységgel kegyelmed irását látván. Isten jó végét adja, minket ártatlanul kárhoztatnak asszonyunkkal, kegyelmeddel együtt, az mi kegyelmes urunk, erdélyi papek

jun.
16.

akaratján meg kellett volna nyugodniok, lássák, istennek ostroma rajtunk, mind külső, belső egyenetlenség rajtunk; várhatjuk reánk az utolsó romlást. Én szegényt eltartani kész vagyok mindenestül, lássák, hogy ugyan az jóban vele vagyok, ha mit in fundamentalibus velünk nem ért, annak nem consentiálok.

Az pénzért holnap elküldünk, noha két kántorra 10.000 kívántatnék. Thököli uram itt van, ő kegyelme, mint maga kívánja, úgy lakik itt mivelünk, nem iszik, most kegyelmedhez nem akar menni. — Nagy Pál, Kemény Boldizsár uramék, vacsorára érkezének hozzánk. Az finum ezüst, lóra való szerzőszámot beküldöm Kolosvárra édes öcsém uram puczer kezéhez. Örömet akarnám érteni, Huszár uram lakodalmára el kelletik-e mennem stb. Székelyhíd, 16. Junii 1646, estve 9 órákor.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja, szolgálja míg él
R. György m. p.

CCCLXIX.

Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak Várad 1646. Jun. 26. „Huszár uram lakodalmára örömet megyek, feleségemnek az hosszú út nem igen hasznos. Szávának megküldtem az pénzt. Bár az én paizsom helyett is mást hoznának. Az jánczikot, ha megvizsik, viselje egészséggel kegyelmed.“ — Jun. 30-ról ugyan csak Váradról: „A lovat urunk nálunk hatta, oláh ajándék, meglátja kegyelmed mindazonáltal micsodás “ Kéri, járjon anyjától végére, mikor menjen oda anyja szolgálatára. — Ugyan ez napról anyjának is ír, tudatja, hogy egészséges.

CCCLXX.

Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának. Somlyó Jul. 4. Ő is beteges, de a gyermek (R. Gy. fia Ferencz) torkával „felette rosszúl vagyom“, s azért könnyű szerrel Élesdre kell mennie.

CCCLXXI.

Szolgálók kegyelmednek édes öcsém uram stb.

1646.

Kegyelmed 3 irt levelét ez estve vettük, az lakodalomra ^{jul.}
ki nekünk elég szomorú leszen, ha isten meg nem vigasztal,
elmegyünk. Az szegény Ferkó mint legyen kegyelmed ért-
hette asszonyunknak irt levelünkből, bal kezecskéjével nem
bir, kinek fájdalmát nem érzi. Isten mi nyavalyát ki által bo-
csátotta reá, ő felsége tudja, gyanakodunk, legyen ő felsége
akaratja. Egészsége, kedve meg van, de balkeze roszúl.

Kannánk van, küldünk kegyelmednek bersent is, de
Gyulán igen drága, 5 tall. vettek két fontot, Fejérvárott más-
fél forinton, ha isten meg nem vigasztal, nem kell nekünk az
czifraság. Bizonyynyal higgye kegyelmed, keddtül fogva sem
ételem, sem italom, sem álmom, csak isten tudja mint vagyok.
Az asszony most érkezik. Még is Rédei uram, Nagy Pál jüt-
tek hozzánk, noha az szomorú állapotunkat nem tudták, be-
szélnek, de nekünk tudja isten semmi se kell, csak nem tudunk
hová lenni. Édes öcsém uram adja isten stb. Élesd 5. Julii 1646

Kegyelmednek bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

CCCLXXII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának fia betegségéről: Várad, 1646. Jul. 9.
„Az gyermek azon állapottal van, az új keresztyén borbély s az váradi is
azt mondja, inai marjúltak meg.“ — Terem, Jul. 13. Ide ez órába érke-
zett s holnap anyja látogatására megy. A német borbély szerdán érke-
zett meg, mint orvosolta a kezeket, Keresztúri leveléből megértheti. —
Várad, Jul. 20 : A gyermek valamivel könnyebben van. Leo azt mondja,
az torokfújás után fluxus szállott volna karjára, az ki az inát erőtlensíti
és ez gutaütésnek valami előljáró jele volna, kit én nem hihetek, karját
is mondja az helyiből ment volna ki.“ A német borbély azt tanácsolja,
ne szoptassák tovább. — Várad, Jul. 24 : A gyermek keze jobban van, de
még erőtlen hátra esik. Kassára küldtek kenőért. Különben is a harmad
napos hideg rázza. — Várad, Jul. 29 : A gyermek jobban van, bár még
vannak lázai, de keze is lassan épül.

CCCLXXIII.

1646. Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat stb.
 jul. Kegyelmes asszonyom, istennek hála az nagyságod szol-
 31. gálatjára egészségben vagyok, az gyermek is már, istennek
 neve dicsértessék, az kezével jobban van, talám már isten
 meggyógyítja, az hideg még leli.

Kegyelmes asszonyom, bizván az nagyságod anyai kegyelmességében, irtam vala öcsém uramnak ő kegyelmének, emlékeznék ő kegyelme szómmal nagyságodnak alázatosan, az mely húsz ezer forintot nagyságtok rendelt volt kegyelmességéből kántoronkint megadatni, két kántor eltelvén, még négy ezer forint levén hátra benne, nagyságtok kegyelmesen adatná meg, kivel Jaraszlóra küldhetnék szolgálaim számára való posztóért; ő kegyelme írja, nagyságtok csak az hadakozásig rendelte volna azt, s többet ne várnék, hanem csak az előtti; mivel pedig kegyelmes asszonyom nincs kívül mástól várnom, hanem nagyságtoktól édes atyámtól, anyámtól, folyamodom az nagyságtok kegyelmességéhez, tülem ebből is atyai anyai szeretetét ne vonja meg; ha tudtam volna csak az hadakozásig tartson, az békesség meglevén megkisebbedjék, szolgálaim s magam állapotját ahhoz alkalmaztattam volna, és szolgálaim elbocsátásában is módot találtam volna, de már gyalázatomra őket el nem bocsáthatom, valamennyi szolgálaim az hadakozáskor volt, most is annyi van. Kállóban is anyai intési közt ígérő nagyságod kegyelmességét, noha nagyságtoknak sok költsége, mindazáltal az húsz ezer forintot nagyságtok megadja. Én folyamodom az nagyságod kegyelmességéhez és ebből is tülem ne vonja meg nagyságtok kegyelmességét, hogy mind 'nagyságtok méltóságának kicsiny bocsületemnek felelhessek meg, ebből is atyai anyai szeretetét és kegyelmességét nagyságtok tülem ne vonja meg stb. Várad, 31. Julii 1646.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálója, fia

Rákóczy György m. p.

CCCLXXIV.

Rákóczy Gy. anyjának : Várad, Aug. 3. Keresztúrinak dicsérnek egy orvost ajánlja de „híre nélkül nem akartuk cselekedni. Keresztúri uram azt mondja, ő kenéssel szokott orvosolni, semmi gyanúság nincs hozzá ördögös volna. — Ugyan ez napról egy más levélben írja, hogy nejjének a német orvos azt mondta, hogy „az gyermeknek az keze tört meg az fiókesontban. Ő ezt nem hiheti. Ha fenn volna alkalmas borbély azt kellene leküldeni. Ibrányi a munkácsi pusztaház helyet szívesen átadja, nem pénzért, hanem cserében más házhelyért. Kemény Boldizsárnak s Beldinek közelebről haltak meg a lányai.

CCCLXXV.

Georgius Rákóczy Dei gratia stb. Illustrissime Princeps, 1646.
fili noster charissime. aug.

Ultima Julii irt leveledet elvöttük, s az mint ennek előtte is megirtuk, mi olyan értelemben vagyunk, soha nem fogjátok bírhatni az lengyelországi jószágot. Baxa is megjöve, az minemű leveleket hozott, megküldtük az asszonynak. Irod azt is, vélekednél talán az asszony jószágát nem akarná az vajda megvenni, minthogy nem is irt volna semmit felőle, kinek végére mehetsz Baxától, s tudd meg is tőle; mi úgy tudjuk, most Patakon fog lenni. Mennyit ígértek az asszony jószágáért, látjuk, de ha az vajda 70 ezer lengyel forintot megadna érette készpénzül, bár adnátok oda, kinek végben vitelére, benne forogván már Baxa, s melléje rendelnök Máriássi uramat, s egy értelmes törvénytudó embert is, beküldetnök s elvégezhetnék. Baxát magadhoz is elhívathatod, s tőle is megérthetsz mindeket, s instructiót s plenipotentiát is adhatsz neki felőle. Az király megakarja az törököt próbálni. Meg kell keresni az adós leveleket, mert annak restitutiója nekünk becsületünkben jár. Tibi in reliquo stb. Datum in arce nostra Munkács, 3. Augusti 1646.

R. Rákóczy m. p.

Az szolgál az elmúlt este jutott vala 8 óra után. Értjük az herczeg jövetelét, azt is melyre leszén, de az lehetetlen Belénesből egy nap Váraddá jöjjön, Váradon is egy nap meg kell nyúgodni, azután meghálásra Adorjánban, másnap hálni Székelyhidra kell hoznod, onnat ha Szakmárra akar júni, az oda 3 nap legalább, mert 12 mélyföld Váradhoz, s ilyen meleg üdőben elég ebédik 2 s ebéd után is 2 mélyföldet júni; Szakmárról ide is 3 nap jühetni az Tiszán való költözéssel, ha penig Patakra akar menni s onnét ide, úgy bezzeg több időt foglalna be az idejövetele az herczegnek, ha penig csak igyenesen akarna erre júni, az alkalmatlan lenne a gazdálkodásra nézve is. Barcsai uramnak eleiben menni az herczegnek elég leszén az Vaskőig küldened. Öreg mosdó medenczét im küldtünk, az öcséd is küldött mosdó-medenczét s 65 ezüst tálat, gyümölcstartót is 26 küldött, az többit visszahozhatják.

Külszim: Illustrisimi Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCLXXVI.

Rákóczy Gy. anyjának 1646. Aug. 8. Anyjának zsendült szülőt küld. A gyermek keze jobban van.

CCCLXXVII.

1646. Szolgálók kegyelmednek kedves öcsém uram stb.

aug. Az herczeg tegnap érkezék be délben 1 óra előtt, talán
15. volt 2 óra asztalhoz ültünk, addig mi étel nélkül voltunk, maga emberséges ember azt akárki megengedheti, az utána valók lengyelek; csak asszuszló borát innák, maga elegyíti savanyúval, de az többi mint az vizet úgy issza egy ideig. Egy király szolgálja még jó bort nem ivott Erdélyben s itt asszuszló borát tölteték neki, jót lakott vala, mind kozákok, magának az herczegnek is jó kedve volt, ittas vala, tánczola is, kit valóban sóhajtott, Trauzner Pál uram tudhatja kegyelmed-

nek describálni, katona, tréfás fejedelmi ember. Szép gombja, mentéje, ujjában, süvegében sok gyémánt vala. Ibráni uram az házhelyet ő nagyságának odaadja, micsoda házhelyet kívánjon az fiának, irt; kegyelmednek való paripa itt nincsen, látta Trauzner Pál uram őket, ha valamelyiket kegyelmednek való ha lett volna, megveszszük vala, magának egy szép fekete lova van, kit az vajda lakodalmakor adott, szép ló, szerszám valóban szép vala rajta, azonkívül egy kék lova a maga méneséből való, van egy szép paripa, kit 300 tall. most vett, kegyelmednek is kérte Boros, de erős az szája, egy barna paripája, egy fakó, egy kék, egy szürke, kit az királynénak vett azt szeretttük volna kegyelmednek ha szolgálja-é volna, noha nem vastag, de szép. *(A többi érdektelen.)* Áldja meg isten stb. Várad, 15. Augusti 1646, reggel 5 órakor.

Kegyelmed igaz atyjafia

R. György m. p.

CCCLXXVIII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Diószeg, Aug. 23. Három nap óta rosszúl van, a mindennapos hideg leli.

CCCLXXIX.

Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak Aug. 26. Betegeskedése miatt nem írhatott. A 2000 frtot adassa e levelét megadó szolgának s kísértesse el, csak Krakkóba küldi. Váradra Sept. 8-ra megy. Küld paripát neki, „ha első nem is, de utolsó kegyelmed paripái között nem lesz.” Szeretné tudni atyja, hol s meddig múlat. „Úgy vagyon öcsém uram, értettem az Cselebi másutt volna, talán annak az szemc csalatkózt meg, én sem hihetem, hanem azt mondtam, a Basa uram lova félén fogott állni.” A kurtányi elbucsuzának, szeretnének Lengyelországba menni; de tán megmaradnak.

CCCLXXX.

Rákóczy Gy. anyjának. Várad, Sept. 5. A diószegi építkezésekről ír, hol a házakat jól megrakták. A pocsaji udvarbíró az erdélyi kőmive-

seket hivatja. — Várad, Sept. 10-ről: a harmad napos hideg lelte, de már jobban van. Neje is rosztól volt, „sem könyörgésre, sem asztalhoz, ki nem jöhetett ma.

CCCLXXXI.

1646. Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps stb.
 sept. Illme Princeps, fili noster charissime. Salutem stb. 16.
 18. die praesentis, Váradról nekünk irt leveledet vévén, irásodat értjük. Félő azért, mind az asszony és ti kárt vallatok. Lator ember az a vajda, bár inkább alacson rendű embernek adta volna az asszony árendában az jószágot. Mi ez levelednek is mását Baxa után küldtük, de az alatt az több leveleket felkeressétek s elküldjétek. Az jószágnak eladását az mi illeti, arról vagyon már tanúsága Baxának. Az Erdélyből hozott levelekre választ töttünk. Kornis uram az mint száz lovast kíván Jenőbe az zászlónak bekésérésére, adj, ha az úgy volt ez előtt is s exemplum vagyon rá. Ide is esős idő jár az mint irodott lenni. Quem in reliquo stb. Datum in possessione Gáva die 18. Septembris Anno Dni 1646.

G. Rákóczy m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCLXXXII.

Rákóczy Zs. anyjának. Kálló. Sept. 20. Atyja onnan holnap megindul. A kicsodás gyümölcsöt kaphatott küld.

CCCLXXXIII.

Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak. Várad, Sept. 20. Ferkó beteges szegény. Szegedről hattam volt béléseket hozni, de az kalmárok nem merének elmenni, én sem küldhetek el, az mostani törökök latorsága miá szegény jeneiek ártatlanul szenvedtek. Mi is valet mondunk az fűrészesnek, az jó madarunk elhala.“

CCCLXXXIV.

Rákóczy Gy. anyjának. Várad, Sept. 29. Feleségének szándéka volt elmenni, de a gyermek betegsége miatt, útját elhalasztá. A gyermek is rosztul van. — Várad, Okt. 2. Neje ismét rosszabbul van, kéri, hogy a löcsei doctort küldje el. A gyermek már jobban van.

CCCLXXXV.

Eltemig való fiui stb.

1646.

oct.

Noha kegyelmes asszonyom az mostani könyörgésemet nagyságodhoz halasztottam volna, de bátorít az nagyságod anyai kegyelmességében és szeretetiben való bizodalom, az mellett naponként szükségem lévén, nagyságtok méltóságának s kicsin becsületemnek akarván megfelelni. Nagyságtok kegyelmességébül az tavali esztendei januáriusnak első napjátul fogva, kántoronkint rendelt volt Sebesi Miklós által adni húszer forintot, kit úgy mint 15,000 forintot ő megadott, urunkat ő nagyságát isten meghozván ottan hamar Fejérváratt adatott ő nagyságs Koncz András által 1000 tallért és kétezer forintot, maradt volt hátra 1200 forint, azt is ő nagysága ugyan Koncz András által megadatta.

Félesztendőre Szathmártt adatott urunk ő nagysága ezer tallért, és 2000 forintot potúra pénz, Sebesi Miklós által is Erdélybe 2200 forintot, nagyságod kegyelmességébül Munkácsen 2000 forintot, nagyságtok kegyelmességébül az mely 16,000 forintot rendelt volt, annak még fele volna hátra. Nagyságtok kegyelmességét alázatosan megiszolgálom, az mennyi az nagyságtok kegyelmessége leszen, adasson annyit, megiszolgálom alázatosan nagyságtoknak, szolgálaimnak is hogy fizethetnék, sem székelyhídi sem ecsedi jószágban sem csak mi bor sem leszen, az élesdit másfél hete az jég is elveré, arra is gondot viselnék. Az nagyságod kegyelmességét alázatosan megiszolgálom. Nekem az nagyságod kegyelmességétül kell

várnom. Jó egészséggel áldja meg isten nagyságodat. Várad 7. Octobris 1646.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja, fia szolgál
míg él.

Rákóczy György, mp.

Külczim : Illustrissimae Prin. Dnae Dnae Susannae Lorántfy stb.

CCCLXXXVI.

Rákóczy György anyjának Várad november 4-én : »Feleségem az más éjjel szombatra virradólag megbetegedvén, azólta roszúl lévén voltam rettegéssel kegyelmes asszonyom, mindazonáltal isten magát is megtartván ez órában adott isten fiat neki, nagyságodnak akarám alázatosan értésére adni, várván mindennekben az nagyságod rendelésétől. Isten éltetvén engedje ő felsége nevedhessék az nagyságtok szolgálatjára.«

Ugyan ő Várad november 5-én : »Nagyságod levelét vettem, anyai kegyelmes áldását alázatosan révén, engedje isten mind én s mind az is élvén alázatos engedelmisséggel szolgálhasson nagyságodnak. Akarunk alázatosan nagyságodtól érteni neve ki legyen, és ha gyermek egészsége engedi, karácson után mely nap legyen keresztelése napja, kereszt apának is azokat hivassuk kiket Ferkónak hivattunk volt, várjuk az nagyságod kegyelmes rendelését.«

CCCLXXXVII.

Ifjú Rákóczy György öcscsének Zsigmondnak Várad november 9. Sajnálja betegeskedését. »Az kegyelmed jó kívánságát kedvesen vettük. Adja isten mind az mostani kis katona mind pedig Ferkó nevedhvé szolgálhassanak kegyelmednek. Én már ezentúl bizom kegyelmedre az katonák nevelését, kit engedjen is isten kegyelmednek hamar időn megérhetni.«

CCCLXXXVIII.

Rákóczy György anyjának : Somlyó 1647. febrár 13-án : »Öcscsétől tegnap vált el Biharban ; nem mehetett Pocsajra a Berettyó árja miatt. hanem Henczidára készült.

CCCLXX XIX.

Rákóczy Zsigmond anyjának ; Tokaj 1647. február 15-én : tuhatja hogy tegnap szerencsésen megérkezett. — Patak február 20-án : anyja parancsolatját »mind az garádics mind pedig az vár udvara megrakása felől» megmondta a praefectusnak. — Patak február 24-én : »valóban félek, hogy az garádics és várpiacza rakása elmúlik az oroszláný-bástya és az köz-kőfalnak rosszul léte miatt.« Másképp nem tudnak segíteni, nehogy az emberekben kárt tegyen. — Ónod, 1647. márczius 3-án : ő gyakran ír anyjának, de valószínűleg a posták járnak későn. — Patak márczius 16-án : tegnap Kenézlőn volt kecsége halászaton, de nem igen foghattuk mert a víz kicsiny ; a mit fogtak küldi. A Maros kecségéjét kimélni kell hadd szaporodjanak. — Patak márczius 27-én : »urunk ő nagysága valóban parancsolt az építés felől, de sokfelé egyszersmind ugyan igen nehezen érkeznek, kiváltképen az szegénység elveszett marhája miatt. Az kis kert rostélyát most csinálják fel.«

CCCXC.

Ifjú Rákóczy György anyjának Várad april 1-jén. Holnap után meg akarnak indúlni »csak az gyermek Ferkó jobban meg ne nehezedjék.« Negyed nap óta beteges.

CCCXCI.

Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps stb. Illme Prin- 4647.
ceps Fili noster charissime. Salutem stb. Ultima Martii irt apr.
leveledet elvöttük, s hogy az hamis pénzverők előbb állottak.
értjük, de tudakoztassa s fel is kell keresni, mert azok voltak
az fejei, kiben nagy vétke vagyon az élesdi tisztartónak, mert
aligha hírével nem voltak azoknak cselekedeti neki is.

Az leveles ládát hogy sietséggel hozza szükséges.

Huszain pasa bizonyosan elveszett. (A többi ledoktalan.)
Isten hozzon jó egészségben. Datum Albae Juliae die 3. Aprilis 1647.

G. Rákóczy.

Rákóczy kezével : Az testamentumot is felkellene keres-
tedned s közben vinned Bercsényi Jánosnének.

Az öcsédnek szóló levelünket éjjel nappal küld, de úgy,
kezében mennjen. Máté vajda országa közt ma mene végbe
az újabb confoederatiója az országnak és előttünk erősebben.

Külsőim : Illmo Principi Georgio Rákóczy stb.

CCCXCII.

Rákóczy Zsigmond anyjának : Kassa 1647. apr. 6. Panaszolkodik
hogy az ottani kamarán nincs semmi rend »ugyan nem sok gondviselet
vagyott itt az emberekben, csak a magok hasznát keresik.« — Patak ápril
13-án : Fekete János megmondta parancsolatját : Ő kiméli az ottani apró
vadakat, nagyokhoz nincs ereje. Pozsonyban mindent kénytelenségből
cselekesznek. — Patak május 6-án : szívesen küldene ménlovat, ha volna
alkalmas az úvéi közt.

CCCXCIII.

1647. Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat stb.
aug. Kegyelmes asszonyom stb. Az nagyságod kegyelmes pa-
15. rancsolatja szerint itt kerestettem képeskönyvet az palota
megírására, de nem találtathattam, úgy hiszem urunk ő nagy-
sága bevitte volt, nagyságod kegyelmessége, ha kiküldi, mert
hozzá kezdenek az írásához az kápirók, most készítik az festé-
keket. Engedje isten stb. Patakon 15. Aug. 1647.

Nagyságodnak engedelmes alázatos fia és szolgája míg él:
Rákóczy Sigmund, mp.

CCCXCIV.

Rákóczy Zsigmond anyjának Ónod 1647. aug. 24. Atyja írja hogy
Várad felé fog jőni : kérde hogy meddig menjen eleibe ? — Patak sept.
1 : a kézmárki doctor nála volt, azt mondja hogy májában »van fogyat-

kozás» de azt mondja »még nem félelmes derék nyavalyátúl könnyen eleit vehetni.« — Patak sept. 9: májával már jobban van, de a hideg leli. »Sélyei uram tetszéséből csütörtökön Munkácsra indúlok.« Patakon a hideg sok embert lel. — Munkács sept. 14. Hidegtelese már szűnni kezdett. A szőlő szépen érik. — Munkács sept. 16: már jobban van, »az palota aranyozását eddig elvégezték kegyelmes asszonyom, ugyan valóban szép leszen.« Visszatér Patakra. Görgői Erdélyből nyereséggel jó ki, a kérőt (t. i. vásárlót) megtalálták. — Munkács sept. 19: már egészen jobban van; a kézmárki doctor azt írta hogy a savanyú vízzel élést tavasszal kell kezdeni. »Noha ugyan innét akartam nagyságtok eleibe menni, de mivel már az császár commissariusi alá jüttek tudom gyakran búsitják Szemere uramat, ő kegyelme pedig reám halaszt még is küzelb leszek, azért jövő hetfőn Patak felé indúlok. — Munkács sept. 22: a szőlő szépen érik, jó szüretet várnak.

CCCXCV.

Rákóczy György fiának Zigmondnak: Gyalú 1647. october 2-án: sürgeti hogy az oda ki való állapotokról gyakrabban tudósítsa. Nálók nincs semmi rossz hír.

CCCXCVI.

Rákóczy Zsigmond anyjának: Patak 1647. october 3-án. Újja is jobban van, tegnap vágatta ki. Jó volna ha az odaváló dolgokra nézve atyja rendelkeznék.

CCCXCVII.

Életemig való fiúi stb.

Nagyságod levelét vettem alázatosan, az urunk ő nagysága, nagyságod könnyelbbségit is örömmel értem, isten nagyságtok egészségét vastagitsa szibül kívánom. Én az nagyságtok szolgálatjára istennek hála egészségben vagyok, urunk ő nagysága írja kegyelmes asszonyom, hogy még három hétig oda be leszen ő nagysága, de itt kiun igen hasznosnak látszának az nagyságtok hiveinek ha ő nagysága nem késvén meunnél hamarébb jűne ki, látván ide ki az dolgokat, sok lator ember vagyon, de elhittem az mi jobb azt fogja ő nagysága cselekedni. Engedje isten stb. Patakon 8. Octobris 1647.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él
Rákóczy Sigmond, mp.

1647.
okt.
8.

Itt kinn kegyelmes asszonyom sokkal nem hallottam, hogy pestisben halnának, noha sok beteg ember vagyon, de más nyavalyában.

CCCXCVIII.

1647. Éltemig való fiúi sat.

octob.

10.

Nagyságod levelét tegnap vettem sat. Irja urunk ő nagysága nekem is kegyelmes asszonyom, hogy nagyságtok ez jövő hetfün meg fog indulni, ugyan kegyelmes asszonyom nem árt, ha csak Váradig jü is nagyságtok, ide ki sok lator ember nem hiszi az urunk ő nagysága életét. Még ez jövő héten nem fognak szedni az derék hegyeken, valóban jó idő jár. Nagyságod kegyelmességét alázatosan megigyekezem nagyságodnak szolgálni, de most nincsen szükségem az pénzre. Engedje isten sat. Patakon 10. Octobris 1647.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja mig él
Rákóczy Sigmond m. p.

CCCXCIX.

1647.

octob.

14.

Az úristen ő felsége sat.

5 és 6 die praesentis irt leveleidet igen hamar egymás után die 10. praesentis vöttük vala el.

Hogy az ő felsége commissariusinak micsoda választ töttünk, annak im mását külddtük s küldd meg nekik, oda bizon nem mennek könnyen ugyan.

Szakmári az áruló eddig ott lehet, de az mint értjük, Gyulai az szolgál az lator tötte az fogyatkozást, kiről azelőtt parancsoltunk is.

Ha az svékusoké leszen az isten áldásából az győzedelem, nyilván ismég hozzá kezdenek az monasteriomi tractá-hoz; hogyne igyekeznének az evangélikusokkal mindent practikával hamisan ok nélkül cse(le)kedni, ha az magok valásán valókal is azt követik.

Az orvosságokat, kik elmaradtak volt meghozták; az egri passa írása mint pogányé hamisság, instruáltunk minap mi választ adj neki, tars(d) ahhoz magadat s azalatt legyetek jó vigyázásban.

Turánszki cselekedete felől tanáld meg az commissariusokat, lássák mi választ tesznek, ha igazságot, bene, ha nem, protestálj, orvosságát keressük, él az isten, neki búsulunk, reája küldünk Putnoknak, s kivonatjuk belőle; küldd fel az Turánszki levelét is, hadd lássák. de kezekben ne hagyd, meg kell tartani.

Az kassaiakra csak vigyázz, lehetetlen, hogy közölők igaz hiveink is ne volnának, láss, hallj, érts; ha császár ő felrége azt kezdi cselekedni, hatalmas nagy alkalmatosságunk leszen az commissariusoknak való válaszádsunknak s panaszkodásunknak, és hogy semminek állandóságához nem bízhatván, orvosságot kell keresnünk, bizony bár az nemesség is felserkenjen, ha neki megmaradás és szabadság kell, melyről ad partem szöveget is kellene az fejekben verni.

Az pozsoni orvoságokat is meghozták, de hála istennek, nekünk most arra szükségünk nincsen, szombaton az monostori erdőkre voltunk, jártunk egy mélyfölddel lovon is, az derék szüret most van itt be is. Szakmárrúl Kállóbúl bár előbb löttek volna helybe az gyalogok, régen parancsoljuk hogy tartassatok igen jó kémekeket, kinek ugyan járna fizetése, ki mindent hozna meg; az édes atyánk, mikor egri kapitány volt, azok által értett mindent meg s igen is használt, mert szép győzedelmi voltak utána s alkalmas rablásokat megelőzött.

8. die irt leveledet is 11. die vöttük vala el reggel 6 $\frac{1}{2}$ órakor, isten egészségedet tartsa meg. Az katonák szállítását az jó Abaújvár megye bár azelőtt se neheztelte volna, az nem esik vala; az hódolást meg ne engedd, hadd menjünk ki mi is. El kell hinni feles volt az török, annak az darab földnek oltalma soha meg nem lehet, hogy valami nehézség is ne legyen miatta, ha penig az nem kell, hódoljanak be, attúl üresek lehetnek, ha hihetnek az török hamisságának. Isten kivívén vagy Megyaszó vagy más leszen, de csak kell egy jó köz helyet

épitni, az hol bátorságosan lehessen az vitézlő nép s minden felé is elérkezzék.

Mi velünk is leszen német gyalog jó 700, lovas dragon ugyan csak jó 109, az kurtánok 125, innét belől mezei se udvari katonákat ki nem viszünk most az kék gyalog többítésére az székekből válogatva 216 gyalogot hozatunk ki. Ird meg mennyi kék s veres vég brassai posztó lehet ott.

Vesseléni Ferencz levelének mássát ide nem küldted, hanem az Bornemisza János levelét, annak csak meg kellett volna irnod, üljön vesztég, gondolja meg reversálisát, s Váradon is miről intettük, mivel sok árúlkodását nem lehet már hogy mi soká tűrjük, isten csak vigyen ki, bizony mind neki s az társának szemiben mondunk mindent, sokszor viszik az tökört az vizre de egyszer törve szokták haza vinni; te csak vigyázz arra is Kemeczki mikor jü meg s ugyan hova ment; aperte, hogy valamit inditson Kassa, meg sem gondoljuk, mert császárhoz ilyen állapotban nem bízhatnak segítségek felől, magában erőtlen. Az krakkai vajda is meggondolja az végit, mi meglonkadunk, az sok arany is elkel, az várast sok adóságban költségben üzte Kemeczki s az mit kívánnának is, azt sem fogják végben vinni. Az mint megirtuk, az jó úr istennek áldásából im mindjárt indulunk, ma Hunyadon hálunk, okvetetlen isten engedelmeből szombaton Váradon leszünk, s ha úgy kívánná az oda való állapotok ott ne mulassunk, mindjárt indulunk onnét is, s elkezdik hinni, az úr isten még életünket megtartotta, hogy próbáljunk meg. Az borokat be ne takarják az kassaiak s ott fenn csár (*császár*) győzedelmes nem leszen, soha el nem hihetjük, kire nézve praefectus uram az dézmálással ne siettesen, isten bevívén ki sok ember lesüti az fülit s másképen lesznek mindenek, csak vigyázz addig.

Praefectus és Török uramék, hogy jobban vannak akarjuk.

Kemény János uramat mi csak az elmúlt csötörtökön bocsáthatánk el, 19. die Patakon kell lenni mind ő kegyelmének s az uraknak, Kemény János urammal consultálkodván, ha ő kegyelmeknek sietniek kell az kimenetellel, ird meg s ahhoz alkalmaztatjuk magunkat, ha penig az német gyalognak általmenetele kívántatnék előbb nálunknál mindjárt

irhat nekik Kemény János uram s elhivathatja csakhogy igen reá kell vigyázni szökésekre s oly helyre kell őket szállítani, reájok vigyázhassanak.

Kemény János uramnak, Szemere uramnak adass illendőképen mind bort, búzát, abrakot.

Lónyai és Nyári Bernád uramnak is adass mind bort, buzát, abrakot. Szemere uramnak szakasztva illendő módon. Csernel és Klobusiczki uramnak asztalára is ő kegyelme provideáljon, mert Patakról sem másunnét az nem lehet, sőt azt is meghagyd ő kegyelmének, az kassai lakásunkhoz s asztaltartásunkhoz idején hozzá készüljön.

Ím mi az úr isten engedelmeből és áldásából könyörgést hallgatván, mindjárt indulunk s az szerént lesznek szállóhelyeink, az mint feljebb megirtuk. Adja az úr isten sat. Datum Gyalu 14. die Octobris Anno 1647, reggel 5 $\frac{1}{2}$ órakor.

Az te jódra szíbul vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Báköczy stb.

Kivül (R. Zs. kezével:) 16. Octobris 1647, Patak.

CCCC.

Az úr isten ő felsége sat.

1647.

10. die praesentis mensis irt leveledet mi ma reggel 10 órakor Gerő-Vásárhelyt vöttük vala el, 3 és 6 diebus irt leve-
linket mikor vötted el, értjük. 14.

Az ő felsége commissariusinak választ töttünk, kinek mását Baitól ma megküldtük.

Mednyánszki elég szegény ember, hogy semmi hírt nem ír.

Gyulai az rosz ember latrúl s károson cselekedett, könnyű lett volna beadni Váradon valóknak, nem tartjuk az veszszöt, annak, kinek az előtt.

Az elszökött gyalogok számát látjuk, az kik ide be és az Tiszán innét oly helyen tanáltatnak, hogy hozzájuk térhetünk, azokra mi gondot viselünk, te is oda mindjárt azonkép-

pen megfogasd őket, az kik más birodalomban lesznek, az uroktól s asszonyoktól kéressed kézben.

Vesselényi háta megett az kik vadnak, tanáld meg felölök az commissariusokat, érts meg vagyon-é hatalmak, hogy abban ez részből is az ő felsége diplomáját effectuálhassák, avagy nincs, s kívánjad ha vagyon, adassák kézben; az válaszból tanulhatsz nem csak te, hanem mind magunk és commissariusink, nem is kell Vesselényi után járnod.

Az pasa kihája levelét látjuk, ha te az pasának irtal volt s kihája tött választ, te is csak Kiss Andrással tetess úgy választ, az mint minap irtunk vala felőle, ne mocskolódjál te magad az ebekkel.

Az úr isten már kivívén, az épületeket megláthatjuk, ugyan nem is kellett volna se boltozni se tölneni azt az kukorló szarka fészek bátyát, ki az szegleten volt az gombás kert vége felé.

Csak Váraddá kell hozni az savanyúvizet Munkácsról.

Isten ő felsége áldásából mi nem csak Váraddá indultunk ki, hanem oda és Kassára és több váraink látására is, az mit Baitól irt levelünkben bővebben érthetsz.

Az szegény czeibortot ne hagyasd, *Szirmai* ide még nem jött.

Szakmáriverrel kellett 300 gyalognak lenni, azt mondja az gyalog kapitány, számot is veszünk tőle, hol vannak, ő reá bízta volt azokat.

Ibráni uram küldte vala ma meg leveledet, kiben 200 németet kéretsz Ónodban, hogy küldjön, el is küldte az mint írja, de ha reájok vigyázás nem leszen, közel levén Szendrő, felő el ne szökjék benne. Jobb lött volna oda mind magyar gyalogot küldened, reájok kell igen vigyáztatnod, mert el kell hínni Vesselényi latorkodni fog s talám titkon csalogatni kezdett benne, ki ha így lenne s megfoghatná az embert s reá bizonyodnék, csak felkellene akasztani. Az német kapitánynak is meghagyd, reájok vigyázzon, sőt ha oly nagy szükség nem kívánná, jobb volna őket Kallóban vagy Liskára avagy Tokajban szállítani. Bizon bannánk ha elszöknének benne.

Az bátyád eddig jött velünk, innét holnap visszamegyen. Beszterczén az terminuson ő fog képünkben lenni. Hála isten-

nek minden cselédivel egészségben vagyon; minket gyakorta tudósíts, érthessünk mindenedet.

Lónyai uram Váradon vagyon az bányában, onnét ő kegyelme az jövő hétfőn fog megindulni; ott fogjuk érni; nincs jó egészsége az mint írja.

Mi az úr isten áldásából holnap Feketetón hálunk.

Adja isten sat. Datum Bánfi-Hunyad, 14. die Octobris Anno 1647, estve 8 órákor.

Az te jódra szüből vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rákóczy de Felső Vadász stb.

Kivül: 18. Octobris 1647. Bénye.

Jegyzet A dült betűkkel szedett szó rejtelmes.

CCCCI.

Az úr isten ő felsége sat.

1647.

Ma reggel 9^{1/2} órákor Pusztá-Sebesnél, az hol ebédet is öttünk, sátor alatt vöttük vala el 12. die praesentis mensis irt leveledet, értjük 7. die irt levelünket mikor vötted; az mint tegnapi is megirtuk, hála istennek mi naponként épülünk, isten tégedet is tartson és éltesen egészségben.

octob.
15.

Mednyánszki bár az korszókat alá küldte volna eddig is talám azért már nem fog mulatni.

Az török fenyegetőzést, hogy érted, jó, mert hozzá tudsz készülni s reá vigyázni; azután is ójja az úr isten az mi birodalmunkat, de csak addig ne legyen, míg isten kiviszen s disponálhatunk, azután nem leszen olyan módja talám benne ő gyakorta nem oda szokott menni, az hova fenyegetőződött, hanem másuval; akár Megyasztót, Szántót, vagy Tályát, Tarczalt, Gönczöt akraná is megpróbálni, csak erősíts(d) meg Ónodot praesidiommal, bizony markában szakad, mert annak kapuját igyekez ő betenni, gyaloggal s lovassal próbálva osztán; mi most is megparancsoltunk Ibráni uramnak, akár német gyalogot akár lovast kívánsz, általküldené. még az váradi katonákat is elküldje, de nekünk az tetszenék, Szakmártil

vitetnél által jó 50 gyalogot 100 lovast, és ezeket szállítanád öszv, az Ferencz István katonáival együvé egy illendő helyre, o'ly helyre, hogy az ónodi katonákkal gyaloggal magokat mindenkor conjungálhatnák, s mit kellene cselekedni is, hasznosabb úgy lenne ha együtt cselekednének. Önödot is erősítne meg kell és magyar gyalog lenne 500 benne, ott is lenne gyalog 200, lovas 600, bizony megütődik az orra az ebeknek ; az alatt vigyázz igen, fogadtass igaz jó kémeket, kinek járjon illendő fizetések s idején hozzanak mindent meg, sok gyanús akaratjoknak eleit vehetik.

Nem csodáljuk, ha az szegény Gömör vármegyei község reá támadt volt az putnokiakra, mi azt gondoljuk mind megkegyelmez azoknak Vesseléni Ferencz s csak ezenben múlik.

Horvát Györgynek meg kell már jünni nem sokára.

Micsoda falvokról s miképen kellessék Szécsényi Péternek fateálni, isten Váradá vivén, megirjuk.

Az czeihortot ne hagyassátok, ha hagymázban fekszik s meghaladta az 21 napot, mi jó reménységben volnánk hozzá, isten meggyógyítaná ; az újkeresztyén borbélylyal is hozzá láttass.

Mi isten áldásából naponként előbb-előbb megyünk s okvetetlen szombaton isten engedelmeiből Váradon leszünk ; az németekre reá vigyáztass, az mint tegnap is erről bőven irtunk. Adja az úr isten sat. Datum Feketető, die 15. Octobris Anno 1647, estve 6 órákor.

Az te jódra szívből vigyázó édes atyád.

R. György m. p.

Külszím : (a fejedelmi titkár kezével) Illustrissimo Sigismundo Rákóczy stb.

Kívül : (Rákóczy Zsigmond kezével.) 20. Octobris 1647. Patak.

CCCCII.

Rákóczy Zs. anyjának Patak 1647. Oct. 17. Örül kijebb jöveteleken, ez sok kósza hírt meg fog szüntetni. Somlyódon már megkezdték a szüretet.

CCCCIII.

Az úr isten ő felsége sat.

1647.

Mednyánszki leveledet ma reggel 9 órakor Réven adta ^{octob.} 17.
 vala meg; áldott az úr istennek neve még eddig mind békével s
 egészségünknek épülésével jöttünk, holnap Vásárhelyt hálunk
 ki egy mélyföld Váradhoz, szombaton ebédre bemegyünk isten
 áldásából, s az mint már sokszor megirtuk, oda érkezvén Ke-
 mény János urammal consultálkodjatok, s ha szükséges, hogy
 mennél hamarébb általmenjünk, irjátok meg s mi itt semmit
 nem késünk, mentest indulunk.

Az kassaiak felől mi úgy elmélkedünk ha *latorkodni*
akarnak addig igyekszik *magokat praesidiommal* magokat
megerősíteni, míg *mi be nem megyünk*, hogy ők praescribál-
 hassanak nekünk, ezt kell Kemény János urammal considera-
 tióban vennem.

Hogy az hét vármegyéből Budán követ volna, hihet-
 lennek látjuk, kinek mindazáltal könnyen végére mehetsz.

Az magyar és lengyel had fogadásnak is könnyen végére
 mehetsz, tanálhatsz hiteles embert, kit beküldhetsz s szemmel
 látott s fülével hallottat hozhat, kit el sem kell mulatnod,
 noha mi azt el nem hihetjük, hogy az magát abban elegyítné
 magyar hadnak penig nem tudjuk hol tennék szerit, nincs
 bizony semmi kétségünk, markokban ne szakaszsa isten mos-
 tani practikájokat is.

Bánnánk igen az czeibort halálát, kit isten gyógyítson.

Az savanyú víznek hozott korsókban, elsőben csak 6
 korsóval kellett volna hozni, azután 6 nappal meg más 6-ban
 és így az többiben is.

Kún György uram helyett Kassára mást kell ál-
 latnunk.

Az kassaiaknak jól töttél válszt; adja isten lássunk sze-
 rencsés órában. Datum Elesd, 17. die Octobris Anno 1647.
 délest 5 órakor.

Az te jódra szívből vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy de Felső-Vadász sat.
Kivül (Rákóczy Zs. kezével) 20. Octobris 1647, Patak.
 (A dült betűkkel szedettek rejtelmeseek.)

CCCCIV.

1647. Georgius Rakocy, Dei gratia sat.
 octob. Illustrissime fili noster charissime sat. Mi az úr isten-
 18. nek áldásából ide ezen órában békével érkezünk s im holnap
 reggel akarunk hemenni váradi házunkhoz. Az leveleddel
 Baji ma öt órakor reggel érkezett vala évesdi házunkhoz,
 melyben az minemű dolgokról írsz, mi most arra, hogy bő
 szóval írjunk választ, szükségesnek nem itéljük; holott az el-
 múlt napokbeli egynehány rendbeli leveleinkben irván azokról,
 csak olvasd jól meg leveleinket, azokból elég tanúságot és in-
 formatiót vehetsz. Azonban hallj, érts és láss is minden felé s
 minket is tudósíts gyakran. Az úr isten áldomásából im Vá-
 raddá holnap bemenvén, elvárjuk oda tudósításodat; Kemény
 János uram is már úgy hiszszük holnap oda fog érkezni.
 Nyári uram is az szerint, s im Lónyai uram is hétfőn Telegd-
 ről bejövén hozzánk, minden okvetetlen kedden oda kiindúl s
 az tracta sem fog elhaladni az mi részünkről is. Az negyven
 vég kék brassai posztót minden késedelem nélkül küldjed
 Váraddá, ne haladjon azon gyalogink ruházása az kik szá-
 mára szántuk. Quem de coetero sat. Datum in possessione
 nostra Vásárhely ad Várad die 18. Octobris Anno dm. 1647.

G. Rákóczy m. p.

216 gyalog im most válogattatott az székelységről s
 azokat kell megruháznunk.

Hevesben elküldj s megláttasd azt az kiről írsz.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rakoczy de Felső-Vadász stb.
 (A dült betűkkel szedettek titkos írással.)

CCCCV.

Georgius Rákóczy, Dei gratia sat.

1647.

Illustrissime fili noster charissime sat. Isten áldomásából, octob.

mi ezen órában 9 órakor érkezénk ide váradi házunkhoz mint csendességben s türhető egészségben; meddig leszen mulatásunk, arról most bizonyost nem irhatunk. Mi is onnét töletek várván, abhoz képest kelletik indulásunkat, útunkat alkalmaztatnunk. Ha most az halfogásnak jó fiatja volna, hagyjad meg az praefectusnak mind kecségét, tokot, vizát, pozsárt, potykát fogasson számunkra és küldjön mentől hamarébb igen szép frissen, s ha elevenen szintén nem lehet is, mennél szebben újobban küldje, mivel most mi nagyobb részént mind inkább hallal, nem hússal, élünk. Italunkra való jó íző borra is volna szükségünk, olyat is pinczetokokba küldjen egynehányfélét, az Somlyod borában is s egyébfélét is, az minemőt gondolnál magad is, nekünk tetszenék; tudhatja praefectus uram az Szent-István nagy szőlőbeli bornak ízét, olyat köllene küldenetek, csak legyen egynehányféle az melyik tetszeni fog megköstolván megírjuk, s abból kell osztán többet hozni. Harrinnai elérkezett az savanyó vízzel, de nem igen jó, hihető attól is, ritkán tekéntette meg, kilocsogván nem töltögette meg gyakorta s megtörődött. Az palaczkokban is elromlott egy. Idők igen jók járnak, ma igen szép csendes eső is lön bejövetelünk alatt. Adja isten sat. Datum in arce nostra Várad, die 19. Octobris Anno 1647.

G. Rákóczy m. p.

Vigyázásban minden felé jóban légy *ha az császáriak hadat fogadnának* meg kell nekünk az oda bemenetellel azt előznünk, kiről éjjel nappal tudósíts, az Ónodban levő nemetekre igen vigyáztass el ne szökjenek.

Külczim: Illustrissimo Sigismundo Rákóczi stb.

Kivül R. Zs. kezével: 20. Octobris 1647, Patak.

(A dult betűkkel szedettek rejtelmesek.)

CCCCVI.

Rákóczy Zs. anyjának Patak 1647. Oct. 21. »Kemény János uram most itt vagyon, itt fogja megvárni az több követ urakat.« Úgy hiszi, hogy atyja nem fog múlatni Váradon.

CCCCVII.

1647. Az úr isten ő felsége sat.

octob. Tegnap vöttük vala el 18. irt leveledet, úgy hiszszük
21. eddig mind Feketetőről, Élesdről s Harinnaitól irt leveleinket elvehetted, istennek áldásából mi már jól épültünk; az ő felsége commissariusi s egyebek is ellhitték eddig, hogy még az jó úr isten áldásából élünk; aligha az lőcsei conventiculumja is Vesselényi Ferencznek arra való nem volt. Az szökött gyalogok akárki jószágában legyenek az mi birodalmunkban, mindenütt csak kergetni s fogni kell őket, az ki az más birodalomban lesznek, az diploma erejével kell kézben kérni. Isten kivén commissariusinkat, az kik Vesselényi háta megett vannak, azokat az commissariusok, hogy restituáltassák, kívánni fogjuk, s talám semmihez sem kezdetünk addig míg azt nem effectuálják.

Törös uramat sollicitáld, adjanak választ az Turánszki dolgáról.

Elég az, hogy Kis András választ tött az rosz pasa kihája levelére.

Az szegény czeibort betegségének mennyi napja vagy hete legyen, örömet értenénk, ha az 15, legfeljebb 21 napot meghaladta volna, mi reméljük meggyógyulását; immár el kell válni, ha eddig el nem vált is, vagy életre avagy halálra való lesz.

Szükség az Onodban levő németekre alattomban vigyázni.

Az mely törökök Onod körül csavarognak, ha kárt nem tesznek, nem kell bántani, de ha az min kapják, csak hozzájuk

kell nyúlni, az jó vigyázás igen hasznos, mi úgy remélljük az budai vezért is meg fogják már változtatni.

Hála istennek, hogy bővelbb bor leszen az reménységnél.

Tudtuk hogy innét tért volt meg *Szirmai*. Az salétrom szedőnek hagyd meg, töltse 100 mázsára s ottan vitesd be Patakra.

Az anyád innét szerdán megindúl, s szombaton Tokajban akar lenni, de az más héten meg vissza fog júni, ha nekünk által nem kelletik mennünk, mi is isten engedelmeiből holnap reggel fáczánozni megyünk, csötörtökön estvére vagy on szándékunk, hogy bejőjjünk.

Mednyánszki mikor jött volt udvarunkban, megirtuk volt Elesdről, nem sokára ismég felküldjük.

Az hort elküldeni pinczetokokban és kecségét is küldeni ne késsetek. Adja isten sat. Datum Várad 21. die Octobris, Anno 1647, délest 2 óra után.

Az te jódra szívből vigyázó édes atyád,

R. György m. p.

(Irva Rákóczy Zsigmondnak.)

CCCCVIII.

Az úr isten sat.

Legyen az úr istennek szent neve, édesem. (*kimaradt*: 1647. octob. 23. *áldott*) még ez óráig én bizony inkább épültem egészségemben, mint sem fogytam volna. Isten ő felsége holnapot adván érnem, édesem, bemegyek ebédután s ez héten sehova az hányán kívül nem megyek; oda is szombatra ebédre, az nap bemegyek. Nekem tegnap szép mulatságom vala, mert csak ebéd után (mivel ebédig csak szekeren mentem Ürögre) fogattam 90 nyúlat s 3 özet, fáczánt keveset, mert nincs tanúlt czenk, ma 15 fogattam. Im tizet, édesem, szépeket küldtem, adja isten egészséggel elköltened. 3-at magam löttem. Rákóczy Zsigmond írja ott Patakon nekünk való ivó bort csak nem találni, ő is csak nyavalyog, én Munkácsra s Szakmárra küldök, mert az erdélyi bort ha hordókban hozzák is, megtörődik, színét is elhagyja.

Kérlek, édesem, egészséged felől gyakorta tudósíts. Adja
isten sat. Datum Barakon die 23. Octobris Ao. 1647, délest
3^{1/2} óraker.

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Lorántfy stb.

CCCCIX.

23. Keresztesi János 19. die irt leveledet ma 5 $\frac{1}{2}$ órakor Jánosdon reggel adta vala meg. Értjük 15, 17 és 19. diebus irt leveleinket mikor vöttek volt el.

Az török csendes magaviseelésének nem kell hinni. Igen igen vigyázni kell, és igen szükséges, hogy oly helyre szállítsanak lovast, gyalogot, az honnét minden felé hasznosan szolgálhassanak ha kívántatik.

Ha 2000 lovas és 1000 gyalog lesznek s jó vigyázatban lesznek, soha nemhogy az egri török, ki ott lakik de annál több is meg nem próbálja őket; ha úgy rendelted az mint magok kívánták, az igen jó.

Az szakmári gyalogink mi úgy tudjuk

.....*)

. magam ugyan mind szekérben voltunk, az jó
 agarink, azon kívül is elküldtük az javát elől, fáczánt is 15
 fogattam ma. Ím ezt küldünk az anyádnak igen szép 10 fá-
 czánt. Mi is mind lovan jártunk. Adja isten minden jót hall-
 hassunk felőled. Datum Barakon 23. die Octobris Ao. 1647,
 estve 6 órakor.

Az te jódra vigyázó édes atyád

R. György m. p.

*) Az első lap értelme itt megszakad. Folytatása úgy látszik má.
ivra volt írva mely elveszett.

Az czaibortot ne hagyasd el, holnap bemegyünk Váradra, tedd szerét vagy két, jó olyannak ki az fogoly madarat hazura hozták. küld ki kár nélkül mennél hamarább.

Külszim: Ilustrissimo Sigismundo Rákóczy sat.

CCCCX.

Rákóczy Zs. anyjának Patak 1647 Oct. 23. Szeretne anyja elé menni, de messze nem mehet »mert urunk ő nagysága parancsolatjából innét indulnak meg a commissarius urak, itt elsőben valami tanácsok leszen.« Lónyai, Nyári szintén akkor tájban érkeznek ide.

CCCCXI.

Az úr isten ő felsége sat.

1647.

Kovács György katonája tegnap reggel adta vala meg octob.
21. die praesentis irt leveledet; jobb hogy vissza jöttek, ha 25.
ott nem kívántatott lételek.

Az anyád ma Nánást hál s holnap Tokajba bé megyen.

23. die praesentis irt leveledet is tegnap ott az várban
5 óra előtt vöttük vala el, értjük 20. 21. die irt levelink is
mikor mentek kezedhez, oda menetelünk felől penig Barakon-
ból bőven irtunk, az borküldés felől is.

Az gyalogokot mindenütt fogdosni kell, az hadnagyjok-
kal is feliratjuk lakó helyeket, az kit tudnak benne, mert To-
ros uram oly igen ajánlja az Vesseléni Ferencz tökéletlen
barátságát, requirálnod kellene az elszökött szolgák felől, lát-
nád mi választ tenne. Igen jó leszen gyalog hadnagy által
megkerülned kik legyenek háta megett ha ott lennének
vele. Bezzeg állhatatlanná löttek az nagy emberek is, majd se
hit tisztesség unalomban vagyon nálok, nyilván az isten az ő
igaz iteletiből tovább akarja még az keresztyénséget büntetni;
elhíttük ha módjok leszen mind franczúznak s svokusnak
benne, me, fogják trompfolni az bavarus állhatatlanságát;
elhíttük ha most lőtt volna *Szentpáli s Jármi* uramék ott, az

hol voltak, különben jöttek volna ; úgy értjük mi is, vagyón
 hírünkkel, hogy az budai vezért megfogják változtatni s az
 passákat is, most kell igen vigyázni, mert ilyenkor szoktak ők
 próbálni.

Az mecenséfieknek megparancsold, választ se tegyenek,
 nemhogy behódolnának, sőt ezután valaki ilyen leveleket hor-
 doz, megparancsold nagy büntetés alatt, megfogják s kezed-
 ben vigyék ; az németekre nagy vigyázás legyen.

Parancsoltunk már magunk is, az salétrom szedőnk ide
 jöjjön, talán az is holt hírünknek alkalmatosságával maga
 hasznára fogott vigyázni.

Igen kell vigyázni az egrí töröknek mind készületére s
 idegen töröknek oda gyülekeztére.

Lónyai uram innét kedden indult el, ha ma nem is, de
 holnap ott fog lenni, talám Már (?) uram is mind Szirmaival s az
 többivel, ő is az ország statutomához tartsák magokat az haj-
 dúk állapotjában is.

Az tatárok kívánsága állhatatlanságos.

Törös uram emberül tött választ, csak volna sinceritás-
 sal, soha meg ne engedd, hogy Borsod vármegye, se más, az
 ki mi birodalmunkban vagyón, olyat építsen az hová az ország
 nem rendelte.

Datum in arce Várad, 25. Octobris Anno 1647.

Az te jódra szívből vigyázó édes atyád

R. György m. p.

Külezim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy.

Kirul : 25. Tokaj 1647. Octob.

(A dült betűvel szedettek rejtelmeseek.)

CCCCXII.

Az úr isten ő felsége stb.

Debreczenből irt leveledet. édesem, im most reggel 10
 órakor vóm stb. Az herczeg semmi derekast nem irt, csak tu-
 dósít elvötte levelemet s mindjárt Horvát György után meg-

hitt szolgáját küldé hozzám, s az által fog mindenről tudósítani.

Az kecségét meghozták édesem, kit kedvesen vöttem. Ez estve is 6 fáczánt küldtem, Rákóczy Györgynek is annyit; ott is annyi maradt.

Mínthogy az én általmenetelem haladni fog, azon légy édesem, te se késsél oda sokat.

Adja az úr isten stb. Datum: Várad, 25. Octobris Anno 1647.

Az te jódra vigyázó urad édesem

R. György m. p.

Újvárból csak tegnap érkeztek az borokkal, de igen savanyosak, abból mi talán egy hétik (*így-hétig*) sem ihatunk; Munkácsra, Szakmárra fogjuk küldeni Dobait, bár csak onnat jó új ürmös bort hoznának.

Dalmadi itt fog megházasodni.

Farkas Ist..... meghalt.

CCCCXIII.

Az úr isten ő felsége stb.

1647

Im az úr istennek szent áldásából, édesem, az mostani mulatságomból mind békével s egészséggel szálltunk le Szakmárról. Im most 3 $\frac{1}{2}$ órakor délest bizonynyal írom édesem ez 2 $\frac{1}{2}$ nap alatt jobban épültem egészségemben, mintsem egy héten ott lenn létemben, jól és édesden ehetem meg mind ebédemet, vacsorámat; az úr isten ezután mint adja, ő felsége hatalmában vagyon. Úgy remélem édesem, az 9 fáczánt megvitték eddig. Im most is küldtem narancsot nro 80, apró czitromot nro 264, öreget nro 40, adja az úr isten egészséggel elköltönetek mindeneket. Rákóczy Györgynek is 8 fáczánt küldtem... eden uramnak 2, mert az felesége ismét megnehezedett, az kézsmárki doctort is odabocsátottuk. Kemény János uramnak számára is (*így*) 6 fáczánt küldtem, édesem küldd meg le velünkkel mennél hamarább. Itt is maradt fáczan számunkra nro 7, ezeket mind csak tegnap s ma ebédik fogattam; tanál-

nov

tam ez utamban 300 fáczánt, nagy szarvasokat, abban is leve-
rettem. Isten engedelmebül kedden ugyan megindulunk éde-
sem, s téged is Székelyhidra várlak. Adja az úr Isten stb. Da-
tum Várad, die 2. Novembris Anno 1647.

Az te szerelmes igaz urad édesem

R. György m. p.

CCCCXIV.

Az úr isten ő felsége stb.

Patakról 1. die praesentis irt leveledbül örömmel értem
egészségben való lételeidet stb. Im ezennel a kocsimban me-
gyek és a mint ezelőtt már édesem megírtam, útam az úr
isten engedelmebül, úgy akarom végben vinni s szombatra el
is várnál Székelyhidra. Adja az úr isten, lássuk egymást sze-
rencsés órában.

Itt is nagy szárazság vagyon, elannyira, hogy az hova
múlatni valánk, majd jártunk vagy 12 falú határát, de sehult
derekas zöld vetést nem láttam, deres napok valának, most
lágyabb idő jár, szántnak, vetnek az emberek, sok vetetlen
föld is marad. Az szürettel oda igen elmaradtak, talám azok
jobb borok lesznek. Az mely ökröket ott el nem adhattak, ab-
ban Sándor debreczeni hiteles embereknek 150-et adott el
20 talléron bokrát; az marosvásárhelyi barom jött és nro 42
barmot (*kimaradt: adtak*) el fl. 25. bokrát, még 118 vagyon,
ennek is talám 100 ma elfogják adni, azon vagyok, ha lehet az
Rákóczy Zsigmondnak 200 harma közül is ha csak 100-at is
oda adhassak.

Az kecségét édesem kedvesen vöttem. Én is Pálítól
szép fáczánokat, narancsokat, citromot küldtem édesem. Da-
tum Várad, 4. die Novembris Anno 1647, reggel 6 órakor.

Az te jódra vigyázó urad édesem

R. György m. p.

CCCCXV.

Rákóczy Zs. anyjának. Patak, 1647. Nov. 9. Nincs semmi rossz híre „az mely törökök felől hír volt, azok is csak valami csavargók után akartak menni.”

CCCCXVI.

Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsánnának Besztercze 1647. Nov. 10. Tudatja, hogy „valamennyire jobbakban van.”

CCCCXVII.

Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat sat. 1647.
 Nagyságod levelét ma vettem alázatosan, egészségét ^{nov.}
 örömmel értem, melyet isten sokáig megtartsa szívből kívá- ^{21.}
 nom én, is az nagyságtok szolgálatjára egészségben vagyok.
 Kegyelmes asszonyom urunk ő nagysága írta vala, hogy hol-
 nap ide fog júni, melyre képest én is megindultam Patakról,
 itt is már nem késhetem, mivel élés nincsen, ha volna is az
 nagyságtok ide jövetelére kell Patakra is mennem s meg
 vissza bajos, hanem isten áldásából holnap nagyságtok felé
 indulok, ha nagyságtokat ott érhetem vasárnap estvére beme-
 gyek Szathmárra. Jármu uram felül kegyelmes asszonyom
 semmit nem hallottam, Fráter Pál uramnak noha az előtt is
 meghadtam, de most is meghadtam. Engedje isten nagysá-
 godat láthassam jó egészségben, Patakon 21. Novembris 1647.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él :

Rákóczy Zsigmond m. p.

CCCCXVIII.

Báthory Zsófia Lorántfy Zsuzsánnának. Kolosvár, 1647. Decz. 11. Tudatja, hogy a gyermekkel együtt tűrhető egészségben van.

CCCCIX.

1647. Életemig való fiúi stb.
 dec. Vettem nagyságodnak levelét stb. Úgy vagyon kegyel-
 31. mes asszonyom, az itt való templom majd alkalmatlan, mind-
 azáltal idején meghattam volt, megigazítsák az fákat. Hála
 istennek, békével múlathatók az ünnepeket el. Urunk levelé-
 ből is értettem nagyságtok Munkácsra jövetelit s onnét Má-
 ramaroson bé, remélvén ő nagysága hamar végét az tractá-
 nak, kit bár engedjen isten jó véggel s hozza nagyságtokat
 hamar bé. Az pataki s oda ki való lakás télben kíváltképen
 bajos mind az szegénységre, udvar népire nézve. Isten nagy-
 ságotat stb. Deés 31. Decemb. 1647.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálója míg él
 R. György m. p.

CCCCXX.

1648. Életemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat
 jan. ajánlom sat.
 11. Istennek hála kegyelmes asszonyom urunk ő nagysága
 egészségben vagy; én is az nagyságtok szolgálatjára. Im
 urunk ő nagysága nagyságodnak két őzet küldött, engedje is-
 ten nagyságodnak egészséggel elkölteni. Szegény Bethlen Ist-
 ván uram, tegnap délyest két órakor halt meg, Dániel János
 uramat küldi urunk ő nagysága oda, hogy temetése s az vár
 dolga felől is végezzen Rédei urammal. Engedje isten sat.

Szerencsen 11. januári 1648.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálója míg él:
 Rákóczy Sigmond m. p.

Külczim: Celsissimae Principissae Dominae Dominae Susannae
 Lorántfy sat.

COCXXI.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat 1648.
 ajánlom sat. jan.

Nagyságod levelét tegnap vettem alázatosan, egészségét 15.
 örömmel értem, melyet isten sokáig tartson meg szíbul kívá-
 nom. Urunk ő nagysága istennek hála egészségben vagyon; ő
 nagysága sok dolgaitul nem érkezett írni nagyságodnak, hol-
 nap innét ő nagysága bizonyosan megindul, pénteken Szántóra
 megyünk, akkorra oda várja ő nagysága nagyságodat. Sze-
 mere uram írja urunknak, hogy Kassán csak sütőjök sincsen,
 nagyságod parancsoljon praefectus uramnak legyen gondja ő
 kegyelmének arra is, küldjön sütőköt. Eperjest immár végben
 mentek az dolgok, azért ő nagysága is nagyságoddal Kassára
 megyen.

Engedje Isten sat.

Onodban 14. január 1648.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él
 Rákóczy Sigmond m. p.

Külczin: Celsissimae Principissae dominae dominae Susannae
 Lorántfy sat.

CCCCXXII.

Szolgálók kegyelmednek édes öcsém uram stb. 1648.

30. Decembris Anno 1647. írt kegyelmed levelét ez jan.
 előtt harmad nappal vettem, 7 hujus mensis penig, kit írt ke- 12.
 gyelmed, vettük ma stb. Urunk irta Törös uram ott létét az
 felső hirekkel.

Az Dunán innen levő török hadak Budához mennek,
 úgy hozák hírét, császárt is Fehérvárra várják tavaszra, kit
 bizonyosnak lenni ir Barcsai Ákos uram, a vezér azért mulat,
 Nándor-Fehérvárra készülnek, ha Budához mennek az hadak,
 azt itili próbálni akarnak. Az kis órát meghozták, kegyelmed
 jóakarátját megszolgálom. Tartsa meg isten stb. In Szamos-
 Ujvár, 12. Jan. 1648.

Kegyelmednek atyjafia, bátyja, szolgál míg él
 Rákóczy György m. p.

CCCCXXIII.

Rákóczy Zsigmond anyjának, Terebes 1648. majus 10: holnap utánra ebédre Munkácsra igyekszik menni. — Munkács május 19: »az kézmárki doctor kegyelmes asszonyom oda fel vagyon Vesselényi Ferencz uramnál, hanem Sélyei uramért küldöttem.« Panaszolja hogy ott szárazság van. — Munkács május 21: »Ugyan kegyelmes asszonyom félek az savanyú víz ital nélkül most is el kell lennem, mivel a kézmárki doctor nem jöhet, Sélyei uramnak két levelet is irtam, de semmi válaszm nincs, nem tudom hol vagyon ő kegyelme.« Az idő esőre fordult, a bástyaoldalon szép a szőlő. — Savanyóviznél május 26: tegnap érkezett oda Sélyeivel, ki orvosságot rendelt neki melynek nem igen tapasztalta hasznát; a doctor nem javálja, hogy a savanyúvizzel derekason, éljen, míg fundamentom nincs. Klobusiczki egy hét előtt házához érkezett. — Munkács június 4: a praefectus (Debreczeni) tegnap érkezett meg, most egészséges, gyalog ment fel a nagy hegyre. »E héten még kegyelmes asszonyom itt kell lennem a pénz olvasás miatt.« A portára az állapotok szerint szükség vigyázni; »a fundáló sem jű alá.«

CCCCXXIV.

1648.

június

6.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram stb.

Vettem kegyelmed levelét postánktúl stb. A lőcsei orvost valóban várnök. Az lengyel király halála nagy akadályt szerez és köztök való egyenetlenséget az lengyeleknek, felő intestinum bellum ne legyen köztök, noha külső ellenségek is elég támada, nehezen alhatnak új királyválasztáson meg. Az ő felsége hada megverése tovább halasztja a békességnek meglétét, az isten vagyon az svékusokkal, nyújtsa tovább is áldását reájok.

Mi édes öcsém uram, szombaton megyünk, ha isten engedi, Székelyhídra, az hová nagy szeretettel elvárjuk kegyelmedet, kérjük is ne szánná kis fáradságát. Úgy tudósít Görgei uram, urunk ultima hujus mensis indul ki, most császár számára kerestet pej szekeres lovakat, tülem is kéret ő nagysága, török lovaimtól nehéz megválnom, azonkívül ha lészen,

kedveskedem ő nagyságának. Moldvában lévő emberim felől semmi hírem nincsen. Én míg élek stb. Somlyón 6. Junii 1648.

Kegyelmed igaz atyafia bátyja szolgál míg él.

Rákóczy György.

CCCCXXV.

Ifj. Rákóczy György anyjának Tasnád 1648. jun. 12 : »Urunk ő nagysága parancsolta vala, hogy az elmúlt ünnep után két héttel beküldenék pénzért« s ezért most be is küldött, szüksége is volna rá, mert Jaszlóra is kell küldenie s szolgálai számára is kell.

CCCCXXVI.

Szolgálók kegyelmednek édes öcsém uram stb.

1848.

Vettem utóbb Patakrúl irt kegyelmed levelét, örülök az kegyelmed jó egészségének, én is hála istennek békével érkeztem be; olcsóbb karabinokat szeretnék és ha Krakkóból olcsóbban pataki kupecz meghozná, nyereséggel adnám meg neki az árokat. Kegyelmed levelét nagyságának mentest megküldtem. *(Itt érdektelen dolgokról ír.)*

junius
17

Az csesdi udvarbíró rút dolgot cselekedett részegen Mihályfalván, székelyhídi jószágban szegény embereket verte halálra, lovokat elvitte, idegen ember jószágán se kellett volna cselekedni, annál inkább ő nagyságokén, kegyelmeddel mienken, fenytse meg kegyelmed, inquiráltatók, az inquisitiót is elküldtem kegyelmednek. Mig élek stb. Várad 17. Junii 1648.

Kegyelmed igaz atyafia bátyja, szolgál míg él.

Rákóczy György mp.

Kulczim: Illustr. Domino Sigismundo Rákóczy stb.

CCCCXXVII.

1648. Éltedig való fiui stb.

junius Nagyságod levelét ma vettem alázatosan, Jármí uram

18. kegyelmes asszonyom talán másképen fog gondolkodni, az nagyságtok kegyelmességét látván, az más héten be fog indulni, mivel kegyelmes asszonyom az mint az állapotok vannak, melyeket nagyságod tud, nagy dolog, ha vagy egyképpen, vagy másképpen ő kegyelmének nem jut az szolgálatban, job most tegyen rendelést házánál. Engedje isten stb. Patakon 18. Junii 1648.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él.

Rákóczy Zsigmond mp.

CCCCXXVIII.

1648. Éltedig való fiúi stb.

junius Kegyes uram istennek hála most is sehonnan

21. semmi gonosz hireim nincsenek, az török szomszédok is csendességben vannak. Maurer Mihály uram nem tudom, ha eddig nem is, de nem sokára beérkezik nagyságodhoz. Kegyes uram nagyságodnak alázatos értésére adni katonái az fizetést nem győzven várni, köztök Kapos György lévén, mivel maga Ferenczy uram vagy on felzendültek, magát is Kapos uramat csak meg nem ölték, talán negyven vagy ötven maradott meg az hadnagyon kívül, az többi mind elment, az mint hallom azért vissza jönnek nem sokan maradnak el; én Jármí uramat küldöttem oda, holnap leszen mustrájok, fizetések, ha nem csendesednek . . . kikeresem, megis büntettetem. Engedje isten stb. Patakon 21. Junii 1648.

Nagyságodnak alázatos fia és szolgálja míg él.

Rákóczy Zsigmond.

Külszim : Celsissimo Principi Georgio Rákóczy Dei Gratia stb.

Kivül Rákóczy György kezével 26. Junii délest 12 órakor. Mátéfalváról (9) ez órában flunk vissza jűve.

Eredetije Gy. Fehérvárt a Batthyány könyvtárban. N. 5. IV. 5.

CCCCXXIX.

Rákóczy Zs. anyjának. Patak, 1648. Jun. 23. Klobusiczky a Bodor Benedek leányát férjhez akarja adni.

Ifj. R. György ücscsének Zsigmondnak. Várad, 1648. Jun. 24. Atyjok írja, hogy Máté vajda sok pénzt küld a postára a császárnak : több mint 200.000 tallért. Atyjuk két hét múlva kiindul Munkácsra, — nem szeretné, ha neki be kellene menni. — Várad, 1648. Jun. 28. A híreket ezután „clavissal“ (azaz rejtelmesen) fogja írni.

CCCCXXX.

Szolgálok kegyelmednek mint kedves öcsém uram-^{1648.}
nak stb. ^{Jul.}

Az lengyel tegnap érkezék, estve bocsátók el, szolgánkat rendelvén melléjek. Csavargó kergetni küldtünk vala ki, ónodi katonákra találtak volt, Csontos Mihály, Kardosék voltak. Az ecsedi katonák cselekednek rettenetes insolentiát, im mit irjanak, kegyelmednek in specie oda küldtem levelét Rácz Jánosnak; azonkívül is csoportonkint járnak, úgy hódoltatnak. Az udvarbíró 25 magával többet is jár, s úgy..... csak ideig, holott senki nem bántaná, kegyelmed paranesoljon efféle nélkül legyenek el. Tartsa meg isten stb. Várad, 1. Julii 1648.

Kegyelmed igaz attyafia, bátyja szolgál míg él

Rákóczy György m. p.

CCCCXXXI.

Rákóczy Zs. anyjának. Munkács, 1648. Jul. 12. Anyja kijövetelének lehet sok akadály, de az isten majd el fogja fordítani. „A papok senkit nem választattak, úgy gondolom az nagyrágtok tetszését akarják venni előben.“ Ő nem eszik gyümölcsöt, sok nincs is.

CCCCXXII.

Ifj. Rákóczy Gy. anyjának. Deésen, 1648. Jul. 22. „Vettem nagyságod levelét, hogy isten nagyságtokat mind az nehéz úton is általvitte értem, hálát adván istennek, hogy nagyságodat derék nyavalyától oltalmazta.“ Nejére köszvény jött, de már jobban van. — Fejérvár, 1648. Aug. 7. Tegnap vacsora után rosszúl lett, „vesém, vékonyam fáj s egyéb tagjaim.“

CCCCXXXIII.

Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak. Balásfalva, 1648. Aug. 21. „A portai állapotokat urunktól tudom megérte kegyelmed. Györgyiczae jó urunkhoz, úgy írják, török lovat, paripát hoz ő nagyságának.“ Küldi a Bisterfeld levelét.

CCCCXXXIV.

Rákóczy Za. anyjának : Patak, 1648. Sept. 26. Atyja leveléből érte, hogy Erdélybe bemenését megengedték, de minthogy atyja az ott kinn való állapotoktól tart, ott hagyja Jármit, s csak könnyű szerrel megy be.

CCCCXXXV.

1648.

Georgius Rákóczy Princeps stb.

sept.

Illustrissime fili noster charissime stb.

27.

22. praesentis irt levedet elvöttük; kiben egészségünknek örülsz, és kívánod istentül sokáig megváltóztatlanságát. De az igen is megváltozott, mert már négyszer lelt az hideg, s mindenszer különb, különb órában. Padánit kibocsátottuk még 23. praesentis. Ide istennek hála à die 19. mind jó idő jára, hanem im most kezd esni. Az fundalónak az munkácsi bástyába való fogatkozást még akkor kellett volna eszébe venni, mikor még ott voltunk, s mi hírünk nélkül nem is kellett volna bontogatni. Az delineatiót megküldte ugyan, de in-

kább tehetnénk az szemmel látott valóságról ítéletet. Barcsai katonáiban elmentek volt Ujvárosra. Az ónodi németek közül mennyinek kell ruha, ird meg és megküldjük posztójokat. Az votumot láttuk, kit jobban megolvastván, választ teszünk azután arról is.

Adja isten, láthassunk jó egészségben. Datum Görgény 27. Septembris 1648.

G. Rákóczy m. p.

Tegnap nem bánta az hideg, hanem az éjjel, éjfél után egy órakor, igen igen kínza, érzettem, nem is lepeztettem egyébbel be az kis vékony nyári paplankánál, az mely is csak kevésbé bánta; csak keveset aludtam, ez után talám az úr isten elveszi rólam. Im mindjárt indulok. 28. Septembris reggel 6 órakor.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy stb.

Jegyzet. Rákóczy Györgynek ez az utolsó fennmaradt levele : már ezt is reszkető kézzel s a szokottnál is rozabbúl írta. — October 11-én meghalt.

CCCCXXXVI.

Rákóczy Zs. anyjának : Kálló, 1648. Sept. 30. Nem az lakadalom (t. i. Alliáné leányának menyegzője) kedvéért siet, hanem inkább azért, mert minapi leveléből érte, hogy atyját ismét hideg kezdette lelteni.

CCCCXXXVII.

Az úr isten édes fiam stb.

Vettem leveledet, mind az bátyád levelével együtt stb. Az bátyád is azon dolgokról ír, az mint magad. Göcs Pál hol lehetett most szembe az herczeg szolgájával én nem értem, de nem csak szóra kellene bizony osztán az dolgot, ha arra kellene menni, de meg kell igen látni, ha nem próbála némelyik, legyen isten igazgatók (*igazgatótól helyett*) abba is. Az pénz felő (l) csak azt irhatod, az mint mondtam, egyéb dolgokról az miről írnak, az én tetszésem az hopmester leveléből

1648.

1648.

24.

megérted, mint hogy sok szóval kelle írni, vele íratтам, hozzon isten jó egészségben meg.

Költ Fogaras, 24. Martii 1649.

Szívből való jó akaró édes anyád

Susánna Lórántfy m. p.

Külczim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy de Felső-Vadász stb.

CCCCXXXVIII.

1649. Édes leányom az úr isten stb.

mart. Ez alkalmatossággal akaralak édes leányom levelem által látogatni stb. Kérlek azért, tudósíts engemet fejedelem, magad és az gyermek egészsége felől. (*Érdektelen dolgokról ír.*) Kérlek azon is, hogy az fejérvári leányok felől is tudósíts, hogy most mit csinálnak, végezték-e dolgokat, az vásznót is, ha oda vitték volt-e, hogy héába ne tölnejek az üdöt. Sinornét pedig küldd haza édes leányom, talám ott nem kívántatik, hadd legyen itthon inkább. Tartson meg isten, édes leányom stb. Költ Somlyón harminczegyedik napján bőtmás havának, ezer hatszáznegyvenkilencz esztendőben.

31.

Az te jó akaró anyád

Anna Zakrzeska.

Édes leányom beszélj Ersikkel az fejér ruha felől, ha valami fogyatkozás volna, vagy párnák, vagy lepedők, vagy fejér ruha felől, kérlek édes leányom tudósíts engemet menél hamarébb, hadd készítsenek. Az fejedelemmel is beszélj édes leányom az lengyelországi út felől, ha mit mond az fejedelem, az szerint izend nekem meg Bayirtól.

Édes leányom az kertésztől kérj énnekem majoranna magot is. Teczin folyó fejér teczén fejér virág magot is, az mineműt azelőtt is küldöttél volt.

Külczim : Adassék az én szerelmes leányomnak Báthory Sophiának.

CCCCXXXIX.

Rákóczy Gy. anyjának. Szamos-Ujvár, 1649. Apr. 2. A Patakról hozott leveleket megküldi.

CCCCXL.

(A levél eleje hiányzik.)

1649.

U. I. Az Vesselényi Ferenczczel való dolog, az akkor is megmondok, hogy nyelveskedni fog vele s mocskólni Kemény János urammal, s jobb categorica resolutiót adni neki, mi sem gondolhatjuk egyébire, jobb megírni Klobusiczky uramnak, jelentse meg Pálfi uramnak. Az német hireket nem találhatjuk. Mindazoknak, kiknek kegyelmed írta, köszöntő levelet írtunk. Valóban parancsolnak ételünkre, italunkra való vigyázást. Im Máté vajdának írtunk, küldje Pávai János kezébe kegyelmed megküldi. Adjon isten stb. Désen 12. Aprilis 1649.

Kegyelmed igaz attyafia bátyja stb.

R. György m. p.

10. lrt kegyelmed levelét étekfogója im ma reggel 8 órakor adta meg, nem akarván késedelmeztetni, ebéd után mentest el is bocsátjuk. Ferkó ez levél írásunk alatt jelen levén, mondók: kománai mulatságra hívja kegyelmed, ajánlja kegyelmednek szolgálatját. Nyáry uram levelit felküldtük Klobusitzky uramnak. választ írt, tagadja nem ő tanácsából cselekedszük; megküldtük leveleinek páriáját, merő hazugság dolga az sógornak, valóban szerencsénk van az sógorokhoz. Édes öcsém uram, ez mostani világ ugyanis az haszounra inkább, hogy az igazságra néz. Horvát János uram is ír Klobusitzky uramnak. Toros uramnak kegyelmed írása szerint tettünk választ. Szükség volt írni Klobusiczky uramnak Kemény János uram dolga felől, mi is írtunk Klobusiczky uramnak: menjen végére. Az kassaiak felől eleget írtunk Klobusitzky uramnak.

Az kegyelmed leveleit megolvassván megküldtük, de az

clavist nem fordítottuk sok dolgaink miá meg, ha kegyelmed in ea parte megfordítja, megküldi, kedvesen vesszük, talám kevesebb gondja kegyelmednek.

Az égés elég kár, csak isten adjon egészséget kegyelmednek, nagyobb kártól oltalmazza, meg épül az is.

Jó egészséges étellel áldja meg isten kegyelmedet.

Az német írást ide nem hozták.

CCCCXLI.

1649.
aprilis
14.

Szolgálók kegyelmednek édes öcsém uram, stb.

Dániel János uram most estve 5 órakor érkezék, úgy látjuk ő kegyelmének nagyobb kedve volna Bécsre menni, hogy sem Varsovára az királyhoz, az király suspicálkodván hozzánk, míg ő kegyelmét elérnék az levelekkel, mindazonáltal ő kegyelme a tevő leszén az mint kegyelmed akarja. Tartsa meg isten stb. Deés 14. Aprilis 1649. 6 órakor estve.

Kegyelmednek igaz atyafia bátyja stb.

R. György mp.

Kegyelmednek ha Bécsre fog tetszeni menetele, kegyelmed tudósítson, kiknek kelessék s miről irnunk.

Külczim : Illustrissimo Domino Sigismundo Rákóczy stb.

CCCCXLII.

1649.
aprilis
16.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmeteknek édes bátyám uram stb.

Kegyelmed levelét Bai uram tegnap adta meg; én is az kegyelmetek szolgálatjára, ma Sárkányban menvén holnap Fogarasban megyünk. Az Barcsai uram Temesvárra való menésében, az mi nehézséget mi láttunk Kemény János urammal mi megírni kegyelmeteknek tartoztunk, tartván attúl is, ez után való passák is megfogják kívánni az ennek adott böcsületet, az melyben nem mindenkor adatik alkalmatosság, mindazonáltal úgy tetszván kegyelmeteknek, ha akarja kegyelmed

küldeni, nem kell vele késni, az én vékony ítéletem szerint. Dániel János uram eddig kegyelmednél volt, meg vagyon hagyva, kegyelmeddel minden (*így*) közöljön. Ugyan édes bátyám uram minden szándék, hogy addig kiadjuk az pénzt, míg az portai, lengyel állapotok elválnak, ugyanis az tokai harminczadot az interesséért kívánjuk, az derék summáért drága marhákat, míg pénzzel vagy jószággal contentálnak bennünket. Az Vesselényi Ferencz felől való dologról én úgy irtam Klobuczuczki uramnak, hogy voltaképen mennjen végére Pálfi urammal, kicsoda azaz ember, mi formán akarnak ártani, ha az Kemény János uramtúl való dolga, azután megjelentheti Pálfi uramnak igen titkon, innét is várván kegyelmeddel, de ha más leszen, arról semmit ne szóljon. Pávai uram kezében elküldöttem az levelet, kegyelmed parancsolatja szerint. Nyári uram irásán, s elébbeni irásának megtagadásán csudálokozom, igen jó hogy eszében jutott, a kegyelmed elébbeni irását s páriáját megküldötte. Az német irást Bisterfeld uram kezében küldöttem tudván oda fog menni kegyelmedhez, ő kegyelme megmondotta micsoda új hírek vannak benne. 10-a praesentis irt kegyelmed levelét is az posta most hozá meg. Györgyiczével eddig tudom beszéllett kegyelmed maga is. Az asszonyunk ő nagysága Balásfalvára való menése nem fog megváltozni édes bátyám uram, örömet édes bátyám uram az kegyelmed szolgálatjára inkább, mint az mulatsáért, kegyelmedhez mennek, ha módom volna benne, de tudja kegyelmed, asszonyunkot ő nagyságát nem hagyhatom magát. Az portáról immár kell jöni nem sokára levélnek, mihent érkezik, mindjárt postán küldöm kegyelmednek. Engedje isten stb. Kománán 16. Apr. 1649.

Kegyelmeseknek igaz atyafia szolgálja míg él
Rákóczy Zsigmond sk.

P. S. Itt édes bátyám uram nyolcz öreg szelindek, kölyök négy vagyon, ha kegyelmed valamelyik vajdának akar kedveskedni velek, parancsoljon felölök, vagy ha maga számára akarja megtartani, nekem nem igen vagyon szerencsém az öreg vadhoz, csak apró vadra valók vagyunk mi itt.

CCCCXLIII.

Rákóczy Zsigmond anyjának, Szent-László 1649. apr. 24. Tudósítja szerencsés megérkezéséről. Szent-Martonban Herczeg Istvánnal beszélni fog a pénz felől.

CCCCXLIV.

1649.
aprilis
27.

Éltemig való fiúi stb.

Kegyelmes asszonyom, látja isten nem örömet búsítanám nagyságodat mostani írásommal sok okokra nézve, tudván az mostani állapotokat is, nagyságod Fogarast létemben is kegyelmesen beszélvén velem többi között az mostani dolgokról is. Tudom azt is kegyelmes asszonyom, az nagyságod anyai szereteti oly nagy, hogy ahoz semmi indító törekedés nem kell, mindazáltal látván bátyám uramnak ő kegyelmének sok búsulását, törődését, értvén is ő kegyelmének ugyan hittel való szavait, hogy annyira való költsége nincsen, viszen mostani írásomra, az ő kegyelméhez való szeretet, melyben tudom nagyságod mennyire gyönyörködik. Nagyságod kegyelmes asszonyom, mind az közönséges jót, mind az emberek gondolkodását jól tudja, az mennyire lehet, ugyan nem árt nagyságodnak, bátyám uramhoz ilyen nagy szükségében segítséggel kegyelmességgel legyen; hogy igazán írjam nagyságodnak, látja isten félttem igen derekas nyavalyátúl, sem étele, sem álma többire, csak törődik magában ő kegyelme, noha én eleget szólok ő kegyelmének, de nem igen sok haszna vagyon. Engedje isten stb. Széken 27. Aprilis 1649.

Nagyságod alázatos engedelmes fia és szolgálja míg él.

Rákóczy Sigmond m. p.

Külsőim: Az méltóságos fejedelem asszonynak Lorántfi Susánnának ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak, szerelmes anyámnak adassék.

CCCCXLV.

Az úr isten édes fiam áldjon meg szerencsés, hosszú élet- 1649.
tel jó egészséggel. aprilis 30.

Vettem leveledet nem kicsiny búsulással, a kire sem édes atyád, sem én nem adtunk okot reá, a mi atyai és anyai szeretetünket meg nem múltattuk volna, ha én szenyvedek is, csak édes atyád felől ne volnál olyan itélettel, hogy nem helyesen cselekedett. Fiúi engedelmességedet hányod; úgy vagyon hogy egy anyának sincsen gonosz gyermeke, magadat sem tartalak annak, csak hogy engedelmességedet, többet kívánhattam volna s kívánhatnám is. Elhagyom az szókat kiket mondottál, az leveleidet megtartom, ezt is azokhoz teszem, ez is erősíti az többit, én azért mind ezért s mind az többiért az én istenemtől áldást kívánok reád, hogy az isten engedelme- sebb fiúval megáldjon, hogy sem mint magad voltál, hogy ilyen keserves állapotomban is meguitottál az úr isten adjon hosszú életet és békességes birodalmot sok esztendeig érte. Azért nem nehesztelek, hogy kérsz, de a miket felhányysz, hogy az én istenben elnyúgott uram, csak nekem, az öcsédnek hagyott s te csak pusztá ládákat látsz s tárházat. Én nem tudom, magad tudod, hova lött, én nem nyúltam hozzá, halála után sem- mijéhez, a mit költöttél szegény uram eltakarítására avval nem igen fogytál. Az adót irod hogy istenben elnyúgott uram felszedte, magátul hallottam mennyi restantia maradott: annyi, a kiből jöhetett tallérod, ha aranyad nem is. Én elhagyom azokat, noha többre is adhatnék választ, de azt tudom, a ki ide be volt aranyja istenben elnyúgott uramnak azzal együtt, a kit behozattam huszonhat ezer négyszáz aranyat vettél kez- zedhez, hova tetted azt én nem tudom? mert a melyet az por- tára küldötted volt, azt sem vették el, az is meg vagyon, azóta az két vezérhez küldöttél, de oda is elhittem nem aranyat, hanem tallért küldöttél. Hogy én tölem 8000 ezer aranyat költsön kérsz, ha meg nem adhatod, talám nem veszem meg unokámon, az is csak bosszúmra vagyon nekem. Az isten ne adja se magad, se kedvesed halálát érjem. az én időm is elte-

lik, én sem élek igen sokat; mennyi adósságban vagy, azt számláld, ha az jószág nem kell add meg a kié, azért sem kell fizetned; azt sem bánnám ha azt is számlálnád mennyit fizettem, s mennyit kell fizetnem, nem kívánom hogy fizess érettem, én nekem 300 aranyam nincsen s ezer tallérom ide be bizonyos(an) írhatom, hanem ím vagyon az kassaiaknak 4000 aranyok, mivel késedelmet nem kíván, vedd kezedhez, de úgy, hogy ha egyik esztendőről való adóban el nem engedik az öt ezer aranyat, ha elengedik pedig tedd helyére, immár ezzel együtt vettél kezedhez harminczezer négyszáz aranyat, a series nincsen nálam, ha elfelejtetted azt is megküldöm, így immár mind az két esztendei adót megéred vele. Ha el nem engedik is azért immár nem kell olyan búval lenned, s az országot sem kell olyan könnyen elhagyni, mivel isten kegyelmességéből ez országban szállottál. Istenben elnyűgodt uram nem olyan állapattal jött be, de istenben bizván, mind reá reá segítette isten. Nagyobb próbákban sem cselekedte azt, a mit cselekeszel. Mind közelben volna az mi nálam vagyon, az meg nem tartana, ha isten meg nem erősít. Csulai s Barcsay uramék mit mondtak: azt én mostan nem vizsgálom, mint mondotta üdvezült uram, én mondtam, ha látnám szegénységedet magadnak s országodnak veszedelmébe járna, de mivel csak harmincz ezerben aranyban jár, az már megvagyon, ha csak én tülem kellett kitelni. Ha országom nincsen én reám is gondot visel, én nekem nincsen ki keresne, ha azt meg nem tartom, a mit istenben elnyűgodt uram nekem hagyott, én keresője nem voltam, de héjában való költségemmel én sem fogyattam; én meg engedem, hogy kicsiny volt a mi jószágunk s kicsinyt gyűjthetett, annál jobb, hogy az országhól gyűjtött, magad is többet gyűjthetsz, adjon isten békességes birodalmat, ne legyen annyi sok költséged, a mint istenben elnyűgodt uramnak volt. Én abban, jó fiam, semmi engedelmességedet nem látom, hogy a mim vagyon el nem vetted, az idegen sem cselekedte volna, hanem hatalommal; azt még is akarom, hogy nem idegen, hanem gyermekem szállott istenben elnyűgodt uram helyében. Serédi uram levelét megküldötted, de én azt meg sem olvastam, azt irod hatvan ezer tallerről írjak ő kegyelmének, én nem írok, nem hogy hatvan ezer tallért igirnék. de meg hatvant sem,

asszony ember leven, egy országot adó alá vetnem, nem is szintén olyan bü nálam az tallér, nem hogy én merném azt megpróbálni, még fejedelemnek is gond volna azt végbenvinni. Azt is látom, csak bosszúból vagyom, nem is az én elmémhez való a felett igazgatnom, egy országtúl én adót adnék, egy ország követének én adnék instructiót, ha én megigérném is, azzal meg nem tartanám Magyarországot, azokra is gondot visel az isten, magamat is megoltalmaz isten tülök, talám nem visznek el érette. Zülfikártól a mit vásárlott istenben elnyügödt uram, a mind nálad maradott, az mit adtál az öcsédnek benne, ird meg mennyi, azt is megadom. Adja isten stb. Datum Szombatfalva die 30. Aprilis Anno 1649.

Jó akaró édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

CCCCXLVI.

Szolgálatomat ajánlom sat.

1649.

Tegnap déleüst érkeztem ide, tegnap előtt hoztak Dá-
niel Imre uramtól leveleket, melyeket im kegyelmeteknek el-
küldöttem, nekem is mit írjon cizfrákkal megfordítottam,
melyben vagynak alkalmas gondolkodásra való szók; úgy reméllem pénteken estvére fog bejöni, útját, melyre rendeltük Bethlen Ferencz urammal, im kegyelmeteknek megküldöttem, hogy penig útját inkább nem siettetjük, két okért rendeltük így: 1) hogy inkább készülhessen, mert ő az mint írják, valóban pompáson jó, és mint az gyász engedi kegyelmed is mutassa meg magát. 2) úgy kellett az válaszádst viselni, hogy kegyelmed elsőbben érthetné az Radcivil akaratját Göcs Pál által; az kozákoktól is érthetne kegyelmed addig valamit, helyben tartóztatni sokáig, sem az költség miatt, sem az ő követségének formájához nem ítéjük alkalmasnak, jobb az útban múlasson inkább. Göcs Pálnak is meg kell jöni circa 8-am Junii. Mindazáltal az mint kegyelmed parancsolja úgy rendelheti

május
6.

útját az, az kit kegyelmed eleiben fog küldeni. Engedje isten sat. Patakon 6. Maji 1649.

Kegyelmeteknek igaz atyafi szolgája míg él
Rákóczy Sigmond m. p.

Czim: Uelsissimo Principi Domino Georgio Rákóczy stb.

CCCCXLVII.

1649. *(A levél eleje hiányzik.)* Kivánja az irással valót, az én majus anyai szeretetből való intésem el nem múlatom, noha már az isten elvette annak erejét az én édes uramat, mindazért az én gyötrelmes búsulásomért és valamennyit eleitől fogva cselekedtél, istenem engedje meg, és áldjon meg lelki, testi áldásokkal, sok ízig való maradékra terjeszszen áldást és adjon békességes birodalmat. adjon bölcs szívet, jár hass az ő parancsolatja szerint minden dolgaidba, ámen. Pál Páltúl (?) isten ad reá nevedést, erre is adjon ő felsége, adjon isten jó híreket hallanom felöletek. Költ Fogarast 8. Maji 1649.

Sziből való jó akaró édes anyád,

Susánna Lorántfi m. p.

Külczim: Illustrissimo Georgio Rákóczy sat.

CCCCXLVIII.

Rákóczy Zs. testvérének Györgynek, Tordán 1649. Majus 19. Szeretne hozzá menni, de anyja másképp rendelkezett, különben legkisebb parancsolatjának is igyekszik engedelmes lenni. Szeretné anyját Vizaknán érni.

CCCCXLIX.

Rákóczy Gy. anyjának, Déva 1649. Jun. 28. Sehonnán sincs ártalmas híre. A portáról óránként vár hírt.

CCCCCL.

Zakrzeska Anna Lorántfy Zauszannának Fehérvár 1649. Jul. 7. Tudósítja egészségben létéről.

CCCCLI.

Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár 1649. Jul. 25. Kapta levelét. Császár ő felségének kész kedveskedni a miből lehet, de a harminczadok engedése kára nélkül nem lehet, mert ő is feles (azaz számos) embert fizet, s salétrom is kell Váradra és más helyekre. De ezzel talán kedveskedhetik.

CCCCLII.

Éltemíg való fiúi sat.

1649.

27. Julii irt nagyságod levelét alázatosan vettem, sat. Császárnak adandó pénz dolgát az mi nézi, annak kiadása áll az nagyságod akaratjában. Császár atnáméja azt tartja: valamely jószágok eddig nem hódoltak ezután is ne hódoltassák, inkább oltalmazsák. Erről az minap öcsém uramnak bőven irtunk, elhittük nagyságodnak értésére adta ő kegyelme, várunk attúl.

aug.
4.

Dániel János uram tegnap érkezék meg, noha betegen, mindazáltal szembe voltunk ő kegyelmével, én mivel azt kívánám mennél hamarébb lehetne meg ő kegyelme házassága, mint ő kegyelme igaz atyjafia örülhetnék annak is, és az mint értem Dániel János uramtól tizennégy esztendő s sem levén az, az hova volt, 15 esztendő koráig sem adják el: hosszú időnek látszik; az mint penig ő kegyelme mondja Dániel uram s Bisterfeldius uram is, igen dicsírik az Auriacus leányát, tet-szenék annak is állapotjának nagyságod menetne végére és valamelyiknek mind erköltse, személye, ideje megvolna, lenne az; mivel penig Kemény János uram itt nem volt, Haller Péter uram temetésére, onnét Fogarasban ment, ő kegyelmével nem beszélhattunk, mindazáltal ő kegyelméhez küldvén lassa ő kegyelme nagyságod levelét, vigyázna ő kegyelme az lengyelországi állapotára, de mivel isten annak kimenetelit mire vezérli, ő felsége titkábban vagyon, úgy tetszik nem kellene halasztani; ő kegyelme is külömbet nem kezd tanácsolni ennél, noha emezzel sem is gondolkodik ő kegyelme.

Bisterfeldius uram penig javallja az Auriacus fejedelem leánya állapotját, nagyságod és ő kegyelme melyiken nyugszik meg, áll az nagyságod kegyelmes megnyugovásán. (*Érdektelen dolgokról ír.*) Engedje isten sat. Albae 4. Augusti 1649.

Nagyságod engedelmes szolgája fia sat.

Rákóczy György m. p.

CCCCIII.

1649.
aug.
24.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram sat.

Az feleségem szombattúl fogva nyavalyásúl az ágyat nyomja, mindazonált már jobban; még hétfűn akartunk indulni, de holnap ha indulhatunk, Monostoron hálván, azon vagyunk, ha egészsége engedi 4. ugyan Szakmárt legyünk.

Micsoda híreket irjanak ím in specie az levelet kegyelmednek elküldtük, ha igaz talán kegyelmed is érthetett eddig az dologról, aligha igaz nem kezd lenni.

Klobusiczky uramra biztunk vala órák csináltatását, kinek árát meg is küldtük volt, ha készek volnának, akarnók, ha penig azon meg nem volnának szorgalmazza ő kegyelme az órát Mednyánszky Jónás uram által, készítse el. Adja az isten sat. Gyalú 24. Augusti 1649.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja sat.

R. György m. p.

21. irt kegyelmed levelét, végeztük vala levelünket, vet-tük, egészségének örülünk, kiben isten szerencsésen sokáig tartsa meg kegyelmeteket, kívánjuk szibül. Császárné halála elég keserűségire lehet ő felségének. Francziai király böcsülettel ír, feleségem talán inkább beszélne lengyelül, csak szolgálna egészsége.

Asszonyunk ő nagysága mit irjon az kállai rosz ház felől, elhittük értette kegyelmed, szinte elkeseredtünk ő nagysága hozzánk való keménységén s inkább idegenségén, mi választ tettünk, olvassa meg kegyelmed Görgei uramnál s adja meg ő nagyságának. Mondja meg Görgei uram, akkor is megmondottuk, birni akarjuk, künn annál többet semmit nem bírni k.

Idvezült urunk Kallót. Szakmárt nekünk hagyta, úgy iratja az két vármegyét is, ő nagyságátul semmit el nem vettünk birtuk mi, birni akarjuk is.

Levelünket megadja kegyelmed ő nagyságának.

CCCCLIV.

Rákóczy Gy. anyjának Székelyhíd 1649 Sept. 20. néhány czitromot küld.

CCCCLV.

Báthory Zsófia Lorántfy Zuzsánnának Tasnád 1649 Sept. 26. Egészségéről tudósítja. — Szamosújvár Oct. 18. Köszöni a számára küldött superlátot, fortigált.

CCCCLVI.

(*A levél eleje hiányzik*) . . .

1649.

. . . költséget keresetire neki az öcsce nem adott, az mely jószága penig inscriptióban volt, azt kegyelmed tekintetiért jure perennali megadtuk. Az kis órákra szükségünk volna, sok az ideje, hogy csinálják, 140 tallér oda érettek.

nov.

25.

Az kegyelmed bejövetelit látja isten tiszta szívvel akarók ugyan édes öcsém uram, közelebb levén inkább érthetnők egymást, csudáljuk asszonyunk mire kíván ott kint lakni, ha nekünk módunk volna benne, látja isten mentest mennénk az kegyelmed látogatására, oda ki az emberek nem szívvel, hanem színnel az nagyja is ő nagyságának s nekünk jó akaróink. Kolosváratt az terminus két hétig tart, mivel szük idő van. Kolosváratt az kis véka egy forinton jár, rettenetes hirtelen lön az drágaság, sok helyeken vetetlenül is maradtak az emberek. Most Kemény János, Bethlen, Kornis uramék szép compániával lakoznak közel hozzánk. Mikola uram lakodal-mában, az hol amaz mocskos vocatoriáért nem leheténk jelen.

kit Mikola uram(*ra*) nézve bánunk, s attúl félünk az szegény Mikola uram nem viszi sokáig, rossz nyavalyája vagyon. Adja isten sat. Gyaluban 25. Novembris 1649.

Kegyelmed igaz atyafia, bátyja,

R. György m. p.

Számtalan vad vagyon az itt való erdőkön, mikor kegyelmed itt volna, szép mulatságunk lehetne, holnap ha isten engedi, megpróbáljuk őket. Az medvék feltakarodtak már.

Kivül : Patak, 2. Deczembr. 1649.

Külczim : Illustrissimo Domino Sigismundo Rákóczy de Felső Vadász.

CCCCLVII.

1650.
január

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém sat.

10.

Három rendbeli levelét vettük kegyelmednek, egészségének örülünk, kiben isten sokáig tartsa meg kegyelmedet, kívánjuk szíbül; istennek hála mi is egészségben vagyunk. Visnoviczki állapotja felől mit irt Lubiniczki, látjuk. de talám abban hagyja immár, irtunk Bisterfeldius uramnak felőle, de még válaszunk nem jüve. Clavist im küldjük kegyelmednek mikor D. akar irni kegyelmed, akkor w. irjon, mi is oztán evvel irunk. Az leány dolgát elindítjuk, Kemény János uram censuráját megküldtük asszonyunknak; Borost meghihetjük az dolgon, nem kell sok ember értse, annál inkább Mikes Pál tudja; mi látja isten, valamit cselekedhetünk, cselekszünk jó szívvvel vérünkkel is szolgálunk kegyelmednek. Portán levén Boros maga hozta elé *jó volna kegyelmed elvenné ura leányát*, erről asszonyunknak ne írjunk, megjelentheti azért kegyelmed. Maxfeld sógora kezesség alatt vagyon. Boros útját senki nem érti Kemény János uramon kívül, higgye meg kegyelmed édes öcsém uram. Kegyelmed szolgája kék lovat hozott 260 talléron vették, dicséri Sulyok uram, szép s jó. Sulyok uram az vajda leányát dicsíri, tudakozott felőle, maga hozta elé, kirül asszonyunknak ő nagyságának is irtunk. Valóban solicitálják s addig derekason securusok sem lehetünk,

míg azt az summa dolgát el nem végeztük, mit az csauztúl, Sulyok uramtúl irt, izent az vezér, im asszonyunknak ő nagyságának tanácsát is kívántuk ez dologbúl; Sulyok uram nem expiscálta, miben engednek itt el, mivel arrúl semmi instructioja nem volt. Mindazáltal talám hevenyében ha hozzá látánk s volna miből 40 ezer tallért, elvégezhetnők, csak asszonyunk ő nagysága tanácsadását s kegyelmedét vártuk, mentest beküldünk annál inkább, ha asszonyunk ő nagysága anyai szeretetit, segítségét kezdi ez dologban mutatni.

Palatinus ha bizonyoson alá kezd júni, rúla tudósítson kegyelmed, nagy okának kell lenni miért jú alá.

Telegdi uram ha visszabocsátja jószágát Csáki Lászlónak, arrúl nem tehetünk, prohibeáltuk tisztviselőit, talám adja isten azon is elérjük. Ha az bélteki jószágára irtuk s most császár az diploma ellen vagyon, sőt ha palatinus alá jű vele, kegyelmed szembe leszen, mind ezt s mind az többit proponálja; legyen vigyázása kegyelmednek mi okért jű alá, alig várnok megérkezniék. Bár talám tüle is érthetünk valamit.

Klobusiczki uram irását látjuk immár, csak érthessük bizonyoson confirmáltatott-e az békesség avvagy nem, experíálhatnók, jó akaróink elméje is változott-e vagy csak azonban van, kirúl hova hamarébb tudósítani ne neheztelje kegyelmed. Klobusiczki uram kiérkeztén, mi expedialnók emberünket is vele, jövendőre fenn akarnók jó akaratjokat tartani s talám vagy 40 kozákot is hozatunk.

Az magyarországi jószágunkat, hogy ne hódóltassák az levelet meghozták, kit azt mondott az vezér 20 ezer tallér, annyit többet ér, ha kelletik megküldjük Egre, olvassák meg. Az kegyelmed küldte kalendáriumot megszolgáljuk, mi ha isten engedi, csötörtökön megyünk betegesen arra, itt két hétig mulatunk. Adjon isten sat. Csergeden 10. Jan. 1650.

Kegyelmed igaz atyjaña hátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Külczim : Illustrissimo Domino Sigismundo Rákóczy de Felseő Vadász etc. Domino fratri nostro charissimo.

Kiűl R. Zs. kezével : 19. Januarii 1650 Makovicza.

CCCCLVIII.

1650.
január

(A levél eleje hiányzik).

... irjunk ha az békesség confirmáltatott-e vagy nem.

22. Radzivil herczeghez nem sokára be akarunk küldeni. Palatinus uram felől ha mi híre leszen kegyelmednek tudósítson. Horvát István csak vette volna kár nélkül az lovat, akarnók. Az kegyelmed lovát ma hozák ide, adjon isten szerencsét hozzá kegyelmednek. Kemény János urammal nézők, de szép ló szép almás kék, egyéb termete is illendő, nagysága megvagyon contentus lehetne kegyelmed vele, akár hol reá ülhetne, jól jár, megér mostani állapotjában is 400 tallért, noha 260-on vetették kegyelmednek, csak vihessék békével ki. Mi míg élünk sat. Segesvár 22. Januarii 1650.

Kegyelmed igaz atyafia bátyja,

R. György m. p.

Az kozákokkal ma szemben leszünk, ebéden is itt fenn voltak, még két hétig várakoznak, azért kegyelmed tudósítson édes öcsém uram, hova hamarébb ha mit ért az békesség felől.

Moldvában elküldtünk. Császárhoz Bethlen Ferencz uramat küldjük ha isten engedi. Klobusiczki uramnak már nem kell befáradni.

Külsőim : Illustrissimo Sigismundo Rákóczy sat.

CCCCLIX.

Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak Segesvár 1650. Jan. 27. : »ujjobban vénk levelet az portárul az kiben urgeálják az lengyel állapotban ha van-e valami ? Várnók ha kegyelmed tudósítana az országgyűlés kimeneteli felől, e nélkül expediálnunk bajos az embereket. Örömet értenénk ha palatinus uram ugyan alá jün-e ?« A kis órát ha megcsináltatta küldje.

CCCCIX.

(*A levél eleje hiányzik*) . . . revocálhatjuk, kinek kivál- 1650.
tásában Lónyai uram fogja biztatni; ha Serédi urammal vé-^{január}
gez Daróczi, mi nem bánjuk. Palatinus uram felől ha mit ért, 30.
vagy Forgács uram felől, kegyelmed tudósítson, kire vigyázá-
sunk leszen; nem lehetetlenség, ha palatinus uram szívvel jó
akarónk, isten éltesse. Lubiniczki uram valóban megvette ke-
gyelmed számára az paripát; maga embere nélkül nem jó az
vásárlást lengyelre bízni.

18. írt kegyelmed levelét ez levelünk írása alatt vettük.
Vesseléni dolgát értjük, az szolgálai nevének jó lenne végére
menni. Mindjárt parancsolunk Rédei uramnak, vigyáztasson;
nem nyughatik Vesseléni, pra(k)tikál; ha elébb tudtuk volna,
Moldvában is utánok vigyáztattunk volna. Úgy halljuk az
vajda kegyelmed szolgájának nem engedett paripát venni,
Basa uram írja. Az kozák hetmánhoz az mely szolgánk volt,
most hozák levelét, 8 kozákkal jött ki, az ifjú legény, kit vele
beküldtünk, elérkezvén, ha mivel fog júni, tudósítjuk kegyel-
medet; az is meg tudja mondani, ha az Basa uram hire igaz-e.
Pataki Istvánt itt várakoztatjuk addig, míg szolgánk elérkezik
az kozákokkal, Barcsai Ákos uram felől semmi hírünk nin-
csen, nem tudjuk, hova lén (*lőn*) el.

Az kegyelmetek alájüveteli mikor leszen, örömet érte-
nők. Az ország gyűlését ad 20. Maji (*Martii* ?) akarjuk kiszol-
gáltatni. Mi onnét Csikban megyünk, Háromszékre jövünk
ki. Basa uramat is most akarjuk beállíttatni, Dániel János
uramat is az királybiróságban. Gyakor jó emlékezetben lévén
kegyelmed köztünk, emlegetvén feleségem is gyakran kegyel-
medet sat. Segesvár 30. Januarii 1650.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja

R. György m. p.

Itt új-hír féli, Görgei uram komákat akar gyűteni, kire
váltig készül feleségem.

Eg(er)re beküldök nem sokára, az levelet is elküldjük. olvassák meg.

Megbocsásson kegyelmed, édes öcsém uram, hogy egyéb választ nem adhattunk Daróczi uram részéről, mivel Serédi uram Kolosváratt is igen offensus vala.

Külczim : Illustrissimo Domino Sigismundo Rákóczy sat.

CCCC LXI.

1650. Szolgálatomat ajánlom sat.
febr. Kegyelmed 19. és 22. Januar irt leveleit ma vettem, sat.
2. Az tizenhárom város kiváltásába mód nincsen, ha szintén ő felsége megengedné is, mert az lengyelek vérontás nélkül azt soha ki nem bocsátják kezekből. Palatinus uram bizonyosan jű ma Szebenben, holnap Eperjesre jű, mi is ő kegyelmét visszajövőben fogjuk behíni Sárosra, igen kevesed magával vagyon ő kegyelme; az mely lovat Horváth István uram vitt ő kegyelmének, nem tudom vették-e eszekben oda be, vagy nem, azt elhittem bizonyosan kegyelmed nem tudta, de nem lát semmit is az egyik szemére, farkas hályog rajta; én ha mertem volna, Horváth István uram fogadta volna, míg kegyelmeteknek hírré tettem volna addig itt marasztottam volna várván kegyelmed parancsolatját. Klobusiczky uram tovább való mulatásában Varsován nem volt mód, mert az királytól, respublicától válassza lévén, ha mulatott volna mindjárt eszekben vették volna, hogy nem csak az királyhoz, respublicához ment, mert azután ujabban küldöttünk volt annyi költséget, ugyan megérte volna vele, de nem volt bátorságos azután ott mulatni, annál nagyobb gyanúságban esett volna. Padányit várom óránkint, ő vissza jövet az herczeghez betért instructioja szerint, ő bizonyosan meg fog hozni mindeneket ha meg jöhet, eddig is igen elkésett, csak valami szerencsétlensége ne történt volna. Én látja isten édes bátyám uram sokképpen akarnám ha gyakrabban együtt lehetnék kegyelmeddel, az mennyire lehetne tülem, örömet jelen szolgálnék kegyelmednek, én azon leszek teljes tehetséggemmel mennél hamarébb mennjünk be. Az

Zöldfikár tanácsa mikor tökéletességből volna, jó volna, biz ony dolog jobb is volna az lengyelek által végben vinni, hogy nem az kozákság által, de azt csak isten tudja; úgy látom édes bátyám, hogy most lehessen valami, kevés mód vagyon benne jövődre való végekér igen szükséges, három okra kiváltképen az mint kegyelmed is írja: 1) ha meg nem tartják az békeséget az lengyelek, csendes lelki ismerettel, jó reménységgel kezdhet az dologhoz ember. 2) Hogy ex desperatione olykor ne adják magokat, hogy mi is, de mások is, meg ne bánják. 3) Ha azonban is valahonnan lenne valami bántódás, lehessen valami reménységünk oda is etc. Én az békeség felől valamit értettem, kegyelmednek megírtam, im csak ma reggelre hoztak levelet melyet mi in specie elküldöttünk kegyelmednek, melyben rövideden fontos dolgok vannak, rövideden ír ugyan, de eleget érthetni rajta; várok óránként bizonyosakat, sőt az végezéseket is ugyan nyomtatva. Az portai állapotokat isten sikerelje az közönséges jóra s nekünk is hasznunkra, adna isten ott is egymás között való veszekedést. Császárhoz való menése Bethlen Ferencz uramnak igen tetszik nekem, édes bátyám uram, sok gonosz akaróinknak bedugódik szájok; asszonyunk ő nagysága is nem sokára már felküldi Klobusiczky uramat; az extraordinarián micsoda dolgaink volnának, kegyelmed jól tudja, mi mindenikében micsoda fundamentumunk vagyon, kegyelmednek asszonyunk ő nagysága parancsolatjából megküldöttem, kegyelmed lássa, jobb-e most csak általmennünk rajta, vagy fenntartani várván istentől, s jobb alkalmatosságtól. Írtam vala kegyelmednek édes bátyám uram minap is, neveket megírom kegyelmednek az kik Moldvában, Havasalföldében crutiuskodnak, egyiket Galaczi Istvánnak híják, de ezt most Szendrőnél elfogták, Budára küldték az vezérnek ajándékon, az másik Pap Gergely vagy Szilágyban, vagy Máramarosban vagyon háza. Farkas Fábián oda be fog lenni most is, jó volna kézre keríteni. Tolnai János is az szakmári, én úgy gondolom hírekkel szökött el, s akaratjokból, az miért ő elszököttnek mondja magát lenni, nagyobbat is könnyen megemészthetni ott annál, jó volna arra is az vigyázat. Bakos uramot, Szuhait igen terengetik, magokhoz akarnák kötelezni, de ezeknek inkább volna kedvek ide. s az tagadatlan

az katonaság igen tart hozzájuk, talám most kevesebbel is megelégednének; ha ama tiszte, valami kevés portióval Bakos uramnak adná kegyelmed, az másikat pénzbeli fizetéssel contentálhatná kegyelmed, míg többen mód volna; akár mi állapotban is jó az olyan emberek szolgálatja, én egyik hűségében is nem kételkedem, csak most is sokakban megtapasztalván noha nem kötelesek ide. Engedje isten sat. Makoviczán 2. Február 1650.

Kegyelmednek igaz atyafia szolgája míg él,

Rákóczy Sigmond m. p.

Asszonyunk ő nagysága kegyelmednek most nem irt ilyen sietséggel, istentől minden jókat kíván kegyelmednek ő nagysága, Moldvából ha mit érthet kegyelmed sietséggel tudósítson, egészsége felől is tudósítson gyakran, Mednyánszky úram levelét mindjárt elküldöm. Kegyelmed édes bátyám uram, az Klobusiczky uram irását paríaltatván küldje vissza.

CCCCCLXII.

Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsánnának Somlyó 1650. Febr. 26. Tudósítja egészsége felől, óhajtana ha közikbe jőne. Leánya s a gyermek egészségben vannak, a múlt vasárnap Hévvizen voltak.

CCCCCLXIII.

(A levél eleje hiányzik.)

1650.

május

8. magahitt fenyegetőzi szavai, kívánsági ezek, ő nem diploma confirmatiót kíván már, hanem újabban akar végezni, mivel idvezült urunk idejében nem segítettet meg, kivel az diploma violáltatott, azért így kíván assecuratoriát: 1) akár török, tatár legyen ellensége, de megsegítjük. 2) Dutka pénzt nem adja meg, mert egyszer megéri az portát vele; hanem az mikor akarja, megadja. 3) Az lóbeli ajándékról is hit alatt assecurálni nem akar, hanem az ő akaratjában álljon mikor adja

mikor nem. Eléhozván neki mennyi hada, ő is independens fejedelem az portán kívül, hada annyi, Mihály vajdának sem volt annyi, ha diploma nem leszen, császár parancsolja, kéte- len reánk jünni Vaszil vajdával, úgy ha Székely Mojses in- tductióját Erdélyben parancsolják, tatár hámmal micsoda szövetsége: minden ellensége ellen tartozik megsegíteni.

Sok több alkalmatlan magahitt beszédi: birodalmunk- belieket árestáltatja hol személyekben, hol marhájokban, az mi birodalmunkbelieket törvényre menni birodalmában ki- vánja, nem csak idejebeli, hanem azelőtt való oláhság restitu- tióját is kívánja, egy szóval senki annyi alkalmatlanságot szomszédink közzül nem cselekszik mint ő; mely cselekedeti- ben ha elébb megyen, nekünk is vigyáznunk kell magunk méltóságára s országunk javára. Most abban hitte magát el: ta- tár hám szerzette el dolgát, be ne menjen; jól tetszik dolgá- nak lenni, holott igen nagy harag van reánk, emberünk ott léte alatt érkezett haza; másik: talám semminek vél s kemén- ség mutatással akar az pénz, ló ajándék mellől elállani, har- madik: vagy rosz tanácsi, ugymint az vornik ki nálunk volt Parbuly s posztelnikje, kik az dolgot emberünk jelenléte alatt is agálták ott hordozzák hol akarják, valami rosz dologra akarják tanácsolni; az értelmese Spotár, Szokoli, Udrista csak hallgattak, egy szót se szóltak; az vajda mikor morgott, amazok disputáltak, várunk mit akar azután, nekünk is gon- dot kell viselnünk, talám adja isten Lupullal is az dolog jó végben megyen, tudom ő is alább hagy benne.

Az hetmány levelét megküldtük kegyelmednek, Mold- vából várunk óránként. Jó egészséggel sat. Radnót 8. Maji Anno 1650.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja,

R. György m. p.

Im az articulust asszonyunk s kegyelmed számára meg- küldtük.

CCCCLXIV.

1650. Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

május Egről megérkezék emberünk, az pasa mit írjon, im le-
 10. velét kegyelmednek in specie oda küldtük, neheztellik igen,
 császárt is megakarják találni, talám azért nem leszen egyéb
 válaszok. Semmi új hírt nem írhatunk kegyelmednek, sehonnét
 nem hallottunk, most van ürességünk, mégis minnyájan tar-
 toznak az ország gyűlésére, akkor terhelnek sok gonddal,
 mégis most hitvány lovainkkal mulatjuk magunkat, Horvát
 György is nézi őket, Egrét megfosztottuk egy jó lótúl. For-
 gács uram felől, ha mit hall kegyelmed, tudósítson, mi írtunk
 ő kegyelmének, ha felküldi kegyelmed alkalmatossággal, meg-
 szolgáljuk. Kemény János uramtúl még válaszunk nem jüve.
 Alba, 10. Maji 1650.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja

R. György m. p.

CCCCLXV.

1650. Éltemig való fiúi stb.

sept. Istennek hála kegyelmes asszonyom, ide is egészségben
 5. érkeztem, tegnap előtt bátyám uramat s az ő kegyelme ked-
 vesit is egészségben találtam; Száva az portáról megjött, a
 húsz ezer tallérban végeződött el az dolog, ígírik magokat
 minden jóval, ha megállják igireteket, mindazáltal adja isten
 ne kellessék segítségek. Sebesi Miklós uram mit írjon bátyám
 uramnak, s Kemény János uramnak, tudom bátyám uram ő
 kegyelme nagyságodnak hőven írt felőle. Várom az nagysá-
 god kegyelmes parancsolatját, mind indulásomról s mind pe-
 pedig mely felé kellessék utamat rendelnem. Engedje isten stb.
 Fejérvárott 5. Septembris 1650.

Nagyságodnak alázatos engedelmes fia

Rákóczy Sigmond m. p.

CCCCXLVI.

Éltemig való fiúi stb.

10. Septembris írt nagyságod levelét alázatosan vettem tegnap estve stb. Nagyságod búsulását szomorúvan értjük, mennyivel inkább annak alkalmatosságát meggondoljuk és ha mi módját megorvoslásának feltalálhatnók, hatalmunkban lehetõ minden utakat elkövetni igyekeznénk, noha pedig (elhit-tük búsulási miatt is) nagyságod írása annyiban homályos-nak látszik, hogy nem írta meg nagyságod: az papsággal-i kik nagyságodnak izentek közönségesen, az várossal-i vagy Verõ-czi urammal akar pereltetni, mindazáltal ezen bizontalanság-ban is az nagyságod kegyelmes parancsolatjára im íratunk leveleket, melyeknek másait alázatosan nagyságodnak el is küldöttük, kikben ha mi fogyatkozást esmerhetne nagyságod, ne egyébnek, hanem az dolognak nem egészen jól értésének avvagy teljességgel nem is csak hatalmunkban lételének tulajdonítsa nagyságod, az minthogy kegyelmesen jól is tudja nagyságod, az egyházi rendeknek nem úgy parancsolhatunk mint külsőknek s annak felette az mi bíróságunk törvényes dolgokban Magyarországra az diplomák szerint nem is terjedhet, alattunk levõre annál is inkább, elhittük az mint nálunknál sokkal jobban nagyságod megtudja fontolni, úgy is fogja alkalmaztatni az dolgokat, az mint az isten dicsõségének terjedése és ecclesiánknak csendessége kívánja.

Nadáninak hogy nem íráthattunk. arrúl nagyságod kegyelmesen megbocsásson, mert mi se egy. se más dolgokban neki nem szoktunk irogatni, mint ki fejedelmünknek, idvezült urunk atyánk méltóságában is piszkáló ember volt eleitül fogva, egyébként s egyebekben alázatos engedelmes szívvél kívánunk nagyságodnak szolgálni. Éltesse isten stb. Balásf-(alva) 15. Septembris 1650.

Nagyságod engelmés alázatos szolgálja fia

R. György m. p.

1650

sept.
15.

CCCCLXVII.

Rákóczy Zs. anyjának. Gyalú 1650. Sept. 21. Tudósítja gyengélkedéséről. Hallván, hogy anyja Patakra megy, intézkedett Posonyban, Tokajban, hogy gazdálkodjanak. „Az tatárság Moldvából visszament, de az kozákság ismét helyében jött, küldött Chimelniczkyhez az vajda aján-
dékokkal, mi szándékjuk, az vajda is mire veheti, az idő megmutatja.“

CCCCLXVIII.

1650. Szolgálok kegyelmednek stb.

nov. 17-a Szőlősről írt kegyelmed levelét vettük mind az több
20. levelekkel, servitusokkal, kegyelmed fáradságát megszolgáljuk. Az lengyelek ha nem békélnek, érzik veszedelmeket, az az ő veszekedések, az zabola nélkül való népnek sok országok felbódítására alkalmatosság, mit Sebesi leveléből megláthat kegyelmed, kit Kemény János uram kegyelmed kezébe küld, elvevén, megolvassván kegyelmed, várjuk vissza kegyelmedtől.

Az pénzt édes öcsém uram ma elküldjük, úgymint 8000 ezer tallért, az computusában kevés pénzünknek megvetkezünk; avval számláljuk, kit az portára küldtünk, írásban hogy vők, abból látók kevesebb, vétkül ne tulajdonítsa kegyelmed, nem marad 6000 több, annak is ezere budai követségre megyen, azt se tudjuk mire kell; az idvezült urunknak képére vert tallért ki nem adhatjuk, ez idén mind inkább aranyat hoztak az portusra. Klobusiczky uramnak megírjuk az pataki szolgátul, mennyit küldhetünk, ahoz képest provideáljon idején ő kegyelme, ha hol pedig ő nagysága, kegyelmed csak azt kívánja az öt ezer taller hármát oda adjuk, azért meg kell cselekednünk, de nekünk nem marad, mi mind magunk, pénzünk kegyelmeteké. Lusiniczki levelét visszaküldtük kegyelmednek. Engedje isten stb. Szamos-Ujvár, 20. Novemb. 1650.

Kegyelmed igaz atyafia, bátyja

R. György m. p.

CCCCLXIX.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

1650.

20-a írt kegyelmed levelét im most vettük, szerencsés Fogarasban érkezését kegyelmednek örömmel értjük, isten kegyelmed ott lakását boldogítsa. Menoriczki Psitkovics uramnak írtattunk mi édes öcsém uram Giláni által, nem voltak nálunk feledékenségekben. Göcs Pálnak szóló kegyelmed levelét elküldtük. Édes öcsém uram kegyelmedhez ment Torda felé szolgálja, az ki mezei katonánkat megverte, lovát elvonta, több illetlen dolgot is cselekedett, kérjük kegyelmedet kerestesse fel s hagyja meg, afféle nélkül legyenek el. Szerencsés hosszú élettel stb. Szamos-Ujvár, 23. Novembris 1650.

nov.
23.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja

R. György m. p.

U. i. Az feketetőiak is panaszolkodnak, kegyelmed szolgálai három lovakat vitték Patakig, most hozták egyiket ide, kettő oda van, hagyja meg kegyelmed, keressék fel, az szokott helynél tovább hogy ne is vigyék, parancsolja meg kegyelmed öcsém uram.

CCCCLXX.

Szolgálok kegyelmednek stb.

1650.

Huszi István térvén vissza kegyelmedhez nem akarók levél nélkül visszabocsátani, hála istennek kegyelmed szolgálatjára egészségesek vagyunk. Hétfőn jöttünk valaki ide, holnap meg be megyünk és jövő héten meg Szamos-Ujvárott leszünk; tegnap ebéd után mentünk vala kocsiban, két medvét, 7 farkast löttünk. har madik medve sebesen mene el, ma szarvasokat, őzeket löttünk. Holnapra várjuk az moldvai vajda követét, két zabolás lovat hoz, megválnak kicsodások lesznek. Sebecsi Miklós mit írjon, im levelét elküldtük kegyelmednek,

nov.
30.

félő e télen nem is, de az tavasszal sok dolgok nyilnak ki. Isten könyörüljön rajtunk, félő nekünk kegyelmed mondása szerint egyfelé declarálnunk kelletik magunkat, Sebesi Miklós, Ujlaki László, Giláni megjövetelek sokra megtanítanak. Máté vajdához küldtük volt Pávai Tamást be, azt izente általa : lengyel király követi, respublicáé most azért voltak nála, interponálja magát és egyeztesse meg őket az kozákokkal, csudáljuk, őket requirálják, minket nem, vagy nem hisznek nekünk, avagy félnek attúl némelyek, ha végben vinnők, jövődő állapotra, kivel némelyek álmodnak oda be, nagyobb utat nyitnának ki. Palatinus tanácsolja az két vajda s mi lennénk mercatorok. Debreczeni György számára az levelet megküldjük Ujvárbúl.

Ezután ha mi híreink lesznek tudósítani kegyelmedet el nem mulatjuk, azért várván kegyelmedtúl Keményt. Császár számára kötelezték az rabsággal Vetésit, félő az ne kövesse, ha kegyelmetek meg nem fogadja, ellenére nem leszen, hadd kötelezzük mi meg, ha hol penig ő nagyságok kegyelmednek ellene leszen, isten oltalmazzon attúl, mi megfogadjuk. Jó egészséggel áldja meg isten kegyelmed. Dés, 30. Novembris 1650.

Kemény János uram szombatra bejű, succedált Lónai uram ellen az dolog, noha még sok mesterségi voltak. Lónai András küldte szolgáját Petki Ferencz uramhoz Eperjesrűl, az érsek ötet bérlette, Petki Ferencz uramtúl értse meg, reá akarjuk-e tartani az apaságra, valóban sollicitus érette hány van, mennyit szolgál; már Pálfinak meg kell júni 5. Decembris egy holnapja el ment.

Kegyelmed igaz atyafia, bátyja

R. György m. p.

Vesseléni rosszszúl, csatát küldött Eger vagy Heves alá, Hatvani András ment előttök el, ha meg nem változott.

CCCCLXXI.

Szolgálok kegyelmednek stb.

1650.

28. irt kegyelmed levelét ma vettük stb. Asszonyunk ő ^{decz.}
 nagysága arrúl ír, akarná ő nagysága, ha Kemény János ^{1.}
 uram be mehetne, de ha nem : Rédei uram, és beszéljünk mi-
 kor kell indulni, érkezések Patakra mikor lehetne. Kemény
 János uram, édes öcsém uram, magunkkal ő nagysága, kegyel-
 med szolgálja, mindazáltal az mostani állapotokhoz képest
 mint lehessen, kegyelmed édes öcsém uram megítélheti; az
 útnak indulásnak elrendeléséhez annak az útnak jól tanult
 emberének kell jelen lenni, azon kívül nehéz elrendelni; egye-
 bekrül kikerül kegyelmed ír Haller, Kemény János, Petki Fe-
 rencz uramék itt lévén, beszéltetünk. Én édes öcsém uram ke-
 gyelmed igaz atyjafia vagyok. ugyan szerencsétlenségnek tar-
 tanók, ha kegyelmed örömének idején nem szolgálhatnánk
 kit mindazáltal az mostani állapotok fognak, édes öcsém uram
 kormányozni. Az országgyűlést talám az 25. Januarii vagy
 1. febr. fogjuk kiszolgáltatni édes öcsém uram; valamikor is-
 ten hozza kegyelmedet mindenkor jó szívvél, szeretettel lát-
 juk. Az mi az posta lovak dolgát illeti, bizonyosságunk isten nem a
 végre írtuk kegyelmednek azon megindúljon és fogadott posta
 lovakon járjanak kegyelmeteknek szolgálai, ha tudtuk volna,
 emlékezetet sem tettünk volna róla, hozzánk való szeretetire
 kérjük kegyelmedet, annak hagyjon békét, csak legyen paran-
 csolatja kegyelmetek szolgálainak erővel venni s szokott hely-
 ről tovább vinni szabad ne legyen, lám mások szolgálai is jár-
 nak posta lovon, hát kegyelmed szolgálainak hogy ne adnánk.

Az mi az ezüst dolgát illeti édes öcsém uram, bizony
 mentesd jó szívvél küldenénk kegyelmednek, de látja isten
 csak egy gira sincsen, sem finomúl, sem egyébkint, mivel az
 mi gyúlt, felverték. azon kívül is portai mire egyébre elkel .
 most is az ötvösöknél Szebenben, Brassóban. Segesvárra.
 Megyesre valami 50 vagy 60 girával vagyunk adósok. 30 ku-
 pát csináltak magok ezüstjükből. Málhában Bányán van 100
 gira. Januáriushban választanak, akkorra tartjuk az mi kevés

aranyunk, avval fogják választani, mivel anélkül nem lehet, ha volna, látja isten jó szívvvel elküldenők kegyelmednek, nyereségnek tartván, ha kegyelmednek kedveskedhetnénk, édes öcsém uram. Az moldvai követ beérkezék, holnap leszünk vele szemben, Sebesi írja csakhogy titkolják, de az királyé az 300 dragon, most 300 kozákot várt az vajda. Kamárszki jelentette Sebesinek, egybe eskütt az vajda Kimileczkivel, mi végre nem tudhatja, mindazáltal kinek értelme eszébe veheti, im most hozák Sebesi levelét. Kivánunk istentül stb. Ujvár, 1-a Decembris 1650.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja

R. György m. p.

Menanczkiék reggel indulnak innét el édes öcsém uram.

CCCCLXXII.

1650. Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

decz. 13-a irt kegyelmed levelét ez estve vettük sib. Razivil

18. herczeg szolgálja után kegyelmed levelét mindjára küldtük, talám Patakig eléri vele, nekünk tetszik kegyelmed írása; ha felszakasztottuk volna is édes öcsém uram, értelmét nem vehettük volna. Im az clavist vissza küldtük. Kemény János uramnak irtunk némely dologról, nem akarván kegyelmedet bő írásunkkal terhelni, meghadtuk ő kegyelmének, kegyelmeddel communicálja. Lator Vesseléni. Pozson felől lengyel uraim utolsó veszedelmeket ne siettessék, isten mind rajtok, keresztény szomszédokon könyörüljön, az declaratiót alig kerülhetjük el, ki igen bajos dolog. (*Érdektelen dolgok következnek.*) Jó egészséggel stb. Monostoron, 18. Decembris 1650.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Az egri pasa mi választ tett, im levelét megküldtük kegyelmednek.

CCCCLXXIII.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

29. irt kegyelmed levelét vettük stb. Az arany felől írtunk kegyelmednek már. 1650.
jan.

Az kegyelmed kívánsága szerint az gyűlést ad 12. promulgáltatjuk; mi is, ha isten megengedi, ad 9. Fejérvárra megyünk. Az egri pasa levelét meg nem hozták. Az érsek bizony nem az mi jónként difficultálja kegyelmed házását (*házasságát*), ha erősödni látván, neheztelik, az választ kegyelmed akaratjához accomodáljuk; látjuk Mednyánszky uram írását; tudni való dolog, jónkat nem kívánják, hanem veszedelmünket, kiben mesterkedék is. Az jó isten legyen velünk, szégyenítse őket. Palatinus jó akaratjához, mint másokéhoz csak ne bizzunk. Palatinusnak mi bizony lovat nem küldünk, eddig se küldtünk tartozásból, az ki keveset nem böcsül, nagyot se adnak annak. Kár az Auriacus halála, ha igaz. — Huszár uram már épül. — Dániel János uram hivat lakadalmára; ha kegyelmed, édes öcsém uram ott leszen, megszolgáljuk, ne neheztelje az mi képünkben is az atyafiságos jelenlételnek megfelelni, se a tánczot is jární. Jó egészséggel stb. Gyalú, 3. Januárii 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Kegyelmed levelét mentest küldtük Patakra.

CCCCLXXIV.

Rákóczy Gy. anyjának. Ujvár, 1651. Jan. 16. Az országgyűlést jövő hó 12-ére hívta össze öccsme kívánságára, melyen ha mi előfordul tudósítja anyját, s ha valamit parancsol elintézi. „Ujlaki László mi válaszzsal jött az kozák hetmantúl elsőben is nagyságodhoz parancsoltuk menni, elhiszem mindeneket öcsém uram, Kemény János uram nagyságod értésére adott.“ — Fehérvár, 1651. Febr. 14. boldog névnapokat kíván. Igyekezni fog, hogy szolgálatára bemehessen, „ha az isten ez felbódúlt szomszédországi állapotokkal meg nem akadályoz.“

CCCCLXXV.

1651. Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.
 aprilis 12-a irt kegyelmed levelét vettük tegnap. Az lengyel-
 19. országi állapot bajos. isten hatalmában, már ezen dolgokról
 bővebben tudósítottuk kegyelmedet. Im most expediáljuk Göcs
 Pált, úgy halljuk az kozákok még eddig szerencsésen hada-
 koztak. Radzivilnak irtunk, az kozák hetman küldi meg, ha
 az posta meg nem engedi is, assecuratiót kívánunk az hetman-
 tól, nekünk ellenségink soha se legyenek. Lubiniczki, Kime-
 liczki leveleit elküldtük kegyelmednek. Most feles török ná-
 lunk 70 ember, 80 ló, végbeliek, panaszkodnak az ebek. Az
 havasali vajda követi is elérkeznek ez héten.

Oda fel az emberek az árnyékoktól is félnek. Az mi ki-
 menetelünk felől még császár levele nem jüve. Tudósítson ke-
 gyelmed maga jó egészsége s oda ki való állapotok felől. Az
 fakó lovat holnap kiküldjük. Isten jó egészségben stb. Albae
 19. Aprilis 1651.

Kegyelmednek igaz atyjafia, bátyja szolgál mig él

R. György m. p.

Az vont arany nem kell. Az leveleket. kit Szunyog ki-
 küldött, elvettük.

CCCCLXXVI.

1651. Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.
 máj. Az kegyelmed étekfogója akarván vissza menni kegyel-
 medhez, véghez vivén kegyelmed parancsolatjából levő dol-
 gokat, akarók ide való állapotok felől tudósítani stb. Száva
 tegnapelőtt érkezék az portárul, nagyon nagy bódulással az
 porta. mivel az persa ellenek, bizonyos hírét hozván, feltáma-
 dott 100 ezer lovassal és 40 ezer gyaloggal, 12 napi járó föld
 Babilloniátul, már az velenczések is az Boázt occupálták, öt
 török hajót találván ott, elmerték, itt sem kedvek szerint, mi-

vel ők akarták elébb occupálni az Boázt, de nem succedált, császár maga vagy az fővezér akart személy szerint elmenni, mivel rettenetes készüléttel voltak, extremumot akartak próbálni, de az perzsiai had elbontotta, embert sem kaphatnak lapátosoknak az hajókra, az kapitány pasa megyen el. Sciaus pasa két száz ezer tallérral váltotta meg, ő neki ne kellessék elmenni. Az szerecsenektől is félnek, azok is, híre, az reájok támadásnak. Az kozákokat most sem akarják hadni, az meny nyire lehet minket is animálnak, már is ha mi akaratunk, készsek segíteni, csak az lengyelt ne segítsük, kitül most is tartanak. Császár követe, bizonyos, ellenünk tractált volna, kiadtuk válaszáat, mindenüvé parancsolatokat küldtek, ha ellenségünk támadna, megsegítsenek, újabbakat kezünkben nem sokára küldeni ígirték. Istennek hála bizony az mi állapotunk ott jól, senkire sincs most oly tekintet mint reánk, Boroséknak tegnap kellett bemenni okvetetlen, bizony rész szerint rettegve várjuk.

Az szomszéd országokból semmit nem hallunk, azt itiljük Kimilieczki derék erővel nem indúlt meg, várván az tatár lova javúljon, hallanunk kell nemsokára; ha kegyelmed is mit ért, megszolgáljuk, tudósítson, Magyarországbán is mit csinálnak az uraim örömet értenek.

Az portán minden megdrágódott, lovat nem kaphatni, az katona szerszám is drága igen.

Vesselény uram levelébül látjuk, írja, Kalepet elküldték, az tejen mézzel folyó Kanaán földére s talám most is ide be van ezen az lengyeleket érti, az mi reánk való vigyázást elfelejténék, csak magokat oltalmazhatnak, talám maga az sógor az.

Palatinus uramhoz felküldtük Menánczki uramot, irtunk instructiót, Sebesi Gábor pénteken méne el postán, megválík mint resolvál palatinus uram. Mi holnap indulunk, ha isten megengedi Radnótra. Ide szent György nap havunk s két nap nagy derünk károson lén. Jó egészséges stb. Alb.e, 1. Maji 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Sebesi Miklós uramnak parancsoltuk tegye szerit nuszt hélésnek, most Havasalföldében hozza ki.

CCCCLXXVII.

1651. Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek édes bátyám uram
 máj. és istentől kívánok minden dolgaiban boldog előmenetelt,
 egészséges hosszú életet, kedvesivel egyetemben.

Kegyelmed 26. Aprilis irt levelét tegnap vettem stb. Az lakodalmon való kegyelmed jelenlétét édes bátyám uram, noha szívből kívántam bizony dolog, de abból már kivettem reménységemet, asszonyunk ő nagysága sem kívánja, bár csak asszonyom ángyomnak lehessen módja az kijövetelben. Az urak, főemberek kijöveteliben is, némelyiknek ugyan azon akadály lehet édes bátyám uram az mely az kegyelmedében, de némelyiknek nem igen lehet az is akadály, kiket irányzana azért kegyelmed édes bátyám uram olyakat, kiknek kijöveleket bizonyosan remélhetnek, idején akarná asszonyunk ő nagysága érteni, tudom édes bátyám uram ez széekben levő tiszteknek nincs minden módjok az kijövetelben. Kassán semmit nem végeztek az lovas megtartáson kívül. Raczivil herczeg embere jön, úgy tudom bemegyén kegyelmedhez, gyalog gyűtésért fog jönni az mint értem. Mit írjon Nagy András uram kegyelmednek elküldöttem, Lengyelországban, ide kint közönséges hír, már az kozákok részére resolválta kegyelmed magát. Az király Lublinban vagyon bizonyosan, igen kevés hadal, az megvert hadnak maradékját Barnál szorították sánczba, az mint Lövei uram írja. Várok óránként bizonyos híreket s mindjárt tudósítom kegyelmedet. Oda be Fejérvárott feles öntalak vadnak, asszonyunk ő nagysága parancsolta, irjak kegyelmednek, az lakodalomra kiküldeni ne neheztelje az öreg sátort is, mindjárt visszaküldjük azután. Engedje isten stb. Patakon, 2. Mai 1651.

Kegyelmednek igaz atyjafia, szolgálja mig él
 Rákóczy Zsigmond m. p.

CCCCLXXVIII.

Rákóczy György anyjának Radnót 1651. maj. 21. »Az havasali dolgokhoz akarván nyúlni ahoz való készülétekben vagyok foglalatoss.« A portai fővezérség megváltozott: Ipsir pasát, a muftit s többeket megölték: »hasznos dolog az havasalföldihez történt ott is.«

CCCCLXXIX.

Rákóczy György testvérének Zsigmondnak Radnót máj. 21: a Petrinek Moldvából irt híreket küldi, valamint a Rédei instructióját is.

CCCCLXXX.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram stb.

1651.

május

29.

Szilágyit elbocsátok, édes öcsém uram, adtunk 130 talért is kamukára, meghagytuk ki siessen júni, de bizony félünk csak az nagy árvizek is meggátolják útját. Szuhai uram ír németnek feles alájúveteliről, kirúl ha mit ért, tudósítson kegyelmed. Im mi is ma bocsátok Budára Ebeni uramat. Ezen órában érkezék Göcs Pál levele, 9 praesentis az Nesteren túl költ. Kozák, tatár követ jü hozzánk, úgy mondotta, nálunk levő főkövet neki assecuratiót hozna és hogy az hetman Illivő táján volna már is 200 ezer tatárval, felesebb kozákkal; ennél mi bizony ugyan rettegünk, ha elérkeznek s mi követséggel fognak jünni, éjjel nappal tudósítjuk kegyelmedet. Isten szerencsésen éltesse kegyelmedet. Radnót, 29. Maii 1651. estve 8 órakor.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja

R. György m. p.

Asszonyunknak ő nagyságának ajánljuk alázatos szolgálatunkat, ő nagyságának most nem írhatunk.

CCCCLXXXI.

1651. Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram stb.

junius

30 irt kegyelmed levelét édes öcsém uram ebéd előtt vettük, egészségének örülünk, kiben isten sokáig szerencsésen tartsa meg kegyelmedet, kívánjuk szibül; mi is kegyelmed szolgálatjára vagyunk egészségben. Lengyelországból talám megérkeznek kegyelmednek szolgálai, Györgyicze uram mit ir mi elküldtük kegyelmednek. Borost várjuk óránként, 12 napja ma megindult, az vajda izente, kalarásai vele indulván meg azok beszélték talám azért nem irt, maga akarja hirt meghozni, kirúl mentest tudósítjuk kegyelmed; mi bizony nem tudjuk mit kell cselekednünk, vagyunk nagy búsulással, Göcs Pál felől semmi hírünk nincsen, kívül azt itiljük tatár hámhoz küldött az hetman; vagy vártatja vele. Szilágyi, mihent érkezik, valami egyet másokat hoz, mentest kiküldjük kegyelmednek, az szerént Boros is; órára valót küldhetünk édes öcsém uram, murát, varrót, nyeret is, arany szerszámot, ha kell, csak tudósítson kegyelmed, pallosunk bizony nincsen, nekünk is most csinálnak, az kik vannak viseltek; az nyuszt bélések igen szépek édes öcsém uram, az legaljasabbikat is mondja olyannak Kemény János uram mint kit kegyelmednek Havasalföldéből hoztak, egyiket kegyelmednek feleségemtől az szebbeket kiküldjük, kegyelmed viselje egészséggel, bizony nyereségnek tartanók, ha kegyelmednél kedvet találhatnánk vele, ha penig elébb kívántatik kegyelmednek csak küldjen feleségem eleibe, meghagyjuk kegyelmed szolgája kezében adni, most is kiküldtük volna, de kártúl féltettük.

Az fundálót jó szüvel kiküldjük noha bizony édes öcsém uram igen nagy szükségünk reá most, épített itt is, Ujváratt is, nehezen lehetnek nála nélkül; mindazáltal ha oly siető kegyelmeteknek dolga, kimehet öt-hat napra. Az lantost, édes öcsém uram, kiküldjük. Ha ő felsége az imperiumi gyűlést ki nem kezdi szolgálatni, alig hisszük, ott is hadakozás ne kezdjen támadni. Vesselényi Ferencz levelét olvasta kegyelmed minden dolga az sógornak az szókkal szépek. Nem hihetjük

mi azt lengyel mibelénk kapjon kire okot nem adtunk, ha az kozákokat megvernék is, leszen igyek, nem marad az még abban, szépen describálja micsoda lovat kívánna, azokra bizony nem ül, kiket emleget, nincs oly lovunk ki ne botoljon.

Palatinus uramnak bizvást megírhatja Klobucsiczki uram, jó correspondentiát tartani ő kegyelmével készek vagyunk. Az portai dolog igaz és hogy s mit proponála, sőt mikor Sciaus pasánál az tatár követ ott lett volna az tatár előtt panaszolkodnék. az erdélyi fejedelmek mint pusztították német császár országát, mond az tatár követ is, úgy hallottuk mi reánk is akart jüni; de bizony ott is mit maga tractálta, sőt nekünk az budai vezér is megizente, az német azon igyekszik az két vármegyének alkalmatosságával kapjon belénk, kit Budán fogtak tractálni is; az isten nem segítette őket, talám nem ártana, ha kegyelmednek tetszenék, Klobucsiczki uramnak irni erről is palatinus uramnak, noha értette ő kegyelme Menanczki uramtól mint resolváltunk mi az lengyel király követségére, kik quo respectu tovább az dolgot nem urgeálák, kiknek bizony véteni nem akartunk hanem szolgálni avval; hogy tatárok csak követek járnak hozzánk ellenségekke magunkat nem tettük, mert a követeket meghallgatni szabad; opponálnunk magunkat nem tanácsos dolog oly hatalmas nemzetnek. kinek az lengyel republica se resistálhatott eddig, példák is előttünk, legközelebb az tavalyi moldvai eset; jó akarata lőtt hogy veleek tartsunk, országunk javáért azt kívánja mostani dolgok; hirdetnek olyant magyarországi ide alá való nagy rendek mint s hogy akar a republica győzedelmesen lévén ulciscálni, bizunk istenben igaz ígyünkben; megírhatná ő kegyelme most is nálunk tatár kozák követek meg kell hallgatnunk, nincs mit tennünk, nem kellene tovább irni mi dologban járnak, hanem portától megérkezvén emberünk; azonban Göcs Pál is talám; akkor kegyelmed tetszését, az lévén nem ártana in confidentia communicálni palatinus urammal.

Igen akarnók ha kegyelmed Rédei uram eleiben küld, írna kegyelmed ő kegyelmének, tudósítana ő kegyelme amaz secreta instructióban mint procedált és mint resolválták magokat azok, az emberek biztatnak-e vagy penig inkább abban

hogy ne egyveledjünk, disvadeálják, így akarnók idején érteni. Mi innét hetfőn indulunk. Feleségem 14 indul Gyalúból, mi azon az héten is ott mulatunk, onnét Fejérvárra megyünk. Mint discourál Bisterfeldius és Csulai uram ím megküldtük kegyelmednek és olvasván küldje vissza kegyelmed. Máté vajda embere ment vála Lengyelországban ezen. Kemény János uram által is parancsoltuk vala, azon oda bevaló állapotokrúl bővebben írván, hogy sem Lövei uramnak, elküldtük kegyelmednek; mi nem hihetjük annyi hadok legyen. Kivánunk istentül stb. Radnóthon 3. Junii 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja szolgál míg él.

R. György s. k.

P. S. Menanczki uramnak írjon kegyelmed, az bécsi barm companiában beállunk; most szerit nem tehetjük annyi marhának, de ezután provideálunk 8—9 százig ígérjük magunkat, ha több leszen is, hiszen ő nekik nem árt, most leszen 300 ökrünk, azért emberünk, kit kerestetek velek megindúljon ő kegyelme; most ide be igen drága az marha.

CCCCLXXXII.

Báthory Zsófia Lorántfi Zsuzsannát Fehérvár 1651. jul. 21. egészsége felől tudósítja. »Az mindennapi forró hideg lelt, immár elhagyott, csak immár az iszonyú gyomorfájás vagyon rajtam.« Ferkót a harmad-napi hideg leli.

CCCCLXXXIII.

1651. (A levél eleje hiányzik) csak az szerencse szolgáljon az
 junius kozáknak, bizony ők járnak utánunk, az mint most is szóval
 14. izentek, sőt parancsolják is, másnak a lengyelországi állapotot ne engedjük.

Bizonyos, megbeszélte Bektás aga, mint tractált a német ellenünk, azt is mi választ adtak.

Im mi édes öcsém uram, kegyelmed szolgálatjára feleségemet ma reggel indítók meg, az ebédlő helyig kísírok, az szegény kis Ferkónk nagy sirással válék el, csak adna isten egészséget nekik és szolgálhatnának ő nagyságának, kegyelmednek.

Mi nem lehetünk üresek követektül, az budai vezér csauza is jött, Ébeni uramot az vezér Ébeni uramot nagy bosszúlettel látta, ajánlotta magát, azt izente, isten neki adja azt az gonoszt, kit nekünk kíván, azt írja, jó akarónknak jó akarója, ellenségünknek ellensége. Nekünk csaknem az ónodiak kegyelmeteknek szolgálai csaknem búsulást szerzetek. Holnap egy hete Ébeni uram Görbe Istókot, ki taval is Váradon fogva volt, elől találta. 10 lóval ment ki ő kegyelme eleiben, az deroka lesben volt (*sic*) kérdi Ébeni uramtul, ki szolgálja? mondja, mienk; ő is mondja az latorember ök is mi szolgálaink - azontul mentest kérdi, van török? Ébeni uramot; Ébeni uram tagadást teszen. Ha valami szerencsétlenség találta volna az csauzt, ez is ellenségünké lett volna, mint az eb Sciaus pasa. Kérjük kegyelmedet, fogassa meg Görbe Istókat társait is, kik kegyelmetek szolgálai; bizony mind nekünk, kegyelmeteknek búsulást hoz azok csatázása; mi úgy halljuk az tisztek hírével járnak. Ébeni uram Görbe Istókot ismeri jól; tavalyi fogságában vetett volt ismeretséget. Kívánunk istentul stb Gyáluban 14. Junii 1651.

Kegyelmednek igaz atyjafia, bátyja.

R. György.

CCCC.LXXIV.

Báthory Zsófia Lorántfi Zsuzsánnának Fehérvár 1651. augst. 16
Egészsége felől tudósítja. »Az asszony ő kegyelme beteges állapotját, kegyelmes asszonyom, bizony igen szomorúan hallottam; isen gyógyítsa ő kegyelmét. Én bizony kegyelmes asszonyom miolta az hideg lett mind rosszul vagyok az ulta az gyomrommal. Ferkót is kegyelmes asszonyom újobban kezdte volt az hideg borzongatni, már elhagya, mostan jól vágyon. Az szállót kegyelmes asszonyom megboszták az nagyságod kegyelmességét alázatosan megszolgáltam nagyságodnak.«

CCCCLXXXV.

1651.

Szolgálok kegyelmednek öcsém uram stb.

aug.

16.

Régen nem vevén kegyelmed levelét, búsulunk, nem tudván mire vélni, akarók kegyelmedet levelünkkel látogatni, Farkas Fábián levelét hozák tegnap előtt Vinczre, írja Vesseléni Ferencz, mutatta császár maga kezével irt levelét titkos pecséti alatt, kiben parancsolja Berzeviczy arestálását, olyant is mondott Vesseléni, ha kívánjuk in specie is beküldi ; ő Períni Gáborra hárít mindent, bizony nagy hihetetlenség részekről, hisz ő felségének confederatusi levén, miért tiltatik hozzánk jövételek, annál inkább azért mért kell arestáltatniok ; tegnap jelentők neki, még nem concludált indul-e nem-e, noha szándéka az volt a jövő héten indulni, mivel felesége betegölésnek vagon, mit fognak felőle concludálni tudósítjuk kegyelmedet, nyavalyás ártatlan mert azt megmondotta, ő felsége ellen való dologban nem szolgál kötelessége ellen, mi sem kívántuk, mert csak hagyjanak békét, boszúval ne illessenek, inkább szolgálunk ő felségének. Irja Fábián azt is, császár követet akar hozzánk küldeni, cancellarius írja Vesseléni uramnak Törös uram lenne kit most tanácscsá tett ő felsége, Vesseléni uram azon volna ő jünne be, Menanczki uram megérti ha igaz lesz-e ? Mi ezekre gondoljuk bejüvetelit : 1. Ajánlás. 2. Talám expiscál : mi az portátúl segítséget sollicitálunk. 3. Talám az Romani Imperij Principatusnak titulusát offerálja. 4. Lehet talám juramentumot kívánna tőlünk ő felsége részéről.

Menanczki uramnak is írni kell, addig felmehetett, meg is térhetett.

Im édes öcsém uram az királynak minapi követe által irt levelére tettünk választ, oly emberünk nincsen ; ki tudja ezen be való állapotokat, mit írjunk, im paríáját elküldtük kegyelmednek, studio lett az datumja később írása, megszolgáljuk kegyelmednek ha Jakabfalvitúl vagy más oly embertúl küldi meg, ki két fele is tekinthetne, experiálhatná az állapotokat, költséget is küldenénk neki.

Asszonyom menyemnek istentül kívánunk jó egészséget, kegyelmed szónkkal köszöntse ő kegyelmét, tudósítson kegyel-

med isten mikorra hozza be kegyelmedet és melyre, mi is ahhoz képest alkalmaztatván lakásunkat. Jó egészségben stb. Albae 16. Augusti 1651.

Kegyelmednek igaz atyjafia bátyja szolgál míg él
R. György m. p.

Ha mikor az királynak congratulálui kellene az győzelem felől, akkor mást akarnánk küldeni, s mikor kellessék lenni várunk kegyelmedtől: az ki bemegyén, azt kell-e mondani régen nála az levél, itt az hadak miá nem volt útja bátor-ságos.

Az királyné számára kért az jublér még tavaly irván, por aranyt, im küldtünk, feleségem is irt az királynénak, prae-sentálhatná.

CCCCCLXXXVI.

Rákóczy Zsigmond anyjának: Patak 1651. aug. 23: maga és neje »az nagyságod szolgálója« egészségéről tudósítja. »Az monumentum kövek ma indultak meg. itt tizenhat szekérre való maradott még.«

CCCCCLXXXVII.

Rákóczy György testvérének Zsigmondnak: Fehérvár aug. 24. okt. 13-ára Tasnádra szeretne menni s 22-ig ott maradni; szeretné tudni hol lesznek akkor tájban ő és anyja s mikor akar beindulni »az puszta házhoz egy tál káposztás húsrá szívvel várnök kegyelmedét.«

CCCCCLXXXVIII.

Szolgálok kegyelmednek, édes ücsém uram stb.

1. Praesentis irt kegyelmed levelét vettük; asszonyunk ő nagysága (s) kegyelmed egészségét isten sokáig tartsa meg. Menyem asszonyt (*sógorasszony helyett*) gyógyítsa isten kívánjuk; orvosoltatni kellene ő kegyelmét s talám az aer változtatás is használna; ha az gyógyfürdő közelebb volna, az nem ártana.

Mi, édes öcsém uram, ha isten engedi, oly akadályunk nem leszén, 9. Octobris akarunk indulni Deésrül ad 12. vel 13. Tasnádón lenni; azon, az más héten ott mulatunk, feleségem is kijű velünk. Bizony kegyelmedet nagy jó szívvel látjuk; ugyan inkább csak kegyelmed látásáért kívánunk kimenni. Az kozák Korcsunnál gyűl bizonyosan; az tatár is bizonyosan melléje megy, rövid nap megharczolnak; három napi járó földön vannak egymástúl. Mi ezennel indulunk Radnótra, Máté vajda követit tegnap expedialók, kik 110 emberrel, 171 lóval voltak. Szokoli volt az fő, vele spotár fia, sok boér fiak, kapitányok. Az spotár fia Szalancziné asszonyom leányát akarja elvenni, holnap oda megyen. Kemény János uram igen beteg, szombaton jűtt Gerendre ő kegyelme. Jó egészségbén stb. Albae 5. Septembris 1651.

Kegyelmednek atyjafia, bátyja.

• R. György m. p.

CCCCLXXXIX.

1651.

sept.

24.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram stb.

Kegyelmed levelét vettük postánktúl. Isten az kegyelmed jó egészséget tartsa meg, menyem asszonyét (*érted: sógorasszonyét*) vastagítsa; mi bizony nem annyira egyéb dolgokért, mint kegyelmed látásáért praesentálhassuk kegyelmed szolgálatjára magunkat, megyünk ki. Talám isten annyira menyem asszony egészséget is vastagitja, eljűhet ő kegyelme; az aerváltoztatás bizonynyal hidje kegyelmed használ ő kegyelmének, kit feleségünk nyári nyavalyájában experiáltunk. Az franczia tractatust elvettük; data occasione sollicitálni fogja Breszovics uram. Irók kegyelmednek, kedvetlen vásáruk len (*lőn*) 1900 tallér, nem len pénzo: reánk köté, nekünk bizony kelleetlen marhák, kiváltképen feleségemnek egy nyakra való 800 tallér; ajándékon is 500 aranyat, 400 forintot adtunk neki.

Az kanisai obsessio nem tréfa, kirűl ha tovább is mit hall kegyelmed s tudóst. megiszolgáljuk; nekünk is emberünk

az vezérhez, nem tudjuk hova lehettek el; félünk ez dolog szegény nemzetünknek meg ne ártson, és ha ugyan continuálni kezdik, ő felsége bennünket nem requiráltat, nagy dolog lesz, holott bizony tartunk, hamar időn portárul vagy tentatio avagy ugyan parancsolat hozzánk ne érkezzék: in tali casu akadályos, elől víz, hátul tűz, az keresztyénség arra venné ily állapotjokat, szegény nemzetünket meg ne akadékoznák, hanem inkább promoteálnák; ellenben, ha mi requiráltatunk: contemptus (*contemptus*); más, ki tudja, mi intentumok lehet; emezek parancsolatját is ha continuálni kezdjük, azonban forduljon az állapot nekik, nagy erővel bírván, nekünk veszedelem, experiálván hűségünket kinek, isten bennünket alája vetett.

Az lengyelországi állapotok felől nincsen semmi hírünk, ha ugyan continuáltatik az török hadakozás, az lengyel fizetett had debelláltatott; míg az lengyel felül, addig elhisszük Krakó felé kezd rablani; mi következhetik, egynehány ezer tatár csapjon azon ki, megesik szegény nemzetünknek. Károli Adám most érkezék udvarhoz, valamit érez. Isten szerencsésen sat. Szent-Péteren 24. Septembris 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja

R. György m. p.

CCCCXC.

Szolgálok kegyelmednek, édes ücsém uram, sat.

1651.

22. 25. diebus irt kegyelmed leveleit ottan hamar egymás-
után vettük. Kornis Ferencz uramnak is öregbik leánya, ki-
sebb fia most feküsznek halva; Kemény Boldisár uramnak
is egyik leánya ez elmúlt léten holt meg; tegnapelőtt meg
másik halálára hívák vissza; az is eddig talán megholt. Mi
kegyelmed szolgálatjára mindnyájan egészségben vagyunk.
Bizony kegyelmed kedviért megyünk vala inkább ki; de ha
az mi szerencsétlenségünk azt hozza magával, nem tehetünk
rúla; ha isten asszonyomot ő kegyelmét könnyebbítené s ke-
gyelmed Kallóig eljühetne, kegyelmed kedviért talán csak
magunk is addig elmennénk. Az monumentum felől irtunk
ezelőtt is kegyelmednek; parancsoltunk elszállítáa felől: mi

sept.

28.

úgy tudtuk kegyelmed leveléből, Pataki István leszen vele. Az híreket értjük, nekünk is úgy hozák, nagy harcok volt, közák is sok veszett tatárral, úgy is hirdetik Potoczky is elveszett, Radzivil herczeg is, kit bizony szibül bánnánk és hogy mind lengyel, közák közt igen nagy pestis uralkodik. Kanisa megszállását Csáki László is irta az hajdúságra, csudáltuk, nem szégyellik az hazugságot. Im most érkezék Budáról Szücs, János, az vezér az Meggyasziak lovát újobban megadni parancsolta; bizonyos Kanisa felé takarodnak az hadak; egynehány kastélyokat égettek az magyarok fel. Kanisa megszállásának híre nem volt Budán, de egyebütt publice beszélték. Az vezér levelét fordítani küldtük; szóval azt izente, az két vármegyét senkinek ne engedjük, ő is élete fogyásával is segít azt cselekszik, oly emberré tegyenek, mint Bocskai uram. Bizony mi félünk, parancsolat az portáról ne érjen, nekünk ahhoz most kedvünk nem volna. Egerhez való gyülekezet felől semmit nem értettünk, sem az vezérhez, hogy oda menjen. Egy hete emberünk onnét eljött; bizony felő, az csatázás annak az darab földnek veszedelmet ne terjeszssen; csak az vezér levelét fordítsák, mentest elküldünk ismét Budára. Édes öcsém uram, bizony nem kell kegyelmednek szolgálit csatáztatni; két hétig volt emberünk Budán. Az imperialis gyűlés kiszolgáltatásait nehezen hihetjük, Vesselényi s egyéb adhaerensi dolgát isten nem segíti. Palatinus uram intimációját értjük, bizony vigyázunk; az portán valamit efficiálhasanak, arról nem is kell gondolkodni. Elhitem nyavalyás palatinus uram mint confidens emberének, mindeneket aperiál Klobusiczki uramnak. Mi is Tasnádról hozzá felküldünk, talám ugyan Ébeni István uramot. Isten kegyelmedet vigasztalja menyem asszony gyógyulásával s adjon isten egészséget kegyelmednek. Ujvár 28. Septembris 1651.

Barkóczy uramat, tudja kegyelmed, édes öcsém uram ismerjük, bizony semmit neki nem aperiáltunk, sem irtunk, Tasnádra sem hivattuk; hanem maga irt Kemény János uramnak felőle. Szabados nyelve az sógornak.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja

R. György m. p.

Tegnap mult egy hete emberünk az vezértől eljött.

CCCCXCI.

Szolgálok kegyelmednek édes öcsém uram. Jó egészség- 1651.
gel isten áldja meg kegyelmedet, mostani szomorúságában octob.
vigasztalja. 1.

Asszonyunk ő nagysága leveléből szomorúvan értettük bizony kegyelmed szerelmes felségének halálát; kívántuk volna minnyájunknak örömeivel kegyelmed szerencséjére isten sokáig éltette volna, de mivel nem ember, hanem isten vette el, nincs ki ellen tusakodni, vigasztalja azon isten kegyelmedet édes öcsém uram, ki megszorította, kérjük is istenért kegyelmedet az felettébb való szomorúságnak hagyjon békét, avval magát ne emészsze, vele semmi hasznot nem szerez, fel sem támaszthatja, ellenben magának nyavalyát szerezvén, nekünk s asszonyunk ő nagyságának nagy keserűséget. Látja isten édes öcsém uram lelkünket ha váltható volna, kegyelmedért vérünkkel is segitenők feltámasztását, de ha az nem lehet, ottan magunknak jelenlételével kívánnók segíteni kegyelmed szomorúsága távoztatását, de az mi szerencsétlenségünk azt hozza magával, ily távul legyünk, arrúl nem tehetünk. Istén vigasztalja kegyelmedet és engedjen kegyelmed egészsége felől jó híreket hallanunk édes öcsém uram. Ujvár 1. Octobr. 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja szolgál míg él,
G. Rákóczy m. p,

CCCCXCII.

Báthory Zs. Lorántfi Zsuzsannának : Szamos-Ujvár Oct. 4. Szomorúan értesült Rákóczy Zsigmondné haláláról, kéri istent, hogy ő nagyságát vigasztalja. A gyermek is rosztul van torkával.

CCCCXCIII.

Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak Sólymos 1651. Oct. 12. Holnap indul Tasnádra, várja anyját, kéri, hogy ő is jöjjön el vele. Irja hogy a tatár hám megindult a lengyelek ellen — ő nem hiszi.

CCCCXCIV.

1651.

octob.

29.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram, sat.

26. irt kegyelmed levelét tegnap estve vettük. Vagyunk magunk egészségben, de feleségem beteges állapottal, tegnap tegnapelőtt asztalnál sem volt kinn. Az svéd mikor jü hozzánk örömet értenők és micsoda rendbéli ember lehet s királynétül jü-e bizonyoson. Az isten ne is tegye állandóvá az imperiumi békességet. Az soproni templom elfoglalása az akarat is eddig nyilva persecutio; el is hisszük, kezdett dolgokat végbe viszik nyavalyásokon. Császár ő felsége diplomák alól felszabadulását az mi illeti, publice, hogy beszélje az érsek, értjük, édes öcsém uram, tudja isten s kegyelmed, ő felségének nem véteni, hanem szolgálni akartunk, akarunk is, csak hagyjanak békét; de ha nem, isten s ez világ előtt legyünk mentek. Az érsek hiában örülé Csákyval szegény asszony halálát; hiszem isten tudja (s) kegyelmed, abban semmi reménységünket megmaradásunk felől nem helyheztettük volt. Az istennek hatalmas kezei az mi oltalmunkra nem rövidültek meg.

Az elefánt ládárúl Tasnádon kegyelmeddel beszélünk.

Palatinus uram szóval izent Klobusitzky uramtúl, ő kegyelme is mit ír maga, elküldtük kegyelmednek. Palatinus uram izenetérül tudósítson ő kegyelme arrúl is mikre legyünk intentusok az vigyázás dolgából, ahoz képest rendelhetjük dolgainkat mind itt kinn, oda benn az portán is. Isten engedje Székelyhíd 29. Octobris 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja,

R. György m. p.

Mi pénteken indulunk innét.

CCCCXCV.

1651

nov.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram sat.

Brozerhez még Kállóból elküldtünk volt, édes öcsém uram; az posta megbetegedvén, késő jutott kezében az levél;

ím, mi választ téssen, elküldtük kegyelmednek. Vesselényi Ferencz ír egy Kádár Péter nevű fizetett katonánk megfogatása felől; levelét oda küldtük kegyelmednek, megszolgáljuk, parancsoljon Gellérfi uramnak, küldjen érette, el ne szalaszszák, vigyék Patakra, értésünkre lévén ott léte, érette küldünk. Kegyelmed ily közel lévén is, ritkán tudósít egészsége felől, kérjük, tudósítson; mi holnap indulunk, szombaton Tasnádra megyünk. Tudósítson, isten mikorra hozza kegyelmedet hozzánk Tasnádra. Kívánjuk istentül sat. Székelyhid 2. Novembris 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja,

R. György m. p.

Az vezér Borost becsülettel látta, ajánlja magát igen.

Egri pasától emberünk megjött; mit ír, ím levelét elküldtük kegyelmednek, újban irtunk s beküldtük hozzá. Istenért kegyelmetek hagyja meg, ne csatázzanak az kegyelmetek szolgálai, bizony kárt vall kegyelmetek; mi böcsületünkre feleltünk, nem csatáznak s megtartani is olyant ő nagysága nem akar nem is fizet olyanoknak; legyen kegyelmednek gondja reájok.

CCCCXCVI.

Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak: Székelyhid 1651. Nov. 3. Kéri hogy Kádas Mártont ki a császár birodalmából hozzá akar jóni szolgálni, szállítsa át a Tiszán.

CCCCXCVII.

Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram sat.

1651.

31. irt kegyelmed levelét tegnap Oltománban vettük ebéd előtt. Palatinus uram éljen sokáig, nem nyughatnak az emberek, lássa mi isten s ez egész világ előtt legyünk mentek. Az svekus érkezett, holnap vele szembe leszünk, conserválnunk kell jó akarátjokat. Brezovics után irunk. Palatinus uram az miket jelentett, más nem érti Kemény János uramon

nov.

kivül. Még estve elküldtük ő kegyelmének az leveleket. Irunk az herczegnek, az hetmannak is. Lónyai Sigmund lator ember. Értésére adtuk Barkóczi uramnak ő nagysága resolútióját. Brozernek meghagytuk éjjel, nappal készítse az táblát. Az 14000, ezer (*sic*) tallért elküldtük, kihozzák, ha az komornyikok Ujváratt találnak lenni; egyikének Bányára kellett menni; az másik igen beteg volt, ha késik az leszen oka. Az portára Száva elment. Mi valamivel tudunk, jó szívvél szolgálunk s kedveskedünk kegyelmednek. Palatinus uram levelét jó alkalmatossággal küldje el kegyelmed. Mi édes öcsém uram azt tudtuk, még ez héten jüjjön Ecsedbe kegyelmetek; bizony bánjuk, ha kegyelmeddel szembe nem lehetünk; innét pénteken vagy szombaton indulunk el. Tudósítson kegyelmed, édes öcsém uram, mikorra érkezik kegyelmed Ecsedben. Adja isten sat. Tasnádon 4. Novembris 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja szolgál míg él

R. György m. p.

Az kállaiaknak intimálni kellene, ne vegyék be az németet.

CCCCXCVIII.

Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak: Tasnád 1651. Nor. 8. 5-én írt levelét kapta, kéri hogy jöjjen be hozzá, péntekig ott lesz. »Máté vajda követi is csak bemenetelünkre várakoznak.«

CCCCXCIX.

1651. Szolgálók kegyelmednek, édes öcsém uram sat.
 nov. Az portárul ma vénk (*vönk*) levelet, ki 30. Octobris
 16. költ. Az vezérség megváltozott, Gürcsi Memhet pasát tették vezérré, az zilaliakkal is megbékéltek Sciaus pasa mazurságával, kit úgy irnak, megfognak ölni; nagy változások, költségekben sokban tettek, Sciaus pasa complacálása már füstbe ment. Moldvai boérok küldtek ki valami kupák bevivetele en-

gedelme felől. Kemény János uramnak beszéllette az vajda, lakodalomra készül; kozák követek voltak nála; eleikben kiment ő is, nagy ajándékkal küldött hetmannhoz. Mi nehezen hisszük, ha Radzivil volt oka az békességnek, meglegyen, hanemha valami derekas nagy fundamentumra nézve. Edes öcsém uram, im Kemény János concipiált instructiot Radzivilhez menendő emberünk számára; oly nincs, kit oda küldhetnénk, hanemha kegyelmed javálja, Rainer János. Ő az útát is tudja, nyelvet is, noha szós, de szájába kell adni, nyelvét megtartóztassa; irtunk levelet kegyelmed parancsolatjára, kegyelmedhez menvén külön erre reversalist kell tüle venni, híven jár az dologban el; meg is kell hagyni, elsiessen; hadd értsük, micsoda affectióval van hozzánk s az moldvai vajda izeneti igazak-e ellenünk. Az herczeg előtt fenyegetőzött az hetman, ha igaz volna, praeparálhatnánk magunkat. Ha hol peng Rainer kegyelmednek nem tetszenék, tudósítson, ki s mennyi költség kellene neki.

Azt is nem ártana az herczegtől megtudni; az mely leveleket az kozák hetmann által küdtünk, kezébe jutottak-e ő kegyelmének; elküldésével nem kellene késnünk.

Az pénzt várjuk, mihent érkeznek, mentest küldjük; mi még hétfüig itt leszünk.

Tudósítson kegyelmed édes öcsém uram, Dobot mennyiben inscribálta asszonyunk Nyári Bernátnak.

Isten szerencsésen éltesse sat. Somlyón 16. Nov. 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia, bátyja,

R. György m. p.

Az levél kettő, egyik *credentia*, másik oly ha *intercipiálnák*, azt adja kézben; elsőbben azt is *praesentálja*, az *affectiot experiálván*, az másikat. Az ki *credentia*, arról ismeri meg, kicsin pecséttel (*van*) bepecsételve.

Az Kemény János uram irását meg kell küldeni, kegyelmednek egy hiteles deákja paríálja Rainer számára.

Két levelet is irattunk, egyik Mednyánszkynek, az szer-
(*ént*) másik Psitkovius uramnak; irassa titulusokat kegyelmed meg.

D.

1651. Szolgálok kegyelmednek, édes öcsém uram sat.
 nov. 21. irt kegyelmed levelét, im indulni akarván vettük sat.
 22. Rainer számára tetszék az conceptus. Vesselényi levelei in specie kellett; nem nyughatik az beste kurafia, Szuhaynak semmi vétke. Gelle Gergely dolgában Mikes Mihály uram levén ismeretes vele neki izent, ha vesszszük, szolgálatunkra kötelezi magát; mi úgy vettük. Vesselényi az az beste kurafia, miért fogadja mi szolgánkat Csanádit etc. az hálóhelyrül bővebben irtunk kegyelmednek. Nem nyughatnak, Zákánynak is irtunk. Szerencsésen éltesse isten kegyelmedet. Somlyón 22. Novembris 1651.

Kegyelmed igaz atyjafia bátyja,
 R. György m. p.

DI.

Rákóczy György anyjának Dées 1651 Decemb. 13. Kéri, hogy ünnepekre térjen be hozzá »legyen nálunk az ki nagyságod háza, kit nagyságodnak megigyekezünk szolgálni.« Fehérvár 1652 Febr. 15. estv 8 órakor: jobban van már, kéri anyját ne búsuljon, felesége is jobban van. Fehérvár 1652 Febr. 19. felesége már fenn és jobban van, engemet pedig az öreg és hólyagos himlő teljességgel elborított« de ereje még meg van, betegsége nem veszedelmes. *(Ezen levél Kemény János írda.)* Fehérvár 1652 Marc. 5. már kezd épülni »csak hogy az rettenetes himlő ki rajtunk volt erünkben rettenetesen megvont,« himlő még csak az orrán van. Felesége már jobban van, két napig »az világhoz semmit nem tudott, esze nélkül volt.« Nem lesz derekas himlője. A gyermek is rosztól volt de már jobban van. Fehérvár Marc. 13. már mindnyájan épülnek. Fehérvár Marc. 15. Épülnek a betegség után, de az ő orra még nem tiszta. A gyermekről lehullott a himlő. Fehérvár Maj. 13 és Maj. 16-ról folytonos gyógyulásáról tudósítja.

DII.

Kegyelmes asszonyom édes anyám.

1652.

Ím az postát bocsátani akarám vala, érkezék váradi május
katona. Klobucsiczky uram, egyebek is mit irjanak ím elkül- 25.
döm nagyságodnak. Tokajt némettel akarják megrakni, Klo-
bucsiczky uram gyalog felől is ír, Váradról küldjenek. Én
kegyelmes asszonyom irtam hamarébb Volzant Klobucsiczky
uram be ne bocsássa, okát azt adhatja: az ország articulus¹
nemhogy bebocsátanak az idegen praesidiumot, de sőt inkább
kivitele felől végezett. Más az szükség. Ellenség nincsen, miért
kellene bevenni? ha mikor oly leszen bebocsátják az diploma
szerént. Tovább mit parancsol nagyságod, az nagyságod ke-
gyelmessége. Nem árt pratticájokra vigyázni. Isten éltesse
nagyságodat. Albae 25. Maji 1652.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja fia szolgál
míg él

R. György m. p.

DIII.

Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár 1652 Maj. 31. Boldog ünnepeke
kiván, a Patakról hozott leveleket küldi. a gyermek jobban van

DIV.

Éltemig való fiti sat.

1652

Már ugyan jó ideje nagyságod levelét nem vettem. Aka- sept.
rám azért alázatosan nagyságodat levelemmel látogatni sat. 21
Ím kegyelmes asszonyom az országgyűlését a jövő hónap 15.
napjára rendeltem, ha isten engedi, a végre is talám az köve-
tek, ha eddig nem is, de az alatt megérkeznek, elvégeződvén
mi is nagyságod szolgálatjára azontúl kimenni akarnánk.

Akarjuk nagyságodnak az gyűlés idejét is alázatosan még értésére adni, várván alázatosan ha mit nagyságod fog parancsolni. Istennek hála semmi ártalmas híreink nincsenek, voltak minden felé emberink, csendességnél egyebet nem hoznak. Maradván sat. Albae 21. Septembris 1652.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia szolgál még él.

R. György m. p.

DV.

Rákóczy Ferencz nagyanyjának Lorántfi Zsuzsannának Fehérvár 1653. Jan. 8. Köszöni ajándékát, írja hogy tanul. Fehérvár 1653. Febr. 14.: »a török követ eleiben kimentem volt, igen igen lőttek, de nem féltem semmit, lovan jöttem be vele a váradjai hídtól fogva.« Kéri hogy madarászó hálót küldjön.

DVI.

1653. Éltemig való fiúi sat.

márcz.

8. Alázatosan vettem nagyságod leveleit. Pénzt, bizonysgom isten, jó szível küldtem volna nagyságodnak, mi van, alázatosan nagyságodnak megírtam vala: nekem is az aranyom vagy on abban is 1000 kelle zálogul adnom Béli Pálnak Kodor contentatiójáért, hiszem ha volna nem más pénzért, azonkívül is jó szívvél adnám nagyságodnak. Apafiné asszonyomnak megizentem, pünkösöd után két héttel megadja nagyságod mátkáját Apafi Mihálynak; hiszszük istent, annak előtte kinn lehetünk nagyságod szolgálatjára. Az mi az öcsém állapotját illeti, mi sem voltunk bizonyosok, mikor indul, mindazáltal meghagytam volt Szakmárról az vice kapitány mentest tudósítsa nagyságodat; talám az öcsém nem engedte meg elmenni; nekem is azt írja elmegyén, meglátja az kisaszszonyt, kirúl mit ír, levelét megküldtem nagyságodnak; adná isten tetszenék s talám az állandó lenne vallásában, úgy is

isten jót hozhatna ki belőle; mi szíbüln akarnók, ha isten az jó öcsémet megvilágosítaná szívesen és noha mi is igyekezünk reménységet belőle venni, de olyant nem ismertünk, Bisterfeldius urammal eléggé volt beszédes, az mi vallásunkat s az pápistákét leirta Bisterfeldius, öcsémnek ígirtük volt megadni de Bisterfeldius uram betegsége halasztatta ennyire megküldését; adja isten szent lelkét s világosítsa, minekünk is mi lehetne annál nagyobb örömünk; az lélek az hol akar, ott fú; mindazáltal mi kegyelmes asszonyom, az mint öcsém elméjét experíálhattuk, kevés reménységgel vagyunk. Az idvözült urunk bibliája nálunk, nem Patakon, van, azt is kiküldhetem csak használna.

Ibráni uramra neheztelt, ide be is azt forgatván s hitetvén vele el, mindent ő mond be nekünk, sőt az paterét is kívánta öcsém, megesküdjék. mit hallott Ibráni uramtól mivel egy házban voltak, beszélleni felőle; jó volna, ha Barna uram reá venné magát az szolgaságra, de mi kételkedve hisszük; addig öcsémet emberséges öreg ember szolgálja, míg Lusinczki mellette ezen állapotban leszen; mivel az több szolgálai is azért el akarják hagyni, ártalmas lélek az mellette; már nehezen válik tüle el, sokat is adott neki, valami szöllei voltak az kistapo(l)csáni házához, annak adta. Az mi az mi birodalmunkban való jószág szerzést illeti, csak az jó öcsém hagyná el vallását, pénz nélkül is adhatnánk neki, mi magunk is kínáltuk ha pénzét letennék az klastromi s hévízi jószágáért, mivel azt féltette; váltson mást, hasznosbat az mi birodalmunkban etc. Az regéczi jószágban micsoda falukat fenyeget az török, csak értsem kegyelmes asszonyom, mentest beküldök Egre. Az Tokajban fogadandó gyalognak két esztendőre ígirtünk posztót, ugyan azért inkább találhassanak. Barna uraméknak nagy válaszához képest mi is adtunk választ. Vesseléni felmenetelét értettem, kegyelmes asszonyom, nem segíti isten az ő praktikájokat. Bakos uram nekem is irt, kívánja, palatinus uramnak, másoknak is mellette írjunk. Az mi az hosszútélki portiót illeti, kegyelmes asszonyom, kiváltásában ellentartók nem voltunk, attúl isten oltalmazzon, hanem könyörgésképen irtunk nagyságodnak, ha az nagyságod kiváltja ő kegyelmének inscriptióban annyiban, mint nagyságod irta vala, az nagyságod

kegyelmességére és akaratjára hagytam. Semmi oly hirt nem írhatok nagyságodnak; úgy hallom azért békességet tractálna az kozákkal az lengyel, kinek végbemenetelében kétséges vagyok, szívesen hanem ha színesen lenne. Jó egészséges hosszú étlettel sat. Albae Juliae 8. Martii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DVII.

1653
márcz.

Éltemig való fiúi sat.

Ez hónap 4. napján irt nagyságod levelét alázatosan tegnapelőtt vettem, kiből az mint örömmel értem nagyságod egészségét, úgy kívánom is istentől szibül sok esztendőkre terjedni. Mi is vagyunk nagyságod szolgálatjára egészségben. Az mi, kegyelmes asszonyom, azt az dolgot illeti, kiről nagyságodnak alázatosan irtam volt, megindulnom benne tanács híre nélkül nem lehetett; mindazáltal minek előtte végzés lett volna arról alázatosan akartam nagyságod tetszését is akaratjával venni és ha, kegyelmes asszonyom, ártalmas praktikái nem volnának s az egyességet akarná, kire okot adtunk egynehányszor, nekünk az vele való egyenetlenkedés nem kellemék; de az mint az előtt is levelemben nagyságodnak alázatosan megírtam, az következhető veszedelmektől tarthatunk: ő szerencse fia lévén, függ az alkalmatosságoktól. Az tatár, bizonyos, reá igen haragszik, és most is kérdzett az portától, mehessen reá, az nemhogy bánja, inkább akarja.

Radzivil herczegnek egynehányszor adtunk alkalmatosságot emberünk által, találjon módot, az az ember szünjék meg ellenünk való dolgoktól; de ugyancsak végben nem vihette.

Az kozák hetmán maga is, de kiválképen Veloczki, ki utána első, az is, tanácsa megizente, ellenünk, mióta már leányát oda adta, praktikálni kezdett.

Az portát magok az bírodalmabeliek adommal elnyomják és kínált is két versent is az porta minket az reámenetellel

ím csak taval is; de mivel féltünk, titokban nem leszen, más az, szokásban is kezdenék venni, nem cselekedtük; ily állapotjában penig az porta, mint most vagyon, azon nem igen fog megindulni, azonkívül is maga is megcselekedné, ha módját ejthetné; mint ím most is az második diván ülő vezér megizente, ha különben nem is, de etetéssel azon vannak, elveszesésék; az nagyságod méltóságos írása szerint konnyában (*konnyában*) embernek ellenségét nem várni tanácsos dolog; még ez dolog függ az alkalmatosságtól; isten cselekedje azt, ki nevének dicséretire, ez szegény hazának javára szolgál. Éltesse isten sat. Albae 13. Martii 1653.

Nagyságodnak engedelmes, alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DVIII.

Rákóczy Gy. anyjának, Fehérvár Apr. 9. Fia pár hét óta rosszul van Tordán lett rosszul, Felvinczen már ágyba kellett tenni, erős forrósága van, Úgy látszik veres himlője lesz.

DIX.

Éltemig való fiúi sat.

1653.

Az moldvai állapotok felől akarám alázatosan nagyságotat tudósítanom, kirúl mit ír Boros János Kemény János uramnak, ő lévén az hadakkal, alázatosan megküldtem nagyságodnak levelét, abból nagyságod jobban megértheti, mi reméntelenek voltunk, azt az erősséget ily könnyen elhagyja, vagy ha kimegyen is maga belőle, úgy reménlettük, maga hú emberit hagyja benn, kiből sok alkalmatlanságokat szerezhett volna, de isten elvette eszét, arra nem bocsátotta. Kemény János uram is nem sokára kijű, az hadakat kl is bocsátotta nagy részént, eddig csak az kozákoktól várt embert; az új

april
26.

vajda mellett hágy Máté vajda hadaiban, mi fizetett katonáinkban is. Ezután sat. Albae 26. Aprilis 1653.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DX.

1653. Éltemig való fiúi stb.

apr.

27.

23. irt nagyságod levelét alázatosan vettem, sat. Az moldvai dolog mi karban (*van*), arról alázatosan nagyságodat tudósítottam; egyebet annál nem írhatok; az vajda Kamenczben szaladt maga értékével, atyjafiáiét hadaink elnyerték; azoknak szép nyereségek volt, isten továbbra mint adja hatalmában (*van*), áldásért kell könyörögnünk, úgy hiszem mindazáltal, az lengyel ő érette egyben nem vesz az három országgal. Bornemisza kisasszony lakadalmára nem kívánkozunk kimenni, mint nagyságod szolgálatjára, kire bizony szível mennénk, kívánván nagyságodat látni s szolgálni; de alig hiszszük, abban módunk lehessen mostani állapotokhoz képest. Idvözült édes öcsém uram monumentuma formáját Kemény János uram ki fogta küldeni. Máté vajda él, kegyelmes asszonyom, semmi gondja nincsen, ma is vettük levelét. Jó egészséges stb. Albae 27. Aprilis 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DXI.

1653.

május

4.

Éltemig való fiúi stb.

27-ik aprilisban irt nagyságod levelét alázatosan vettem; az moldvai állapotért isten mint adta vala az dolgoknak folyását, bizony érette ő felségének hálát adtam, kit is nem mi erőnknek sem tanácsunknak hanem az ő hatalmának tulajdonítottunk, továbbra is isten áldását várjuk, mert im remény-

ségünk kívül az kozák segítséget küldött neki, kit nagyságod Kemény János uram irt leveléből megérthet, kit ez estve hozának, azt itilnök talám az kozák másképen volt inform atus mire válik ez dolog megértjük, nagyságodat alázatosan fogom tudósítani; ez ő segítsége készen volt alattomban, mert ármás által azt kiáltatta országában üljenek fel mellette, mert van neki készen kilenczezer kozákja az havasalyi vajda ellen való, kik segítségre érkeznek, csak alkalmatosságot várt ő arra, ha mi nem kezdtünk volna is, ő elindította volna. Az mi az újitók ellenvaló articulust nézi, kegyelmes asszonyom, azt nem mi, az ország csinálta, s nem csak mi vallásunk értették ott, hanem mind azok, kik az recepta religiókban csak privata authoritate újítást csinálnának, én is az isten dicsőségét mind szeretem, mind oltalmazni, élémozditani életem az mellett letételével is kész vagyok, és ha annak meggátolására vagy isten törvényivel, szentirással ellenkezőnek ítéltém volna lenni, soha azt nem acceptáltam sem confirmáltam volna, és ha szinte én akartam volna is lelkem ismereti ellen cselekedni, vannak még ez hazában az isten dicsőségéhez buzgó vallásunkon való, azt nem cselekedték volna; igyekezett olyant az ország végezni, tudván sok helyekre viszik, abból is méltán meg ne íteltessenek; ha kinyomtatják az articulust, mivel sok időt foglal be, megküldjük nagyságodnak, addig is ha kívánja látni írásban kiküldhetjük, úgy tetszik némelyek ítéletit kik ellenkezőképen informálták nagyságodat arról megfogja hamisítani. Kívánom istentől stb. Albae 4. Maii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia

R. György.

Rákóczy László uram házassága adja isten menjen végben. Vesselényi uram dolgairól irt palatinus uram levelét nagyságod nem küldte be, Zólyominé dolgára leszen gondunk, csak lehessen időnk hozzá. Ez levelünket várakoztattuk, ha mi oly hírünk érkezne Kemény János uramtól, tudósíthatnók nagyságodat; az jó pohárnokunk ma hajnalban érkezék, az kozák szerdán kötözvén gázlóban által az Pruton, az oláh hadak igaz hírt nem hozhatván eleibe küldött volt Kemény János uram egynehány katonát, mivel az székely hadak is ki-

indultak volt, csak az fizetett had maradt ő kegyelmével, meghatták: júnek, ő kegyelme szerdán az oláh s fizetett haddal kiállván, az kevés fizetett had ellenkezett velek délutántúl fogva estvéig, az oláh tökéletlen nemzet, semmi emberséget nem cselekedvén, azonban Petki uram is az székely lovas haddal elérkezvén, s meglátván az kozákok sánczban szorúltak; az mi katonáinkban veszett el kettő, elevenet egyet fogtak el, ő bennek 30 való; azon éjjel mindkét fél készen volt, ha Kemény János uram tudhatta volna az kozákokat csak annyinak lenni s német gyalogunkat el nem bocsátotta — elől az lövészerszámmal megharczolt volna így is az mi lovas hadainknál nagy kedvvel volt hozzá, de szerencsétlen nem akarta kiváltképen azért (a többi hiányzik.)

DXII.

1653.

Eltemig való fiui stb.

május

17.

11. irt kegyelmed nagyságod (így) levelét aláztatosan vettem tegnap előtt. Az moldvai dolog felől nagyságodnak nem írhatok semmi bizonyost, Lupul még be nem jött széki-ben, Kamniczben volt. Kemény János uram levelét hozák tegnap ő kegyelme írja úgy szolott volna az hír, az kozák elment; meghalljuk immár. Az lengyel királynak meg irtuk volt ez dolgot, Radzivil herczegnek is, kire szeredán jüve válaszom, az király böcsülettel ír, s azt is írja követét küldi hozzáunk, Radzivil pedig tetteti; szánná, azonban mediatorsággal ajánlja magát, ő érette béküljünk vele, interponálván magát. Az új vajda mellett benn vannak hadaink, Máté vajda hada is, vele istent szolgálván azt hiszszük jóra adja a dolgokat; ha mi nem kezdettük volna is de Lupul elkezdette volna. Tokajnak építését váltig parancsoljuk, ha pénzzel kezdjük azt is építtetni mi nem tudjuk mint győzzük, csak az tokaji praesidiumra ecsedire mennyi megyen, az ónodiból csak az kántoros katonáknak sem fizethetnek meg, én igazsággal irom 600 frt. jövedelemméel többet Ecsednek nem láttam, sem sohova nem deputáltam; azt írja Pongrácz Pál uram építteti, gyalog 40

ment be kit fogadtattunk, most is hattuk, többítsék, Gellerffi uramnak parancsoltunk az benn való vigyázásra még ezelőtt. Az öcsém házassága adná isten menne végben, az madarász adósságának meg kell lenni csak isten csendesítse az állapotokat. Jó hogy az pribékek közben akadtak, bár az többi is akadna kézhez. Jó egészséges hosszú étellel stb. Radnóton 17. Majii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György s. k.

Az portárul hozának levelet, nem bánják Lupulon esett dolgot, sőt inkább akarják azt, azért Jusuff passa vajdaságát meg nem adják, tatárnak, kozáknak parancsolnak vesztleg legyen, már elvállik, 6. Majii költ kapitáha levele,

DXIII.

Éltemig való fiui stb.

1653.

majus
20.

Ujabban is akarám alázatosan nagyságodat ide való állapotok felől tudósítani; még az kozák Jászvásár mellett volt táborban ez hónap 14 napjáig, több segítsége sem érkezett Máté vajdának; tatár hámtól emberi megjüttek, köszöni, Lupult kitudtuk országából; nagyobb, kedvesebb dolgot az portának (és) neki annál nem cselekedhattunk. Irja, legyünk azon, ha kézre kerülhetne; ajánlja avval magát, törekedik császárnál, Görgicze uramnak az vajdaság megadassék. Az hámvészér azt is írja, kozáknak megírják, Lupult ne segítsék; ha irásokat megtartják, isten áldásából onnét tartanunk nem kell. 9. irt kapikihának levelét tegnap előtt vettük; egy hamis levelét vitték Lupulnak be az portára egy görög jóakarójának, kiből írja neki, az erdélyi, havasali had miá székiből ki kellett ugrani, de hatalmas császártól nyilván vajdasága el nem vétetett, az országból ki nem megyen, ha diribról darabra vagdalják is. Azomban Görgicze uram embere érkezett Sciaus pasa emberével, ki megjelentette bizonyosan, Lupul(t) Kameniczbán az vezér megszidogatta, kapikiháit előle kiűzte, roszul volt már, istennek hála, dolga; sőt vajdaságát is, azt mondott.

ták, meg nem adják, hanem Görgicze uramat confirmálnák. Mi állapotok lesznek, meghalljuk, nagyságodat tudósítom. Lészen már ismét 2500 jó új hadunk Moldvában Borossal, talám több is, Máté vajdának is 8000 embere; ha több kozák nem érkezik, reá mennek Jászvásárra. Isten segítségéből úgy hisszük, meg nem várja az hadakat. Jó egészséges hosszú étellel stb. Radnóton 20. Maii 1653.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja, fia, szolgál még él.

R. György m. p.

DXIV.

1653.
május
21.

Éltemig való fiui stb.

17. irt nagyságod levelét alázatosan vettem mai napon, az ide való állapotokról noha tegnap is, de most ujabban nagyságodat így tudósíthatom, ez estve érkezék levelem Borostól, hogy az kozák nem többült ugyan, de az ki volt, megindult Jászvásárról Havasalföldre. Máté vajda embere egyik hokmestere postán ma ebédkor érkezék, emlékeztet kötelességünkre és melléje menetelre kényszerít, kihet képest hetfűn az Barczára beindulok, az hadak megindulását is megparancsoltam; ma Szabolcs vármegyei hajdúkból 12 lovast Bihar vármegyéből 600 hattam beindítsanak, Bihar vármegye 500 lovast adjon Szolnok-Kraszna 300-at, magok bennmaradnak oda átal való vigyázásra. Bakos uramat holnap után kiindítom kállai kapitánságra, az hadfogadásra is. Az mi az 1000 forint állapotját Bornemisza kisasszonyét nézi, nekem bizony kegyelmes asszonyom kötő pénzem csak 3000 forintom sincsen, assecurálom az kisasszont, ha jószágot nem is, de aranyat adok zálogban hat hétre; az pénzt, ha az nagyságod kegyelmessége Gyulai Ferencz uram kezében hagyja adni, katonák fogadására hattam adni. Nekem kegyelmes asszonyom oly dispositióm leszen, isten ha szerencsétlen állapattal látogatna, feleségem, az gyermek Ecsedben megyen. Tatár hám nyáron levelet irt Máté vajdának, im elküldtem nagyságodnak, küldje nagyságod vissza,

Klobusiczki uram megolvashatja. Éltesse isten stb. Radnót
21. Majji 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia szolgál míg él.
R. György m. p.

DXV.

Éltemig való fiui stb.

1653.

május
25.

Királytelken irt nagyságod levelét alázatosan vettem az moldvai dologról újabbat nagyságodnak nem írhatok, még sem érkezek levelém. Az innovatorok felől való articulust nagyságodnak im megküldtem, ma adván be az itilőmester purumban iratván, hogy kinyomtattassanak; az mi Bisterfeldius tetszése vételét illeti, akkor ő kegyelme igen beteg volt, más az: ország, nem papok végeztek, noha praedicatori rendek is értették ő kegyelmek, s akadályt benne nem találtak, miket az ország deliberált, ő kegyelmével nem közlötték, jobbúl, van egészségében ő kegyelme, olvastuk. Mi nekünk abban módunk kegyelmes asszonyom nincsen, hogy kihagyhassuk mivel az ország végezte, hanem nyomtatásához kell kezdeni mi igazsággal írjuk, olyant nem láttunk benne, kiből alkalmatlansága következhetnék religiónknak, mert ha mindenek megegyeztek volna is, de mi ellentállottunk volna tehetségünk szerint. Öcsém ő kegyelme házasságáról Menánczki uram levelét nagyságod nem küldte meg. Jó egészséges hosszú élettel stb. Radnóton 25. Majji 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia.

R. György m. p.

DXVI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1653.

május
29.

Noha búsulással súlyos nyavalyában hagyván Ferkót indúlánk hitünknek meg akarván felelni Máté vajda segítésére,

istenre bizván nyavalyás gyermekünket. Ide jövő utunkban írá Kemény János uram: híre az volna Máté vajda megharczott az kozákkal. Lupullal, im azért az vajda postája érkezek, bizonyosan neki adta isten az győzedelmet; értvén az ellenség, segítségére megyünk, sietett vele, az spotár bolondsága miatt veszett had verése után nem késett az vajdára vinni Lupulnak kozáknak lövő szerszámit. Lupulnak császár régen küldte zászlóját elvették, szekerét egy szóval mindenét, maga, veje elszaladt, utána vannak, tovább mit fogunk cselekedni arról concludálni fogunk. Im az vajda levelét is elküldtük nagyságodnak, örömes várt volna az vajda még az harcra, de az kozák csak reá ment, kénytelen volt harcolni.

Az mi mezei hadaink miá sok kár esett áldozói harczon az kozákban, kik is mindenestül 600 legfeljebb 200 székeleylyel 800-an ha lehettek; az spotárnak az vajda meghagyta meg ne harcoljon csak hátán vigye ellenkeze; amaz bolond ellenkezőt bocsátván az hátán hozta seregét, rendelt ugyan, azt is bolondúl, addig tánczot, gyalogja is az kozáknak elérkezett lövő szerszámával, kit mikor meglátott az spotár maga megfutamodott, az hada látván az is; az mi magyarink, az közepébe lévén harczoltak, az futó oláhságnak két szárnya megelőzván, ezek hátúl ellenkezván, az oláhság az erdőre valami ároknak ejtvén a magyart, mivel az oláhnak háta megé esett ott veszett benne nagy hőség miatt, lovok is kövér volt, az sok fordulásban is bágyatt lovok, mind az öreg hadnagyokban esett el, mindazáltal istennek hála kevesebb kár mintsem híre volt. Cselekedjék isten kegyelmesen tovább, és szegycenítse ellenséginket. Éltesse isten stb. Mogyoroson 29. Majii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György s. k.

Palatinus uramnak nem irathatunk ily hirtelen, böirást kívánván, talám ha nagyságod kegyelmessége Klobusiczki uram írja meg; Máté vajda levelét vissza várjuk nagyságodtól alázatosan.

DXVII.

Eltemig való fiúi sat.

1653.

Nagyságod levelét étekfogójátúl tegnap alázatosan vet-
tük; tudósítottam nagyságodat az vajda győzedelme felől
udvarlóm által. Isten még az idővel is szolgáltattott az vajdá-
nak, nagy rettenetes záporoső, dörgés villám(l)ás volt, az esőt
az szél mind az kozákra fúta, nem is löhetett, mint kellett
volna. 16 lövő szerszámot nyertek, sok prédát, azonkívül
most is mindennap hordják őket, vágatja az vajda. Lupulnak
is utána voltak, de az harczon sem mutatta magát, idején is
elszaladt; úgy izeni az vajda, egybeveszett veje vele, Lupul-
lal, az futásban, mint csalta atyját meg s melléje mint küldte
hadainak színét, biztatván avval, mennyi hada, az mellett mint
győzi ellenségét; im odavesztette, azért több segítséget ne
várjon, sőt atyja hadainak így elvesztését megboszúlja. Az
kozák megfogott volt többülni, lehet 7 vagy 8 ezer, azon ki-
vül az moldvai had; isten verte meg. Az portárúl is hozának
levelet, az vezér Lupulnak jó akarója, most is 50 ezer aranyat
küldött neki, az mint kapikihánk írja, érkezvén postája be, ő
Moldvában volna s 50 ezer emberrel indul Máté vajdára, az
sok adom az vezért elnyomta, mentest Lupul pártját kezdte
fogni, szerencse fia lévén, az török, úgy is hisszük, meghall-
ván az hirt, mivel az vezér embere is Máté mellett volt az
harczon, fordítják elméjeket. Olyant is ír kapikihánk, inkább
Mátét ne segíthessük, distractio felől parancsoltak, budai ve-
zér, hogy tegyen; de ez hír(t) hallva, úgy hisszük, megcsen-
desednek. Az ki fizetett hadunk volt, ottbenn lévén Havasal-
földében, az kár azokban esett; egyébkint mind vigyázás,
gyalogink is mellettünk vannak; nem késünk, mi is visszame-
gyünk Radnótra.

Apafi Mihály kiindúlt kegyelmes asszonyom. Moldva
felől lengyelországi dolgokrúl hírünk nem jühet; onnét kívül
ha mit hallhatunk; csak az lengyelek lennének most rajta az
kozákon, isten jól adná, mind két részüül soha az lengyelek-
nek nagyobb alkalmatosságok az kozáknak megrontására

nem lehetne, mint most. Lövei uram hadd tudakoztasson, kegyelmes asszonyom, híreket, indúlnak-e nem-e? Ha mi oly híreim lesznek, tudósítom nagyságodat. Éltesse isten jó egészségben nagyságodat. Földváratt 1. Junii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DXVIII.

1653.
junius
5.

Éltemig való fiúi sat.

Pocsajbúl irt nagyságod levelét 29. Majii alázatosan vettem ezelőtt harmad nappal, kire előbb választ az sok dolog miá nem tehettem; az mi Havasalföldében menetelünket Máté vajda segítségire illeti, idvezült urunkkal, azután velünk lett Máté vajda végezési azt tartják, ha rész haddal, avval, ha pedig személyünk szerint kívánja, ugysis megsegítjük, kivel mint lelkünkben járó dologgal kételenek vagyunk s tartozunk az végezések szerint megsegíteni, valamikor kívánja, szakadozva is pedig kegyelmes asszonyom cselekednünk, segitenünk nem bátorságos, mert úgy szakadozva is vesznénk, isten, az idő mindenekre megtanit. Most ebben vannak az dolgok: Máté vajda azt kívánja, az hadakat még le ne szállítsuk. Az portára küldjünk, Stefán vajda beküldésénél tetszésünket kérdi, kit úgy látjuk reánk akarná vetni miis pedig tőle akarjuk tudni tovább már a dologban mit cselekedjünk, tudósítson, megírván tetszését. Ha újabb kozák gyülekezeti nem hallatik, talám hétfün Radnótra megyünk, ha csak könnyű szerrel lehet is.

Az kozákkal való vajda harcza, azoknak is megveretése, isten áldásából derekas volt. Lupul idején elszaladt az sánczbúl, eszekben sem vették az kozákok, mintegy 60 vagy 70 olával, most is hordják; az kozákokot föld népe Havasalföldében, Moldvában is öli, az pokornikok kik híresebbeknek tartattak mind itt voltak az hetman fiával, el is veszett benne, 18 lövő szerszámot nyertek, ketteit elásták volt, azt is feltalálták. Az vajda lába, felő, meg ne bénuljon. Az gyermek

mégis lassan vagyon. Isten mire adja, hatalmában vagyon, elég rettegéssel vagyunk ily állapotjában. Az presbyterium felől mi nagyságodnak nem irunk, bizonságunk isten, nem az keménség, sem nagyságodhoz való engedetlenség visel, hanem lelkünk sérelmével ha mit nem cselekedhetünk, könyörgünk, nagyságod vétkül ne tulajdonítsa; az presbyteriumot jónak lenni az hol véle lehet élni, magában csak nem improbáljuk, de az consequentiajátúl félhető, azért rettegve féltjük az isten dicsőségét, abbúl következő hazánk romlását. 2. Az mit ország végez megegyezett akaratbúl, megtartása kötelességünkben járván, nincs arra szabadságunk, magunktúl elbont-hassuk. Vannak nagy ecclesiák s birodalmok, kik ez miá vesztek, olyak is, s kik között nincsen s virágzik az isten dicsősége s egyenetlenség köztök sincsen; ez mi szegény nemzetünk is egyes vala mind addig míg két három ember indítója nem lőr, s félő az zavarodása az ecclesiának az isten dicsősége elemozdításában kárt ne tegyen; egyébkint bizonságom az isten, világi bajos életemben nincsen nagyobb gyötrelmem, mint az hogy nagyságodnak ez dologban akaratját nem cselekedhetem s azért engedetlen fiának ítél lenni, ha penig aláza-tos engedelmességgel nem kívánok egyebekben nagyságodnak szolgálni, az isten ítélje meg, ki látja szívemet. Éltesse isten jó egészségben nagyságodat. Földváratt 5. Juny 1653.

Nagyságod engedelmes szolgája fia szolgál míg él
(*az aláírás ki van szakítva*)

(*Külön lapon*) Patakrúl irt nagyságod levelét ez hónap 15. napján ma vettem, az mi kegyelmes asszonyom az vajda mellé való menetelemet illeti, ki tanácsát kellene nekem inkább megfogadnom mint nagyságodét édes anyámét, de az miben az állapotok vannak, kötelességem mit tart, azt is nagyságod értésére adnom szükségesnek; itéltem idvezült urunk assecuratiojánál újabbat azon kívül nem adtam, hanem hogy minden ellensége ellen megsegítem, senkit ki nem választván, ha rész haddal kívántatik, avval, ha penig személyem szerint, úgy. Segesvárig elment vala idvezült urunk, Toldalagi Mihált Kemény János urammal bocsátván előljáróban el, oly véggel maga is elmenjen ha kívántatik, én is akkor hagyván az scolát

el ott voltam Segesváratt, kötelességemnek, hitemben járván az dolog úgy kívánván, meg kellene felelnem, mindazáltal talám nem kívántatik, adja isten. Lengyelországban nekünk is egynehány rendbeli emberink vannak, várjuk óránként őket.

Az mi az presbyterium felől való nagyságod irását illeti kegyelmes asszonyom, én azt tovább nagyságoddal vitatni nem akarom, látom azt: az én ítéletem szerint következhetendő alkalmatlan állapotoktól tartván, akadálím megírási nagyságod megbántódásával vannak, abban hagyom, nem én, ország végezte az articulust, elbontója sem lehetek; az isten dicsősége terjesztésére való utakat sem rekesztett el az ország, hanem arra is út mód(ot) mutatott, határozta csak azokat meg, kik az ecclesiában eddig való jó rendtartást csak magoktól meg akarnák bolygatni; mi többet nem irunk, tudja az isten azt valamit cselekedtünk is, religióinkhoz való buzgóság s annak szerelme, nem más külső respectusok viselnek. Nagyságodnak véteni úgy kerülöm, mint az tűzben hágást, de ez dologban lelkem sérelmével ha nem cselekedhetek nagyságod akaratja szerint, kegyelmesen megbocsásson; ha vétkezem is, tudatlanságból másokkal más keresztény országbeliekkel vétkeztem. Öcsém nekem is ír, panaszolkodik azonképen mint nagyságodnak.

DXIX.

1653.

Eltemig való fiúi sat.

junius

Alázatosan akarám nagyságodat tudósítani ide való állapotok felől. Az hetman követe tegnap érkezék, ma lenk (lonk) vele szembe, az hetman nagy ajánlással, király, republica nevével velek való megegyezésünket kívánják, az kozák ellen confoederatiót akarván csinálni velünk az két Oláhországgal, ígírvén, az új vajdát oltalmazni akarják, Lupul jó akaratjának renunciálni akarnak; mikor ember hihetné s az tatártól felelmes nem volna, jó alkalmatosság volna, isten áldása után; Máté vajdához küldtünk, az ő tetszését is akarjuk venni; azon leszünk, illendő válaszzal hova hamarébb expedialjuk.

Kegyelmes asszonyom, az dragoninknak, német gyalogink muskétájában feles veszett el, az várakban sincsen, pénzben sem tétethetjük szerét; nagyságod kegyelmességét meg-szolgálnók, ha Patakról vagy 100 adatna. Éltesse isten sat. Földváratt 6. Junii 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DXX.

Eltemig való fiúi sat.

1653.

Ez hónap 20. napján irt nagyságod levelét alázatosan vettem, istennek hála már az gyermeket az hideg elhatta, fenn kezdett járni. Mostani állapotokról irhatom nagyságodnak, Havasalföldében az vitézlő rend között indult vala ez napokban valami zenebona, mely istennek hála (noha három boérnek halálával, kiket az vitézlő rendek árúztatással és fizetéseknek hamisan eltartásával vádoltak) szépen lecsendesedett, az vajda méltósága ellen pedig semmiben, csak szót sem tettek sőt kívánsága kívül, újabban szokások szerint, az templomban Evangéliomra esküttek meg hűségére; maga is már annyira épült térdein esett sebeiből, vasárnap vigan is lakott, jól ivott, hiszszük istent, abból sem magának derekas nyavalyája, sem újabb veszekedés nem fog következni, egyébiránt békével az ország, noha kész állapattal, mi is azon szerint.

junius
27.

Az új moldvai vajda némely rész havasali haddal és melléje ment fizetésre is gyűjtött hadakkal az Szeret vizénél van Moldvában, az mi hadainkban is vadnak Tatrosnál az moldvaiak kívánságokra, Lupulnak egyéb hada nem hallatik az magával szaladtaknál, kikben is úgy írják nekünk, az ország népe újonnan igen levágott, akarván az kozákság hazájokban menni, mint fogják az hadak magokat alkalmaztatni, az új vajda beérkezésének híre hallásában, kik már csatáiban le is vágta Lupulnak, az idő megmutatja, de az eddig való dolgai azt mutatják, többé lengyel közzé nem folyamodik, sőt

ellenek kozákokhoz s azoknak complicesihez fogja adni magát és azelőtt beszínezett kereszténységét kinyilatkoztatni.

Az mi illeti Vesseléni uramnak Zákány uram előtt lött szavait és általa nagyságodhoz is üzenetít, nyilván van nagyságodnál és ugyan is tudhatná jobban eleitől fogván mi abban igyekeztünk, hogy kedveskedhessünk minden böcsületes rendeknek, még csak közembernek is, és magunkat is kedveltet-hessük, mennyivel inkább oly embernek, mint ő kegyelme, ki sógorunk is, de ő nagyságodnak oly állapotbeli hive, ki szomszédságunkbau lakván, hivatalja is azt mutatván, az egymással való jó egyezés által szolgálhatnánk hazánknak; szerezhethet kárt is ellenben az egymással való egyenletlenség, hát miért kívánnánk mi ő kegyelmével izetlenkedni, semmiképen akarat szerint ezt nem keresnők, sem követnők, de elhittük ő kegyelme is kegyes bíró magának, mindazáltal nekünk úgy tetszik, semmiképen mi arra okot nem adtunk. Járulhatott ugyan valakinek ez vesztésben gyönyörködő informatiójok ő kegyelme mellé, de hogy mi ő kegyelme részéről nehányképen bántódtunk legyen meg, nem szók s köz hírek, hanem írások és az dolognak valósaági bizonyítják, melyeknek számlálása mivel nem csendesítésre hanem inkább ingerlésekre valóknának, azzal nagyságodat is nem terheljük, hanem nagyságod írásából azt látván, hogy ő kegyelme is meggondolván affélékből következhető hazánknak is káros alkalmatlanságokat (ha nem magunkra nézve is, akár melyik részről) az jó megegyezésre láttatik utat nyitni, s nagyságod is pedig azt javallani (kinek édes anyai intése mi előttünk egész parancsolat, és nemhogy köz jóra, de privatumra is nézendő dolgokban is) engedelmesek vagyunk, tudván azt nagyságod noha minket is, de feljebb az közjót nézi az dologban, remélvén azt is, hogy ily méltóságos személy lévén, az megegyeztetésben igyekező annyi-val állandóbb és szívesen valósaágosabb is leszen, és csak nagyságod találja fel illendőbb módját böcsületünk sérelme nélkül, mi az megegyezésre, avagy csak az réginek megújítására, és minden eddig valóknak feledékenségből vetésére készek vagyunk, s nem is szívesen pedig, mert ugyanis sem az kereszténység, sem istentől rendeltetett hivatalunk nem szenved, hogy boszút, még pedig köz jónak ártalmával szívünkön visel-

jünk, egyébiránt is az mi kevesen vagyunk magyarok, egyezve is alig akadtunk emitt amott, veszekedve hamarébb veszhetünk. Mi az mint mindenekben alázatos engedelmességgel várunk nagyságod kegyelmes anyai akaratjától, úgy ebben is alázatosan submittáljuk magunkat nagyságod kegyelmes akaratjának, kívánván istentől nagyságod egészsége felől örövendetes híreket hallanom. Földváratt 27. Juny 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia szolgál míg él
R. György m. p.

DXXI.

Éltemig való fiúi sat.

1653.

Julius

Kegyelmes asszonyom, ma hozák hírét, bizonyoson csötörtökön Stephan vajda s mi hadainkbeliek is Lupul öcsével, ki hadai előtt volt Bakónál megharcoltak. Isten az győzedelmet mieinknek adta, már Stephán vajdának akkor 6 zászlót vittek, abban kevés szaladt el, voltak ezeren, az öcsce is sebes, itt volt minden hada; az fogott hadnagyok azt beszélik, sehonnét nem vár segítséget; úgy hiszszük, még elébb áll; tovább mire adja isten, nagyságodat alázatosan tudósítom. Éltesse isten stb. Földvár, 5. Julii 1653.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia
R. György m. p.

DXXII.

Rákóczy Gy. anyjának, Földvár, 1653. Jul. 9. Nincs más híre mint: Máté vajda írja, hogy kozák követ jó hozzá, s onnan hozzá is eljön. Ébenit a vajdához küldé.

DXXIII.

Éltemig való fiúi stb.

1653.

Patakról írt nagyságod levelét alázatosan vettem Ves- jul.
seléni uram levelével, kire választ tettünk, mi az egyességnek 11.

megtartói leszünk, csak ő kegyelme is tartsa állandóul állhatatosan, szegény romlott hazánknak, az köz jónak nagyobb haszonnal szolgálhatnánk.

Az öcsém nekem is ír, Révai Pálné asszonyom már utána jár, Klobusiczki uramtól nagyságod izenetét alázatosan megértém. Apaffi Mihálynak a levelet vagy pénzt Klobusiczki uramtól megküldjük. Semmi oly hirt nem írhatok nagyságodnak; az kozák követek kijűnek hozzánk, mentik magokat, Stefán vajda már Jászvásártól 6 mélföldön vagyon, vagyon 2000 lovasunk mellette, gyalog is ment utána, magának is vagyon 700 gyalogja jó, Máté vajda is küld mind lovast gyalogot melléje, elvállik már 4, legfeljebb 6 nap alatt, kinek adja isten, ha megvárja Lupul, ő is lehet, az mint hozzák, 2000 emberrel vagy valamivel többel. Stefán vajda mellett tatár is vagyon, tatár khám embere, ki avval ajánlja magát, ha kell, tatár is jű melléje. Tatár khám nem megyen az kozák mellé, ha mi oly hireim érkeznek, alázatosan tudósítom nagyságodot... Éltesse isten stb. Földváratt, 11. July 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia szolgál míg él

R. György m. p.

DXXIV.

1653. Éltemig való fiúi stb.

13. jul. Ma reggel 4 órakor hozák Boros János levelét kegyelmes asszonyom, az mely csatát elbocsátott volt Stefán vajda mellé, érkezése után másod nap Lupul vajda 700 lovas csatájára Jászvároson innen harmadfél mélyföldön egybe találván, isten az mieinknek adta az győzedelmet, most is zászlójokat elnyerték, egész az lonai hidjáig, ki annyi föld Jászvásárhoz, mint Tővis Fejérvárhoz, vágta őket, kevés szaladt el benne, Lupul megvárja-e, mivel van 1000-ig való kozákja, elvált eddig. Istenben bizunk, megszégyeníti ellenségünket. Eltesse isten stb. Földvár, 13. July 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia

R. György m. p.

DXXV.

Éltemig való fiúi stb.

1652.

jul.

18.

Borsiból 12. napján ez hónap írt nagyságod levelét alázatosan vettem, egészsége vastagodását örömmel értjük, isten építvén, terjeszsze sok esztendőkre, kívánjuk szívből. Mi is, hála istennek, nagyságod szolgálatjára vagyunk egészségben, mindnyájan; feleségem, holnap egy hete, idejűtt; mi tegnap előtt, mivel török követtel kellett szembe lennünk, az tanácsurak is alá jüttek volt Fejervárra, az mostani felháborodott állapotok felől kelletvén tanácskoznunk, mivel úgy hallatik, Lupul leányát Kimiliczki fiának adván, azon mesterkednek, Máté vajdát vajdaságából kitudván, székeiben ültetné kozák ve(j)it, nekünk is másfelől distractiót szerzene, ne segíthetnek, magunk birodalmát is ez zabola nélkül való nemzetségtől félthető (*sic*), ki az prédát megédesítvén, mindeneket kíván prédálni. O kegyelmekkel úgy végeztünk, mivel Máté vajdához országul hittel vagyunk kötelesek, megsegítsük; ha őtet megronthatnák, rajtunk volna azután az rend; kihez képest Kemény János uramat az Bárczára bocsátók, ha Máté vajdának segítség kelletik, küldjön; ha pedig nem ő reá, hanem reánk találának júni, az utak meg lévén erősítve, álljanak ellenek, be ne bocsássák. Mi is mivel az ország mind készen, felültetvén, ha az szükség kívánja, megtanít az állapot, mit kellessék cselekednünk. Mi úgy itilünk mindazáltal, mind minket, Máté vajdát megoltalmaz isten. Máté vajda hadai mind táborban vannak. Az tatárság, bizonyos, vissza Krim felé, hazájában takarodik, most is vissza mentében Moldvának egy részét elrablotta, ki épen maradt volt harmad éve; embert nem sokat talált ugyan, mivel még haza nem szállottak volt; tartunk azért attúl, csalárdság ne legyen dolgában és csak visszamentnek tettetvén magát, az praedát beküldi Krimben, maga, lovát nyugotván meg, elcsap valamely felé. Valamint hozták Lövei uramnak az hírt, most Lengyelország üres tatár hadtúl; az mely híreket hoztak is ő kegyelmének különben vannak; az király Ilivóhoz 10. praesentis fogott

szaladni; de mi félünk attúl, az király tanácsából ne kezdjenek lenni az kozák cselekedeti és az respublica nem gondolván már ennyi nevezetes ember, szép hadok elvesztésével, el-takarodván az kozák, tatár le száll megint. Emez, még ha ez idén nem is, de tavasszal megcsapja őket is lassan-lassan erőtlentívn, ezek erejekkel az király szabados uralkodást nyer magának az lengyeleknél, elveszti szabadságokat.

Mi is innét ez jövő héten, ha isten engedi, felmegyünk Fejérvárra, Dévára sem mehetünk alá; az hírekhez képest ad 15. Augusti gyűlést is hirdettettünk; az gyermek állapotjáért leveleket íratni kell az portára, követeket ország nevével választani; egyéb dolgok nem lesznek; azért, és ha isten alkalmatlan hírektől oltalmazna, oly akadályunk nem találna lenni, kimennénk nagyságod szolgálatjára, látogatására.

Az gyümölcsöt alázatosan megszolgáljuk nagyságodnak; adjon isten nagyságodnak stb. Gyógyon, 18. Julii 1653. (*így: de tolihiba 1652 helyett.*)

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

Az Hegyalját féltetni nem kellene, mint az vezér assecu-rál, mindazáltal az vigyázás nem árt.

DXXVI.

1653.

Éltemig való fíti stb.

jul.

22.

Két rendbeli levelét nagyságodnak alázatosan vettem. Én kegyelmes asszonyom magam nem mentem, tudja isten, vagyok nagyságod alázatos szolgálja; ma az praesbiterium felől alázatosan izenek nagyságodnak Klobusiczki uramtúl.

Az németek behozása s szaporodása csak ne lenne szegény hazánk romlására.

Az Lupul őcscsével tegnap érkezének be, avval együtt 18, most nyert zászlókkal, több is van még, német gyalogink magok akarják kihozni. Stefán vajda részére is nyertek felest. Szucsva megszállása felől még bizonyost nem hallottunk.

Az vajdáné minden értékével benn van. Ha mi hireim lesznek, alázatosan tudósítom nagyságodat. Magunk Szombatra, Radnótra megyünk, az hadak kiszállának, az ízetett had leszzen fenn. Éltesse isten stb. Brassó, 22. July 1653.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgája, fia
R. György m. p.

DXXVII.

Éltemig való fiúi stb.

1653.

24. Patakról írt nagyságod levelét alázatosan vettem.

jul.

Az ide be való állapotokról semmi újabbat nem írhatunk nagyságodnak, Szucs-vát obsideálták csak az lövő szerszámokkal érkezniének, megvonnék ha előbb nem is egy hét alatt. Im most hozának leveleket Máramarosból, újabban lengyel követ jü hozzánk. Zákány uram levelét vettük, hamis ember költötte hírek azok; szolgáját Vesselényi uramnak nem is láttuk. Éltesse isten stb. Radnót, 28. Julii 1653.

28.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia

R. György m. p.

Az lengyel hadakból járnak Stefán vajdához Szucsvalá, Boros uramnak is ajánlják magokat meg van parancsolva, ha kívántatik, megsegítsék őket.

DXXVIII.

Éltemig való fiúi sat.

Az moldvai állapotok felől egyebet nem írhatunk nagyságodnak, az lövő szerszámnak hármával talám tegnap érkeztek oda meg, az két öreggel öt nap alatt ha oda fognak érkezni; Lupul kozák közzé ment, még eddig segítséget nem adtunk, most indítottunk feles hadat be, ha Szucs-vát megsegítené, istent híván segítségül, felelhessenek meg neki. Zólyo-

1653.

aug.

2.

minet elválasztották urátul tegnap, nagyságod mit disponál állapotjárul, nagyságod kegyelmessége. Éltesse isten sokaig jó egészséggel nagyságodat. Radnóton 2. Aug. 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia szolgál még él

R. György m. p.

DXXIX.

1653.

Eltemig való fiúi stb.

aug.

6.

Nagyságod levelét alázatosan vettem, pénteken próbálta 60 kozák az Nester Révét gázlóban, ha eljühetnek-e? megellenkeztek velek mi hadaink, azt mondták nem gonosz végre járnak, követ akarna békességért jüni, de annak nem hihetni, Petki uramot beindítottuk hadakkal csak adná isten érkezhetnek be, ez héten elválík segíti-e nem-e, az lengyel királytúl tegnap jüve posta szolgálk, ugyan tegnap múlt egy hete Ilyvoból elindult, megküldték az kozák követek, mivel jüttek micsoda választ is adott az Hetman, de az Lovei uramnak írt hírekben igen kevés az ki úgy volna, nehéz, igaz hírt tudni; Lengyelországban, az király, hetman azt ígérík Kameniczhoz hadat küldtek, ha kozák Moldvára jü, megsegítenek. Kondraszki írt volt is, megválík, az ígíretnek megfelelnek-e. Az portárul is ma hozák kapikihánk levelét. Stephan vaidának megadták az vajdaságot; az kapucsi pasa elindult az Kaftánnal, szerencse után járnak.

Az húgom, megírtuk nagyságodnak elvált Zólyomitul az mellett*senki nincsen, Pongrácz uramtul izentünk megbőcsülje magát. Anyjához ment, ha szerencse s illendő találná, el kellene adni, ide be bizony nincsen, kinek ember adhatná.

Vesselényiné asszonyom miket mondott Huszáruram felöl, azont izente vala Veselényi uram elsőben is Szuhai uramtul; itt abban nem adhatunk hitelt; többire csak nem egy; Csáki uramot Vesselényi uram, hogy árulta volna el, ha velek értett volna egyet? Az öcsém írja, híre az Pucham alá jüne, ha

igaz Vesselényiné asszonyom tudhatta volna. Éltesse isten stb. Radnóton, 6-a Augusti 1653.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia
R. György m. p.

DXXX.

Életemig való fiúi stb.

Alázatosan vettem nagyságod levelét. Az praesbiterium felől nagyságodnak alázatosan izentem volt praefectus uramtúl, annál egyebet most sem írhatunk nagyságodnak, tudja isten alázatos engedelmességgel kívánunk nagyságodnak szolgálni valamiben módunk vagyon. Apáczáinak kegyelmes asszonyom, semmi hírét nem hallottam, írunk felőle Fejérvárra. Hétfűn írt Boros uram levelet, ma reggel vők; Szucsvának egy darab falát lerontották, már hétfűn kezdték két öreg lövő szerszámmal löni, azon estve granátokat akart behányatni, nagy sívás rivás az várban, még az benn levő lovak is ordítanak ki hallik azt írja vizek nincsen, kenyeret is borral sütnek, elvállik rövid nap immár. Lupult az Neszteren túl három napi járó földön mondják lenni. tartnak az kozákok, hadaink már be érkeztek, bizunk istenben gonosz akaróink megszégyenülnek, megírtuk Stefán vaidának siessen Jászvásárra, hogy kaftányozza az török meg. az is kívánja odamenetelit, hogy Szucsvához közelebb legyünk, mi is, ha isten engedi, holnap indulunk Görgénben. Éltesse isten stb. Radnóton, 14. Aug. 1653.

1653.

aug.

14.

Nagyságodnak engedelmes, alázatos szolgája, fia mig él
R. György m. p.

DXXXI.

Élté mig való fiúi stb.

Az moldvai állapotok felől egyebet nem írhatunk nagyságodnak kegyelmes asszonyom, hanem az kozákságerőssánczban

1653.

sept.

1.

vagyon, kenyerek, kevés husok vagyon, vízzel is az várból tartják őket, ha segítségek nem jüne, nem sokára isten kézbe adná őket. Az mi s lengyel hadak kenyérből szűkölte meg, mivel az malmokat elégették, buza elég volna. Tatár Chám is egy atyjafiát küldte Stefán vajda mellé bizonyos számú tatárral, csudás dolog, az lengyel ellen az kozákot segíti, Stefán vajda mellett meg kozák ellen vagyon. Éltesse isten stb. Görgényben 1. sept. 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia
R. György m. p.

DXXXII.

1653.

sept.

12.

Éltemig való fiúi stb.

Akarám alázatosan tudósítani nagyságodat ide való állapotok felől. Sciaus pasa Máté vajdára jüveteli hire megcsendesedett, kit akkor sem hittünk ugyan; de mivel kötelességünk szerint kívánta, meg akartunk annak felelni; írja az vajda, onnét ne tartsunk; gondot visel ő. Petki uram, 7. írt levelét hozák szerdán két rendbelit, kiben írja, úgy hallják, Lupul az sánczbeliket meg akarná segíteni; azolta ujabbi hírnünk nem jött, várunk óránként. 500 dragont várt Kondraczki uram az királytól, 8 lövő szerszámot, ha Kameniczhoz felérkezett, módja nem lehetne szakadozva az segítségben; hanem ha személyeszerint jüne Kimiliczki. Isten jó végét, hisszük adja; megszégyeníti ellenséginket. Már gyűléssel él nagyobb része az kozáknak, minden nap vesz. Ez levelünk írása alatt vők Tokajból írt nagyságod levelét; egészségét nagyságodnak örömmel értem, kiben isten sokáig tartsa meg is nagyságodat. Mi is nagyságod szolgálatjára egészségben vagyunk. Vesselényiné asszonyom mit izent nagyságodnak, értem, kegyelmes asszonyom; ha isten nem könyörül, félő az némettség; az által szabadságunk, szegény hazánk el ne rontassék; nem ok nélkül igyekeznek az városokat némettel megrakni. Szendrőnek megvételére való pénzünk nincsen, most inkább költenők az hadra. Mig (meddig) leszünk itt, bizontalanok vagyunk;

moldvai állapot tanít meg; onnét bizonyost hallván, visszamegyünk Görgénben; vagy ha isten kézben adná Szucsvát, Fejérvárra. Segesvár 12. Septembris 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

Az vármegyéket hazabocsátjuk, csak zsoldost adnak azok, kik nem adtak volt.

DXXXIII.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat 1653.
ajánlom stb. sept.

15.
Noha híre az volt az kozák megsegítse az sánczbelieket; de még eddig, istennek hála, úgy mint ad 11 hírek nem volt; ez estve vönk Petki uramtúl levelet, az kozák igen megszorítván volt, kedden, szerdán, csötörtökön derék csatázások volt, kozák sok vezett, mint Petki uram írja, lengyel király Denof nevű német officére érkezhén 500 dragonnal, ujobban csötörtökön hajtottak sáncz eleiben kasokat, noha nem mi akaratunk, az lengyel hetman sem tanácsolja, de mint Petki uram írja, az lengyelek ostromlani akarták pénteken éjjel, kihez képest az mi hadunknak is meg kell cselekedni; isten mire adta, meghalljuk; elkénszeredett az kozákság. Az lengyel királytól tegnap múlt egy hete, bejárónk eljött, pénteken érkezek meg az király az nap indúlt Halicstúl el vele együtt Husiatni nevű helyhez jött az Neszter mellé; mind jüldögél lassan lassan alá, előtte is vannak hadak, kik Moldvára való kozákok jüvetelére vigyáznak; ajánlja sinceritását. Ha Buda felől valami oly hírnök vagy portárúl nem érkezik, ki megtartóztatna hadak beküldésétül, a jüvő héten Kemény János uram beindúl hadakkal. 1) Mivel ottbenn Petki uramtúl nem igen akarnak hallgatni, egyenetlenül vannak, hozza jó rendben. 2) Újítsa az hadakat. 3) Nyugodt hadat küldhessen király mellé. 4) Királyhoz az követek onnét mennek el, ha oly dolog occurál késő lévén ide hozzánk jüni, instruálhassa ő kegyelme, mit cselekedjenek. 5) Ha az obsidiónak, kiválképen az várénak continu-

altatni kell, arra jó dispositióval gyalogot hagyván, valamig isten kézben adja, continuáltathassék. Éltesse isten sat. Segesvár 15. Septembris 1653.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DXXXIV.

1653. Éltémig való fiúi sat.

sept. Kegyelmes asszonyom, im ma reggel hozák Petki uram
21. levelét, kiben tudósít ő kegyelme, az kozák hetman fia Timus bizonyoson az sebben megholt, testét egy házban tették be.

Lupul jü(tt) volt 10,000 kozákkal segítségre, előljáróban az Neszter mellett lecsapkodtak, az hetman postán küldött utánok térjenek meg, mert hadát nem szaggathatja meg az király nagy ereje miá; már el kell veszni az sánczban levő kozákságnak, lovat is 100-(at) hajtottak el, szerdán érkeztek. Éltesse isten sat. Segesvár 21. Septembris 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DXXXV.

1653. Éltémig való fiúi sat.

octob. 25. irt nagyságod levelét tegnap előtt alázatosan vettem,

1. ide jövő útamban az moldvai állapotról újabbat nem irhatok nagyságodnak, hanem csak ezt, Petki uramnak siettetik Kemény János után menni, mivel az kozákság vak szerencsére, volt híre, ki akart indulni, az vajdáné kiment az sánczban haját szaggatván nagy sirással harmadnapra marasztotta őket, biztatván azzal akkorra ura megsegíti, kinek semmi híre nem volt. Kemény János uram holnap nagypénteken érkezhetik oda, az koplalást nem állhatja már az kozákság. Kemény János uram bemenetelinek kényszerítő okai az hadak egyenetlensége is cselekedteté, mivel némelyek igen fenláltak, azon-

kivül ha az király mellé hadaknak kelletik menni, azt is ő kegyelmének kell elrendelni, több okok is lévén, kinek bő írásának olvasásával nagyságodat terhelni nem akarom most. Az porta az lengyellel való conjunctiót nehezteli-e nem-e még nem tudhatjuk, az kapitihának meghagytuk volt jelenteni, de az bolond nem cselekedte, inkább titkolta, mi pedig régen megirtuk találunk mi kozák s hatalmas császár ellen oltalmat, ő szerencse fia kinek szolgál az, annak kedvez.

Az mi Biszterfeldius uramnak is kimenetelét illeti elhiszszük nagyságod parancsolatjának engedelmes lészen, mi sem tartunk ellent benne, egyszer jól állandóul kellene az scolát helyiben állítani, bajosok nehul az deákok, az ellenkezőkre nézve hasznos volna, ha az mesterek jól tanítanának, adná isten nagyságodnak boldogul igyekezetit végbe vinni.

Tomics bizonyoson elveszett, isten kegyelmesen cselekedett. Éltesse isten sat. Görgény 1. Octobris 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György m. p.

DXXXVI.

Rákóczy Gy. anyjának Malomfalva 1653. Oct. 24. Úgy látja, hogy öcsce (Rákóczy László) vallásában erősödik; mert kijelenté, hogy már csak vallásán levőt vesz nőül. Azt hiszi sietni kellene a dologgal. A moldvai állapotok most csendesesen vannak.

DXXXVII.

Éltemig való fiúi sat.

Ez elmúlt hónap 27. napján irt nagyságod levelét szomorúan értem. Az ónodi állapotot az mint eligazította praefectus, Zákány uramnak tetszik. Szuhai uram búcsúzni akar mint Klobusicski uram írja, nem is tetszik ő kegyelmének marasztalnia, nagyságod kegyelmes akarátja az lévén, ahhoz alkalmaztatni

1653.
nov.
1.

igyekezzük magunkat. Vesseléni uram nagyságodnál volt, érttem, mi az elmúltakat elé nem hoztuk volna, de ő kegyelme kívánta, mit vétett volt, hogy azt ne itilje ő kegyelme, csak gondolt dolgok voltak nehézségink s úgy ígérők, Székely Mojzesnek irt levelét megküldjük, izenvén, azok elmúltak, tartsák az atyafiságot tökéletesen. Az mi az deákja állapotját illeti, mi azt mondtunk, nem szolgánk, nem láttuk, azt sem tudjuk hol vagy, az diploma az szegődött szolgákat comprehendálja, ha ő felsége szolgálai mi szolgánkká lennének; ez nem szolgánk, nemes ember is, mi nem köttethetjük nyakon. Kemény János uram beteg hagymázban, csak isten gyógyítaná meg. Éltesse isten sat. Albae 1. Novembris 1653.

Nagyságodnak alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DXXXVIII.

Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár Nov. 4. »Stefán vajdától Lupul felségét gyermekét kéreti, megijedzés nélkül ki nem fogja adni.«

DXXXIX.

Éltemig való fiúi sat.

1653. Most Stephán vajda csendes állapottal van; az botot,
nov. zászlót meghozták neki; tatár khámhoz küldtük volt ember-
8. rünket, az tegnap előtt érkezék, utjában három rendbeli embertül értette, Lupul vajdának az hám fejét vetette. Irja Stephán vajda ez előtt egy héttel tatár hám 4 mélföldnyire volt az királytól; el kell hamar nap válni, isten kinek adja az győzedelmet. Olyat is hirdettek, az hám visszatérne. Betthlen János uram ez héten ki fog érkezni, meghalljuk mi állapottal (van) az király. Éltesse isten sat. Mostani nyavalyájából fordítsa elebbi jó egészségére. Albae 8. Novembris 1653

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DXL.

Éltemig való fiúi sat.

1653.

7. irt nagyságodnak levelét alázatosan vettem, (*betegségét*) szomorúvan értem. gyógyítsa isten nagyságodat szibül kívánom, istennek hála nagyságod szolgálatjára egészségben vagyunk Bethlen János uram tegnap érkezek meg az lengyel királytól Máramarosra jött, két hete múlt hétfün jött az királytól, böcsülettel látták, úgy is bocsátotta az király, az magyaroknak nagy böcsületek, jó hírek, istennek hála. Az király mivel magátul választ nem tehet, az senatorok az republica képében megigirték ha török tatár ellenségünk lenne, megsegítenek, kit az országgyűlésében az republica is confirmál. Az lengyelországi nemességet magunkra nem kívántuk, hanem ha isten gyermekekkel áldana, ha ki azok közül élni akar vele, élhessen, abbúl is ígérték jó akaratjokat, nem csak azokra hanem híveink közül is ha kinek kívánjuk. Emberi mód szerint nem kell az lengyelt az kozáktul féltetni, járja az békességet az kozák, de nem akarja az király, az nagy emberek országul; az tatárra reá akart az király indulni, de Stefán vajda irta, az tatár kozákkal reá megyen, az király helyben akarta várni, Svancsánál 30 ezer kozákot mondanak lenni, 40 ezer tatárt az hámmal. Im Stefán vajda levelét ez estve hozák azt írja Mikes Mihály ment volt csatára, Barnál feles tatárt vágott le, s nyelveket vitt az királynak; ennyi időtül fogva az királynak egy nyelvet sem tudtak volt vinni, maga járton járt az csata, hiszszük istent megsegíti az lengyeleket; ha isten azt adná, az tatár visszamenne, az király hada Ukrajnára szállhatna, ez ünnep után mentest kiszolgáltatnánk az gyűlést, és ha isten nagyságodat be nem hozná is, kit szibül kívánnánk, ha isten nagyságodat ide be való házaihoz behozná, kimennénk az nagyságod szolgálatjára. Szentpáli uram ha requirál az jószág dolgából, nagyságod kegyelmes parancsolatjának mindenekben engedelmesek akarunk lenni, tudja az isten, az másikban is nem ellenkeztünk, hanem mivel szolgálunk fia, csak könyörgöt-

nov.

13.

tünk nagyságodnak. Éltesse isten sat. Albae 13. Nov. 1653.
 Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia
 R. György m. p.

Az mi kegyelmes asszonyom Szuhai uram állapotját
 illeti, bizony igen tetszik magának. ha ugyan búcsúzni fog
 hanemha Gellérfi uramot állatjuk be ha reá vehetnök.

Az borokat alázatosan megiszolgálom nagyságodnak.

DXLI.

Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár 1653. nov. 18. küldi Mikes Mihály levelét a lengyel hadfolytatás lassú voltáról. A tatár visszakészül. — Fehérvár nov. 23. : még az tatár lengyel meg nem harczolt, Stefán vajdától már az hám Lupul feleségét vissza nem kívánná, azt írja az vajda, 20,000 kozáknál több nincsen s az hám azt mondotta Kimeliczky gyűjtse össze több hadát ha van mert ha nem, ő visszamegyen ; az újságon ha meg nem harcolnak vissza megyen. — Fehérvár nov. 24. : szomorúan érti az anyja udvarában uralkodó pestist, jó volna neki »az dögös áért« változtatni. Szeretné ha ücsöcse házassága már végbe menne, mert nyilvánossá lett. Vette anyja levelét Nadányi Mihály leánya ügyében : Nadányin mint olyan patvaros emberen nehéz volna Fáiéknak keresni. — Fehérvár decz. 2. : Temesvárt már kiütött a pestis. Szeretne már kimenni. A lengyelek nov. 18-ig még nem harczoltak meg. — Fehérvár decz. 12. : a tatár békességgel kínálja a lengyel királyt, ha az végbe mehetne a kozákok könnyen elnyomhatná.

DXLII.

Éltemig való fiúi sat.

1653.
 decz.

16.

Az mi az mi kimenetelünket illeti, ki legkiválképen az
 nagyságod szolgálatja kedvéért lenne, azután némely ország-
 gos dolgok eligazításáért is, mindazáltal azt csak isten s az
 lengyelországi állapotok jókarban létele s az tatárnak vissza-
 meneteli engedhetik meg ; kinek ha előbb nem is, de karácso-
 csonig el kell válni. Az országgyűlését is ad 18. Januarii pro-
 mulgáltattuk ; hogy ha isten csendesíti az állapotokat hama-

rőbb mehessünk nagyságod szolgálatjára, az is két három hétig eltart; mi tudja isten, alig várnók, láthatnók, szolgálhatnánk nagyságodnak s kívánnók szibül nagyságod itt benn való lakását, felelhetnénk meg, közelebb lévén, alázatos szolgálunkkal fiúi engedelmességünknek is.

Az öcsém lakod almát is urgeálja, kegyelmes asszonyom ő kegyelme is pénteken érkezék meg. Míg az lengyel állapot felől valamit nem hallunk, addig ő kegyelmének sem tehetünk választ; júni kell hírünknek 4, 5 nap alatt, legfeljebb karácsonra.

Telegdiné asszonyomot admoneáltatjuk bélteki jószág felől, Dolhát sem szakasztván el, kirül már az öcsémmel beszéltünk is.

Elhisszük, eddig megértette nagyságod, ugyan im vasárnap hozák Forgács uram levelét, kiben írja, az szegény palatinus uram megholt, kit szomorúvan értettük; egy igaz jó akarónktól váltunk meg. Elhisszük, sokan örülik; ezután fogják megismerni káros voltát halálának. Isten éltesse sat. Albae 16. Decembris 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DXLIII.

Éltemig való fiúi sat.

1653.

Alázatosan akarám nagyságodat tudósítani, az lengyelországi király hadai állapotja felől, im 9. irt Mikes uram levelét ma reggel vök. Egy kozák, ki az király hűsége alá jó ideje hajlott, híven is viselte magát, Szucsva alatt is ez volt, csatára menvén megtérvén, nem ment az táborra, az táboron kívül egy mélyföldnyire hált meg, az tatár feküvő helyében lepte, 400 elvittek, maga is igen sebes, Visuoviczki, két Sapia, az mostani hetman fia utánok voltak, Mikes uramat is az király utánok bocsátván, két mélfoldig üzték, az hám táborához nem érhet-

decz.

20.

tek. hanem valami tatárok meglátván őket, hírt vittek, 9000 tatár 6000 kozák utánok voltak. az előljárójának harczot ké-szek voltak adni, de azok nem bocsátkoztak harczolni, béké-vel visszajüttek; az tatár az békességet külön akarja az kozák-tól, kit az lengyelek igen akarnának; fegyver vagy harcz által vagy békesség választja el, azt írja Mikes, ki elvált eddig, ud-varlónktúl, ki már oda érkezett, azt írja, mindenekről bizonyo-sabban tudósít. Éltesse isten sat. Balásfalva 20. Dec. 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia

R. György m. p.

DXLIV.

1653.

Éltemig való fiúi sat.

decz.

26.

Kegyelmes asszonyom 12. estve vocsoránk után érkezek udvarlónk az király táborából, ki ma pénteken egy hete elin-dúlt, az tatárral az király megbékéltet, az békesség bajoson volt, nehéz kívánsági voltak az tatárnak, utoljára csak löhá-ton végeződött, arra ígírvén magát az tatár, király respublica ellenségének ellensége. jó akarójának jó akarója leszen, zálo-got adtak egymásnak mind két részről. Kozák felől nem levén tracta, ez volt csak szavok: ti jobbagyítok, bánjatok jól velek, ha nem engednek s akarjátok, mi is rajtok leszünk, noha eléggé rablotta most is, az király hadai az kozák városokra szállnak, maga visszament Varsvára gyűlést hirdetni. Az mi hadainkat kibocsátottuk Máramaros felé, nagy ajánlásokkal az király. Mi ha isten nagyságodat behozza, ki nem megyünk. Az öcsém is ki akar menni, ő kegyelme váltig volna rajta, je-len lehetnénk lakodalmán, mi is örömet cselekednénk ha mó-dunk lehetne benne. Éltesse isten sat. Albae 26. Decem-bris 1653.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DXLV.

Éltemig való fűi stb.

1654.

29. Decembris irt nagyságod levelét alázatosan vettem januar

nagyságod jó egészségét örömmel értem, kiben isten sokáig tartsa meg is nagyságodat, kívánom szíbűl. Istennek hála, mi is nagyságodnak szolgálatjára egészségben vagyunk. Az nagyságod bejüvetelit örömmel értjük, kit szíbűl kívántunk, hozza isten nagyságodat egészségben. Az lengyeleknek nem igen van igaz hírünk; az tatár visszatakarodott az kozákságon; nem jüttek Moldvára. Im tegnap érkezék postán az portárúl az vezér embere, levelét nem fordíthatók meg, mivel még az török deák nem érkezék el. Követsége: az tatár hám panaszlott, mi segítséget adtunk az lengyelnek, azért ne segítsük többel. Az vezér levele nehéz írás lévén, az sáormester nem olvashatta; az tatár hám levele mását, kit az vezér küldött, az mint imitt-amott olvashatta, az hám azt írja: az magyarok miá nem tehet semmit az lengyelnek. Csak érkezzék az török deák, megfordíttatjuk, választ teszünk az vezérnek. Azt itelem, elfelejtenék az lengyelek az religió háborgatást, csak nyughatnának békességben. Az öcsém búsul, az lakodalmán nem lehetünk; mi elég okait számláltuk; mi bizony jó szívvel segítjük; mi is adtunk köntöst; ő kegyelme azt mondja, fogadása tartja, bársonyt atlaczot nem visel; bársonynál egyéb tisztességes köntösink penig nincsenek. Csak adná isten, hagyná el vallását; istentúl meglehet, az lélek ott fű, hol akar de mi kétségben kezdettünk esni; nincsen abbeli reménységünk. Bé(1)teki jószág mennyiben van, feltaláltuk, az leleszi conventbűl mint hozatta volt ki szegény urunk. Az asszonynak irtunk; küldjőn be az pénzért oda, az postánk nem jűve még be. Az mi az pénz dolgát illeti, kegyelmes asszonyom, az mi nekem van, nagyságodé s menyui van, isten behoვნán nagyságodat, tülem megérti. Magunk s idvözűlt urunk képére vert aranyunkon kívül bizony nem sok van másféle; Stefán vajda volna adós közel százezer aranyunkkal; Szent Gergely pápa napig talám jű pénz onnét kezűnkhez, mivel már az portát

contentálta; adhatunk, kegyelmes asszonyom, nagyságodnak. Feles lévén az fizetett hadunk, sok megyen reájok.

Az hintókat nagyságodnak alázatosan megszolgáljuk. Im ez levelünk írása alatt érkezék Barcsai uram levele, beérkezett már az portára, az vezérrel még szembe(n) nem volt; de az szembe(n) lételre napot hagytak; írja ő kegyelme, meg fog változni (*t. i. a vezér*). Hozza isten nagyságodat stb. Albae 2. Januarii 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DXLVI.

Rákóczy György anyjának Balásfalva 1654. január 11. Stefán vajda azt írja, hogy a tatárság visszatakarodott hazájába, ő is székes-helyére ment. Várja anyja jövetelét: jobb volna ha nem Monostoron hanem Gyalúban szállana meg. Ha a gyűlés miatt maga nem mehet, nejét küldi.

DXLVII.

1654. *(A levél eleje hiányzik)* kire minek előtte választ
márcz. vettünk, ez levelünk érkezék; ő kegyelmének elhiszük azt is, ervel nem fog ellenkezni. Mi, kegyelmes asszonyom, nagyságod szolgálatjára elmegyünk; kérvén azon alázatosan nagyságodat, találjon oly módot, kötelesek lévén az ország articulusira; egyébkint is im papjaink annak megtartására emlékeztetnek, lelkünk ismeretét ne sértsük meg. Isten éléhozza itt benn a papok gyűlését, proponálja, kinek scrupulusa, meg egyezvén közönségesen rajta, az isteni rendeléshez közelebb-e Megyesi uram ítéleti, kövessük azt. Nagyságodat alázatosan kérem, ez alázatos írásomat búsulással ne vegye; tudja az isten lelkemet, keseredett szívvel nyúltunk hozzá, félvén

nagyságod búsulását. Kivánom istentül stb. Görgény 22. Martii 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DXLVIII.

Éltemig való fiúi stb.

1654.

Kegyelmes asszonyom, tegnap alázatosan irtam nagyságodnak. Csulai uramtúl válaszom jüvén Megyesi uram írására communio felől, nagyságodnak alázatosan értésére adom, ő kegyelme igazítaná az levélre. kit nagyságodnak megküldtem; Bisterfeldius urammal beszélgetvén ez inclusával többi írását; bizony az mi itiletünk szerint is helyesen írja ő kegyelme, csak magoktól ne iuditanának némelyek. minden botránkozás nélkül meglehetne rendesen közönséges megegyezett akaratból az reformatió. Mi, mint tegnap is írók. nagyságod szolgálatjára elmegyünk, elhivén azt, az communio osztásban oly módot akar nagyságod követni, ország végezési s lelkünk ismereti sérelmével ne láttassunk cselekedni. Maradván stb. Görgény 23. Martii 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DXLIX.

Éltemig való fiúi stb.

1654.

Két rendbeli leveleit alázatosan vettem nagyságodnak; az mi kimenetelünkben sok akadályok vannak; ő kegyelmek inkább bejűhetnek, mint sem mi mennénk ki ő kegyelmek eleiben. Ha igaz, Máté vajda szegény ma egy hete meghalt; ez is lehetetlenséget szerze. Boros uram már tergvistiai kapúnál volt, hogy megértette; csak szóval izente, postán küldvén hozzánk; azolta nem újula ez hír; adná isten, ne volna igaz, de tartunk attól, talám csak túlünk akarják titkolni, oly helyre

küldtek vajdáért. Boros uram mindazáltal azt izente, Konstandit. ki szegény urunk hadakozásában szerdár volt havasali hadak előtt, annak adták magok az vajdaságot; de majd nem hihetjük; mivel noha vajdafi, nem igaz ágybúl való; de megjegyeztetve volt már; ha minden utakat el nem fogtak, meg kell hozni. Az öcsém ír az bélteki jóság felől, újabban is irattunk Csákinak. Hokmester állapotját az mi nézi, isten míg nagyságoddal szembe nem juttat, addig nem állítunk. Eltesse isten stb. Ujváratt 24. Aprilis 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György m. p.

DL.

Rákóczy György anyjának Szamosújvár 1654. aprilis 27. Lengyelországban rosszul állanak a dolgok. Száva szánja a szegény vajdát (Mátét) de nem felettébb mert nem volt kedvében. — Radnót 1644. jun. 3 : »az tatár követ holnap jő be.« Augusztusban ő is ki akar menni. — Radnót 1654. junius 9 : a bélteki jóság kiváltására intézkedéseket tett, irt Csáki Istvánnak, hogy julius 1-ére küldje szolgálait Szathmárra. Szentmiklóst nem bocsátja Homonnai kezébe, erős szomszéd volna. — Balásfalva 1654. junius 27. Hírlik hogy Lupult megölték, de ő kételkedik benne. — Fehérvár julius 4 : egészségi állapotáról tudósítja. — Fehérvár augusztus 23 : nincsenek semmi ártalmas hírei. — Fehérvár 1654. sept. 5 : kéri anyját Jakabfalvit küldhesse be az lengyel királyhoz »lengyelországi nemesség meghozásáért.« — Görgény szeptember 21 : innen holnap fog elindulni, türrhető egészséggel bír.

DII.

1654. Éltemig való fiúi stb.

sept.

28.

Alázatosan vettem nagyságod levelét; bizony egynehány nap rosszúl voltunk; de már, istennek hála, nagyságod szolgálatjára egészségben vagyunk. Boritaltúl nem jühetett reánk; jó idővel az előtt ittasok sem voltunk. Lám az szegény urunkra az italtúl egyszer sem jött, inkább talám az vérnek úgy nem menése, mint azelőtt, volt nagyobb nyavalyánk, az mellünket, derekunkat is fájlalván; de istennek hála, hogy valami pilu-

lát vettünk Radnóton, az megindítván, jobban lettünk; csak hogy nem nyugodtunk utána, hanem másnap indultunk Görénybe, az arena úgy jött az úton reánk. Szegény urunk balálátul fogva nem érzettük, most is orvosság nélkül szabadultunk tüle. Mi, ha isten engedi, okvetetlen 17. Octobris Váradon leszünk; nagyságod szolgálatjára mentest mennénk, de Jenőben kell előbb mennünk. Váradon is lesznek igazítáink. Istennek hála, semmi ártalmas hireink nincsenek. Hava-sali. moldvai követeket innét expediálók, az portára is követünk az adóval. Talám leszen egynehány nap pihenésünk az sok dologtól. Éltesse isten stb. Ujvár 28. Septembris 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia.

R. György m. p.

DLII.

Rákóczy György anyjának Gyalú 1654. october 4. Egészségéről tudósítja.

DLIII.

Éltemig való fiú stb.

Im mi is ebéd után megindulunk. Mi, kegyelmes asszonyom, Kemény János uram hűségében nem kételkedünk ugyan, mindazáltal esék ily dolog fülünkben (*fülünkben*) egy tizedest is vagy előkelhető gyalogot is be nem vesznek, hanem ő kegyelmének is megesketik titkon, kit titkon jó volna nagyságodnak megtudakoztatni igaz-e; porkolábat is olyant akar állatni vagy commendálni nagyságodnak, ki ő kegyelmének szolgája, vagy hozzá tartozó ember. — Bizonyos dolog az ő kegyelme rendelt tisztei miatt Fogarasfölde elpusztúl, könyörtületesség nélkül birságolják őket 12 esztendővel ezelőtt lett vétkekről is és ha kik csínt százságon cselekedtek is, megbékelettek velek, azokat is birságolják. Kivánjuk stb. Gyalú 8. Octobris 1654.

1654.
okt.
8.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia.

R. György m. p.

DLIV.

1654. Éltedig való fiúi stb.

Nov. Elég isten látogatása az pestis szegény nemzetünkön ;

16. isten szüntesse. Azon voltunk, kegyelmes asszonyom, szombatra, nagyságod szolgálatjára jelen legyünk , de Homonnai uram idejüvetele, az asszony betegsége gátla meg. Azon leszünk, ez jövő héten jelen legyünk nagyságod szolgálatjára.

Zrini, Bottyáni, Nádasdi uram betegségét írja Vesselényi uram ; halálokat nem értettük ; ha Zrini uram meghalt igazán jó akarónktól váltunk meg , szegény nemzetünk is nagy kárt vallott. Keresztes András felől híre Vesselényi uramnak több híreihez való ; gondolatunkban sem volt. Szuhai uram pedig nem is búcsúzott tőlünk ; ha elhagyna is, nagyságod híre nélkül nem is állitanék. Vesselényi uram nem disponálhat nekünk ; nincs oda semmi közi, kit tartunk kit nem.

Kozák követek is jünek hozzánk már be. Erdélyben voltak. Szuhai uram itt van ; Jancsó is, az makaiakkal van baja ; most érkeztek ide ; azt akarnók köztök eligazítani. Adja isten stb. Várad, 16. Novembris 1654.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

DLV.

1654.

Nov.

Éltedig való fiúi stb.

- 22.

19. irt nagyságod levelét alázatosan vettem. Bizony dolog, vagy kétszer többet kellett innunk Homonnai uram kedvéért ; mindazáltal nem ártott ; váltig kiméljük magunkat, csak hogy ha ember velek nem mulat, kedvetlenségnek vélik Praefectus uram irását az bihari hágón adták meg ; nem tudván nagyságod akaratját, Munkácsban menetelünk felől, indultunk úgy ; ma, holnap itt lévén, szerdán megindulván, csütörtökön nagyságod szolgálatjára jelen lehessünk. Ha ma

vagy holnap nagyságod kegyelmes akaratjáról levelünk nem érkezik, előbbi irásunk szerint nagyságod szolgálatjára jelen leszünk. Az mi Munkácsra menetelünket illeti, mi tovább is menni nagyságod szolgálatjára készek vagyunk; csak az diploma ellen ne legyen, kit Klobusiczky uram tudhat. 1622. esztendőbeli s idvözült urunk idejebeli diplomákban tilalmáról nincs emlékezet, tilalma volna, hanem ha az nikespurgiban (*így*) lenne, kit is Klobusiczki uram megláthat. Az nagyságod anyai szeretetében, gondviselésében megnyugodtunk; nem annak látására, hanem nagyságodnak alázatosan udvarlani, szolgálni készek vagyunk. Isten gyógyítsa az böcsületes urakat s engedje stb. Székelyhídon, 22. Novembris reggel 8 órakor 1654.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia szolgál míg él

R. György m. p.

DLVI.

R. György anyjának. Kalló, 1654. Decz. 2: Szuhai oda ment, nem akar tovább maradni tisztiben, „forgatja esküvését.” Szeretné Gellérfit állítani helyébe. Szuhai azt mondja, hogy az egriek megakarják támadni Ónodot, „8 üles lábtók vannak készen, az várhoz való volna.” Őrségét már is megnevelte s még többet küld be. — Ecsed, 1654, Decz. 9. Sajnálokva érti anyja betegeskedését, ha lehetne, szeretne látogatására menni. — Kend, 1654. Decz. 19. Egészsége felől tudósítja.

DLVII.

Rakóczy Gy. anyjának: Ecsed, 1655. Jan. 22. Fia tegnap roszúl volt, ma már jobban van.

DLVIII.

1655. Eltemig való fiúi stb.

Jan.

25.

Földindulás erre seholt nem volt. Bottyáni uram nyavalyáját Mednyánczki uram nekünk is írja, isten gyógyítsa ő kegyelmét; isten oltalmazzon, ő kegyelmét kövessük boritalból, úgy bizony az ország gondviselésére nem érkezniénk, mindennap iszik ő kegyelme. Mi bizony miolta Ecsedben voltunk is, noha sokan jártak hozzánk, de csak háromszor ha voltunk. (*Kimaradt: ittások.*)

Az tatár nem az hámtúl jött, csak tökéletlensége volt, nagyobb böcsülettel lássák, hanem a bucsáki agától. Az szultán ez hónap 11. napján egyezett meg az lengyel hetmannal, szerencsésen foly dolgok; egy várost vettek az kozákoktól az lengyelek meg, hol, mint Stefán vajda írja, az gyermekeknek sem kedveztek, 10 ezer embert vágtak le az lengyelek.

Az portán nagy változásokat remélhetni; az velenczések most is várat vettek meg az töröktől Kandiában. 12 száz törököt is vágtak le; az föld népe is feltámadt az török ellen; most is 13 ezer jancsárt küldtek Huszain pasa mellé, ha mit segíthetnének neki.

Sulyok uram szolgája érkezék, Kemény János uram szolgáját találta Zilahon, vásárolni ment Kolosvárra, megholt felesége. Az doctort is innét postán vik (*vivék*) el tegnap, de nem érhette, azt hiszszük, lélekben; mivel tegnap, mondotta, holt meg, hirtelen betegedett. Kemény János uram nem ira még felőle. Isten stb. Tasnádon, 25. Januarii 1655.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia

R. György m. p.

18. irt levelét vők makoviczai udvarbirónak; azt írja úgy értette, az gyűlés elhaladott. Bártfai követek is megtértek volna.

DLIX.

Rákóczy Gy. anyjának : Somlyó, 1655. Febr. 5. Nincsenek ártalmas hírei. A tatár khántól levelet kapott, „kiben kívánja az lengyelt segítsük ; nehéz dolog, nem lévén még az lengyelekkel végzésünk.“ Küldi Bisterfeld levelét.

DLX.

Éltemig való stb.

1655.

Szomorúvan írhatjuk nagyságodnak, az szegény Bisterfeldius uram, tegnap előtt világi nyomorúlt élettől elvált, ki nek halála bizony nagy kár ; azt mindnyájunknak meg kell kóstonunk. Semmi ártalmas híreink nincsenek. Éltesse isten stb. Gyalúban 18. Februárii 1655.

Febr.

16.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

DLXI.

Éltemig fiúi stb.

1655.

Kegyelmes asszonyom, az lengyeleknek ha küldünk, legfelebb 1500 embert fogunk küldeni ; az tatár igen szorgoztat, ez által akarjuk az tatárt is magunkévá tennünk ; ezt is penig nem magunk fizetett hadából, hanem közönségesen országúl. Azt magunk mellől el nem bocsátjuk. Isten mi időt hoz elé, ő felsége titkában vagyon. Csak tatár ne legyen ellenségünk, istent híván segítségül, ha kik ellenségink lennének, inkább megfélemlhetnénk azoknak. Elég nagy szabadságtalanságra jutott szegény hazánk.

Apr.

9.

Elhiszszük ir nagyságodnak mindenekről Klobusiczki uram. Isten tudja, mi következhetik. Vesselénin fog talán az generálisság is maradni, elég csudás állapot. Tokajra, Ónodra.

Patakra, írja ő kegyelme titkos irással, vigyázni kell. Isten nem segíti őket. Lesznek Vesseléni uramnak újsági. Az mi az pápista tiszteket nézi, úgy vagyon, kegyelmes asszonyom, vannak s belső tiszt kettő; mindazáltal, kegyelmes asszonyom, az két ember hűségében inkább megnyugodtunk, mit sem néme-lyeknek vallásunkon valóokban. Mi egyebet benne az hűség-nél nem tapasztaltunk. Éltesse isten stb. Balásfalván 9. Apri-lis 1655.

Nagyságodnak engedelmes, alázatos szolgálja, fia
R. György m. p.

DXLII.

1655. Az ür isten édes fiam stb.

Apr. Vettem leveled stb. Az havasalföldi állapot elég ve-
28. szedelhnes magokra nézve is, és az szomszéd országoknak is
félelmes, nekem is elég rettegésem: annyi felé való sok bú-
sulásod és félelmed vagyon; az isten vigyázzon és igazgasson
minden dolgaidba; én mégis azon kérlek, szolgáljátok az is-
tent szorgalmatosan, az nem hagy el bennetek is. Az oda fel-
való szándék is mint van, meglátni, de az istennek sok módja
van az megszabadításban. Tudom, irt Med(ny)ánczki uram,
az oda fel való állapotok mint vannak. Az professor, hogy
nem javolja presbitiromot (*sic*) nem csuda; mert az mint
hallottam, az szegény Bisterfeld uramtól volt dolga előttök.
Kivánnám az én istenemtől, ha kedves volna előtt(e), nekem
is csendességem lenne az prédikátorok miá, de nem szünné-
nek, de még inkább gonoszodnak mind isten ellen való csele-
kedetekbe és ellenem való bosszú üzésebe; nekem elég ke-
serves életem; mégis míg isten éltette az üdvözült fiamot, volt
segétem (*sic*) az én igaz ügyembe; az gyűlésbe mint van az
vallásunk állapotja, az haza szabadsága; semminek tartom én
az presbitirom dolgát, noha, ha egybe megbántódunk, többbe
mint reménhetünk az mint cseleked(e)tek megmutatja; hiszem,
ha egynehány prédikátornak ki kellene is meenni, adhatnék én
is annyit, ho(l)tig élélhetnének vele; de im most is mit cseleked-

tek az prédikátorok nagy gonoszságot. még, úgy hallom. Pocsajba is az újitók ellen vallattak; noha azt magunkra az nevet nem vennénk, de magatok kezdetek azt az sokféle névvel nevezni bennünk(et); nem lehet, hogy eddig ezeket nem hallotad volna, minthogy szárnyon jár az hazugság; el is hittem, volt onnat belől is izgatója, noha azon kérlek, fiam, ha mit hallasz olyat, ird meg, igazán megírom, de én abba is megfogytokozám; azért im igazán mind leirattam mind az dolgot és megküldtem, ha lenne hitele; azért cselekedtem, az előbb való hírhallásba való ítéletbe ne véts isten ellen. Azon fáj az szívem, fiam, ezeket mind eligazíthatod vala és az isten neve is az ellenkezők miá nem káromoltatik vala; mennyit reménkedém tavaly, sőt ugyan megaláztam én magam, ugyan kértelek, igazítsd el; kész leszek tanulni mind azokkal együtt az kiket vádolnak, az szegény Bisterfeld uramtól is üzenem, ha vétettünk az szentírás és helvetica confessió ellen; de nem cselekedéd. Immár, miben van az dolog, látod, elég szívem-fájdalmával vagyom az dolog; de kételen vagyok vele, de ki kell mutatnom az én igazságom, vajjon mentem(e) el az szentírás mellől az helvetica konfessió mellől, meglátni. Az mellől pedig el nem állok, bizván az én istenembe az én lelkem, mint isten előtt oka nem vagyok, azonba ha mi esik akár mi rajtunk, akár ő rajtok, az isten ne tul(ajdon)ítsa bűnül, az kik az oka (sic). Adja isten jó híreket hallanunk felöletek. Költ Sárospatakon, 28. Aprilis 1655.

Sziből jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

DLXIII.

Rákóczy Gy. anyjának. Fehérvár, 1655. Máj. 2 : Radnótra mennek lakni : „Az vajda Targovistyára jű, nyavalyás az kis csendeséget is tölünk való félelmének országának köszöni; mint ma izené nyomorult vajdasága ha meg nem orvosoltatik.“ A tatárok a lengyelek segítségére készülnek. — Radnót, máj. 9 : tizezer tallérnél többet nem küldhet; aranya nincs 20 ezernél több, de „ha aranyat költünk, seprejének lenni vélik.“ Klobusiczkitól a pozsonyi országgyűlésről levelet hoztak, senimi jót nem vár.

DLXIV.

1655. Éltemig való fiúi stb.
 máj. Sciaus pasátul megjüve egyik emberünk, akaratját nem
 17. változtatja, sőt szorgalmaztat; az vajda penig, nyavalyás, reménkedik, öt-hat nap mulva elválik az indulás felől való végzés, mivel az ország reánk tanács urakkal hagyta; ő kegyelmeket várjuk ide. Jünek az havasali vajdátul fő s feles követek az árulóinak eleiben is. Nagyságodat stb. Radnóton 17. Maji 1654.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György m. p.

DLXV.

1655. Éltemig való fiúi stb.
 jun. Tegnap ujabban érkezek emberünk Sciaus pasátul, az
 8. ki szerdán jött el tüle, meg nem változtatta akaratját, sőt még ő szorgalmaztat. Stefán vajda mellé Mikes Kelement küldtük vala, ki mit ír, im alázatosan levele mását nagyságodnak elküldtem. Mi is holnap indulunk az jó isten áldásából. Az havasali dühödött istentelen nép fenyegetőzik magokban, ha mi nem megyünk is, de ők reánk jünek; isten attúl megoltalmaz, ha 6—7 nap alatt nem jü, az után mi is meglátjuk, hol lesznek. 23 magával jött vala ki szombaton az legnagyobb lator személy s gyalogok kapitánya, kiket mi is megforgatánk, Máté vajdának is árulója volt. Ha mi oly híreink lesznek, alázatosan nagyságodat tudósítani el nem mulatom. Éltesse isten nagyságodat stb. Radnóton 8. Junii 1655.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György m. p.

A levélben említett másolat e következő:

Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak alázatos hűséggel való szolgálatomat ajánlom.

Most estve felé érkezvén nagyságod postája az vajdához o nagyságához, mindjárt engemet is fellivata s az boérokot is, az kik tanácsi,

hegyvűjtette; most immár derekasan concludáltunk. Isten kegyelméből holnap után úgy mint 6. Junii az gyalogokat és lövő szerszámokat megindítjuk és 7. az vajda is. az mint nagyságodnak megírtam, megindul; isten segítségéből immár neki bátorodtanak és mentől jobban készülhet, úgy igyekezik; minden bizonynyal, kegyelmes uram, többen leszünk mi innen 15 ezer embernél, az tatár is 1000 leszen. Holnaphoz egy hétre, úgy mint 11. Junii mind az alföldi hadak tatárokkal együtt Zukbutzon lesznek; hogy az nagyságod levele érkezék, már az agától Buczágból megjött vala az vajda embere; ha kívántatott volna, azt írja, hogy egy-nehány ezeret küldött volna; de kegyelmes uram, mivelhogy lópénzt kell nekik adni, 1000. hozott és nagyságod levelét is mindjárt elküldötte Sciaus pasának. Tegnap szintén asztalnál valánk az vajdánál, hogy Constantin vajda 7 drabantot küldje az vajdához, követségen; szörnyen sürgetik, kegyelmes uram, hogy vagy megbékélték, vagy peniglen ők el akarják választani egyfelé; mi válaszsza ma az vajda őket elbocsátta, megértheti nagyságodnak írott leveléből. Kegyelmes uram, azon szól az vajda ő nagysága, hogy nagyságod az mennyiben lehet, szorgalmaztassa útját. Kegyelmes uram, nagyságod tudósítson, mennyi számú hadát bocsátja bé ide mind ezzel. Az úr isten nagyságodat tartsa meg jó egészségben. Jassiis 4. Junii 1655.

Nagyságodnak alázatos szegény szolgálja.

Mikes Kelemen.

DLXVI.

Az úr isten, édes fiam stb.

Vettem leveled; értem az havasalföldi vajda mit ír, hogy oda be megcsendesedtek és békességet kérnek. Továbbra is igazgasson isten, mit kellessék cselekedned, hogy ne legyen több romlások nekik is; mert nekem egyik búsulásom az volt, ha törökkel és tatárral egybe egyeledtek, mi veszedelem lehet. Irtad vala más leveledbe, nem szokás Erdélybe az ország felüljön az fejedelem nekül; én is úgy tudtam, azelőtt is úgy volt; de minthogy én oda be való embert nem igen látok, Várad felől hallottam volt, el nem mentek az nemes emberek személyek szerint, ahhoz képest irtam volt. Ajálalak isten oltalma alá bennetek. Adjon isten jó híreket hallanom felőletek. Költ Sáros-Patakon 29. Junii 1655.

1655.

jun.
29.

Szibül jót kívánó édes anyád.

Susanna Loránt fim. p.

DLXVII.

1656. Éltémig való fiúi stb.

3. jul. Konstandin vajdával kedden egyeztünk meg; elég nyavalyásúl vagyon, mi tartjuk éléssel; az pasával Duna parton volt szembe, 2500 emberrel lehet. Az ellenség elszéledett. Tegnap küldők Borost 5000 emberrel Bukarest felé, az Duna mellyékét járja el, az drabantság kalarásság arra lakott, az vajda boérok akaratjából mindeneket felpredáljan. Megérkezvén Tergovistjára megyünk, jókarban hagyván, kiindulunk isten áldásából. Kivánunk istentől stb. Strojieszti táborban, 3. Julii 1655.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,
R. György m. p.

DLXVIII.

1655. Éltémig való fiúi stb.

9. jul. Im kimenő útban vagyunk; ha isten engendi csütörtökre Töröcsvárához szállunk; magunk könnyű szerrel Fogarasföldre megyünk alá kevesed magunkkal. Feleségünk is, ha egészsége leszen nagyságod házáig Szombatfalváig jü előnkben; itt az állapotot jó karban hagyjuk, vajda fizetésére bizonyos ideig bizonyos számú hadat egyideig. Duna mellékét Boros uram eljárta, hol az latrokban kaphatott, levágta. Hericza fogva az pasánál, kit hittel izent Tordai Ferencztől, az Dunában vettet. Az velenczések az törököt igen megverték. Az donezki kozák 90 hajóval indult; nagy félelemben vannak az törökök. Az itt való latranságot mindennap fogják; gyalogja, szeménye inkább mind elveszett. Kivánunk istentől stb. Parova vize mellett levő táborból 9. Julii 1655.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,
R. György m. p.

DLXIX.

Éltemig való fiúi stb.

1655.

Istennek hála, nagyságod szolgálatjára békével érkezünk ki tegnap előtt Tercsvárához ebédre, mind magunk, feleségünk, az gyermek, egészségben vagyunk. Nagyságod egészsége felől is örvendetes hírt hallani szíbül kívánunk. Semmi hírt nagyságodnak nem irhatunk. Hericzát, az harmad-napi vajdát, Sciaus pasa irásunkra kiadta, orrát el is metszet-ték, Tergovistján volt, várjuk, kihozzák. A török szerencse fia, tud vala is félni (*sic*). Nikápolból, Gyirgyóból költöztek előttünk, ha Bukarestre mentünk volna, maga is Sciaus pasa apánk elébb akart állani. Fejérvárra hétfűhöz egy hétre me-gyünk be; az nyert lövő szerszámokat várjuk, érkezzenek. Ad 29. Julii hagytuk, prédikacziók lévén, isten adta győzede-lemért hálaadás lévén, úgy löjjenek várainkban. Ha mi oly hí-reink lesznek, alázatosan nagyságodat tudósítani fogom. Él-tesse isten stb. Porumbákon 17. Julii 1655.

Jul.

17.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia.

R. György m. p.

DLXX.

Éltemig való fiúi stb.

1655.

19. irt levelét nagyságodnak alázatosan vettem tegnap előtt; im ma jüvénk be Fejérvárra. Fogarasban való mülá-tásunk felől irt nagyságod kegyelmességét alázatosan meg-szolgáljuk nagyságodnak; nem jüttünk az Sárkányra, kegyel-mes asszonyom, hanem más átalabb úton.

Jul.

26.

Az havasaliakban elég kár esett, ha igazak lettek volna, kár annyi vitéz embernek elveszni; az személyben csak mi sem maradt; gyalogja is feles vesze; akkor nem választhatja ember, ki jámbor. ki nem; lehetetlen, jámbora is ne veszett volna, nem kellett volna közikben egyvelíteni magát.

Az mi az papság közt levő egyenetlenséget illeti, kegyelmes asszonyom, mi is azt szívünk fájdalmával érzettük, nagyságod búsulására nézve; bizonyságunk isten, kegyelmes asszonyom, magam dicséretem keresése semmi az dologban nem volt, mert kereszténységemmel ellenkezett volna; egyébként is nálam az értelem nagyságodhoz való fiúi alázatos szeretetem, elébb jár az nagyságod anyai méltósága és az hol az nevedik, nem másra háromoltatik annak nevedése, hanem rcám, alázatos szolgájára, fiára. Minek előtte azért nagyságodnak alázatosan derekasabban resolválnám magamat, Megyesi urammal egyetértő papság írja le, miben kívánnak innovatiót avagy megjobbítását vallásunknak, meglátván s olvasván mi sem késünk nagyságodat voltaképen mindenekről tudósítani. Az nagyságod küldte irásokat csak most látjuk; nekünk senki azelőtt nem küldte be. Kívánván istentül stb. Albae Juliae 26. Julii 1655.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia.

R. György m. p.

DLXXI.

Rákóczy György anyjának Gyógy 1655. aug. 13: a kapott híreket Klobusiczky fogja vele közölni; »úgy látszik ez világi hitvány életünk azon búsulással fognak folyni, csak isten áldása legyen továbbra is rajtunk hálaadással viseljük; talám ha mindenkor jó hírek folynának elbizakodnánk.« — Besztercze 1655. october 28: egészsége felől tudósítja. — Besztercze 1655. october 30: »tatár lengyel mellé nem indul.« — Besztercze november 4: »az lengyelek dolgának egyfelé el kell válni; a töröktől való rettenés elég nagy baj a szegénységnek.« — Görgény 1655. nov. 20: a tatárok s kozákok megharcoltak, a kozák győzött; Máramarosban vigyáztat. A portán düghalál van, a császár kiköltözött: »ámbár halálnak ők, csak szegény nemzetünk közt ne uralkodna.«

DLXXII.

Éltemig való fiúi stb.

1655.

Tokajból irt nagyságod levelét alázatosan vettem. Nyavalyás Dalmadi halála is kár volna. Az mi, kegyelmes asszonyom, az hajdúk dolgát illeti, mi úgy irtunk volt Klobusiczky uramnak, irjon magátúl Vesselényinek, nem ellenzi-e ha általmennek; arra mi választ tett ő kegyelmének, nem láttuk; abbúl tanulhatunk annyit, félünk az az nyughatatlan ember patvarkodni fog s még török előtt is vádolni; két kézzel kapják ők ellenünk való alkalmatosságát. Nemhogy szolgálaimmal s alattam valókkal nem segíteném, de, tudja isten, véremmel is kész volnék most is. Az portán vádolnak, izgatnák ellenem az portát, ha lehetne. Jancsó velem együtt nagyságod szolgálja; nagyságod kegyelmessége, ha felveszi, ott is hasznos szolga, ugyan nehéz leszen, az mily gazda, kibontakozni neki. Éltesse isten stb. Görgény 21. Novembris 1655.

nov.
21.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György m. p.

Másik lapon, ugyancsak a fejedelem kezével:

Ha hol penig az Vesselényi levele nagyságod kezéhez jutott, kiben az hajdúk általmeneteléről resolvál s általmennek, nem bánjuk sőt akarván, ahoz képest teszünk dispositiót.

Vesselényi nekünk irt levelére választ nem tettünk, hanem nagyságodnak alázatosan irtunk, úgy tudtuk, nagyságod Borsiban legyen; azon dologról irván Klobusiczky uram is, ő kegyelme levelébe csináltuk volt be, olvashassa meg.

DLXXIII.

Az úr isten édes fiam stb.

1655.

Tegnap jüve étekgóom Pozsonból. Én ugyan azért küldtem volt fel inkább az magok leveléért, én az levelet az asztalon való ládámba tettem volt; szintén akkor magadnak

nov.
29.

is irtam, és oda fel is sokat kellett iratnom, az sok felé való gondba elfeleltettem (*így*) eszembe nem vettem, hanem csak az praefectus uram leveléből, az kit igen bántam; im már felküldők postán. Mit ir praefectus uram, im oda kültem, mivel magadnak nem irtak, hogy értsed, az oda fel, mint van most az dolgok. Az papok dolgáról azért ir, hogy jó volt, az debreczeni papi gyűlés is olyan igazság nélkül volt, olyan becsületes prédikátorokkal, mint az lizskai volt. Adjon isten stb. Költ Sárospatakon 29. Junii 1655.

Szibül jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

(*Eredetije* : Gyula-Fehérváratt a Batthyáni könyvtárban.)

DLXXIV.

1656.
jan.
10.

Éltemig való fiúi sat.

29. Decembris irt nagyságod levelét tegnap vettem. Valamely dolgokról irt nagyságod, azokra mind választ tettem, talám eddig nagyságod kezéhez juthattak. Az vajdáknak adni kellett az hámnak, pogány barátság mi túlünk is sokat kíván vala; ha csak 2000 tallért adtunk volna is, követe jó szívvel vette volna; adózás alá akarna vetni az eb; mi bizony nem adtunk.

Ím meg újabb tatár követ érkezék tegnap, Szefer Kaziné embere, az hám vezére feleségéé, egy cserkesz gyermeket hozott feleségemnek az aszonytól. Császár, az két vajdák követit is várjuk; nem igen lehet ürességünk. Éltesse isten sat. Gyalú 10. Januarii 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia

R. György m. p.

4. irt nagyságod levelét, végezvén levelünket, vettük; az leveleket Csákányos szekeren lehozhatná.

Az tatár ha ki talál júni Krimbül, bár kik magyarok vagyunk, egyet értsünk, vigyázzunk. Az lizskai gyűlés nem tetszett légyen püspök uramnak, mi azt nem írjuk, igazat kell írni, midőn értésére lett, de hogy confirmatiójára halasztották

volna. olyat nem hallottunk. Ha mit nagyságod az ország gyűlésében proponáltat, szabad vele. Apáczaihoz semmi közünk, kegyelmes asszonyom, collegium költségével püspök uram taníttatta.

DLXXV.

Az úr isten, édes fiam, áldjon meg szerencsés bódog hoszú élettel és jó egészséggel. 1656. jan.

Vöttem leveled tegnap; legyen hála istennek, hogy egészségben vagytok; kérem ő fölségét ez után is tartson meg jó egészségbe benneteket. Palatinus uramnak megküldöm leveled, noha most nagy szomorúság érte. Tőled sem isten ellen való dolgot, sem ország ellen, az mint az előtt is sokszor megírtam (*igg*); de ha isten engem avval is próbál és szenvedtet, az én fiamtól kell szenvednem, nem szolgáltat igazságot ebbe is, és több dolgot is tudnék számlálni; de azokról is elég bőven írtam, sokszor, de hasznát nem láttam. Legyen abba is az én istenem tetszése; csak tegyen békességes tűróvé, se egyéb ne szakaszszon el az ő hozzá való szeretettől. Úgy látom sok dologban mint egy esze vállaltattal, úgy hánsz (*velem*); minthogy sok eszem nem volt, sokat sem felethettem el; de valamennyi van, isten segítségéből kevés elméjű szolgálommal, avval kell megelégednem; eddig még hála istennek sem gyalázatot sem kárt nem leltem; az(*ál*)tal, hiszem, készíted az emberek elméjét az gyalázásra ellenem; lássad, nem től(*t*)hetsz el már rajtam többet, az miket cselekedtél; lám már abba is kedved tölt, prédikátorim meggyaláztad, oda be az püspökkel megegyeztetél rajta, tetszett; nem mondtad: anyám újító; de elég az kik felől mondtad, én prédikátorim, annyit tett az; lássad akarmit cselekedjél; látom csak az nagy kemény cselekedeted ellenem; ha megvernél is, azt mondanád, jól cselekedel. Most sem írtam volna az dolog felől, ha Tofeus ki nem mondja vala, hogy az erdélyi püspök confirmálta, mert nem lehet eligazítani; mert én megsem gondoltam, hogy az lenne. Elég keserves életem sokképen, mégis míg az isten

12.

éltette az üdvözült fiam. mégis volt terhes gondjaimba és búsulásomba mellettem; de az isten, ígéreti szerint nem hagyott el, ha elvette is tőlem, hogy avval is inkább magához vonjon, hiszem az isten engem is utánok viszen; nem leszen talám búsulásod ha én meghalok. Én kérem mégis az istent, óval fizessen isten azon sok búsításodért, de kövesd istent érte. Adjon isten sat. Költ S. Patakon 12. Jan. 1656.

Sziből jót kívánó édes anyád
Susanna Lorántfi m. p.

DLXXVI.

Rákóczy Gy. anyjának Szamos-Újvár 1656 Jan. 31. Egészségéről tudósítja, e héten Fehérvárra indul.

DLXXVII.

1656.
febr.

Eltemig való fiúi sat.

2.

Alázatosan vettem nagyságod levelét. Lengyel király levelét hozák, segítséget kér tőlünk. Isten elvette eszeket vagy másokat bolondnak ítél, hogy ily vakjában kéri s hogy mi is csak egy írására adnánk; hogy fér elméjekben. Inczédi Mihály felveheti az tiszte, mi is nagyságod szolgálai vagyunk; számadását hamar eligazíthatja; perceptort parancsolunk állítani; mi is az szegény Sulyok uram halálában nagy kárt valánk; noha pápista volt kegyelmes asszonyom. de bár adná isten vallásunkon levők volnának mind oly igazak hozzánk, ki helyében is nehéz mást találunk.

Tegnap hozák Stefán vajda levelét; írja, az kozákság Neperen költözteti által lövő szerszámit, kit azelőtt soha nem cselekedtek. Ha Lucz megjühet, ő bizonyost hoz, mire való; mi azt hisszük, tatár barátságnak akar véget vetni; mivel Muszkaországból is jüttek emberi muszka császártúl, nyusztért voltak, azok is azt beszélük, az donczki kozáknak az muszka császár fizetését megtöbbitette. szabadságot adván nekik,

az fekete tengerre menjenek török ellen; velencei követ is volt muszka császárnál, ki ha igaz leszen, bizony rossz hír török, tatár uraméknak; az isten adjon igyet nekik, minket maraszszon békességben. Az szegény Radzivil herczeg ez elmúlt hónap 5 napján holt meg. Ha mi híreink lesznek, nagyságodat tudósítani fogjuk. Palatinus uram levelére választ tettünk. Éltesse isten sat. Újvár 2. Februarii 1656.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DLXXVIII.

Éltemig való fiúi sat.

1656.

Alázatosan vettem nagyságod levelét; az mi az váradi ^{febr.} scolához mutatott nagyságod kegyelmességét illeti, hallottuk; jól tanítanak, mi is úgy halljuk; mi, úgy van, egy mesternek fizetünk; még eggyel meg többitenőnk, meg lehet, bár arra ne költsenek magokéból az scolának. Interesse pénzeket kiadni káros; itt is az collegium elég kárt vallott; jószágot jobb volna venniük; az város jószága jó helyen való, de mi úgy hallottuk Fráter Pál uram vette meg; annak bizonyos ideje van, míg ki nem válthatják; mindazáltal az váradi uraim tudják, mi karban vagyon az jószág. Nagyságodnak egyéb hírt nem irhatunk, Lupul dolgát járja az görögség az portán, promoteáltatnék, kit, hisszük istent, végben nem vihetnek. Éltesse isten stb. Albae 9. Februarii 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DLXXIX.

Rákoczy Gy. anyjának : Fehérvár 1656. Febr. 10. Kéri anyját, hogy a lengyel királyhoz irt levelét küldje be Welopolszkyhoz Zámborra.

DLXXX.

1656. Éltemig való fiúi sat.

febr. Alázatosan vettem nagyságod levelét étekfogójátúl
12. ma reggel. Papok dolgárúl választ kell tennem nagyságodnak, de bizony félelemmel; ennyi felé való búsulásink közt legsúlyosabb nagyságod nehézségét viselnem s ez dolog felett édes anyámnak, nagyságodnak nehézségével irogatnom; én már azt tudtam, ennyiszer megirván nagyságodnak lelki dolog levén, avval nagyságodnak nem kedveskedhetem, ecclesiákat nem bolygathatjuk ritusukért, abban múlik; úgy van kegyelmes asszonyom, mi irtuk az gyűlés nem sokára meglészen, ha nagyságod az országot megtaláltatja, mint irta, szabadságában áll; mikor ország eleibe kél, akkor hiszi el nagyságod, nemcsak mi, hanem egész ország nem akarja vallásunkon levők; noha mind hallatlan, nekem penig igen keserves dolog, az ellenkezőknek nagy öröme, sok együgyűeknek botrányozás; de ha nagyságodnak úgy tetszik, annak mi, mint fiak, ellene nem állhatunk. Valami testi dolog, abban nagyságodnak engedek; de lelkiekben, lelkem ismereti ellen, nagyságod sem kívánja, én sem cselekedhetem. Nem tudom, mivel vádoltathatom, mert ország articulusa ellen nem vétettem kinek megtartása kötelességembe állván, ha az ellen cselekedtem volna, talám az Megyesi Pál írása mi rajtunk teljesedhetnék meg: *violatis conditionibus, violantur pacta*. Erdélyi papok senki scrupulusát in ritibus nem proponálta az articulus szerint, hanem voltak csendességben. Tiszántúl levő papok dolga az erdélyi articulusoktól nem függnek; lám ott is, kegyelmes asszonyom, papságnak nagyobb része, főrendek sem veszik be. Nagyságod szolgálatjára, tudja isten, kimentem volna, noha nagyságod azt írta, se tavaly, se szembelétekor nem lehet(ett) csendes elmével hozzám; mint akkor is írák, csendes elmével, fiúi engedelmességgel kívánok nagyságodnak szolgálni, de török császár, havasali vajda követi, moldvai, Sciaus, temesvári pasák követi előtt nem mehettem el, az or-

szag gyűlése is előttünk lévén. Éltesse isten sat. Albae 12. Februarii 1656.

Nagyságod engelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

Károlyban az jesuiták collegiumát, hallottuk, építik; ha rajtunk állhatna, nem biznók papra, ellene állaná(n)k, módját nem találhatjuk fel.

DLXXXI.

Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár 1656 Marc. 2. Luczot várja, már beérkezett (a kozákoktól).

DLXXXII.

Éltemig való fiúi sat.

1656.

Ez hónap harmadik napján irt nagyságod levelét tegnapelőtt vettük. Az papok dolgárul nem irunk; nagyságod nehézségét azzal gerjeszteni nem akarjuk. Az országnak Szentpáli uram megadván nagyságod levelét s instructióját, választ fognak nagyságodnak adni.

1656. márcz. 10.

Lengyel had szerencsétlenségét ezelőtt öt nappal hozták meg Makoviczárul; rosztul vannak; mi azt hisszük, ha Ilvó felé kezdenek tartani, az király Kameniczban jü, az honnét útja kozák közé lehetne, ha oda bízhatnék, ha nem, Moldvára s erre szalad, ki nekünk bajunkra leszen; valóban megbánták az lengyelek, visszahítták az királyt. Velipolski uram nincs az királynál, összevesztek. Oly hirt hozának, muszka császár az kozák követeket árestáltatta, maga nagy haddal akar Kióban jüni; az mi emberünk az kozák hetmántul megérkezék, hozzánk is követeket ígirt; derék dolgokkal küld, csak azon követi megérkezését várta; összeháborodtak az muszkával, svécziái királyhoz nem vonsznak az kozákok, Kazimirt emlegetik inkább; most is, mint mondja, hozzánk vonnának inkább, most is megesküdtek ellenségink nem lesznek.

Az nagyságod testamentuma felől választ tettünk régen alázatosan nagyságodnak. Éltesse isten sat. Albae 10. Martii 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DLXXXIII.

1656.

Éltemig való fiúi sat.

marcz.

22.

Ez hónap 15. napján irt nagyságod levelét alázatosan vettem. Micsoda hírt hoztak Lengyelországból, Lővei uram irásából látjuk, kegyelmes asszonyom; mi mégis nehezen lehetjük egy királynak oly megszorultul parasztság közt lenni; ha bizonyos lesz, meghozzák nagyságodnak. Ha az svékusé lenne Ilvó, mi is beküldenénk az királyhoz. Nem tudjuk, hova lehettek el Sebesi Ferencz Jakabfalvival; nem tudjuk mire vélni késedelmeket. Az tatár indulása felől nagyságodnak semmit nem irhatunk. Szerencsére vigyáz, kinek szolgál; ha kozák Kasimirt meg nem segíti vele, nehezen hisszük, lengyel segítségére kijűjön. Mi ellenünk való fenyegetőzéséről irtunk Balásfalváról vasárnap nagyságodnak. Az portára ma küldénk postát be; mi állapotak lesznek, csak az isten tudja. Ha az pénzzel győzőnk, mi is fogadtatnánk katonákat; de nem érkezünk reá; az portárul várunk; úgy fordúlhat, kételenek leszünk fogadtatni lovast; még eddig zászlókat nem osztattunk ki. Fekete Péter is penig, kegyelmes asszonyom, nekünk bizony nem szolgálunk. — Örömet vagy 200 gyalogot fogadtatnánk az Tiszántúl, ha nagyságod Jancsó urannak parancsolna felőle; mi pénzt küldenénk; mert ide be nem találni, 400 kék gyalogunknál több nincs. Úgy tudjuk, nagyságod is 6 hétre fizettet gyaloginak, ruhát minden esztendőben adat; mi is megadnánk. Ha mi híreink lesznek, alázatosan nagyságodat tudósítani fogom. Éltesse isten stb. Vinczen 22. Martii 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DLXXXIV.

Éltemig való fiúi engedelmes alázatos szolgálatomat ^{1656.} ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes asszonyom anyám-^{april}nak stb. ^{9.}

Nagyságod levelét alázatosan vettük, búsulását, mint sokszor irtuk, vérünkkel is orvosolnók ha pedig lelkünk sérelmével, hazánk kárával, az vallásunk romlásával nagyságodnak nem engedhettünk, kértük alázatosan, megbocsásson.

Az ország levelét mi nem irtuk; elég ember az országban, kik az dolgot értették, tudták; azt mi, kegyelmes asszonyom, nem tagadjuk, az országban levő vallásunkon levőkkel nem beszéltünk; mert nagyságod levelét, instructióját fel is küldték hozzánk, az instructióban ország articulusa violálása forogván, kinek nemcsak megtartása, de tartatása is kötelességünkben járván, kellett lelkünk ismeretire nézve is világosítást tennünk. Tudja isten sem cselekedtem sem cselekszem bosszúból, hanem lelkem ismereti mit dictál; annak sérelmével cselekedő nem akarok lenni. Az szerencsében való bizakodás is, látja az szíveket látó isten s itiljen meg, ha van-e bennünk; tudjuk, az szerencse kereken jár, hamar fordul; annál is inkább isten ad szerencsét s ki adhatója, annak is tulajdonittassék az dicsőség. Papi fejedelmen, kit Váradra küldtünk, érteni kit kell, nem érthetjük kegyelmes asszonyom; mi Váradra se papot, se mást, papság itéletire se más rendbeliére nem küldtünk; ha ki nagyságodnak mondotta vagy írta, hazudott benne se nekünk, se mi másnak nagyobb hatalmat nem adtak, adtunk az előtti fejedelmekénél, sem mi másnak. Absolonok, kegyelmes asszonyom, nem voltunk sem vagyunk; nagyságodat lelkiismeretiben nem üldözzük; mert nem hogy édes anyánkén, de egy legkisebb rend lelkiismeretin sem akarunk uralkodni, istené levén az; de él az isten, elbúsult lelkünk, mennyi búsulásunk, gondjaink, még is nagyságod nehézsége s búsulása nagyobb, ki is csaknem elfogyat; azért szenvedem nagyságod nehézségét, én lelkem ismereti sérelmével nagyságodnak nem engedhetek. Lám már kegyelmes asszonyom, ország sem

akarja; nagyságod az mi alázatos írásinkon meg nem nyugodt; ország eleiben terjesztette; nincs már nekünk semmire hatalmunk; él az isten, nagy szíbeli búsulással értettük, Budán lévén Tordai Ferencz, az pogányok s még az vezér kihája kérdezte: vannak-e kálvinista barátok Erdélyben, mert az híre, Magyarországon támadtak. Ám már az pogányok is csúfolnak bennünket.

Barcsai uram mit irt nagyságodnak, mi azt nem vizsgáltuk, elég olvasásink vannak ő kegyelme írása olvasása kívül is.

Az levelek lajstromát kiküldjük magunk emberétül. Az levelek tartását kire kell bízni, nagyságod kegyelmes asszonyom, az embereket jobban ismeri mi nálunknál; kire kellessek bízni, feltalálja; mi nem igen ismerünk oly embert; Dalmadi uram, úgy tetszik, igaz ember.

Hokmany (*sic*) praetensiója mi karban legyen, azt is kegyelmes asszonyom, nagyságod tudja. Mi az nagyságod anyai szeretetében nem kételkedünk, tudja isten: azért annak eligazíttatása igazsága szerint megadatása áll nagyságod kegyelmességében.

Mi nem vagyunk gond nélkül, naponkint búsulás ér; im tegnap hozák Constandin vajda levelét; oly híre jött, valami latranság verte volna egybe magát ellene való támadásra, ki ellen Praeda uramat küldte; de nehezen hihetjük, keveses ember kötné azt fel, kiváltképen oly ember, kit fejeknek lenni irnak; meghozzák, ha igaz lesz. Az tatár fenyegetőzés megvagyon; oda is küldtünk levelünkkel egy embert; meghozza, ha megjühet, mi állapattal lesznek, egyébünnét is. Éltesse isten sat. Albæ 9. Aprilis 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DLXXXV.

Rákóczy Gy. anyjának Balásfalva 1656. apr. 23. Szeretne látogatására menni. — Balásfalva 1656. apr. 26. Szomorúan érti gyöngélkedését. — Balásfalva 1656. apr. 29. a palatinus írja hogy Pucham gyalog s Valter

officér német lovas haddal jó, de ne ütközzék meg, mert kettővel se hoznak többet. Kedden Fehérvárra kozák követet jó s vele svéd király követek ki Kimiliczkinél volt, nem tudja mint mehessenek el.

DLXXXVI.

Eltemig való fiúi sat.

1656.

Vesseléni feleség(év)el s anyjával, hogy ok czinkosok, ha mis hír irogatok, régen tudjuk, kegyelmes asszonyom, ha ki nem bocsátjuk is, de végben vihetik izenet s irás által, mások által; bizony igaz hírek nincsen. Barkóczi uram bizony nem látta az irást, nálunk sem volt Vesseléni urammal való békélés után; csak helytelen kérkedése az Barkóczi uramnak. Meg(int) kozák követek júnek hozánk, mivel, nem tudjuk. Mi is szombatra Radnótra megyünk. Éltesse isten sat. Albae 21. Maji 1656.

május
21

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DLXXXVII.

Lorántfy Zsuzsanna menyének Báthori Zsófiának : Sáros Patak 1656 jun. 11. Örül egészségének, sajnálja hogy azon levelére melyben búslásáról irt nem válaszolt.

DLXXXVIII.

Az úr isten, édes fiam, sat.

1656.

Az úgy van, az mint irod; csak addig engedik meg az papisták az más valláson valókat, az míg nincsen módjok benne; tudom, megirta Med(n)ánczki uram, mint bántak az szegén lezsnaiaiak is, és az szegén Ko uramnak is szánom oda az ő sok irását. Nagy akadályt szerez, ha az kozák nem áll az lengyel mellé. Az kozák kívánságát én nem érthe-

11.

tem; abbeli tetszésünk, hogy kívánod, tudod, fiam, szívesen, mondanám; az én tetszésem, az mennyire isten nekem adta az ő ajándékát, noha én abbeli szándékom meg nem változhattatom, az mi magadnak tetszik, az isten igazgasson arra, valami az (ő) dicsőségére néz; elhittem, az kinek mi módja van az hadakozásba(n), megindítja. Tudom, ir Med(n)ánczki uram, az (mi) hírei vannak az svét felől. Irod, az követek elbocsátása után kijünnél; hozzon isten jó egészségre bennetek; akarnám érteni, mikor leszen indulástok és leszen-e mód az ide jüveteltekbe. Az tatár követ ő felségez (*igy e h. felségéhez*) Tokajra ment és Tályára, az ki ide ki csudás és félelmetes; mint lett már, más felé küldted volna, ne vennék szokásul azt is. Adjon isten sat. Költ S.-Patakon 11. Junii 1656.

Sziből jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

DLXXXIX.

Rákóczy Gy. anyjának Radnót 1656 Jun. 16 : »Mednyánszky uramnak küldtünk fel, szegény Comenius uramnak is küldtünk pénzt.« — Radnót 1556 Jun. 23 : kéri hogy Kis Andrásnak zálogos portiot adjon.

DXC.

1654. Éltemig való fiúi stb.

julius. Alázatosan elvettem nagyságod levelét. Az Szakmártt
21. levő két papoknak az előtt is volt reversalisok; akkor senki kételenségben nem lévén, miért obligálták magokat; ha obligálták, miért nem tartották meg. Megfogások, az isten látja szívünket, soha nem javaltatott, se consensusunkkal nem volt. Az mi az reversalist illeti, az reversalis adásra magok igérték magokat. Az papoknak az gyűlésben valamineműt kívánnak, olyant adnak. Volenti non fit injuria. Ha vettünk is, nagyságod kegyelmesen megbocsásson; nem méltatlan cselekedtük, kötelezván arra az ország constitúciói s cano-

nok ellen nem cselekesznek egyéb újításokat is magok fejétül; úgy is emlékszünk reá, kegyelmes asszonyom, nem mi kezdtük; csak üdvözült urunk is vétetett volt Tolnai János-túl. Hogy nagyságod nehézsége ennyire legyen, mi bizony meg sem gondoltuk ezért és minek előtte nagyságod minket is alázatos szolgáját, fiát meghallgatná, ily nehézségre magának nagy búsulásával indulni, távoztatni kellene; holott, mint feljebb is írok, magok ígérték az reversalis adásra magokat az papoknak is. Az ország irta levelet, tudja isten, se irtuk se dictáltuk; ha nagyságod különben nem hinné, akár hittel írjuk meg; csak nagyságod hitethesse el magával; nehézsége ne legyen reánk; mert bizony nem irtuk, se irattuk. Éltesse isten sat. Radnót 21. Julii 1656.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia

R. György m. p.

DXCI.

Rákóczy Gy. anyjának : Monostor 1656. Jul. 31. : »az mi az papok dolgát illeti megfogatások hírünnkel nem volt, reversalisokat mi concipiahtuk, akarván consulálni az ecclesiának egyességének, ország constitutiojának, lelkünk ismeretinek is eleget tenni,« nem anyja iránti keménységből cselekszik, de némely papok dolgának vallása romlásával, javallója nem lehet. »Kovács Gergelyt ha az papság már egybeadta, mi hogy büntethetnénk? — Monostor 1656. Aug. 5. : Hallja hogy Rákóczy László anyjánál van, tán a kételenség vitte oda. Nem ír a papok dolgáról, tudja hogy a miatt haragszik anyja reá. Fehérvárra menvén, beszél Csulaival. Felesége étékfogója a kozák hetmantól »vasárnap érkezek két hétre meg« a svédde tart, a lengyellel nem békél. — Monostor 1656. Aug. 16. : Haller Péterné írta, hogy a Székely Mózes fia el akar tőle búcsúzni, kerestette de sehol nem találták. Zsibón láttak olyat »mint az árulófi, hiszszük érsekhez vagy palatinushoz csapja magát. Kéri anyját vigyáztasson rá : Lónyai Gábor atyjafia leven, nála lehet. — Monostor 1656. Aug. 21. : Stefán vajdának Tergenyéről írták, hogy a tatár khán felült volna, ha ez igaz »cselekszik is valamit az eb.« A hetmantól Sebesivel együtt ujabbán főkövet jön.

DXCII.

1656.

sept.

8.

Az úr isten, édes fiam, sat.

Tegnap ide jövő utamba adá meg étekfogód leveled.

Az svét követ és kozák is nálad lévén, mi kívánságod és mi választ tettél nekik, értjük. Az dolog nagy még az nagy elméknek is, az hol az sok tanács van is; minthogy pedig az én tetszésem is kívánod, nekem senki nincsen, az kivel ily dologról beszélhetnék; de ha sok volna is, az én istenem tartottam mindenek felett főbb tanácsosomnak; azért az mennyire ő felsége adott ítéletet, úgy szólhatok az dologhoz; noha mind az mennyi jó jühet ki, az mennyi akadály lehet, én se írni, se szóval ki nem mondhatuám; nekem pedig, anyád lévén, nagy rettegésem sokképen; egyik fél mellett is hogy hadakoznál haszonért, szükséged arra nincsen; mert az isten eleget adott ha több gyermeked volna is. Az isten dicsőségére hogy nézz, azt jól cselekeded; mert minden bü(ł)cességnek feje az isten félelem. Az svét ellen ha segétenéd az lengyelt, abban vétenél isten ellen; mert noha lutheranus, de közelebb hozzánk és vallásunkon való fejedelmek(keł) van szövetségek; az lengyel vallásunknak ellensége volt eddig is; de már most annál inkább, az mint megmutatta az hol győzedelmet vett; elég szomorúság hallani is; ha pedig az lengyel győzedelmet vehetne, még gonoszabb volna és mások is lehetnének segítségé, az mint magad is irod; mindazáltal, noha most is, az mint irod, jó hírek lévén, csak elmentek és az előtt is követed által nem úgy tettek választ, az mint kellett volna, mindazáltal igen jól megfontold, mint lehet ellene meneteled, hogy jobb lelki ismerettel lehess mind isten előtt és emberek előtt is. Bezzeg kellene most is Bisterfeldus az ki mind istenéhez és hozzád is lu volt, az sz. írást igazán forgatta, ítéleti volt, régi dolgokba forgott; de olyat az ő rendi szerint nem tudok; az isten adjon ítéletet, hogy az ő akaratja szerint cselekedhesseł. Az kozák eleget ajánlja magát; az porta engedi-e meg avagy nem azt magod tudod mivel ő is tart annyi nemzettel összvökötneđ magad. Az pápistaságnak valami ereje leszen,

mind megindítják, ki nyilván, ki praktikával; tudván ők, nagy része leromlana Babillonnak, ha Lengyelországba(n) pápista király nem lenne, kiváltképen így fegyverrel vennék meg. Az hadakozásnak kezdetit tudja ember, de végét csak az isten tudja, az titkok az istennél vannak, az kijelentett dolgot tudjuk mi; szűken vannak az hadakozó hű emberek, kiváltképen ha ezekkel kezdesz hadakozni; mert nekem se higgyenek az vallás dolgába(n); de én sem hiszek az pápistának, hogy nem inkább segétené az ő vallását; az főtisztek pedig igen pápisták melletted, meglehet, egyébként hűvek, de nem oly hadakozásod leszen, az mint eddig volt. Hátad megé is kit hagynál, ha magad elmennél? Az mint feljebb is íram, én meg nem írhatom az én sokféle rettegésem; én mind az én istenem dücsőségére nézve, és az hozzád való szeretetemért azt mondanám, az mit legjobbnak itélnék; de az isten tudja az dolgok kimenetelit. Csak mióta megholt az lengyel király is, sok karba(n) változott az lengyelországi állapot, az kit magad is tudsz. Az isten igazgasson az ő tanácsával, mit kell cselekedned, egyedül csak az ő kijelentett tiszteletire nézz és adjon arra való ítéletet, erőt, egészséget és arra való eszközöket is szentelje meg; noha fiam, nem kell sem az sokaságba(n) bizni, sem az sok kincsbe; hanem az isten az, az ki megáldja az eszközöket is; mindazáltal sok költség kell az hadakozásra; még eddig az hol hadakoztál, inkább gazdagodtál, mindazáltal, tudom, azt sem feledted el; de az isten az mire hív, arra elégségessé is teszen. Minket az én üdvözült urammal nem az sok kincs vitt elől, hanem az isten áldása. Tegnap előtt jüve szolgálja az lengyel követnek, az hozzád megyen. Lövei uramnak az mely levelet ir, im beküldtem. Holnap talám Munkácsra jü, Szakmár felé rendelek kíséretet melléje. Székelyt egynehány felé kerestettem az nagy emberek mellett, de úgy szolgálaim által, eszekbe nem vették; irattam volt Lövei uramnak is; mit ir felőle, im odaküldtem levelét, azután mi leszen tetszésed felőle, lássad. Adjon isten jó híreket hallanunk felőletek. Kült Beregszászba(n) 8. Septembris 1656.

Szibül jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

DXCIII.

Rákóczy György anyjának: Fehérvár 1656. october 16: holnap indul Gyógyra s onnan Dévára szándékszik. — Déva 1656. october 21: nincs semmi rossz híre. Óránként vár követet a kozáktól.

DXCIV.

1657.
febr.

Éltemig való fiúi stb.

Ide is kegyelmes asszonyom békével érkezénk tegnap. Lengyelség hozzánk elég hajol, míg lesz állandósága isten tudja; szívesen mutatják lenni magokat; Visnoviczki herczeg is irt Stanislauski uramnak, mellénk áll hadával, oda is elküldtünk, ez éjjel Sapiát is várjuk, Zámorban az mi had volt az is onnét elébb állott. Premislét is oltalmazni nem akarják egy vallásunkon való fő ember érkezék, az olyant (*t. i. hírt*) hoza, Ilvót is megadnák, az hova Kemény János uramat holnap bocsátjuk három ezer lóval.

Az marsalk Krakó alatt nagy félelemben négy lengyel fő embert küldött hozzánk tractára Krakóból, 11 nap eljüttek, keveses hada van marsalknak. Nem késnének csak az kozákság érkezék, kik eleiben elküldtünk. Késéseket nem egyébre véljük hanem arra, Praeslep alól irtunk volt: az út nehéz, ne sietnének igen elé, ha mi is takarodhatnánk az havasakon által. Eleikben küldtünk el kell jünniük. Stri várában 3. Febr. 1657

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György.

Ide Ilvó 8 mélyföld, lengyel.

DXCV.

1657.
febr.

Éltemig való fiúi stb.

24. irt nagyságod levelét alázatosan tegnap vettem; az kozákoknak csak híre van, jünek; de hol legyenek, bizonyta-

lan; eleiben küldtünk, Kemény János uramtól várunk. ilvoiakkal mire vitte az dolgot; azontúl elindulunk, itt való mulatásban nincs mód; az marsalknak 4000 emberénél több nincs Krakó alatt. Striben 6. Febr. 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia

R. György m. p.

DXCVI.

Eltemig való fiúi stb.

Az kozáksággal megegyeztünk, felesen vagyunk, csak isten legyen velünk. Ellenséget Krakónál hogy hallunk, csatát kétfelé is előljáróul bocsátottunk. Van búsulásunk Kemény Boldisár uram véletlen gazúl elveszésén, ki tegnap előtt ez zambori hostátban lőtteték (*lövettetek*) meg; ha tisztességes helyen lett volna, nem búsulnánk. Kemény János uram is ott volt, késő tudtuk, ő kegyelme elment, ki nem is tetszett; az ő kegyelme ott léte sokakat vont maga után; nem is volt oly hely, emberséget mutathatott volna; többije, mint Kapronczay György, úgy vészett, házakból főben lőtték. Az zamboriak tractálnak, neutralisok fognak lenni; elindulunk ezennel, csak annak végét várjuk. Az kozák hetmann igéri magát, tatárra gondot visel. Zambor mellett Kulcsicsen 18. Februarii 1657.

1657.
febr.
18.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia.

R. György m. p.

DXCVII.

Eltemig való fiúi stb.

Hétfün mult egy hete, nagyságodnak bőven irtam volt; de az mint hozák, az határszélben az munkácsi útban postánkat az parasztság megölte; több leveleink is juthattak-e nagyságod kezében, nem tudhatjuk. Ugron Andrással Kemény János uram megegyezett; ha nagyságod tisztnek akarja állítani, talám irjon felőle, az egyesség annyira van-e, hogy tel-

1657.
febr.
28.

jességgel oly szívvél legyen, tartós tisztet viseljen vele, nem tudjuk; mindazáltal külsőképen meg van, áll már csak az nagyságod kegyelmességén.

Cancellarius uram pénteken érkezék hozzánk, ő kegyelmével Rákóczi László uram, Lánczuton voltak elébb az marsalknál; követsége summája csak ez, ő felsége atyáiképen intet, tegyük le az fegyvert és hogy jobban nagyságod megértesse, mint adta be mását, nagyságodnak megküldtük, *megmutatta instructióját*, nagyságodnak is irt *ő felsége*, intsen minket nagyságod, tegyük le az fegyvert, ez megjegyzésre való, felő, nagyságodnak is búsulása, kára ne következzen. *Nádasdi uram* azt írja, azzal ne gondoljunk; mert valamit ijesztéssel megcselekedhetnek, megcselekesznek, *mindazáltal*, nagyságod *váraiban nem árt az vigyázás*, *Veselninek (e helyett Vessele nyinek)* *nem kell hinni*, szomjuhozna nagyságod értékére.

Itt az állapotok ebben vannak; az marsalk itt Lánczuton volt, ki egy jó mélyföld, maga vára, ez környék 10 mélyföldig jószága, a mi had vele volt, Potocki hetman keze alá bocsátotta, maga Csestakóban ment az királynéhez tanácskozásra. Ma bocsátók el az kozák hetmant, Bakos uramat; olá(h) hadakat ha érnek, elébb nem állana, verjék fel Potockit; ki ha van is nem többel 4000—5000 embernél. Praemislet elhagytuk volt, kire menetelt az kozákság szorgalmaztatta; egy mélyföldön voltunk tüle, sőt úgy hozták vala hírét, ma egy hete, Potoczki, az marsalk júnek, harcznak az mezején állottunk volt, szántuk az sok begyült népet kardra kél, eljöttünk mellette, de az mi keresztyénségünkkel nem jól élnek; Kemény János uram ment egy rész haddal, kozáksággal; ha megadják magokat, jó; ha hol nem, gyútassa fel; megjú ő kegyelme is holnap után; mi is innét indulunk Tarnovához, ott egyezünk az több hadakkal meg, ki Krakóhoz 10 lengyel mélyföld, ide Krakó 17 magyar mélyföld. Voltak csaták, kik istennek hála mind nekünk szolgáltak, ellenség fegyvere miá 10 ember hijával nem vagyunk. Im most jött két soner az quarczani hadnak egy részétül; conditiókat küldtek, hozzánk akarnak júni, kiket elbocsátanak, azok is, adja isten, hozzánk hajlanak.

Homonnai, Barkóczi uramék is bejűttek, itt vannak. Az embereink járása ki igen nehéz, mindazáltal Makoviczára kell nagyságodnak leveleit igazgatni. Éltesse isten stb. Priborczon 28. Febr. 1657.

Nagyságodnak engedelmes alázatos szolgája, fia
R. György m. p.

A dült betűkkel szedettek rejtelmeseek.

DXCVIII.

Éltemig való fiúi stb.

Ide is tegnap érkezünk békével; szép hely, szebb nem lehet, sok böcsületes, emberség tudó főrendek vannak benne s jó had; de bizony nem sok, alig lehet negyedfélezer ember. Valóban használt nekik bejűvetelünk; mert nem lehetett volna sokáig tartaniok. Holnap kimegyünk az hadak közé; ide jó hat mélyföldön vannak; az ellenségre akarnánk menni; ki 8000, legfeljebb 10,000 ha lehet; elosztatni akarnók. Kazimir király Czistakóban vagyon; litvániai had ellen Boguslaus Radzivilt küldte svécziai király. Igazán jó ember ez general, sok emberséget tud. tanúlt ember. Muszkához hirdetik, küldtek az lengyelek, hínák királynak, meghalljuk jobban. Éltesse isten stb. Krakó várában 29. Martii 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia
R. György m. p.

Az isten megadta érnünk azt is, ez helyben mi vallásunkon levő isteni szolgálat nem volt, most tegnap s ma megjelen (lön).

DXCIX.

Az úr isten, édesem, egészséges hosszú élettel áldjon meg stb.

Négy rendbeli leveledet vettem, édesem, ma egy hete Kerczegitül. Mi hála istennek, egészségben egyébkint is jól

volnánk, csak isten titeket tartana édesem, egészségben, békeségben, kit ő felsége, elhiszszük, ki is szolgáltat. Fejérvárra meteteletek az ünnepre nekünk sem tetszett volna; nem vagyunk oly pogányok, ti reátok, édesem, gondunk nem volna; hiszem életünknel is ti vagytok, kiket inkább szeretünk, féltünk. Barcsai uram sem pogány, ha félelmes állapot volna, értésedre nem adná. De nekünk, édesem, nem tetszik hogy Monostoron lakjál, mivel még ott az házak nem épek; jobb Gyalúban laknod; ha német részről lenne félelmes az dolog, kit nem reménlünk, Váradon lehetnél; ha török részről, Ecsedbe; de istenért kérlek, édesem, ki ne mozdulj bizontalan hírre; életére hagytuk Barcsai uramnak, valóságosan tudósítson minden dolgokról; ha ki találnál mozdulni, nekünk idebe is az hadaknak nagy búsulást szerzenél. Asszonyunk ő nagysága tanácsával is élj, édesem. — Az mi az szeméneknek ingyen adandó pénzt illeti, elég búsulással vagyunk azon az dolgon; halálos gyalázat; hiszem, mi szükség volt azoknak igrni, ha igrt Barcsai uram, igrte volna úgy, az árulókon rajtok lettek volna, egy országból oly gyalázatosan elmenni, mi lesz híre; még penig azok kapitánságát sollicitálja vala ő kegyelme az ebnek; félünk az áruló búsulást ne szerezzen; azt is tudtuk, Dévában vitték az ebet.

Makoviczárúl, hogy az pénzt behozzák, elkültünk; kívántatik, sok kel el. Tasnádiak dolgát igazittassad el, édesem; bízd ecsedi udvarbiróra, lássa meg, viseljen gondot; az udvarbiró mint viseli magát? Viselj, édesem, gondot nyavalyásokra. Barcsai uram, ha mocskos levelet irt, azt értelem nélkül cselekedte; örömet látnok; tudva kell tartanod. Asszonyunk ő nagysága nekünk is irt; úgy veszi eszében; idegenséggel voltál ő nagyságához; mi irtunk, ő nagysága azt meg se gondolja, ő nagysága alázatos szolgálója vagy. Híreket tüled, édesem, hogy titkoljon Barcsai uram, mi bizony nem hagytuk; hanem azt irtuk, hazug s bizonytalan híreken ő kegyelme meg ne induljon; nekünk is elég hamis hírt hoztak ott benn létünk alatt, tudod magad is, édesem; -kin ha megindultunk volna, sokszor bolond rémülést szerzettünk volna s gyalázat követett volna.

Balog Máté megéri 5 hétre 30 forint fizetéssel, csak reversalist kell tüle venni.

A nénéd Toronyán egészségben vagyon; három hete Koriczki uram vele beszéllett; az királylyal ott volt; jószágoknak semmi bántódása nincs; birják. Mi is elküldünk látogatni. Tudósítunk ujabban ha az asszony ír, megküldjük; magad is írj, édesem.

Ujváratt hagyunk volt hagyni 20 ezer tallért; ne legyen messze tüled, édesem; járjon, ha több nem is 12 ezere veled; az többit Somlyóra kiküldhetnéd, titkosan odavihetnék; onnét hova akarnád vagy magad fordúlnál.

Itt az állapotok ebben vannak, holnap egy hete, az királylyal megegyeztünk. Ott volt Kerczegi, meg tudja mondani; szép haddal s jóval vagyon. Szombaton jöttünk az táborra vissza; az marsalk szalad, most irunk az uraknak, neki is, hódoljanak. Lublinon túl 25 mélyfölddel mentek litvániai haddal; ha megegyeznek is, nem lesznek többel tizenhárom ezernél. Az király hidat csináltat az Viszlán; ha készül. átköltözünk, utánok megyünk; Krakóban most küldjük magunk hadát emberit; Zamosci uramhoz is ma küldtünk Zamosczára; talám az is mellénk áll. Csak ti legyetek egészségben békével, mi bizony jól vagyunk, csak hogy bor fogytán vagyunk. Viselj, édesem, mindenekre gondot, parancsolj az udvarbiráknak, pénzt terempcsenek (*sic*), kezében vigyék.

Az asszonynak ő kegyelmének ajánljuk szolgálatunkat, ha tudnók, kedvét találnánk ő kegyelmének papi öltözöt vehetnénk s küldenénk ő kegyelmének somlyai templomhoz. Elásva az hadak szépeket találnak. Ferkó éljen az édesem, s írjon. Az úr isten, édesem, szent fiáért jó egészséges hosszú élettel áldjon meg benneteket s örvendetes hírek hallásával felöletek örvendeztessen. Cmielow 19. Aprilis 1657.

Tied, édesem, míg él

R. György m. p.

Alább: Ugron András ha asszonyunk ő nagysága szolgálatját kívánná, legyen annak elkövetője, mondd meg, édesem; Ugron Istvánt hivasd alá, adass conventiót neki 200 forint legyen fizetése esztendeig.

DC.

1857.

május

4.

Éltemig való fiúi stb.

Sok ideje nagyságod levelét nem vettük; talám oka lehet az útnak messzesége, akadályos hozása. Hála istennek, nagyságod szolgálatjára egészségben vagyunk. Adjon isten nagyságod felől is öröndetes hirt hallanunk.

Mi az királylyal, kedden múlt el egy hete, szekereinket elhagytuk az gyalogságot; csak dragonokkal, könnyű lövő szerszámokkal, lovas haddal, indúltunk vala az ellenségre; nagy jüvéseket tettünk, nemcsak nappal; de éjszakával is tód-tuk; de az fáradság haszontalanúl lén, mert nem értük, maga az kozákság, oláság egy úton ment, máson meg mi az királylyal; három mélyföldön közelítettük vala meg az királylyal, sőt valami egynehány száz lovasunk hátuljában bele is kapott, levágott az litvániai hadban, rabokat is hozván, de az derék had nagy futással elébb állott litvániai határban lévő erősséghez, Brestiához, ki ugyan Litvániában vagyon, ide hozzánk 12 lengyel mélyföld; várjuk az gyalogságot, szekereinket, érkezenek, azután ha megvárnak, vagy talám elébb is reájuk megyünk, kik lengyel haddal nem lehetnek litvániakkal együtt feljebb 10,000-nél. Elég rabot hordanak. Van oly szó, 9. Maji telik fizetések ideje ki; az muszkához hajlana litvániai had, Czernicky 24 zászlóval Kazimir királyhoz ment; ki után generál Valdeck, Anhaltinus fejedelem, Bakos Gábor, Béli urammal mentek volt; de nem érhatték Varsvánál a Vislán elszaladt úsztatva; biztatják magokat, segítségek jüne muszkátul; de nem vélnők; az mint bizonyosnak mondják, az muszka kozák hetmanban belekapott volna és az muszkáktul kozákság erősséget is vett el, le is vágván benne. Reménlettek császártul is; de halálával változhattak az dolgok; lesz-e, nem-e, meghozzák, ha leveleink kezünkhöz juthatnának; kit valóban várnánk.

Élésünk elég vagyon, az egy szénán, boron kívül; az bor többire elfogyott, ha nem hoznak. Krakó is már van ide 55 vagy hatvan lengyel mélyföld. — Porunk rettenes nagy,

mióta ezuttul eljöttünk, ki még martius 17.
 esőnk nem volt. Talám isten megkönyörül rajtunk; az fű ne-
 vekedésére ad. Éltesse isten stb. Bug vize mellett Grudeken
 4. Maji 1657.

Nagyságod engedelmes alázalos szotgája fia
 R. György m. p.

DCL

Az úr isten áldja meg kegyelmedet stb.

Tegnap vettem az kegyelmed levelét; értem kegyelmed
 Ecsedbe jött; mi oka legyen az miért kegyelmed nem lehe-
 tett Váradon, hogy élés nem volt és félt kegyelmed, hogy ott
 szorítják kegyelmedet gyermekestől és az fiam rendelése is az
 volt, hogy Ecsedbe jünne kegyelmed. Csudálom, hogy élés nem
 volt Váradon, holott jött az fiam nem lakott; elhittem, több
 élés volt most ott, mint mikor az szalontai harcz volt és én
 Váradra mentem volt és az ellenség is közel volt; kegyelmed
 pedig mitől félt most Váradon, nem látom okát; mert az tö-
 röknek nincsen oly készületi, az tatár pedig nyilval meg nem
 vette volna, kitől isten oltalmazzon, ha oda ment volna is. De
 hiszem, az egri basa levelét az elmúlt vasárnap hozták vala
 Munkácsra, az kibe írja, úgy hallja, az lengyel Munkács felé
 rabol; irjuk meg és megsegél és az munkácsi kapitánra is ir,
 miért meg nem irta eddig is, ha úgy vagyon; én ugyan semmi
 okot reá ne(*ki*) az írásra nem adtam; azért irom kegyelmed-
 nek meg, hogy annyival inkább kegyelmednek nem lett volna
 bántása. Irja kegyelmed azt is, az fiam rendelése is az volt;
 tudom én azt, mint (*mind*); de ha kegyelmed az szerént cse-
 lekedett volna, nem Ecsedbe kellett volna kegyelmednek jüni,
 hanem hátrább kellett volna menni kegyelmednek; inkább
 félhetett volna kegyelmed Ecsedbe jüni most, az mikor ke-
 gyelmed Váradról megindul és az szállástól is Ecsedbe; mert
 még akkor kegyelmed nem tudta, az lengyel bement Lengyel-
 országba és ide alá is minemű nagy hire vala mind német és
 egyéb hadak alájövetelinek is és az vármegyék(*re*) is minemű

1657

jul.
6.

parancsolatok jöttek vala, ki meg is lehet vala, ha az nagyhatalmú isten meg nem szán vala és akadályt nem ad vala nekik és ha az úr isten meg nem örvendeztet vala az fiam közelebb való jüvetelivel; azért sem nem javallottam és nem is javallom, hogy kegyelmed ide jött mert okát nem látom, hogy javallanám; inéltó, ha isten enged arra való üdőt az fiamnak, vegyen számot, ki volt kegyelmednek tanácsadója ebbe; megbocsásson kegyelmed, de látom, nincsen kegyelmed előtt hitelem nekem, az mire én érdemes vagyok; az kegyelmed cselekedeti megmutatja; még oda be vöttem vala én azt eszembe az kegyelmed leveléből, választ is töttem vala Fogarásból. Hála istennek, nem ment még el annyira az kicsin eszem, nem venném eszembe az dolgot; nem mondhatom nagy búsulással nem volnék ezen is, noha elég volna nekem az nélkül is; az is nem utolsóbb; ha én azt mondanám, én akaratom, hogy oda menne kegyelmed, méltán megitélhetnének engem, még az fiam is; így lévén, azt kell mondanom, nem én akaratom; kegyelmed ítíltetik meg. Lám mindeneket megírtam kegyelmednek, okot soha bizony kegyelmednek nem adtam arra, hogy hitele(m) kegyelmed előtt ne lenne. Az gyermek rosszúl kezdett lenni, nem csudálom az jövésbe oly melegbe; ha hátúl volt volna is az ellenség, úgy sietett volna jünni kegyelmed; az én istenem gyógyítsa meg. Az katonák elejébe kegyelmed kit állatott Jósa Mihá(ly)t, az az kegyelmed akaratja és mennyit fogadtat kegyelmed, az is; én nem irok arról is kegyelmednek. Az mostani tüzes ellenség kinn lévén, ahhoz képest adtak volt ki zászlót egynehány hadnagynak; oda által mentek fogadni katonák(at). Lássa kegyelmed, ha nem füzettet is kegyelmed azoknak, megfüzettetek; nem drágább nekem, az mim vagyon mint az fiam, eszébe vehette az én fiam azelőtt is, hogy jó anyja voltam, most is isten segítségéből megmutatom, valamibe módot ad isten. Adjon isten stb. Költ S. Patakon 6. Julii 1657.

Szibül jót kíván kegyelmednek

Susanna Lorántfi m. p.

Külczim : Illustr. Principissae Dnae Sophiae Báthory stb.

DCH.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek stb.

1657.

En solha nem tudom mire vélni kegyelmed felől sok idő-
től fogva semmit sem hallottam, kin csak az egy élő isten tudja,
mennyi búsulással, rettegéssel vagyok. Az élő istenre kérem
kegyelmedet, tekintse kegyelmed az élő istent, tudósítson ke-
gyelmed egészsége felől, csak az isten tudja, mini (*így*) bajom
vagyom; kegyelmed híre nélkül nem merek cselekedni, örö-
mest nem cselekedném másképen a mint kegyelmed paran-
csolt. Barcsai uram azt is kívánja tatár hámnak török csá-
szárnak ajándékot kell küldeni bizonyos követektől, azon kívül
az végekben is basáknak imide amoda, asszonyunk is irton
írja, hogy ne várjak kegyelmétül, hanem adjak; ha meg nem
cselekszem, asszonyunk is neheztel reám, Barcsai uram pe-
dig meghagyta, semmit ne adjanak, az portusi jövedelemben is
semmit ide ne adjanak, s az én írásomra, se az gyermekére,
se Kövér Gáboréra egy pézt (*így*) se adjanak, ugyan az a
zember (*így*) előtt az kit az pénzért küldtünk vót az portusra,
most is feles pénz vót, csak ezer tallért adott, a többit maga
kezéhez vette, Kövér Gábornak ki kellett jöni velem az egyet-
más megtisztogatására; az szamosújvári tárlház kúcsa magá-
nál vót Kövér Gábornál az szokás szerént, az alatt Barcsai
uram az tárlházat felverette, vagy lakatosokkal nittatta, (*így*)
ötezer tallér vót ott, az ő kegyelme kivétette, az udvarbíró ke-
zében adta, hogy mihent írte küld hogy odaadja, négyszáz tal-
lérát elvitte, az szeményeknek egy ajándék hópénzt ígirt be-
lőle, hogy hamarébb menjenek már a Maros felé azoknak adta;
asszonyunk ő nagysága azt akarná, hogy én Váradra szorúl-
jak. Az élő istenre kérem kegyelmedet ha minket nem szán,
ha asszonyunk ír is kegyelmednek felőle, ne parancsolja ke-
gyelmed, mert én bizony nem megyek, mert módom sem volna
az ott való lakásban; hogy Barcsai uram semmi jövedelmet
nem akar kiadni, mit kellessék cselekedni, parancsoljon felőle.
Az gyermek roszúl vót, most jobban vagyom. Adjon az úr is-

ten kegyelmed felől örvendetes híreket hallanom. Költ Ecseden, 13. Julii.

Kegyelmednek szeretettel szolgál míg él

Bátori Zsófia.

Már Barcsai uram tizezer tallért vött csak eddig is kézéhez.

DCIII.

Lorántfy Zs. Báthory Zsófiának. Sáros-Patak, 1657. Jul. 20. „Irja kegyelmed gyalogot terhes fogadni; az úgy nagyon nehezebb hogy sem mint lovast; én mindazonáltal mostan is százat fogadtattam én minden öt hétre megfizetek neki és minden esztendőbe megrulázom; az már kegyelmed jóakarata mint és mennyit fogadtak.“ A gyalogok küldését siettesse.

DCIV.

1657. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.
 július Sok szóval nagyságodnak nem írhatunk, mert arra időnk
 25. most nincs; még eddig isten nagyságod szolgálatjára megtar-
tott. Svéd, kozák barátság megcsala; svéd még Varsvátul vá-
lék el, az kozák birodalmáig elkísírteté velünk magát; köte-
lességünknek hogy megfeleljünk, lengyelséggel mi harczol-
tunk; ő takarodott; áldott istennek szent neve, győzedelme-
sen ugyan, de szombaton az egész lengyel had elérkezvén, sok
ellenkezés után kozák ígérettel váltig segített, valósággal sem-
mit sem; armistitiumot csináltunk, lévén az lengyelségnek bé-
kességhez kedve; vasárnap mene végben, az nagy urak mind-
inkább jelen voltak. Pogánt is hitin kell meghinni, mi is svéd,
kozák litinek, mint keresztyéneknek úgy hittünk; az préda
árt az kozákságnak, kit alig várt, haza vihessen; de nem hisz-
szük, megemíszsze; tegnap egyeztünk meg az lengyel hadak-
kal, megyünk, ha tatár nem akadályozna, Moldvára, de ha az
akadályos lesz, kételenek bejött útunkra, noha az darab föld

nagyságod jósági romlásit szomorúvan értettük; isten szabad velünk, az ki ez állapotokat reánk mérte, azon isten örvendeztethet is meg. Volna szükségünk, ha kenyeres földre jutnánk, mert nemcsak mi hadunk de az lengyelség is cseresnyivel él; nem hiszszük egész táborunkban hús köből liszt volna; szóval Csongrádi által izentünk nagyságodnak; ellenség fegyvere nem ártott nekünk, hanem isten, az akadályos, lapos utak, az útnak nem lévén tudói, az kozákság hozzá. Kérem alázatosan nagyságodat, vigyáztasson előnkben, ha az tatár bizonyos, hogy jü, nem tartják bátorságosnak itt megvárunk, egynehány zászlóval elebb kell elindulnunk. Erdélyi állapotok miben vannak, nem tudjuk, csaknem emízt az búsulás meg. Adja isten stb. Czerneustho mellett, 25. Julii 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia, szolgál míg él

R. György.

.. tökéletlen oláhság elállása miatt magunk, ország életeért annyit kell adnunk, mennyi nekünk nincs; csak az isten tudja, mint vagyunk bűnkben.

Kivül a frjedelem kezével: Már ide Máramarosban.
ultima Julii.

(A dült betűvel szedettek rejtelmesek.)

DCV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1657.

Irtunk volt Csongráditól nagyságodnak, de annál mi julius
elebb jártunk, maga megtudja nagyságodnak beszélni. Im ^{31.}
most érkezünk birodalmunkban ide; hogy többet nem írhatok
nagyságodnak alázatosan követem, bizony se papirosunk, se
tentánk, fáradtan is vagyunk; harmad napja megcsömörlénk
az hoza erőtlenséget az hosszas egészség után. Úgy bit-
tük Munkácson nagyságod, oda akartunk menni, de Ko-
marniczki mondá nagyságod Patakon létét, azért halasztók el;
ő is könnyörög nagyságodnak vétkes az dologban nem volt;
végére mentünk az mi marhái elvesztek, adatná meg nagysá-

god, mi nem tudjuk hogy van, de az lengyelség Visniczi Andrást vádolja. Sinaviczka emberét is fogták meg, Munkácsra menvén sokadalomba, kinek apja bemenetelünkkor, most annál inkább, sok emberséggel volt, nagyságod bocsáttatná el, egyet mását megadatván, nagyságodnak kegyelmességét megszolgáljuk. Adja isten boldog órában nagyságodat találnom. Hosszúmező, ultima Juli 1657.

Nagyságodnak engedelmes és alázatos szolgálója, fia szolgál míg él

R. György m. p.

DCVI.

Rákóczy Gy. anyjának. Ecsed, 1657. Aug. 4. Tegnap estve érkezett oda. Kemény Jánosról nincsenek hírei, csak isten hozná meg békével, „megcsökkönnének“ az emberek. Csak anyjával lehetne szemben, mindjárt kimenne Erdélybe. A nádornak irt, hogy a diplomát „szentül“ megakarja tartani. — Ecsed, Aug. 6. Köszöni hozzá mutatott kegyelmességét, siet oda menni szolgálatjára.

DCVII.

1657. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

sept.

Istennek hála, már jobbadán kezdettem volna lenni, de az zajos gyűlés ha mit épülnék is elbontja, megbolondúltak-e vagy mint vadnak? Barcsai uram is sok kárt teszen, lányják vetik Bethlen Gábor mit hagyott volt testamentumban, és hogy az ecsedi, pataki, munkácsi tárházakat nyissák fel, csak mindent adjunk ki, Sárkányt, Kerczet adjuk a szászoknak, azért is adnak pénzt. Sok bolond kívánságuk volt. Mi azt tettük az választ: ha csak egy öltöző köntösben maradunk is, de az ő kegyelmek javáért mindent kiadunk. Az isten megbolondította őket, nem tudják mit csinálnak, bár Bethlen János ölt volna meg Krakóban, lator ember

Barcsai uramat választották az portára, örömet elbontanánk, sokat beszél. Ez két nap alatt elválik mit fognak csi-

nálni. Tatár hámbhoz elküldünk, Temesvárra Budára elküldtünk, Temesváratt is rezgelődnek, beteg embernek bajos állapotok, csak búsítanak haszontalanul. Éltesse isten stb. Ujvár, 10. Sept. 1657.

Nagyságodnak engedelmes, alázatos szolgálója, fia, szolgál míg él

R. György m. p.

DCVIII.

Rákóczy Gy. anyjának. Szamosújvár, Sept. 17. A porta „dúlfúl“ de hiszi, hogy megcsendesedik, mennél inkább dúlfúl, annál hamarőbb csendesedik. Ott benn himlő és pestis uralkodik.

DCIX.

Éltemig való fiúi stb.

18. irt Patakon nagyságod levelét alázatosan vettem ; már épülünk ugyan, de gyengén. Tegnapelőtt mentünk vala ki Lónára ; még mióta idejöttünk, nem voltunk ki házunkból. Az ország bizony az mi búsításunkkal nem gondolt, sőt némelyik azt mondotta, elválík dolga s ha az postulatumokat beadjuk, megbúsúl, meghal. Barcsai uram tréfában-e vagy mint ? de olyakat szóllott, az ország valóságnak vélte ; kedvet is akar ő kegyelme az ország előtt keresni. Bethlen János csak lator, az ő szállásán egy ebéd után külön gyűlést csináltak, ő zajgott, izgatott másokat. Az gyermeket nem hozhattam be ; mert feleségemet is kinn hagytuk volt. Postán többire úgy jött be, azonkívül is sokan azt emlegették, jüjjenek reánk, fogjanak meg ; más az itt Deésen, Monostoron szörnyen himlőznek ; csak az várból három gyermek holt ki. Várunk Budáról, Temesvárról ; behozatjuk feleségem bizony az asszony nyúl, maga ken nyen egy hétig az gyermeket nem hagyná az asszony nyúl ; ha nagyságod közelébb laknék hozzánk, mi nagyságodnál is elhagynók. Semmi hirt nem írhatunk nagyságodnak. Béli uram 17 ezer tallért saczczolt meg ; talám kárkezik ; Kamenicznál hogy az hán ment, egy örmény ismerője 1500 tal-

1657.

sept.
23.

lérért vette volt csak meg, Kemény János uram reá izent, oly hamar ne saczczoljon, mert az hánnak értésére adja. Mikola Zsigmond saczcza 14 ezer tallér; Földvári Ferenczé 8000. itt kinn vagyon; Huszár Péteré 9000 fog lenni. Domokos Tamás az bolond 12000 vagy tizenhárom ezeret ígirt; ki soha meg nem adhatja. Sokak olcsón szabadulnak. Amaz tökéletlen jezsuita lélek, Ajtóni, kocsisnak mondván magát, 150 tallérért; megadhatta volna, mit Domokos ígirt. Éltesse isten stb. Újvár, 23. Septembris 1657.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálója, fia
R. György m. p.

DCX.

1657. Életemig való fiúi stb.
 octob. 28. September irt nagyságod levelét alázatosan vettem.
3. Istennek hála, nagyságod szolgálatjára egészségben vagyok. Az mi Szuhai uram állapotját illeti ő kegyelme fenn lát, sokat kíván. Az mi az kállai kapitányságot nézi, Barkóczi László beküldött vala, Barkóczy István számára ki szolgánk, kérette; ha az atyja nem élne bátrabban adhatnók neki, mert hozzánk hű, de most nem ő, az apja volna kapitány. Oly válaszzsal bocsátók el szolgáját: meglátjuk; sollicitatori voltak, de megmondottuk: egy ideig nem adjuk. Mi, kegyelmes asszonyom jó szívvvel adjuk Szuhai uramnak, hűségében megnyughatni, talán már észre is tért, nem búcsúznék; jószágot inkább adnánk ide be s telepítenők, hogy lenne zálogja is, noha bizony magunk mellett is kívántatnék létele; bár csak egy ideig laknék, hiszem nem költene még is katonaságra mellettünk, viselne gondot, vigyázna is reánk. Az kapitányságot hogy neki adtuk lenne titokban. Mi mellettünk valóban kívántatnék; az egy Ébeni uram, Ugron András, ki mit szívesen forgódik azok is házoknál (*kimaradt*: vannak), most Pap András is meghala. Bizony csak kegyelmes asszonyom az jó tiszt zabolázná az katonát. Jancsó is, ha kemény volna, nem kellene nagyságodnak búsulni. Szuhai uramnak, ha feles fizetést kellett is most

igérnünk kételenek vagyunk vele. Csáky Lászlóné asszonyom jószágára protectiot adhatni Margitán, hogy katonák vannak; mikor az portái állapotot lecsendesíthetnők, illendő árán megvennők, hogy mi boros (*sic*) Ecsedhez. Híreket egyebet nagyságodnak nem irhatok: az végbeli törököket irták vala készülnek; Farkas Ferencz uram jüve meg Temesvárrúl, az pasa jó szívvel látta, ajánlotta magát, ne késsünk, hamar végezzük el az dolgot, ő életére nem veszi, végben viszi ugyan, de úgy hiszi meg nem fogyatkozik, azt fejére veszi szívesen, mint jó akarónk forgolódik, az végbeliek nem kívánják az háborúságot. Budárúl nem jüve meg Váradi István, elkéstek. Radnótra megyünk, ott leszünk egy ideig. Azt is mondotta az temesvári pasa csak az fővezért találják meg, az mit akar azt cselekeszi az császár és porta. Igaz is, az valódi kedves embere, soha az előtt tisztet nem viselt, kerítője volt, azért promoteálta. Ha mi híreim lesznek alázatosan nagyságodat tudósítani fogom. Éltesse isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Zsúkon, 3. October 1657.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

DCXI.

Éltemig való fiúi stb.

Két rendbeli nagyságod leveleit ottan hamar egymás-
után vettük; feleségem rosszúl (*van*). én is. Ma elindúlok Rad-
nótra, szeredán az gyűlésre bejövök, kinek 25. praesentis
napja. Az lengyelek tökéletlenek. Látjuk palatinus uram le-
velét, kegyelmes asszonyom; ha ott állana szíve, hol nyelve, írása,
jó volna; nem hiszem az mi oltalmunkra segítséget adnának;
az magyar királynak írni mit tudtunk volna; irtunk palati-
nus uramnak minap, tudósítson ő kegyelme, az ifjú király mi-
kor jü Bécsbe; mert Prágában menni emberünknek messze
út, sok költségben is telnék az. Az mi lakásunk hol legyen;
de kíválképen feleségünké, váltig törjük magunkat, azt az hí-
rek állapotok kormányozzák, talám azért Gyalúban fogunk
az gyűlés után menni. Palatinus uram írása alatt nem lehet

1657

octob

18.

pra(k)tika, expiscálódnék, örömet tart is. Nagyságodnak az előttünk álló dolgokról bőven irtunk. Ez kis gyűlés az emberek állapotját jobban kimutatja. Szuhay uram ha bejünne, akarnók. Mi nem tudakozódunk az emberek felől, ha mit mondanak, meghalljuk ugyan, de hallgatunk. Adorján szép kis jószág, boros. Feleségem oly beteg levén vasárnap is, hogy ne jött volna az asszony; egyébként nem engedték volna. Kulint hogy Muránban küldték, nem hallottuk. Kemény János uram irását talám fiai publikálták, 22. Szeptembris ír ő kegyelme; tegnapelőtt hozák; most nem szorgalmaztatják az saczczolásokat, portárul várnak, írja ő kegyelme, az hán meszterkedik abban az portán, az három ország fejedelmi megváltottassanak. Huszár Péter, szegény gyalog kapitány, Sebesi uram, Csiszár is megholtak. Csiszár Kemény János uram mellett volt. Sebesi torok-fájásban, itt való rab borbély volt szegény mellett. Felesége ide haza, latra lett, talám meg is fattyazik. — Szirmay uramat örömet megfogadnók, csak tudhatnók ki által kellene neki izenni. Az kozák készül az tatárra. Ha mi hireink lesznek tudósítom nagyságodat. Gyulai uram ír, úgy értette, Zolyominak Szolnokból levelet vittek, felcirkálják. Éltesse isten sat. Albae 18. Octobris 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DCXII.

1657,

octob.

Eltemig való fiúi sat.

29. Im tatár khán embere érkezett, az is az eb az ország-
nak irt, mindent változtassanak, ha azt akarják, tatár lova
lába ez országot ne nyomja. Már az ország egynehány rend-
beli dolgokról assecurált. Nagyságod, magunk kevés ide be
való jószáginknak securitást csinálván, egyéb állapotokról is
az emberek elméje ott járt, mi az fejedelemséget letesszük
most; de mi azt nem cselekeszszük. Barcsai uram azon is el-
mélkedett, fejedelmet ne válaszszon ugyan az ország, csak
mutasson az törököknek egyet, azt választják; de minékünk,

se az tanács rendnek nem tetszik, úgy hiszem, másoknak is; az is lenne, csak botot hoznának neki. Ez ország megfélemllett; az isten ostora rajtok, esze is veszett; úgy látom arra kell mennünk, elvonszuk magunkat Görgénybe vagy Monostorra avagy Újvárbán, denominálunk valakit, kinek neve alatt keljenek levelek törökökhöz s ország neve alatt fussák dolgunkat; noha bizony ez is félelmes, mert az törökök megívén Budára, fejedelem gyanánt tarthatják ők s csak hozzanak botot, zászlót neki; de mit tudunk tenni? nagyságodot bizonyosan tudósítjuk holnap vagy szeredán. — Csak feleségemet, az gyermeket tudnám valami szín alatt Balásfalváról elküldenem, könnyebb volna dolgom; de félek, az ország megbódul. Adja isten, ne legyen igaz az hír, olyat hozának Váradról, az Hegyalját rabolná az török.

Rédey uram magátúl Husztal kínála meg; mi bizony nem izentünk; hanem hogy kínála, azután talám egybe alhatunk; mégis félre való helyen, ez országban lenne feleségünk, ha isten avval látogatna is, az fejedelemség elkelne rólunk, nem szorúlnánk császár birodalma felében csak, az emberek sem tudnák, hova tartunk. Isten cselekedjek kegyelmesen, engedjen nagyságod felől jó híreket hallanom. Albae 29. Octobris 1657.

Nagyságod engedelmes alázatós szolgája, fia,
R. György m. p.

DCXIII.

Rákóczy Gy. anyjának, Radnót 1657. Nov. 14.: »mint élünk magunk is alig vehetjük eszünkben, gonosz akaróink öröme az emberek cselekedeti csak nem megemészt. Barcsai uram csuda elmével hálaadósággal bír, török természetet szítt be, csak az adom hajtja dolgát, mind két kézre jól tudja, megizelítette, már is 6 parancsol Rédei uramnak.« Szeretne kimenni, de itt kell vigyázni. Konstantin is kérte ne mennjen messze.

DCXIV.

1657. Éltemig való fiúi sat.

nov.

21.

12. irt nagyságod levelét alázatosan vettem. Mednyánszki uram nekünk mit írjon, ím leveleit alázatosan elküldtem nagyságodnak. Mind utóbbi ma hozott levelével az clavist megfordítottuk; nekünk is ott járt elménk, most tettetes követtséget küldenünk nem lehet, mert cancellarius uramat kellene küldenünk, az pedig erdélyi ember, mostani időbe igen nevezetes ember volna. 12. szolgánkat küldtük Mednyánszki uramhoz, fia menjen Prágában; királynak is irtunk, köszönnév jó indulatját; cancellarius uramnak is irtunk, neki is köszönjük; egyszersmind próbálni hagytuk, elméje hol jár, mit javál, urgáljuk-e az portát, megtartsa az fejedelemségbe, vagy nem; abból jühetne ki jövődo securitásunk felől való útesinálás, kétséges lehetne nekünk az német segítség s ki tudja, szegény hazánknak is ártana; mindazáltal oly állapot lehetne, nekünk is utolsó dologhoz kellene nyúlnunk; mi szóval izenünk, nem írunk cancellarius uramnak. Szakmárra mezei hadat hagytunk szálljon, Szoboszlón is vagyon; Debreczenbe, Székelyhídon, ha úgy tetszik nagyságodnak, mind oda szállíthatni; kállaiaknak privilegiomok, quartélyozó katona közekbe ne szálljanak. Váradon is van fizetett had. Az két vármegye felől mi okon találhatnának meg, holott az diploma szerint mi életünkig bírjuk, ha fejedelmek nem leszünk is; holtunk után száll vissza, Szakmár pedig addig bíratik, míg gyermekink közül erdélyi fejedelmek lesznek, ez az diploma. Ím mely bold levelét ír Imre deák Bakos uramnak, azt is odaküldtem nagyságodnak, meg kellene az vén embernek filét rágni, Tokaj nem ideig való. Az katonák felől irtunk Gyulai uramnak, mustráltassa meg, ha nagyságod általküldi. Ám szépen tartja az ország az végezést; váradiaktul, eneiektul hitlést kívántak, még azt is az hitformához oda tették, kezünkhöz nem adják Váradot, Jenőt, ha az portán elvégezzük is dolgunkat, hanem választott fejedelemtul várnak; mi ez úton is felszabadultunk kötelességünk alól; nem esküdtek Váradon is meg,

Jenőben sem esküsznek; sőt az jeneiek azt mondják. ha fejedelmek nem lennénk is, nekünk tartják Jenőt. Barcsai uram reánk irt, mit érünk az haddal, miért többítettük? megütköztek abban az emberek; jobb, költenők az portára. Csulai urammal is reánk irattak; paptanács is van már; mi is mindeniknek választ tettünk; lelkünket hánytorgatja Barcsai uram, magok lelkek ismeretét nem nézik, ugyanis ő előtők az ártott nekünk, az mi lelkünk ismeretiben, keresztyén-ségünkbe nyugodtak meg; az az nyelves Bethlen áruló János, valóban fent (*lát*) s Haller uram is. Basa Tamás, az vén áruló még azt is meghagyta bereczkieknek, postalovat emberünk alá ne adjanak, megfogják; de ha megpróbálná, mi is emberek vagyunk, nagyot cselekednénk, túrnunk kell. Im ma hozák moldvai vajda levelét, az életére köti, tatár hán vezére által az hánt, portát mi részünkre hozza, csak assecuráljuk, ha mit költ, megadjuk; megírok, ugyan ma lásson hozzá. Konstantin vajda is valóban rajta. Sebesi is az áruló hozzá érkezett, nem akart hozzánk jüni, eleibe kültünk, ha ide jüne. Valóban hánykodtatja az embereket mostani állapot, az hadak megtartásán meg is szeppentek; bizony nem győzzük az fizetést pótura pénzzel; sohonnet jövedelmet egy ideig nem várhatunk, nincs ötezer forintunk, költő pénz. Mindkét vajda írja, Sebesi árulóul viselte magát. Im az vajda Ványa András leveleit elküldtük nagyságodnak, méltóztassék visszaküldeni.

Mi itt vagy két hétig mulatunk, Gyaluban megyünk s talám ki is tekintünk; nehezlik csak az hírét is, ki akarunk menni. Ha mi híreim lesznek, alázatosan tudósítom nagyságodat. Éltesse isten stb. Görgény 21. Novembris 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DXCV.

Eltemig való fiúi sat.

1657.

Kemény János uram levelét tegnap előtt hozák, mit ír decz. 23.
Im alázatosan küldtem nagyságodnak; nem állhatja, mégis

hosszut fakaszt; rabságban senkit nem tartottunk; az előtti időben ezt nem emlegette; választ töttünk ő kegyelmének módjával reá; egy írását csak párban küldtem nagyságodnak, mivel azt másokkal is kell közlenünk. Az tatárság mi helybenmaradásunkat akarja. Balog Máté írja, Zeferkázi, az hán vezére irt Stefán vajdának, adjunk 20 vagy 30 ezer aranyat, az hán s ő végben viszi dolgunkat az portán. Az vajda választ sem várt, elküldött, megadja; mi is elküdtünk, postán az vezérhez, hánnak, neki 500 – 500 aranyat küldtünk, megígértük. Az mint látjuk Balog Máté leveléből kozák, mellől akarnának elszakasztani, és annak is ellenségévé tenni bennünket; mivel Stefán vajda által is jártatják az kozákat békéljék, de úgy, az muszka mellől álljon el kit nem hisszük kozák cselekedjék; mert az nem egyébre való muszkát avval az erővel megrontván, azután őket is jobban megronthatnák; nekünk kozák barátságot megvetnünk, ha fejedelmek lennénk, káros.

Stojka Simont, kit kapikihának kültünk, Keresztési uram kiküldte, mit ír im elküdtük levelét nagyságodnak. Megijedett Keresztési uram, nem járunk az eb után; már elviszi az ördög, igen beteg volt, alig szóllott, mint Sztojka mondja.

Az két vajda fegyverhez nyúl.

Barcsai uram eljőve Csulai urammal; tegnap beszélénk velek. Rédey uram meg elküldte egy étekfogóját; izent szóval feleségemnek, nekünk jelentse meg, Barcsai uram ide jű; azon vagyon, Csulai uramat is mellé vonván, Fejérvárra beszéljen alá; azért török közzé szökjön be, hirtelen ott leljen, magának horgászsza az fejedelemséget. Emezek pedig azt mondják ne menjünk, s ki mondá Barcsai uram oly hírt vettek mi újesztendőre oda megyünk; azért küldték ide őket, verjenek el róla; amaz dolgot nem tudván, látjuk pra(k)tika, váltig esküszik Barcsai uram, isten látja szívét, nincs hitele, Rédey uramat orrolja; mondja, nem szereti ugyan, de ott hordozhatná, mert fél tüle, hol akarja; sok az szó. Tegnap kimondá azt is, Fejérváratt az bölcsekkel Rédei uramat arra beszéllették, minket találjanak meg, vegyük fel az directiót csak szabadságokban mi bántódás, állassuk helyre, mert az ő

szabadságok nem mi időnkben más fejedelmekében romlott; tanácsot is adván ő kegyelme, ne mindjárt vegyük fel; mi csak azt mondók arra, vesszük-e nem-e fel, csak az isten tudja, az idő is megtanít. Sok az szó teréngetette. Rédey uram, Haller, Bethlen is dolgainkat miért futja, itt lesz ez ünnepekben nálunk. Már nagyságod kegyelmes tetszését várjuk, mit kellessék cselekednünk. Ha ők azt kezdik kívánni, felvegyük szabadságokat megorvosoljuk, nekünk is kívánnunk kell ők is obligálják magokat bizonyos conditiókra, ne álljon oly könnyen fejedelmek választások. Éltesse isten sat. Monostor 23. Decembris 1657.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia

R. György, mp.

DCXVI.

Az úr isten, édes fiam sat.

1658.

Vettem 27. (irt) leveled. Palatinus uram szíve hol jár, jan. 5.
megérthette; eddig talám oda ment Bojér az királyhoz; mivel küldted, azt magad tudod, fiam; de azt hiszem, ott is egy az tanács. Értem, felment az sárosi udvarbirád; nem mondom, mind jól cselekedik az vallásunkon való is, de az pápistának sem kell mindenbe hinni. Én nem irhatom meg, mennyi sok félelem van bennem ez az gyűlés felől; az mi kegyelmes istenünk igazgasson mind magad és az országot is az ő dicsőségéért. Szuhai uramnak irtam vala magam is; de nekem választ sem tén; én félek attól az embertől. Mit ir hopmester uram Gerencsi uram oda küldtem levelét. Én még Sebesi Boldizsárt nem marasztottam; ird meg kell-e marasztani és kit kellene oda küldeni; az hű szolgálja mindenütt szük; ugyan Imre diák helyében is szű(k) az ember, kit kell állatni; — tisztviselőt találni. de hu szolgát az szükség idejénre nehéz találni. Nem tudom, ha jut-e eszedbe az főporkoláb hites ő felségének, az az vicze nem Tokajba (való) jobbnak kell lenni az viczének, füzetése is több van. Látjuk Bethlen János mint járja az százokat, láttuk nem Rédei uramért, sem az haza javáért,

hanem az maga hasznáért; talám Mikó is az ő tanácsán jár, Váradra kell-e német gyalogot küldened, azt magad látod, fiam, az szükség mint kívánja; talám hirtelen sem kell. Adjon is, fiam, erőt, egészséget terhes mostani előtted álló dolgaidba is, hogy megtudják az isten kegyelmes gondviselése most is, ily erőtlén állapotodban is, az kiért tartozunk egész életünkbe hálaadással mind eddig valóért és ha most is jól téssen ő felsége. Adjon az én kegyelmes istenem sat. Költ S.-Patakon 5. Januarii 1658.

Sziből jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

DCXVII.

1658.

jan.

13.

Éltemig való fiúi stb.

7. irt nagyságod levelét alázatosan vettem; eddig is irtunk volna nagyságodnak, de bizonyost nem tudtunk. Im tegnap, ma mit irlnak Megyesről alázatosan elküldtük nagyságodnak. Meghózzák újobban mit csinálnak; meglátjuk mint lesz az állapot. Feleségünket kiküldjük, magunk Fejérvárra megyünk. Az gyalog igen kell kegyelmes asszonyom, Váradban Szuhai uramnak. Bakos uram fizetését mi nem adhatjuk. Kemény János uramnak is nincs annyi fizetése. Valóban meszterkedik az ördög, még penig magunk vallásán valók által; ha lelkünket nem féltlenők, noha bünt talám nem vallanánk; mert árulók, hitek ellen cselekesznek. kettőt, hármat megbüntetnének, megcsendesednének. Megtanít isten mindenre. Az havasali vajda követi itt vannak, velünk élni, halni akar; csak azt kívánja az székbe menjünk. Már ő is, mind az moldvai, az határszélben kiszállította hadát, hogy az emberek vegyék eszekben, egyet értünk. Éltesse isten sat. Gyalú 13. Januarii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,

R. György m. p.

DCXVIII.

Rákóczy Gy. anyjának : Fehérvár 1658. Febr. 8. : Keménynek jan. 13-án írt levelét tegnap hozák meg, a tatárok nem akarják, hogy más fejedelem legyen s be is küldött az portára, s 50,000 tallért kér, ha végbe viszi. Kemény sarcza 116 ezer tallérra fog menni, szeretett volna Balog Mátéval s az moldvai vajda követével kijönni. — Fehérvár Febr. 11. : a tanács akaratjából Bánfi Dénest a magyar királyhoz küldi, kéri, küldje fel Sárosig.

DCXIX.

Az úr isten, édes fiam áldjon meg stb.

Ezen órában érkezek meg étekgógóm Mednyánszki 1658.
 uramtól. Mit ír palatinus uram nekem, oda küldtem levelét. febr.
 Mednyánszki uram is mit ír, oda küldtem levelét. Palatinus 15.
 uram ajánlása mire néz, kitetszik az Mednyánszki uram leve-
 léből; jobbat nem ír minthogy nekem adnád Fer köt. Mit ír
 Mednyánszki uram, Jakabfalvi uram, im megfordítottattam. Az
 mely kereskedést javal Mednyánszki uram, volna szükségünk,
 ha szaporodnék az jövedelem istenes úton módon. Én is el
 nem mulatnám az miben módóm van ; de avval nem terhelni
 magam, az valót az mi kezemenél van, az valótlán nyereségért
 ki nem adom. Az török kijövelele felől nem irnak; az úton
 az étekgógóm is azt mondja, nem hallott semmit; talám isten
 akadályt adott nekik, elől nem mehettek. Ajánlak sat. Költ
 Perbe 15. Februarii 1568.

szívből jót kívánó édes anyád
 Susanna Lorántfi m. p.

DCXX.

Rákóczy Gy. anyjának, Fehérvár 1658 Febr. 18: Örömmel érti, hogy anyja jön. Szuhai kívánságira felelt, még nem adta a kállai kapitányságot se Keresztes Andrásnak se másnak, valamint a háromszékit sem, várván

Béldi jövetelét: »vallásunkon való ugyan, de kívántatnék több állhatatosság benne, próbáltuk Lengyelországban, rabságában is mondják fecsegett.« Reméli sarcz nélkül szabadul. Konstantin ellen még semmit nem indítottak: »már mi hadaink is benn lévén« fél tatár előtt ne ártson. Ugront azért küldte, hogy neje jöhessen be vele. Ébeni Gilányi nála vannak. — Fehérvár Márcz. 16. nincsenek ártalmas hírei. —

DCXXI.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.
 márcz. Kővér Gábor mivel jött, ugyan általa nagyságodat tudósítottam. Az tatár visszament sok rabbal. Tegnap hozák hírét az új vajda követi júnek hozzánk, főpolárnokja s ármása; mivel júnek, nagyságodat tudósítani fogom. Az kozák hetmantól is Göcs Pál megjött; az ajánlás megvan, de neki is baja van; Puskarenko nevű vén pokoinik támadott fel ellene, van 15 ezer ember vele; ha lecsendesítheti, reá ment, jól lesz dolga, hol nem félő változtatásátul. Nemericz uram fog hozzánk júni tüle követségben. Az muszkákkal újebben egybe esküdtek. Az tatárral való békességben mi, az két vajdák, be voltunk foglalva.

Az török ebek készülnek; fenyegetőznek. Isten gátot vethet nekik. Tatár nélkül semmit sem indítanak. Éltesse isten nagyságodat stb. Fejérváratt 29. Martii 1658.

Nagyságod engedelmes alázasatos szolgája, fia,
 R. György m. p.

DCXXII.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.
 április Nagyságod levelét alázasatosan elvettem. — Isten, az ki
 10. mindeneket jóra hozhat, az veszedelmes állapotokat is jóra hozhatja; ugyanis az hol az emberi reménség, segítség megfogyatkozik, ott az isteni hatalom növekedik, mutatódik; nehéz dologok (*sic*), az német segítség késedelmes, gyanús is lehet; de mit tudunk csinálni, nehéz az; assecuratiórát kül-

tünk, hogyha ő felsége segít: török ellene menetelünket kívánná, nem megyünk; de mit tudtunk tenni? Im ide postán meg török követek jüttek; azok is hitlevelet hoztak, az ország három nemzetbül álló követeket bocsásson; mit végez, im most álla az gyűlés be; nem tudjuk. Úgy hisszük, fognak küldeni; kit? feltalálása bajos. Csalárdságtúl is félő; ezek az törökök, ismerőink, azok esküsznek, békességet kívánnak Erdélylyel. Mit végez az ország, nagyságodat tudósítom. Ez héten elbomlik az gyűlés, úgy hisszük. Mikes Kelemen levelét hozák; tegnapra kellett volna havasali hadaknak törökkel Barczára júni, oly hírt vittek; itt levő új vajda követe penig esküszik, hogy az vajda megesküdt; ha olyat hall, éjjel-nappal értésünkre adja; de az professor által úgy izente, csak magunk értsük; ajánlja magát; hova is pohárnokunkat tegnapelőtt küldtük el. Az moldvai vajda gyalázatosan ellenség látás nélkül ma egy hete Csikban érkezett; az országa népe fel akarta verni. Petki uram küldött eleiben, úgy jühetett ki. Feleségünket behoztuk Újvárban, igen rosszúl (*van*). Azon volnánk az asszonyt (*értsd: Zakrzeska Annát*) hova hamarabb temettethetnők el; az mostani állapotok is hosszas haladását nem kívánhatják. Éltesse isten sat. Albae 10. Aprilis 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DCXXIII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

10. irt nagyságod levelét alázatosan elvettük; az hírek ^{aprilis 10} újulnak, az török gyülekezik, itt az ország mulatozik, dolgához nem lát. Már tegnap egyik törököt portai postánkkal elbocsáták hírt vinni: követek mennek, kik lesznek követek, arról is irtunk. Mi az országtúl kívántuk esküdjünk egyben, úgy hisszük, úgy resolvánk (*sic*) hiteselek azt megtartják, Jenő kívánságát, hódolást egyebet, ha letészen az török: hitlevelet adna (kit nem hisznek magok is); kívánni fogják ne rontassuk őket

kire úgy resolválunk, se lelkünk ismereti se böcsületünk meg ne sértődjék, magunknak, ez hazának is romlást ne szerezzünk. Bizonyos, ha itt békesség által vagy fegyverrel végben viszik dolgokat, Magyarországra mennek. Kassát emlegetik, mi im oda fel is irtunk sietséggel, lássák mit cselekesznek, bár az várakat nagyságod is erősítesse; mi vigyázunk az mint lehet, de hogy ezek fegyver(t) fogjanak kétségesek vagyunk, nem is hisszük, hadainkat mellénk hivatjuk; ha oly állapot lesz, mi Váradhoz megyünk, feles hadunk van már, istenben bizunk inkább. Az csiri pasa török, ki elment elől, az azt mondotta Barcsai uramnak, Ebeni uram is ott levén; ha az vezér kérdezi, az ország érettünk kezes leszen-e, mi megesküszünk-e császár ellenségével egyet nem értünk; ellene, kedve ellen, hadat nem indítunk, azt mondotta, jó békesség leszen, úgy hiszi. Ebben is rettenetes nagy dolog van, mert ha az töröknek meg kell esküdnünk, magyar nemzetnek nem segíthetünk; ha Magyarország elromol, minket attúl elszakasztanak ott dolgokat végben viszik, azt vihetik végben mit akarnak, úgy is veszünk; ha pedig Jenő kívánságát leteszi, atnamét ad, csak mellőlünk álljon el, úgy mit tudunk csinálni, az országot el nem veszthetjük, se magunkat; ha pedig hitre nem megyünk, hanem ha fejedelemséget le nem tennök, csak elvonnók magunkat, úgy magyar nemzetnek szolgálhatunk mind ezekről nagyságod tanácsát várjuk, mit legyünk cselekedendők. Pocsajban Váradról apró lövő szerszámot nem adhatni, mert nincsen, pusztán nem hagyhatni. Váradban élés kellene, bizony dolog, de nehéz azzal rakni; mert dézmák, majorság is praesidiumra megyen; az ország pedig máshunnet békességes időben szállítani nem akar, csak az nagy szabadságot kívánja. Isten érne ezekkel véget. Éltesse isten sat. Albae 13. Aprilis 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálója, fia,

R. György m. p.

Kegyelmes asszonyom, látván, hol jár az ország elméje, sokat izentünk az országnak fundamentomoson és mivel mi az je-neieket assecuráltuk, életünk letételével, vérünk ontásával oltalmazzuk, sőt valami túlünk lehet, cselekeszszük érettek; azért mi

az országnak nem gonoszsza, jóval fizetünk és az mint mondtuk ha hitlevelet ad császár, Jenőt soha nem kívánják. szabadságokban megtartja etc. többet számláltunk, hogy azon megnyughassunk, készebbek leszünk ez méltóság nélkül lenni, kin az ország megindult: sírtak mind, bejüttek, úgy köszöntek, ígervén azt. ha nem adnák, kicsintül fogva nagyig meghalnak mellettünk. Contractusra nem mentünk, izentek ők is; más urok legyen, nem kívánják, de ha az török annuálna is kívánságoknak, erdélyi jószágokban megtartanak, oltalmaznak, most szívesen — mutatják — vannak hozzánk; ezt pedig kelle sok okokra cselekednünk, az lator emberek czáfolásáért is.

Úgy hozzák csak ma három felől, Rédei izenget török közé, kitül fél, jü az ember hozzánk.

DCXXIV.

Éltemig való stb.

16. 18. diebus irt nagyságod leveleit elvettük; bizonynyal higgye nagyságod, az árulók hazájok romlására az pogánt innét belől biztatják, és nem az közönséges jót, hanem csak magok előmenetelit nézik. Rédei is lator, maga hogy már nem, de áruló lator Bosodi szolgája czincziuskodik, kit már körmén érünk; most is Váradon miket hinteget, Gyulai uram mai nap hozta levelébül értjük, kiket török közé küldöznek; az is megbeszélte sóért feljütt hiteles ráczoknak, tüle mit izengetnek, Sebesi áruló jobbagya az; könnyen az tejedelemségbül ki nem ijesztenek bizony minket. Atnamét hogy adjanak, nem hisszük; de ha ő adna is, oly mi ígéletünk az országnak, mi lehetünk, nem ország contentus az atnaméval. Mi az országnak semmi assecuratoriát nem adtunk; ők micsodást adtak, mi nagyságodnak igaz pariáját megküldtük, kit nem is kívántunk; ha az országnak atnamét ad, úgy, kin mi megnyughassunk, hogysen veszszünk, mert ez fegyvert nem fog: jobb tisztességgel cselekednünk; hol pedig atnamét nem ad, oly erő jü, kinek nem resistálhatunk; mit tudunk cse-

1658.

apr.
27.

lekedni, fejedelemséget le nem teszszük, jobb elvonnunk magunkat, annál inkább, ha segítségünk valahonnét nem lesz; egyfelől az pogány rajtunk, másfelől az ördög övéi által mindenképen próbál, mint írja csak ma is Homonnai uram levelében, kit is rövid nap nagyságodnak megküldünk, mások intimatiója, ugyan, mint Krisztus urunkat világi dicsőséggel, így minket is ez világi múlandósággal kísértenek. Nádasdi uram azont. kirúl Vingárton tettünk választ, szorgasztatja; ez világhoz nem vagyunk ragadva, meg sem tántorit. Az követek Budára mentek.

Barcsai uramnak, ha zálogot küldenek, Temesvárra kell menni. Palatinushoz gyanúság lehet, senkinek sem igaz az ember. Az pattantyús szükséges, ha oly tanúlt hasznos szolgál, kegyelmes asszonyom. Az várakra gondviselését nagyságodnak tudtuk kegyelmes asszonyom, csak irtuk az pogány ebek szándékát meg nagyságodnak. Az mi pogány kívánságára adandó hitlevélről való írásunkat illeti, kegyelmes asszonyom. akarhova fordítsa ember elméjét. mind csak baj; ha az török hitlevelet kíván s Magyarország ellen indul, azt is megkezdi kívánni: felüljünk, vele rontsuk. Ha cselekszük, magunk személyét is élthetjük, keresztyénségünkkel ellenkező dolgot is cselekszünk; mi is rontjuk hazánkat magunk veszedelmére; ha penig arról kíván hitlevelet, ellenségi ne legyünk, ez is veszély; mert ha Magyarország romol, győzedelmeskedik, elszakaszt minket, jószágunk romol velünk; úgy bánhatik azután, mint akar. Az két vármegye hajdúság ha felül, nekünk tulajdonítatik; mindenképen csak nagy labyrinthus. Mindezekre isten, az idő megtanít. Az itt való állapotok véletlen esnek, ahhoz képest nagyságod anyai tanácsát alázatosan várjuk. Az hamis, lator embereket kellett hamisítanunk, kik azt koholták: magunk javát, nem az haza megmaradását nézzük. Egyébként is penig az haza török ellen fegyvert hogy fogjon, kétségesek vagyunk. Elöl tűz, hátul víz.

Az pozsoniakon esett dolog csak kezdeti vallásunk üldözésének; több is leszen, ha isten nem könyörül.

Barcsai uramék is mi hírt hoztak, im az levelet elküldtük nagyságodnak. Az csiri pasa is ír Lippárúl, elég jó szó. Isten hatalmában vannak mindenek, imádkozás, vigyázás tisz-

tünk. Szuhai uramnak az jószágot nagyságod kezében hagyta bocsátani, kegyelmesen cselekedte. Mi elepedünk az sok gond miá, eszünkben nem jutott. Az bátori papot behozattuk, kegyelmes asszonyom, itt van ő kegyelme velünk.

Stefán vajda sollicitál, küldjük be, mivel az kozák melléje júni készen, az új vén eb vajda hadát elbocsátotta. Adóra, irta, igiri erre magát 1., tatárnak mit ígirtünk megadja. 2., tatárt megcsinálja, ha porta parancsolja is, ellenünk ki nem jü. 3., ha had kell, kozákok hoz mellénk. 4., rabok megszabadulását végben viszi. Az igiretek nagyok; teljesitheti-e, nem-e, isten tudja. Feleségét, boérnékat, öcscsét hagyná értékével zálogul, ha végben nem viszi. Ha tudnók, az ebek csak ellenünk lesznek, meg nem csendesednek, ez volna útja, ellenséget szerzenék; de ha meg mi hajlandóságok lenne, gerjesztjük az haragot, tüzet olajjal öntözvén. Nincsen módunk magunktól cselekedjük. Ha az hírek nem újulnak, ez héten itt leszünk; keddre, ha isten adná. Radnótra megyünk, egy nap mulatván, Fejérvárra bemegyünk. Az tanácsurakat Radnótra hivatjuk, proponáljuk. — Mit végeznek, tudósítjuk nagyságodat; ő 1000 ember kívánna csak. Éltesse isten. Újvár, 27. Aprilis 1658.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György, mp.

Máriásiné asszonyom oda ki van fiával. Bakos uram mostoha leányát akarja vétetni. Mi megértvén, mind magának irtunk, fiát is megriasztottuk. Nagyságod is intse meg, kegyelmes asszonyom; ez Bakos Gáborféle, hiszem Bethlen Mihály leánya jobb, értékesebb annál.

Az summáját irattuk le az ország adta levélnek. Az jószágok inscriptiója, örökösökben confirmatiója sub fide christiana maradt el, az deák nem érkezvén leírni, sok dolog az.

DCXXV.

Rákóczy Gy. anyjának. Szamos-Újvár, 1658. Apr. 28. Napát Május 28 előtt nem temetheti el. Beküldi Homonnai levelét: „ez levél nem maga fejétől sült ki Homonnai uramnak. Lator emberek vannak Erdely-

ben eddig is azok practicaltak“; Bédeihez jött követ is. Nem hiszi olyan athnámét adjon a török, melylyel ő is contentus lehetne. Ha úgy megsegítik, hogy ahoz bízhat, óltalmazni fogja magát. Ha anyjának nem tesszik a megyékhez intézett körlevél, maradjon abba, mivel a nádor sem javalja. — Radnót, 1658. Máj. 2. Balog Máté „holnap egy hete“ Szolnokba ment, becsülettel látták. Cseltől tart, valószínűleg a tatárra várnak. Kún rossz gondviseléssel vannak, pedig „most kellene az csatázó uraknak emberkedni.“ Temesvári hírek szerint a török Lugos felől üt be: Barcsait küldte oda szép fizetett haddal. A havasali vajdától megjött pohárnoka: „kevély, pogányformát követő“, de ajánlja magát, valamint a moldvai is. Mihne a havasali izent, hogy „kössünk, Ghikát az zenebonást ne szenvedjük Moldvában“, ültessék helyére Stefánt vissza. — Radnót, Máj. 5. Ő német segítséghez keveset bízik, Nádasdi, Kövér s Mednyánszky által eleget ír, az érsek tökéletlen, „ha pápisták volnánk, hinnénk segítenének.“ Kövér írja, hogy a svéd első kívánsága a lengyeltől „az mi segítségünkre hadat küldhessen: passust adjanak.“ Sélyeit kibocsátották a tatár rabságból Kemény János deákjával, „ki szegény urunk udvari kántora vala“. Sefer Kazival jönnek postán igen sietve, mivel majd meglátják. Hadat gyűjt és fogad, már is szép hada van együtt.

DCXXVI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658

máj.

10.

Keresztesi uram tegnapelőtt érkezek meg csak, előbb adtak rajta, az havasali vajdánál volt. Az megesküdt ugyan az portán dolgunkat végben viszi, török ellen is megsegít; de azt csak az jó isten tudja, vihetné-e, nem-e végben; most csinálunk kötést vele, ottan csak ne tartsunk tüle, az ő segítségek gyenge. Az fővezér levelét is küldte az vajda, kivel szerdán múlt egy hete érkeztek hozzája; mit ír, imi török deákunk, ki olasz, deákra mint fordította, elküldtük. Nagy dolognak tartjuk, ugyan irt s fejedelmi titulust ad, kit eddig nem cselekedett; reménség lehetne emberi ítélet szerint. Az országnak is az eb mit ír, paríáját elküldtük nagyságodnak; még az ország nem tudja; választ tettünk az vezérnek mi postán; meglátjuk, mi választ ír. Az hán vezére is mit ír, azt is elküldtük nagyságodnak alázatosan. Szóval is azt izente, vonjuk ideig el magunkat. Értelmes legény, ki jött kettő, belső emberi az vezérnek. Az országnak is hoztak levelet; azt nem

adták még hozzánk. ide adják; azt az hán irta. Egyik tatárt visszabocsátjuk emberünkkel az vezérhez; irunk eleget Kemény János uramnak is. Kemény János uram elméje az, ha erőnk van resistáljunk, fejedelemséget le ne tegyük; ha nincs, ne vesszessük magunkat. az országot. Esküdt most is meg arra is, valakit az ország választ, ha Bánffi Kristóf leszen is, ural; noha mint látjuk, az tatár, ki hozzá tart, javalja utoljára azt is; ha akarnók, választatnók ő kegyelmét, birnök az parciunot Váraddal; ha az vezér meghal, dolgunk helyben áll, az fejedelemséget ide engedi. Ugyis beszélé Sélyei uram, sokat beszélvén akadályokat elé, assecurálták arról, saczcza nem neveltetnék; de fejedelemség felől tractálnunk conditiónk ellen vagyon; más az, hanemha fegyverrel, de külömben nem választanák ő kegyelmét, sok okokra nézve az ország. Ha azért, kegyelmes asszonyom, az porta le nem csendesithetik (*sic*), segítséget nem várhatunk. Rákóczy László levelében bizony eleget érthetni, ha fejedelemség letételére kellene utoljára mennünk, kit javallana, Barcsai uram volna; de tartunk, igen fen fog látni majd; elméje is hamar hajló, Bánffi György uram penig hű ugyan, religiosus, de gyengébb elméjében. Ha Rédei uram nem lesz, ez kettőn járni fog az ország elméje; úgy lehetne penig, kit mi akarnánk, az lehetne. Nagyságod elméje mint jár akarátja, tudósítson; hogy mi letegyük, könnyen nem cselekszük; mindent próbálunk. Lugas táján most is égettek az ebek három falut el; rabokat is vittek el. Éltesse isten nagyságodat stb. Fejérváratt, 10. Maji 1658.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia szolgál
míg él

R. György, mp.

DCXXVII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Alázatosan vettem 20. irt nagyságod levelét. Mednyánszky uram, érsek, Nádasdi uram minül tudósította, arról 26.
ír; úgy tetszven, portával végeznénk, mintsem német segít-

séghez biznánk. Palatinus tökéletlenségirül ír; csak választ teszünk reá, kiküldjük nagyságodnak. Az németet irta érsek uram, híre több, hat-hét ezer ha lesz. Adja isten legyen jónkra, ne romlására hazánknak; hogy sem romlana az darab föld, bár alá se jüne inkább. Az jeneiek lovaiban 250. hajtottak el az ebek, igyekeztek megtromfolni; gyulai kapu előtt is fejet vettek, de ki nem mentek; az mi ellenségünk gyulai alaibég dühösséggel indúlt ki ellenek; megvívén lírét, ezek is kimentek csötörtökön. Isten az győzödelmet jeneieknek adta. Az alajbég eb három fő hires agával, sok főtörök, úgy írják, elveszett. Jeneiekben egy veszett, három sebes; elhiszszük megindúlnak jobban rajta; mi is mindenfelé vigyázni parancsoltunk.

Az ország leveleket ír Budára, Drinápolyban, tatár hánhoz. Kezes lesz érettünk, hívek leszünk, törekednek; ha nem akarják, engedelmsünkből választanak; de addig nem, míg atnamét nem adnak, kit, hogy megadjanak, nem hiszszük. Moldvai vajda szabad nyereségre hadat kiáltat Erdélyre. — Éltesse isten nagyságodat stb. Albae, 26. Maji 1658.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia

R. György m. p.

DCXXVIII.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

jun. Nagyságod két rendbeli levelét elvettem; mindeneket
2. megérttettem. Az katonákat most el nem hivattuk; késő is lett volna. Mi tegnap szállánk ide; az vezér Lippánál (*van*) temesvári pasa, esztergomi bék tegnapelőtt jüttek melléje 1000 lóval. Követeiket kér tractára Erdélybül, Bánffi György uramék elmennek; mit végeznek, elvállik. Holnap az mezőségre szállunk. Isten, az idő megtanít, mit kellessék cselekednünk. Hátul kelletvén vigyázni, mivel az gyulaiak honn maradtak, Pocsajban irtunk, vagy ötven lovas jüjjön Szalontára. Lugas városát felégették az ebek; rabot nem vihettek; vesztett el harminczig benne, török felesebb. Szombatig alkal-

masint elválík az dolog. Éltesse isten stb. Jenő mellett évő táborunkban. 2. Junii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
G. Rákóczy m. p.

DCXXIX.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Mine vajdátul megérkezett étekgónk; ím mit ír, pári- jun.
áját olá(h)búl való fordításának elküldtük nagyságodnak. O 16.
csak azt javolja, az vezéren rajta legyünk, mert ha ezt meg-
verhetjük, békesség leszen, tudja bizonynyal; ő is rajtok lesz
az ebeken azután; addig is penig az ő részéről országunknak
tartása ne legyen. Az fővezér írta, tatár hán ki nem jühet;
mert az kozák meghasonlott; muszka is nagy erővel jü. Szul-
tánt írta egynehány merzával júne; de tegnap előtt érkezék
egy rab Nánási, Bucsákbúl, azt mondja, jütt volt ki tatár,
erre is akartak júni, de megtértek. Egy éjszaka hírt hoztak;
nagy serénsséggel indultak, feleségeket, gyermekeket úgy in-
ditották be Krim felé, ezek is úgy szabadultak el. Isten tá-
maszt igyet az ebeknek. Stefán vajdát is bebocsátjuk Mold-
vában, melléje is kell adnunk vagy 500 lovas mezei hadat, oláh
haddal. Ha nagyságod kegyelmessége volna, pocsaji, egyebütt
való hajdúk is hadd jünnének mellénk; ha Tiszántúl való
nagyságod katonáira szüksége nem volna, átalbocsátaná, alá-
zatoson megszolgálnánk. Ha az vezér megvárna Gyulánál,
több nem gyült hozzá, reámennénk. Ujlaki uram levelét is ho-
zák tegnap. Éjszakákon megriadnak, tartanak az ebek, ha
máshonnét had nem jü melléjek, temesvári pasával megegyez
is, több nem lehet harczra való embernél 5000, bizonyoson
tudjuk; most is Lugos tájárúl marhát hajtának volt az ebek,
utánok mentek az lugasiak, az marhát is visszanyerték; törö-
köket vágtak, fogtak; Facsatot (*Facsét*) is megvették volna,
ha az gyalog velek talált volna lenni 4 katona be is ment volt
kapuján. Szombatra igyekezünk Szalontára menni; ha isten

engedi, nem késnénk ott is. Éltesse isten 16. Junii 1658 Bábólnán.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DCXXX.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658. Két rendbeli leveleit alázatosan vettem nagyságodnak
jun. tegnap Brádnál. Vasárnap azon vagyunk, megegyezzünk az
19. hadakkal; nagy akadályunk az nagy esők. Ugy kell lenni,
mint isten akarja. Nagyságoddal szívvel szemben lenni kíván-
nánk; mert már az dologgal nem késhetünk; négy-öt napot
nyugodván kenyerезvén hadainkat, Jenő felé kellene az ebekre
indulnunk. Talám, adja isten, nyelvet is hoznának. Bizonyos,
tatár hán ki nem jühet, isten akadályt vetett az ebeknek. Már
elválik az budai vezér melyre fordul, helybe marad-e, vagy
melyre fordul, az tanítja indulásunkat.

Rédei uram bolond-e, vagy mi; úgy halljuk, buzáját is
éteti; isten megfogyatkoztatja reménségében.

Stefán vajda beindul; mi is adtunk hadat melléje. Isten
mire vezérli, hatalmában (*van*); országa népe várja, Gika
penig fél. Az Fogarásból irt (*h*)ír, kegyelmes asszonyom, nem
volt valósággal; nekünk is irták volt. Homonnai uram nekünk
is irta, felirt (*ak*) az vármegyék is német ne jüjjön alá. Rákóczy
László uram bejövetelit nem halottuk: mennyid magunkkal
jöttünk ki Fejérvárról, látta Görgei uram, ott volt. Az svédek
ha győzedelmeskedtek jó; ő felsége koronáztatja ha elhaladott,
félő, el is múlik.

Rákóczy László uram ha elszakasztja Mádot az szőlőket,
mit ér az több jószág? mennyiben van penig öszvességgel zá-
logban az jószág nem tudjuk, nálunk is; többet adnunk reá
káros lenne; mostani állapotban pénzt is kiadni nagy baj.
Éltesse isten nagyságodat stb. Csúcs 19. Junii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

Kegyelmes asszonyom, elfelejtettem vala nagyságodnak

megküldeni Bábolnáról irt levelemmel az Mine irását; im elküldtem most; kérem alázatosan nagyságodat páriáltassa Mednyánszky uramnak irtam; méltóztassék nagyságod ő kegyelmének megküldeni ez levelemmel, Sárosra hadd vigyék fel; ezt pedig nagyságod megküldheti nekem.

DCXXXI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Nagyságod beteges állapotját szomorúvan értjük Görgei uram levelébül; gyógyítsa isten nagyságodat, szibül kívánjuk. Im mi is tegnap érkezénk ide, hála istennek, egészségben. Az vezér Lippához ment. Jeneiek szerencsésen jártak, az vezér előljáró strásáját megütötték, tábora láttára harczoltak. Memhet agát, Hasszon agát három törökkel el hozták, fejeket vették; egy ember kárral tértek meg; Memhet aga az alajbég után harmadik, azt nekünk hozták; ugyan az jenei gyalog is csatára lévén, törököt hozott, vágott is. Kádár is hármat vágott is le nem sokad magával. Az vezér félnek (*sic*). Ha isten engedi, mi is pénteken utána indulunk; nem hiszszük megvárjon. Bosznából segítsége nem jühet; tatárban bizott tudják, az sem jühet, megveretett. Barsai uram írja, oly hírt hoztak görögök, az velenczés 160 hajót nyert töröktül; az fővezér megöletett; kit engedjen isten, legyen igaz.

jun.

24.

Nádasdi uram javallja, küldjünk fel az electorokhoz, imperiumi fejedelemséget szerezzük meg; ki tudja, ha állapotunk változnék, mégis az imperiumi status, ha háborgattatnánk is az magyar királytól, nem hagynának. Ugyan valóban sürgeti, kit ha nagyságod is javal felküldünk postán. Gonzaga, érsek uranék azt intimáltatják Nádasdi uram által, az fejedelemséget tennők le; ő felségét is hadakozásban ne egyvelitenők; az keresztyénséget, magyar nemzetet ne juttatnók magunk személyiért veszedelemban. Kire választ tettünk, nem vagyunk még oly elfogyott állapottal, azt cselekednők. Más az ha mi letenők is. de ugyan Erdély, magyar nemzet romlása, ha isten elé-

bocsátja az ebeket, azzal el nem hárittatik. Éltesse isten sat.
Jánosdi táborban 24. Junii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DCXXXII.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

jun.

25.

Az fővezértől megérkezett az ember, ki az ország leve-
lét vitte; kívánta abban az ország, adassék atnamé, kire az
vezér mi választ tett, im nagyságodnak alázatosan elküldtük
mását. Mine vajda is mit (*ír*), az vezér kihája miket mon-
dott az ország levelét vitte emberünknek; úgy látjuk, az ebek
megbékélhetetlenül mutatják magokat és nem mi személyünk-
re, mint az ország, keresztyénség rontására az szándék. Már
mindezekben mit kell cselekednünk, várnók nagyságod tetszé-
sét; gondolkodunk azon is, mint szokták mondani, ökör alatt
is bornyút keresnek; az törökben kapván, azt ne kezdjék az
gonosz akarók mondani, mi vontuk azt a fegyvert az keresz-
tyénség, magyar királyra, romlásunkra úgy kezdenek utat
nyitni; letennünk is próba nélkül, gyalázatunk.

Az vezér levelét az országnak proponáltatnunk kell;
gyűlést hirdettünk; az locumtenensek praesidiáljanak; lás-
sák, nem mi személyünkre az harag; noha bizony az közrend
azt nem hiszi. — Lugas városát aligha fel nem égették az
ebek. — Némettől is segítséget nem várhatunk; magunkon
annyi erőnek elégtelenek vagyunk; az budai vezérségnek, is-
ten segítségéből megfélemlhetnénk; de ha az vezér ugyan eljű,
mik vagyunk az ellen? — Az szegény Gellérfi uram halálát
ma hozák; kiben elég kárt vallottunk. Kit kellessék helyé-
ben rendelnünk, várjuk alázatosan nagyságod tetszését, ötet
fel nem találjuk. Mi szombaton elindulunk. Adjon isten nagy-
ságod egészsége felől öröndetes hírt hallanunk. Várad 25.
Junii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DCXXXIII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Borsiból írt nagyságod levelét alázatosan elvettem, ^{julius.} egészségre fordulását örömmel értem. Isten nagyságod életét, ^{4.} egészségét tartsa meg, szívből kívánjuk. Mi is nagyságod szolgálatjára egészségben vagyunk. — Nagyságodnak sokat kellene írunk; de nincs időnk hozzá. Az német állapotját jól látjuk mire való, az Sacri Romani Imperii Princepsseg nem sokat hoz az konyhára; de mégis jövődöre mindent elgondolva, nem árt ha megadnák.

Ím most is hozának Erdélyből levelet; csudálatos az Barcsai uram elméje; azelőtt azt javalja vala Erdélyből kijűjünk, kiindulván Lugashoz térjünk, azután nem, Várad felé volna az ellenség, lássunk az dologhoz; meg most: vonjuk el magunkat. Tanácsát nem követtük, ártottunk, Lugashoz menvén, mi hasznót tettünk volna? Akadályok nagyok, megfejt-hetetlenek voltak; penig ím mit ír, elküldtük nagyságodnak. Az vajda emberét, kérjük alázatosan, kísértesse el Sárosig. Gellérfi uram helyében mást nehéz találni. Nagy Pál ember-séges ember, jó katona is; de mivel magok közül való, talám nem lenne oly tekintetes; értelmes paraszt katona ugyan, Zákány uram jobban ismerheti.

Az vezér eb, nem hitte Jenőhöz jűjünk, holnapután akar-ták megpróbálni Jenőt; nem sokan vannak. Ím Szuhai ura-mot ma bocsátjuk 1500 lóval csatára; híre az, Lippátul el-men-ne Temesvárhoz; ha előnkben nem jű, holnapután Ara-dot megpróbáljuk; talám azt megsegíti, harczra vehetjük, felé-ggettetjük Aradot, ha nem jű. Isten, az hírek megtanítanak, mit kellessék cselekednünk. Éltesse isten nagyságodat stb. Csiger mellett levő táborunkban.*) 4. Julii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

*) Arad megyében.

DCXXXIV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658. 2. irt nagyságod levelét alázatosan ma vettem, megtér-
 julius tek ma reggel emberim, kiket elküldtem volt, valami magyar
 5. hadaktúl ijedvén meg. Dalmadi uram relatióját látjuk; az
 német behozása nem jó. Homonnai uram is ír arról; palati-
 nus uram talám hasznót vár magának. Jó az isten, jót ad,
 megsegít. Az vezér ma levelet irt, levelünkre választ tett;
 nem lévén török deákunk, török rabok tökéletlenek, az ebek
 nem akarják olvasni, hogy már nem tudnak; békességgel ki-
 náltuk ma is. Az Maros nagy, által nem mehetünk. Gyula alá
 fogunk menni. Adjon isten nagyságod egészsége felől jó hírt
 hallanunk. Arad alatt levő táborban. 5. Julii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

DCXXXV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658. Istennek hála, eddig békével jártunk, im Gyulához szál-
 julius lottunk; váltig próbáltuk az Marost, nem meheténk által; az
 11. vezér hada is eloszlott, ki megmaradt, Fellakot féltvén, oda
 jött; tegnap lőtettük az Maroson által; vesztek főtörökök,
 által ha mehettünk volna is, az harczot nem állott volna, ha-
 dunkat fárasztottuk volna. Barcsai uram váltig bíztat Fejér-
 várrúl; magok penig ellenség látás nélkül félnek; elhiszszük,
 hogy tovább nem mentünk, itilni fognak; de várat nem száll-
 hatunk, gyalogunk nem lévén; az győzedelmet fárasztással
 kisebbséggel mocskolnunk nem illet; nem is országos haddal
 lévén, továbbra is kell az had, míg ez erő kezünkben, isten
 után, addig böcsültetünk; félnek is; az harcz után már há-
 romszor kináltuk az ebeket békességgel; irogatnak, mint
 kellett urunk ellen fegyvert fogni; tökéletlenség dolgok. Az
 vezér hada eloszlott, ki el nem vezett. Mi is ha isten engedi

hétfűn Váraddá megyünk, hadainkat nyugótni szállítjuk. Nagyságod szolgálatjára is elmenni készek volnánk, Székely-hídra megyünk, ha valami akadályunk nem lenne, Patakig is; noha az szegény asszonyt eltemettetni akarnók. Csudaképen jár Barcsai uram elméje, azon ember eligazodni nem tud; tatár hírt is ír; isten gondunkat viseli, kibén bízunk. Érsek uram levelét is hozák, 28. Junii irta; írja, már látja ő felsége nem mi ellenünk az porta nehézsége; ő felsége az hadakozásban beleegyveledik okvetetlen; Jenőben vinnők be az praesidiumot. Kérem alázatosan nagyságodat, hol lehetünk nagyságod szolgálatjára jelen, tudósítson. Éltesse isten sat. Gyula mellett levő táborban. 11. Julii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DCXXXVI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Barcsai uram levelét ma hozák ebéd előtt; úgy látjuk ^{15.} *julius* irásából, conventiculumot csinálnak hírünk nélkül, ki megvolt tiltva. Mit ír pedig Péter deák, im pariaját nagyságodnak elküldtük, kihez képest mit legyünk cselekedendők, alázatosan várunk nagyságodtól. Isten kezei nem rövidültek ugyan meg; de emberi ítélet szerint ez erő ellen nem resistálhatunk; tartunk attól, az erdélyiek vagy fejedelmet választanak s úgy mellé állanak az ebeknek, ellenünk lesznek; kihez képest az-c jobb, magunk mondjunk ellene, ha vesznek is, ne legyen híre, mi fejedelemségünk alatt vesztek; azt sem tudjuk, ha az erő indul, hova fogjunk, feleségünket hova küldjük; mi formán mi magunk várban nem szorúlnánk; ha oda nem szorúlunk, hova kellessék magunkat vonnunk. Mind ezekről nagyságoddal beszélui kívánnánk; inkább messze pedig nem távozhatunk Székelyhídtól; késedelmet sem kíván. Mind ezeket az híreket megírtuk érsek. Nádasdi uraméknak postán; mi reánk ne vessenek, csak oda bízhatunk, jószágunkban nem háborgatnak, se személyünkben. Nagyságodat alázatosan kér-

jük, tudósítson. Az szegény asszonyt, az mint lehet, eltemet-
tjük. Éltesse isten stb. Várad 15. Julii 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,
R. György m. p.

Irtuk vala nagyságodnak az szegény asszonyt eltemet-
tjük csötörtökön, feleségem nem akarja, hogy akkor legyen.
Mi eleget mondók, az mostani állapot haladékot nem szenved ;
hirtelen jühet az ellenség ; temetésén sem lehet, vagy füstöt
vethet Somlyó is. Mi haszna is tartjuk ; meglátjuk, mire ve-
hetjük. Versek hiával vannak ; ha meg kell lenni, más oly
hírünk érkezik, mi nem hívogattatunk, csak eltemettjük és
ha nagyságodnak értésére nem adhatjuk, nem lesz bizony mi
vétünk. Cancellarius uram irt ; im levelére választ tettünk ;
az lovakat kinek adják, Nádasdi, érsek uram meg fogják ta-
nitani.

CCCCXXVI.

Rákóczy György anyjának Várad 1658. jul. 16. Köszöni hogy lá-
togatására küldött. — Várad julius 17 : Most kapott leveleket, »Kövér
Gábor írja olyan beszéd volt, nem volna vétek akármilyen úton ember hazáját
megtarthassa, ha hitszegéssel is és hogy a török ellen fegyvert nem fog-
nak.« — Székelyhíd julius 19 : »Barcsai uram leveléből láthatja nagysá-
god hol jár elméje : ígérhetik-e válaszszerének fejedelmet ? Brassóban való
irogatásit nem szeretjük, Barcsai uram a szele, az szíve Barbuly.« Napa
temetésének haladása nevének akarátja. — Székelyhíd jul. 29. Új zászló-
kat nem osztatott ki, csak hadait szaporítja. Szerdán fog elindulni.«

DCXXXVIII.

1658.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

aug.

7.

Vasárnap nagyságodat mindenekről tudósítottam ; teg-
nap, ma is érkezének leveleink, emberink. Az ország Bethlen
János, Csulai uramékkal szászvárosi királybirót és közrend
székelyt küld, Barcsai uramat nem akarván, vagy nem hívén
neki, mint maga írja. Csulai uramat, úgy hiszem, azért ren-

delték, hogy már minket lebeszéljen. Mint Barcsai uram írja, assecurálna az ország, csak fejedelmet neveznénk; ha dolgunkat végben vinnék, minket uralnának; de, mint nagyságoddal beszéltem is, mi ebben módot nem látunk; mert abból az országnak megmaradása nem származhatik; mert kétszeri adónevelést, Jenőt, Szalontát, Sarkadot kívánja az eb; mint most Barcsai uramnak írják. Meghalljuk követségeket. Petki uram is mit ír, elküldtük nagyságodnak; azomban nagyságod tanács adását is várjuk. Mine vajdától is pohárnokunk megjött; ott is zavarodva vannak. Egy része az országnak törökkel akar Erdély ellen érteni; más pedig az vajdával Erdély mellett. Az boérokot török kézhez kéri, az vajda már Telesen torkában volt, az török elől akarja üzni, de nem hiszen az török is neki. Az mint Mikes Kelemen írja, ma holnap elválnak dolgok. Tatár ha nem júne, nem félnének. Várad Istvántól azt izente Mine vajda, ha az ország 4 fejedelmet választ is. haszontalan, sőt az ország erőtlenedik mi elszakasztásunkkal. Cserményi hallója volt. Híreket ezeket izente: az törököt velenczés megverte; az mely két várat az fővezér elvett volt tülök, visszavették, elrontották. Császár az vezér után irt, menjen visza, rajta az ellenség; ez nem akar, ha vesz is; ő dolgát Erdély ellen végezi, izente. Muradin szultán(t) az kozák megverte volna igen, az hám visszamenne. O is kételkedik, eljűhessen; de úgy hiszi, jű valami, ha az hán nem júne is. De ha tatár nem jű, félni nem kellene. Az vezér elérkezett-e nincs híre. Ugy látjuk, az német segítség késő, ha leszen is; nem hiszik, az haza romlása ő romlások. Rákóczy László uram is, prédikációról ma kijűvén, dolgunkhoz ülvén, csak beérkezett palotámban. Ónodot hozá elő, megadja 15 ezer forinton. Még erre nagyságodtól alázatosan várunk. Szídnak az ebek az végekben: ha bika szarvában búvunk is, felkeresnek. Jó az isten, gondunkat viseli. Éltesse isten stb. Tasnád. 7. Augusti 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DCXXXIX.

Rákóczy György anyjának Tasnád 1658. aug. 9. »Az ország követi elérkezének tegnap ebéd után, kik micsoda követséggel jüttek im elküldtük nagyságodnak. Mi ő kegyelmeknek választ teszünk, elbocsátjuk, mit azt is megküldjük. Praetextualis fejedelem választásra csak nem megyünk, ha átnáma adatik elébbi ígéletünk mellett nem mehetünk el.«

DCXL.

1658.
aug.
16.

Az úr isten, édes fiam, áldjon meg stb.

Ez estve hozák 14. irt leveled. Értem, hála istennek, az hírek nem úgy voltak, az mint azelőtt irták volt. Elég véték tőlök, jól végére nem mennek. Immár bánom, az levelet is felküldtem Mednyánszki uramnak. Bár Barcsai uram megtudná, jobban az ő dolga; kitetszik, mindenképen ki akarna ijeszteni. Az isten bocsátotta azt is reád, fiam; jövőendőbe mit kell cselekedned, megmutatja isten; tür(j) inkább neki; mert kevés, az ki előtt szólhatnál, inkább gonoszabb leszen, ha mit hal-lana olyat. Igazán mondták volt, szereti az árúlót az ember, de az árúltatást nem. Jó volt az vajdának is, elárúlták az más vajdát azok az boérok; ha igaz hűséggel volt hozzád, adja isten jó végét dolgainak. Én nem tudom, fiam, mint mégy be, ha kiváltképen az hán, az vezér megindúl; mert úgy oda be is fűzetett hadadnak kell lenni, ide ki is az ő sokféle prakti-káitól mindenfelül félő. Az isten igazgasson minden dolgaidba, mit kell cselekedned; én nem tudnám megírni, mennyi sok-képen féltelek; az istenre kell kijátanunk (*kidltanunk*), ne hagyjon ennyi sok habok között bennünk(et). Dalmadi uram-nak megírtam, az csaborttal irassa le, mennyi van olyan fon-tos taraczk; mert Patakon is öregek vannak, Munkácsra is vittek; ezt meglátván, mennyit kell oda vinni; ird meg, hogy Patakon is ne legyen fogyatkozás. Ott magadé leszen, török meg nem szállja Ecsedet, isten ótalmazza más ellenségtől is; elébb érnék Patakot; ha úgy nevednek az gonosz hírek,

kitől isten ótalmazzon, jüjjenek érte; holnap ha isten engedi, bemegyek Patakra, azon leszek, gyalogot küldök Fogarasba. Ajanllak isten ótalma alá bennetek; adjon ő felsége örven-
detes híreket hallanunk felőletek. Költ Ujhelybe 15. Augusti
1658.

Sziből jót kívánó édes anyád

Susanna Lorántfi m. p.

DCXLI.

Rákóczy György anyjának Tasnád 1658. aug. 21. »Mi ha isten engedi Váradhoz kiszállunk az Körös mellé vagy Debreczenen alúl táborban. Német segítséghez vékony reménységet ir cancellarius uram.« Kéri a 9 taraczki elküldését. Nádasdi ajánlja, hogy a megyéket fölkelésre hívja fel, ha anyja is javálja megteszi.

DCXLII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Ez estve hozák Barcsai uram levelét. 19. ellenkezett Mikes Kelemen az Bozában az ellenséggel, kárral mint írja, ő úgy írja, 20 ezernek intézte (*így*) gyalogja több, de nem lehet annyi. Bodoliának falúját is elégették. Konstantin postelnik írja, tatár hán 20 ezzer tatárral, 4000 kozákkal érkezett; de majd kétségesen írja; mi is nem hihetjük; mindazáltal ha eljött, isten tarthatja meg ez földet, eszeveszett országot. Felleségünk ha Ecsedben lesz attúl félő, az ebek arra ne vonódjanak mindnyájan. Mindazáltal míg Jenőn csiripol, elmulik az idő. Nádasdi uram azt javálja, küldnök által az Tiszán; még annak ideje nincs, magunk is várban ne szoruljunk. Felmene Nádasdi uram szolgálja postán, irtunk ő kegyelmének, császárnak is, resolváljanak: segítnék-e, nem-e; hadd tudjuk magunkhoz (*sic*) mihez alkalmaztatni; hanem mentek legyünk, ha törökkel, keresztyénséggel ellenkező dologgal kelletik békélünk. Igen hiteles belső szolgálja Nádasdi uramnak, em-

1658.

aug.
23.

berséges ember, ismerjük. arrúl is izent Nádasdi uram, ha törökkel békélnénk, cselekednénk azt, mennénk reájok, úgy ejtenők az törökön meg; de mi erre is választ tettünk, hitlés nélkül nem hinne, ha penig hitet adunk az ebnek, megkellene azt tartanunk. Mi hétfün Székelyhidra megyünk. Szeredán megindulunk, az Hortobágy mellé fogunk szállani; azonban nagyságodtól is várunk. Éltesse isten nagyságodat stb. Tasnád, 23. Augusti 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György m. p.

DCXLIII.

1658.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

aug.

25.

23. irt nagyságod levelét tegnap vettük el. Az vezértül ez éjjel érkezek meg emberünk. Bocsülettel látta, megajándékozta; summája irásának, menjünk oda; mihent oda érkeztünk beir császárnak, kegyelmet nyer, beszéljen velünk; ez már halasztás. Az két vajdát el ne bocsássuk más országra, mert ezeket kézhez kérik. Az budai vezér is irt, de meg nem fordíttathatók az levelet, ember sok az vezérrel, de ros; az vögbeliek magok is akarnák ha szégyent vullanának. Elküldünk, irásunkra az fogoly követeket Kún Gábort elbocsátá, az áruló Sebesi is köztök lévén rab. Erdélyi állapot mi karban, ez levelekbül megláthatja nagyságod; rettenetes baj rajtunk; mi attúl félünk, az vezér várat nem száll addig, hanem az Erdélyben levő had két felől veszen rajtunk. Akarattal elébb esni harczolnunk nem erőnkhez való, hátra szállunk; az hajdúság is oda lesz. Német követ is volt az vezérnél; csak ne alkudtak volna rajtunk meg. Feleségünket Ecsedben szorítjuk, minden erő, félő, arra ne kezdjen vonódni. Él az isten, nem tudjunk mire fordítsuk elménket; mi istent híván segítségül az mit cselekedhetünk, cselekeszünk; csak feleségünk, gyermekünk állapotján szorgalmatoskodunk. Az vármegyékre írunk csak késő ne legyen. Mi követséggel jüttek az Új vármegyei követek, nem tudjuk, ahoz képest censuránkat sem

írhatjuk. Az lövő szerszámokat mi bizony jó szívvvel visszaadjuk, csak ez állapotok csenedesedjenek. Mi holnap elindulunk. Az káptalanok most nem munkálkodnak, ha parancsolunk is. Mikes Mihály uramnak is irtunk, Sárosrúl megvihatik, az erdélyi leveleket is csináltassa nagyságod bele. Éltesse isten nagyságodat stb. Tasnád 25. Augusti 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,
R. György.

DCXLIV.

Rákóczy György anyjának Székelyhíd 1658. aug. 26 : »Ujlaki írja, az vezér költözik a Maroson át, kasok készen, megszállják reménkednek.« O csütörtökön Debreczenbe hetfőn Szalontára megy. Ugron bement, beteg. Szüksége volna mennél több hadra. — Debreczen 1658. aug. 29. A jenei kapitány azt írja, holnap akarják Jenőt megszállani. »Nem követték parancsolatunkat félő meg ne ártson.« A megyasszai hajdúkat nem használhatja, jöjjen vagy 140 jó lovas utána.

DCXLV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.
aug.
30.

Alázatosan elvettem nagyságod levelét. Istenben kell biznunk, ki megsegít; az emberi erő hol megfogyatkozik, az isteni hatalom neveddik ott. Érsek uram levelét, azt tudtuk, nem látta nagyságod; ez estve elküldtük. Ellenünk való praktikában törökkel érsek, magyar urak, palatinuson kívül, részesek legyenek, nem reméljük. Nádasdi uram igaz magyar, tanácsibul, írásibul látjuk. Barkóczi uram penig mellénk úgy jött, velünk éljen haljon; most haza java, veszése forog, tanúlt ember, hasznát vesszük. Bakos uram halálán vagyon. Homonnai uram Csernel Pált Erdélyben küldte, nem hallottuk; elég titkos dolgokat ír meg. Feleségünk Székelyhídon leszen, onnét, ha oly hír lesz, Ecsedben megyen. Bánffi György uramat vagy Sigmondot rendeljük melléje. Mi Mikes uram levelét inkább úgy értjük, atalmenetelit javallaná; de

talám még most annak nem kell lenni. Nagyságod kegyelmes-ségét, ha élünk, alázatosan megszolgadjuk. Az jeneiek valóban bolondúl cselekedének, parancsolatunkat nem követék; sie-tünk, szívet adjunk nekik. Valóban gyűl az had, lövések hal-lattak Jenő felé tegnap előtt. Sok beteg az várban, féltjük. Im az vármegyékre irattunk; mit paráját nagyságodnak el-küldtük; ha tetszik, méltóztassék nagyságod megküldeni. Kopját nem kaphatunk; bárcsak 2000 kaphatnánk; Erdély-ből sem hozhatnak most. Debreczen 30. Augusti 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DCXLVI.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

sept. Mi ide tegnap érkezénk, azomban két jenei katona juta,
3. az más éjszaka jött ki Jenőből, az áruló nemzetség, hamishitű, odahagyta szegényeket, jött ki, hogy már feleségét kisíri, 500 szablya kinn rekedtek már, maga (*noha*) bemehettek volna, Vá-radig, nem az Körösig kísérték. Mednyánszky István uram is megérkezék. Cancellarius azt izente, ha megszállják Jenőt, megsegítik, de az rákháton fog járni. Az estve küldénk el csatát 60 gyaloggal, ha bevehetnék, az vezér táborát is meg-ütnék, még Jenőt meg nem szállotta, körül az erőtlenebb básztyáját, ki palánk, fogják az ebek víni; mi itt 5 mélyföldön vagyunk Jenőtől. Ha Jenőt megveszik, Váradot féltjük. Hí-rünk ha mi jü, nagyságodat tudósítjuk. Irtunk feleségünknek, ha az erdélyi hír újul, Ecsedben menjen. Isten éltesse stb. Ugrai táborban 3. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DCXLVII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Az mi nagy bűnkben nem irhatunk sokat. Jenőt egyszer sem löttették meg, megadták az átkozottak tegnap reggel. Már az török nyomúl. Váradot muniáljuk, az mint lehet. Éltesse isten nagyságodat. Tábor 4. Septembris 1658.

sept.

4.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György m. p.

DCXLVIII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Az mi nagy búsulásunkban nagyságodnak nem irhatánk tegnap böven. Az jenei pogányok tegnap érkezének Szalontához nagy czeremoniával, az hová mi is csak mint harczhoz mentünk vala; megfogatók az tiszteket, holnap megöletünk benne; tanuljon más is; az lenne híre, ha nem öletnök az árulókat, mi akarattunkból lett feladása; ő miájok romol Erdély, romlunk mi, romol ez darab föld s magyar nemzet, az áruló ebek miá. Magunk, mint az pogánt, nem szánnók ölni. Mi csatánk szerencsésen járt. Barkóczi uram Keresztes Andrással 8 törököt hozának, tegnap egynehányat vágtak. Jenő alatt is az vezér tábora láttára vágtak, fogtak, kár nélkül eljüttek; ha meg nem adták volna, az gyalogot is bevítették volna. Szalontaiak is 4 hozának, Bellényes felé is 40 vágtak. Azt mondják az rabok, ha tartották volna hat nap (*t. i. Jenőt*), az vezér megtért volna; mert visszahíják. Tatár hánnak, silistriai pasának az vezér levelet irt debreczeni embertül; behozták; abba is azt írja, meg kell térni, mert híják; mindazáltal az eb 10,000 tatárt kíván, küldjön. Mi ide szállánk; mig az ellenség felől hírünk jü, itt leszünk; vigyázunk, meg ne kerüljenek Erdélyből, kire van akaratjuk. Az mi gyalogunk van, itt kell hagyunk Váradon; ezt is feltjük valóban; ha penig ez oda lesz, veszett dolog. Barcsai uram az vezérhez ment, mit viszen végben, elvállik.

sept.

5.

Böjtöt akartunk hirdetni, de már, kegyelmes asszonyom, ez föld elfutott. Ha isten kicsin pihenést adna, eddig is isten dicsőségére igyekeztünk, ezután is annak élémozdításátúl, valamin lelkünk megnyugszik, bizony tehetségünket, értékünket nem kiméljük, élémozdítani igyekezzük.

Ha az állapot súlyosodik, hanemha Rakamaz felé szállunk, feleségünket is átalküldenök; félünk, elszakasztják tőlünk. Arra vonódnak az ebek. Ha módját ejthetnök, az mi pénzünk van, egy részét Munkácsban küldenök. Éltesse stb. Váradi tábor 5. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DCXLIX.

1658.
sept.
6.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám,

Alázatosan könyörgünk nagyságodnak, lenne titkoson készen feles szál, ha szoros állapot találma, költözhetnének által az Tiszán, kire utolsó spiczés állapot fog szorítani. Az hajdúság, félünk eloszol mellőlünk. Csataink vannak oda, mit hoznak, megválnak, az vezér kapucsipásája belső inasa jött tegnap el Jenőtül, ez estve késén érkezék; egész Magyarországot akarná az eb elnyelni, Váradot megszállani, kire isten ne segítse. Barcsai uram felül nincs újabb hírünk, mit csinál, vagy végez ott. Ujlaki Lászlónak, Diószeginek, az német zászlótar-tónak ma üttetők el fejt; még az porkoláb, az pogány eb, egy hadnagy áll hátra, azokat kerestetjük; ha kaphatnánk megöletjük; megtarthatták volna, csak lélek veszedelem ez istentelen nemzettel bajlani. Várad városát, mint egy ellen-ségét úgy prédálták. Ma reggel, hogy beindúltunk, egynehá-nyat kelle az utcákon felköttetnünk. Ha mi oly hírünk jü, nagyságodat tudósítjuk. Éltesse isten nagyságodat sokáig jó egészségben. Váradi tábor 6. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

Még az tályai katonák nem jüvének el.

DCL.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

9. irt nagyságod levelét alázatosan tegnap vettem Fái levelével együtt. Az palatinus intentiója, meglehet az, fúhat követ; de talám az ördög elviszi, ki halálos betegségben; tovább nem futhatnak, csak meddig isten bocsátja.

sept.

12.

Kisfaludi uram levelét is látjuk. Mi nem hihetjük, mert Rédei uram felől való elmélkedést letette az török; ha penig az svéd szerencsésen járt, lengyeltül nem kell félni.

Tegnap hozának levelet Erdélybül, estve felé újabban levelet; mit irnak, im elküldtük nagyságodnak. Ha az ellenség kinyomakodik, meghallhatjuk mennyi, melyre istent híván segítségül, bizony megigyekezünk tréfálni. Kozákot rosztat két ezeret hallunk lenni. Ha isten nem könyörül, végső pusztulásra jut nemzetünk. Megirtuk, Kövér Gábor egyetmásunkat vigye Munkácsra. Ecsednek külső városa mellett Kis-Ecsed felől szárközépig való vízben mehetnek az szigetre, hol az szénát tartják, kit csak most tudtunk meg, titkoltatunk. Éltesse isten stb. Váradi tábor 12. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DCLI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

10. irt nagyságod levelét vettük alázatosan, az szálak kivántatnak, bizony kegyelmes asszonyom, csak magunk vagyunk, ha nem fél az had, ez elvetemedett nemzetség; az imátságot elvettük, megolvassuk. Im ez órában hozák Bánffi uram levelét, im mit ir, elküldtük nagyságodnak; mi is reggel elszállunk által az Berettyón; ugyan ez órában hozza 120 lovasbúl álló csatánk 9 főtörököt, Jenőhöz két mélyföldön fogták. Az jancsár aga ment tatár hán eleibe; híre az, meg-

sept.

12.

térne ez vezér, holnaputánra várjuk az hánót. Isten tudja, mire válik az állapot; az gyalog legyen, kegyelmes asszonyom, nagyságod mellett. Éltesse isten nagyságodat. Tábor 12. Septembris 1658. délben 1 órakor.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
R. György m. p.

DCLII.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

sept. Elvettem az nagyságod levelét ma reggel, kegyelmes
15. asszonyom. Ez éjszaka mind jöttünk, de nem kaphatunk az ebeken. Biharig mentek volt, égettek. Nekünk tasnádi, somlyai, székelyhidi jószágunkat az Ér mellett elégették. Im eddig írók levelünket, hozának Váradról egy tatárt, Biharnál fogták tegnap, Gyulai uram küldte. Az hán van Fejérvárnál nem sokad magával. Ezek sem sokan voltak; csak újabb hírünk jöjjön, utánok megyünk az ebeknek. Feleségünknek megírtuk, nagyságodhoz menjen. Ha isten nem könyörül szegény hazánkon, elvesz. Éltesse sat. Keserői tábor 15. Sept. 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,
G. Rákóczy m. p.

DCLIII.

1658. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

sept. Mi ide érkezénk; elég bajjal vagyunk az elvetemedett
20. nemzetség miá. Vasárnapra hagytuk, meggyűljenek; kenyérből szűkültek meg. Kedden az váradia 500 tatárt vertek fel, felest vágtak le, merzájokat elfogták; az azt mondotta, az hán Sebesvártul küldte el, ne égessenek. Az tatárság Váradnál akarna az vezérrel megegyezni; nem sok ment abban vissza; lovat is 132 nyertek; másutt is felest vágtak. Feleségem tegnap fogott nagyságodhoz érkezni. Csak rendelés tenni mentünk vala Ecsedben, azt költötték, az Tiszán általmen-

tünk. Bánffi Sigmond, Dienes, Torma Jánosék elugrának mellőlünk. Az Tiszát szállal átal ha köttetné nagyságod, igen jól lenne. Tokajt emlegetik az ebek, mit akarnak, elválík. Homonnai uram átaljütt, ide jü; most érkezék Csernel Pál.

Szilágyot mind porrá tették, Kemény János uram jószággit, mondják, nem bántották; még nem bizonyos azért. Im már lássa német uram úgy fordulhat, hírével lesz. Csak az ördög vinné el az pogány palatinust. Éltesse isten nagyságodat. Kállai tábor 20. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,

R. György m. p.

Nagyságod méltóztassék hova hamarébb tudósítani, hol lesz hajó, az Tiszát hol kötik átal? — Im ujobban mit ír Gyulai uram Erdélynek, elküldtük nagyságodnak. Ettől féltünk, ez ne legyen, parancsoltunk is.

DCLIV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Elvettem alázatosan nagyságod levelét. Az mi nemzetünk ^{sept.} állapotja, mint nagyságod írja, úgy van. Szakács Pálnak azt ^{21.} hagytuk volt, itt várjon meg; elég kobarló nemzet nemzetünk. Gyulai uram levelét im elküldtük nagyságodnak, kit elküldeni tegnap elfelejtettünk volt. Bizony kegyelmes asszonyom, bajos állapattal vagyunk; mert ha nagy erő nyomul reánk, az Tiszán átalállunk, mint él ez had, nem tudunk mit cselekedni, attúl is félő, csak eloszol. Mikor Rakomaznál sánczunk lehetne, mégis idején oda élést takarhatnánk. Élés dolgából való nagyságod kegyelmes szorgalmatosságát alázatosan meg-szolgáljuk. Tábori formán még eddig volt, halon kívül most élést szállítani nehéz. Jószágunk oda vannak. Az szegénség elfntott. Ferkő, kegyelmes asszonyom, most ideje, tanuljon. Az Váradon levő gyalogok fizetését nehéz bevinni, ha lehet, beküldjük.

Eddig irtuk levelünket, jüve két rab, ottan hamar Gyulai uram levele mit ír im elküldtük nagyságodnak; kihez képest

im mi is reggel indulunk, Debreczenhez szállunk ; az had is inkább gyűl. Isten, az idő megtanít, mit cselekedjünk. Túl is felesen mentek az Tiszán ; szót kellene tenni, jűjjenek utánunk Éltesse isten sat. Kállai tábor 21. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja, fia,

R. György m. p.

DCLV.

1648.

sept.

23.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

14. irt nagyságod levelét alázatosan elvettem csak tegnap. Palatinus lator, talám elviszi az ördög. Homonnai uramnak meghagyták, irjon ide való állapotokrúl; megirta mentest nekünk, minden akaratumkat hogy jelentenők ki.

Kún István uramnak csak nem kellene Munkácson helyt adni; az ki igaz volna, jűne mellénk. Konstandin vajdához mi Makoviczára küldtünk; azt tudtuk, ott vannak; bolondok azok.

Magunkra, kegyelmes asszonyom, vigyázunk, istent híván segítségül. Ha mi nem keménkedünk ez elvetemedett nemzetség közt, más nem. Nagyságod gazdálkodását alázatosan megiszolgáljuk.

Debreczeni ember ma reggel érkezék Jenőtűl, ki onnét pénteken jűtt el. Az fő vezér bizonyoson visszament; az budai vezér maradt ott; ezeket beszéli:

1. Szabolcs vármegyében levő hajdúvárosokat az vezér feliratta, az tatár azokat ne bántsa.

2. Az vezér azt mondotta: nó mi fejedelmet emeltünk, az ezekre igírte magát 1) Lugast, Karánsebest megadja. 2) Rákóczy Györgyöt felkeresi, kezünkben hozza 3) 100 ezer tallért ad, Váradot is nem sokára kezünkben ejti. Az vezér nem sokad magával, 3000 ha lehet ott; ő nem látta Barcsai uramat. Az vezér azt is mondotta, az tatár megtérjen; azon van most; Túr felé éget; az Kúnságot is el akarja rabolni. Elhiszszük, ha pratika, Szabolcs, Szakmár vármegyét ne bántsa; de ennek is Ugocsának is, megcsett. Elhiszszük, érsek

Nádasi uraméknak nincs hírével palatinus, az eb, dolga. Eddig írok levelünköt, Gyulai uram levelét hozák; mit ír, elküldtük nagyságodnak. Elég rabot viszen az eb. Debreczenhez szállunk, az ebeken leszünk, ha módját ejtjük. Éltesse isten nagyságodat. Dorogi tábor 23. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György m. p.

Az hajdúktól is vannak; parancsolja nagyságod, jűjjenek utánunk. Ha más fejedelmet választanak, bizony német kezében ejtjük Váradot jó módok alatt; mégis bosszút állunk árulóinkon.

DCLVI.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Tegnap írt nagyságod levelét alázatosan elvettem im most 5 órakor estve. Mi híreink vannak, ezelőtt három órával nagyságodat tudósítottuk. Isten szabad, valamit mér reánk isten akaratjának engednünk kell, hálaadással vennünk; az mely isten látogat, azon vigasztalhat is. Nekünk, kegyelmes asszonyom, hátra szállanunk nem jó, mert az had nem gyűl úgy. Debreczenhez szállanunk jó vigyázással jobbnan itiltük onnét mindenfelé vigyázhatunk. Isten gondunkat viseli. Szent-andrási István nem volt porkoláb; de hamis hitű, lator; Munkácsban verjék vasban. Rédeire az tatárok, török közt nincs bizony tekintet; úgy halljuk, Máramarosnak is jutott. Munkácsot már tatártól, töröktől féltetni nem kell. Mikes uraméktól nekünk sem jűve levelünk. Az jószágra assecuratoriát mi nem kérünk; lám érsek uram is írt arról, kegyelmes asszonyom. Pataki nevű volt az jenei porkoláb, arra kellene vigyázni. Homonnai uram fejedelemségre való készületit nem kell hinui. Barkóczi László nyavalyás valójában volt beteg, ugyan sírt, hogy most esett nyavalya rajta; nehezen lábolja meg; érsek, Nádasdi uram is azt írta neki, láttuk; bár mások is azt cselekednék, ide alá jűnnének mellénk. Ha gyógyúl, mentest eljű. Bizony dolog, szűk, kegyelmes asszonyom az

sept.

23.

igaz jóakaró valóban, megpróbálá az mi hozzánk tartozókat is. Ványát is elrablotta az pogány eb. Ha mi hireink lesznek, nagyságodat tudósítom. Éltesse isten stb. Dorogi tábor 23. Sept. 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

Meghozák az jenei porkolábot im szinte most.

DCLVII.

1658.
sept.
24.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Ide jövő utunkban Gyulai uramnak micsoda leveleit vet-tük, im nagyságodnak elküldtük. Azomban Újfaluból is hozá-nak hírt Sakának (*igy*) városát megvette az ellenség; még nem hozák meg, eltakarodott-e, nem-e; onnét ha Máramaros felé akar takarodni, az Tisza mellett megyen fel; ott rabolja el az föld népét. Mi viradtig hírt várunk; ha arra takarodik mi is Rakamaz felé fordulunk. Nagyságod vigyáztasson az Tisza mellett. Éltesse isten nagyságodat jó egészségben. De-breczeni tábor, 24. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,

R. György m. p.

DCLVIII.

1658.
sept.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Ebédünk sem lehetne csendes; asztalhoz hogy akaránk ülni, hozák Barcsai áruló Ákos levelét, ki clavissal írja leve-lét, az felvette az fejedelemséget s mire obligálta magát, im conditióit maga küldvén, nagyságodnak elküldtük. Az isten-nek neve áldassék, keresztyénségünkért, nem pogánságunkért szenvedünk, az ebeknek világi dicsőségért kedveket nem töl-töttük. Jobb lett volna halá(l)t szenvedni, mintsem hazája romlására, keresztyénsége sérelmére néző dolgokra magát kö-telezni. Jó ura fogságára ajánlja magát, ki is látszik, priva-tumhoz ragadott, mert azt is kíván. Nekünk nagyságoddal szembe kellene lennünk, beszélnünk; csak tudhatnók voltaké-

pen nagyságod szolgálatjára hova kellessék mennünk. Gyűlés Segesváratt 5. Octobris lesz, akkorra be kellene küldenünk. Még azt kívánja, Gyulai uramot kitegyük az kapitánságból; hogy sem kedvek teljék, nem gondolván keresztyénségekkel, mások kötelességekkel, ő felsége kezében adjuk Váradot. Elbúsultunk; jobb meghalnunk böcsületünkre, hogy sem gyalázatosan élünk. Hitleveli formáját is ide küldte. Tudósítson nagyságod, Tokajban jü-e, vagy innét az Tiszaparra, mely helyre, mentest megyünk nagyságodhoz. Éltesse isten nagyságodat. Szentmihályi tábor. 27. Septembris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DCLIX.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658.

Nagyságod leveleit alázatosan elvettem. Kővár^{ra} octob. 7. menetelünket-halasztjuk; de ott nehéz élünk; az jószág elpusztult; meg kell lenni, más jószágunkból sem segíthetik. Bánffi uramnak irtunk, ha otthon érnék. Palatinus irását látjuk; kitetszik tökéletlensége. Isten veszesse el; de ha Barcsai tovább halasztotta volna az gyűlést, bizony mind kapucsi pasástúl elemeltették volna. Sem siet, se késik isten az büntetéssel. Isten megtart mind Rédei, többek tökéletlenségi közt is. Telekit is beküldtük tegnap Barcsaihoz, mivel hitteles ember küldést kíván. Irtunk neki, nekünk szállásunkban, irásunkban másoknak úgy kell tetetnünk, mintha neheztelnénk reá. Megvárjuk mi sül ki az gyűlésből. Feleségünk nyavalyáján búsulunk. Maga is írja rosszúl van; csak bizonyos hírt várunk, Jenőtől ha nyelvet hozhatunk, három-négy nap múlva, ha annyira való egészsége lenne, hadd jüne Székelyhidra; nagyságod szolgálatjára, ha nekünk beljebb kellene mennünk, még elmehetne. Az tatár elment, az Maroson túl az ráczságot elrablotta. Jenőnél nem sok török van. Éltesse isten sat. Várad 7. Octobris 1658.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,
R. György m. p.

DCLX.

1658.

okt.

10.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Ma reggel irtunk nagyságodnak alázatosan, azután jüve csatánk, 9 fejet rabokat hozának. Az két vajda Jenőnél nem sokad magával, az vezér is öszvességgel tizezer ha lehet. Szolnok alá is voltak, ki nem jüttek. Szent-Miklós alól hoztak két rabot. Szándékunk az volna, reá mennénk; ha istennek úgy tetszik, öt-hat nap alatt megjárnók. Nagyságodnak alázatosan megszolgáljuk, Verebélyi katonáival hadd jüne ide keddre reggelre; ha isten szerencsét adna, megcsillapodnék az erdélyi állapot is. Budi, téglási több hajdúkkal is, nagyságod kegyelmessége volna, vagy 7 napi éléssel jünének ide akkorra. Éltesse isten stb. Várad, 10. Octobris 1648.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

DCLXI.

1658.

okt.

14.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Dalmadi uram megyen vissza nagyságodhoz, ki által alázatosan szóval izentünk nagyságodnak. Im az Erdélyország levelét is nagyságodnak alázatosan elküldtük. Teleki is megjött. Az megbolondúlt, szabadságtalanságra hanyatlott ország. Barcsai uram szokása szerint egy nyomban szavait nem viseli: assecuratóriát kíván 60 ház jobbágyról makoviczai jószágban maga, felesége életéig; azt is elküldtük, próbáljuk. Petki uram be nem ment az gyűlésre. Az kapucsi pasa fejedelem, ki valamit cselekszik Barcsai, sugallása. Mi, kegyelmes asszonyom, az idő alkalmatlansága miatt Jenő alá ha nem mehetünk, Szent-Miklóst felperseljük, Székelyhidra megyünk, onnét nagyságodnak is úgy tetszven, Kövár felé, Nagy-Bányára beszállhatunk. Az vidék éléssel eltarthat. Eltesse isten nagyságodat, Várad 14. Octobris 1659.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

DCLXII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1658

okt.

Alázatosan elvettem nagyságod levelét, egészségében való változását szomorúan értem. Isten állassa helyre nagyságod egészségét. Mi elég bajjal vagyunk. Desznit is az töröknek Kornis uram emberi megadták; megizenték, Erdélyhez tartják őket; de hiában volt. — Az vezérre mennünk volt szándékunk, kegyelmes asszonyom, de im az idő megesősödék; attúl félünk, egy alkalmatlan talál, az vizek hamar áradnak, az fertelmes út elveszti hadunkat; semmi nélkül térünk meg. Tegnap hozának egy rabot; az azt mondja, oláh vajdákkal lehetnek 16000, ők minket rendesen várhatnak, oly helyre állhatnak, ha átalbocsátanak is az Körösön, az várból lövő szerzőmök reánk fog szolgálni, sok kárt tesznek; azért abbeli utat elhalasztjuk. Szent-Miklóst akarnók nyakokban vonatni talám az sikra kivonódnék az eb. Az oláh vajdák gyalogi is szót adtak, mellénk jűnek; érettek elküldtünk. Mine vajdának is irtunk titkosan levelet, hol jár elméje. Barcsai Ákos felől Petki uramnak mit ír állhatatlan Bánffi Zsigmond, im elküldtük nagyságodnak. Igazán visszatérnek az tarisznyával való hitre, vissza sem várták Bedőházit. Bánffi György uram kiszökött onnét, nem fogott eskünni. Barcsai tökéletlen; ha az fejedelemségen nem kapna, miért kellett volna biztatni az országot, az summát elengedik, rémíteni sok had fennlétével. Megindítjuk az bolhát benne, ha isten engedi; csak várjuk, adórúl, egyébrül mit végeznek. Feleségem az nagyságod engedelméből Székelyhidra jű; mi is megtérven Szent-Miklóstól, oda jűvünk. Balásfalvi udvarbirónk azt írja, az muszka rabolja az tatárt. Havasalföldét is égeti, az tatár úgy megyen vissza. Az fővezért megölték. Ezen tegnapi török rab is azt beszéli, Deli Huszain pasa az fővezér, ki Kandiában volt. Mihent az fővezér az Dunán átalment, mentest megfogták és ha Barcsai nem kérte, oda nem ment volna; velünk akartak békélleni. Éltesse isten stb. Várad, 16. Octobris 1658.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia, szolgál még él

R. György m. p.

DCLIII.

Báthory Zsófia Lorántfy Zsuzsannának. Várad, 1658. Nov. 21.
Férje pár napig rosztól volt.

DCLXIV.

1858. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.
decz. Im mit irnak Telekitül onnét felül, nagyságodnak el-
12. küldtem, mi is mit irtunk. Nagy labyrinthus. Él az isten. Csak-
nem bolondulunk. Nincs az egy élő istennél egyéb, ki segítsen ;
mindenik baj; az törökkel való végezés bizonytalan, haladton ha-
lad ; fogyton fogyunk ; jövedelmünk nem jü. Barcsai tökéletlen,
magát erősíti. Im érseknek, cancelláriusnak mit irtunk Mikes
uraméknak, nagyságod megláthatja. Ha tetszik nagyságodnak,
megadhatják, az dolgot is, mint irtuk, folytathatják. Nádasdi
uram micsoda censurát irt, Teleki hozta, elküldtük nagysá-
godnak, Mednyánszki uramét is, ki is Nádasdi uram leánya
felől is intimatiót teszen, talám nem magától lehet ; ha pá-
pista nem volna, nagyságodnak is tetszenék, meglehetne ; vagy
ha nagyságodhoz adnák nevelésre. Barcsai csak állhatatlan.
Nagyságod méltóságoson irt, ha foganatja lenne ; az maga dol-
gát akarja stabilálni. Sokáig dolgunk függőben nem lehet.
Bihar vármegye is követeket küldött. Im szinte most vocsora
előtt 5 óra után Váradot adánk az ország kezében ; sok volt
beszédek, elbúsultunk vala. Éltesse isten nagyságodat stb.
Székelyhíd, 12. Decembris 1658.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia, szolgál
míg él

R. György m. p.

DCLXV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1659.

Erdélyből tegnap jüve étekfogóink; ott csak lakoznak, ^{marcz} tökéletlenkednek; az szegény Ebeni uramnak semmi böcsületi, csak hurrogatják az többit is, kik most mentek be. Lázár György deákja is érkezék ez estve 6 órakor. Az ország, kik hozzánk hűséget tartották, gratiát nem ígirt. Lázár György végezését is más formában concipiáltatta; megírók, valámig azoknak gratiájok nem leszen az végezés punctumi az szerint írva, mint végeztetett, resignatiót nem teszünk. Úgy mondja az deák, Rédei Lászlót hoznák kapitánnak s szeredán kellett Beszterczérül indulni. Mi választ tettünk Lázár Györgynek, im paríáját alázatosan elküldtük nagyságodnak. Ha ugyan jó, Székelyhidra megyünk; mi Váradot ki nem bocsátjuk, ha nem confirmálják, noha veszedelem következik, látjuk; erdélyi jószágink is oda lesznek; de bocsületünkön jár, kik hűséget megtartották, el ne hagyjuk. Érsek uram levelét hozták, kit nagyságodnak alázatosan megküldünk; választ kell reá tennünk, postán szolgánkat felbocsátanunk. Adjon isten stb. Ecsed, 7. Martii 1659.

Nagyságodnak engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

Az háromszékiek, csikiak, udvarhelyiek kiküldtek hozzánk, szánjuk meg, menjünk be, felkelnek mellettünk.

DCLXVI.

Rákóczy Gy. anyjának. Ecsed, 1659. Apr. 16. „Barcsai levelét hozák ez estve, ország végezése kicsurdult“, a vezér levele mutatja, hogy dolga hanyatlik. Kövér Gábort vagy Telekit fogja kiküldeni. — Bátor, 1659. Apr. 25. Palatinus nem jó Szerencsre, pedig Ecseden megigérte, hogyha fürdését elvégzi eljő. Kedden hozzá megy.

DCLXVII.

1659. Kegyelmes asszonyom, édes anyám!
- maj. Mednyánczky urammal jüve meg szolgánk ma reggel,
16. császár követe ez éjjel Lőcsén hál, az két vármegyét fogja sollicitálni, Nádasdi uram censuráját írja Mednyánczky: ha kibocsátanók kívánnók ő felségétől az tizenhárom várost, Szepes várát assecuratoriát mindenek ellen oltalmaz, meg sem károsítatunk, az imperiumi fejedelemséget, ne látassunk magyarországi palatinusnak alatta lenni és ha erdélyi fejedelemséghez jutunk restituáltassék, maradjon nálunk Szakmár. Szepest hogy kívánhatnók, ki Csákinak öröke, és azt az mely úton elvennénk azon úton eshetnék akár ki, mi is, el jószáginktúl, bajos követség, Magyarországot csak vesztébe hagvák. Panaszolkodik érsek uram az törökkel bajoskodni nem akarnak, talám alattomban egyetértnek; az vezér izenetit nem vették tréfára, de ha az töröknek mi szándéka: ő felsége kéznél létele két vármegyének, nem mulattatja el vele az alkalmatosságot. Barcsai izeneti forog elménken, ő az portára mit izent adjanak hadat melléje, az vezér ne fáradjon ki, ő az Tisza mellett tekergetni fog, római császárral békességet csinál; ne adja isten azt, ő birtoka alatt legyen az két vármegye, ha az török inditana, mi kezünknel lévén elesnék, talám azzal is garázdálkodnának belénk, vagy magoknál volna is megadnák Barcsainak, nem sokban hajtják, mihent mi az két vármegyét kibcsátjuk, az erdélyiek is kevesebbet tartanak tőlünk. Az fő vezér kijűjön, nem hiszszük, az ázsiai had fenn lévén; tatárt penig az muszka megverte, ma jüve étekfogónk Erdélyből 75 merza veszett, Karás bej is elveszett, Sorin bej fogva, ki oly ember volt, ha az hán mit végezett is, de ez ha nem állott annak, haszontalan volt; isten még azt is megadhatja, magok fognak az törökök utánunk járni; mindezekben az két vármegye dolgából is mi az nagyságod anyai kegyelmes tetszése, örömet érteném alázatosan; cancellárius uram azt is iratta Mednyánczky urammal, halasztanók, hogy már ő felségét magunk embere által megtaláltatjuk, de az úr ember is despectnek

tartaná. Igen nehezli érsek cancellarius Nádasdi uram cz követség nem magyar által van, nem is hírekkel, mikor már az német tanács elvégezte, indítani akarták, akkor lett hírek benne, most sem tudják derekasan mivel jü. Éltesse isten nagyságodat jó egészségben. Szerencs, 16. Maji 1659.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia

R. György m. p.

Baxa uramot, ha nagyságod elindítja, alázatosan meg-szolgáljuk, parancsoljon nagyságod jüjön hozzánk.

DCLXVIII.

Rákóczy Gy. anyjának. Szerencs, 1659. Máj. 22. Barcsaitúl levele jött, s embere a portárúl. Bethlenek is kiérkeztek tegnap. Lengyelországból is vett hírt: a svéd nem rekesztette ki a lengyelekkel való békéből.

DCLXIX.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1659.

Szembe voltam az követtel; ebéden is itt fenn volt; jun. most is az ázsiai rebellió fennléletét forgatja és Barcsai izenetit. Az szó sok, veleje csak ez: ő felsége az két vármegyét kezünknel nem hagyhatja; mert abból az haza romlása következik. Oblatiói ezek: 1. Minden proventusit mi percipáljuk magunk emberei által. 2. Ha restituáltatunk fejedelemségünkben, vagy csak az török furora csendesedik is, megadja ő felsége. 3. Assecuráltat az országgal, az diploma megtartatik; hol penig nem cselekednök, ő felsége hadat küld elvételére és valami expensa arra kell, rajtunk veszi meg; kegyelme nélkül legyünk el. Szakmárban 800 németet akarnak helyheztetni, 600 Kallóban, Ecsedben 150 kívánnának, akár magyart. akár németet, mint 1597. esztendőben volt. Azt is mondá, ha halasztással resolválunk, annyit téssen, mint ha megtagadnók. Ő neki meg van parancsolva, csak elmenjen; de meglátjuk, kárát valljuk. Az szó sok volt. Látjuk, csak el

akarnak nyomni, mostani gyűlésben nem szabadság szerint, per vim mindent elkövetni; az országhoz, szólaljon, nem bízhatunk. Mit tudunk tenni; noha az másik is felette veszedelmes ne legyen; mert országgyűlésre halaszt, ott confirmáltatik a diploma. Nekünk ahhoz lehetett volna bízunk, ők is arra halasztának és hogy addig ő felsége hozzá is nyúlni nem akarna. Igy azért, kegyelmes asszonyom, declarálnunk kell; az cessiót megcselekeszszük, Ecseden kívül az conditiókat megírjuk; nagyságodnak értésére adjuk. Mit tudunk tenni? nincs az egy istenen kívül kihez bízunk; isten is eszközök által cselekszik. Im nagyságodnak szóló levelet elküldtük, kit tegnap hoztak. Barcsainál levő löcsei postamester Bécsből jött.

Az követek állapotjáról nagyságod már mint gondolkodik. Az nyavalyás Stefán vajdának ha nagyságod helyt ad Munkácson, ab(*ban*) alkalmatlanság nem leszen; nekünk is esedezik nyavalyás, nagyságodnak írjunk mellette. Kostandin vajdánénak is ha helye lesz, még jobb; Barcsai pra(*k*)tikájátul nem félhetni. Éltesse isten nagyságodat jó egészségben; adja meg előbbi egészségét. Szerencs, 28. Januarii 1659.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgája, fia

R. György m. p.

DCLXX.

1659. Kegyelmes asszonyom. édes anyám.

jun. Alázatosan vettem nagyságod levelelét; az Radolt követsege is mire való, tegnap irt levelemből eddig nagyságod megérthette; mi úgy látjuk, mint Bocskai támadásakor, most is azon állapatra akarják hozni az magyar állapotot. Az isten veszesse Barcsait áruló társaival; mind ő ennek oka az isten dicsőségének romlásának. Elfelejtettük nagyságodnak megírni, Eperjестt pápisták templomot akarnak kívánni; Rákóczy László uram mondá nekik és hogy az sárosvármegyeieket arra indicálta, mind luteranusoknak, vallásunkon valóknak templomok legyen; ők is az pápisták mellett fogják; ha kiismerné őket Barna uram, talám vihetné is végben; intimálná hagy-

nának annak békét; bár Kassán is csak úgy volnánk, mint azelőtt, az pápistaságot terjesztjük. Barna uram állapotját az mi illeti, mivel ő kegyelme inkább esmeretes nagyságoddal, többet is nyom az nagyságod írása, kérése, nekünk tetszenék ha nagyságod írna ő kegyelmének. Minket még regalissal nem hittak; abból is mi nagyságod tetszése, alázatosan várjuk; külön legyen-e mi követünk, vagy együtt nagyságodéval, ezen van gondolkodásunk. Mednyánszky uramat, mivel az gyűléseken volt, ki nem rekeszthetni; ha Barna uram felvállalja, Zákány uramat is nagyságod felküldi, hárman lesznek; így talám mi részünkre külön kellene lenni, Gyulafi uramat felküldhetnők egyik mellé, kit nagyságod nekünk engedne az három közül; volt gyűléseken, tanulna is. Mindazonáltal mi alázatosan nagyságod kegyelmes akaratját cselekeszszük. Éltesse isten s állassa helyre nagyságod egészségét. Szerencs, 29. Junii 1659.

Nagyságod engedelmes, alázatos szolgálja, fia
R. György m. p.

DCLXXI.

Rákóczy Gy. anyjának. Helmece, 1659. Jul. 18. „Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint az instructiót subscribáltuk, credentiát Görgei uramnak is irtunk, adja isten, legyen hasznos.“

DCLXXII.

Rákóczy Ferencz nagyanyjának. Ecsed, 1659. Sept. 10. Egészsége felől latin levélben tudósítja.

DCLXXIII.

Az úr isten édesem stb.

1659.

Édesem, elvettük leveledet Onoditól. Ne búsulj kérlek; sept.
mi pengig, hála istennek, jó egészségben vagyunk. 11.

Az mi az fejedelmi állapotot illeti, annyira belezavarta Barcsai azt az embert, az is magát, valóban vagy reá adta volna bár isten, most ne fordúlt volna erre. Immár vagy az (*sic*) mi vesszük fel az bajos állapotot, avagy azaz ember obtineálja, mert amattúl idegenek, félvén attúl, Petki uramék többek mi árulóink állnak helybe melléje. Tudósíts, édesem, akaratomról. Bethlen János, Barcsai András, Toldalagi Mihály hétfőn mentek el török közé. Barcsait, ki azt mondja, harmadik éjszaka szökött ki, ki meg azt, benn van; nem szolgálja az szerencse, Mikes uram ott lepje, Zólyomi meghódolt, beszorították Hunyadban. Mi Hunyad vármegyét felveszszük, Dévát azzal obsideáltatjuk, magunk az nagy Szamos mellé szállunk. Úgy látjuk az két vármegyét ki kell bocsátanunk. Szekeres lovak, kik Kállóban vannak, az feketéket hagyatván Ecsedben, az többit vigyék Sárosra; tartsák ott, vagy Tasnádon; egy lovászmester legyen mellettük. Az paripákat Kállóból Majtinban tartsák ott, szénát takarékoson költvén. Szakmárban lévőek penig ellehetnek az szakmári csűrben, az udvarbíró tartsa abrakkal, szénával, ki is az jószág proventusát számunkra tartsa; mert az szakmári jószág kezünknel marad; van ott széna, abrak; annak azután praesidium fizetésére semmi gondja nem leszen, vagy azokat vigyék Somlyóra, tartsák ott. Somlyón van abrak, széna. Kállai udvarbíró, szakmári, praefectustúl dependeálnak. Hidnak jövedelmét mi percipiáltuk; erről, édesem, bővebben írunk. Ne búsulj, kérlek, édesem. Az praefectus tudósítson, mennyi gabonánk juta dézmákról, szállítsák be; az vetést végezzék el. Somlyóra is adasson vagy 200 köből búzát, tisztát vetni. Ez héten itt leszünk. Az veres ládában valamennyi török levél, Barcsai Ákos levelei, hitlevelei vannak, az ország adta két rendbeli hitleveleit páriáltatván az udvarbíróval, jó író, édesem, sietséggel küldd úgy be, becsinálván jól, kisírvék sietve katonák Kolosvárig, onnét Giláni elkisírteti. De minden leveleit beküldd, Barcsaiét. Az praefectus viseljen gondot ne immel-ámmal. Császár postája mivel jű, meghalljuk, azután parancsolunk, mint bocsássák kezéhez Szakmáit. Tu-

dósítunk mindenekről. Adjja isten, hamar lássuk egymást egészségben. Szászvárosi tábor 11. Szeptemberis 1659.

Tied, édesem, míg él

R. György m. p.

Pető uramnak több levelünket, édesem, küldd sietve Tokajban.

Külczim : Az én szerelmes feleségemnek, édes Báthori Sofiámnak adassék. Cito stb.

DCLXXIV.

Rákóczy György nejének Radnót 1659. november 5. Holnap indul. szombaton Fehérvárra megy, hettőn Szászvárosra, ott várja meg a havasalföldi s moldvai dolog eldölését. Búsul hogy okt. 27 óta Mikes Kelemenről mit se tud. Kéri küldjön be 4 pallost, »ha romlott, begyesítők vannak Váradon, megcsinálják« vagy 5 pár pisztolyt is kér.

DCLXXV.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1659.

Két rendbeli nagyságod leveleit alázatosan elvettem, Görgei uram által való látogatását alázatosan megszolgálom. Hála istennek, nagyságod szolgálatjára egészségben vagyok. Az diploma, ha jól akarnák, nem bomlana meg; de az ő szívek állását, igyekezeteket isten tudja; úgy látom, szerencse után járnak.

nov.

14.

Haller elbúcsúzek az kapitánstól; meghagytuk, Gyulai uram bemenjen Váradra. Haller csak esküszik; megtanít isten, mit cselekedjünk vele, ha vét. Az gyermeknek az jószágot kössük, arra most idő nincs; isten, az idő megtanít, talám arra is ad alkalmatosságot isten. Eddig is, ha módjok lett volna. ország törvényire nem néztek volna. Nincs jobb urat, mint istent szolgálni. Ide budai vezér csauza jüve, mi levelet hozott az országnak, Gyulai uram megküldé nagyságodnak páriáját; hirtelen nem irathatók le *(mi)* választ tén az or-

szag. Még eddig mi emberün(ket) nem bocsátották magokhoz, annál inkább nem kívánták; gondolhatná ember, csalni akarnak. Ali pasa embere is oláh, másodsor jüve hozzánk, ma érkezék, ajánlja magát; szokása szerint esküszik és hogy meg van hagyva az portárul, az legyen fejedelem, kit az ország kíván; de Szejdinek az vezérnek Barcsai 60 ezer tallért ígért csak hozza be, mert az ország mellé áll, bizakodtak azzal is, irták az árulók, hadunk megoszlott. Havasalföldében, Moldvában nincs 8000 embernél több. Ország határábúl ki ne menjünk, ha jü, harczoljunk, isten megsegít. Szeredán indúlt, úgy hozák tegnapi kimeink, ki hétfön jütt Temesvárrul el, az nap gyalogja, lövő szerszáma, kedden indúlt volna az vezér; de úgy hiszszük, ha megvitték, elérkeztünk, megtartózkodik; nem volt híre indulásunknak. De ámbár jüne, csak tudhatnók, melyik útra jü. Az hadak is, félünk. megéheznek, kiváltképen lovok. Mine vajda hadai most is törökököt vágtak le Dunántul. Konstandin vajda székeiben. Ha mi hirt hallunk, nagyságodat alázatosan fogom tudósítani. Éltesse isten nagyságodat stb. Szászvároson 14. Novembris 1659.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

Barcsai embereiben mellettünk nincsenek, talám ha Ugron András volna.

DCLXXVI.

1659. 23. Nov. költ urunk levele, melyet ifjú asszonynak
nov. Fejérvárrul irt.

23.

Mi tegnap megharczolánk az ebekkel, valóban hirtelen jöve az eb. Ilye felől is volt híre jönne, nem tudtuk mely felé szálljunk eleiben, midön meghozták csütörtökön estve, reggel megindúltunk, elejekben szállottunk, tegnap megharczolánk; az mi bal szárnyunk, gyalogunk gyalogát megveré, az ebek bal szárnya nyomula az mi jobb szárnyunkra, hol Janesó megfutamodott. úgy vármegyék zsoldosi, székelységben is; mi azt látván, hátul menénk nekik, két felé szakasztók, az budai ve-

zérre, Barsaira akadunk, azokat mi vissza vágók, sok főtörököt hullatánk el, a vezért fertály mélyföldre vágtuk vissza; az üző török hátunk megett lévén, a katona meg lévén oszolva váltig hajtottuk egyben, de a mezei hadnagy része a török t vágón a jobb szárnya hadunknak tatván, mi vagy másfél száz lovas egyben verénk, arczczal jöven reánk. az üzi, néki akaránk menni. kit egynehány dragonnyal meg-lövöldöztetők. Ha úgy akarják vala mindnyájan mint egynehány, megverjük vala azt is, mert bizony kétszer futamék meg, de az megindulván, az elegy belegy had, a török nekünk fordula, megüzé, de csuportot vervén, nem mert belénk kapni, megfordulván egynehányan mozognak, elállá ezt a mi győzedelmes hadunk, vélvén mi vagyunk hátul vette, a győzelem annyiban maradt az ebeknél: hat lövő szerszám, hogy oda marada. A gyalogban lött kár omnibus computatis lovassal, hat hét száz ember ha marada el, de ő benne bizony két annyinál is több mind a jova peng.

Az ő lövő szerszámát is Ebeni uramék elnyerték volt, mi az hadat egyben vervén, jöttünk hálni Szászvárosra. Im most érkezénk ide estvére öt órára, az ország hadát egyben gyűjtjük, moldvai havasalli hadakért küldtünk, fizetett hadunk megvan, új is érkezett. Marosvásárhelyhez szállítjuk, székelységet rablásra ígerte Barsai Isvánt híván segítségül, hozzájak látunk, tudjuk erejét. Nemzetes ember közülünk nem vészett, Vér Sigmund, Ibrányi Ádám (ezt nem tudjuk bizonyosan). Az praefectust elfogták, hadnagy sem vészett, török zászlókat nyertünk. ők is a mienket, a vezér boncsokját is elnyertük vala.

Egykorú a fejedelmi irodában készült másolatról.

DCLXXVII.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

Havasali győzelem felől mit ír az vajda, im alázatosan nagyságodnak elküldtem, ma hozák; irtam az vajdának. Gaudi uramat küldje ki, ezen essünk által; istent híván segít-

1659.

nov.

30.

ségül, személyünk szerint is úgy melléje mehetünk, isten boldogítván dolgunkat. Konstandin vajda kiérkezett, közel négy ezered magával: azokkal is többülünk. Még az ellenség erre nem nyomult, tartóz(*kod*)va cselekszik. Az hadak gyűljenek, mindenfelé elküldtünk. Fizetett hadunk megvan s bizony kevés kár benne; úgy is feles jött; mi csak gyalog hiával vagyunk; az pórhad híret hozák, felesen jüttek be. Illyén az mely szabad jó gyalog 400 volt, megvan, elérkeznek. Oda fel eddig nem irtam, im most iránk; Sárosrúl megvigyék, parancsoljon nagyságod. Éltesse isten stb. Radnóton. 30. November 1659.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája fia,
R. György m. p.

DCXXVIII.

1659. Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

decz. Bari uramtúl alázatosan elvettem nagyságod levelét;
13. tegnap előtt nagyságodnak irtam; de talám leveleim későbbre jutottak kezéhez. Nagyságod szolgálatjára most is egészségben vagyok. Az két vármegye felől mit irnak az követek, alázatosan elküldtem nagyságodnak; mit cselekedjem, nem tudom; város nagyságod anyai kegyelmes tetszésétül is. Ha igaz, császár hadát megverték Stettin alatt; derekason lesz ő felsége baja, hova fordítsa hadát. Váraztattam Bari uramat, hírem ha érkezik az ellenség felől. Batka Mihályt tegnap előtt bocsátók el 26 lóval nyelv fogni, ha lehet; ha az nem. hírhozni. melyre megyen az eb; — még nem jüve meg, úgy hisszük talám elfordult. Holnapi megyesi gyűlésre kevés ember megyen. Az székelység izent, mentest felül mellénk; csipkedik is az ebeket. Farkas Dániel, Ferenczék vesztegetni akarnák Udvarhelyszéket; de nem vihetik végben, csak egy szín lóval sem mentek árulónk Barcsai mellé. Mikes uram tegnap mene el 800 lóval, melléje vegye az székelységet. Mi az vármegyéket holnapra várjuk. Aranyasszék már felült; indulunk az ebek után. Gaudi uram ma egy hete Fogarashan volt; alig vár-

nők, felőle hirt hallhatnánk. Az török igen megkényszeredett, lovat szekereket hagyják. Toldalagit Beszterczére be nem bocsátották, se feleségével szembe legyen. Mihent hírem érkezik, alázatosan nagyságodat tudósítom. Éltesse isten nagyságodat egészségben. Kolosvár 13. Decembris 1659.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgálja fia,

R. György m. p.

Az török Megyestül megindult. Im mit ír Haller János. elküldtem nagyságodnak. Gaudi uram eljött, csötörtökön Sebesinél volt; melyre jü, nem tudhatjuk.

DCLXXIX.

Lorántfi Zsuzsanna Báthory Zsófiának Sárospatak 1659. dec. 5
 »mi mennyi búsulással vagyunk nem tudván kegyelmed is mint és hol
 vagyon, kegyelmednek meg nem írhatjuk.« Kéri tudósítsa unokájáról s
 fiáról, kitől hozott ugyan levelet váradi katoná, de abból semmit nem
 érthetett.

DCLXXX.

Kegyelmes asszonyom, édes anyám.

1660.

16. írt nagyságod levelét alázatosan elvettem ez estve
 késen. Nagyságod egészségét örömmel értem, isten sokáig él-
 tessze, szibül kívánom. Én is az nagyságod szolgálatjára egész-
 ségben vagyok mind ennyi alkalmatlanságim közt is. Az ellen-
 séget semminek nem tartom, kegyelmes asszonyom; de fele
 ségem Balásfalván létele nem sietteti az ebeket, se abban
 félelem nem lehet; az ünnepen együtt leszünk, igen megpusz-
 tult Balásfalva, ha akarnók, sem lehet ott. Szebeni árulóknak
 nem hiszünk; egy hete múlt hétfün nem jüttek ki belőle, fog
 köztök lenni valami egyenetlenségnek (*sic*); az ebek tegnap
 hajnalban jüttek vala ki; mi is kimentünk; Apagi zászlotar-
 tója vesze el, jó reggeli égett bor miá egy egri gyalogja, Fe-
 keté János ónodi vicehadnagy sebesedék kevésbé; ő benne

marcz-
24

az ebekben egynéhány vesze, visszaveretők. Az Czeglédi, Verebélyi katonáiban feles ment ki, elbirták magokat, nagyságod híre nélkül az kiszökött katonákat beirták, szabadon vannak. Nagyságod parancsoljon mégis, alázatosan kérem beindítások felől. Semmi hírem nincs. Éltesse isten nagyságodat. Tábor 24. Martii 1660.

Nagyságod engedelmes alázatos szolgája, fia,

R. György m. p.

Az mi az Váralyai uram dolgát illeti, hírünk nélkül adott szót, Ecsédben maradni nem akar; nagyobb oka felesége fog lenni. Sellyei uram jü be.

Függelék.

I.

Georgius Rakoczy, Dei gratia. stb.

Illustrissime Princeps, fili noster charissime. Salutem stb. 20. die praesentis nekünk irott leveledet vevén, értjük, hogy az posták késedelmes járása az rosz postalovak miatt esik, kiből a váradi birák mentik avval magokat, hogy kevesen voltak miatt jobbakat nem tarthatnának, de csak meghagyjad nekiek, jókat tartsanak, mert ha fogyatkozás esik dolgainkban, megbúsulnak érette. Értjük azt is, hogy beszél-lik császár hadának megveretését, de nem volt derekas harczok. Hogy Váradra igyekezel, azt mi is javaljuk, jobb is ott lenned. Az Csákinéval jött jesuitára vigyázásod legyen, merre fordul. Értjük, hogy oda nagy hó és kemény üdő vagyon, de itt elmene az hó, mert nagy eső lön egy nap s két éjjel. Az lengyel úr mit írjon látjuk, s nekünk a tetszik, kövesd meg böcsülettel, mentsed azzal magadat, még sem hete, sem holnapja igen sok el nem múlt feleségeddel való lakásodnak s illetlennek látod jószágát már eladnod, ha oly szándékokot leszen, hírré teszed; s ezután is a mi tetszésünkből el nem adjátok, hanem eltelve az árendának ideje, az feleséged anyja venné kezéhez, s tartana egy emberséges gondviselőt

benne, adnátok könnyebbséget a jószágnak, hadd épülne, bár az te feleségednek neve alatt dirigáltatnék az jószág s venné az öreg asszony a proventusát: vaj ki szép dolog, mikor embernek idegen országban is jószága vagyon. Ledniczének egy fillér proventusát nem látjuk mi, de akarjuk, hogy ott is vagyon, lehetetlen az királytól tekintet nem lenne könnyebbitésére, kiről könnyű volna meg is találni a királyt. Az mi az vajdához való küldésedet illeti, megcselekedheted mindeniket, kiknek ha ajándékot küldesz, olyat küldj, kivel tisztességet vallhass — Cui in reliquo stb. Datum Albae Juliae, die 24. novembris, anno 1643.

G. Rakocy.

Külczim : Illustrissimo Principi Georgio Rákóczy sat.

Kivül (Ifju Rákóczy Gy. kezével) 26. die Novembris, 1643. in Várad Palatics estve 5 órakor.

II.

Rákóczy György fejedelem végrendelete.

Meggondolván az úr istennek amaz igen igaz, változhatatlan mondását: por vagy s porrá kell lenned, én is, mint halandó s óráját nem tudó ember, nem akarván utolsó órámra az én rendelésemet beteges és fájdalmas, erőtelen állapotra halasztani, hanem most az én irgalmas, kegyelmes istennemnek igen kegyes engedelmeiből túrlhető egészséggel s ép elmével birván: akarom, hogy az én istennemnek nagy, kibeszélhetetlen, minden érdemem nélkül velem tölt sok szép áldásiról, szerelmes, édes feleségem, kivel az vénségre is tisztességesen, egyenes, igaz szeretettel érkeztem s engem még eddig meg nem búsíta, gyermekim között is holtom után való dispositionomat végbe vigyem.

Mindeneknek előtte azért áldom és dicsérem az irgalmas istennek nagyságos, méltóságos, felséges nevét, ki az eleimet kicsinből nagyra s engemet is az ő ingyen való irgalmából igaz idvözítőnk evangeliomi vallásában engede születnem ez nyomorúságos mulandó világra, nemcsak ép kézzel, lábbal, elmével, de még külső jókkal is annyira megáldott, hogy azt az

nemzetem közül senkivel ez ideig azt nem cselekedte, arra is erőt, segítséget és értéket szolgáltatván, az idegen nemzetek köztök (*e helyett* : között) is kedvességet szerezvén, mind az ő isteni tiszteletinek terjesztésében, oltalmazásában, (*mind*) az én szegény, elpusztult, s fogyásra jutott hazám s nemzetemnek is segélnem engedett volt és életemnek minden idejében kegyelmes irgalmas gondviselőm lévén, sok gonosz akaróimnak bosszúságokra előmenetellel látogatott s azoknak uraságok alá nem adott, sőt ápolt, az ő jó tetszése szerint azoknak személyét kevesétette s engemet megtartott és az rendelkezésének is végben vitelére reá segített; bizván azért igaz hitünk által az én Jézus Krisztusomnak érettem keserves kínszenvedésében, drágalátos szent vére ontásában; ajánlom lelkemet az ő szentesítés kezében, testemet az földnek az jövődő feltámadásnak bizonyos és csálhatatlan bizó, erős reménységgel, hogy az én szemeimmel meglátom az jövődő ítéletben az én érettem szenvedett édes Jézusomat és lelkem testemmel egyesülvén az örökké való boldogságban minden idvezülendő hívekkel együtt amaz örökké való hazát, így en énekelvén: szent, szent, szent az ő neve mind örökké. Ámen.

Édes atyámfia, szerelmes feleségem, tégedet is az úr istennek gondviselése (*alá*) ajánlak; az a mindenható isten, ki oltalmazásod volt, az én holtom után is mutassa meg rajtad úgy az ő áldását s oltalmazását, élhess az ő tetszése szerint idvösséges, csendes, nyugodalmas életet minden háborgatóid ellen, ha kik találtatnának is, és szégyenítse meg azokat, téged pedig magasztaljon fel azoknak bosszúságokra. Nekem pedig megbocsáss, ha mit együtt laktunkban vétettem volna is; mert én is csak ember voltam; arról bizonyosságot teszek az isten s az ő szent angyali előtt, mitől fogva az úr isten összevezetett bennünket, se szebbet, okosbat, gazdagabbat s akármilyen dicséretre méltó személyt nálodon kívül nem láttam, néztem, s hozzád igaz tökéletes szeretettel voltam. Köszönöm édesem, az te én hozzám való igaz szeretetedet is, kit mind jó s gonosz állapotomban bőségesen te hozzám bőségesen megmutattál, kiért az mennynek, földnek teremő istene mind lelkedben, testedben áldjon meg s jövődőben is az örök dicsőség-

ben egymással egyesítve is dicsérhessük az mi jó istenünket. az úr Jézusért adja úgy.

Titeket is Rákóczy György és Sigmond, kedves fiam, ki engemet soha meg nem búsítottál, ajállak az mindeneket bölcsen igazgató úristennek oltalma, gondviselése, szárnyai alá, legyen az úr tivéletek is úgy, az mint én velem volt, kit bizonynyal ígérhetek is, csak az úr istent féljétek, szent tiszteletét két kézzel oltalmaztátok s terjeszszétek, mind világi javaitoknál azt feljebb becsüljétek, s oltalmaztátok s érte szenvedni, mindenre készek legyetek.

Igaz és egymást értő, atyafiúi szent szeretetbe éljétek, az anyátokat megböcsüljétek, szavát fogadjátok. semmivel (úgy áldjon meg az isten benneteket) meg ne búsítsátok, szomorítsátok s tőle hallgassatok. Megtapasztalt igaz híveiteket, jámbor szolgálókat megbecsüljétek; az igazságot szeressétek és kövessétek, az szegén községet is istenesen s mind alatta-tok valókat igazságosan birjátok és igazgassatok: kinek-kinek, az mennyire az gyarló természet engedi, kinek-kinek az ő igazságát adjátok meg. Én benneteket isteni félelemben, jó erkölcsben igyekeztelek az anyáttal együtt nevelni, oktatni, tanítani s jó állapotban hagyni. Kérlek az istenért benneteket s atyai hatalmanommal pedig igen parancsolom, mindenekbe s mindenekhez viseljétek úgy magatokat és éljétek úgy, hogy ha szinte az én holtom után való böcsületemnek őrzői, cselekedetimnek az miben istenesek sjók voltak követői, őrzői nem akarnátok is lenni, az nagyatyátokéra s böcsületes nemzetünk hírére nevére s az magatokéra is legyen tekintetetek, és ne legyetek elvesztői, megmocskolói, hanem inkább nevelői, az miben az úr isten nektek is módot fog mutatni.

El is hittük bizonynyal, titeket is megáld az isten, ha azt követitek s megtartjátok: concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.

Kegyelmeteket is, egyházi tanító uraim, mind közönségesen együtt egygyen, mind mellettünk forgolódókkal együtt, sőt az egész szent gyülekezetet az én nemzetembe letelepített, istennek minden fiait, leányit, igaz hitbéli társaimat, az úr Krisztusbéli atyámfiat (*kérem*) nekem mind(*en*) fogyatkozásomat megbocsássa kegyelmetek, támasszon az nagyha-

talmú isten az én holtom után is mind igaz evangéliuma, idvezítőnk hitének, vallásának oltalmára, szegény elpusztult, fogyatkozott s elkevesedett nemzetünk szabadságának is őrzésére olyakat, kiknek vigyázások, serény gondviselések által, ha szinte nagyobbra nem terjedhetne is mind lelki testi szabadsága, ottan csak az mostani(t) őrizvén, tarthassák meg. Intjük az istenre s kényszerítjük is lelki üdvösségére kegyelmeteket, legyen vigyázó, serény, oktató, egymás értő, egyesek, okosak, szemesek, mert félő, az első tévelygések az utolsó gyászok ne legyen, ha ezt nem kezdené kegyelmek követni.

Ti is, tanácsúr hiveink, az országnak minden rendbéli lakosi, jámbor, igaz, becsületes, minden rendbeli hű szolgálóm, kicsintül nagyig, énnekem megbocsássatok, és az én fogyatkozásimat megengedjétek, mert hol néha az kevés érték, előre való vigyázás és jövőndökre is való elmélkedésünk miatt, ha mindenekben elég nektek nem lehettem is, ugyan voltam az miben lehetett s böcsületetek volt nálam; sokakat közületek mind atyámfiait barátunkat úgy tartottam, tractáltam, tulajdonítsátok az idegen nemzet torka töltésének és az szegény hazára való közönséges vigyázásunkra nézve is ebben *(itt harmadfél sor írást maga Rákóczy törölt ki)*.

Kegyelmeteket is ajáljuk az nagyhatalmú isten gondviselése alá, kérvén közönségesen kegyelmeteket, ha szinte Rákóczy György fiunk meg nem tudná is adni az kegyelmeknek böcsületét s úgy nem kezdi kegyelmeteket igazgatni, jó tanácsával élni s az szegény hazára gondot viselni (kit nem remélünk) magáért, jó hire-neveért, megmaradásáért, az miben illendő, legyen tekéntete az mi, kegyelmekre való sok gondos *farad(ságunkra)* szolgálatunkra, mire elég bizonyosság az úr, az éjet is mi azért nappá tettük és úgy szolgáltuk ezt az szegény hazát, kegyelmeteket, kirúl való bizonyosságot tegye meg jó lelkiesmérete kegyelmeknek; kegyelmek is pedig, böcsületes tanácsúr hiveink az istenre s lelkek üdvösségére kényszerítjük, igazgassa úgy jó tanács adásával, ne ifjú, ha(nem) vén fejedelme lehessen, értékére, ítéletire s jó censurájára nézve s azbéli hivatalát is végezhesse boldogúl el és az világi napok határát is, idvösséges véggel rekeszthesse be. Amen.

Kényszerítelek, édes atyámfia, szerelmes feleségem s édes

gyermekim s mind azokat, kiknek az mi testünknek tisztességes eltakarítása incumbálni fog, az lelketek idvösségére, igen nagy pompával, ezüstös aranyos készített koporsóba ne tegyék, semmi ezüst rajta ne legyen, se kívül se belől. Zászlóm az több fejedelmekénél is tisztesebb s pompásabb ne legyen, hanem inkább, az nekem illendő lészen, az szegény Bocskai Istvánénál s annál inkább az szegény urunkénál alacsonyabb legyen. Kimulásunk napjától fogva számlálván ad summum 3 avagy 4 hét alatt testemet eltemessétek; mert én azokhoz valót az zászlón kívül mindeneket készen tartok; az én testemet ólom koporsóba ne temessék, hanem meg vagyon ciprus fából csinálva s tegyék abban, rajta semmit ne fessenek. Egy fejrő kövű majszer dolmányunk, szederjes posztó nadrágunk, az mint szoktam volt viselni, azon is arany kapocs ne legyen, egy kevésbé kopasz fejemben egy tisztességes fekete süveg, abban is, az lelketekre kénszerítlek, semmi módon semmi egyébféle ezüst, arany azokon is több ne legyen; nem pompával, ezüsttel, aranynyal akarunk mi menni az isten irgalmasságát kérnünk személye elében állani, hanem igaz hitünk által az Jésus Krisztus drágalátos vérével érdemes confessióban akarom lelkemet testestől paradicsomba bevitetni.

Lovain öltözete s egyéb eszközök csak mind együgyűek, de azért illendő böcsülettel legyenek; kinek elrendelését az én szerelmes atyámfia s gyermekim után az én igen meghitt böcsületes s megpróbált hívemre, Kemény János uramra, utána főszállásmesterünkre s Huszár Mátyás főlovászmesterünkre bizzuk.

Az mely tanítóim mind az kimenés alatt, menések idején s az templomban is testem felett fognak prédikálni, az istenre, lelkek idvösségére kénszerítjük őket, minket semmivel ne dicsérjenek, ne commendáljanak, semmi szent patriarcha próféta s evangelista, sem egyéb szent emberek nevét reánk ne ruházzák, azokhoz minket ne hasonlitsanak; tudják az emberek az én életemet, magamviselését, én csak ember s egy igen gyarló ember s eredő vétkes életű voltam; ezt jó lélekismerettel megmondhatják, isten tiszteletéért, oltalmáért, terjesztéséért, hazám szabadságáért bizony sem életemnek, sem értékemnek, böcsüлетemnek, híremnek, nevemnek soha nem

kedveztem s ha az én istenem tiszteletének félelmére, szabad gyakorlását terjesztésére nézendő alkalmatosságokat vihettem volna végben, az mint az lelkem, szívem szomjúhozott és kívánt, koldulásra is reá adtam volna magamat. Míg az testem az föld színén leszen, az megnevezett idő alatt minden nap kétszer legyen prédicatio.

Mikor az háztúl meg akarják testemet indítani, az tanító azt az textust vegye fel T. T., abból tegyen tanítást.

Az ki penig az templomban teszen tanítást, az meg azt T. T. Nemzetünk eredetét és annak növekedését mind az én időmig megtalálják pataki könyveim között; azt megteként-hetik, ki kicsin volt ugyan, de jóhírrrel-névvel virágzott, ki nek csak emlékezete is indítsa az én gyermekimet is, hogy ők is azt el ne veszítsék, mocskolják. Hova temessék testemet, azt már nemcsak elrendeltük, de meg is mutattuk és monumentumunk faragásához is hozzáfokzöttünk s ha életünkbe el nem végeztethetjük, végeztesse el Rákóczy György, úgy, az mint mi kirajzoltattuk; melyet mi úgy rendeltünk, hogy ha az nagy úristennek bölcseséges megmérsekelhetetlen tanácsa azt kívánná, hogy az édes feleségünknek is életét itt benn kellene elvégezni (kit ha az ő neki is úgy tetszenék, azt is javallanám), ő is mellém temettethessék; mivel bizonságom az isten, ha ő elébb meghalt volna is nálunknál, de mi soha mást nem vöttünk volna.

Az mely egyházi személyek testem felett prédikálnak, mig az földszinén (*maradunk*), mindeniknek per diem adjanak T. T.

Az temetés napján az ki nek tanítások lesznek mind az háznál s az templomban, adjanak T. T. egyiknek-együknek.

Az odagyült tanítórendnek T. T.

Az deákoknak T. T. közönségesen.

Az szegény koldusoknak T. T. idem.

Az harangozóknak T. T.

Az fejeárári alumnusoknak T. T.

Privatusoknak T. T.

Püspök uramnak T. T.

Csulai uramnak T. T.

Bisterfeldius uramnak T. T.
 Megyesi uramnak T. T.
 Fogarasinak (*t. i. a fogarasi papnak*) T. T.,
 dévainak T. T.,
 vinczinek T. T.,
 balázsfalvinak T. T.,
 görgényinek T. T.,
 szamosujvárának T. T.,
 gyaluinak T. T.,
 deésinek T. T.,
 kövárának T. T.,
 várának T. T.,
 jeneinek T. T.,
 székelyhidinek T. T.,
 élesdinek T. T.,
 nagybányáinak T. T.,
 szakmárának T. T.,
 ecsedinek T. T.,
 munkácsinak T. T.,
 sárospatakinak T. T.,
 kállainak T. T.,
 tokajinak T. T.,
 borsóinak T. T.,
 újhelyinek T. T. (*Jegyzet: ezen szó el van törölve.*),
 szerencsinek T. T.,
 vadászinak T. T.,
 ónodinak T. T.,
 kassainak T. T.

Az nagybányai scholához,
 szakmárhoz,
 ecsedihez,
 munkácsihoz.
 újhelyihez.
 patakihoz.
 tokajihoz,
 szerencsihez.
 ónodihoz,

kassaihoz,
 kállaihoz,
 szepesihez,
 rimaszombatihoz,
 fülekihez,
 szécsénihez,
 gyarmatihoz,
 palánkihoz,
 nógrádihoz,
 lévaihoz,
 újvárihoz,
 nagyszombatihoz,
 nagygyőrihez,
 komáromihoz.

Az nemes országnak, derekas szükségére hogy megtartassék, hagyunk T. T.

Az váradi vicekapitánnak és vitézlő rendnek T. T. egynek-egynek T. T.

Főnek (*t. i. kapitánynak*) jenei T.T. egynek-egynek T.T.,

székelyhidi T. T. idem

idem dévai T. T. idem

szamosujvári T. T. idem

idem kővári T. T. idem

fogarasi T. T. idem

bánnak lugasi T. T. idem

Bőjti Istvánnak s katonáinak T. T.

Nagy Ferencznek s katonáinak T. T.

Lővei fiának s katonáinak T. T.

Az udvari hadnagyoknak s katonáknak T. T.

Kornis uramnak T. T.

Haller uramnak T. T.

Rédei uramnak T. T.

Kemény János uramnak T. T.

Betlen Ferencz uramnak T. T.

Huszár uramnak T. T.

Sulyok uramnak T. T.

Orbán Ferencz uramnak T. T.

Gyalog kapitánnak T. T.

Gyalog hadnagyoknak T. T.

Az magyar gyalognak T. T.

Német kapitánoknak T. T.

Az gyalogságnak T. T.

Vicelovászmesternek T. T.

Konyhamesternek T. T.

Főszállásmesternek T. T.

Vicének T. T.

Az cancelláriánkon szolgáló deákoknak közönségesen T. T.

Nevezet szerint T. T.

Főszakácsnak T. T.

Az konyhaszolgáknak.

Szakácsoknak T. T.

Lovászoknak T. T.

Kocsisoknak T. T.

Ajtónállóknak T. T.

Asztalnoknak T. T.

Étekfogóknak T. T.

Bejáró inasoknak T. T.

Ugyanazoknak, kiknek mi nem fizetünk T. T.

Az gazdasszony fő hokmesterének T. T.

Hokmesterné asszonynak T. T.

Leányasszonyainak T. T.

Étekfogóinak T. T.

Inasinak T. T.

Ajtónállónak T. T.

(Itt másfél lap üresen van hagyva.)

Mivel énnekem az atyánról maradt jószágom vala. ugyan arról az én boldogúl idvözült szerelmes atyám testamentomot tett volt in anno T. T. Én arról semmit sem disponálok és az ellen még csak semmit sem akarok feltartani, azt én csak abban hagyom.

Magam keresménye kétfélék: uraságom- és fejedelemségembeliek, kiket én az én szerelmes feleségemmel együtt s még penig pénzen és az övéből nagy részént kerestem; azért

valamig ő él, minden keresett magyarországi jószágaimat neki hagyom, olyan módon, hogy az ő holta után Munkács, Ecsed, Regéc száljon Rákóczy Sigmondra, és utána fiúágon minden maradékira, kik az én vallásomban állhatatosok, tökéletesek, megmaradandók lesznek, ha ellenben arról elállana, maradjon annak része arra, az ki abban megmarad, az fiúágon deficiálván, száljon az szerént az bátyja Rákóczy György fiúágon levő maradékira, az felülspecificált conditio szerént, ha pedig fiúágon mind ketten deficiálnak, kit az isten távoztasson, maradjon az leányágra, azokra mégis, az kik az én vallásomban meg fognak maradni; alioquin száljon T. T. maradékira, az kik azok közül az én vallásomban találatnak lenni; ha azok közül nem lenne az én vallásomon, T. T.(re) száljanak, ha olyan sem T. T.(re).

Tokaj legyen R. Gy. (*Rákóczy György*), még isten élte, azután is fiúágon levő maradékié jószágostúl; de csak azoké, kik az én vallásomban meg lesznek állhatatosan maradvá; az ő fiúága defectusa után R. Sigmondé s fiúágon levő maradékié; kit az isten távoztasson szent fiának érdeméért, ha fiúágon deficiálnak, az leányágé, kik az én vallásomban meg fognak maradni s azoknak maradékié, az conditio szerént; ha pedig az én vallásomról mind fiú s leányág elállana, legyen T. T. s maradékié, azon conditio alatt, ha olyan nem találtnék T. T.

Mivel Sáros-Patakot is én újabban kerestem, szép summa pénzt is adtam érte, míg Rákóczy Sigmondot az isten élte, azt is ő maga bírja; holta után az bátyja; ha tovább élne, legyen övé, holta után mindkettő maradékié, istenesen, igaz atyafiságosan együtt osztozzanak vele; de az feljebb megirt conditio szerént.

Az tarczai pénzen vött ház és szőlő örökségem, az tokaji hegységen szőlőnk Rákóczy Sigmondé legyen s maradékié az feljebb megirt mód szerént; az úristen gyermekekkel áldván meg őket, ha melyiket isten előbb kiszólitaná, az másikat annak maradékját, az kit közülök isten megtartana, az vegye keze alá, oktassa, tanítsa istenesen, kegyesen s jó erkölcsben, tiszta életben s lelke vesztése s minden jószágomból (*való*) kirekesztése alatt szegényt az én igaz vallásomban nevelje fel.

Valami készpénzem, aranyom, ezüstöm, tallérom, katonaszerszámom talám az én holtom után az munkácsi belső tárházban leszen. az kikről mind végeztem, hacsak mind az én szerelmes feleségemre s Rákóczy Sigmondra nem hagyom, az külső tárházbeli(vel) (ha az idő alatt be nem hozatnám,) Rákóczy Györgynek hagyom, ő neki adja meg az édes anyja és öcsce; erről is leszen igaz végezésem kezem írása és pecséttem alatt.

Készpénzt R. Gy.(nek) hagyok T. T.

Minthogy az én holtom után Szabolcs, Szakmár vármegyét ketten éltekig bírhatják római császár ő felségével való végezés szerént, akarjuk és rendelést teszünk, hogy az két vármegyét ám igazgassa ugyan R. Gy. de ő utána az öcscsétől dependeáljanak s neki az szakmári tisztek szintén olyan hitesek legyenek, mint Rákóczy Györgynek, szabadoson parancsolhasson, ott is szállhasson, valamikor akarja s az bátyja ő általa igazgassa is s keze legyen Rákóczy Sigmondnak rajta.

Mivel penig Rákóczy Györgynek az mi holtunk után Székelyhidat az öcsce kézben tartozik köteles reversalisa szerént eresztetni, akkor az öcsce is bocsássa az bátyja kezében Gyalút az hozzá való jószággal, excepto Monostor fele az hozzá való jószággal együtt, Zsúk és ahoz való birandó jószág Rákóczy Sigmondnak maradván.

S noha Élesdet is Rákóczy Sigmondnak kellenék az bátyjának adni, mindazáltal azt hagyjuk Rákóczy Ferencznek, unokánknak, — mindkét ágon levő maradékinak, valakik az mi vallásunkban meg fognak maradni, — kinek nevét is mi adtuk s az hozzá való zálogban levő jószágnak kiváltására hagyunk T. T.; mely jószágnak jövedelmét az atyja neki meggyűjtse, tartsa s ha az nagyhatalmú isten 20 esztendőskorára neveli, mind az várat s hozzá való jószágot az atyja ereszsze kezében s az addigi proventust is az szerént, ha penig az igaz ítéletű isten Rákóczy Györgynek azt meg nem engedné érni, az öcsce vigye azt végben; ha az sem, T. T. Ha pedig, kit az felséges isten eltávoztasson, Rákóczy Ferencz deficiálna s Rákóczy Sigmondnak maradéki lennének, úgy mégis életben lévén, szálljanak azokra sub conditionibus supra specificatis.

Lóna legyen T. T. ha azok is megmaradnak az ő aty-

jok vallásában; ha pedig azt elhagynák, legyen T. T. maradékié az conditio szerént.

Bácsot hagyom az én böcsületes, hűségben megaggott hívemnek T. T. s fiú ágon levő maradékinak, ha megmaradnak atyjok vallásában, hanem arra fizessenek az lányágnak ea conditioval (*sic*) f. fl. 6. (*igy*) hozzá való istenesen birandó jószággal együtt.

Sajó-Keresztúrt, Berentét, szikszói, bényei, ónodi hegyeken pénzen vött szőlő örökségeket is R. S. fiúknak hagyjuk az anyja után.

Örményes rendelése (*üres hely*).

Gernyeszeg rendelése (*üres hely*).

Ezüst holmi rendelése (*féllap üresein hagyva*).

Köntösím rendelése (*utána féllap üresen hagyva*).

Lovaim rendelése (*utána féllap üresen hagyva*).

Katonaszerszám rendelése (*utána féllap üresen hagyva*).

Báthori Sófíának rendelt jók, ha megmarad az mi igaz vallásunkban T. T.

(Az eredeti fogalmazvány mely 8 ívrét, s melynek 6 utolsó lapja üres, s egészen I. Rákóczy Gy. saját kezeirása, — a vörösvári gróf Erdődy-féle levéltárban őriztetik.)

II.

Lorántfy Zsuzsánna végrendelete.

Atyának fiúnak és szentlélek istennek nevében.

Én Lorántfy Susanna az néhai méltóságos fejedelemnek, tekintetes és nagyságos öregbik Rákóczy Györgynek, Istennek kegyelméből Erdélyországnak fejedelmének, Magyarország Részzeinek urának és székelyeknek ispánjának megmaradott özvegye:

Szünetlenül gondolkodván ez világnak állhatatlanságáról és az emberi életnek hamar folyó elmúlásáról, úgy vagyom, ennek előtte is töttem vala bizonyos dispositiókat. De holott az emberi gondolatok, az bölcsnek mondásaként csak elmúlандók és egyedül csak az Úrnak tan(a)csa állandó; ő szent fölsége az ő megvizsgálhatatlan ítéletiből az én szerelmes és

kedvem kereső fiamat, Rákóczy Sigmondot (kit nagy rész jószágomban immediatus successorrá tettem vala) holtig való keserűségemre szemeim elől elvevé: annak okáért azon előbbeni testamentomomat annihilálok és helytelenné tészem, végső testamentomomat és utolsó akaratomat ekképen rendelem:

Legelsőben is adok nagy hálákat az mindeneken szabadoson uralkodó szent istennek, hogy engemet az ő nagy és véghetetlen kegyelméből, az ő személyének hasonlatosságára teremtvén, keresztyén szülék által ez világra adott, és gyerme(k)ségemtől fogvást minden én érdemem kívül lelki és testi javaival meglátogatott, és ilyen szép élemedett időre juttatván minden nyavalyáimban és háborúságimban kegyelmesen gondomat viselte, sűrű szomorúságimban vigasztalóm volt s legfűképen pedig, hogy az ő ismeretire vezérlett, az ő szent fiának, az Úr Jézus Krisztusnak halála érdeméért az ő anyaszentegyházában és választó serege köziben számlált, és az örök életben örökösített: mely kegyelmes uramnak, istenemnek, ki az ő szent fiával és vigasztaló szentlélekkel egy bizony örök Isten kezében ajánlom lelkemet, hogy az jövőendő feltámadáskor testemmel egyesülvén, melyet igaz hittel és erős reménységgel várok, ő szent fölségét színről színre láthassam és az megboldogúlt szentekkel az örök dicsőségben vég nélkül magasztalhassam. Amen.

Világi elmúlándó minden névvel nevezendő javaimat pedig, akar östül maradtak légyenek azok, s akar pedig melyeket Istenben idvözült urammal kerestem, vagy halála után magam szerzettem volna is, és ha melyeket ezután szerezhetnék is, mind Magyarországon s mind Erdélyben akar res mobilisek, s akar immobilisek legyenek azok, kiket tudniillik másoknak nem hagytam volna, vagy ezután is nem hagynék hagyom az én fiamnak, Rákóczy Györgynek, Erdély országnak fejedelmének és mind két ágon lévő maradékinak; de elsőben az fiúágon levőknek, azoknak defectusok után pedig az leányágnak az donatiókban engedtetett libera dispositióm szerint, valamíg azokban csak egy ág fennmaradna is.

Rákóczy György fiam és mindkét ágon lévő maradéki (kiket isten messze időkre terjeszsen) defectusa után (melyet Isten szent neve dicséretiért távoztasson), hogy az én javaim

és keresett jóságim rendeletlenül ne maradjanak, minthogy az boldog emlékezetű harmadik Ferdinandus császár és magyarországi koronás király urnunktól ő felségétől azokról való donatiókban libera dispositiōm engedtetett, azért azokról teszek ilyen rendelést:

Sáros-Patakot jóságával együtt, melyen mindenestül háromszázezer és tizenháromezer forint vagyon, az épületen és munitiókon kívül megnevezett fiam és mindkét ágon levő maradéki defectusán hagyom az egész nemes Magyarország, úgy, hogy sem ő fölsége fiscusa, sem más akárki valamely szín és fogás alatt, az nemes országtól el ne vehesse, szakaszthassa, valamig az felül specificált summát az épületnek és munitióknak árával az nemes országnak le nem tennék érette, hanem az nemes ország rendeljen egy felföldi lakos jó és istenes conscientiájú, helvetica confessiōn lévő jó, zálogos, industriusus administratort, az ki jó instructiōval ezen Sáros-Patakot jóságostól, expertus udvarbíró és számtartó által adminisztrálja; proventusát szedje, meggyűjtse és esztendőnként nem más ususra, hanem ezen felföldön lévő végházbeli magyar, és nem más idegen nemzethől álló vitézlő rendnek segítésére, egyet értvén az ő fölsége mustra és fizető mesterével az ország rendelkezéséből erogálja, és azon perceptum és erogált proventusról Kassán a felföldi generalis, egri káptalanbeli nagyprépost és ezen felföldön lévő tábla assessor, ismét Abaujvármegyei, Zemplén- és Sárosvármegyei viceispán előtt esztendőnként igaz számot adjon; hogy ezen proventus ne dissipáltassék, se ne evanescáljon, hanem az rendelt ususra és ország oltalmára convertáltassék.

Tokaj várát jóságostól fiam és mindkét ágon levő maradéki defectusa után hagyom ő fölségének, az magyarországi koronás királynak és fiscusának; úgy, mindazonáltal, minthogy azon Tokaj vára jóságostól vagyon háromszázezer forintban inscribálva, és az jó emlékezetű Dobó Ferencz testamentomában nekünk és több Zeleméri atyafiaknak úgy hagyta volt Sáros-Patakot, hogy az mi defectusunk után azon pataki jóság szálljon Balassy János gyermekire, Sulyok Anna asszonytól valókra, ki egy volt Dobó Ferencz édes anyjával, úgy mint: néhai Balassa Anna, Paczóth Ferenczné és

Balassa Mária Paczoth Andrásné asszonyok maradékira; mely Balassa Anna és Mária asszonyok maradékja és successora már Sennyei uramék: nem akarván azért ez iránt is az jó emlékezetű Dobó Ferencz uram testamentomát violálnom, és az megnevezett két asszonyok posteritásinak injuriát tennem, mivel az megemlitett Dobó Ferencz uram testamentomakor az pataki jószág csak százhuszon(*nyolcz*)ezer forintban volt inscribálva:

Az megnevezett két Balassa asszonyok posteritási Keresztúr avagy Tarczal városát azon tokaji jószágból azon specificált százhuszonnyolczezer forintban, Zemplén vármegyének akkori viceispánja, egy szolgabirája, esküdtje által secluis quibusvis juridicis remediis et justitii temporibus statim et de facto occupálhassák és mind addig bírassák, valamig az ő fölsége fiscusa őket az megírt százhuszonnyolcz-ezer forint summárul nem contentálja. Nem levén már az több Zeleméri atyafiaknak ezen pataki jószágon semmi közök, mivel ők magok jussáért tőlünk contentáltattak és minden successio fentartás nélkül azon jószágbeli jussoknak és successiójoknak cedáltak, arrúl emanált contractus szerént.

Munkács várát jószágostúl fiam és mindkét ágon lévő maradéki defectusa után: minthogy idvözült édes uramnak és fiamnak némely közelben való és fiú ágon levő atyjafia mind magamhoz mind fiamhoz elkezdett jó akaratját idegenségre változtatta és reménségünk kível hozzánk való atyafiúi szeretetiben meghidegedett, elannyira, hogy idegenben is alig tapasztalunk hozzánk annyi vadságot: minek okáért nekünk is elszánt jó akaratunkat el kellett róla fordítanunk, azon Munkács várát azért jószágostúl benne levő munitióknak és épületeknek árával hagyom Forgács István és János uramék fiú ágon levő helvetica és evangelica confessióban örökösen és állhatatosan megmaradó gyermekinek egyenlőképen. Hol penig nekik fiú ágon magvak szakadna, vagy Augusztana és Helvetica confessiótúl defficiálnának, azon Munkács vára szálljon Kemény János uram és Kemény Simon feleségétül Alia Máriától való fiú ágon lévő gyermekire. Vagy ha azok is defficiálnának, Bakos Gábor uram fiú ágon levő gyermekire; vagy azok is defficiálnván Dániel János uram fiúágon lévő gyer-

mekire successive. Úgy, hogy ezen legatariusok is az evangelica és helvetica confessióban állhatatosan megmaradjanak. Kik azon várat bírassák kétszázezer forint capitalis summában, és az épületnek árában huszonötezer forintban; mivel annyiban vagy on inscribálva, és az ő fölsége annuentiájával huszonötezer forintig extendáltatik, hogy mi, maradékink és legatariusink építhessünk rajta.

Ezt mindazonáltal nem intermittálván, hogy akár Forgách uramék, akár Kemény vagy Bakos vagy Dániel János uramék maradéki apprehendálják és vegyék kezekhez Munkács várát jószágostúl, de az erdélyi végházak már Jenővel török kézben jutván, Várad építésére a capitalis summából adjanak százezer forintot. Diós-Győr épületire pedig tíz ezer forintot. Hol pedig ezen várat jószágostúl igaz Evangelica és Helvetica confessión lévő Forgách István és János uramék fiúágon lévő maradéki apprehendálnák, tartozzanak úgy is Kemény János uramnak és Kemény Simon Alia Máriától való mindkét ágon lévő maradékinak negyvenezer forintot az capitalis summából deponálni. Mely summa pénzről vagy jószágról Kemény János uram semmi dispositiót ne tehessen; hanem az ő kegyelmének legált summa vagy jószágbeli portió is halála után Kemény Simon felesége Alia Máriától való gyermekekre maradjon.

Regécz várát is jószágostól fiam és mindkét ágon lévő posteritásának defectusa után hagyom praecise csak Forgách István uram két fiainak és azoknak fiú ágon lévő haeresinek elsőben, illis vero deficientibus leány-ágon lévő posterításoknak is successive; úgy mindazonáltal, hogy keresztyén helvetica confessióban állhatatosak legyenek, abban végig megmaradjanak, vallásokon lévő főrendeket, egyházi és scholabeli tanítókat szeressenek, böcsüljenek, és legelső gondjok is az Isten dicsőségének előbb mozdítására és keresztyén helvetica vallásoknak terjesztésére igyekezzenek. Bírják pedig ezen Regécz várát jószágostúl kétszázhatvanezer forintban, mivel annyiban vagy on annuentiánk, hogy elhagyhassuk; és ezen regéczi summából tartozzonak elsőben is ónodi végháznak épületire húszezer forintot letenni. Annak utána Szendrőnek megépítésére is még annyit.

Az erdélyi helvetica confessión lévő ecclesiákra és scho-

lákra ad dispositionem Episcopi et Seniorum earundem Ecclesiarum ismét húszezer forintot. Item Alia Mária, Bakos Gábor uram, Máriássy Istvánné, Ibráni István és Mihály uramék mindkét ágon levő maradékinak hatvanezer forintot, melynek hasonfele Alia Mária maradékié, az felével pedig osztozzanak aequaliter az megnevezett több legatariusim, úgy hogy melyik közülök medio tempore deficiálna, annak portió-jában succedáljonak az superstesek reciproce.

Ugyanazon regéczi summából adjon továbbá az apprehens legatarius oda fel az Dunán túl és innen levő helvetica confessión levő ecclesiáknak sustentálásokra húszezer forintot; az mely summát azon ecclesiáknak inspectori el ne tékozzoljanak, valamely haszontalan helyre ne convertáljonak, hanem azon vagy jószágot, vagy valamely hasznos örökséget szerezzenek, melynek jövedelméből esztendőnként mind mestereket taníttassanak s mind szegény igyefogyott ecclesiákat praedicatorokat és deákokat segíthessenek, hogy ezzel is az istennek igaz tiszteleti naponként jobban és nagyobb előmenetellel gyaporodjék. Erre pedig legyen vigyázások oda fel való, keresztyéni vallásunkon levő secularis és egyházfi-rendeknek.

Ennek felette mégis ezen regéczi jószágot kezéhez vevő legatariusom tartozzék adni Bossáni Mihály és Goszthoni Miklós Zeleméri ágból álló maradékjoknak, a kik evangelica vagy helvetica confessión lennének, húszer forintot, mely summával ezen specificált atyafiak mind két ágon levő maradéki egyaránt osztozzanak.

Ezen felül megirt tokaji, munkácsi és regéczi várakban és jószágokban való legatariusim és successorim pedig tartozzonak az hova és kinek mennyi summát legáltam igazán megadni, és kit-kit az ő legatumáról fogyatkozás nélkül successivis vicibus intra spatium triennii a tempore apprehensionis bonorum computando megelégtíteni és mindeniknek legált summáját épen integraliter megfizetni.

Melyet ha nem cselekednek, tehát az ő legatumáról meg nem elégtett pars azon legatariusom vagy successorum ellen, kitül neki contentálásának kelletnék lenni, azon vármegye vice ispánját egy szolgabirájával és esküdtével, melyben azaz vár

vagy jószága találtatik, honnan az legált summának meg kelletnék adatni, kihihassa és quibusvis juridicis remediis ac supterfugiis exclusis quin et justitii temporibus non obstantibus annyi summát érő jószágot elfoglaltathasson a mennyit mi neki legáltunk, és mind addig birhassák, valamig kinek-kinek az ő legált summája meglészen adva.

Király-Helmecz és dobó-ruszkai jószágot fiam és mind két ágon levő posteritásának defectusa után hagyom keresztyén vallásomon levő pataki scholára, úgy, hogy ez felföldi nemes Zemplin, Abatjvár, Ungh, Szathmár és Szabolcs vármegyékbeli helvetica confessión levő böcsületes úri és nemes rendek azon vármegyi ecclesiák seniorival és az praedicatori rendnek eleivel legyenek azon jószágoknak inspectori és főbb gondviselői; kik egyező értelemből lelkek idvösségei alatt egy industrius, hiteles, vallásunkon levő keresztyén, böcsületes és zálogos nemes ember administratort rendeljenek és az által azon jószágoknak jövedelmére gondot viseljenek; azokból esztendőnként húsz nemes ifjagnak asztalt tartsonak, kik magok sustentálására elégtelenek volnának. Az többit az scholának épületire és az jószágnak oltalmazására fordítsák, tudván, hogy ezen az földön kiválképen való seminariumja az ecclesiáknak az pataki schóla. — Ha mi pedig ezen király-helmeczi és dobó-ruszkai jószágok proventusiból az megemlitett számban levő nemes ifjak asztaltartásából, scholának építéséből és az jószág tencálására való költségtől megmaradna; melyre szorgalmatosan intendáljonak és lelkek idvösségei alatt vigyázzanak magok is az felül specificált inspector uraim, hogy azon superfluum, avagy feljebb declarált szükségtől megmaradt jövedelmek más ususra el ne tékozztassanak; hanem az pataki scholamesterek és classicus praeceptorok segítésére (ha valamint azoknak fizetések elvételödnék) vagy pedig academiákban menő deákok tanítására convertáltassanak és fordítottassanak.

Ne legyen pedig soha semmi időben fiamnak és maradéknak semminemű szükségéért ezen helmeczi és dobó-ruszkai jószágból szabados valamit eladni, zálogítani, vagy akarmi okból is elidegeníteni. Melyet ha cselekednének tehát a felülemлитett öt nemes vármegyékbeli inspector urak, nemesi

és praedicatori rendek csak egyik vármegye vice ispánjának is erejével, egy szolgabíró és esküdt mellette levén, akármely törvénybeli remediomokat és executiót remoráló időket nem respectálván, azon királyhelmecki és dobóruszkai jószágokhoz, melyeket fiam vagy maradéki eladtanak, zálogosítottanak vagy elidegenitettek volna, minden pénz letétel nélkül hozzányúl-hassanak, elfoglaltathassák, és az pataki schóla számára applicálhassák és fordíthassák.

Tharczali régi házamat ahhoz való szőlőkkel együtt fiam és mind két ágon levő posteritásinak defectusa után hagyom oda fel való vallásomon levő komáromi pápai, érsek-újbíró, nagyszombati, nagygyőri ecclesiákra és scholákra, hogy miveltevé az szőlőket, valami azoknak munkájátúl megmaradna, fordíttassék azon ecclesiákban és scholákban tanító praedicatorokra és mesterekre.

Arra penig viseljenek gondot az oda való helvetica confessión levő fő secularis rendek és superintendensek, hogy azon curiának és szőlőknek proventusai másra ne fordíttassanak, hanem praecise csak az specificált ususra, mindenik ecclesiának, scholának, és tanítónak az ő állapotjuk szerint proportionaliter; mindazonáltal álljon szabadságában azon dunamelléki főrendeknek és praedicatoroknak, ha nagyobb commoditásért azon curiát és szőlőket eladják is és az árán ott közel helyekben oly örökös jószágot vagy örökséget szereznek, melyből a megnevezett ecclesiákat és scholabeli tanítórendeket sustentálhassák.

Tokaji régi curiámat, mely mostan is közönségesen Zeleméri háznak neveztetik, ahhoz való minden szőlőkkel együtt, fiam és mindkét ágon levő posteritási defectusa után, hagyom Bakos Gábor uram fiú ágon levő maradékinak, vagy ha azok deficiálnának, vagy nem lennének, leányágon való posteritásának is, egymás után; úgy mindazonáltal, hogy ők is az igaz evangelica vagy helvetica confessióban megmaradjanak, abban állhatatosak legyenek, és vallásokon levő főrendeket és tanítókat böcsüljenek, azokat tehetségek szerint promoveálják és azzal is istennek tiszteletit és dicsőségét terjeszszék. Egyébiránt azon tokaji curiám és szőlők is szálljanak vallásomon levő pataki scholára.

Mivel penig nem régiben obtineált donatiónak vigora szerént szabadságunk adatott ő fölségétül, hogy Telki-Bányát is örökösen másnak elhagyhassuk: azon falút azért fiam és mind két ágon levő posteritási defectusa után hagyom Giczei Gábornak és mindkét ágon levő maradékinak egymás után successive.

Lednicze vára jószágostúl fiam és mind két ágon levő posteritási defectusa után szálljon az Zeleméri familiából származott atyafiakra, arrúl való köztök és köztünk emanált és költ contractus szerént uppori és icsépi portiokkal együtt.

Az mely százezer tallérunk vagyon ő fölségénél, esztendőnként hat-hat ezer tallér interessével együtt, ha ő fölsége addig, míg élünk meg nem adná, szálljon az is fiamra és maradékira; de úgy hogy annak is interesséjéből tartson kétszáz lovast esztendőnként Szerencsen, az szükség úgy kívánván ezen felföldnek és Hegyaljának oltalmára, azokon kívül, melyeket mostan Ónodban haza oltalmára tartunk.

Ha penig az capitalis summa fiúnk idejében, és maradéki idejében sem adatódnék meg, azon százezer tallér is, hatezer tallér interesséjével együtt maradjon az nemes országnak és Magyarország felső részeinek, azokban levő végbeli magyar vitézlő népeknek fizetésekre.

Valamiben penig az én halálomnak idején az jószágbeli ecclesiák, és scholák, de kiválképpen az pataki schola maradna, fiam és maradéki is azon rendben és állapotban tartsák meg őket; praedicatoroknak, mestereknek és deákoknak elrendelt beneficiumjokat fogytatkozás nélkül megadassák. Legyen penig mindenkor az pataki scholában annyi academicus mester és classicus praeceptor, mennyit az szükség kíván és az scholának inspectori rendelnek. Kik is minemű rendet és módot tartsonak az tanításban, azon inspectorok rendelésén álljon. Minemű fizetést penig én azon mestereknek és praepetoroknak rendeltem, azokat fogytatkozás nélkül megadassák fiam és maradéki is nekik.

Hol penig fiam és maradéki azon pataki scholabeli mesterek és praeceptorok elrendelt fizetéseket akarmi okból is megadni nem akarnák: tehát az felül nevezett öt vármegyebeli helvetica confessión levő úri nemes és egyházi rendek az

király-helmeczi és dobó-ruszkai jószágokhoz mindjárt hozzányulhassanak és az pataki schola számára mindjárt elfoglalhassák. Ehhez tartsák pedig magokat több legatariusink is és jószáginkban az mi dispositiönk szerént leendő successorink.

Taníttasson pedig az fiam és maradéki esztendőnként két-két deákot oda fel az academiákban kik az pataki schola-mesterségre lehessenek jövendőben alkalmatosok; hogy valamiért mesterekből az schola meg ne fogyatkozzék. Sőt az dunamelléki ecclesiákban is provideálhassanak mesterekből, tudván azt, hogy azok magoktól elégtelenek deákok taníttatására. Lám nem megyen az százezer tallérnak interesséje mindenestül az Szerencsen interteneálendő katonák fizetésére. Minekokaért annak superfluumjából és az helmeczi, dobó-rozkai jószág jövedelméből taníttathatnak continue két deákot s többet is.

Istenért kérem az édes fiamat, minden feltett czélja és életének legjobb vége legyen az, miként minden tehetségével segíthesse az isten tiszteletit és ecclesiáknak gyaporodását, előmenetelit.

Rákóczy Ferencz unokámnak házasságára hagyok két rendbeli köves marhát, és az öltözetnek javaiban is két rendbelit mindenik felében. Ittem két arany pohárt, száz öreg ezüst tálat és huszonnégyszáz öreg darvas kupát.

Ha pedig fiamnak és mind az két ágon levő posteritásnak defectusa (kitül az úr isten szent neve dicsőségéért bennünket oltalmazzon) *(léssen)* az én arany és ezüst mívemből Rákóczy László uramra és maradékira szálljon tizenöt ezer tallér érő arany és ezüst mi is és marha.

Jámbor szolgálóimnak holtom után, ha fizetésekben fogna valami restálni, a fiam adassa meg nekik és épen contentáltassa őket; lám isten áldásából én eleget hagyok neki. Építő és nem pusztító anyja voltam én, látják és jól tudják azt mindenek.

Ha mit valakinek adtam volna, vagy adnék ezután is, az én adományomban meg ne háborítsa, kiváltképen az közönséges jóra és az ő hasznára igyekeztvén mind én s mind pedig idvözült uram nevelni az szolgálakat. Böcsülje inkább őket, mintsem idegenítse magától, jól meggondolván, hogy úgy

folyhatnak jól és szerencsésen dolgai, ha jól tanult szolgák lesznek mellette és jószágában.

Egyéb rendelésimet is fiúi engedelmességgel teljesíteni igyekezzék is; jól meggondolván azt, hogy isten megszokta áldani az olyatén fiakat, kik édes atyjoknak, anyjoknak istenes és jó rendeléseket, akaratjokat meg nem vetik, hanem sőt inkább teljesíteni igyekeznek.

Az nagy hatalmú istenre s lelked idvösségére kényszerítelek, édes fiam, tiszta keresztyén vallásodban légy buzgó és állhatatos; azt minden istenes úton s módokon előbb mozditani igyekezzél; gyermekidet is abban neveljed és oktassad, kicsin koroktól fogvást isten dolgainak megtanulására és az ő szent tiszteletire szoktassad. Az kik az igaz keresztyén vallásnak követői, szeretői és előbb mozditói, azokat szeressed, bocsúljed s abban segítsed; bizonyos levén benne, hogy úgy mehetsz elől minden dolgaidban; békességes országlásod is úgy lészen, ha istennek tiszteletit, tiszta, igaz vallásodat igyekezel inkább promoteálni, mint sem akadályozni. Hogy mások is példát vévén tüled, annál nagyobb szorgalmatossággal építsék az istennek anyaszentegyházát. Végy példát édes atyádról és én rólam, édes anyádról. Semminek mi nem köszönhetjük, isten irgalmassága után, ez világi jókban való előmenetelünket, hanem egyedül csak annak, hogy az istennek tiszteletit, tiszta, igaz keresztyéni vallásunkat a mi erőnk és telhetőségünk szerint előmozditani és azt oltalmazni igyekeztük.

Midőn pedig az életnek ura ennyi keserves könyvhulátásimat és szomorúságos búsulásimat megelégedvén ez árnyékvilágból kiszóllit, akár itt kin s akár ott benn Erdélyben — temetésem legyen az fejérvári templomban, minthogy szerelmes idvözült uram és az édes fiam is ott fekszenek. — Mint és hogy legyen pedig temetésem, arról már bizonyos rendelést is tettem.

Ha pedig itt kinn leszen halomásom, testemnek bevitale és ott letétele felől miképen disponál az fiam, álljon az ő jóakaratjában. — Istentől vészi jutalmát, ha ötet istenesen és jól nevelő anyjának utolsó bocsületit megadja; istennek parancsolatja és fiúi engedelmessége is azt kívánván.

Mivel pedig egyedül csak istennek hatalmában vagyom

az is, meddig tartson életben ez árnyékvilágban, ha valahogy addig ez testamentomomat bizonyos okra nézve valamely részében kellene változtatnom, elvennem benne, vagy hozzáadnom, avagy ezen dispositiom után is, akárkinek jószágot, örökséget és akármi névvel nevezendő ingóbingó marhát, egészséges vagy beteg koromban, akárminemű conditiókkal kezem írása és pecsétem alatt való levelekkel adnék, avagy hagynék : annak is helye és ereje légyen, nem különben mint szintén ezen testamentomomnak és dispositiómnak.

Végezetre és utólszor, édes fiam, szerelmes házanépeddel együtt az nagy hatalmú szent istennek gondjaviselése alá ajánlak; sok időkre terjeszsze mind magadnak, mind szerelmesídnék életét szerencsésen; legyen minden dolgaiddban te gondviselő és őriző istened; igazgassa szivedet, bírja lelkedet, minden te cselekedetiddel egyedül csak az ő szent nevének dicsőítetire. Adjon keresztyéni vallásodban buzgóságot és tökéletes végig megmaradást; hogy nem csak névvel, hanem ugyan valósággal felelhess meg keresztyéni nevednek. Adjon okosságot, hogy az minemő tisztben ő fölsége helyezettett, annak elégségesen megfelelhess; alattad valókat istennek parancsolatja szerént igazsággal és kegyes fejedelmekhez illendő szelídséggel igazgathassad. — Oltalmazzon minden belső és külső ellenségid ellen; adjon békességes birodalmat és országlást; engedje, hogy mikor te is megfutod istenesen az te pályádat, láthassalak az ő szent országában boldog örömmel. Amen.

Ezen testamentomomat töttem Sáros-Patakon, sok szomorúságim és szübeli keserűségim miatt megbágyadt állapatomhoz képest ép elmével és tűrhető egészséghen. Die 30. Mensis Octobris Anno Domini 1659.

Susanna Lorántfi m. p.

(L. S.)

(Az eredeti a m. tud. Academia sajátja.)

TARTALOM.

	<i>Lap.</i>
I. Rákóczy Gy. nejének Komána 1632. jul. 5. Csontos jó hírekkel érkezett vissza Mainzból	3
II. Rákóczy Gy. nejének Kővár 1633. oct. 30. A vár fontosságáról	3
III. U. az u. annak Szászsebesi tábor 1634. aug. 25. a portán tett vásárlásokról	4
IV. U. az u. annak Szászsebes 1634. sept. 14. különböző hireket ir	5
V. Lorántfy Zs. férjének Fehérvártt 1635. jun. 14. Pocsaj visszavétele a hajdúktól	5
VI. Rákóczy Gy. nejének Szamos-Ujvár 1635. jul. 11. hireket ir	6
VII. U. az u. annak Bonczida 1635. jul. 12. különböző intézkedések	7
VIII. Lorántfy Zs. férjének Szamos-Ujvár 1635. nov. 30. gazdasági intézkedéseiről ir	7
IX. U. az u. annak Szamos-Ujvár 1635. decz. 1. különböző ügyekben	8

1636.

X. Rákóczy György nejének Kolozsvár febr. 14. Bethlen István támadásáról	9
XI. Lorántfy Zs. férjének Szamosujvár febr. 15. ajánlja Herczeg Zsigmondot szolgálatába	10
XII. Rákóczy Gy. nejének Kolozsvár febr. 19. Bethlen támadásáról	10
XIII. U. a. u. annak Kolozsvár febr. 21. u. ez ügyben	11
XIV. Lorántfy Zs. férjének Szamosujvár febr. 21. különböző ügyekben	11
XV. U. az u. annak Szamosujvár febr. 22. családi intézkedések	12
XVI. Rákóczy Gy. nejének Kolozsvár febr. 23. Bethlen féle ügyben tett intézkedéseiről	13

XVII. Lorántfy Zs. férjének Sz.-Ujvár febr. 24. családi intézkedések	13
XVIII. Rákóczy Gy. nejének Fehérvár sept. 21. Bethlen támadásáról	14
XIX. Lorántfy Zs. férjének Gyalu sept. 22. u. ez ügyben	15
XX. Rákóczy Gy. nejének Enyed sept. 23. u. ez ügyben	16
XXI. Lorántfy Zs. férjének Várad sept. 25. u. ez ügyben	16
XXII. Rákóczy Gy. férjének tordai tábor sept. 30. u. ez ügyben	18
XXIII. U. az u. annak tordai tábor oct. 2. u. ez ügyben	19
XXIV. Lorántfy Zs. férjének Várad oct. 2. u. ez ügyben	20
XXV. U. az u. annak Várad oct. 3. u. ez ügyben	20
XXVI. U. az u. annak Várad oct. 5. u. ez ügyben	21
XXVII. Rákóczy Gy. nejének barattkai tábor oct. 6. u. ez ügyben	22
XXVIII. Lorántfy Zs. férjének Várad oct. 6. intézkedéseiről ir	23
XXIX. Rákóczy Gy. nejének tulkai tábor oct. 14. kéri hogy küldjön pénzt	23
XXX. U. az u. annak Boros-Jenő oct. 18. határozásokról	24
XXXI. Lorántfy Zs. férjének Várad oct. 18. intézkedéseiről	25
XXXII. U. az u. annak Várad oct. 22. intézkedéseiről	26
XXXIII. Rákóczy Gy. nejének Boros-Jenő oct. 24. különböző intézkedések	27
XXXIV. Lorántfy Zs. férjének Várad oct. 25. a békesség ügyében	28
XXXV. Rákóczy Gy. nejének Boros-Jenő oct. 29. A békesség ügyében	29
XXXVI. Lorántfy Zs. férjének Várad oct. 30. u. ez ügyben	30
XXXVII. U. az férjének Várad oct. 31. A munkácsi donatio dolgában	31
XXXVIII. Rákóczy Gy. nejének Boros-Jenő nov. 1. különböző ügyben	32
XXXIX. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 2. Aggódik a fenforgó ügyek miatt	33
XL. Rákóczy Gy. nejének Boros-Jenő nov. 2. Háborúi ügyekben	34
XLI. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 4. Portai és más ügyekben	34
XLII. U. az u. annak Várad nov. 8. Aggodalmaíróiról ir	35
XLIII. Rákóczy Gy. nejének sebesi tábor nov. 8. Várja a moldvai vajda követét	36
XLIV. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 10. Debreczenből hozzák a pénzt.	37

	<i>Lap.</i>
XLV. Rákóczy Gy. nejének lunkuli tábor nov. 11. Utazása rendjéről	37
XLVI. U. az nejének dévai tábor nov. 13. a török ügyekről .	38
XLVII. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 14. a pénzt nem szedhetik be	39
XLVIII. Rákóczy Gy. nejének Kajántorok nov. 17. a török dolgairól	40
LXIX. U. az u. annak Kajántorok nov. 18. különböző ügyekben	40
L. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 18. híreket ír . . .	41
LI. U. az férjének Várad nov. 20. A békességről . . .	42
LII. Rákóczy Gy. nejének Szászváros nov. 22. híreket ír .	43
LIII. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 22. híreket ír . .	44
LIV. U. az férjének Várad nov. 24. A békesség dolgában s a hírekről	45
LV. U. az férjének Várad nov. 25. gazdasági ügyekben .	46
LVI. Rákóczy Gy. nejének Szászváros nov. 27. híreket ír .	47
LVII. Lorántfy Zs. férjének Várad nov. 28. A békéről és másféle híreket ír	48
LVIII. U. az férjének Várad dec. 1. pénzvizonyokról . . .	50
LIX. U. az nejének Várad dec. 3. A béke pontjairól . . .	51
LX. Rákóczy Gy. nejének Fehérvár dec. 9. különböző dolgokról	53
LXI. Lorántfy Zs. férjének Várad dec. 9. készül hozzá, s a békéről	53
LXII. U. az férjének Várad dec. 10. különböző dolgokról .	55

1637.

LXIII. Rákóczy Gy. nejének Segesvár nov. 25. Bethlen Ferencz lakomájáról	55.
LXIV. U. az nejének Segesvár dec. 1. Szécsi Mária hetyeségéről	56
LXV. Rákóczy Gy. nejének Segesvár dec. 2. különböző ügyekről	57

1638.

LXVI. Rákóczy Gy. nejének Mihencs jun. 2. Utazásáról . .	58
LXVII. U. az nejének Barsa jun. 5. Patakra készül	59
LXVIII. Lorántfy Zs. férjének Bonyha sept. 18. különböző dolgokról	59
LXIX. U. az férjének kéri hogy flait bocsássa hozzá . . .	60
LXX. U. az férjének Fogaras sept. 23. Utazásáról . . .	61

1639.

LXXI. Rákóczy Gy. nejének Váradi fürdő jan. 17. Elindulásáról	61
---	----

LXXII. Lorántfy Zs. férjének Fogaras febr. 4. A portusi részjóságot Bálpatakinak kéri	61
--	----

1640.

LXXIII. Rákóczy Zsigmond atyjának Örményes jun. 2. és 3. Utazásáról	62
LXXIV. Rákóczy Gy. nejének Fehérvár jun. 17. gazdasági intézkedések	62
LXXV. Rákóczy Zs. atyjának Monostor jun. 17. Vásárhelyi asztali vitájáról	63
LXXVI. U. az atyjának Örményes jun. 18. Utazási készü- letek	64
LXXVII. U. az atyjának Deés jul. 15. anyja betegeskedéséről	64
LXXVIII. Rákóczy Gy. nejének Déva aug. 5. különböző ügyekben	64
LXXIX. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Fehérvár aug. 14. Utasítás, hogy mint viselje magát Váradon . . .	65
LXXX. U. az u. annak Fehérvár aug. 20. különböző intéz- kedések	67
LXXXI. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Várad aug. 22. külön- böző ügyekben	68
LXXXII. U. az anyjának Várad aug. 25. különböző dol- gokban	69
LXXXIII. U. az u. annak Várad aug. 28. többfélééről . . .	69
LXXXIV. U. az u. annak Várad aug. 30. szerencsét kíván uta- zásához	70
LXXXV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Kövár sept. 7. kü- lönböző ügyben	70
LXXXVI. U. az u. annak Romnanfalva sept. 7. Utasítás- kat ad	71
LXXXVII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 9. kecsagét küld	73
LXXXVIII. Lorántfy Zs. férjének Beregszász sept. 11. Uta- zásáról	73
LXXXIX. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 12. Halakat küld	74
LC. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Görgény sept. 13. Utasításokat ad s vadászatairól	74
LCI. Lorántfy Zs. férjének Munkács sept. 14. Gazdasági ügyekben	76
LCII. Rákóczy fiának Györgynek sept. 16. a hajdúk rakon- czátlansága ellen szigort ajánl s más ügyekben .	77
LCIII. Lorántfy Zs. férjének Munkács sept. 17. különböző ügyekben	78

	<i>Lap.</i>
LCIV. U. az u. annak Munkács sept. 18. különböző do- logban	78
LCV. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 19. panasz- kodik a hajdukra	79
LCVI. Lorántfy Zs. férjének Munkács sept. 21. Búsul hogy levelét nem veszi	79
LCVII. Rákóczy Zs. atyjának Munkács sept. 22. Forgács Zsig- mond látogatásáról	80
LCVIII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 22. Atyja rendelkezéséről	81
LCIX. Lorántfy Zs. férjének Munkács sept. 25. gazdasági ügyben	81
C. Rákóczy Zs. atyjának Kapus sept. 26. Megérkezé- sökről	82
CI. Rákóczy Gy. nejének Monostor sept. 27. különböző dolgozokról	82
CII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 27.	83
CIII. Lorántfy Zs. férjének Sáros-Patak sept. 29. Martaló- czok rablásairól	83
CIV. Rákóczy Zs. atyjának Patak sept. 29. magyar urak oda érkezéséről	84
CV. Rákóczy Gy. nejének Monostor sept. 30. különböző ügyekben	84
CVI. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad oct. 2. atyja uta- zásáról	85
CVII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Sebesvár oct. 6. a szalontai diadal emlékére tartott hála isteni tisz- teletről	85
CVIII. Rákóczy Zs. atyjának S.-Patak oct. 6. Nem kapja a kért tollat	86
CIX. Rákóczy Gy. nejének Jódtorka oct. 7. Utazásáról	86
CX. Rákóczy Zs. atyjának Patak oct. 10. anyja gyöngél- kedéséről	87
CXI. Lorántfy Zs. férjének Patak oct. 10. írja hogy job- ban van	87
CXII. U. az férjének Gáva oct. 10. felgyógyulásáról	88
CXIII. Rákóczy Zs. atyjának Gáva oct. 12. u. e. tárgyban	88
CXIV. Lorántfy Zs. fiának Györgynek oct. 18. feddő levél	88
CXV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Medgyes nov. 8. Ka- szaperek építéséről a törökök által s más ügyekben	89
CXVI. VII. VIII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad nov. 10. külön- böző ügyekben	91
CXIX. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Fehérvár nov. 20. peres ügyekben	91

CXX.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad nov. 23. különböző dolgozók közt Keresztúry munkájáról	92
CXXI.	U. az u. annak Várad nov. 26. Petneházy né vissza- megy	93

1641.

CXXII.	Rákóczy Gy. nejének Fehérvár apr. 8. különböző ügyben	93
CXXIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Bánfi-Hunyad sept. 1. Székelyhíd építéséről	93
CXXIV.	Lorántfy Zs. fiának Györgynek Fehérvártt oct. 9. különböző ügyekben, s inti hogy sokat ne igyék .	94
CXXV.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Fehérvár oct. 18. különböző dolgokról	95
CXXVI.	U. az n. annak Fehérvár nov. 28. különböző ügyben	92
CXXVII.	Zakrzeska Anna ifj. Rákóczy Györgynek Somlyó nov. 28. Üdvözlét	97

1642.

CXXVIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Deés jun. 29. Épít- kezésekről s másféle intézkedésekről	97
CXXIX.	Rákóczy Gy. nejének Monostor sept. 5. különböző ügyben	100
CXXX.	Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Görgény sept. 26.	101

1643.

CXXXI.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Somlyó jul. 19. Neje át- térése ügyében s bűjtöléséről	101
CXXXII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Deés jul. 31. Ugyan ez ügyben	101
CXXXIII.	U. az u. annak Deés aug. 1. Ugyan ez ügyben . .	102
CXXXIV.	U. az u. annak Deés aug. 2. Ugyan ez ügyben . .	102
CXXXV.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad aug. 4. Ugyan ez ügyben	102
CXXXVI.	Rákóczy Gy. nejének Monostor aug. 6. Deésre indul. Rebenstock svéd követ jöveteléről	104
CXXXVII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Székelyhíd aug. 15. nejé- nek áttérése ügyében adott reversalisa	104
CXXXVIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Szamosújvár aug. 20. u. ez ügyben	105
CXXXIX.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Élesd aug. 27. u. ez ügyben	106
CXL.	Lorántfy Zs. férjének Fehérvár aug. 29. sajnálja hogy beteg	107

	<i>Lap.</i>
CXLI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Segesvár sept. 12. Csavargókról	107
CXLII. U. az u. annak Fogaras sept. 25. levelet küld hozzá hogy tovább küldje	108
CXLIII. U. az u. annak Fehérvár sept. 30. különböző ügyben	108
CXLIV. U. az u. annak Fehérvár oct. 5. a csavargók ügyében	109
CXLV. U. az u. annak Fehérvár oct. 18. különböző dol. gokról	110
CXLVI. U. az u. annak Fehérvár oct. 11. a hajdúk megnye- résénél vigyázva járjon el	111
CXLVII. U. az u. annak Fehérvár oct. 14. hajdú kapitányok dolgában	111
CXLVIII. U. az u. annak Fehérvár oct. 22. Kéri János követ- ségéről	113
CXLIX. U. az u. annak Fehérvár oct. 31. Inti, hogy Vára- don lakjék s ne járjon nyulászni	113
CL. U. az u. annak Fehérvár nov. 16. híreket ir	114
CLI. U. az u. annak Algyógy dec. 3. különböző ügyben	115
CLII. U. az u. annak Fehérvár dec. 15. készülődéseiről s intézkedéseiről	115
CLIII. U. az u. annak Fehérvár dec. 19. hívja hogy jöjjön be a gyűlésre	116
CLIV. U. az u. annak Fehérvár dec. 22. különböző dol- gokról	117

1644.

CLV. Rákóczy Zs. anyjának Somkút jan. 6. Utazásáról	118
CLVI. Rákóczy Gy. nejének Egeres febr. 7. A hajdúság megnyeréséről	118
CLVII. U. az u. annak Balog febr. 10. Szerencsés előnyo- mulásáról	119
CLVIII. Rákóczy Zs. anyjának Bátor febr. 15. Károlyi meg- hódolása	120
CLIX. Rákóczy Gy. nejének Gáva febr. 18. Hadi hírek s Radzivil követsége	120
CLX. Rákóczy Zs. anyjának S.-Patak febr. 20. Kassa ellen indul	121
CLXI. Rákóczy Gy. nejének S.-Patak febr. 22. Kassa mel- letti diadaláról	121
CLXII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek S.-Patak febr. 22. A török ügyekben s hadi híreket ir	122

	<i>Lap.</i>
CLXIII. Rákóczy Gy. nejének S.-Patak febr. 26. a kassaiak- kal folytatott alkuduzásokról	124
CLXIV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek S.-Patak febr. 28. különböző intézkedéseket tesz s a havasalföldi dol- gokról	124
CLXV. U. az u. annak S.-Patak febr. 27. Serédy megbiza- tása ügyében	126
CLXVI. U. az u. annak S.-Patak febr. 29. Kassa és Sáros- megye követküldéseiről	126
CLXVII. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak gönczi tábor march. 1. különböző ügyekben	127
CLXVIII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Nagy-Ida march. 3. előnyomulásáról	127
CLXIX. Rákóczy Gy. nejének Nagy-Ida march. 3. felső-ma- gyarországi városok meghódolásáról	128
CLXX. U. az u. annak Bárcza march. 8. Eddigi diadalai- ról, a pataki várban tett építésekről s másnemű in- tézkedések	128
CLXXI. U. az u. annak Kassa marc. 12. Bevonulása e városba	131
CLXXII. Rákóczy Zs. anyjának U. akkor s ugyan ez ügyben	131
CLXXIII. Rákóczy Gy. nejének Kassa march. 14. megvendé- gelte a tanácsot	131
CLXXIV. U. az u. annak Kassa march. 17. az ünnepekre Pa- takra megy	132
CLXXV. U. az u. annak Kassa march. 21. különböző ügyek- ben	132
CLXXVI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Kassa march. 24. Lupul hadairól, a lengyel király követéről, a Jászón talált könyvekről	133
CLXXVII. U. az u. annak Kassa march. 25. különböző ügyek- ben	134
CLXXVIII. U. az u. annak Kassa march. 26. portára szánt aján- dékokról	135
CLXXIX. Rákóczy Gy. nejének Kassa march. 28. sergét ősz- pontosítja	136
CLXXX. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Kassa march. 28. portai követekről, Radzivil házasságáról s más ügyekben	137
CLXXXI. Rákóczy Gy. nejének Liszka apr. 1. A katonáknak posztót kér	138
CLXXXII. Rákóczy Zs. anyjának Nyitra apr. 5. Tolnai János lesz az udvari papja	138
CLXXXIII. Rákóczy Gy. nejének Szerencs apr. 8. különböző hí- reket i	139

	<i>Lap.</i>
CLXXXIV. Rákóczy Zs. anyjának Nyitra apr. 10. A hadak előnyomulásáról	140
CLXXXV. Rákóczy Gy. nejének Tornalja apr. 12. különböző intézkedések	140
CLXXXVI. U. az u. annak Losonc apr. 16. Fülel ostromáról s más hírekről	141
CLXXXVII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Szécsény apr. 25. portai híreket ír	142
CLXXXVIII. U. az u. annak Szécsény apr. 26. Portai híreket ír s a svédekről	142
CLXXXIX. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Szécsén maj. 2. visszavonulásáról s arra vonatkozó intézkedésekről	144
CXC. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Szécsény máj. 3. a nádornak irt válaszról	145
CXCI. U. az u. annak Szécsény máj. 4. hadi terveiről az élelmezés nehézségeiről s különböző portai hírekről	145
CXCII. U. az u. annak Szécsény máj. 4. Filek alá meneteléről	147
CXCIII. Rákóczy Zs. anyjának Palánk máj. 4. a nádor leveléről	148
CXCIV. Rákóczy Gy. nejének Mulyad máj. 6. hadi hírekről s más ügyekben	149
CXCV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek máj. 6. svéd franczia szövetkezéseiről s más ügyekben	150
CXCVI. U. az u. annak Kövecses máj. 10. hadak küldését sürgeti	153
CXCVII. U. az u. annak Gesztely máj. 15. portai ügyekben s a lengyel királyné haláláról	154
CXCVIII. Rákóczy Gy. nejének Lengyel Bénye máj. 19. Hadi intézkedéseiről ír	155
CXCIX. Rákóczy Zs. anyjának Palánk máj. 22. hadi híreket ír	157
CC. Rákóczy Gy. nejének Salamon máj. 29. hadi híreket ír s különböző intézkedéseket tesz	158
CCI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Salamon máj. 29. Lengyel követségről, az ottani hangulatról s a török viszonyokról ír	163
CCII. Rákóczy Zs. anyjának Salamon máj. 29. különböző híreket ír	164
CCIII. Rákóczy Gy. nejének Salamon jun. 1. Szerencs bukásáról s más hadi hírekről	164
CCIV. Rákóczy Gy. nejének Körtvélyes jun. 4. Aggódik neje búsulásán s különböző hadi híreket ír	167

CCV.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Körtvélyes jun. 4. különböző intézkedéseket tesz. Szász János megve- retéséről s más hadi hírekről	168
CCVI.	Rákóczy Gy. nejének Paczin jun. 10. többféle in- tézkedésekről	172
CCVII.	Rákóczy Gy. fiának Kövesd jun. 10. több intézke- dést tesz s az ottani hangulatról	173
CCVIII.	Rákóczy Zs. anyjának Patak jun. 10. hadi híre- ket ír	175
CCIX.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Patak jun. 13. hadi hírekről, a megkezdett alkudozásról	175
CCX.	Rákóczy Zs. anyjának Patak jun. 13. Szerencs visz- szafoglalásáról	178
CCXI.	Rákóczy Gy. nejének Patak jun. 17. Szerencs visz- szavételéről, Uppor felégetéséről s más hadi hírekről	179
CCXII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Patak jun. 17. kü- lönböző intézkedéseket tesz, a nádorral folytatott alkudozásokról	180
CCXIII.	U. az u. annak Patak jun. 19. Hadi híreket ír, Eper- jes ostroma	183
CCXIV.	Rákóczy Zs. anyjának Patak jun. 19. Az ellenség Kassa alól elvonult	185
CCXV.	Rákóczy Gy. nejének Patak jun. 22. Betegeskedésé- ről alkudozásairól s különböző hadi hírekről	185
CCXVI.	U. az u. annak Patak jun. 24. Diadalairól s fegyver- szünetről	187
CCXVII.	U. az u. annak Terebes jun. 26. A békekötés feletti nézetét írja meg	189
CCXVIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Parnó jun. 29. Hadi híreket ír s az alkudozásokról	191
CCXIX.	Rákóczy Gy. nejének Sáros jul. 1. hadi híreket ír, egész sergével az ellenségre készül, a végházak meg- erősítéséről	192
CCXX.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Sáros jul. 1. Hadi hírekről s az alkudozás folyamáról	195
CCXXI.	U. az u. annak Sáros jul. 4. Hadi híreket ír	197
CCXXII.	Rákóczy Zs. anyjának Sáros jul. 4. Híreket ír	198
CCXXIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Sáros jul. 6. egyez- kedéseiről s a helyzetről	198
CCXXIV.	Rákóczy Gy. nejének Sáros jul. 11. különböző ügyekben	200
CCXXV.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Sáros jul. 11. külön- böző híreket ír, a hadi foglyokról, a törökök köve- telése a hét vármegye iránt	201

	<i>Lap.</i>
CCXXVI. Rákóczy Gy. nejének Eperjes jul. 18. Patakra készül	205
CCXXVII. U. az ugyan annak Varanó jul. 17. a haza ment katonák ügyébeu	206
CCXXVIII. Rákóczy Zs. anyjának jul. 19. a lengyel követségről s más hírekről	207
CCXXIX. Rákóczy Gy. nejének Szobráncz jul. 20. fiáról Zsigmondról s más ügyekről	208
CCXXX. Rákóczy Gy. nejének Ungvár jul. 21. Uj foglyokat küld, s más ügyekben	209
CCXXXI. Rákóczy Zs. anyjának Munkács jnl. 24. különfeléről	210
CCXXXII. Rákóczy Gy. nejének Munkács jul. 25. Hadi dolgokról	211
CCXXXIII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek jul. 28. Hadi dolgokról s a lengyel követségről	213
CCXXXIV. Rákóczy Gy. nejének Tokaj jul. 31. Katonái zsarolásai miatt panaszol	214
CCXXXV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Tokaj jul. 31. Hadi híreket ír	215
CCXXXVI. Rákóczy Zs. anyjának Tokaj jul. 31. a lengyel követségről	217
CCXXXVII. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 1. Tett intézkedéseiről s különböző hírekről ír	218
CCXXXVIII. Rákóczy Gy. nejének Kassa aug. 3. a békealkudozásról	220
CCXXXIX. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 5. különböző híreket ír	221
CCXL. Rákóczy Zs. anyjának Kassa aug. 6. A békekötés hátrányairól	223
CCXLI. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 8. számot tett intézkedéseiről	225
CCXLII. U. az u. annak Fehérvár aug. 12. portai ügyekről	227
CCXLIII. Rákóczy Gy. nejének Kassai aug. közepén Felső-Magyarország gyűléséről Wesselényi F. házasságáról s más híreket ír	227
CCXLIV. U. az u. annak Kassa aug. 13. az ottani állapotokról	230
CCXLV. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 16. különböző intézkedéseiről	231
CCXLVI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Kassa aug. 17. sürgeti hogy pénzt küldjön	232
CCXLVII. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 19. Hírekről s intézkedéseiről ír	232
CCXLVIII. Rákóczy Gy. nejének Tokaj aug. 22. különböző ügyekben	234

	<i>Lap.</i>
CCXLIX. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 22. A nádor leveleiről	236
CCL. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Tokaj aug. 23. Pénzt sürget s hadi hírekről	236
CCLI. Rákóczy Gy. nejének Tokaj aug. 24. különböző intézkedéseket tesz	237
CCLII. U. az u. annak Tokaj aug. 27. a Biblia oláh fordításáról	239
CCLIII. U. az u. annak Tokaj aug. 30. különböző ügyekben	240
CCLIV. U. az u. annak Tokaj aug. 31. különböző ügyekben s hírekről	240
CCLV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Tokaj aug. 31. portai s oláhországi ügyekről	242
CCLVI. Rákóczy Gy. nejének Tokaj sept. 1. német hadak közeledéséről	243
CCLVII. U. az u. annak Tokaj sept. 2. Majthényi Mihály sarchzáról	244
CCLVIII. U. az u. annak Tokaj sept. 3. Kemény visszavonulásáról, békealkudozásokról, a Velenczében számára letett pénzről s más ügyekben	244
CCLIX. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Tokaj sept. 8. Jöveteléről	247
CCLX. Rákóczy Gy. nejének Tokaj sept. 8. Várait erősíti .	248
CCLXI. U. az u. annak Tokaj sept. 9. Fiának Györgynek mulatozási hajlama sok aggodalmat okoz neki . .	249
CCLXII. U. az u. annak Tokaj sept. 12. különböző intézkedéseket tesz	250
CCLXIII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Nyírlugas febr. 14. Hadi híreket ír	251
CCLXIV. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Tokaj sept. 16. Hadi híreket ír	252
CCLXV. Rákóczy Gy. nejének Rakamaz sept. 16. Visszavonulásáról s más hadi hírekről	253
CCLXVI. U. az u. annak Rakamaz sept. 17. Hadi hirekről az ellenség erejéről	255
CCLXVII. U. az u. annak Rakamaz sept. 20. A háboru terheiről s a nép sanyargatásáról	256
CCLXVIII. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Tokaj sept. 21. Hadak behuzásáról	257
CCLIX. Rákóczy Gy. nejének Rakamaz sept. 22. Várad éles- sel megrakásáról, a nádor sürgeti a béke alkudozás megkezdését s más ügyekről ír	258
CCLXX. U. az u. annak Rakamaz sept. 24. Az ellenség erejéről	260

	<i>Lap</i>
CCLXXI. U. az u. annak Rakamaz sept. 27. Az ellenség hadi mozgalmairól	263
CCLXXII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Patak sept. 29. Inti hogy Almásba űrséget küldjön s utazása rendjéről .	263
CCLXXIII. U. az u. annak Tokaj sept. 29. Szerencs feldulásáról	264
CCLXXIV. Rákóczy Gy. nejének Tokaj oct. 2. Hadműködéséről ir, saját embereit párhuzamba teszi a Bethlen Gáboréival	265
CCLXXV. U. az u. annak Tokaj oct. 7. Nyomul az ellenség ellen	268
CCLXXVI. U. az u. annak Gesztely oct. 14. Panaszkodik a svédek ellen. Iednicze ostroma, Murány bukása, s többféle intézkedést tesz	268
CCLXXVII. U. az u. annak Gesztely oct. 20. tanácsosairól ir .	272
CCLXXVIII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Gesztely oct. 20. portai ügyekben s különböző intézkedéseket tesz .	273
CCLXXIX. Rákóczy Gy. nejének Gesztely oct. 25. A svédek késedelméről s a békealkudozás megkezdéséről .	274
CCLXXX. U. az u. annak Gesztely oct. 28. Indul a táborral .	275
CCLXXXI. U. az u. annak Béré (Bánrév) nov. 1. hadfolytatása felett elmélkedik	279
CCLXXXII. U. az u. annak Rima-Szécs nov. az ellenség Garanszegnél volt	278
CCLXXXIII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek R.-Szécs nov. 2. Várak ostromáról	278
CCLXXXIV. Rákóczy Gy. nejének R.-Szécs nov. 4. Bornemisza haláláról s más ügyekről	279
CCLXXXV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek R.-Szécs nov. 4. többféle intézkedéseket tesz	280
CCLXXXVI. Rákóczy Gy. nejének R.-Szécs nov. 4. az ellenséget nem bocsátották be Beszterczebányára	280
CCXXXVII. U. az u. annak Tokaj oct. 10. különböző ügyekben	281
CCLXXXVIII. U. az u. annak Szécs nov. 12. Balog vára megadásáról, kéri hogy pénzt küldjön	282
CCLXXXIX. U. az u. annak R.-Szécs nov. 15. különböző dolgokról	283
CCXC. Rákóczy Gy. fiának Györgynek R.-Szécs nov. 15. különböző dolgokról	284
CCXCI. Rákóczy Gy. nejének R.-Szécs nov. 19. hadi terveiről	286
CCXCII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek R.-Szécs nov. 19. A svédek előnyomulásáról, Rebenstock haláláról, oláhországi s más hírekről	286

	<i>Lap.</i>
CCXCIII. Lorántfy Zs. fiának Zsigmondnak Munkács nov. 28. Murány bukásáról s más dolgokról	289
CCXCIV. Rákóczy Gy. nejének Hernádnémeti 1644. nov. 29. Torstensontól levelet kapott, az ellenség mozgalmairól	290
CCXCV. U. az u. annak Hernádnémeti nov. 30. hadi híreket ír	290
CCXCVI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Hernád-Németi dec. 4. különféle intézkedéseket tesz	291
CCXCVII. Rákóczy Gy. nejének Hernád-Németi dec. 7. Munkács feladásáról, visszavonulása okairól, s más ügyekben	292
CCXCVIII. U. az u. annak Aszaló dec. 10. különböző dolgokról	283
CCXCIX. U. az u. annak Szacsva dec. 12. Ohajtja hogy Ónodba jöjjön	293
CCC. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Szacsva dec. 12. A pártoskodokról	294
CCCI. Rákóczy Zs. anyjának Szacsva dec. 17. a visszavonulásról	295
CCCII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Ónod dec. 22. különböző dolgokról	296
CCCIII. U. az u. annak Ónod dez. 31. hadi és másféle ügyekről	297

1645.

CCCIV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Ónod jun. 9. különböző ügyben	299
CCCV. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának K.-Sz.-Márton jan. 12. s atyjának Fogaras jan. 23. különböző ügyben	301
CCCVI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Nyires jan. 24. intézkedéseket tesz	302
CCCVII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fogaras febr. 10. pénz ügyekben	303
CCCVIII. U. az u. annak Hammersdorf febr. 19. gazdasági ügyben	303
CCCIX. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár febr. 26. jelentéseket tesz	304
CCCX. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Bártfa marc. 1. különböző ügyekben	303
CCCXI. U. az u. annak Munkács marc. 22. többféle ügyben	309
CCCXII. Lorántfy Zs. fiának Györgynek Munkács marc. 31.	310
CCCXIII. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár apr. 4. Allánéről s fia kereszteléséről	310

CCCXIV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek apr. 9. különböző ügyben	311
CCCXV. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár apr. 13. . . .	312
CCCXVI. Rákóczy Zs. anyjának Fehérvár apr. 14. . . .	312
CCCXVII. U. az u. annak Fehérvár apr. 25. indál a székelyek közé	312
CCCXVIII. Rákóczy Gy. apr. 30. s máj. 28. Fehérvárról . .	313
CCCXIX. Rákóczy Zs. anyjának Szombatfalva máj. 7. . .	313
CCCXX. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár máj. 11. mentegeti magát	314
CCCXXI. Rákóczy Zs. anyjának Fehérvár máj. 11. Megindul a hadakkal	314
CCCXXII. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár máj. 15. külön- böző ügyben; óhajta künn szolgálni	315
CCCXXIII. Rákóczy Zs. anyjának Deés máj. 15. Panczélcseli máj. 17. Zsibó máj. 19.	317
CCCXXIV. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Györgynek Fehérvár máj. 24. Alláné dolga	318
CCCXXV. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár máj. 24. Men- tegeti magát az ellene emelt vádak miatt	319
CCCXXVI. Rákóczy Zs. anyjának Gyalu máj. 25. Magyarorszá- ba kimeneteléről	321
CCCXXVII. Ifj. Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár máj. 29. Alláné ügyében	322
CCCXXVIII. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár máj. 31. a ha- dak indulásáról	323
CCCXXIX. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Sz.-Benedek jun. 1. Elajándékozandó lovakat hozat	323
CCCXXX. Rákóczy Gy. nejének Edelény jun. 12. hadi híreket közül	324
CCCXXXI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Edelény jun. 12. hadi ügyekben	328
CCCXXXII. Rákóczy Gy. nejének Rima-Szombat jun. 18. Több- féle intézkedéseket tesz	330
CCCXXXIII. U. az u. annak Filek jun. 22. Filek elfoglalásáról .	332
CCCXXXIV. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Zsombor és Bál közti tábor, hadi hírek	333
CCCXXXV. Lorántfy Zs. fiának Györgynek Pocsaj jun. 29. kü- lönöző dolgokról	334
CCCXXXVI. Rákóczy Gy. nejének Nagy-Tapolcsány jul. 6. Hadi intézkedéseiről	335
CCCXXXVII. Rákóczy Gy. fiának Györgynek N.-Tapolcsány jul. 6. hadi híreket ír	337

CCCXXXVIII.	Rákóczy Gy. nejének Nagy-Tapolcsány jul. 7. Indulásáról	338
CCCXXXIX.	U. az u. annak Ripény jul. 8. Hadi szereket kér	339
CCCXL.	U. az u. annak Szenicze jul. 15. Indul Morvába	339
CCCXLI.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár jul. 21. többféle ügyben	340
CCCXLII.	Rákóczy Gy. nejének Korlátkő jul. 24. Morvába megy	342
CCCXLIII.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Szenicze jul. 25. A béke rövid idő alatt meg lesz	343
CCCXLIV.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár jul. 27. Többféle ügyben	343
CCCXLV.	U. az u. annak Fehérvár aug. 4. különféle dologról	344
CCCXLVI.	Rákóczy Gy. nejének Lampersdorf aug. 6. Csatlakozásáról a svéd sereggel	346
CCCXLVII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár aug. 7.	349
CCCXLVIII.	Rákóczy Zs. anyjának Lumpunburg aug. 7. Az ügyek állásáról	349
CCCXLIX.	Rákóczy Gy. nejének Lampersdorf aug. 13. A békealkudozás vége fele jár	350
CCCL.	Rákóczy Gy. atyjának Fehérvár aug. 15. török dolgokról	351
CCCLI.	Rákóczy Gy. nejének Holics aug. 23. a svédek mozgalmairól	352
CCCLII.	U. az u. annak Verebély aug. 28. Visszameneteléről	353
CCCLIII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Velkén aug. 28. Többfeléről	353
CCCLIV.	Rákóczy Zs. anyjának Eger aug. 29. a békéről	353
CCCLV.	Rákóczy Gy. nejének Drégel aug. 30. Visszameneteléről	354
CCCLVI.	Lorántfy Zs. férjének Tokaj aug. 31. különböző dolgokról	355
CCCLVII.	Rákóczy Gy. nejének Csécs sept. 3. Utazásáról	356
CCCLVIII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Sept. 4., 7., 9., 13. különböző dolgokról	357
CCCLIX.	Lorántfy Zs. férjének Mád sept. 31. Kéri hogy a hadakat másfelé küldje	357
CCCLX.	Rákóczy Zs. anyjának Udvarhely dec. 4.	358
CCCLXI.	Ifj. Rákóczy Gy. öccsének Zsigmondnak Fehérvár decz. 5. A Croissayval tartott lakomáról	358

CCCLXII.	U. az u. annak Fogaras jun. 14. Híreket ír	359
CCCLXIII.	Rákóczy Zs. anyjának Patak marc. 16.	360

CCCLXIV.	Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Torda apv. 16. Utazásáról	360
CCCLXV.	Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának Somlyó máj. 24.	361
CCCLXVI.	Rákóczy Zs. anyjának Fekete Bátor máj. 28. . .	361
CCCLXVII.	Ifj. Rákóczy Gy. öcsésének Zsigmondnak Gáva jun. 13.	361
CCCLXVIII.	U. az u. annak Székelyhíd jun. 16. a Tolnai-féle ügyben	361
CCCLXIX.	U. az u. annak Várad jun. 26. » .	362
CCCLXX.	Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának . . .	362
CCCLXXI.	U. az u. annak Élesd jul. 5. fia betegségről . .	363
CCCLXXII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának jul. 9., 13., 20., 24., 29. fia betegségről	362
CCCLXXIII.	U. az u. annak Várad jul. 31. Apanagea ügyében	364
CCCLXXIV.	U. az u. annak Várad aug. 3. fia betegsége ügyében	365
CCCLXXV.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Munkács aug. 3. neje lengyelországi uradalmairól, s Radzivil her- czeg jöveteléről	365
CCCLXXVI.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad aug. 8. . . .	366
CCCLXXVII.	Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak. A Rad- zivilnek adott lakomáról	366
CCCLXXVIII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Diószeg aug. 23. . .	266
CCCLXXIX.	Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak aug.	367
CCCLXXX.	26, Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 5., 10.	367
CCCLXXXI.	Rákóczy Gy. fiának Györgynek Gáva sept. 18. Neje uradalmi ügyében	268
CCCLXXXII.	Rákóczy Zs. anyjának Kálló sept. 20.	368
CCCLXXXIII.	Ifj. Rákóczy Gy. testvérének Zsigmondnak Várad sept. 20.	368
CCCLXXXIV.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad sept. 29., oct. 2.	369
CCCLXXXV.	U. az u. annak Várad oct. 7. Fizetése hátralékát kéri	369
CCCLXXXVI.	U. az u. annak Várad nov. 4. és 5. Fia születé- séről	370
CCCLXXXVII.	Ifj. Rákóczy Gy. öcsésének Zsigmondnak Várad nov. 9. ugyan arról	370

1647.

CCCLXXXVIII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Somlyó febr. 13. . .	370
CCCLXXXIX.	Rákóczy Zs. anyjának Tokaj febr. 15., 20., 24., marcz. 3., 16., 27.	371
CCCXC.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Várad apr. 1. . . .	371

	<i>Lap,</i>
CCCXCI. Rákóczy Gy. fiának Györgynek Fehérvár apr. 3. többfélééről	371
CCCXCII. Rákóczy Zs. anyjának Kassa apr. 6. Patak apr. 13. máj. 6.	372
CCCXCIII. U. az u. annak Patak aug. 14. a pataki vár festéséről	372
CCCXCIV. U. az u. annak aug. 24., sept. 1., sept. 9., 14., 16., 18., 19., 22. többféle ügyben	372
CCCXCV. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Gyalu oct. 2.	373
CCCXCVI. Rákóczy Zs. anyjának Patak oct. 3.	373
CCCXCVII. U. az u. annak Patak oct. 8. Atyja kijöveteléről	373
CCCXCVIII. U. az u. annak Patak oct. 10. Atyja utazásáról	374
CCCXCIX. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Gyalu oct. 14. különfélekről	374
CCCC. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Bánfi-Hunyad oct. 14. Többfélééről	377
CCCCI. U. az u. annak Feketető oct. 15. a törökök fenyegetőzéseiről	379
CCCCII. Rákóczy Zs. atyjának Patak oct. 17.	380
CCCCIII. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Élesd oct. 17. magyarországi ügyekről	381
CCCCIV. U. az u. annak Várad oct. 18. Utazásáról	382
CCCCV. U. az u. annak Várad oct. 19. Halat és bort kér	383
CCCCVI. Rákóczy Zs. anyjának Patak oct. 21.	384
CCCCVII. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Várad oct. 21. magyarországi dolgokról	384
CCCCVIII. Rákóczy Gy. nejeének Barak oct. 23. Vadászatáról	385
CCCCIX. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Barak oct. 23. török mozgalmakról	386
CCCCX. Rákóczy Zs. anyjának Patak oct. 23.	387
CCCCXI. Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Várad oct. 25. magyarországi dolgokról	387
CCCCXII. Rákóczy Gy. nejeének Várad oct. 25. különfélekről	388
CCCCXIII. U. az u. annak Várad nov. 2. Vadászatáról	389
CCCCXIV. U. az u. annak Várad nov. 4. Indulásáról	390
CCCCXV. Rákóczy Zs. anyjának Patak nov. 9.	391
CCCCXVI. Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának Besztercze nov. 10.	391
CCCCXVII. Rákóczy Zs. anyjának Patak nov. 21. Utazásáról	391
CCCCXVIII. Bátorý Zsófia Lorántfy Zsuzsannának Kolosvár decz. 11.	391
CCCCXIX. Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Deés dec. 31. az ottani templom igazításáról	392

1648.

CCCCXX.	Rákóczy Zs. anyjának Szerencs jan. 11. Bethlen István haláláról	392
CCCCXXI.	U. az u. annak Ónod jun. 14. atyja utjáról . . .	393
CCCCXXII.	Ifj. Rákóczy Gy. öcscsének Zsigmondnak Sz.-Ujvár jan. 12. török híreket ir	393
CCCCXXIII.	Rákóczy Zs. anyjának máj. 10., 19., 21., 26., jun. 4.	394
CCCCXXIV.	Ifj. Rákóczy Gy. öcscsének Somlyó jun. 6. híreket ir	394
CCCCXXV.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának Tasnád jun. 12. . .	395
CCCCXXVI.	Ifj. Rákóczy Gy. öcscsének Várad jun. 17. különböző dolgokról	395
CCCCXXVII.	Rákóczy Zs. anyjának Patak jun. 18. Jármegy hozzá	396
CCCCXXVIII.	Rákóczy Zs. atyjának Patak jun. 21. katonai lázadásról	396
CCCCXXIX.	Rákóczy Zs. anyjának Patak jun. 23., György Zsigmondnak Várad jun. 24., 28.	397
CCCCXXX.	Rákóczy György öcscsének Várad jul. 1. Katonai zendülésről	397
CCCCXXXI.	Rákóczy Zs. anyjának Munkács jul. 12. . . .	397
CCCCXXXII.	Ifj. Rákóczy Gy. anyjának jul. 22., aug. 7. . .	398
CCCCXXXIII.	Ifj. Rákóczy Gy. öcscsének Balázsfalva aug. 21. .	398
CCCCXXXIV.	Rákóczy Zs. anyjának Patak sept. 26. . . .	398
CCCCXXXV.	Rákóczy Gy. fiának Zsigmondnak Görgény sept. 27. betegeskedéséről	398
CCCCXXXVI.	Rákóczy. Zs. anyjának Kálló sept. 30. . . .	399

1649.

CCCCXXXVII.	Lorántfy Zs. fiának Zsigmondnak Fogaras marc. 24. többféléről	399
CCCCXXXVIII.	Zakrzeska Anna leányának Somlyó marc. 31. családi ügyben	400
CCCCXXXIX.	Rákóczy Gy. anyjának Sz.-Ujvár apr. 2. . . .	401
CCCCXL.	Rákóczy. Gy. öcscsének Deés apr. 12. magyarországi ügyekben	401
CCCCXLI.	U. az u. annak Deés apr. 14. Dániel követségéről .	402
CCCCXLII.	U. az u. annak Komána apr. 16. magyarországi ügyekben	402
CCCCXLIII.	Rákóczy Zs. anyjának Sz. László apr. 24. . .	403
CCCCXLIV.	U. az u. annak Szék apr. 27. pénzt kér bátyjának .	403
CCCCXLV.	Lorántfy Zs. fiának Györgynek Szombatfalva apr. 30. szemrehányásokat tesz	404

	<i>Lap.</i>
CCCCXLVI. Rákóczy Zs. bátyjának Patak máj. 6. külföldi követségek	405
CCCCXLVII. Lorántfy Zs. fiának Györgynek Fogaras máj. 8. szemrehányásokat tesz	405
CCCCXLVIII. Rákóczy Zs. bátyjának Torda máj. 19. . . .	408
CCCCXLIX. Rákóczy Gy. anyjának Déva jun. 28.	408
CCCL. Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának	408
CCCLI. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár jul. 25.	409
CCCLII. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár aug. 4. Öcsese házassága ügyében	409
CCCLIII. Rákóczy Gy. öcsésének Gyalu aug. 24. híreket ír	410
CCCLIV. Rákóczy Gy. anyjának Székelyhíd sept. 20. . . .	411
CCCLV. Báthory Zsófia Lorántfy Zsuzsannának sept. 26. oct. 18.	411
CCCLVI. Báthory Gy. öcsésének Gyalu nov. 25. különböző dolgokról	411

1650.

CCCLVII. U. az u. annak Cserged jan. 10. Különböző dol- gokról	412
CCCLVIII. U. az u. annak Segesvár jan. 22. fogadja a kozák követekeket	414
CCCLIX. U. az u. annak Segesvár jan. 27. Többféle ügyben	414
CCCLX. U. az u. annak Segesvár jan. 30. magyarországi ügyekről	415
CCCLXI. Rákóczy Zs. bátyjának Makovicza febr. 2. a szom- széd országi viszonyokról	416
CCCLXII. Zakrzeska Anna Lorántfy Zsuzsannának Somlyó febr. 26.	418
CCCLXIII. Rákóczy Gy. öcsésének Radnót máj. 8. moldvai ügyekben	418
CCCLXIV. U. az u. annak Fehérvár máj. 10. török ügyekben	420
CCCLXV. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár sept. 5. portai ügyekben	420
CCCLXVI. U. az u. annak Balázsfalva sept. 15. egyházi ügyekben	421
CCCLXVII. U. az. annak Gyalu sept. 11.	422
CCCLXVIII. U. az u. annak Szamosújvár nov. 20. pénz- ügyekben	422
CCCLXIX. U. az u. annak Szamos-Ujvár nov. 23. lengyel ügyekben	423
CCCLXX. U. az u. annak Deés nov. 30. moldvai ügyekben .	423
CCCLXXI. U. az u. annak Sz.-Ujvár dec. 1. többféle dologról	426
CCCLXXII. U. az u. annak Monostor dec. 18. többféle dologról	426

1651.

CCCCLXXIII.	U. az u. annak Gyalu jan. 3. török dolgokról .	427
CCCCLXXIV.	U. az u. annak Ujvár jan. 16. Fehérvár febr. 14.	427
CCCCLXXV.	U. az u. annak Fehérvár apr. 19. többfeléről .	328
CCCCLXXVI.	U. az u. annak Fehérvár máj. 1. török ügyekről	428
CCCCLXXVII.	Rákóczy Zs. bátyjának Patak máj. 2. magyar- országi ügyekről	430
CCCCLXXVIII.	Rákóczy Gy. anyjának Radnót máj. 21. . . .	431
CCCCLXXIX.	Rákóczy Gy. testvérének Radnót máj. 21. . .	431
CCCCLXXX.	U. az u. annak Radnót máj. 21. Kozák tatár kö- vetekről	431
CCCCLXXXI.	U. az u. annak Radnót jun. 3. portai s más ügyekről	432
CCCCLXXXII.	Báthory Zs. Lorántfy Zsuzsannának Fehérvár jul. 21.	434
CCCCLXXXIII.	Rákóczy Gy. öcscsének Gyalu jul. 11. katonái féktelenkedéséről	434
CCCCLXXXIV.	Báthory Zs. Lorántfy Zsuzsannának Fehérvár aug. 16.	435
CCCCLXXXV.	Rákóczy Gy. öcscsének Fehérvár aug. 16. Wes- selényi boszantásai	436
CCCCLXXXVI.	Rákóczy Zs. anyjának Patak aug. 23. . . .	437
CCCCLXXXVII.	Rákóczy Gy. testvérének Fehérvár aug. 24. .	437
CCCCLXXXVIII.	U. az u. annak Fehérvár sept. 5. neje beteges- kedéséről	437
CCCCLXXXIX.	U. az u. annak Sz.-Péter sept. 24. többfeléről .	438
CCCCXC.	U. az u. annak Ujvár sept. 28. többfeléről . .	439
CCCCXCI.	U. az u. annak Ujvár oct. 1. Vigasztalja neje halála miatt	441
CCCCXCII.	Báthory Zs. Lorántfy Zsuzsannának Szamos- Ujvár oct. 4.	441
CCCCXCIII.	Rákóczy Gy. testvérének Sólomos oct. 12. . .	441
CCCCXCIV.	U. az u. annak Székelyhid oct. 29. többfeléről .	442
CCCCXCV.	U. az u. annak Székelyhid nov. 2. Wesselényi dolgairól	442
CCCCXCVI.	U. az u. annak Székelyhid nov. 3.	443
CCCCXCVII.	U. az u. annak Tasnád nov. 4. többfeléről . .	443
CCCCXCVIII.	U. az u. annak Tasnád nov. 8.	444
CCCCXCIX.	U. az u. annak Somlyó nov. 16. portai dolgokról	444
D.	U. az u. annak Somlyó nov. 22. Wesselényiről .	446

1652.

DI.	Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár febr. 15— máj. 16. betegségéről	446
-----	--	-----

DII. U. az u. annak Fehérvár máj. 25. német őrségek behozásáról	447
DIII. U. az u. annak Fehérvár máj. 31.	447
DIV. U. az u. annak Fehérvár sept. 21. többféléről . . .	447

1653.

DV. Rákóczy Ferencz nagyanyjának Fehérvár jan. 8. febr. 14.	448
DVI. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár marc. 8. Rákóczy Lászlóról	438
DVII. U. az u. annak U. ott marc. 13. Többféle ügyben .	450
DVIII. U. az u. annak Fehérvár apr. 9. fia betegeskedéséről	451
DIX. U. az u. annak U. ott apr. 26. a moldvai ügyekről .	451
DX. U. az u. annak U. ott apr. 27. Kamenitz ostromáról	472
DXI. U. az u. annak U. ott máj. 4. a moldvai s egyházi ügyekről	452
DXII. U. az u. annak Radnót máj. 17. moldvai ügyekben	454
DXIII. U. az u. annak U. ott máj. 20. U. ez ügyekben . .	455
DXIV. U. az u. annak U. ott máj. 21. U. az ottani dol- gokról	456
DXV. U. az u. annak U. ott máj. 25. egyházi ügyekben .	457
DXVI. U. az u. annak Mogyorós máj. 29. moldvai ügyekben	457
DXVII. U. az u. annak Földvár jun. 1. moldvai ügyekben .	459
DXVIII. U. az u. annak U. ott jun. 5. u. ez ügyekben . .	460
DXIX. U. az u. annak U. ott jun. 6. u. ez ügyben . . .	462
DXX. U. az u. annak U. ott jun. 27. u. ez ügyben . . .	463
DXXI. U. az u. annak U. ott jul. 2. u. ez ügyben . . .	465
DXXII. U. az u. annak U. ott jul. 5. u. ez ügyben . . .	465
DXXIII. U. az u. annak U. ott jul. 9. u. ez ügyben . . .	466
DXXIV. U. az u. annak U. ott jul. 11. u. ez ügyben . . .	466
DXXV. U. az u. annak U. ott jul. 13. u. ez ügyben . . .	467
DXXVI. U. az u. annak Gyógy jul. 18. u. ez ügyben . . .	467
DXXVII. U. az u. annak Brassó jul. 22. u. ez ügyben . . .	469
DXXVIII. U. az u. annak Radnót jul. 28 u. ez ügyben . . .	469
DXXIX. U. az u. annak Radnót aug. 6. u. ez ügyben . . .	470
DXXX. U. az u. annak Radnót aug. 14. egyházi s hadi ügyekben	471
DXXXI—V. U. az u. annak Segesvár sept. 12., 15., 21. Görgény oct. 1. a moldvai hadjárat részleteiről	471
DXXXVI. U. az u. annak Malomfalva oct. 24.	475
DXXXVII. U. az u. annak Fehérvár nov. 1. magyarországi ügyekről	475
DXXXVIII—LI. U. az u. annak Fehérvár nov. 4.—decz. 12. közt a moldvai hadjáratról	476

DXLII. U. az u. annak Fehérvár decz. 16. különféleről . . .	Lap. 478
DXLIII—IV. U. az u. annak Fehérvár decz. 16., Balázsfalva decz. 20., Fehérvár decz. 26. moldvai s tatár ügyekről . . .	476

1654.

DXLV—VII. U. az u. annak Fehérvár jan. 2., 11., febr. 5. marc. 22. moldvai s tatár ügyekről	481
DXLVIII. U. az u. annak marc. 23. egyházi ügyekről . . .	483
DXLIX. U. az u. annak Sz.-Ujvár apr. 24. Máté vajda haláláról	483
DL. Ugyan az u. annak Sz.-Ujvár apr. 27., Radnót jul. 3., 9., Balázsfalva jun. 27., Fehérvár jul. 4., aug. 23., sept. 21.	484
DLI. U. az u. annak Sz.-Ujvár sept. 28. betegeskedéséről . . .	484
DLII. U. az u. annak Gyalu oct. 4.	485
DLIII. U. az u. annak Gyalu oct. 8. gyanakszik Kemény Jánosra	485
DLIV—VI. U. az u. annak Várad nov. 16., Székelyhíd nov. 12., Kalló decz. 2., Ecsed decz. 9., Kend decz. 19. magyarországi ügyekről	486

1655.

DLVII. U. az u. annak Ecsed jan. 22.	486
DLVIII. U. az u. annak Tasnád jan. 25. többtéléről . . .	488
DLIX. U. az u. annak Somlyó febr. 5.	489
DLX. U. az u. annak Gyalu febr. 18. Bisterfeld haláláról . . .	489
DLXI. U. az u. annak Balázsfalva apr. 9. a havasalföldi zavarokról	489
DLXII. Lorántfy Zs. fiának S.-Patak apr. 28. egyházi ügyekben	490
DLXIII—V. Rákóczy Gy. anyjának Radnót máj. 2., 9., 17. jun. 8. a havasalföldi háborúról	491
DLXVI. Lorántfy Zs. fiának S.-Patak jun. 29. u. ez ügyben . . .	493
DLXVII—IX. Rákóczy Gy. anyjának Strejeszt jul. 3., Parova jul. 9., Parumbak jul. 17. havasalföldi hadjáratáról . . .	495
DLXX. U. az u. annak Fehérvár jul. 26. egyházi ügyekben . . .	495
DLXXI. U. az u. annak Gyógy aug. 13., Besztercze oct. 20., 28., nov. 4., Görgény nov. 20.	496
DLXXII. U. az u. annak Görgény nov. 21. Wesselényi dolgában	497
DLXXIII. Lorántfy Zs. fiának S.-Patak jun. 29. egyházi ügyekről	497

1656

Lap.

DLXXIV.	Rákóczy Gy. anyjának Gyalú jan. 10. többféle ügyben.	498
DLXXV.	Lorántfy Zs. fiának, Patak jan. 12. szemrehá- nyást tesz egyházi ügyekben való eljárásáért.	499
DLXXVI.—IX.	Rákóczy Gy. anyjának Szamosújvár jan. 31., febr. 2. Fehérvár, febr. 9., 10. többféle ügyben	500
DLXXX.	Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár febr. 12., vá- laszol jan. 12-én kelt levelére.	502
DLXXXI.—III.	U. az u. annak Fehérvár márcz. 2., 10. Vincz márcz. 22. lengyel kozák dolgokról.	503
DLXXXIV.	U. az u. annak Fehérvár apr. 9. menti magát egyházi intézkedéseieért.	505
DLXXXV.—VI.	U. az u. annak Balázsfalva apr. 23., 26., 29. Radnót máj. 21.	506
DLXXXVII.	Lorántfy Zs. Báthory Zsófiának 8. Patak jun. 11.	507
DLXXXVIII.	U. az fiának Patak jun 11. egyházi dolgokról.	507
DLXXXIX—DXCI.	Rákóczy Gy. anyjának Radnót jun. 16., 21., 23. Monostor jul. 31. aug. 5. aug. 16. aug. 21.	508
DXCII.	Lorántfy Zs. Beregszász sept. 8. nem javallja a lengyel országi interventiót.	510
DXCIII.	Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár oct. 16. Déva decz. 21.	511

1657.

DXCIV.—VIII.	Rákóczy Gy. anyjához Stry febr. 3., 6. Kulics- sis febr. 18. Priborcz febr. 28. Krakó márcz. 29. lengyel hadjáratáról.	512
DXCIX.	U. az nejének Chmielow apr. 19. u. erről.	515
DC.	Rákóczy Gy. anyjának Grudek máj. 4. u. ez ügyben.	518
DCI.	Lorántfy Zs. Báthory Zsófiának Patak jul. 6. Váradra meneteléről.	519
DCII.	Báthory Zs. férjének Ecsed jul. 13. panaszko- dik Barcsra.	521
DCIII.	Lorántfy Zs. Báthory Zsófiának 8. Patak ju- lius 20.	522
DCIV.	Rákóczy Gy. anyjának Czenstochau jul. 25. szerencsétlensége okairól.	522
DCV.—DCXV.	Rákóczy Gy. anyjának Hoszúmező jul. 31. Ecsed aug. 4., 6. Szamosújvár sept. 10., 17., 28. Zsúk oct. 3. Fehérvár oct. 18. oct. 29. Rad- nót nov. 14. Görgénav nov. 21. Monostor decz. 23. : haza érkezése után. a rendekkel folyta-	

tott küzdelmeit s széke megtartása érdekében tett intézkedéseit írja meg. . . . 523

1658.

- DCXVI. Lorántfy Zs. fiának S. Patak jan. 5. az ot-tani dolgokról. 533
- DCXVII. Rákóczy Gy. anyjának Gyalu jan. 13. pa-naszkodik az árulókra. 534
- DDXVIII. Rákóczy György anyjának Fehérvár febr. 8., 11. 535
- DCXIX. Lorántfy Zs. fiának Pér febr. 15. több-féléről 535
- DCXX. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár febr. 18. márcz. 16. 535
- DCXXI. U. az u. annak Fehérvár márcz. 29. ko-zák követségről. 536
- DCXXII.—DCXXIII. Rákóczy Gy. anyjának Fehérvár apr. 10., 13. törökök magatartásáról. 536
- DCXXIV. U. az u. annak Sz. Ujvár apr. 27. a ve-szélekről melyekben forog s intézkedé-seiről. 539
- DCXXV.—DCXXVII. U. az u. annak Sz. Ujvár apr. 28. Radnót máj. 2., 5. Fehérvár máj. 10. máj. 26. intézkedéseiről. 541
- DCXXVIII.—DCXXXV. U. az u. annak Jenő jun. 2. Babolna jun. 16. Csúcs jun. 19. Jánosi jun. 24. Várad jun. 25. Csíger jul. 4. Arad jul. 5. Gyula jul. 11. táborozásáról s intézkedé-seiről. 544
- DCXXXVI.—XXXIX. U. az u. annak Nagy-Várad jul. 15., 16., 17. Székelyhid jul. 19., 29. Tasnád aug. 7. aug. 10. intézkedéseiről, az erdélyi rendek követségéről s a török mozgal-makról. 551
- DCXL. Lorántfy Zs. fiának. S. A. Ujhely aug. 15. Bacsai árulásáról. 554
- DCXLI.—DCXLIV. Rákóczy Gy. anyjának Tasnád aug. 21., 23., 25. Székelyhid aug. 26. Debreczen aug. 29. a törökök beütéséről. 555
- DCXLV. U. az u. annak Debreczen aug. 26. ma-gyarországi főurakról. 557
- DCXLVI. U. az u. annak Ugrai tábor sept. 3. Jenő megszállásáról. 558

DCXLVII.	U. az u. annak. tábor sept. 4. Jenő bukásáról.	559
DCLXVIII.—DCLVIII.	U. az u. annak Várad tábor sept. 5., 6., 12. keserői tábor sept. 15. kállai tábor sept. 20., 21. dorogi tábor sept. 23. debreczeni tábor sept. 24. szentmihályi tábor sept. 27. táborozásáról s a törökök előnyomulásáról.	559
DCLIX.—DCLXIII.	U. az u. annak Várad oct. 7., 10., 14., 16., 21. az erdélyi rendek gyűléséről, tatár dúlásról, Deszni bukásáról.	567
DCLXIV.	U. az u. annak Székelyhíd decz. 12. a török dúlásról s fiának Nádasdy leányával leendő eljegyeztetéséről.	570

1659.

DCLXV.	U. az u. annak Ecsed marc. 7. erdélyi ügyekről.	571
DCLXVI.	U. az u. annak Ecsed apr. 19. Bátor apr. 25.	571
DCLXVII.	U. az u. annak Szerencs máj. 16. Alkudozás a császárral a két vármegye ügyében.	572
DCLXVIII.—DCLXXI.	U. az u. annak Szerencs máj. 22. jun. 29. Helme cz. jul. 18. hozzá érkezett követségről s az erdélyi dolgokról.	573
DCLXXII.	Rákóczy Ferencz nagyanyjának Ecsed sept. 10.	575
DCLXXIII.—DCLXXIV.	Rákóczy Gy. nejének Szászváros sept. 11. Radnót nov. 5. az erdélyi ügyekről.	575
DCLXXV.	U. az u. annak Szászváros nov. 14. a török háborúról.	577
DCLXXVI.	Rákóczy Gy. nejének Fehérvár nov. 23. megelőző napi csatájáról.	578
DCLXXVII. LXXVIII.	Rákóczy Gy. anyjának Radnót nov. 30. Kolosvár decz. 13. a török háborúról s a két vármegyéről.	579
DCLXXIX.	Lorántfy Zs. Báthory Zsófiának s Patak decz. 5.	581

1660.

DCLXXX.	Rákóczy Gy. anyjának, tábor marc. 24. az erdélyi dolgokról.	581
---------	---	-----

Függelék.

Lan.

I. Öreg Rákóczy Gy. levele fiához Fehérvár nov. 24. neje len- gyelországi birtokairól.	582
II. I. Rákóczy Gy. végrendelete.	583
III. Lorántfy Zsuzsanna végrendelete S. Patak 1659. oct. 30. . . .	594

Az e kötetben előforduló rejtelmes levelek kulcsai :

1.

I. Rákóczi György és fia által használt kulcs.

a=m	h=x	o=l	u=y
b=n	i=g	p=r	x=h
c=q	k=s	q=c	y=u
d=e	l=o	r=p	z=f
e=d	m=a	s=k	v=y
f=z	n=b	t=w	w=t
g=i			

2.

II. Rákóczy Gy. és anyja által használt kulcs.

0=a	k=k	200=s
00=b	$\overline{7}=l$	1000=t
000=c	209=m	xx=u, v
1=d	x=n	=x
$\dot{1}=e$	0=o	222=z
=f	=p	500=ö felsége
101=g	=q	00000=y
0000=h	$\overline{3}=r$	=v
$\overline{00}=i$		

Névmutató.

A.

Alaj bég, 544, 547.
 Ali aga, 351.
 Ali pasa, 578.
 Allia Samuné, 310, 318, 319. 352.
 Alliané jószága, 341, 345.
 András, török deák, 352.
 Anhalti fejedelem, 518.
 Apáczai (Cséry János) 471, 499.
 Apafi Boldizsár, 318, 323.
 Apafi István, 318.
 Apafi Mihály, 448, 459, 466.
 Apafiné, 78, 448.
 Apagi, 581.
 Askanius (orvos) 64, 135, 186.
 Auriacus = orániai herceg 409.
 Az nagy ember = Rebenstock.
 104.

B.

Bai János, Rákóczy postája s familiarisa 270, mint posta igen gyakran.
 Bakói harc Stefán és Lupul vajdák között 465.
 Bakos Gábor, 41, 46, 47, 50, 52, 133, 134, 145, 147, 159, 161, 165, 175, 187, 254, 296, 329, 333, 354, 417, 418, 518, 530, 534.
 Bakos Gábor halálán van, 557.
 Balassa András halála 228, 235.
 Bálintfi Balázs, 44, 216.
 Balling György, 31.
 Balling János 29, 31, 81, 213, 291, 293.
 Balog László, 180, 182, 209, 220.
 Balog Máté 517, 532.

Balog várának ostroma, 278.
 Balon Péter, 172, 209.
 Bálpataki, Rákóczy postája, 20, 21, 27, 28, 33, 43, 58, 61, 62, 269, 282, 350.
 Bánfi Dénes követsége a magyar királyhoz, 535.
 Bánfi Dénes elpártol II. Rákóczy Györgytől, 563, 567.
 Bánfi György 180, 182, 210, 229, 307, 543, 544, 557, 569.
 Bánfi Ferencz halála, 196.
 Bánfi Kristóf 543.
 Bánfi Zsigmond, 557, elpártol. II. Rákóczy Gytől 563, 567.
 Bánházi 193, 250.
 Barakonyi Ferencz, 68.
 Barcsai Ákos, 19, 119, 120, 122, 123, 125, 129, 137, 180, 211, 298, 320, 321, 341, 344, 351, 393, 402, 516, 521, 528, 530, 532, 538, 540, 550, 554, 559, 560, 564, 566, 567, 568, 569, 572, 574, 578.
 Barcsai Ákost jellemzi öreg Rákóczy György, 173.
 Barcsay Gáspár, 128.
 Barcsai András, 576.
 Barcsai István, 579.
 Barcsai Jánosné, 72, 74.
 Barcsai Sigmund, 58.
 Bari uram, 580.
 Barkóczy István, 526.
 Barkóczy László, 526, 565.
 Barkóczy László árulása, 193.
 Barkóczy uram 444, 507, 515, 557, 559.
 Báré = Bánrér, 277.

- Basa Tamás, 113, 117, 123, 137, 150, 188, 263, 531.
- Basa királybíróvá lesz 415.
- Basire Izsák 537.
- Batka Mihály, 580.
- Báthoriné (Zakrzeska Anna) 283.
- Báthori Gábor, 45.
- Battyáni Ádám, 287, 294, 486, 488.
- Baxa István, 365, 368.
- Bees felé közelg az ellenség (1864-ben) 184.
- Bedőházi 569.
- Beken János, 165, 254.
- Bektás aga, 434.
- Béldi Kelemen, 266.
- Béldi Pál, 105, 448, 518, 525.
- Belényes.né, 310.
- Bellénesi György halála 352.
- Belléni, 24, 68, 70.
- Beniczki Ferencz, 306.
- Bercsényi Jánosné, 372.
- Berin = Brünn. l. ezt
- Bertóti Bálint 126.
- * Berzeviczy arestálása, 436.
- Besenyi 12.
- Besztercebánya ezer tallér sarczot fizet a nádornak (1644) 165.
- Bessenyei Boldisár, 336.
- Bethlen Ferencz, 55, 173, 239, 304, 359, 407.
- Bethlen Ferenczet a császárhoz küldi II. Rákóczy Gy. követségbe 414, 417.
- Bethlen István (idősb) 11, 29, 40, 43, 49, 52, 171, 202.
- Bethlen István (idősb) halála 392.
- Bethlen János, 300, 524, 531, 533, 552, 576.
- Bethlen János, Rákóczy György szolgálatába lép, 297.
- Bethlen János követsége a lengyel királynál, 476, 477.
- Bethlen Mihály Rákóczy György szolgálatába lép, 297.
- Bisterfeld 104, 134, 137, 147, 150, 226, 228, 273, 305, 359, 410, 434, 449, 475, 483, 490.
- Bisterfeld halála, 489.
- Bisterfeld öccsének halála, 287.
- Bod Lukács, 169.
- Bogoslaus Radzivil 515.
- Bornemisza Ferencz, 176, 196.
- Bornemisza János 9, 20, 34, 376.
- Bornemisza János feleségének halála, 166.
- Bornemisza kisasszony lakodalma 452, 456.
- Bornemisza Pál, 16, 17, 56, 97, 107, 139, 148, 158, 200, 205, 209, 224, 246, 248, 275.
- Bornemisza László, 78.
- Bornemisza Pál meghódoltatja a bányavárosokat 1644-ben, 140.
- Bornemisza Pál Keresztstzeget kapja Rákóczy Györgytől 1644-ben, 238.
- Bornemisza Pál haláláról 279.
- Bornemisza Pál temetése, 329.
- Boros János 75, 412, 432, a vezérnél : 443, 451, 456, 467, 471, 484, 494.
- Bosok Benedek 165.
- Bota 347, 348.
- Bottyányi l. Battyáni.
- Bőjti István, 24, 291.
- Brezovics 443.
- Brünn ostroma, 337, 342.
- Broser, ötvös, 155, 159, 282, 299, 442.
- Budára pénzküldés a portáról, 95.
- Büdöskúti, 297.
- C.
- Chmielnicky 426, 428, 429, 472.
- Collaborat 247.
- Constantin postelnik, 555.
- Croissy a francia követ mulatsága 358.
- Csákiak jószága, 181, 222.
- Csáki és az érsek örülnek Rákóczy Zsigmond nejének halálán 442.

Csáki István, 41, 108, 121, 264.
 Csáki István javai elfoglalásáról, 206.
 Csáki István támadásáról való hír, 170.
 Csáki László, 146, 176, 413, 440.
 Csanádi, Rákóczy szolgája 446.
 Cseffei, 195, 249.
 Cseh Ádám, 210, halála 231.
 Cselik János hadnagy, 193.
 Csejti Istvánné 11.
 Cseréni 34, 51, 54, 297.
 Cserepcséni, Rákóczy küldötte a portára 115.
 Cserményi 553.
 Csernel György, 9, 65, 66, 68, 159, 265, 274, 377.
 Csernel Pál 557, 563.
 Csiri pasa, 538, 540.
 Csiszár Gergely, 48, 83, 230.
 Csókási Mihály, 223, 224.
 Csongrádi 523.
 Csontos Mihály 397.
 Csontos Miklós 230.
 Csontos Orbán, 230.
 Csontos Pál, 193, 230, 302, 305.
 Csulai uram, 29, 86, 134, 247, 310, 318, 322, 323, 324, 434, 483, 531, 532, 552.
 Czeplédi 50, 51, 582.
 Cserniczky 518.

D.

Dalmadi, 312.
 Dalmadi bázassága, 389.
 Dalmadi halála 497.
 Dalmadi (ifjú) 568.
 Dániel János, 29, 239, 311, 392, 402, 403.
 Dániel moldvai követsége 29.
 Dániel János királybíróvá lesz 415.
 Dániel János lakodalma, 427.
 Dániel Mihály, 16.
 Dán király haláláról 134.

Danzigba küld ezer tallért a deák-
 kok részére Rákóczy György
 1644-ben 235.
 Daróczi, 415, 416.
 Dávid Sándor 5.
 Debreczeni Tamás 6, 10, 16, 18,
 19, 26, 27, 28, 29, 31, 34, 35, 36,
 39, 41, 43, 46, 48, 110, 112, 117,
 120, 164.
 Debreczeni papi gyűlés 498.
 Deli Farkas, 24.
 Deli Husszain pasa, fővezér, 569.
 Destregstain herceg hadfogadásra
 Lengyelhonba megy, 298.
 Deszni megadása, 569.
 Divíni István, 126, 194, 196, 202,
 211, 233.
 Diószegi, 560.
 Dobai 64, 104.
 Dobos Pál, 195.
 Domokos Tamás váltságdíja 526.
 Donát István 134.
 Donát János 133.
 Douglas, 333, 335, 337, 338, 343,
 347.
 Dunavitz vára 325.

E.

Ebeni 250, Budára megy 431, 435,
 440, 538, 571, 579.
 Egri István, 109, 266.
 Erdély Rákóczy György mellett
 nyilatkozik (1636) 18.
 Erdélyi András 112.
 Erdélyi Gáspár, 13, 52, 98, 112.
 Erdélyi országgyűlés 1645-ben
 308, 309, 312.
 Értelmes János, 90.
 Eszterházy nádor levele Torsten-
 sohnhoz, 316.
 Eszterházy nádor vereségéről irt
 »melancholia nótáról« 194.
 Eszterházy és Pázmán meghétkélése,
 44, 48.
 Esztrig, 37.

F.

- Faragó András 24, 97, elfogatása, 141, 143, 250, 337, 348.
 Farkas Dániel 580.
 Farkas Fábian, 436.
 Farkas Ferencz 125, 527, 580.
 Farkas György, 90.
 Farkas István halála, 389.
 Fejéregyházi Ferencz 90.
 Fejér Gáspár, 176, 187, 202, 211, 248, 259, 288, 297, 300.
 Fejérpataki a statusok küldöttje 1644-ben a császárhoz, 228.
 Pekete Péter, 504.
 Felserdült keresztény. Keresztúri munkája, 92.
 Felső magyarországi vármegyék megegyeznek 1644-ben Rákóczyval.
 Feltóti György, 29, 30, 215, 218.
 Ferenczy, 396.
 Ferenczy István, 252.
 Fiát Gábor, 134.
 Fióta, 216, 237.
 Flestel Lőrincz, 72.
 Forgách Adám, 121, 290, 327, 329.
 Forgách Zsigmond 80, 193, 176, 196, 201, 224, 327, 328, 331, 332, 333, 479.
 Forgách Zsigmond halála, 347.
 Földvári, 25.
 Földvári Ferencz, 96.
 Földvály Ferencz váltságdíja, 526.
 Frangel l. Wrangel.
 Frank Bálint, 328.
 Frater Pál, 30, 32, 391, 501.
 Fülek fölégetése, 332.
 Fűzesi, 41.

G.

- Galgóc megvétele (1645) 337.
 Galgóczy Pál, 98.
 Gallas, 108, 114, 294, 297, 342.
 Gáti, 38, 48, 52, 57.
 Gaudi András, 125, 156, 193, 204, 579, 580581 „

- Gáva, 9, 88,
 Gécz l. Götz.
 Gelle Gergely, 446.
 Gellérfi 443, 455, 478.
 Gellérfi halála 548.
 Gerendi István, 241, 250, 311, 312, 318.
 Gicsei, 241.
 Gilláni, 421, 576.
 Gircsi Memhet nagyvezír 444.
 Girincze, 41.
 Gombos János, 47.
 Gonzaga, 547.
 Gücs Pál, 399, 407, 421, 428, 431, 432, 433, 536.
 Gürbe Istók 435.
 Gürgei Jób, 26, 46, 47, 326, 335, 394, 547, 577.
 Götz tábornok, 176, 177, 184, 297, 299, 309.
 Gyógyi fürdőbe készül l. Rákóczy György, 58.
 Györgycze (a későbbi Georgius Stephanus vajda) 403, 432, 455, 456.
 Györi Márton, 30.
 Györi Mihály, 74.
 Gyulafi Sámuel, 6, 575.
 Gyulai bég, 74.
 Gyulai Ferencz, 120, 156, 188, 267, 456, 562, 563, 565, 566, 577.
 Gyulai István, 181, 185.

H.

- Hajdú György, Rákóczy kapitánya, 122, 123, 125, 143, 145, 150, 160, 213, 216, 218, 221, 227, 233, 251, 306.
 Haller István viszonya nejével 235.
 Haller István, 352.
 Haller elbucúzik a kapitányságtól, 577.
 Haller Istvánné kis leánya haláláról, 5.
 Haller Péter temetése, 409.

Haller Sámuel, 111, 112, 130.
 Haller uram, 73, 173.
 Hamis pénzverők, 371.
 Harkó Márton, Rákóczy hadnagya.
 Hasszon aga, 547.
 Havasali vajdával való szövetség.
 19.
 Hatzfeld császári vezér. 180, 359.
 Herczeg Zsigmond, 7, 10, 11, 28.
 33, 85, 37, 46, 48.
 Here Pál, 110, 111.
 Hereza, Hezika, 494, elfogatik s
 orra elmetszetik, 495.
 Herselné 284.
 Homonnai János, 110. 198, 202, 325.
 Homonnai János fut Legyelor-
 szágba, 205.
 Homonnainé kínálja Rákóczy Zsig-
 mondot leánya kezével, 221.
 Homonnai meghal gutaütés álta^l
 359.
 Homonnai uram, 81, 197, 456, 515
 550, 564.
 Horváth István, 145, 154, 160,
 173, 197. 216, 266, 296.
 Horvát, rab, 202.
 Hosszútóti szepesi prépost, 210.
 Hosszútóti követsége a magyar ki-
 rálytól I. Rákóczy Györgyhez
 1646-ban, 359.
 Hussain aga, 47.
 Hussain pasa 371, 488.
 Huszár Mátyás, 15, 26, 27, 64.
 123, 125, 170, 180, 183, 187.
 Huszár uram lakodalmá, 362.
 Huszár Péter, 172, 246. 254.
 Huszár Péter váltságdíja, 526, ha-
 lála 528.
 Huszti István, 348.
 Huszti Menyhért, 117.

I.

Ibráni Ádám, 579.
 Ibráni István, 126.
 Ibráni Mihály, 14, 17, 18, 20, 29,

34, 41, 44, 45, 66, 67, 68, 96,
 97, 111, 117, 151, 159, 161, 160,
 170, 184, 126, 186, 187, 219, 257,
 268, 325, 329, 334, 344, 379, 449.
 Ignat, oláh, 75.
 Illésházi Gábor. 143, 225, 264, 275,
 289, 292.
 Illésházi Gáspár kisebbik fia pá-
 pistává lesz, 212.
 Imre deák, 45, 71, 74, 117, 213,
 312, 530.
 Inczédi, 94, 241, 347.
 Inczedy Mihály, 500.
 Intő levelek a nádortól, 176.
 Intő levelek kinyomatásáról, 185.
 Iván vajda, 8, 57.

J.

Jakabfalvi, 436, 504, 535.
 Jancsó, 141, 143, mint posta gyak-
 rabban.
 János deák, Csáki István. deákja,
 231.
 Járai Mihály, 166.
 Jármí Ferencz, 172, 186. 191. 337,
 338, 387, 391, 396.
 Jenő megadása, 559.
 Jesuiták collegiuma, Nagy-Károly-
 ban, 503.
 Jeszenő megadása. 221.
 Jódtorka, 85.
 Jónáskó, 9.
 Jósa Mihály, 520.
 Jusuf pasa, 455.

K.

Kádár Péter. 443.
 Kádár, 547.
 Kádas Mihály, 143, 146.
 Kálvinista barátok, 506.
 Kamuti Gáspár halála, 308.
 Kamuti István, 182.
 Kamuti István kis fia halála, 5.
 Kamuti László, 196.
 Kamuti László szökése, 182.
 Kamutiné, 311, 318.

- Kanizsai János, 89, 116.
 Kapitány Boldizsár, 176.
 Kapos (György?), 396.
 Kapronczai, 17, 100.
 Kapronczai György halála, 513.
 Kapronczai halála, 141, 143.
 Kapucsi basa, 567.
 Károlyi Ádám, 439.
 Károlyi Ádám vitézsége, 120.
 Kasamáták Váradon, 74.
 Kasimir (János Kázmér), lengyel király, 503, 504, 515, 518.
 Kassai István cancellár, 15, 56. betegségéről, 69, 64, 72, 77, 104, 135, 163, 171, 178, 188, 189, 191, 192, 197, 198, 199, 200, 212, 216, 219, 224, 230, 246, 251, 254, 285.
 Kassai István halála, 293, 296.
 Kassai hadnagy a császárpártiaknál, Rákóczy foglya, 348.
 Kaszaperek, 90.
 Kászonyi, 71.
 Káva, l. Gáva.
 Keglovit, 72, 74.
 Kékedi Balázs, 177.
 Kemecsei, 175, 287.
 Kemeczki, 376.
 Kemény Boldizsár leánya meghalt, 439.
 Kemény Boldizsár halála, 513.
 Kemény János, 57, 60, 64, 105, 120, 134, 136, 137, 152, 159, 161, 176, 177, 180, 183, 184, 186, 193, 195, 196, 198, 206, 212, 215, 238, 245, 260, 270, 298, 299, 300, 302, 304, 305, 307, 315, 319, 376, 377, 381, 382, 401, 403, 424, 425, 432, 438, 443, 445, 451, 453, 554, 468, 473, 474, 476, 485, 512, 513, 514, 526, 528, 531, 534, 543.
 Kemény János váltságdíja, 535.
 Kemény Jánosné, 230.
 Kendei, 58.
 Kenigsmark l. Königsmark.
 Képirók (festők), 129, 372, Kerczegi 515, 517.
 Kerekes Tamás, 193.
 Keresztes András, 559.
 Keresztesi, 97, 532, 542.
 Keresztúri Pál, 67, 80, betegsége, 87, 92, 102, 105.
 Kéri János, 112, 114, 119, 176.
 Keszi, posta, 5.
 Kilan pasa l. Kinán pasa.
 Kimileczky l. Chmielniczky.
 Kinán pasa, 38, 41, 45, 47, 49.
 Kiniksmark l. Königsmark.
 Kis András, 352.
 Kisfaludi uram, 561.
 Kis Mihály, 331.
 Kis Tamás, 331, 346.
 Klobusiczky, 37, 39, 41, 124, 258, 233, 331, 339, 347, 349, 377, 401, 440, 442, 447, 466, 469, 487, 489, 497.
 Klobusiczky lengyel követsége, 416.
 Klubucziczky l. Klobusiczky.
 Komáromi, dévai porkoláb, 250.
 Kondraszki 470, 472.
 Konstandi l. Konstantin.
 Konstantint vajdává választják, 484, 494.
 Konstantin vajda, 506, 531, 564, 580.
 Konstantin vajda felesége, 574.
 Kops, 151, 226.
 Kornis Ferencz 220. hagymázban fekszik 284, 285, 289,
 Kornis Ferencz, leánya s fia meghalt, 439.
 Kornis uram, 5, 14, 18, 19, 27, 28, 75, 95, 108, 111, 118, 152, 191.
 Körösi uram, 96, 135, 150, 274, 351.
 Königsmarck, 256, 260, 337, 352.
 Kosztolányi, Rákóczy György szolgálatába lép, 297.
 Kovács György, 70.
 Kovács Péter, posta, 7.
 Kövér Gábor, 200, 283, 521, 536, 561, 571.

Kövér István, 210.

Krupics, császárpárti horvát kapitány, 141.

Kucsuk Ahmet, 34.

Kún Ferencz, 53.

Kún Gábor, 556.

Kún György, 381.

Kún István, 54, 564.

Kún Istvánné I. Szécsi Mária.

Kún László, 162, 168, 181, 266.

L.

Ladányi, 76, 182.

László deák, 125, 171, 300.

Lázár György, 571.

Lázár Istvánt megüti a guta, 153.

Lengyel király segítséget kér Rákóczi Györgytől 1656-ban, 500.

Lengyel király halála, 394.

Lengyel királyné haláláról, 154.

Lengyel Mihály, 111, 112.

Lévai, 96.

Lippai bég, 116.

Liszkai papi gyűlés, 498.

Lónyai András, 424.

Lónyai Zsigmond, 120, 161, 178, 182, 186, 189, 191, 200, 202, 208, 211, 215, 224, 274, 351, 352, 379, 382, 388, 415, 444.

Lorántfy Zsuzsánna tanácsa fiának lengyelországi hadjáratára vonatkozólag, 510.

Lővei uram, 460, 468, 470, 504.

Lubinczky, 428.

Lucs, 500.

Lupul, 57, 120, 121, 122, 123, 125, 133, 143, 151, 151, 215, 217, 221, 226, 227, 321, 285, 288, 299, 306, 333, 419, 454, 455, 458, 459, 460, 465, 467, 474.

M.

Macsikási, 99.

Majtini Berta, 233.

Majtini János, 244.

Majtini Mihály, 244.

Makri, 110.

Makcsai, 332.

Máriási István a magyar statusok küldöttje a lengyel királyhoz, 1644-ben, 228, 326.

Máriási uram, 106, 174.

Máté vajda, 37, 41, 43, 45, 47, 95, 123, 124, 125, 181, 195, 198, 216, 237, 252, 265, 273, 274, 280, 285, 288, 297, 302, 305, 397, 452, 454, 456, 457, 459, 460, 468, 472, halálának hire, 483.

Mátyás mester 62.

Maurer Mihály, 10, 14, 62, 125, 128, 135, 142, 145, 150, 154, 160, 162, 163, 171, 180, 181, 182, 191, 216, 219, 220, 232, 237, 239, 241, 248, 251, 263, 264, 284, 286, 288, 298, 316, 396.

Medgyesi Pál, Lorántfy Susánna udvari papja, 87, 141, 321, 482, 496, 502.

Mednyánsky István, 558.

Mednyánszky Jónás, 377, 379, 381, 385, 427, a palatinushoz kúldetik II. Rákóczy György által, 429, 434, 436, 488, 490, 507, 508, 530, 535, 543, 554, 572, 575.

Megyesi Ferencz, Csáki István szolgája 96, 114, 194, 196, 218.

Melkó, 5.

Memhet aga, 547.

Mennyei, 64.

Menoriczki Psitkovics, 423.

Milne vajda, 545, 546, 548, 553.

Mikes Boldizsár, 165.

Mikes Kelemen, 492, 537, 553, 555, 565, 576.

Mikes Mihály, 446, 477, 479, 557.

Mikes Pál, 412.

Mikes Zsigmond, 130.

Mikola, 168.

Mikola uram lakodalma, 411, 412.

Mikola Zsigmond váltságdíja, 526.

Moldvai új vajda (Georg. Stephanus), 454, hűségére megenkösnek a moldvai rendek 463.

Molon-malom, 222.
 Monaki Mihály, 48, 94, 291, 329, 333.
 Móré István, 72.
 Móré László, 123.
 Muharem pasa, 74.
 Munkácsi donatiórúl, 17, 18, 28, 31, 35.
 Munkácsi statuálás, 37.
 Munkácsban academicus mestert állit Rákóczy s könyveket rendel, 302.
 Muradin, 553.
 Murány megvétele 1644-ben, 225.
 Murány (I. Illésházy Gábor), 269, 275, 289, 292, 344.
 Musa pasa, 115, 143, 146, 151, 161.

N.

Nadáni, 421.
 Nádasdy Ferencz, 486, 540, 543, 547, 551, 552, 555, 556, 557, 565, 570, 572, 573.
 Nagy András, 430.
 Nagy György, 169.
 Nagy Pál, 549.
 Nagy-Szombat föladása, 327, 329.
 Nemes, 305.
 Német Márton, 111.
 Niclasius uram, 235.
 Nyári Bernát, 274, 377, 382.

O.

Oraniai herczeg halála, 427.
 Oraniai herczeg leányát Rákóczy Zsigmondnak feleségül ajánlják Bisterfeld és Dániel János, 409, 410.
 Orbán András, 308.
 Országgyűlés (erdélyi) 1646-ben 308, 309, 312, 1650-ben 415, 1653-ban 453, 462, 1657-ben, 527, felső magyarországi 228, 230,
 Osman pasa, budai vezér, 154.

Ödönfi, 94.
 Örsi Zsigmond 165, 241.
 Ötvös György, 282.

P.

Padáni 64, 303, 398, 416.
 Palánk-Drégelpalánk.
 Palatics, 111, 195, 259.
 Pálfi uram, 401, 403.
 Pálfi nádor halála, 479.
 Palocsa megvétele, 194.
 Palocsaiak, 325.
 Pántos, Rákóczy hadnagya, 156.
 Pap András, 74. halála, 526.
 Pap Márton, 4.
 Papok disputatiója, 63.
 Papok gyűlése, 482.
 Papság (erdélyi reformatus) torzsalkodása, 496, 505.
 Parbuly havasali boér, 419.
 Párducz, 111.
 Pásztói, 268.
 Patay Sámuel halála, 283.
 Pataki, Rákóczy hadnagya, 156.
 Pávai Tamás, 403, 424.
 Pázmán és Eszterházy megbékélése, (két nagy ember megbékélése), 44, 48.
 Pécsváradi uram, 95.
 Peredgy, 10.
 Perényi István, 49.
 Péter deák, 551.
 Petki Ferencz, 424, 425, 454.
 Petki István, 16, 19, 346, 348, 351, 470, 472, 553, 568, 569.
 Petneházi István, 266.
 Petneháziné, 5, 18, 32, 35, 83, 92, 108, 111, 151, 159, 246, 271, 279.
 Pompejus, 247.
 Pongrácz Pál építetteti Ecsedet, 454 470.
 Pongrácz uram, 321.
 Pongrácz, posta, 9.
 Posgai, 46, 48.
 Pozsonyi Szász János, 169.
 Potoczki, 440. 514.

Préda, havasalföldi dvornik, 506.
 Prépostvári halála, 148, 152.
 Prépostvári jószágáról, 156, 166.
 Prini (Perényi) Ferencz, 266.
 Prini (Perényi) Gábor 6, 31, 266.
 Prini (Perényi Imre) a magyar státusok küldöttje a lengyel királyhoz, 1644-ben 228.
 Psitkovius, 445.
 Puchaim megveretése, 108.
 Puchaim, 154, 161, 176, 180, 181, 202, 297, 302, 304, 306, 307, 309, 353, 356, 471.

R.

Rác Adám, 216.
 Rác István, 143, 146, 160.
 Rác János, 170, 397.
 Radolt követsége, 574.
 Radváni, 177, 194, 196.
 Radzivil herczeg, 119, 120, 133, 407, 428, 430, 440, 445, 450, 454.
 Radzivil herczeg házassága, 137, 218.
 Radzivil herczeg lakodalma, 299.
 Radzivil herczeg Erdélybejön, 366.
 Radzivil herczeg fia halála, 90.
 Radzivil halála, 501.
 Rainer János követségbe megy Radzivilhez. 445, 446.
 Rákóczy András, 42, 49, 51.
 Rákóczy, I. Ferencz születéséről, 309, kereszteléséről, 322, betegsége, 363, 365, 366, 368, 434, 435.
 Rákóczy I. György, elleni összeesküvés, 98.
 Rákóczy György, I. egy láda könyvet küld az egyes egyházaknak 99.
 Rákóczy II. Gy. 8, 56, 58, 59, 82, 83, 86, 138, 149, 166, 188, 190, 201, 211, 238, 246, 248, 259, 263, 274, 276, 331, 348, 352.
 Rákóczy, II. György kéri atyját, hadd vehessen részt a hadjáratban, 316.
 Rákóczy, II. György második fia születése, 370.
 Rákóczy, I. György siremléke, 439.
 Rákóczy, II. Gy. himlős lesz, 446.
 Rákóczy László, 475, 514, 543, 546, 553, 574, házassága, 453, 479.
 Rákóczy Zsigmond, 58, 60, betegségeiről, 78, 84, 136, 158, 212, 235, 245, 248, 250, 260, 263, 332, 339, 342, 348, 385.
 Rákóczy Zsigmondot dicséri apja 130, 208.
 Rákóczy Zsigmondot Douglas megajándékozta, 343.
 Rákóczy Zsigmond lakodalma, 430.
 Rákóczy Zsigmondot neje halála fölötti busulásban vigasztalja bátyja, 441.
 Rákóczy Zsigmond siremléke, 452.
 Rápóti halála, 166.
 Rebenstock svéd alezredes hágy-mázban fekszik 284, 285.
 Rebenstock halála, 287.
 Rédei Ferencz, 266, 415, 425, 433, 529, 532, 533, 539, 543, 546, 561, 565, 567.
 Rédei Ferencz megkínálja Rákóczy Györgyöt Huszttal 529.
 Rédei László, 571.
 Réti István, 151, 347.
 Révay Pálné, 466.
 Réz András, 18, 28, 182.
 Róti István, 173.
 Róti Orbán, 15, 30, 40, 42, 46, 48, 56, 118, 127, 143, 246, 326, 327, 331.
 Róti Orbán halála, 340.
 Rudnai, 312.

S.

Sadari uram, 175.
 Sallay András, 265.
 Sapia, 512.
 Sárosi, 311.
 Sáros-Patak, 9, 16, 17, 23, 24, 46, 109 s igen gyakran.

Sárosmegye követeit küldi 1644-ben Rákóczyhoz, 264.

Sciaus pasa, 429, 433, 435, 444, 455, 472, 492, 495.

Scodori halála. 300.

Sebesi Boldizsár, 100, 220, 250, 533.

Sebesi Ferencz, 504.

Sebesi Gábor, 429.

Sebesi Miklós, 96, 125, 135. 137, 151, 152, 219, 220, 229, 233, 236, 238, 240, 246, 254, 259, 280, 306, 312, 315, 323, 328, 333, 420, 424, 426, 531, 556.

Sebesi Miklós elveszt bizonyos leveleket, 139.

Sebesi Péter, 296, 302, 304, 315.

Sélyei, 394, 543, 582.

Sennyei Pál, 237.

Sente-Sempte, 141.

Serédi István, 6, 97, 124, 127, 182, 194, 209, 220, 276, 284, 285, 286, 287, 288, 300, 302, 304, 318, 340, 351, 353.

Serényi Pál, 261.

Simai, 90.

Simoni, 116.

Slinder Henrik, 133.

Sobniger, 220.

Soldfíkar l. Zulfíkar.

Solymosi, 235.

Som-Somlyod, 87.

Sombori, 310, 313.

Somlyod, 6.

Sós János, 126.

Spalatrói vesztegzár, 304.

Spotár havasalföldi boér, 419.

Stanislauski, 512.

Stankai, 202.

Stefán vajda, 460, 466, 469, 470, 471, 472, 476, 488, 532, 545, 546, 574.

Stefán vajda 1658-ban kéri Rákóczy György segélyét, 541.

Stelmecz János, 63.

Stepán Ferencz, Rákóczy hadnagya, 157.

Stojka Simon, 532.

Sulyok uram, 316, 318, 413, 488.

Sulyok a vajda leányát ajánlja, Rákóczy Zsigmondnak feleségül, 412.

Sulyok halála, 500.

Sváby Péter, 66, 67, 88. 92, 98.

Sváby Péter supplicatioja, 130.

Svédek jöveteléről való hír, (1644-ben), 160, 168, 204, 212, 261.

Svédek segítségéről panaszodik, Rákóczy György nejének, 143, 199, 204.

Sz.

Szabó János, 262, 298.

Szakács Pál, 563.

Szakmári, 374, 378.

Szalánczi uram, 216, 231.

Szaláncziné leányát, Spotár boér fia nőül akarja venni, 438.

Szalánczi (ifju) halála, 133.

Szaniszló István, 4.

Szász János, 169. 183.

Száva, 47, 220, 243, 306, 345, 420, 428.

Szécsén felégetése 294.

Szécsényi Péter, 380.

Szécsi Mária (Kún Istvánné) 57, 235.

Szécsi Mária nőül megy Wesselényi Ferenczhez, 228, 229.

Szeffer Kazi, tatár khán vezére 532.

Szejdi vezér, 578.

Székely Boldizsár, 181.

Székely István, 305.

Székely János, posta, 4.

Székely Miklós, 327, 329.

Székely Mózes, 227, 419, 476.

Szemere uram, 377.

Szenási, 64, 291, 302.

Szentandrás István, 565.

Szentei, 34.

Szentmarjai, 45.

Szentpáli András, 196,

Szentpáli István, 7, 10, 11, 46, 48,
144, 150, 163, 181, 216, 387, 447,
503.
Szepességi 13 város kiváltása 416.
Szerencs megadása (1644) 165, 179.
Szilágyi, 243, 273, 305.
Szilágyi András, 72, 224.
Szilágyi János, 243, 273, 305.
Szirmai 385, 388, 528.
Szokoli, havasalföldi 60 ér, 419,
követségben van II. Rákóczy
Györgynél, 438.
Szolnoki bég, 74.
Szöllösiné, 320.
Szucsva ostroma, 469, 471.
Szuhai Mátyás, 180, 254, 257, 336,
338, 340, 352, 417, 431, 446, 470,
475, 478, 486, 526, 533, 534, 549.
Szunyog, 17.
Szunyog Gáspár, 359.

T.

Tamás deák, 106.
Tamás uram (deák?) halála 187.
Telegdi, 152, 413.
Teleki Mihály, 568, 570, 571.
Tibót, Homonnai embere, 81.
Tinus (Timotheus) a kozák hetman
fia, 474.
Tivadar, 41.
Tofaeus, 499.
Toldalagi, 56, lakodalma 62, 305,
461, 576, 581.
Toldalagi áttér a reformata religi-
óra, 233.
Toldalagi Ferencz 104, 223.
Toldy György, 53.
Tolnay János, 31, 41, 46, 47, 138, 361.
Tordai Ferencz, 494, 506.
Torma Péter, 172, 311, 333.
Torma János elpártol Rákóczy
Gyorgytól, 563.
Toroczkai László, 166.
Torstenson, 134, 158, 256, 260,
284, 287, 288, 290, 294, 298, 311,
359.

Tököli uram, 361.
Török István, 68.
Toros, 359, 387, 393, 436.
Trauszner János, 148.
Trauszner Pál, 367.
Turánszki, 375.

U.

Ubrisi, 273.
Udrisca (Udristye) havasalföldi
boér, 419.
Ugron András, 513, 517, 526.
Ugron István, 517.
Ugron Mihály, 353, 356.
Ujfalusi, 244.
Újítók ellen való 1653-ki erdélyi
országgyűlési articulussal, 453,
462.
Új keresztyének (morvaianabap-
tisták) 347, 348, 353.
Újlaki László 424, követségben
van a kozák hetmannál, 427,
545.
Újlaki Lászlót lefejezteti II. Rá-
kóczy György, 560.
Ungvár megvétele 202.
Utolsó levele I. Rákóczy György-
nek, 398.
Úz István, 246.

V.

Váczi Péter, 59.
Vadászy Pál, 7, 43, 57, 273, 291, 358.
Vallie Pen, oláh boér, 220.
Vancsa György, 223.
Váradi István, 527, 553.
Váradi Miklós, 309, 311, 316.
Varasoczki János, Csáki István
szolgája, 210.
Vásárhelyi pater, 63.
Velencze 100, 125, 223, 304, 311.
Velenczében letett pénzről 246.
Velipolsky 503.
Veloczky = Wihovszky 450.
Vér Zsigmond, 579.
Verebélyi, 568, 582.

Verőczy uram, 421.
 Vezér (török nagy-) megületéséről,
 124.
 Vielopolszky, 503.
 Virág Gáspár, 170.
 Visnovicki herczeg, 412, 479, 512.
 Vizkeleti uram, 243, 258.

W.

Waldeck svéd tábornok, 518.
 Wesselényi Boldizsár, 316.
 Wesselényi Ferencz, 138, 141, 225,
 344, 376, 378, 380, 384, 387, 394,
 401, 403, 415, 432, 436, 440, 443,
 446, 449, 464, 470, 476, 486, 490,
 497, 507; házassága 228; köl-
 tözködik Fülekből 306.

Wittenberg svéd tábornok, 347.
 Wrangel, 359.

Z.

Zákány András, 274, 446, 464, 470,
 475, 549, 575.
 Zakrzeska Anna, 361, halála 537.
 Zamoycki, lengyel cancellár 305.
 Zokoly, oláh bojár 220.
 Zólyomi Dávid, 49, 250.
 Zólyomi Miklós 528.
 Zólyominé (Alliáné leánya) 453,
 elvált férjétől 465, 470.
 Zombori uram l. Sombori.
 Zöldfákár l. Zülfikár.
 Zrinyi Miklós, 358, 359, 486.
 Zülfikár, portai tolmács, 122, 173.
 308, 407, 417.

Hibaigazítás.

53-ik l. felülről 7-ik sor *bizza meg* h. olv. *húzza meg*.
 113-ik l. alulról 7-ik sor *nyúlaztái* h. olv. *nyúlásztál*.
 118-ik l. alulról 3-ik sor *Egres* h. olv. *Egeres*.
 139-ik l. alulról 8-ik sor *pviselt* h. olv. *préselt*.
 141-ik l. felülről 5-ik sor *Janio* h. olv. *Jancsó*.
 158-ik l. felülről 9-ik sor *Patak* h. olv. *Palánk*.
 181-ik l. felülről 14-ik sor *becsületesebben* h. olv. *becsületes sebben*.
 182-ik l. alulról 11-ik sor *uramnak* h. olv. *urammal*.
 191-ik l. felülről 11-ik sor *urat* h. olv. *uramat*.
 198-ik l. alulról 9-ik sor *Paris* h. olv. *Sáros*.
 317-ik l. alulról 4-ik sor *Libó* h. olv. *Zsibó*.
 323-ik l. felülről a 12-ik sorban *die* után kimaradt 29.
 366-ik l. alulról 13-ik sorban 1646 után kimaradt *Várad*.

Jegyzet a sorozatban a CCLXIII-ik levél a CCLXVIII-ik, a CCLXXXVII-ik a CCLXXV-ik, az DXXXVI-ik az DIII-ik után olvasandó.

szolgálat kezdé mint szabadlmas Urunk
 az Ur Istent alapsa meg kezdé pásztoras
 hadog kupa elkelés és egyezget

szélt edes Urunk mostis is katon legén keli
 Kénnel tunketo egyezgeto megant, maket
 Juvenne pruit kinnom kezd felolias adjen
 Kénnellenunk edes Urunk, belgatalat keli
 Kam vult debereun jela es bironak ientel
 vult es pias felol it moulta. hogg otvagy
 as ar mitos kagom ide korrek de en eddig
 ide nem koratona es meg akkor meg nem
 adolcia kezd kevesed Urunk mit korrek keli
 dom jukthidre, Pradaton often otelosa
 el a vionlam degt edgie Kénn edes Urunk
 Lechepotk egy mest mindnissia vionmde
 tes allgaton, Kelt vionlam, 10 Novembé kono
 1635.

szélt iger jimb folgal

Susanna Lorant

Illustrissimo Principi László Georgio Rakoci
 Dejratia, Principi Transilvaniae, Partium
 Regni Hungariae, Dux, et Vicario Janiti
 et Dux et Marito nobis charissimo

[Signature]

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK.

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, a brüsseli országos levéltárból és a burgundi könyvtárból. Összeszedte s lemásolta Hatvani Mihály (Horváth Mihály) I. KÖT. 1441—1538. Pest 1857. XXI és 387 l. — II. KÖT. 1538—1553, Pest, VIII és 367 l. — III. KÖT. 1553—1608. Pest 1859. VIII és 324 l. — IV. KÖT. 1608—1652. Pest 1859. VIII és 323 l. I. Ferdinánd kir. hasonmásolt levelével. — *Monum. Dipl. I—IV. köt.*

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, londoni könyv- és levéltárakból. Összeszedte és lemásolta Simonyi Ernő. 1521—1717. Pest 1859. VII és 318 l. — *Monum. Diplom. V. köt.*

ÁRPÁDKORI ÚJ OKMÁNYTÁR (Fejér György Codex Diplomaticusának folytatása). Közzé teszi Wenzel Gusztáv. I. KÖT. 1001—1235 és Függelékül: *Kritikai jegyzetek Fejér György „Codex Dipl. Hungariae Ecclesiasticus et Civilis” című munkájának az árpádi korzakot illető része felett.* Pest 1860. XLII és 405 l. — II. KÖT. 1234—1260. és Függelékül *Az Árpádkori Új Okmánytár és a kapcsoló országok okmányai.* Pest 1861. XIX és 402 l. — III. KÖT. 1261—1272. s Függelékül: *Olaszhoz levéltárai a magyar történelem szempontjából.* Pest 1862. XV és 363 l. — IV. KÖT. 1272—1290. Pest 1862. XX és 414 l. — V. KÖT. 1290—1301. és Függelékül: *Theiner Agoston „Vetera Monumenta Historica Hungariae Sacram illustrantia” című munkájáról.* Pest, 1864. XXI és 336 l. — VI. KÖT. v. a második folyam I. kötete: 890—1235. Pest, 1867. XXXVI és 578 l. 4 frt. — VII. KÖT. v. a második folyam II. kötete: 1235—1260. Pest, 1869. XXVI és 564 l. — VIII. KÖT. vagy a második folyam III. kötete. 1261—1272. Pest, 1870. XXII és 479 l. — IX. KÖT. vagy a második folyam IV. kötete 1272—90. Pest, 1871. XXX és 584 l. 4 frt. — X. KÖT. vagy a második folyam V. kötete: 1290—1300. Budapest, 1873. XXX és 418 l. — XI. KÖTET, vagy a harmadik folyam I. kötete: 1000—1270. XXXV és 620 l. 4 frt. — XII. KÖT. v. a harmadik folyam II. kötete: 1270—1301. XXXVIII és 707 l. 4 frt. — *Monum. Diplom. VI—XIII. XVI. XVII. XX. XXII. köt.*

ALVINCZI PÉTER OKMÁNYTÁRA. Erdély visszacsatolása felett a m. királlyal folytatott alkudozások történetéhez 1685—88. Közzétette Szilágyi Sándor. I. kötet. VI és 421 l., — II. köt. 338 és LVIII. l. — *Monum. Diplom. XIV. XV. kötet.*

PÁZMÁNY PÉTER LEVELEZÉSE. Közzé teszi Frankl Vilmos I. kötet. 1605—25. Budapest 1873. XVI és 480 l. 4 frt. — *Monum. Diplom. XIX. kötet.*

OKMÁNYTÁR I. RÁKÓCZY GYÖRGY Svéd és Francia szövetekezéseinek történetéhez, jegyzetekkel ellátta Szilágyi Sándor. Bpest 1873. XI és 491 l. — *Mon. Diplom. XXI. kötet*

OKMÁNYTÁR II. RÁKÓCZY GYÖRGY diplomaciai összeköttetéseihez 1648—1660. Szerk. Szilágyi Sándor. Budapest, 1874. VII és 740 l. 4 frt. — *Mon. Diplom. XXIII. köt.*

A KÉT RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM Családi Levelezése 1632—60. Szerk. Szilágyi Sándor. Budapest, 1875. XII és 614 l. 4 frt. — *Mon. Diplom. XXIV. köt.*

MÁSODIK OSZTÁLY: ÍRÓK.

SZERÉMI GYÖRGY, II. Lajos és János királyok házi káplánja EMLÉKIRATA MAGYARORSZAG ROMLASARÓL. 1484—1543. Közli Wenzel Gusztáv, Pest 1857. XXXIV és 410 l. — *Monum. Script. I. köt.*

VERANCICS ANTAL, m. kir. helytartó, esztergami érsek ÖSSZES MUNKÁI, közli Szalay László (1—7.) és Wenzel Gusztáv (8—12.) I. KÖT. Történelmi dolgozatok deák nyelven Pest 1857. XX és 370 l. — II. KÖT. Történelmi dolgozatok magyar nyelven, és Vegyesek, Pest, 1857. XV és 321 l. — III. KÖT. Első portai követség 1553—1554. Pest, 1858. XII és 463 l. — IV. KÖT. 1555—1557. Pest, 1859. X és 404 l. — V. KÖT. Második portai követség 1567—1568. Pest, 1860. VIII és 396 l. — VI. KÖT. Vegyes Levelek 1538—1549. Pest 1862. VI és 373 l. — VII. KÖT. Vegyes Levelek 1549—1559. Pest 1865. VI és 269 l. — VIII. KÖT. Vegyes Levelek 1559—1562. Pest 1868 XIV és 399 l. — IX. KÖT. Vegyes Levelek 1563—69. Pest 1870. VI és 315 l. — X. KÖT. Vegyes Levelek 1569—71. Pest 1871. XV és 366 l. — XI. KÖT. Vegyes Levelek 1572—3

Budapest, 1873. XIII és 327 l. — *Monum. Script. II—VI. IX. X. XIX. XX. XXV. XXVI. kötet.*

GR. ILLÉSHÁZY ISTVÁN nádor FÖLJEGYZÉSEI 1592—1603. és HIDVÉGI MIKÓ FERENCZ HISTÓRIÁJA 1594—1613. BÍRÓ SÁMUEL folytatásával (és két Függelékkel: Enyedi Pál Énekéből 1598—1601. és okmányok Mikóhoz és Illésházyhoz). Közli Kazinczy Gábor. P. 1863. X és 331 l. — *Monum. Script. VII. kötet.*

ROZSNYAI DÁVID, az utolsó török deák, TÖRTÉNETI MARADVÁNYAI. Összeszedte s jegyzetekkel, oklevéltárral kísérve kiadta Szilágyi Sándor. Pest 1868 462 l. — *Monum. Script. VIII. köt.*

— Pótfüzet. 1871. Ára 50 kr.

ALTORJAI B. APOR PÉTER MUNKÁI. Közli Kazinczy Gábor. Lusus Mundi. Synopsis mutationum notabiliorum aetate mea in Transylvania, et progressus vitae meae. Metamorphosis Transylvaniae (ez magyarul) CSEREI MIHÁLY Pótlékai és Megjegyzéseivel. Pest 1863. X és 484 l. — *Monum. Script. XI. köt.*

BRUTUS JÁNOS MIHÁLY magyar kir. történetíró MAGYAR HISTÓRIÁJA 1490—1552. A m. kir. egyetemi könyvtár eredeti kéziratából szerző életével közli Toldy Ferencz. I. KÖT. Második Ulászló országlata, hasonmással. Pest 1863. CIX és 461 l.; 4 frt. — II. KÖT. Második Lajos trónra léptétől 1537-ig. Pest 1867. IX és 495 l. — III. KÖT. 1537—1552 Brutus elveszett XIV—XX. könyveinek töredékei 1571-ig, és Magyarokhoz írt Levelei (sajtó alatt). — *Monum. Script. XII. XIII. XIV. köt.*

GHYMESI FORGÁCH FERENCZ nagyváradai püspök MAGYAR HISTÓRIÁJA 1540—1572. Forgách Simon és Istvánfi Miklós Jegyzéseikkel és Forgách Ferencz kisebb irataival együtt. A hg. Eszterházy féle kéziratból közli Májer Fidéi; bevezette Toldy Ferencz. Pest 1866. LXXXVIII és 555 l. 4 frt. — *Monum. Script. XVI. kötet*

BARONYAI DECSI JÁNOS MAGYAR HISTÓRIÁJA 1592—1598. A szerző életével közli Toldy Ferencz. Pest 1866. LXXX és 328 l. — *Monum. Script. XVII. köt.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1676—78 évekből. Közli Torma Károly. Pest 1866. XII és 199 l. 1 frt 20 kr. — *Monum. Script. XVIII. köt.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1689. évből, ugyanennek Leveleskönyve 1694; Dobai Zsigmond, Sándor Gáspár, Bay Mihály, és Almády István Naplói. Közli Thaly Kálmán. Pest 1868. 2 részben XXXII és 784 l. 4 frt 50 kr. — *Monum. Script. XXIII. köt.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓI, LEVELESKÖNYVEI és egyéb emlékezetes Írásai, közli Thaly Kálmán. II. köt. Budapest, 1873. XVI és 707 l. — *Monum. Script. XXIV. köt.*

KÉSMÁRKI TÖKÖLY IMRE NAPLÓJA 1693—94. évekből. Az eredeti kéziratból közli Nagy Iván. Pest 1863. VIII és 701 lap. 4 frt 50 kr. — *Monum. Script. XV. köt.*

TÖRTÉNELMI NAPLÓK 1663—1719. Közli Thaly Kálmán (Ottlik; Bárfai követek; gr. Teleki Mihály és Pápai János; ifj. Tsétsi; Bivolinyi; Ritter György). Budapest, 1875. XXXII és 607 l. 4 frt. — *Monum. Script. XXVII. kötet.*

KRITOBÚLOSZ, az utolsó byzanti történetírótól: II. Mehemet élete. Magyarul Szabó Károlytól. Bpest, 1874. VIII és 273 l. — *Monum. Script. XXII. köt.*

HARMADIK OSZTÁLY: ORSZÁGGYÜLÉSEK.

MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉSI EMLÉKEK, történeti bevezetésekkel. Fraknói Vilmos. Első kötet: 1526—1536. Budapest, 1874. XXXII és 650 l. 5 frt. — *Monum. Comitalia. I. köt.*

Második kötet: 1537—1545. Budapest, 1875. 688 l. 5 frt. — *Monum. Comitalia. II. kötet.*

NEGYEDIK OSZTÁLY: DIPLOMACZIA.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK az Anjou-korból, szerk. Wenzel Gusztáv. Első kötet: 1268—1341. Budapest, 1874. XXX és 423 l. — *Monum. Acta Extera I. köt.*

Megjel. jan. 30. 1875.